(1) 3

Dnica .3a. pr. sphye dm
Cū descendiss3 ihc de mote

De mundāe leprosi. Ca. xlj.

Igr ergo euangelista i mo
te data · consequenter· po
nitur· eius confirmatio p
miracula · qua bonū magis
est doctrina sua approbare p factā
Pl ium itaq
completo sermone dñi
descendisset de monte se
ute sunt eum turbe mul
te · pter· quas ędificatio
nem et reuerentiā ipsi deo
nem · mouebatur ad fa
ciendum miracula · Vnde
hieronymꝰ. Post prdicatio
nem utq doctrina · signo
rum offertur occasio ·
ut n virtutu miracula
inchatus apud audientes
primo firmetur · Et Chri
ostomꝰ. Post sermonem
mediate predit ad mira
cula · ut verbis predenti
dem prestaret · ut m
rabilis in verbis · mirabi
lior appareret in ope · Et ·
phꝰ Doctrine aute
miracionem inseruit · nisi
offenderet miracula
sermone · non credet
tu

opare · ut non sit in te vacui
tuus sermo · Cumque
descendisset ihesus de mon
te stetit et dixit ei in campestri
vallem huiusmodi · manet
quod erat · assumendo quod
non erat · tenet eum de mon
te descendit quando se exina
nuit · formam serui assu
mens · tunc post descensu
seque sunt eum turbe multe ·
quia nisi deus descendisset
homo ad sequelam suam non
ascendisset · et magna gloria
et dignitas est homo sequi deum
Et sedm Augustinum
primo leprosum mundauit ·
ut ex hoc appareret nouū tes
tamenti in monte datum
et quia euangelii superat
legem ex · que lepra ostium ex
cludebat · non curabat · Di
citur autem hic contrarie
tas in eo q matheus dicit
cum descendisset de monte ·
lucas vero dicit · cum esset
in una ciuitatū · Ad hoc dici
dum sedm glosam et post
descensum de monte fuit
aliquid mirandū antequa
intraret ciuitatē · et in
illo mirandō finit sanā
tus leprosus · quod ma
theus suo loco ponit · lu
cas vero dicit · cum esset
in una ciuitatū · scilicet
capharnaū · qua erat ibi
prope ad leuam et dimi
diam contra orientem ·
leprosus ergo venies no
tam passibus corporis · q
fide cordis genuflexo pro
bens in faciem suam ado
rabat eū cum humilitate cor
pis et rogauit eū ex orde
cordis · Vbi tria ista commu-

rum scilicet fides humilitas
oratio · nichil negatum a de
o procidut in faciem suam
sicut humilis matrudus shas
non tegens · sed humiliter co
fitens et publicans et ideo
evaudiri meruit et muda
ri · Sic et tu humiliis ut et
evaudiri et mudari me
rearis Unde Ambrosius s
m faciem procidit humilita
tis est et pudoris ut nus
quisq de vite sue maculis
erubescat · sed confessione
verecundia non repressit
vulnus ostendit remediu
postulaut · Iderabat ergo
eu dicens Domine p que
angra facta sunt · sp vis po
tes me mudare · Voluntas
tua opus est et opa sue vo
luntati obediut Non dixit
muda me · sed si volutate
ei · sicut deo plautem et aut
toritatem eius adi tribuit et
ei totum concedit Quasi di
cet Iudeq vis potes sicut
competens · Vbi tripliciter ad
distam ex verbis leprosi
corpalem infirmitatem me
delam non dicere · sed dno
beneplacito totu cmitte
qui novit oportuna · et ora
iudicio disposuit · Ipsius
ergo confitendo si dpo di
uinam potentia · et placitu
autem ac suam ostendedo
fidem et devotione · meruit
curationem Ihesus em mi
sertus eius p compassione
et affectu · et extendes ma
nu suam · quod fuit libera
litatis contra duarios · teti
git eum quod fuit humilita
tis contra superbos · dicens ·
Volo quod fuit pmptus ·

contra nudos · mudare q
fuit potestatis contra in
credulos Ybi notandum
p lepram corpalem q
q modis cuiuslibet legm
purme p ablutione sicut
patet in naaman · et sigt
lacrimaz effusione · Se
cundo p ostensione sicut
patet in decem leprosis
qui eundo ad ostendedu
se sacerdotibus mudati su
et sigt confessione · Tercio
p separationem sicut patet
in maria sorore mosi et
sigt excoicatione que mstr
cautem debet ee medicia
lis Quarto p mclusio
nem sicut patet in mlie
mosi · que de sinu extrac
ta leprosa apparuit · sed
in sinu reposita cur ata
fuit · sic multi qui in sclo
spualiter erant leprosi
mundantur claustru mgis
Quinto per tactu sicu
patet hic Ybi manus dpc
cati nem leprosi tetigit et
mudauit Ybi notandu
q triplex est tactus dei p
de virtuosius soluit tacto
pure corpalis · et tactus
pure spualis · et tactus
partim corpalis · et pti
spualis · Actus pure c
palis e in quo et quod
git et quod tangitur
pure corpale · et iste
in dpo valde virtu
quod omnem mfir
tem sanabat vinu salute
sicut de multis patet in
euangelio Actus pti
spualis · et ptim corpal
e in quo quod tangit
spus · sed qd tangi
corpale ·

bulationib⁹ · et iste e tactꝰ
similiter valde virtuosꝰ
valet namꝙ ad confirm
gendu vtero duriciam
et ad rep̄mendu ſaum
concupiſcentia · et ad p
bandu cuſtoꝝ paciencia
Tactus pure ſpualis e
m quo et quod tangit · et
quod tangatur ſpuſ e ·
et hic eſt tactus illicite i
ſpuationib⁹ et iſte ſimili
eſt valde virtuoſus · Vir
tus aute eius ad ſeptem
effectus e · ſcdm dona ſpus
ſancti p̄mus effectus e
dom ꝓpoſiti miſſionis ſd
conceptio · et hic ꝓtinet
ad dotu timoris · a quo
concipitur ſpus ſalutis
Secdus eſt p gram ꝓfec
i · miſſio · et hic pt referri
ad donu pietatis ſcdm
illud · dam · pcm tua cle
mie redime Tertius e
vtilis ſue nr̄oꝝ ad ſalute
miſtructio et hic refertur
ad donu ſcientie que do
cet rationes querendi Tr
tus e ad bene operandum
et ardua aggrediendum
roboratio · et hoc quantu
ad donu conſilii quod re
ſpicit maxime opa ſup
erogatoꝝ Quintus eſt
fectus e in tribulatione
conſolatio p quam ani
fortificatur ad tolerandu
aduersa · et hec quantu
ad donu fortitudinis q
ꝓpue attendit in tolera
adiuꝝ Sextus eſt
caritatis et dilectionis dei
flamatio · et hec quatu ad
donu intellectus · qui docet
intelligere · id e intus le
ge dei beneficia · per que
aiaꝫ eius in amore accendit
et inflamatur Septimꝰ
e a terrenis elevatio et ce
leſtium contemplatio · et hoc
quantu ad donu ſapientie
que eſt de eternis ſtituet
dominꝫ · que ſurſu ſunt ſape
non que ſup terram Et ꝙ
feſtim mundata eſt lepra eius
ad dm̄ imperium · et volun
tatem ſtatim opus e ſecutꝰ
Scdm cyrillum · iſta dicta
confeſtim tam diuꝰ ꝓfectus
ꝗm opus ſanationis fuerit
factum Cum aute hec magna
appareat dm̄ ꝓtas · no mor
eius declarat humilitas · le
prosum em que leuo extra
caſtra ejiciebat · quem ſcribe
et pharisei vno reſpicere
dignabant · ipe tangē non
recuſauit · non ſolu ꝓpter
occultu dei mīſterium · ſed
ut nobis formā humilitat
ꝓberet · et compaſſionis exem
plu · ne quis homine ꝓ
quacuꝙ corpis macula
tione vel mīſerimitate ſp
neret uel abhorret Item
tetigit eum · ut ſe non ſe ſub
leſſe ſed ſupra legem que
leprosum tangere phibuit
nec ſcruꝫ · ſed potius dm̄
legis oſtendet qui cum ſcdm
legem ambulaſſet eciam
ſupra legem ſanauit eos
quos remedia legis no ſa
nauerant Item ut lepra
que contaminare tangētes
ſolebat · et contra tactum nō
mi fugaretur · et regederet ·
nec̄ em maius a lepra ſa
eſt munda ſed corpus lepro
sum a manu ſanita · e mun
datu · ler namꝙ que fuit
non potuit ut lepra tangētē

non sordidat · ideo leprum
tangi prohibuit. non ut lep
si non sanarent · sed ut tange
tes non mquinarent · no aute
mquinad à lepra poterat
quis eam mudauit et ideo
quatus tram legis soluit
tamen phibitionem legis non
obiuauit nec apostni eius sa
uit · quia non erat phibitu
tangere leprosum · ei qui ex
tactu suo poterat curare ex
sicut heliab et heliseus no
fecerut contra legem tange
do mortuu ad resuscitandu
uret · quam dns posset solo
verbo curare leprosum tn
apposuit manu · quia hua
nitas xpi erat quasi instru
mentu · ipius diuinitatis ·
et ideo sicut artifex medi
te instrumeto operatur · sic
virtus diuina in xpo per
applicationem humanitatis
aliqua faciebat · ut eam re
uictam diuinitatis declara
ret · Et precepit ei dns · p mi
racula facta nemi dicet
ne carnaliter se saluatu esse
predicaret · ut duret nob
exemplu · et nos doceret
non deligere ostentationem
et honorem · et bona que
facimus non ee diuulgada
sed subtrahenda ut ns solum
abstineamus a merede pe
cude · sed etiam grie agnu
dis humane et vane glorie ·
et ysta non quertur in o
peribus nris ne vnquam
aliqua simstra se admisce
at deberé in eis Unde Cri
sostom · Et nullu hoc cum
iussit fuisse · docens qm̃ est
alienus ab auara glie · pom
pa tacta[illegible] e Et certe no
uerat · ꝙ no est ille tacitur-
nus · sed passim tam gra
de beneficiu predicatu
rus · et tame quantum
in xpo est fugit ostentac
quod fecerat · Et alibi pub
licari talia xpe precepit
non contra se vemes · sed
curatos a se gratos de
cipiens · Non em semet
ipm prediciri uult · sed
dari gliam deo · Et ē p
leprosum nos non esse
vane glorioses et glorie
ac laudande tenuciadu
docet · et p ritu que a le
gione mudauerat · non
ee ingratos · sed gras nos
deo referre admoneret
eiusq; beneficia confite
atq; ut ostendet semp ex
mirabilibus suis laudem
non mi deo ce referenda
Quid em homes q̃du
egritudine detinentur ·
deo semp meminerut mor
bo autem deliberuti gra
uius obsidentur · langue
despie · idcirco pensans
ut et egroti et sani dm iu
giter recordarem et que
curauerat ait da gliam
deo · hec Crisostom · Vbi
notandu g̃ triplex est
preptu statuit cautele p
batois et obedientie · In pri
mo non interdicit actus
qui optim̃ est · sed fic
que immisct se bonis ac
tibus et honestis · et tale
ceptum fuit hic in sed
non vult deus actum
ostentionem virtutis
tuet m eo cui dat preptu
et est vtilis sibi et alijs
ostensio virtutis cuius sem
in precepto facto abn[illegible]

(3) 5

de molatione filij eius dñi
nus cognouit esse et a
lios cognosci fecit quatime
as dicit In terra aute
vult deus actu · ut patet
exodi xxv per totu / vel usq
ut nemini dicet preter
quam sponte meliore
voluntate · quia meliores
fiut qui penitentie q̃m q̃
patris beneficijs credunt
vel ut nemi dicet scilicet
antequa ea que in lege
fiu compleat · quia prius
expectandu erat iudeum
sacerdotu ad quos sdm
legem pertinebat iudicare
de lepra Unde Crisostom
Vel no simpliciter phibet
ut non alicui dicat · sed ut
antequa ostendat se sacer-
doti nemi dicet · ne forte
p ante alicui nunciaret
audientes sacerdotes et oc
casione haberet lepre
preter odiu · et ministrias
sibi expelleret eu de po
pulo quia lepra opi no
recipiebat mandatum
her Crisostom Et huiusmodi
misit eu ad sacerdotes ·
quibus erant data lepram
discerne · preputij sdm le
gem munus eis offerri ·
hoc aute primo ideo fe
cit · quia licet esset munda
tus non tamen reputa
batur mundus nec debebat
sdm legem restitui ad co
munem habitationem hom
inu prius per sacerdotu
iudicium mundatus esse
demonstratu · et munus
dno pro eius mundatione
offerri etiam · Unde statut
ad eoꝝ arbitriu separat
ita non sine eoꝝ arbitrio
ad consortiu aliorum admitte
batur · Credo preterea humilitate
ut sacerdotibus deferes no
videtur eoꝝ gloria vapere
vel honorem · et ut ostenderet
exhibenda sacerdotibus reue
rentia Certo ut quod ieco
sepe enunciabant ostenderet
se non legis transgressore
nec legem solue · sed imple ·
sdm legem gradies et supra
legem currens Quarto ut
intelligeret eu non legis or-
dine et consuetudine sed dei
gratia et oratione supra
legem curatu esse et se ma
iorus virtutis ee q̃m lege
vel sacerdotes · quia lepra
cognoscebant · quia mundare
non poterant Item ut sa
cerdotu animos ad credulita-
tem promoueret et no credeu
tibus omne excusationem
auferret · offerri munus vo
luit in testimoniu illis · id e
contra illos · p visu mira
culo non crederet · sed pro illi
in testimoniu salutis · si cre
derent ut scilicet videretes
leprosi mundari · si credent
mundati salui fierent et sic
credentibus esset testimoniu
et causa salutis eoꝝ · si no
crederet merito culpabiles
essent eo q̃ viderunt et no
credidernt · et sic non cre
dentibus fieret accusatio
et testimoniu damnationis
eoꝝ Per hoc etiam q̃ eu
ad sacerdotes misit · figuraꝫ
et docet nobis · q̃ peccatoꝝ
qui p lepsum significatur · li
cet sit mundatus a lepra pec
per contritione tamen ad
huc tenetur · se sacerdoti os

tendet per confessione · et ad
eius cultu subire satisfac
nonem · Unde dns ihesu le
sum tangendo mudauit
et postea ut sacerdoti se re
presentaret · et sacrificium
offerret precipit · Tunc em
leprosus a deo tangitur
qn̄ prior compunct⁹ tus
sacrdos se repntat · qn̄
pcm confitendo manifestat
hic sacrificiu offert qn̄
satisfactionem complet
Diger quippe ē opertet
donet sacrdos ei quem
sed tu puem sacrdotem
et lepram christe offeri
p̄ oris confessionem · Que
confessio quatuor condi
tiones debet habe' · Prima
est quia debet ee voluta
ria · Unde dicit pax non
ductus nec coactus nec co
actus sicut qui ex metu
afflictus vel timoe mortis
ultimus confitent⁹ prima
Beda est quia confessio
debet ee nuda et aperta
Unde dicit ostende quid
stringet egrsh quid rogitasti
quid locutus es · non dicit
absconde stringet exercita
tionibus aut verbor⁹ pal
liationibus nel mendacio
aut etiam minuendo nel
non plene omnia perstrin
cum debitis circumstantiis
vectando · Tertia ē qr
confessio debet ee pura
Unde dicit te stringet ostende
et non alios · Contra
quod aliqui duplicitersfacnd nel alioz facta re
cumulo vel cor tu quibus
pcrauerut revelando

Quarta ē qua confessio
debet ee ordinata Unde
dicit sacerdoti ostende te ne cui
cuius facienda ē sed sacer
dotibus qui habent cla
uem scie et auctus Lepra
pitur leprosus signat gen⁹
humanu · lepra originali
ter infectum · et p hoc ad
parua prima primo per
lepram em̄ que morbus
communiosus ē originalis
culpa signatur · que p car
nalem generationem ad
posteros derivat⁹ que ma
nu dni tactus sanatur
quia virtute eius p bap
tismu emundatur · Per
oblatione aute munerum
et diuulgatione operis
signatur · q̄ baptizatus te
netur deo fideliter ser
uire et cū uigore collau
dare Unde beda Leprae
aute leprosus humani
generis languidu pcm
signat plenu lepra · qm
omes peccauerut et egent
gratia dei · illa stringet
ut extenta manu ad e
mittenda verbo · hu
manaq̄ contingente na
turam a prisci erroris
varietate mundentur · et
offerant pro sua emenda
tione corpa sua hostiam
deo viuam · Bet beda · Hoc
idem dns mirabiliter p̄ gra
tiam suam facere cotidie no
dedignatur · Quosdam
cum⁹ em̄ aliquē impie
iustificat · recte leprosum
mundat Moraliter quip
pe p leprosum signatur
pector pluribus de erroribus
Prima qua lepra

morbus contagiosus·et pi
culosum ē mor̄d lepis
st pctores contagios sut
t infirmit alios ad per
andū·et ideo piculosu
e comūcari cum eis ꝓdo
qua lepra ē morbus pi
culosus·infict em totū
corpus·non tantū ptem
eius·sed petim est pticulo
sus·qua corpus et aiam
infict et corrupit et ideo
valde timendus et fugie
du est ¶ Certo quid lepra
e morbus fetidus et ab
hominabilis·sic pctores fe
tentes sut et abhominabi
les deo et angelis ¶ Quar
to quia leprosi sepant
ab alijs hominibus et locat
extra alios·sic pctores po
sti sut extra gratiam dei et
extra cōionem fideliū
et ecclie et sepantur a
bonis·hoc quantū ad me
ritū·sed in futuro quatū
ad corpis statū et quatū
ad locum et quatū ad pre
mium ¶ Quinto sic sicut le
pra varia et ꝓfunt colore
in cute·sic petim varias ha
bes in mente Illa em aia
leprosa est·que superbia in
aiam tria auaritia atridia gula i
udia uel luxuria sordescit
Nam sīgitur in cordis tu
more superbia·per ꝓfusionē
auaritia·in sitū auaritia·
in ponderositate atridia·
in pruginē gulam pu
dicie nudia·in feruore
ambitus luxuria ¶ Talis
leprosus considerater cur
rat ad ihm ipsum et ad
medicum no desperet pe
niteat et mutari desidet
¶ Tum fideli leprosi ob tu

litate et pudore in faciem
perdat·ut de sue vite macu
lis erubescat Sed confessione
veracida non reprimat·vul
nus ostendat ac sic lacrimis
et gemitibus se pctorem re
cognoscat·detecto vulnere
remediū queerat et dñm mi
sericordiam cōpuncto animo
et corde imploret et reme
dium postulet·deo se humiliet
et deprecetur eū ut sua gra
se tangat et sanet confiteat
se mutū et dnm potente
ad se mutandū·et apud ipm
tu leproso clamet et dicat
dne si vis potes me mundare
Cui em hoc egent certius sit
de mā non desperet de venia
qua benignus est dns qui
nemine ad se venente re
pellit·sed cunctis sinu sue
misericordie aperit et ex
pandit Non eget spacio an
noꝝ vel longitudine tpis
in penitentia sed cor con
tritū et humiliatū requirit
et digne penitentibus·prīa
per ymaginē relaxat Tali
em manus diuine mise
ricordie protenditur cuius
tactu et impio cuncta eius
crimina relaxantur Ostēn
dit em dns manū qn dīne
misericordie impendit auxi
lium·et statim consequitur
remissione delictoꝝ Nec de
bet ecclie reconciliari talis
nisi iudicio sacerdotis A
petris aute mundatus debet
deo offerre munus id est sa
crificium laudis·et eū vbiq
laudare·quia debet deo val
de gratus esse et semp gratias
referendo et ꝓximis bona
que potest faciendo·secun

ergā deū et ergā pximos
caritatem Nichil em̄ in nobis
p̄ vanam gl̄iam debem⁹ at
tribuē sed omnā deo offer
re De bonis em̄ op̄ibꝫ
nr̄is deus vult ut habeā⁹
totū meritū · et pximus
habeat bonū exemplum
sed deus vult habē laudem
et gl̄iam Una em̄ de⁹ spe
cialiter reservauit et nulli
creature vnq̄a cōmune
voluit seruare gl̄iam vndic
tam et iudicij ptatem Filio
nam autem aliquā vane
gl̄ie nos · Vnditam superbi
et vacuā · qui de rectis
sibi illatis vindictā se cupi
unt iudicū temerarij et
psumptuosi qui de occultis
alioꝝ iudicare volunt Et
quia ut dicit hyr titus oport
bñficiatū gratum ee
et gratus redde · ona s be
nefactas non indigeat ideo
luret p̄cepisset dns leprosū
mundato ut de sua curatione
taceret · tamen egressus et
p̄dicans sermone id est
opa et verba dni diffama
bat et sermo sanitatis et
doctrine de illo magis p
ambulabat · qua hoc ipo
p̄ homo fugit famam et
gl̄iam acquirit eam Na
ut aut bernardus hoc solu
habet mundi gl̄ia gl̄ia
sum q̄ me sequentes se fugit
et fugientes me sequitur
Et ideo compatitur vmbre
quā secutus fugientem ap
prehendit et se p̄mittentem
effugit Ille namq̄ fuctu
officio euangeliste · cepit pre
dicare · et se meritus edoce
usq̄ sanatu docere · ita q̄
vnus saluator multos ad

deū cogeret venire et ihesus
iam non posset manifeste
p̄ter turbā ut p̄cipue
hom̄ ad querendā sani
tates et videndū mi⁹ la
contumeliosum in cultura
mētis vnde secedebat in
in desertum ut secretius
oraret Quanat ut deus
sed orat ut homo Et con
uenebant ad eū undiq
turbe ut eius doctrinam
audirent et sanitates p
operari Ortu ergo igitur
et tumultu dns fugit · et
secretū locū querit · ut
ostendat se magis quere
et a sto remotum diligere
vitam · qua tumultu et
carnales motus declinat
secretas vero a mundanis
curis p̄stat In quo etiā
ostendit q̄ p̄dicatores
verbi diuini debent fugere
applausum p̄pli et aliq̄n
se retrahe a multitudine
ut valeant orationi vbi
oberomm⁹ Q⁹ aut non
potuit ihesus manifeste
in cultura mētis · sed
foris in desertis locis ee
signū · q̄ non omnibus ma
nifestat ihesus · qui latis
atq̄ platanis se nimi⁹ lau
dibus et p̄sentis voluptatib⁹
sed hīs qui cum petro fo
rem exeunt · et in desertis loc
sunt · que elegit dns ad
brandū et p̄fundendū p̄sū
qui deserut detractiones
mundi et omnia que possi
ut dicunt p̄sortio mea dns
Gloria vero dei manifestat
hīs qui mundi cōtemnunt
id est qui p̄ planā et assidua
ad eū venit · quos nichil
potest separare a caritate xp̄i

Ubi et beda ꝛc̄ In vite mi
racula facit In deserto vo
uel monte orando pnot
tat vtiq; nobis vite. et
actue solucet et cotempla
tue documenta pnostrut
ut nec contemplatois stu
dio quis proximoꝝ cui ad
negligat. nec cura proxi
mo decetus obligetur
contemplatois studia de
relinquat. quatus nec
amorem dei impediat a
mor. proximi nec amoꝛ
proximi obuiet amor dei
In monte quippe orare e
lectis infirmaꝝ cogita
tionu cutis tota mente
quelibet ad eterna supne
contemplatois gaudia
festinare In deserto scre
dere et orare est vulgare
tem mentis strepitu
terrenoꝝ desideriorꝝ fugi
et quoddam sibi cu deo
mira secretu quere.
Ubi cu illo eterno cessante
tumultu. p̄ quotidiana depde
na silenter loquat. Vnde
ecia Gregorius redemptor
mr̄ p diem miracula in
vrbibus exhibet et ad ora
tionis studiu i monte p
noctu ut pfectus videret
pdicatoribus imiat qua
tenus nec actiua ociose
speculatois fundatus de
serant nec cotemplatois
studia. oratois minuta
gte imꝑpiat. sed quieti
contemplatiui deberi
p occupati exigua proximoꝝ
loquela pfundat. Hec Gre
gorius ꝑ aut stem mar-
cu. Lucam dicit. p ihesu
non posse manifeste i ci
uitate introire. sed secrede
bat in deserto. non intelligit
de illa die qua curauerat le
prosum. qꝝ illo curato intra
uit ipa die caphar-naum ciui
tate. sed mluit ro ibi priam
antequa sermo seu fama
ad multos perueniret. Unde
et matheus hoc mm actu
de leproso cum sequenti de
centurionis seruo simul co
tinuat. .. Vnus ..

Domine ihu xpe qui de
monte patris in solio
virginalis vteri descendisti
ut sanares lepram gene
humanam. esto ego leprosꝰ ma
nus pris mundes attactus
adoro te dne si vis potes
me mundare et extende ma
nu gre. et pietatis tange
interiora et exteriora leprosi
te nouantis. miserere mihi pe
nitenti et sana morbo pri
Deus meus tua mea qui
non vis mortem pctoris sed
ut conuertatur et viuat. p
fice hoc in me pctore ut in
ima non moriar. sed conuer
tar et viuam secundu ietrum.
De seruo centurionis paralitico Quadragesimo secundo cap.

Deinde cepit ihesus
appropiare ciui
tati capharnaum
que ut dictu est
ibi ꝑpe erat. et tur centurio
seu tribunus id e princeps
centum militu. postquꝫ ibi
a romanis pro collocatione
tributi et custodia galilee
ne forte vellent contra ro
manos quibus tota illa ter
ra subiecta erat rebellare
ꝓpter quod manebat in ca
pharnaum que erat metro
polis illius terre. tur cum

tas gloriosa · sed nunc valde ab
jecta accessit ad eu fide · deide
no et devotione · postea q̄m
gressu corpalis pcre inde
disp accessit alienigena ge
neratione sed domesticus cor
de · alieng natione · sed pxi
fide · princeps militie et so
cius angelor · Iste no erat ut
ideus · sed gentilis · et ideo
p se ipm non e ausus ad dm
corpaliter accedē reputans
se indignu pntia dñi esse
sed primo p seniores iudeor
quos p familiares et dilectos
ihesu accessit · quos misit ad
eum rogans p eos ditens
domine m cuius ptate e mor
bus et sanitas mors et vita
puer · meus id e servus et
subditus · quem tm̄ualiter
loquens vocat puerū ab eta
te vel familiaritate potiq
q̄m conditione · contra sup
bos qui dedignant familios
ratet paliticus m domo · co
tra inhumanos dnos qui de
domo sua expellut infir-
mos et ad hospitale mittut
eos et male torquet · ipter
multa incomoda que patit
Ira verba hec subiect taret
palisticus et torquet · dicu
lus et alie que angustias m
duret · et dum ad misericor-
diam flectat unde Inspto
infirmitate tatumodo ex
posuit · sed remedium sanc
tatis ni ptate inme eius di
misit · Diuina aute prudēs
iudex fuit nimis · et inexcusa
biles fieret · si vno miraculo
et credente gentili non cre
derent · Iste quidem centu
rio audito xpo imaculis
firmis credidit q̄ poterat
sanare servu eius qui erat

sibi carus · et mortuus n
p dnm fuisset sanatus
et ideo de eius sanatione
erat pollicitus · In hac er
go facto centurionis ta
tam cuiam et pollicitudi
nem pro servo habetis
digne debem̄ commenda
servus meus et subditus at
pollicitudine et cura ha
be de eis Non erat ipa
sicut multi sui hodie qui
videntes subditos suos in
firmari eos negligunt
et plus de corpis sanis
q̄m de subditis misericors
pollicitus fuit · voluisse sibi
pis in voluptatibus q̄m
subditis in necessitatibus
condescendit Inquiunt
nique affectans ut ven
ret ad domū sua immus
plene pre angustia servi
et desiderio cure · cognitis
dni maiestatem et reue
rentiam · ejus auctoritatis
devotione eius · respodit
p ipos mitet nuncios Ego
veniam · este humilitas · et
cura ubo eu · este pietas ·
Venit aute potestia sanandi
non presentia corpalis Et hec
cum illis Alterius modi
erat medicus iste · q̄m sui
illi · qui non pauperes · sed
diuitibus vestibus sunt pati
Et cum iam esset pre do
mui centurio plenus cog
nitus · et p actus fidei se c
uertes ad dnm eius met
et maiestatem · accessit
reditu huiusmodi p cursum
bi magis domesticos qui
misit ad eu rogans ut ve
niret et dicens · Ne no
li vexari · non enim su

mus ut nutres sub tectum
meu Non dixit palatium
non domu · licet prmtepus
set · sed tectu pre humilita
te sua et ponsideratioe mag
nitudinis vpi · ppter gen
tilis vite constantiam timc
bat offendi vpm que ere
debat deum · si corpale p
sentia mtrasset ad eu &
sibi dicendo se m
dignu prestitit se dignu
non mi cuig parietes sed
m cuus cor tristus mtrasset
Vnde et Cnpostolus · cuua m
dignu se fecit sustinendi
vpm in domo · dignius fit
est regno & ad maiorem
su humiliatione adiecit di
cens ppter quod et meipm
non sum dignu arbitr atq
vt venirem ad te · et nite
mutos submsi pro me ·
Sed tantu sine pncia cor
pali dic verbo · p quod ora
bunt curabunt · redimitur · et sa
nantur · et sanabitur · fuer
et seruus meus · ipe em
dixit et facta sut · Vt dicit
beda · mta e fides que
dicit credit ee facit · Vbi pe
trus cantor · ipsum dimc
arguc melius esse abstine
ab ordine a confectione
vel sumptoe eukaristie n
plurimu ad hoc uel illud
accedentem confortet boa
conscientia · qm ordinari
vel consecrare uel sumere tim
conscientia non dico lesa ·
qua hoc esset mortale si
dubia de qua dubitat an sa
na sit cum sit accedens po
tius debet · qm nuper si
quis irregularitas excludi
dis aliquem a mysterio ho

sacramen ideo non debet ignos
cere ex quo meritur · irregularitas · ex quo ponit
se ad talem actu sed stare de
bet suu statum · In ope huius
centurionis tres mirabiles
nobis ostendit virtutes
siluet humilitas fides et pru
dentia magnam en humili
tatem habuit · quia eu dns ad
eu venire paratus esset mdus
mo se ut sub tectu suu mitta
ret iudicauit · Sfectam quoq
habuit fidem · qua cu esset
gentilis solo verbo deu ere
didit posse puero reddi sam
tatem · Non pruam etia pru
dentiam habuit · qua ultra car
ne · duumtatem latentem cog
nouit et eu quem corpaliter
ambulantem vidit vbiq per
duumtatem ee pntem mtel
lexit · Nec caritas in eo defuit
qua cum multi pro sua
ptate · filiis · ac tardo sa
lute ad dnm rogatum acce
derent · Ne pro seruu tantu
samtate rogauit · Vnde adhuc
m fidei constantia pseueras
ostendit · qui verbo pt · sanari dicit
Nam et ego homo sum sub po
testate alcui · scilicet pside et
mpatore constitutus · habes
sub se milites et seruos · et di
co huic · mili · Vade · et vadit
quantu ad negotiu mplen
dum m absentia · et alio qd
antiqua e · grammatica · ad est
alio dico · Vem et vent · quia
tum ad offitiu mplendu
m pntia · et seruo meo dico
fac hoc · et facit · sine reststen
cia · Ex his conclusit · qui
dicto eius · mus · vadit · et
alius · vent · et alius facit
quod iubet · multoplius si ipse
deus et dns dicat mysterium

tati vade et vadet · et sanitati
vem et venet · et paliato fac
hoc et facet · vel scruetuhby
sbi angelis ut hec miracula
fuerant et facient Et est ; atio
a minori talis proculs debet
fieri verbu dei sm hominis
subiecti sed verbu · meu sit
qui sum homo · et non deo sub
iectus et non dns sum · ego
et tnu qui es deo et sum dns
Si ergo ego qui homo sum mo
dice potentie et maiori sub
iectus solo verbo oper or per
missi os meos · et possum im
pare inferioribus · qui ad ver
bum meu mihi obedient mul
to magis tu qui deus es vbiq
psns et potes sup omia ptatem
et omn dns · cui omia ptates
seruiunt · cui angeli et oma
obediunt · potenis solo verbo ?
sme pncia corpalis seruu meu
turate · et ideo non est nere
cor paliter · eudo te saluare
Audiens aute ihesus verba
centuronis ex pnssima tate
fidei stupet q sub velamento
carnis agnouit excellentiam
maiestatis · mirat⁹ est · ad e
ad imbdu mirantis se habuit
et virtu mirantis ostendit
Admirabatur · dns fidem cen
turonis quod corpi eius mi
nistrabat et magnalia dei in eo laudauit · no q
ei aliquid imperandi esset qui
cuncta imperabat operatur · sed
ut nos in beneficiis dei in
tuari et laudare doceret Vnde
Aug⁹ Et mirat⁹ · dns nobis
mandu ce sigt quibus ad
huc opus est ut moueri omis
ein talis motus cum de deo
dicuntur · non pturbatis animis
signa sunt · sed docentis ma
gistri · Centuronis ergo fide
dns admirans fuit · et collau
dans · sequentibus se dixit · fide
eius applaudo et in ecclesiis

ponendo Non inuem tanta
fidem in e tante fidei signum
vel fidei facilitate stupet
in credendo in ipsi in e in
ipso israhelitico stupet hoc
tempis primis inuenit em
in antiquis maiore ut in
abrahain ysaac et iacob ?
alios plurimos patriarchas
et pphetis qui fuerut fideles
nre principes Excipitur au
te semp beata virgo cui
de meritis vel pcis sit me
cio Ner tamen hoc verbum
dpi de omnibus pnibus
est intelligendu · quia excludunt⁹ · illi quibus loquebat ?
stupet apli sequentes eum
Hoc aute apparet sm eum
vsum loquendi ut si quis
intrat domu alicui⁹ cum
secretario si nullu ibi inue
nit dicit hoc inuenio aliquem
in domo ista · in tali enim
modo loquendi no committit
seu vementes · et reddimus
locutio vera pro plurib⁹
absentibus Vel sm Crisos⁹
Hoc volum⁹ fidem huius pre
sente fidei aptez · sic intelligendum est sm q pmo
quodq; bonu hois sm qualitatem illius laudatur · Cui
tiu em dicit aliquid sapien
tie · magnu est quod de pho
none muru Sic et hic
Non em erat equale iudeo
credere et gentilem Vel si
cudu eundem Crisostomu
intelligendu est q tanto ad
augmen⁹ credendi q ab
plurib⁹ signis visis credi
derut · iste vero nullo mi
raculo viso sed tantu audito
credidit Vbi ihesus de pu
blicanis dicit · non inuenit tantam
fidem in israhel no de pa
triarchis et pphetis nisi

sorte in centurione fides
gentiu pronatur. ysa. habe
et beda pontibus. ideo fi
des centurionis antefer
qua illi legis pphetq
monitis edocti erant. hic
aute nemine docente ips
te credidit hec beda. ad
datur ergo ihs de fide cen
turionis gentilis hominis
eam laudaut. aut ex ipsius
laude erubescant et confu
dantur. ysa. habe. et ideo
fidem gentiu in abatiu.
plena fidem inuenit. et testat
videbat. Nec solu fidei ge
ciu est in centurione collau
data sed etiam pfiguata
unde ocasione accepta ex
fide huius gentilis concludi
et predicit dns disponem
& vocationem gentiu et
ex oppsito scilicet infidelita
te reprobatione iudeoꝝ
dicens. Amen id est fideliter
dico et pro certo vobis quia ex
emplu ipsius in quo fides
gentiu pfiguratur. multi
sed non omes. quia no omes
obedint euangelio ab ori
te et occidente. aut eciam ab
austro et arquilone. id est ex
omi parte mudi. et ex omi
gente gentiu veniet. ad
fidem et unitatem ecclie
unde sidm dugd ipsius duabo
ptibus scilicet oriente et
occidente totius orbis designa
tur. unde sub typo ecclie
dictum fuit iacob. dilatabe
ris ad orientem et occidentem
ad septentrionem et meridie
Dotaliter. ab oriente ve
nit qui ex conpassione ppe
natus. vel natiuitat. sua
liantiu. vel qui penitentiam
agit in sua iuuentute. ab
occidente qui ex memoria
mortis. colligitur. vel qui
penitentiam agunt in sua se
nectute. ab austro qui fauente
prosperitate vacant opib. pie
tatis et inter prospera seruat
temperantia. ab arquilone q
necessitate urgente copungit
et inter aduersa seruat pa
ciam. De hiis ergo omnibus a
liquis saluabitur. et recum
bent id est feliciter requiescet
non carnaliter viuentes. sed
spualiter pausantes. cum a
braham ysaac et iacob quoꝝ
fidem imitata est et cum alijs
fidelibus et amicis meis in reg
no celoꝝ et ipsoꝝ. vbi luc et
gloria et longeuitas vite eterne
et omne bonum. Abraham ysa
ac et iacob spaliter nominat
quia istis principaliter facta
est promissio de terra promissio
per quam patria bton significa
tur in aute regnum id est ubi
in quibus regnabat deus
vel filii regni vocatione non
electione. promissione no con
secutione sua reputatione no
re qui pro regno habendo
fuerant fuerant. sed se indignos
reddiderunt. ecclesia. a fide
et visione dei in tenebras ex
teriores quia in se habet
interiores et tenebre prime
sint culpe. alie aut sue pe
ne. Nam sidm chrisostomu
interiores tenebre sue cecitas
mentis. exteriores eternu
nos dampnatois. Deo aute
dicunt ibi ee tenebre exte
riores. quia licet ibi sit ignis
tamen non lucet ad ostendi
dendu dampnatis aliquid
ad eoꝝ consolatione. sed ad
eoꝝ desolatione. Unde ysaie
xxiiij. lebeme lucebit mise
ad misere auctore nra. et
videant unde grandescat ibi
et ut fletus oculoꝝ eoꝝ fumo
et calore ignis eoꝝ qui mox
mirant p somnio ad quibus
non licet intuen quod non

· l· dolant nō ad cōsolacoēm
ut videant unde.

liget concupiscit · et stridor
denciu eo fi rigore hr hui gau
debant de edacitate vel sle
tus eo angustia ammi sthidor
eo m dignatoñis affectu
es q sero penituerut de pro
et m hoc ostendit tor metor
magnitudo Et dicit ihesus
centurion stituet p mitid
cos supradictos vade id e
sectus venerantis et sicut
p fide credidisti sit fiat tibi
sanatione serui tui ut sicut
p nucios accessisse sic et per
nucios reuisus fuisse intelli
gatur Ibi rabanus fidem me
rito ostendit impetrasse salu
tem sero ut fidei robur ma
gis magis in eo actu esset et
quo pficeret quatuq; vellet
p illam impetrasse se posse
Et sanatus e puer verbo xpi
absentis eo illa hora qua
do pius ptulit hoc verbu fuit
quo etiam verbo oma creata
sunt ut fides centurionis re
ficeretur et potentia xpi
qua centurio confessus fue
rat eo ope subsecuto patet
dicit ar ém centurio et con
fessus est dic verbo et sana
bitur puer meus et xpus
dixit et ope compleuit Ad
Crisostom Ibi velocitate
admirae nec em solu ru
rare sed mormate et i mo
mento tempis hoc fact Vir
tute xpi ostendebat In time
aute verbo sanauit eu ne
putaretur hoc corpalit ob
impotentia et non ob humi
tatem hic considerandu e
quantum vnicuq; fides va
leat pria qn tantu valuit
aliena nam pter fidem
centurionis sanitas puero
e reddita Considera etiam
hic humilitatem dm qua
ad seruu centurionis ea
non recusatus ne patus
fuit ad salud autem re
gulı de quo mfra dicitur
quasi pemptam refugiet
etiam rogatus ne uoluit
Theophilus enim dns humi
de xpe respicit et alta id
e superba a longe contemp
mit In quo sedm gregoriu
superbia m hoc retunditur et
mitigatur · qui psonas
acceptando in hominibo
non natura qua ad ymā
gnem dei facti sut · sed ho
noes et diuitias venera
mur Ecce de celo ventt
qui seruo oculte in terra
non despicit et tame humi
liat in terra cotemptum
qui de terra sum Quid
vero apud deu valeat
quid ee despectus potest
qñ seruare honore apud
homies et uterm restit o
culos non time Et sedm
Ambrosiu Ad regulı filiu
noluit ire ne m regulı
filio videret videtur ma
gis diuinitus detulisse hic
ipe previt ne videretur
in centurionis famulo
conditione despexisse ser
uilem cum em seruus et
liber in xpo sum unu
ber Ambrosius In centu
rione fides gentiu pfigu
ratur et q eius primitie et
electi de gentibo designan
qui quasi tendendo mi
lite stipati virtutu pfecte
sunt sublimes credendo
in dnm et laborando ad
conuersionem alioru Inde

Remigius p̄ter centurionem
designantur qui p̄m ex
gentibus crediderut · et p̄
fecti m̄ virtutibus fuerunt
Centurio em dic̄t qui
centu militibus p̄est Cen
tenarius autem nūs per
fectus est Fecte ergo p̄ pue
ro suo rogat qr̄ p̄micie ge
tilitatis deo supplicauit
Et s̄ opponitur de magis
qui p̄mo dño crediderūt
respondendu q̄ centurio
dic̄t p̄micie gentiū quia
p̄mg credidit a nullo edoc
tus m̄ a spū sco / magi de
o et s̄ p̄m crediderūt
edocti tamē p libros ba
laam et p nouā stellā appa
rentem Et mōdus p̄ter
aute gentibus corpalis
op̄ p̄mia non exhibuit
d verbū fidei p̄ apostolos
eis m̄sit et ab infidelitate
te sanauit Sequit̄ p̄ter
ytā pueri centurionis
sīgit̄ p̄cor · ppter quatu
or mala que p̄cor meruit · que designant̄ in qua
tuor conditionibus que de
isto puero hic scribunt̄ ·
Primū malū p̄cor̄ e
seruitus p̄cti · de e pena
peccandi · vnde dic̄t de
puero isto q̄ erat seruus
vnde iohannes dicit q̄
facit p̄cm seruus e p̄cti
et petrus li quo quis su
patus est · huic et seruus
est Et sūgit̄ p̄cor e ser
uus tot dr̄oz quot vitio
peccandi aute tri hom̄
innatus · facit dñm pronū
ad peccandū ut ex vno
p̄cto ad aliud tendat p̄na
nam victorinus deducit

1. Centurio

ad aliam seruitute scilicet
diaboli quia superbus e serug
luciferi · auarus est seruus
mamone luxuriosus est
seruus asmodei Et dm ma
li est impotentia ad bn ope
randum · quod sīgit̄ p̄ vide
tem vnde dic̄t iste puer ia
cet in domo / iacentes em
nichil operantur · nec operari
possunt / iacet aute peccā
aliqn in igne interdū aliqn
in luto luxurie · aliqn in
spinis auaritie Et bene dr̄
iacere quia nullū bonū me
ritoriū potest operari Ter
cia malū est tremor et ti
mor · q̄ semp est peior in
timore · quod p̄ tres filios
designatur · ex̄o quia est disso
luto et timore mebri dr̄
Et em dic̄t petrus q̄ de
elemosinam aut male acq̄
sita vel ablata restituat
timet ne sibi deficiat Sed
dic̄t q̄ retinet timet ne e
ruat Et dic̄t q̄ confitetur
peccata sua timet de vetere
dia Et dic̄t q̄ facit pe
tentia et satisfactione de
peccatis · timet de afflictione
et incomodo corpis Exte quo
iste paliturus tremit · et ad
huc tertiū solū pauescit Ter
tiū malū est afflictio spūs
quod sīgit̄ p̄ hoc q̄ de puero
isto dicitur · quia male tor
quetur · Et reuera omnis pec
cator male torquetur in se
ipso · ppter verme conscientie
qui semp pungit et rodit · In
aug̃ / Iussisti dne et ita e
ut pena sibi sit omnis in
ordinatus animus / vnde et
sapiens Semp presumit seua
perturbata conscientia Ex a
lio etiam torquetur peccor

dum amouis est quo acqrat
honores diuitias mudi oblec
menta corpis ℂ torquet2 mt
prossa per curam superflua
et inter aduersa p mgdiam
Item male torquet ℔ con
sperat tur-pitudine vitioz
in quibus iacet · et penas in
fernales · quibus eternaliter
subiacebit ner ℔ mser per
penitentia replet ℂ sed tame
talem gnqz curat dns prem
endo ad eum · suffi agnitis
meritis stoz ℂ tu ergo si hes
anima pulcram et talia
mala mte sentis roga et
mite sanctos ut ad dmm
intercedant pro te sicut sem
er pro centurione et cla
ma ad dmm dicens deuote cu
eodem · Dne puer meus pa
ralet pulcre in domo et
male torquetur · et no sm
digmus ꝓpter fragilitatem
nāture ꝓpter feditate culpe
et multiplicitate misere ut
intres sub tectu meu · tam
angustum tam immudu tam
ruinosum · sd tantu dic ver
bo et sanabit2 ad tuu impe
tu ℂ quia istud verbu
centurionis tante efficacie
fuit q ut supi adim est eu
dignu pclamit ut in corde
eius ꝓpius habitaret et ad
recipiendu corpus dñi i
sacramento eukaristie nullq
est dignq ideo q̄n ad mesam
dñi accedim̄ et fragilitate
cognoscim̄ mam conside
ranq verbis centurionis
edocti dicam̄ singuli · Dne
non sum dignus ut intres
sub tectu meu · non sm digni
ut corpus et sanguine tuu sus
capiam in os meu ut videlic
cet virtute istoz verboz
digni essi meam2 Unde
origenes Nud erubuim̄ q̄n
sancti et acceptabiles deo
hoc antistites sub tectu
tuu intrant ibidem dns
p eos ingreditur · et tu sic
estimes quasi dmm suscipiens ℂ q̄n corpus et
sanguinem dñi manducas
et bibis tuu dns sub tectu
tuu intrat · et tu ergo hu
lians tenim dicis · Dne no
sum dignus ut intres sub
tectu meu · Ubi em indigne
ingreditur ibi ad iudiciu
ingreditur · attendenti hec
origenes ꝓ istu erit cen
turione sigtus · ratio ul
mellius cuius seruus est
appetitus sensitivus · qui
debet obedire rationi · sed
ex corruptione nature e
infirmus ad obediendu
ei · ꝓpter quod homo per
rationem cognoscens hanc
infirmitate in suo appe
titu sensitivo esse et pe
alios debet rogare deum
ut sanet seruu suu et si
puer eius sanatur p dmm
Item sicut ille centurio di
cebat nam et ego homo sm
sub prate constitutus habens
sub me milites · et dico huic
vade et vadit · et alio ve
ni et venit · et seruo meo
fac hoc et facit · sic ut di
cit cassianus ꝓfundus
que p centurione intelli
gitur sub dei potestate
constituta omnibus viribus
suis dnatur et habet po
testatem cogitationes nos
tras depellendi et in bonis
cogitationibus inorandi
Time malis cogitationibus
dare possimus · abute et ab

(8) 11

scedent · bonis vero dicem
hemte et hement seruo
quoq; mo id e corpi · quod
debet spiritui ea q̃ie casti
tatis et contmece sut sub
iugem et sine vlla to
tradictione obtemperabit
omem subiectionis spiri
tui exhibens simulatum
Domine ihu xpe non
sum dignus ut mires
sub tectu carnis mee · qua
puer sensualitatis mee la
cet paluerus dissoluti mor
bo pectati in domo corpis
mei et male torquetur
concupiscentiaz motibus ·
sed veni per gracie mee
sionem · et dic verbo veri
tatis ut sanetur puer meus
et resurgat a pcis ꝓpria
ministrorq deus in ministro
sub prate tue gracie con
stituto et habenti de tua
gratia sub me vires et
virtutes naturales ut
habeam pratem cogitatio
nes et motus noxios repel
lendi et in bonis inmorandi
ac corpi ut spiritui ser
uiat imperandi amen De
curatione demoniaci et so
cruc petri Capitulum xlviii · hec

Et ingrediebat3 dns
ihus in ciuitate
caphar naum quod
interpretat3 agros
seu villa pulchytudinis et
pinguedinis et copiosi
bonis · et sigt aiam religiosi
deoti · que debet se impin
guata pinguedine tpis
stituere humanitatis deuotio
nis et contemplationis Ad istu
villam descendit libenter
ipse et ob hoc efficitur
villa pulchytudinis et copio
sitatis · de pulchritudine
huius ville et consolatione
huius ville dicit petrus ra
uennas inuota sinam cor
dis mei si padisus in hac
vita prisi est vel in claustro
vel in scholis quicquid enim
est extra hec duo plenum est
amaritudine inquietudine a
maritudine formidine sol
licitudine et dolore hoc ex
quod dicit de scholis intel
lige de diuinis scripturis
non de alijs vanis sicecus
unde hugo michil in hac
vita dulcius sentitur · in
chil auidius sumitur · in
chil ita mentem ab amore
mundi separat michil sic am
contra temptationes robo
rat michil ita homines exercitat
et aduocat ad omne opus
et ad omem laborem situs
studii sacre scripture Et
sicut in sabbato cum plurib3
conuersabat et ab opibus
seruilibus quos estendo spua
libus vacabant ingressus
sinagogam ubi legisperitis
ad docendu et eis populo
ad audiendu legis doctri
nam conuenebant docebat
eos maxime tali tempore
et loco docebat ipse quia
erant congruentia doc
trine eius · tunc enim plurimi ad
sinagogam fiebat concursus
Cui modo quilibet ipsius
nisi teneretur diebus dnicis
venire ad ecclesiam et audire
ibi missam totam et inte
gram · Et nota q missa e
aliquo modo de lege humane
diuina et euangelica lex
nature vult q quilibet ali
quo temporis spacio vacet

ad orandum deu. Ter scripture
precipit sabbto vacandu ado'a
bolui. sed canones ordinaue
runt ad istum oratione rep
missa vbi deus et homo re
aliter contingetur. ideo ut
dicit glosa peccant mortalit
qui missam non audiunt. qz
precptu est missa cogat mortalis
de alijs vero diebus non
e preceptu sed consiliu. Et
stupebant. id e admirabat
sup doctrinā eius. tum qua
legem et pphetas non dissi
cebat. et tanq clarissime
docebat. tum qua doctrina
suam diuinis operibus con
firmabat. Vnde subditur
Erat em docens eos quasi
potestatem habens. qz in osten
sione signoz et virtutis
docebat. et qua pro timore
veritate non celabat. z no
sicut scribe qui solu verbis
docebant. et veritate dis
timebat. vel qua no custo
diebat ideo dicit erubescie
bant. Vnde beda. Sermo
doctoris in potestate sit. cu
ea que docet operatur. Nam
qui factis ipse sua dicta de
struit. contemptui. vel in
im prauis erat doctor eos. et
non sicut scribe. qui scribe
que p legem didicerant. p
cepta ipsius dabant. ipse vo
quasi auctor impletor q le
gis vel mutando vel augen
do que mini videbant habere
substituit hec beda. Q
ua ergo dns doctrinam suam
confirmabat p opera mi
rabilia ceteri predicatores
et doctores qui no possunt
hoc facere debent doctrina sua
confirmare p opa virtuo
sa. et non sicut scribe. qui

dicit non facit. ac doctri
nam suam verbis iactan
cia affirmant et ostentat
Vnde statim ptas dicit osse
ditum. p factis ei subdit
Et erat in synagoga eoz
forte adductus ad locum
sim ut ibi liberaret homo
quidem habens spm immun
du. id e obsessus a demo
nio et exclamauit voce
magna dicens. Quid no
bis et tibi ihu nazarene
Venisti ante tempus pdere
nos. id e diminuere. et auferre
mihi ptatem nocendi
hominibus. et torquere nos
Q ua em diabolus in
undia motus de salute hoīm
torquetur. ideo de dispi doc
trina que erat animab⁹ salu
et medicina dolebat et cō
clamabat. Vnde theophilg
Quid nob em ab homine pdi
cione suam dicebat demo
nium. Immundi em ex
istunt in homines matu ali
quod pati estimantes cū
homines non molestant
Scio te quis es. id e ve
hementer opinor scitus
sanctus dei. id e dispus ad
salutem hoīm missus qz
pphetas em de dispo dictas
que determinauerat et tpe
et locu et modu venendi
ipsius dispi. et p alias cir
cumstantias sciebat ipsum
de dispo in lege promissu
Veruptamen nesciebat ipm
esse deum nec p temptatio
nem dispi in deserto diabo
lus potuit scire de dispo
verbo dei filius p naturā ad
est. licet ad hoc sme tri
plicit eius temptauit. Si
em cognouisset demones
ipm esse deum nequa⁹ in

duxissent iudeos ad ipm
crucifigendum Inde apls
Si em cognouissent nid
quid dimi glie crucifix
issent Etre quante pilos
tatis sunt nudi homines
qui in adustate sua deu
blasphemant · cu tamen
demones ipm predicent
Ubi beda Rbn potutatis
ista confessio est qua pre
mu non sequitur· consi
tendi· sed intritus exoti
so que cogit mutos Et ve
lud si seru fugitiu post
multu tempis dimi vide
aut mehil aliud de verbe
ribus deputandum sit et de
mones cernetes dim in
terris repente versari·i
adiudicandos se venisse
credebant prina saluator
tormenta sut demoniu hs
beda · Dicitur aute demon
spus immudus ab effectu
qua facit immudu quem
possidet sicut dicit spus
sanctus uel mutus quia
homes surdu uel mutu
facit Vel sdm Crisostomu
immudus dicitur pter i
pietatem ac elongatione
a deo qua ombus immu
dis et prauis operationibus
se simplr Ipm quoq in
mundum spm dns uocat
vera dei eo testificantem
iussit obmutescere· ne ver
falsa' inseret et ne inde
rentur ad ipo testimoniu
quere · maxime qi plu
rimi dicebant ipm in bel
zebub demonia eice· et
ne differet' utilitas cru
cis et passionis sue In quo
datur nobis dogma pa

lutifera ut demonibus qui
mendaces sunt et in veritate
non steterut non credamus
quanutridep denudent ei
tatem qua si aliquos sibi re
dentes uenerint veritati
mendaciu miscent · et veri
tatem in mendaciu conuer
tut ac vera dicendo intuitur
credentes in errorem pdic
tre et perdnduc Per hoc
aute q opus pcepaut
demonem qui iam con
fitebatur predicare et statue
imponens ei silentiu docuit
nos laudes turpiu fugere
Unde sdm Senecam tam
triste et tam turpe nobis ce
debet laudari a turpibus qp
si laudem ob turpia Et sps
immundus iussus exire ab
homine precit dnm in medio
et discerpes eu quantu ad
afflictione · exiuit inde et
mehil ei nocuit quatu ad mu
tilatione Ubi theronimus
Spus discerpens homine
exit ab eo ut pfringuate salute
pfringuat temptato phet ao
dimissus ab israhel pcutu
ssit · diabolus contemptus
surgit in scandalu · hec iero
Hic etiam attendit spialiter
quia diabolus sepe immediu
fuit pcm alicuius ad eius
infamationem et cum prior
videt se confusu dimittit pcm
cogitatu diabolus ab eo exire
Unde et in psalmo Impleti
ces eoz ignominia · et que
runt nomen tuu dne Ve
recundia em quod habet pec
cator de pcto est valde ut
ilis ad dimittendum peccatu
Propter quod dicit Seneca

q̄ mitendus ē pudor/ qua
q̄ndu m ād̄o dū raueū alīq̄s/
erit bone sp̄i locus ꝓpe hoc
autem q̄ discipes ēu exor
ab ipo intelligit̄ q̄ nullo
liberatur a diabolo nisi dis-
patur p̄ compunctione et con
tritionem saluare Et spa
liter hoc de carnis vicio in
telligitur· quia vitiū carna
le non nisi carnis affluctio ēu
ritur· ut per que quis pec
cat per hec et torqueatur
Et prius est ꝑ̄ut mortuus
ita ut multi diceret quia
mortuus est Unde Gregoi?
Velud mortuus quippe osten
ditur· qui a malign̄o sp̄s po
testate liberatur· quia quis
quis iam terrena desideria
subiicit vitam in se carnalis
conuersatois extinguit et
mudo mortuus appāret q̄
possessore prauo quo ꝑ im
munda desideria se agitabat·
caret Quem multi mortuū
dicit· quia qui spiritualiter
viuē nescit· cum quo car
nalia bona non sequunt ex
tinctum sinditus arbitrant
hec Gregoi? Qui ergo a ma
ligno liberatus· mudus est
mortuus· sequit̄ q̄ qui no
est mudo mortuus· no est
a maligno liberatus· quod
e verbum terribile mudo
diligentibus Ihesus autem
terrena manū eius eleua
uit eum et surrexit· ipe em
p̄stratis manū auxilio por
rigit ipe elisos erigit· Unde
Ambrosius Existite autem
qui in synagogis habebat
sp̄m immundū ꝑ̄ps est indeco
quo modatus diabolū laque
is similatam corpis mundi
ciam interioris mentis for
dibus mēnabat Et bene
sp̄m īmundū habebat qua
sp̄m sūm amiserat Intro
erat em diabolus Unde
expulsus erierat Unde et
Theo? Credendum est etiā
q̄ multi nūc demonia
habent· omnis saluet quo
demonioz desideria im
plent ut furiosi habent
demonium ita et ī de
ceteris Sed dns in synago
gam venit cū mens hois
fuit congregata et tur
bulenta demon inhabitati
obmutescere et statim egre
di iussit ab eo Et ꝑtimus
p̄gredies dns de synago
gis saluet post ꝑditorio
nem et eius confirmati
onem· p demonis expul
sionem introiuit in domū
petri· ut ibi ꝓfectionem
accipet post laborem Cal
uator em noster cū cor
pus passibile ad mam
turepisset salute aliis
desiderabat ad loca fami
liaria sibi et deuotoria
ad quietem habendam
post laborem et fatigatio
nem et isto modo venit
ad petri domū seu hospi
cium Unde ~~matth~~ Marci
Aspice aute quomodo ma
net penes virū inopem
ꝓpter· qui spontaneam
paupertatem pro nobis pas
sus est ut destruct̄ tu pau
peribus conuersad nec ꝑne
depressos et paupes vi
de Et Crisostom? Et mi
mirū excogita quales e
rant domus piscatoz hec
sed th̄ non dedignat̄ e
sub vilia tugurio piscā

tore mtrare · e studiens p
oma hudmw coculare
tumorem Et uter ꝑpter
hoc mdqua mtrauit m
domd ꝓclarad vrbs · sed
m domd publicam et pro
cipis publicanoꝝ et pista
toris palacia dmittens
et eo qu mollia mduit²
vestimeta Et utaq eum
vis et tu vocare · dr na do
md tuam clemosinis · ora
tionibus · supplicationib⁹ · v
tibus Nullus utaq ꝓvere
cudetur domd vilem ha
bens s hec habuit optima
Nullus duces magnd pa
riat · domd habens pcio
sam · sed vereudet² mag
et hmr Zelctur illam di
mittens ut et hic ꝙpm sus
piat et illic eternis poriat²
tabernaculis · hec Crisos
tus quidam dicit q licet
petrus fuit de bethsaida
tamen ratione vicinis
habebat domu m caphar
naum Sed contra hoc videt
quod marcus dicit venit
m domd symonis et andree
Ideo dicendu sdm stepha
nd q dom⁹ petri no d²
possessue · sed ad qua de
mnare consuerunt causa
vendendi pisces et hec erad
familiaritate vicine dux
de domo illa que erad d²
dom⁹ andree · ꝓt mspa
bilitate eoꝝ m pistid ne
gociatoe Et mbr discipu
lis peremb⁹ pro socio pe
tri id est mte vicinis eiꝰ
febricitante · stans dns sup
illam imperauit febri ut des
seret nel recedet · et appre
hensa manu eius leuauit

eam que statim et subito li
berata e ita ut continuo sur
gens ministrauit ei et discipu
lis suis dicit vires quas ac
cepit quasi gras agendo
obsequiud sui exibens sal
uatoris non remanente
ut solet molestia egritudis
Quod non nisi diuina vir
tute potuit fieri · natura em
non operatur in mstanti Et
ideo hoc ꝓprium est medici
celestis · sed sepius e in alijs
uret em virtute nature
possit homo a febribus cu
rari · non tamē in mstanti
ac ita subito et pfecte ꝙ
possit statim opa consueta
facere · sicut hic dicit² fuisse
ex quo ostendit² ista cura
cio miraculosa ad discipule
confirmatione in fide · vn
de beda Naturale est feb
ricitatibus meripete sanita
te lassescere et egritudinis
sentire molestia · Verum sa
nitas que dm confert² im
pio simul tota redit Non
solum ipa redit sed et tato
robore comitate ut eis co
tinuo qui se adiuuerant
ministrare sufficiat Et unde
leges tropologie membra
que seruerat emundare
ad mutuitate ut fructifi
carent morti · seruant
iustine in vitam eternam
Inde et cyrillus Et nos
ergo sustrigiamur ihm Cui
cum videbimus nos et por
tamus cum in mente et corde
tuo enormem voluptatum
estum extinguet et scolimes
carnis · ut mistre⁹ ei · hoc
est cuius beneplacita pagam⁹
moraliter dicte p hoc dat

ntelligi q̄ ante curationem
a petro non e grauis seruitus
impensum deo. sed prentes
gñ cito curatis est a febre
petrus tam cito debet se oc
cupare et totaliter mancipa
re seruitio dei. sm illud
apli. Sicut exhibuistis me
bra seruire immundicie et in
iquitati ad iniquitate ita
nunc exhibete membra vra
seruire iustitie in sanctificatio
nem. Ri ergo dia tua febre
prima est capta. stos in aduen
tum tuum nuncia ut eam re
gratia gratia dei tueat te q̄
possis ei et sanctis suis gra
tam seruitute exhibe. In le
ctia q̄ discipli rogauerit
pro illa. dicit nobis exem
plum orandi pro infirmis
et nuntiare aliena aliena. Sedm
bedam. mistice dom petri e
ccha de circumcisione eius
apostatu commissa. socrus e
synagoga que quodammodo
mater e ecclie petro com
misse in cura et custodia
Her custodiri synagoga fe
bricitat. q̄ crudis estibus
laborat p̄ freques ecclam
cui dns tangit q̄ carnalia eius opa in spiri
lem intellm et vsum con
uertit et sic erecta ministrat
in spu. Laboraliter autem
socrus petri febricitas e
tango concupiscis. cui en ho
calore concupiscentie labo
rat quasi febribo estuat
quod pt ee triplex. Nota
illud tobie. omne quod e
in mundo aut e concupiscentia
carnis aut concupiscentia
oculoz aut superbia vite
et sic triplicem habem3 fe
brem. Sueda em est ex
corruptione in spiritibo.
Alia ex corruptione in hu
moribus. tertia ex corrup
tione in membris. et in om
nibus est calor inordinatus
suggredies nature cursus
Primam facit superbia. se
cundam luxuria. tertia
auaricia. Ad hanc pemes
thesis videt p̄ gratiam illu
minantem. mpat p̄ gratiam
iustificantem. tangit ma
nu p̄ gratiam adiuuante
et sic dimittit febris in co
fessione. ministrat in satisfac
tione. Erro taliter. etiam
dicit stans sup illa. quia
nullum spualiter sanat
nisi cui sup eo est stilla
cet p̄ timorem salubriter
humiliantem. Vbi beda Ri
mud a demone liberatu
monuit ann ab immunda
cogitatoe purgatu duos
consequenter fermad se
ribus tenta. sed ad impe
tum dom curatu carnem
ostendit a concupiscentie
stimulis feruore p̄ tormentis
precepta frenatum. Omnis
em amaritudo et ira et
indignatio et clamor et
blasphemia spūs fluxo
e mundi. fornicatione
vero immundi libidine
concipiam malam et aui
tiam que e simulachoz
seruitus. febrem illecebro
tarnis intelligo hec beda
Potest etiam p̄ socrū pe
tri que mulier erat sen
sualitas que ab augustino
mulier vocatur. significa
tur. p dom autem qui e
vmacto pris nro sm̄ quod

(11) 14

homo factus e ad ymagine
dei Ignis moraliter sca
petri sanatur · cum scripta
turas · que calore contrarie
febricitantis iuuet · p ratio
nem ad debitu ordinem
moralis virtutis reuocat
Ideo subditur · et mistrabat
eis · quia sensualitas re
formata virtute morali
mistrat et seruit rationi
Et tue homo petri · quod
ante eum eo esset no no
uerat meipsu agnoscere
postq ab eo euulsit Un
de Crisostom Qui vis disce
pem fetorem excogitat id
postq factum est cum a de
sidero eruptus fuerit cu
non adhuc molestat ignis
et tunc videbis q e petri
Nota etiam de quatuor
formatibus premissis q sen
sualiter p lepram pt in
telligi · culpa originalis
p paralisim · culpa actualis
in obmittendo · p febrem ac
tualem in committendo · p vexa
tionem de mundicam cul
pa ex toris · Deinde ponit
id confirmatione legis
euangelice multa miracu
la in generali que audito
hoc miraculo et vespe fro
cum sol occidisset et ad oc
casu vensset · omnes qui in
illa ciuitate habebat infir
mos variis languoribus
detentos et a demonibus vex
atos · ducebant illos ad ihe
sum et obtulerunt ei ut cu
raret eos qua tue ad hoc
potestatis vacare · Unde dicit
Cum ergo tarde adduc
erunt eos ad ipm quia illa
dies erat dies sabbati et sic
debant curari · nec est ne esse

lucras · durante die sabbati
que finiebatur in vespe illo
die · et ideo expectabant oc
casum ut curandos ad ihm
adducerent · At ipe singulis
manu imponens curabat
eos · nullius eum morbum
horrebat · quod e contra me
dicos superbos et indignatus
nature que pauperes et mise
ros dedignatur palpare et
tangere et curabat spus in
mundos verbo insequendo p ver
bu dei deuote audituq fugat
demone de cor de petro · Licet
aute possit etiam omnes cu
rare solo verbo · tn ipse ap
posuit manus · quia humanitas
dei erat quasi organum seu
instrumentu diuinitatis ipius
· miraculis faciendis Et io
sicut artifex mediante instru
mento operatur · sic virtus di
uina in deo applicationem
humanitatis aliqua faciebat
ut eam conuertam diuinitati
declaret · Miracula quidem
dei ad duo ordinabant · scilicet
ad manifestatione diuinitatis
sue doctine p qua homines
ad fidem inducebant · Unde
et ad tactum manus eius sa
nabantur infirmi · cum abat
leprosi illuminabant ceci et ad
vocem eius surgebant mortui
et curebant spus mundi ·
Hoc aute q vespe facto
obtulerunt sibi infirmos et
demoniacos · signum q hora
mundi vespertina dominus vel
demones eiecit et infirmi
tates hominum curare et pec
catorum solus dominus q
passio sua in qua sol iustitie
occidit futura erat media

omus spuales mfirmitatis.
Vnde sdm bedam ustrere so
lus octributus passione mor-
tem ꝑ illius sigē qui dixit ꝙ
diu stem in mundo luxo su mu
di. Et sole occidente plures
ḡñ ante demoniaci et egro
ti sanabantur. qua qz tempa
liter in carne huius pauos
udeos docuit. omnibus per-
orbem gentibus fidei salutis ꝙ
dona transmittit. Quo autem
vero octauus solus ꝑ die cas
mundane prosperitatis. post que
multa sanauit. quo latenter
sole ꝓsentatis grauiter mfir-
mantur. Considera q pauus
verbis multa hic miracula
comphendit. que expssa
fortasse incredibilia viderēt
Vnde Crisostos. Tu aute mire
quanta multitudine cuatum
transcurrit euangeliste non
vnumquemq cuatum dicentes
nobis et enarrantes sed vno
verbo pelagus ineffabile mi
raculoꝝ supuenientes ut no
strus magnitudo miracule
me dubitatem mittat. Si tam
plebem et varias egritudies
in vno tempus moneto soluit
et emendauit hec Crisostos
Exibant aute demoma a
multis clamantia et dicentia.
quia tu es filius dei et mi
pans non sinebat ea loqui.
quia sciebant ꝑ vehementem
directum am ipm ee xpm. no
tamen per sue certitudme
Vnde beda. demoma filiudei
confitebant. et sciebat ipm
ee xpm. Quia ad reuelmo
fatigatur eis diabolus dicit.
verū homines intellexit. sed
quia temptando no finaliter
verū filius dei esset dubitabat
Nunc aute ꝑ signoꝝ poten
ciam vel intellexit. uel po
cius suspicatus est esse filiu
dei. sed se morte illius no
piudicē ꝛe dampnandū ve
re em de hoc mysterio a se
culis abscondito dicit apls
q nemo principū huius scu
cognouit. si em cognouissent
nequa dñm glie crucifi
xissent hec beda. deus autem
non sinebat ea loqui ne ho
mines audientes demone
pdicare mundo veritatem de
inceps acquiescerēt sibi pre
dicanti falsitatem. Vnde glo
sa. deo phibat loqui ne du
alicuius audit demone sed
pdicantem. postea sequatur
Ego autem. Improbius em ma
gister vetat falsis pmittet
ur sub specie veritatis falsi
tatis testimoni. obtegat. de
hoc habes et alias causas
proxime supra de spu i
mundo dictis. Facta aute
die et valde diluculo. egres
sus de capharnaū. ibit
in desertū locum ut applau
sum ppls fugeret. et ut ibi
secretius oraret. ꝑ hoc das
exemplum. q predicator et
mr abilud diuino ꝙ opator
debet vanam gliam et ostē
tationem fugere et ad solitu
dinem contemplationis ac se
cretum orationis post labo
rem predicationis redire. ut
deo gras agat de ꝓfectu ꝑ
trito et se disponat ꝑ futuꝝ
ut ibi hauriat quod postea
ꝓximis effundat. Et sic in hoc
ꝓbitu ostendit nobis q deo
debet attribui q aliquid bom
facimus. et ei debeꝝ dicere
qui omne optimum de super-

(12) 15

qt destendens a te in deserto
ergo oppus orat, nō qr ipe
oratione indiget sed ut nō
bis bone oationis forma
fieret. et ut nos tribulatum
fugē et cura mundi vitare
ac secreto mentis querere
doceret. cui eid orate uel
ei silenter loqui assertamꝰ
Et tute requiebant cum
subiect p fidē. et venerut
ihsū ad ipm per spem. et de
timebant illū p cupiditatem.
ne discedēt ab eis ut ipsum
consequentur. maiorem.
Vbi Cū post⁹ grandes aute
eos sustinebat. sed volebat
eos dimittere ut et reliqui doc
tr̄e me eius principes essent
Et ideo seqtur. Et cum aut
qua et alibi cupiebat me euangelizare regnū
dei. nō est qualiter. pueniē
ad regnū dei. quā p pe
nitentiā que est via ad ipm
quiendi. Vbi Cū hoc populus
Cū transit eum ad alios magis
indigentes doctrina. qr non
conuenit in uno loco doctri
nam concludē. sed ubiq; ad
dios eius extendē. Vbi et C
sto⁹ Simul etiam considē
qr potrat in eodem loco ma
nendo omes attrahē ad se. Ro
tamen hoc fecit prebens nob
exemplū ut ambulemus
et requiramus penitus. sicut
pastor ouem perditam. et me
dicus egrediē ad infirmū
Vna cū aut recuperata. potē
aliquis mille deducta abole
bit cupiditatē.

Domine ihu xpe remoue
et cure spūm immundū a
me. ne aliquo modo me vale
at maculare. uel in maculeꝰ
detinē. ut sim et apparā
mundo mortuus. cui a possit

scie prauo. qui p immunda des
derid nos agitat. fiero libera
tus. peto etiam dne te mediā
natē. ut me curare digneris
a febre pessima. quatꝰ surgens
ab eis valeam tibi ministrare et
gratam seruitutē exhibē. Tu
etiam dne cura me. et omnes
parentes ac deuotos languoi
bus. ut a pestis fam et tribulacōnes
facti. tibi ministrēt. et beneplaci
ta tua pagant. amen. xlm.

De suscitatione filii vidue

Et dum ergo ibat ihesus
cum discipulis et tur
ba copiosa. que cum
sequebat. a notitia opum. suauis
tate doctrine et ex sanctitatis
eius deuotione in circuitum
galilee. que vocatur naym. sed
mutato a monte tabor. e circui
tus naym. et supra naym. mons
endor. ad cuius radicem fluit
torrens cyson. Iuxta huius ciui
tatis portam. ubi erat maior
concursus populi. obuiauit dns
multitudini hom effert⁹ emitti
id est extra portam portabat
defuncti filii vnici. uidue
ad sepeliendū. qr antiquitus
loca sepulture erant extra ci
uitates vt hom habitationes
ne cadaueribus homines inficerē
rent. et loca. hoc aute sic fiē
e. ut euidentius esset miraculū
coram multis fieret. et multi
essent testes tanti miraculi. Et
ecce ducebant ad pientis opus
sequendo funus. et computato
viduam et orbatam matrem
meruerat ipm uidē miraculum. Vbi gr̄g⁹ missus. Ecce pone
molem breuiꝰ vel vis explicui
quatr̄. uidua erat que nō ha
bebat ulterius filios. per quos
non habebat in quem aspectū
dirigeret vite defuncti. qua

vnicus erat huic soli lactare
rat hic solus aderat alactatus
causa in domo quia mater
dulce ac piissimu hic solus
exterrat. Vnde et cr illius am
branda passio et ad fletum
et ad lachrimas potenus pmouere
Quam cum vidisset dns se
tristem et afflictam mul ac
pietate motus stim q homo se
per ea tum quia vidua erat
tum q non habebat alium filiu
a quo in senectute sustentari
posset. dixit illi verbo conso
latorio et dulci Noli flere q̃a=
s dicerat cito consolatu eius d
sste quasi mortuu flere que
mox vinu resurgo Indebite
meretur consolator deus il
lor maxime lachrimas mittet
quib alior miserias et pena
deflent Sedm bedam dns
misertor dns pronus est ut
nobis exemplu mitigande pe
cantis ostendat Vbi et Crispo
subens dicit cessare a lachrimis
qui consolat mestos. monet
nos de fratribus defunctis co
solationem recipe resurrec
tionem speranties Pagani
et gentiles causam habent
plangendi defunctos quia de
surrectione nesciunt sed dns
in eam credit et ideo causa
plangendi non habent Et
accessit et tetigit loculu id e
fetentiu. ut effectus salutis tue
hi corpus sui dilectu et este
dere et q corpus suu detrac
tu mortis erat misericordie detrac
tu miraculis fugandis. loculo
diminutiue est mortuu loues
in quo iacet Sin en puerum
magna palacia et simple do
mus non sufficiebant q loco
et mortuum puu sparium sufficit
et pro loculo vnde mortuus
Alexandro dicit quida philo
q tucum totus mundus no ca
pichit hodie puta cornet
pnul hm autem qui porta
bant steterut nec vltra p
gredi ausi sue Et ait adole
scens tibi dico surge et se
cu stim q deus sustinuit
Et rediit qui erat mortuus
qua surgens redit in loculo
in quo iacuerat pius et ce
pit loqui ut manifeste ap
paret q erat vere et no
apparens resuscitatus et for
te verba ipius fuerut gra
ciar actiones et dedu il
lum mo sue quia no sic
merito sed mis resuscitav
erat ut que de ipo tristes
fuerat in ipo consolatem
Cunctis autem mast timor
eo stupore tum miracu
li quia timor non fuit alienus
mali sed reuerentie de
potentia et bonitate et
magnificabat id e laudabant dnm et magnifi
dicabant quia quanto gra
uior est casus tanto pie
tas exigentis est grauior
et sperat salutis penitenti
e terrior. Et dicebant q
pheta magnus surrexit in
tepe et pheta promissus
surrexit in nobis vna
plusq̃ pheta. et q deus
visitauit plebem suu mu
tando eis salutem. ut eos
redimet. sicut medico pri
tauit infirmis ut eu sanet
Christe iste desiderius est
homo p petrum mortale ne
tuus Cuius in est certu
que est tua misericordia credentiu
et cuius fidei fuit credentes
simul Detractor autem
dicit filius meus mihi
sue scitur certus q quicun
ta deflet. q in primis

16

ſicut in- vmred filiu ch
decedit ſtrtia quoq dicat
vidua qua ſponſ ſuu mor
te redempta uel qm nec
ꝺdiu pegrinat a dño e
ab amplexibus ſponſi ſui
ꝑuata / de qua vidua dr
in ꝑſalmo / vidua eius be
nedites benedictam / effec
defluctus ad contensq mte
ror- exit in opib; / qua
tuor- portitores huiq defu
ti ſunt quatuor- affectiones
cordis in ſtitutt / gaudiu
et triſtitia / ſpes / et timor- /
/ ſta em quatuor- portat
mortuu ꝑ abuſum de qb
dicit bernardus / amant
quod non decet / timet qd
non oportet / dolent vane /
et gaudent vanis / vel iſti
quatuor- portitores ſut a
mor- pcti / timor- pemtcie /
ſpes emende / et ꝓſumptio
de dei miſericordia / vel
quatuor- portitores ſunt
quatuor- que aiam in pcto
ꝓſenerant faciut ſtitui
ſiduciā longioris vite / q
tamen homes ſepe decipit
conſideratio culpe aliene
qud homo correctione ſpa
deuitat / ſtitui ſpes pemtcie
in futuro / et ſiducia de ve
nia quam homo concepit
ex magna dei miſericor-
dia / impunitas pcti / ſi qua
reddit ad peccata magis
pclinis / poſſunt etiā in
telligi iſti portitores ca
rnalia deſideria uel adu
latoria et benedictiones bla
dimeta / uel prelatorie
mercenarios / verba lingue
eua non pungencia / et q
dicit verbo uel facto ſo

ueritas hr mes in pcto / porta
ꝑ quam effertur ſeu egredit
mortuus / est aliquis de quib
corpis ſenſibus ꝓtr maieſ
tatiuꝫ / nam qui videt uel
audit uel loquit quod non
licet mortuus extrahitur
ꝑ portam vitus uel auditꝰ
vel oris et ſit ſuo modo de
alijs et ideo custodie ad iſtas
portas ſut adhibende / vnde
beda ꝑ ꝓtr ciuitatis qua
defluctus efferebat puto ali
quem de ſenſibus de corpis
dicit em fermmat mt ſicb
diſtordias qui mquitatem
in excelſum loquutur ꝑ oris
portum exit aliq mortuus
dicit qui videt mulierē ad co
cupiſcendū eam ꝑ oculoꝝ
portam ſue mortis materia
ꝓfert / dicit fabulis octopis
obſtemis ve carminibus vel de
tractionibus aure libentes
appetit / hanc animā ſue por-
tum mortis effugit / cetera ſpa
qui non ſeruat ſenſus mor-
tis ſbripit / reddit audituꝫ adiu
hec beda / oculus e conſtricta
pcti in quo tamq; multo
tiale conſtringente requieſcit
/ alius aute mortuus ꝑ pcm
mortale ſuſcitat a deo ꝑ pcr
ecclie / ꝺ quo respiratu
in ſe gnia ihc docetur / quat
ent tria ſut ſigna mortis
ſpualis ſic tria ſue ſigna re
ſuſcitatois ſpualis / ſignu
mortis ſpualis accipitur ſdm
ſignū mortis corpalis / ſignū
aute mortis corpalis triplex
est / primū est carentia opa
tionis / ſc carentia ad bene
agendum / ſignū mortis
ſpualis / vnde me vodo / fiunt

mobiles quasi lapis ¶ Sed̄m
est carencia sensus q̄n̄ peruen-
et non sentit percussiones et
admonitiones. sic q̄n̄ homo
non sentit percussiones et ad-
monitiones spuales signo e
q̄ ipe spualiter est mortuus
Unde m̄ p̄ubus Verbaueru-
me sed nō doluj grauerunt
me et non sensi. ¶ Et tu est
rigor. sic homo q̄n̄ habet ita
rigidu q̄ flecti non potest
p̄ compassione ad p̄bdum-
ner p̄ obediencia ad deum
signū est mortis spualis. Un-
de m̄ libro regu dicit q̄ ma-
nus ieroboam quam extendit
de altari exaruit ¶ Hic ergo
tria signa sue mortis spua
lis. ¶ Pene quippe opari tollit
superbia sensum auferit luxu
ria. et rigorem facit auaru
cia ¶ Et econtra tria sunt sig
na resurrectionis spualis. que
tanguntur m̄ hoc q̄ resedit
et cepit loqui et dedit illum
matri sue. ¶ Per hoc q̄ dicit
resedit intelligitur cōtritio.
m̄ contritione em̄ homo re
sidet et resurgit a peccato. ¶ Per-
hoc q̄ dicit cepit loqui intel
ligitur confessio m̄ qua ho
loquit̄ se accusando. ¶ Per hoc
q̄ dicit̄ dedit eu matri sue
intelligit̄ satisfactio. ¶ Per hoc
em̄ q̄ homo absolut̄ et nu
gatur ei satisfactio restituit̄
matri sue id̄ ecclie et totom
fidelium p̄ spualem morpa
tione. Quecunq̄dem satisfactio
fit per tria. scilicet per orati
onē. ieunium et elemosinā.
¶ Sed modus iste resurrectio
nis tanguntur cum dicitur.
accessit et tetigit loculum

Ad mortuum spualiter sal
uator accedit et approquat
cum aliqua gratia p̄uen
ientem uel desiderium pe
salutis ei donat. Hoc ei tu
tangit q̄n̄ conscientia et cor-
dium peccatoris ad
penitenciā emollit et pro
tem ad sui cognitionē ut
dicit et tuc mortuus a
peccato resurgit. ¶ Et sciendū
q̄ quis tribus p̄cm̄ p̄ mor-
tem uolunt designā. Ad
ostendendū quantum pec
catu sit fugiendū et q̄
tu de eo sit dolendum
q̄n̄ est cōmissum. Primo
fugiendum est ut mors
et de eo est dolendū tam
q̄m̄ de morte ¶ Hic dolē
debet q̄s amicu suu m̄
peccato mortali uidet ac
si eu mortuū uideret
hmo etiam plus dolere
debet ¶ Et quia sicut mor-
tuus iste figurat ut prius
sic eius resurrectio figurat
peccatoris conuersionē ideo
sicut multu timendū est
p̄cm̄ et multu dolendū
de eo commisso sic multum
desiderandā e peccatoris cō
uersio. et multū gaudendū
de ipa ram facta. Observa
ergo o prior dnm ut te
resuscitet te a morte p̄cti
et restituat te sancte ecclie
sue m̄ laudem et gloriā
nominis sui ¶ Et ut aut̄ Am
brosius. si grauc p̄cm̄ e
quod penitere tue lacri
mis ipe lauare no possis
fleat pro te mater ecclia
que pro singulis tribusq̄
pro omnes filios indul
gentiā misericordie ¶ Compleu

em quodam spiritali dolore
natiue cum suos liberos
letalibus vicijs ad morte
cernit virgen Visitra eum
simo de visceribus eius
pnde et Aug⁹. de iuuene
illo resuscitato grauissa e
mater vidua de hominb⁹
in spu corrider suscitatus
gaudet mater. ecclia ille
quidem mortuus erat cor
pe illi autem mente spiritu
aliter mortuos opꝰ susci
tauit. puellam in domo
clausam id e mortuu p
consensum delectationis pra
ue in cogitatione seu volu
tate adhuc tectu iuuenem
in porta id e mortuu. p
actu pcm in verbo mitte
vel ope lazarum in sepul
chro id est mortuu lapide
et mole consuetudinis pec
candi pressum. male olen
tem et alios fetidu corpꝰ
pentem. Omnes istos susci
tat et sanat dns cum ad
ipm videunt per actu pec
tendo Et tanto leuius re
suscitat quanto p gram. ꝯto
minꝰ notificatus e p
culpam vide dns puel
lam coram paucis de fa
mi suscitat. puelle dicens.
surge iuuenem coram plu
ribus. et quasi diffitentes
tangens ferentiu. et dicens.
adolescens tibi dico surge
lazare dissolue. p tu
lacrimis cū fremitu tu
su turbatione cu magna
voce dicens. lazare veni
foras et quasi cum amyc
lo et testimonio pmittu.
dicens. solute et sinite
abire. non q dns tam fa
cilis non fuerit resuscitatu

tis lazari. sicut puelle. cō
ut aut Augustinꝰ. nemo
tam facile exciat in lecto
cum corpus in sepulchro Q
dm facta. aliter vero sit
exempla longa. ex coſue
tudine pressius viuo et qua
si cum labore suscitatur
Ex uy ut suscitetur dns
cogit lachrimari et emuari
Et ideo licet ome pcm
maxime ex pcrande con
suetudine fugē debem⁹
qua hec agitatur diffici
lius Vnde Ambrosius.
Ome pcm consuetudine
pulsat et sit homo quasi
nullu sit Qui et exclusis
omnib⁹ virtus bona coſue
tudine sit grata et gratius
qua mihil differt assuesci
re uel sic Triplex e ergo
mors culpe designata
predicta triū morte scilicet
pcm cordis pcm operis.
et pcm consuetudinis In
suscitatione vero hoc triū
mortuoꝝ ostensū est q sil
nator ptatem habet supe
r triplicem mortem scilicet
nature culpe et iterume
et sup triplicem viam sci
licet nature gratie et glie
Quartu mortuu insinu
ante discipulo audiuit sed
ad eum ire noluit id est
ad mortuu in obstinatie
uel desperatione seu prava
pcm excusatione. de quo
dicit. dimitte mortuos et
suos. hec igit audientes qui
stant non presumat sed cau
ti ne cadant. et qui cecide
rut non desperent sed solli
cite surgant ut resurgant. Vnde

Aug⁹ Per ergo hmi audiui
ut qui viuut viuant. qui
mortui sunt reuiuiscant
Huc adhuc pertinet illud de
conceptum no processit in
factum. pentet. corrigat
cogitatus resurgat mortuus
mitra domus conscientie si
iam quid cogitauit admi
sit nec sed effectu. Non sur-
rexit mortuus nisi qui
gnit elatus. pentet facti
de prodomo resuiuiscat. no
cat in profunda sepulture
non actipiet desuetudinis
molem. Sed forte
iam illi loquor. qui iam
duro sui moris lapide pe
mutus. qui iam riget co
suetudinis pondere. qui iam
quatriduanus putet Nec ipe
desperet pfundus mortuus
est. sed altius e vpius Aguo
etiam tales penitentia Xpc
em lazarum resuscitauit post
quatriduum. Nulli putet mi
nente remanere. Ergo q
viuit viuat. qui aute mor
tui sunt in quantucp hanc
triti morte se inuenerint
agant. accelerent. iam resur
gant. Unde et crisostomus Re
audeamus qui sumus sed
dicamus nobis spis Nul esti
mat se stare videat ne ca
dat Xpc despexit si credi
mus. sed dicamus nobis Nu
quid qui cadit non resurget
Item mulier in ipm tali
peritiem astendentes et om
nem potentiam patientia
demonstrantes parum lap
si sunt et ad ipm venerut
malitie baratru Alii autem
rursus ad celu inde astende
rue et a stena et scurrilitate

ad angelica translati sut
urbanitate et tanta ostende
rent uirtute ut demones
abegerint et multa signa
alia operati fuerint Et hec
quidem plene sue septue
et plena vita chrisostomus
nobis. Hucusq; ego
media de scriptoribus eruditi
nu eligentes libris mistri
buit. et hic emendatoris me
thodum. id est doctrina do
cent. ut in maioribus exer
tati facile mora superent.
una vtiq; et deus magna
pcoze in medio adiuuat
lut qui pua deliquerut
per illa facilem hoiem
datione inueniant Qui em
maiora habuerint sanato
nem multomagis mora
Iguttu armemq; nos inebrios
bonis operationibus et si ad
uenerit aliquod delictum
abluamur. ut digni efficia
mur in gloriam dei viue
tes putem vitam futura
finul vita hec crisostomus
Considera hic viduam de
morte filii flentem et uta
tu omnibus postpositis de
more aie tue luge et la
crimare. ut merearis ab
ipa morte aie ptractum
diuine inseruentibus iusti
tiae Absume a ripa et ca
chinno. cogitans qua de
cuctis actibus tuis reddutu
rus es rationem in iudicio
Unde crisostomus Nichil quippe
ita conglutinat deo ut il
crime ille. quas et pcu
dolor. et ambi. uirtutis ef
fundit. sine spiritu pcu
ques. sine eram lamenter
alienis

m cachymnu lauarij ac de
fluis qui tantoz sponte
factus es causa meroru
lante terribile illud dpi
staturus tribunal. et suma
ti examinatione i atrone
pro curtis actibus i additus
hec Crisostom. Valde aute
peulosi est q pitoi in so
dibus pitoz et in mor-te
die iacet. non curas se p
priam piugare et repugé
ti ex iniquis hom laqua
rijs. et angelos. et si tot p
tua doctrina couertes ho
mines. quot fuerut ho
mines ab iijo mudi. uel
quot sunt stelle celi. et te
ipm p priam non mu
daueris. factus es velud
es sonabis aut timbolu
tijens. campana em ad
vtilitate hoim seruies pul
sando. serpam consumit.
Et si habueris oem sanam
et si p tua sanam et tuis de
cretis complus oms reges
mudi. uel principes. imo
totus mudus pacifice di
gerunt. et tepm p priam
non correxeris. michil pfi
cies. Et si habueris oem fi
dem ita q trabis ad fide
omes iudeos hereticos et
paganos. et si m mortali
pro es. michil tibi prodeit
ad vite etne salute. Item
si mille claustra faceres
et mille hospitalia manu
pria edificares et m illis
oms nudi pauper bonis
tuis pascerez. q̃ndiu m
pro mortali pfectus m spi
tu saluando. non es. Item
si corpus tuu ad cremadu
daret ut Laurencius. ad ex
cotandu. ut bartholome
i crucifigi. ut dopo. et si
tum vnico pro mortali mo
rieris. nichil saluaret. Ite
si mille milia missaz pro
te dicerent. si omes sancti
m celo cum omnibus ange
lis prostrati ante deu lan
gueneo funderet lacrimas.
pro m diem nouissimu. o
rantes pro te. non flecte
rent iram dei ad misereatu
tuy. si decedis in pro mor
tali. Et ideo pitoi in morte
tacenti plus valet vna co
fessio bona. cu omni bene
ficia predicta per eu facta
vel sibi impensa. Oratio

Omnipotens ihu dne deus
m nazim. quam fluctu
antem temptationum ab
qua porte cohibendo. ne p
fragilis vemant ad effectus.
attede p gram tange cor
p correctione. sterni portuo
les occasiones pcurandi. et
opportunitates. dic aue tacen
ti pctis. ut respiciat p bona
voluntatem. incipiat loqui
p confessione. fugiat p bo
nam operationem. i reddi mr
sue gratie muneri. ut stet
p stabilitate et sit plebem
tulam. vites aue affectiones
et cogitationes. visitet tua
veritas p cognitione. vitus
p operationem. et bonitas p
conseruatione. amen. De
tribus doloso et duobus alijs
hijm sequi volentibus Capitu
lum quadragesimum quintum.

Videns autem ihesus
turbas multas circu
se. et ce. seq. iecit in ipsu
discipulos ire trans fretum

id est Vltra mare galilee in
locum secretum et iuit ut eu
eis transfretaret et cos a tur-
bis sequestraret · docens eos
predicatorem euangelij et oms
applausisse plebi declinare.
et nichil ad ostentationem fac-
p hoc fuit q' eum mundi fu-
gientem · quia turbe multe
erant multe eum que turbant
animam ex omi parte · et ideo
dicit eum se Nam impedit
a posteriori ne postenda re-
colat ab anteriori ne se ad me
liora extendat a dextris ne
desideret eterna · a sinistris
ne timeat supplicia · vel a
posteriori ne considerent destru
ere presentia · ab anteriori ne
considerent status sue fu
turitatis · a dextris ne consideret
prudentia in statu prosperitatis ·
a sinistris ne consideret eum
prudentia in statu aduersitatis · Si
enim faber q' vult mouere
equum cooperit sibi oculos et tur
pitudinem vbi vult · sic diabolus
volens homini p'ere cooperit
sibi oculos p curas et sollici
tudines et tunc eum vulnerat
p peccata et extrahit sanguine
virtutum et ideo ab hac turba
esset declinandum · hec est
turba que impediebat Za
chee in videndo ihesum ·
Et in via accedes corpalit'
non spualiter · vinus stricta
id est negligens pertinax seu ha
ritus aut ille magister · non
dicit dne · quia causa disten
di non seruiendi venit nec
queritur magistrum · sed eo ma
gis lucrum · sequitur te quo
cumq' ieris Ista duplici de cau
sa volebat sequi dnm · scilicet
causa cupiditatis et lucri ipa
lis · ac iactancie et vane
glie · multitudine eni et
magnitudine signoz vi
sor motus volebat sequi
dnm ut disceret signa facere
propter lucrum acquirendum
vel propter vanam gloriam co
sequenda · hoc idem desi de
ratus consequi a dno · quod
sermon magis voluit eme
la petro sequi autem videns
eius animum respondit
ad eius verbum tantum · sed
ad eius animum · diuersis · Vul
pes foueas habet ad quas
tendum et latitandum · et
volucres celi mansiones habet
ad quas astendum et con
fugium · filius autem hois
id est dominus · esse a pte in
feriori denominat q'm' quod
contra glantes de se ipso
et allegantes quod in eo
est principium · non habet de
meritum proprium vbi caput
suum reclinet ad pausandum
quasi dicat arbuta habet
sua latibula et loca vbi
possint latere et quiescere
ego autem sum ita pau
per q' non habeo hospitiolum
proprium · vbi prepiendo que
rem caput reclinem · et
ideo frustra venis ad me
propter lucrum tpale · vbi ca
pitosus · Aspice qualiter pau
pertatem quam dns docu
erat p opa demonstrat
Non erat illi mensa no
candelabrum · nec domus
nec quidq'm talium · hec
Crisostomus hospitiolum
quidem habent vulpes
pterum · reclinatorium ha
bent presepia non proprium
et cruces patibula sepul

chm habuit sed alienu h'
ergo remouetur cupidi
tas seruenoz a volentib
sequi dnm Induta aute
hoc paupertate non mstitu
amplius ut sequat tm
de Crisostomo Non autem
respondet sequar te pau
perem hoc em dns sed sta
tonestissset Vel p vulpes
dolositas et simulatio. p
volutres rapinas raptoriu
et elatio sigt. Et quasi di
ceret dns Dolositas et ela
tio latent in corde tuo.
qua stulticet causa cupidi
tatis et vane glie vis me
sequi. et ideo te in societa
tem meam non recipio.
quia filius hominis simplex
contra dolositatem. hitel
lis contra superbiam non
habet in te ubi caput re
clinet. caput em hoc dr
est. deus autem habitat
in humili et simplici et tre
mente sermones eius Et
ipa reclinatio capitis no
directo humilitatis gratia
e ingrata est. que in illo lo
cum non habet In tribus
ergo iste reprehendit a dno
stulticet in dolositate qua
ficto ais et non simplici
sequi volebat nam aliud
ab eo querebat. et in cu
piditate qua eu pro questu
sequi intendebat et in e
tatione. qua pter tame
nam et adhere cupiebat
sicut vulpes est quat fal
laces insidias intentu et
rapinis plenu Quis vo
altu petens et astendes
sin sui hic ergo sequi vo
lebat. integrum non ut

virtutes discere. . . on ut pau
pertatem et humilitatem magis
imitaretur. sed ut fictus disci
pulus decipet et submagis
humilitatis et paupertatis ho
nor dignitates ambiret
et diuitias congregaret Et
hunc ambitiosi et pmoueri
in ecclia mittunt. qui caput
ad alta subuehi. quierentes
que sua sut non que ihu xpi
non ut ministrent sed ut mi
nistrent. et ideo vulpi dolosi
et auaritie merito com
parantur Per hunc etiam
significatur quierentes mitiare
religione uel monasteria
diuitias habetur. non ex de
uotione sed ut ex pauperibus
diuites. et ex contemptibilibus
honorati fiant Ideo talibus
dicit. Vulpes foueas habet
et volucres celi nidos. id e
demones dolosi et superbi ha
bent in vobis habitaculu
sed non vnus potest mstip
dici q vulpes foueas ha
bent id est dolosi habent
cautelas ad quas refugiut
ne in suis capiant. malignis
et volucres celi nidos. id e
superbi quieru elevari in alt
filius aute hominis non hi
bi caput suu reclinet in
talibus id e ille qui stu
dium rationis vitat
talia non quert Et ergo
dicit Crisostomus. scriba hic no
fide credendi sed statuta mete
attexit ad dim Unde in
spector cordiu et secretor
cogitator deus temptante
se potius q vere ac fideliter
sequi volentem non meito
refutauit Non ut aut Aug⁹

[illegible] tenebrosum [illegible]
tione idetatu non hic locu
humilitatis vt doctore se mel
nantem eripet quia in disci
pulatu xpi non illius gra
sed priam gloriam requiebat
Dubat autem dns alter cui
patrem iam mortuu sinebat
Sequere me dns respodt
dne quod est reuerentie p
mitte me quod e obedientie
qua de discipulis suis stili
et futuru dicat et si nondu
erat primitie et sepelire pa
trem meu quod e opus me
ri obtamus Non discipula
tu respuit sed expletu primu
patrem in finem pietate libe
rior hui sequi desiderat si
cut baleydes vocante se beha
ostiles inquit sino te patre
meu et matrem meam et sic
sequar te Thesius aute ait illa
animo comprehendi Sequere
me non obstante priu tui fu
nere quasi dicat no est de
caritatis hi me minus bonu
maiori prone et dimitte mor
tuos suos scilicet morte culpe se
pelire mortuos morte nature
suos soluet sibi astrictos vin
culo iniquitatis uel nature
Dicens aute suos monstra
bat qm hic non erat mortuus
sed aliquis infidelis erat
cuius et sepultores p infide
litate impietatis in anima
mortuos intelligi volebat
Fideles dicut mortui quia
fide carent que vita e ani
ma dicit illud Justus ex fide vuit
hic ergo admonetur carnalia
litas inimici p hoc em
qd dicit ei sequere me et di
mitte mortuos sepelire mor
tuos suos ostendit qd carnalis affectus a sequendo xpm
e totaliter dimittendus Et
est hic argumentu contra
excusantes se de negotiis
religionis inter cetera pentu
stem contra pretermittentes
hoc em noluit petri dari se
pultura multorum pio
expeditioe diuturnu Unde
crisostomus Aliquis nitentioe fra
ternitatis dicit sequar te dicens
tamen iam pietas non sinit
precedere quia alius erat qui
sepeliret et hinc si magis
necessarius precedere no opor
tebat Iheronimus et crisostomus et unde
quomodo primo dolosi et
superbi qui fictu et simulate
mente dicere erat respuit
sum simplicem et deuotu
qui vere et simpliciter mete
de puro corde querebat
ad hui sequelam trahit
et absq dilatione se sequi
tubet Nec patrem sepelire
primitie que forte a sepul
tura non phibuisset si alius
qui sepelire non fuisset
Ac si ei dicet Premitti ad
vitam vis redire ad mor
tem ego sum vita ego sum
pater et creator tuus me
sequere et dimitte mortuos
sepelire mortuos suos Tu
autem vade et annuncia regnu
dei non fabulas no curio
sitates uel aliquid huius
Non nego sepulturam esse
de operibus misericordie Nec dis
opus eius proximo non
esse impendenda sed pro
maioribus et postponenda
Annuncia regnu dei iustis
mortuos mundi Instru
mur ergo hic ut
bono mundi bon
Ram

sepelire · diginꝰ e tame ꝛba
bite doce⁹ ꝙd quippe erat
quod polebat facere · sed do
cuit magr⁹ qđ debet fie
nere ꝙuis est enim aliꝰ
mortuoꝝ pdicando ad
huam reputuraē q̄ corpꝰ
mortu in terra abscondē
dauis est predicādꝰ mu
saltem vulgitare · q̄ omiꝰ
mortuos sepelire Vnde
Ambrosius ꝙ cum religio
sum hoīem corpus sepeli
endi attepim⁹ officiū quo
hic patrē quoq; funeris
sepultura phibetis · nos ut
intelligatis humana posse ꝛa
bendā diuinis ꝛbonū stu
diū sed maiꝰ impedimētū
ſiam qui ptitu studiū di
uinat affectu qui diuidu
cuam differt ꝓfectu ergo
prius fuit habenda q̄ maiꝰ
ꝙ quomodo ergo mortuꝰ
sepelire mortuos possit ·
nisi geminam intelligatis
mortem · unam naturaꝫ al
teram culpe Est enī mors
terria in qua pctō mori
mur · deo viuim⁹ Non ꝙ
patetur finem sepultura
phibetur · sed necessitudini
generis diuini religiosa
pietas anteferꝛ Illud con
fortibus relinquitꝛ hoc
mandatur electis Vnde ī
crispo⁹ Introire nesciebat
erat ut qui semel filio dei
credes viuū et celeste deū
patrem habe' iam caput · de
patre mortuo cogitaret
Et ideo dns ostendit ꝓfecto
dam de fidem et cognitio
nem vite honor pietatis
offerit · inter que ecia vi
uentes patres habemus
relinquit · Herodes ergo phi
lippū cū non iubens gremiꝰ e
honorem qui est ad eos qui
pgenuerūt · sed monstrans ·
qm michil celestibus negotiis
magis nobis necessarium optet
esse · et qui ad fastidia mi
nisteriorꝝ hmōi uigi oportet ·
et neq; parui tardare et ꝑ
valde tenuitabilia et mutan
cia fuerunt que attrahunt
Item multo melius est regni
diuulgare et alios euellere
a morte qm̄ mortuū q̄m nullo
modo viuificare habet sepelire
et nadome cum fuerint q̄
licet vniuersa complent Ni
chil igit̄ silui hic distinguis
qm̄ qui neq; contingens tem
plum pde' optet et ꝑ decem
milia que ignorant fuerunt
ombus et nadome necessaria
ritus spualia ꝓmere' licet ex
positorꝫ Si veraliter mortui
sepelunt mortuos qui pro
hibet in petris suis mutuo fo
uendo celant et operiunt se
metipsos Vnde ſdom Hie
gonia Q mortuos intelligi
possint adulatores q̄ pro
hibet fouem in petris eoꝝ im
plius sepelunt · mendo terra
et tegendo adulatione sup
caput ipoꝝ ut excecetur
in viciis instructis ligantes
pedes eoꝝ · ne in viis dei am
bulent Et aut alter ad ihm
Sequar te dne · sed primitꝰ
permitte me renunciare his q̄
domi sunt Volebat mutuare
eis ne forte quomodo fieri
solet querent aud · lucrando
se ab eis et distractus valete
ac dispositurus familie Eu
helisteus requisitus heliam se
qui dixit · ito te ut deosculor

prud patrem meu et matre
meam et sic sequar te. Ec
hodie multi fuerut qui mu
tuer mgressum religionis.
uel executionem melioris
vite differut et diuut dispe
nam prius de amicis uel de
rebus meis et postea religi
onem mirabo seu potius e
mendabo. Quod Jeronimus
cuidam discipulo cuius abbas
pticulesa dilatione renocatum
dixerat. Quancule hereditas
salo finem potuit pstitde
him solue. Unde et Cipriano
Re dicas dissoluam negotia
mea. Primu pceptum deside
her tali dato est. Cum vehe
menter mstat diabolus mgressu
quendam volentis accipere et
spuam salutem et tan da
tionem apprehendent magna
opatur pigritatione ppt
hoc amittet quidem Ne tar-
daueris de die in diem. Et hor
etiam beneficus conuertenti
exemplo cum subdit. Ait em
illi thesus Veniu mittens ma
nu suam ad aratru seruet
penitentie. qua cor. luctus
ex virtutibus sermet. mit
tens mquid penitendo et dim
sequi pmendo et reppiciens
retro. Sic vel gressus ad statu
pristinu redeundo aptus e
regno dei consequendo uel p
dicendo. Unde paulus reg
no dei habitatrix et nec abus
pdicatrix. aut. que retro sut
oblusites. Quod si dns dicat
ei. Relinque te ortus et tu atten
dis ad ordinem huius remo
uetur iuridus delatio. qua ad
positum mutandi uitam pen
sibus reuelatur. que ab eis
renocatur sanctor. quippe re
tro apprehensa sunt sulcu tor
tuosum et mepti. Strenu
pit melioris vite statum
et hus affectu redeundi ad
statum pristinu. mepti e
ad regnu dei adipiscendu
Qui alius est religiosus q mo
dum relinquit sed ad mundu
mente recurrit. nec hos
mei illos seu priu habi
ta uel facta mente de re
uolucndo et amorem seu
delectatione ad hmoi flec
tendo. Unde mundus ept
Omnis enim qui retro
respexerit aut tortuosum
et mutilum fuit sulcum
aut aratru bou suor
vestigia vulnerabit. Ita
et qui dicto cito mente ac
spiritali bone' mea mu
dana pseuerat medit ad
regnu dei. Sapertu spue
ad mpria et vana conuer-
tent et ungues suos. hec e
corpus atq aiam pulne
rabit et optimu instrumt
piculosum mmus mergit
et extra. Unde et Ju
gustinus. Apponit manu
ad aratru. qui affectuose est
ad sequendu. Retro tn
respicit qui delectione pe
tit actione redeundi ad
domu et cum amicis re
ferendi. Unde et bernar
dus. Si aute sentit dmm
destruere. quia vel domu
renuntiare velut arguit
quod fiet illius qui nulla
utilitatis. nulla fidei edifi
cande gra. sepius suos
quos in mundo reliquerat
domos reuisit. Notumet

18 21

Hor facit contra monachos
m domibus penit et se
culares coniugates Inde
etiam Crisostomꝰ ostendit qꝫ qui sedet dum de
sderat qui manu mitra
to ponit id ē qui ⁊ esse ⁊
vpi euangelica fide fun
datus. sibi renunciat. respi
cit retro non debeat. id ē
nusquis ad ea que seculi su
redire ne p honor mundi
seculi cupiam et luna tu
piditatem regno dei effi
ciat indignus Inde ie
mento et apostol admonet
ne ad nfirma et egena
mundi reuertam Inde et
bernardus hoc ome tene
dum est ne quis aut corde
solo aut etiam corpe fiat
apostata Legimus enim
de filiis israhel quod cor
de redierint in egiptum Ita
corpe reuerti clausis post
eos talos rubrum mare re
tulit Hoc est quod ego re
troꝛ fieri ne forte sint ali
qui quibus si fruder negat
apostasiam cordis tepo
facit apostasiam cordis
ut videlicet habitum reli
gionis cor secularia gerant
et quicquid secularis con
solationis inimice petant
ten suscipiat Hoc bernard
Qui ergo seculo renun
auut mollatenꝰ retro respi
ciat quia ut ait gregorius
Michol angelus tam mꝰ. michi
deo acceptus. michol homo
fructuosus. quia in secessu
ta religione ppositi tenacis
obedientie observatrix et

complexi. et ut aut sederunt
Attendite in discussione dimi
nuendi augmendi sibi qd
fessione respondet ut opꝰ
complexi tentemptorum si
ideo tanꝫ ee debemꝰ ne mu
do fundique retrahente et post
dei sum ut retro respiremus
in exemplo seduram. et retro
in uxore loth. que in statua
salis versa est respiranꝫ
Unde nota qꝫ statua habet
figuram humanam. sed non
sensum nec motum. sic plane
que exierunt mundum habere
cor. adhuc ad negocia mundi
non habent sensum uel motum
alicuius boni opis Item tria
ubi sal seminatur effunt
steri alios sic tales reddunt socie
tatem in qua sunt sterilem
Item sal prebet saporem alios
in p conditionem sui. sic
tales cosumunt in religio
sine ulla virtute et dant
aliis exemplu conversandi
Qꝺm bedam cera manu ad
ignem mouet que quasi que
dam instrumento compunctois
stiluet ligno et ferro domice
passionis duritiam cordis
hic emollit et excitat ad pe
tentia fletꝰ ad bonos fruc
tus ferendos terram cordis
nome penitencie aperit te
colens dominicam passionem
Qui si ad relicta manu de
sedens capitur a regno dei
trum Uxore loth excludimur
Sancti in posterum obtu
sempꝫ in anteriora se extendut
ingressus suos. id est corpus et
animum. quasi bonos usus dei
cultus a quo cum non exiit

antes · sed semp colla subden
tes ut fiuctibꝫ plus asserat
Et stendu ꝙ qlatus sepe
ute patrem et tenuitate
boris uel amicis per se no
impediant homem a pfec
tione et regno dei p amdet
tamen et ꝑter aliqua sup
uenienca timuer pullu
retrocedendi a via dei / qr
dum differt implere ꝓpo
situm protest facilꝰ mutari
ab eo quod ꝓmisit ꝑt mutu
tu eoꝝ que dimisit uel re
uocare a ꝓposito ꝑter ꝓua
sum ꝓnum seu aliorꝝ quos
reliquit Vt dute dicit Aug⁹
m hoc capto · et hoc distinguꝫ
qua quos uolut dns hos
elegit / Optulit se vnus ut
eum sequer et repbatus e
alius non audebat · catatus
est · tertius differebat · cui
patus est Non ergo sis do
losus et supbus ne cū ꝓmo
reprobetis · sed magis sis
simplex et denotus alios
eligi merearis ~ ord~

Domine ihu dpe magi
bone inperator · cordiu
et cognitor · fecrator · exclu
de et remoue a me omne
dolositatem et platione · et
fac me verū et fidele tuū
discipm · et sine fictione
sequi te veratem magistrū
da enim michi ut ꝑter
carnalem quez cuiꝰ affec
tum te sequi non differa
et mng bonū maiori non
ꝓferam ꝓresta quoꝰ michi
dne deus meus ne ad ara
trum pemerem manu nec

Dnica q̄t ꝑ Epiphie dm
Astendente ihu i nauiⁿ

tens et te sequi melioris
vite statu ꝓpones respina
tio facto vel ꝓposito ad
statum ꝓfectus redeudo
ut non effinar meritus
regno dei consequendo ·

De eo ꝙ dns evangelizauit ꝑ
uentus et maris elu/ca⁹

Post hec dns ihc
dimittes turbas
astendit sero i
nauicula ad tras
cendu lacu qꝫ
nazareth · ut i
loco remoto ꝑter causas
supra in principio pre
tedentis capti dicitur cu
discipulis uter Vt enim
dicit Remigius tria le
gitur · dns habuisse refu
gia scilicet nauis montis
et deserti · et quotiens a
turbis copimebat ad ali
quod istoꝝ refugiebat
Vbi dicit Cum multa
magna et mranda dns
ostendisset in terra transit
ad mare ut ibi excellen
cia opa demonstraret
quating terre maris q
dnm se ostenderet Et se
cum sui discipuli ei
transfretarent sciret cu
co · non tamen gressus se
quentes · sed magis sitate
eoꝝ mitates Beatus quide
sui eum · qua tri habebant
suauitate ser · monis eius
et admiratione operis
et benigna conuersatione
ipius · ita ut esset eis diffi
cile ipm relinquere Et

cere motus magnus ut
mauis appetet miraculu
factus est m mari no na
turaliter et eo se sed opi
mperio et virtute ut
nauicula operet[ur] fluc
et fere fluctibus undā
tibus et bene dicit op
retur non submergeretur
qua nauicula petri co
cluit pt sed submergi no
pt cuius figura i dicta
hoc fuit Ipe vero dor-
miebat m puppi id est
m posteriori parte nauis
ubi gubernaculu regit
tur nauis lignea
ostendit stām Crisostomus
quam humilitate Licet mirad
q dormebat ipe enim
intium de nocte m oratio
nibus vigilabat multusq
de die m predicationibg
laborabat dormiebat
quidem corpe sed vigila
bat deitate Unde ipe m
tantius dicit Ego dormio
et cor meu vigilat Ubi
crisostom ostendit quam
nauicula ut nauigaret.
ille qui totū mundum gu
na virtute gubernat dor-
mit in sompno qui ppter
suu vigilia eterna christo
dicit Voluit autem dns
dormire multiplici de
causa Prima ut veritate
humane nature in se demo
straret in miraculis eius
opi semp aliquid ponit
ad ostendenda veritate
humanitatis et aliquid ad
ostendenda veritate dīui
tatis Beda ut discipulo
rum probaret ho q ipe

ret sed ut
ipi crepo[ra]t agnoscerent Terra
ut discipli magis timerent
et essent ad oratione promptiores
si enim ut aut Crisostom eo
vigilante tempestas fieri esset
vel non timuisset uel non re
cessent Quarta ut veritate
dine nature et suam poten
ciam demonstret hec que nu
gis claruit in eo q mox exci
tatus imperauit ventis qui ei
parebant Timentes ergo dis
cipli ut in periculo possiti ac
cesserunt et excitauerunt eum dicentes
Domine salua nos tu enim po
tes et nos indigem q primo
et in periculo constituti sumus
ubi dicit O veraces discipli
salutem habentem robustum habet
et periculum timentis Vita ro
bustum est et de morte solli
citi estis Et ideo q dixerunt
salua nos fiunt fiducie q primo
pusillanimitatis q increpatur
infidelitatis propter quod merito
pando dicit eis Quid time
di estis modice fidei Quasi
diceret si habetem fidem no
timeretis sed faceretis quod
velletis et veniret et mare pla
caretis ubi cernitur in quo os
tendit q timorem non facit
temptationum inductio sed
imbecillitas mentis Dicit enim
aurea q batus in igne sic in
temptationibus fides probatur quia
et ego in eis duo scilicet mentis
pusillanimitatem q non debebat
time ob prime quidem videret
tot miracula facta et cui quis
adheret pure non potest ac
fidei integritate quia non
credebant eum tantū posse

m dormiendo quatu[m] [illegible]
lando nel tamen m malis ꝑ
tu m terra ¶ Argumentu hic
habem[us] quia modice fidei e
qui m aduersitate famis ꝑ
sticie et hymbr[is] constitutus mul
murat timet et impatienter
fert. Vnde fides maxime ne
cessaria est in periculis. hec est
enim victoria que vincit mundu
id est mundi pericula. fides
nra. Vt autem discat ambro
sius vtrum fluctu[s] in aplis ut
aduersitas sine temptatione
nemmem posse ad hoc vite
cu[m] culmen peruenire. quia
exercend fidei temptatio est
¶ Subiecti ergo sum[us] nequitie
spiritalis ꝓcellis sed quasi
fragilis nauis grubinatorem
expectem[us]. ¶ Tunc surgens ihus
imperauit ventis et mari se
dentibus. sicut dns creaturis
dicens. tace et obmutesce. et
cessauit tempestas et facta
est tranquillitas magna. ita
q[uo]s semita nec vestigiu
alicuius turbationis remanet
¶ Hic utrq[ue] utriusq[ue] sue nature
scilicet diuine et humane vir
tutem dns ihus dignatus e
hic comendare ¶ Quasi em
homo nauem ascendit sed qua
s deus mare conturbat ¶ Qua
s homo in naui dormit sed
quasi deus ventis et mari
imperat et eor furore verbo
coherceret nam tenuit deum
mandante quib[us] ty mirabi
lis natura videtur. Vnde
discitur deo obedire iumenta
qua solo verbo de bis
fiant quod vult secm[un]d quem
modu loquendi solet dici mu
tta obediens uel inobediens
medicine ꝓterea homines
stim ¶ Et dormiunt non discipu
li sed naute et ceteri qui erant
in naui mirati sunt ex effec
tu virtutem deitatis eius cog
nosentes ac ecia confiten
tes. et admirando dicentes
¶ Qualis est hic et quanta
id est qm magnus q[uo]d potes
quate dignitatis et ꝓtat
¶ Quasi dicent. Non est
homo purus sed verus deus
Vbi ꝓpositum ¶ Tempus hore
tranquillitas deu ostende
bat. ideo dicit qualis est
hic. quia sicut homo dor
mit. sicut deus miracula
facit ¶ Ira ergo admiratꝰ
et hominem dormientem
et deu[m] imperantem ac cre
aturas obedientes. Vnde ad
dit quia venti et mare
quem imperibilia sunt obe
dunt ei ad nutu obsequendo
sicut creatura creatori suo in
quo redargu[i]t creature ra
tionales. que non obediunt
creatori cum creature sensi
biles obediant ei ¶ Quis ꝑ
ꝓpius miracula in terra
fecit ecclam in mari fieri
voluit ut dns terre et mari
appareat et in signu[m] q[uo]d
terra et seruit orbis machi
et cuncta ad nutu[m] sui suo
creata ꝓ Dei hoc autem q[uo]d
a discipulis excitatus et
rogatus eos liberauit osten
ditur. q[uo]d semp vult rogari
a nobis sepe enim expedit
nos pressuris qua vult
ut eum oremus et sic libe
remur. ab illis. Vnde patet
q[uo]d multo melior e oratio
cum lectio ¶ Sedm Crisostom[um]
Populus fecit in mari magnam
turbationem ut magnu

baro magnū discipulis
meutet timorem · et mag
nus timor induxit eos ad
clamosam oratione · et cla
mosa bratio ⁊ magna induxit
dnm ad miraculi operatione
et magnū miraculum in
duxit homes ad fidem et ad
mirationē pride Augusti
deo primitus usti ut pfi
clamet · clamates exau
diant · exaudiri glorificet
deū Iste aute clamor no
tanti debet fieri voce et
corde sed etiam ope ut m
strent rerumps et elemo
synis et macerationi opis
corpis Caviste istud pt
exponi dlis modi pri
mo allegorice prout pti
net ad totū corpus ecclie
ut nauicula intelligatur
ecclia fidelium que ad mo
dū naulis in principio fuit
arta · quia paucos habuit
credentes in fine etiā sti
luet tempe inter xpi crucifi
angusta quia tūc pauci
ecclie fideles · in medio aut
est lata quia modo fides
est multū dilatata In hac
naui continent fideles q
ad dnm xpm a mari seculi ad
regnū celoꝝ pilemur hac
itaq nauem astendit xpe
p regimen et gubernatione
qua ipe est rector ecclie spe
et gubernator in qua disci
pulis continent · hinc dat
lus tendit in baptismo qua
baptismus est janua sacra
mentoꝝ in ecclia ego ta
quam in hanc sumus et
dnō nobiscū pter sua sa
cramenta Sed contra
eccliam flant venti vani

et valide malos et elevatus
fluctus commouent eam ut sic na
uicula operiatur fluctibus · sub
mergi tamen no potest Et
inter hec omnia xpus dormire
videtur · et non attendere · quia
sedm origene · patientia bonoꝝ
et penitentia malorū expectat
Christi in dormitio e dnica
in tribulationibus promissio · q
excitat eos qui bonos pcibus
pulsatus · accedamus ergo ad
eū dicentes Exurge quare
obdormis dne exurge et
ne repellas in finem Ipe
autem exurget et imperabit
ventis id est demonibus qui
conantur fluctus id e malos
hui mūdi ad inuitendū ipsos
tutiones suis · faciet tranquil
litate magna · patiem ecclie
et serenitatem mundo p ces
sationem tribulationis conse
quendo uel patiam tribulatis
dando De ista naui sic dicit
exposito non dubiū est
naulem istam · ecclia figu
rasse · que nauigantibus aplis
gubernante dno flante spu
sancto predicatois verbo vbiq
discurrit · portas secu mag
nas est estimabile precium
quo totū mundū sanguine
xpi mercata est · Quare vero
sic intelligitur quod a di
uersis pcis et variis temp
tationibus velut quibusda
fluctibus estuat · venti aute
nequā spiritales et immundi
spūs intelliguntur · qui ad nau
fragiū ecclie per diuersas
seculi temptationes velut p
fluctus maris desinunt dor
mire vero dns in hac naui
intelligitur · cum ad pbatio
nem fidei ecclia sua pmit
et pcipue tionibus mundi istius

temptaꝝ ꝓ nrꝝ. Excitato
ꝙ discipulꝰ excitatꝰ dñm
dñm et auxiliū implorātū
ut liberent. ꝓtēs stor oīm
ostenditꝰ. Et qualis i festa
tione ſinim. erūa uel ſtꝝ
tempestate laborat. quātus
temptationū fluctibꝰ pul
setur. naufragū tamē fac
non potest. qua filius dei
habet gubernatore. Inter
ꝓsēs em turbines mūdi nr
ꝑpas ſeculi ꝓsecutiones plus
gloriæ ac virtutis acquirit
dñm in fide firma et indis
solubili ꝑmanet. Nauigat
em instructa fidei guberna
culo. felici cursu ꝑ huius ſtꝝ
mare habēs deū gubernā
torem angelos remiges por
tans chorꝰ oīm stor erecta
in medio ipa salutifi arboꝛ
crucis in qua euangelice fi
dei vela suspendēs. Planē
ſpu sancto ad portū pacis
et ſecuritatem quietis æternæ
deducit. hec exposito. Alio
modo hoc idem ꝓt exponi
allegorice put ꝑtinet ad ca
put ecclie. quod est xpus ut
nauicula quādoꝙ astedit
metallū arboꝛ crucis cum
qua mare huius mūdi ꝑtran
situr sine periculo cuiuslꝫ be
nefitio et auxilio fideles
aduti transfretatis et emer
sis mūdi fluctibus puenīt
ad littus et portum patrie
celestis. Hanc nauicula xpus
in die pasteues cū discipulis
suis ascendit. ꝙ quid mare
ventis seculi transiuit. Non
quidem q̄ ipi tūc pass fue
rint. sed quia tūc eis ebem
plum patiendi reliquit. Vnde

ascendente eo in hanc nau
culam sunt eū secuti qua
omis ad tormenta et mꝛ
ad mortem fuerunt eum
imitati. Cum ergo xpus
in cruce positus fuisset
magnus imbris in mari
factus est. qꝫ mentes discꝫ
pulorū mōte sue qua ꝑ sta
bilitate fidei corruerunt.
terremotus magnus factꝰ
est. petre scisse sunt et cetꝝ
signa que tunc facta sunt.
ita q̄ nauicula operta e
fluctibus. quia tota vis
ꝓsecutionis cita ciuitatem
xpi fuit. et metes oīm co
rā ipam fluctuabat. et
facta est christo dño iudeis
standatu. gentibus aute
sultitia. Sed inter has
oīs comotiones ipe dor
miebat in cruce mansuete.
quia sue dormit hoc
loco mōd. Excitate aute
discipuli dñm. dum tur
bati mente maiorum de
fidei oꝛ clamoribꝰ resur
rectionem eflagitant di
centes. Salua nos resur
gendo a mortuis. qꝫ prīo
ꝑturbatione tue mortis
ipe vero resurgēs et per
resurrectione excitatus
prīo mitigat discipulo
modicam fidem. q̄ exprō
brauit infidelitate eoꝝ
et duriciam cordis. Imꝑa
uit aute ventis. quia tu
bolū superbiam sternit.
Imꝑauit et mari. quia be
stiarum iudeaꝝ compes
cuit. Et facta e tranquil
litas magna et consolatio
quia visa resurrectione
sedate sūt mentes discipu
et gauise. Nos vero hoies

lucas

videntes hec omnia et cog
nostentes dicimus. qualis
est hic et quantus. disci
puli ergo. id est omnes fide
les debent eum sequi. Iuxta
illud Si quis vult post
me venire abneget semet
ipsum. et tollat crucem suam
et sequatur me. Et quia
per penitentiam maxime crux
tollitur. ideo etiam tropologi
ce seu moraliter per navicu
lam penitentia designatur
quia per ipsam homo ad por
tum salutis deducitur. et
quicumque extra istam navi
culam inventus fuerit ad
portum salutis non perveniet
sed ipsum unda infernalis
involvet. Ideo signata est
per archam noe. quia illi
qui in eam ascenderunt fue
runt salvati. qui vero non
ascenderunt fuerunt submer
si. Tunc autem ihesus navi
culam hanc ascendit quando
quis salutis sue avidus
penitentiam assumit. Et sepe
contingit quod quando quis peni
tentiam inchoat. gravis tem
tatio eum pulsat nec deus
ipsum liberat. sed auxilium
subtrahit. Ideo recurrere de
bet ad deum per ferventem
orationem et tam perseve
ranter instare donec impe
tret dei miseratione. Tan
ta autem gratia sepe eum
consequitur quod ipse etiam in
admirationem excitatur
unde secundum bedam cum signo
dominice crucis imbuti. se
culum relinquere disponimus
navem cum ihesu conscendimus
mare transire conamur
Quod enim abnegans impie

tatem et secularia desideria
crucifigit membra sua cum
vitiis et concupiscentiis. et cui
crucifixus est mundus. et
ipse mundo. quasi cum domino na
vem ascendens mare huius seculi
transire desiderat. Sed no
bis navigantibus quasi inter
equoris fremitus obdormit
dominus. quando crebrescente vel in
mundorum spirituum vel hominum
pravorum vel nostrarum cogitatio
num impetu fidei splendor
obtenebrescit. spei celsitudo
contabescit. amoris flamma
refrigescit. Sed tunc ad dominum
recurramus. quatenus tempesta
tem compescat tranquillita
tem refundat et portum
salutis indulgeat. Potest
etiam aliter tropologice seu
moraliter exponi ut navi
cula intelligatur quelibet
fidelis anima. Hec navicula
mari exponitur. quia corpori
sociatur. Vere enim corpus
nostrum mare est. quia omnia
opera eius amaritudine habent
annexam. In hanc navicu
lam xpus ascendit cum eam
per gratiam inhabitat. Sequuntur
autem eum discipuli. id est
virtutes tres theologice et
quatuor cardinales. et septem
dona spiritus sancti. Ecce quam pul
chra xpi comitiva. que
eum semper comitabatur et
cotidie cum in animam fidelem
ascenderit comitatur. Sed et
hanc naviculam commovent
venti temptationum. id est ex
teriores demonum impulsiones
et unde seu procelle passionum
id est interiores vexationes
carnales. que frequenter in
surgunt pie in xpo viventibus

et non nūq̄ est tantus temptatio
nū impetus q̄ quasi aīa opit²
fluctibus · ev q̄ibus timendū
est virtutes et dno dona pi
clitari ny ea Sed dñs ny no
bis dormit cu talia timetis
eo q̄ sompno mo comprehat²
in nobis · ita q̄ videt² nos de
reliquisse sed no est ita mo
ipe promisit dicēs cum ipo su
in tribulatione et cetera · Et
ideo redeute anima ad se vir
tutes et dona excitant dm
exclamantes voce flendi et
dicentes · dne salua nos · pim⁹
Tunc dñs omes turbulen
ciam sedat · ventos aeros ventos
demoniū compescit · fluctus
carnis contra animā se erigē
tes mitigat et sic fit magna tra
quillitas exterior cum tribula
tio et temptatio cessat vel in
terius cum potentia patien
ciam bonam prestat · Et hec
tranquillitas virtutis melior
est · q̄m tranquillitas corpa
lis · sicut dictu fuit paulo
sufficit tibi gra mea · ppter
quod subintrodut · libenter ut²
gloriabor in infirmitatibus meis
ut inhabitet in me virtus xpi
Iam magna aute sit tranq̄l
litas vta ut ipe totus homo
mutetur · et dicat Qualis e
hic mīs et ordinatissim⁹ poteti
simus et sapientissimus dns
qui maris et venti temp
tationu et passionu obedi
unt ei ad nutu Quid igit²
tam benigne fecit q̄m q̄
deus in hanc nauticulam
de celo venies pro deliciis
habet ee cum filius hom Ad
utem tam amantissime vi
latus ee potuit q̄m q̄ deus
conductus anime ipam q̄movet
ad salute Quy desendes
ne dicam dormire tue d²
cum subtracta gra spūali
motus temptationis insur
gut Vigilate vero et ev
citat tunc dicit² cui spūa
lis gra iam pnis sentit²
ad cuius pcussum omia
temptationū ondā cōqui
escut Contra istud dicit
quasi de vno exemplum
inducēs sit aut intrant
venti in cor tuu virtutes vbi
naufragas vbi hanc vitā
tamquā procellosum et pi
culosum pelagus tranſire
intrant venti movet fluc
tus turbant naue Quy
sunt venti studia cōcu
piscentie · irascibilis Quoru ven
tus est · tranquillitas fluctu
est · Virtutes · dispone
respondē · dispone male
dicti maledicto reddē · Iam
naufragium patit naufragio
excita dñm dormientem
deo ergo fluctuas · et ma
la pro malis reddē · parat
quia dominus dormit · Inuu
in corde ergo tuo sompnū
dñi obliuio fidei Nā fideles
dñm in ecclesia fide
quid tibi dicit tamquam
vigilans dñs in corde tuo
Ego audiui demonia hu
bēs et pro ea oraui audiet
dns et pater² et audit fi
lius et indignat² Sed hm
dictum vis Quid ergo
iam sum indurata Cum
tibi hec loquit² fides tua
quasi impleta ventis et flu
ctibus et fit tranquillitas
hec Aug⁹ Et similit² de a
lijs que nos temptat vel
tribulant metu ignis quo

cogitatio

modo ut ex omn parte ex
cludat² mala cōsilia · q̄
stet modicum sēn amen ex
istens in naui ponit eam
in periculo nisi obstinatus
set animā i periculo dim
natiois ꝓpter · ita mala
conditionem nisi excludi²
set ideo dicit² in ꝑlmis · omn
custodia serua cor tuū set
in eccl'iastico sepi aures
tuas ꝓmis et cor tuo fa
cito ostia et seras aurib⁹
gitur · q̄ temptam² et tri
bulam² debem⁹ ee consta
tes in fide et nichil hesitā
quia licet cuncta nos et ſtra
mta dns videat² dormire
ipe tamen diligentissimus
et sup custodia in a cocti
de ſ. ꝯ dy et ſ. iam ſm cor-
pis sompno non dormi
at · tanquam⁹ tame ne nr
corpis sompno nobis dor-
mīat et quiescat · Dormi
en q̄ ab ordinib⁹ et bois
opibus cessam⁹ et tue sup
stendus e in nobis crebr
et deuotis precibus et ipe
tue facie tranquillitate q̄
facit ad temptatoe pacien
tia · Sed fructu ipius magis
obdormire factue in hoc
scilicet q̄ magis ad humanu
consilia q̄m ad diuinu ec
fugiut · unde Aug⁹ Nichil
ināanius suggerit² humano
cordi ab inimico² ecclie q̄ ut
natibus timentib⁹ nisi q̄ deꝰ
non est adiutor · ut requi
rentes alia adiutoria ine
mani² salubri et ab ipis
timentib⁹ capiam⁹ hec Aug⁹
Volens ergo ad seruitutem
dei accedē statim compellit
sapientia · ꝓparet se ad

temptationes · Inmittet ꝯ
em quis a ventis et petris
se subtrahē voluerit ut sole
deꝰ patare · id est intendere
possit · Comotio magna fit
in mari seu mundo · id e ipse
cursus multiplex · Cuius causa
est triplex · scilicet impulsu
vento · hoc est temptatio a
diabolo · Comotio tempestatis
hoc est temptatio a mundo · quas
temptationes contra se sentiē
tis surgē · Procella em tempta
tionis ex mundia diaboli co-
natus · Vnde iusti a bono
proposito comouē optat · aliqn
pertinax · Per tempestates ex
terius · aliqn pulsu mala
cogitationis · interius · non
nunquā etiā ex ipsa ſta
bilitate carnis stimulus · q̄
quatenus magis quis deo appe
quare voluerit · et in deum
proficit tanto amplius tacet
quod diuinus portet · In ex
emplo videlicet ysabelitaꝝ
qui tunc durius a phara
one sut afflicti · q̄ p nos
sen et aaron ad terram p
missionis sunt vocati · Quod
diuinitus etiam suo exemplo os-
tendit · q̄ post baptismū
et remissionē temptationes
diaboli ptulit · Repe em post
conversionem nos diabolus
atrius temptat · quos a sua
seruitute retrahē considerat
Sed ille qui non dormitat
nec dormiet custodiet ipse
qui non dormit in naui cum
nientem vnā iusti inter p
cellas temptationis diutius
permittit fatigari · Cum ꝯ
senuit temptationes sua vir
tute superare non posse accedit

ad ompotem a de re. n ra
et sustitat dm cum p metu
deuotione illi appmiauit
et quam fragilitate humi
recognouit ar diuina pote
tiam et dei mam deuotissi
mis viribus mentis mplo
rare non cessat quousq; m
sibi adiutoriu diuinu exci
tet auxiliu Tunc em sur
gens imperat ventis et mari
qua temptameta diaboli
insurgentia contra mentem
sibi iusti conquestu facit
et eu sibi libere seruire per
mittit Fit aute tuc magna
tranquillitas qua expulsa
malac temptationu radi
cibus virtutes auc et ea que
prius non suis formidine
obseruabat postmodu velut
naturaliter p bona consuetu
dinem custodire incipit gau
dens cum pphera et cantans
Declinate a me maligni et
scrutabor mandata dei Step
transnauigato mari et hui
seculi fluctibus calcatis ad
portum felicit puenit pacis

O ommne ihu dpe impa
sugestionu et temp
tationu flatibus et
motibus prem et grade sup
cordis fluctus ut serena et
tranquilla fiat omnd mea
Requiescat in te deus mei cor
meu cor mare magnu tu
mens fluctibus dormiat ab
omnibus que sub celo sut vigi
lans in te quatus amplec
tar te vnd bonu meu et
contempler te lume oculor
meor tic letabundus canten
et dicam ego dormio et cor
meu vigilat et illud in pace
in idipm dormiam et requi
escam Amen

De duobz demoniacis a legione obsessis xlvm Cap

Cum autem ihesus
et discipuli eius
transfretassent
et mare galilee
transiissent venerunt
in regione gerasenor cui
galileam Gerasa quippe
est insignis ciuitas arabie
trans iordane iuxta mon
tem galaad in quo laban
comprehendit iacob in tbu
manasse non longe a stag
no tyberiadis ex opposito
galilee · stagno interiacete
a qua ciuitate denodatu
regio gerasenor Et cum
de naui essent ad terram
egressi occurrerunt ei duo
homines demoniacabetes
seu immundi qui a se et
in alios seuiebant ita q;
demoniacis aliquid possit
nisi deus quatin eis pmit
teret ita ut nemo posset p
viam illam transire hoc
ex intendit scientes
nos demones soluet ob
struc nobis viam vite eo
euntes de monumentis in
quibus habitabat et dom
icilium habebat deo i monu
mentis gentiliu vbi corpa
eor sepulta erant demo
nes habitabat tanq habi
turi sup corpa eor pta
tem stramen habebant In mo
numentis etiam aliquado
demoniacus habitat · ut pe
hoc demones terrore hom
inibus de animabus desuncto
mgerant et etiam quia
in mortuis opibus id em
pcipiunt delectant et gaudent
Quis etiam inuiebant
catechumenis et cupidis et

ruptis vmeribus agebant
in deserto a dem ambus.
Hys similes sunt mali re
ligiosi quos timenda obedi
encie et constitutionu non
possint tenere · qm evadant
de monument — id est de
claustris in quibus mudi
mortui debent ee · et hoc
ad negocia sclaria · nel in
utilia seu etiam mala ex
cepta Sit virtute dei sen
cientes atq ex magno ti
more non ex humilitate ad
orm prudentes · eu adorare
nu et clamantes scriptum eo
acti voce magna · Vt en
dixit hrisostm · non e hu
militatis confessio sed ter
roris extorsio qua timent
eius presentiam dixerunt Fili
nobis et tibi ihu fili dei.
Quasi diceret · Michi e
come tibi et nobis fu deo
nos diabolu tu venisti nos
supbi · tu venisti saluare.
hos poene · Unde Apte Seue
cuentio xpi ad beliall id
e diabolum · Certe nulla
qua virtus omnia facit hy.
drabolus omni male Em
pta dubitant dicere · si filio
dei es · hic enumeratis tor
mentis · asserit ihm fili dei.
pena enim oculos aperit qs
truncha claudit Non contra
uenit ex certa scia ihm
ee filiu dei · sed ex coniec
turis quibusdam opinaba
non tamen de hac certi
Unde Aug⁹ Et dem̃ones
clamant · quid nobis et
tibi fili dei · magis ex suspi
tione qm ex cognitione
dicisse credendi sunt Et
ex cognouisse nec dum
quia crucifixu prompserit

Istud demonium ex timore de
adorantibus et confitentibus
similes sunt qui timore de
homine pctum qm amittere
uistime deo seruunt · qui multos
habent oculos simstri ad pm
acidum dextri ad retu et
incommutabile bonu no ma
tis colentes deu · Venisti an
tempus debitu torquere nos
Celebant em m die iudicii
sibi futuram damnationem
et se mittendos in abissum
et torquendos · sed iam tor
queri se dicebant · qd sedm ihe
dominu pena saluatoris
tormentum est demonum hy
crisostm⁹ Item flagellatus
iussibilis punctu et mfixu
et mollet abilia patientes
ex pena sola Vel ideo tor
quebant · quia suspicabant
q esene et a lesione cessare
deberent · nam sedm Leo⁹
magnu tormentu est demo
nibus a lesione homi cessare
pter odiu quod erga nos
habent et tanto grauius de
mentu quanto diutius poss
derui Cauear ergo lesus
a Diabolo ut cito eius ingre
dm rupat · q tanto facilius
quanto cunctis eius homini
cmutatus Et interrogabat
ihs de nomine non q ignora
ret · sed ut multitudo de
monu ex confessione eor
appareat et magis credibile
esset q tot demones in duo
bus hominibus fuissent · et
ut confessa peste mundus
curantis gratior emicaret
Unde dixerunt · Legio michi
nomen est quod multi sumq.
Legio autem ppe dr numerus
determinatus armatoz m
q. sed schema vel comodu transtoreu

exercitu / et conturbat ꝓ̄ phi-
lia . ꝓ̄ centuriones . ꝓ̄ agmina
ꝓ̄ . et inde dicit̄ legio ī
demonibus . quia militant
contra nos . Et quia et si no
possint homib⁹ nocē ī per-
sona . saltem appetut eis
nocē in substancia / ideo ro
gabant ihm . ꝑ eos exiret
ne se expelleret ex̄ regio-
nem . id est habitatione hom-
vel in abissum . et misi-
locus eni miserim de-
demonibus . punctus tamē
inter homines habitare ꝙ
ad iudicium ut glorioser fiat
victoria eius⁹ in superatos
demonū temptantiū / sed
mittēt eos in porcos ut
saltem si in aliquo affligē
tent homines / et ꝙ vilius ho
mines in mestima mittere
studet / et de ꝓdigio eoz gau
dent . Iste demonū misericor
tas / quia michil possit nisi
ꝑmissi . Et ergo porcis noce
non potestate nisi ꝑmissi .
multomin⁹ hominib⁹ factus
ad imaginem dei / et ꝓptet
igitur deū solu timē / illos
autem contempne . In quo
etiam apparet eoz vilitas /
qua ingredi volut in por-
cos . Et ꝑmisit dns concedendo
eis petitionē ipsoz / quod pa
ter ꝑ sequentem effectū ma
porcoz gregem qui inuota
pascebatur fugarent / et duo
milia in stagnū genesareth
seu tiberiadis submergerent /
et se demonum liberati fut
et curati . ꝑmisit hoc aute
dns non ꝓpter eoz ꝑsuasio
nem . nec ut impiam eoz
mplere volutatem / sed ꝓt
multiplicem causa et vilitatē

Quarta ꝑma e qua fo
te homines illuc terre ꝑti
plus illud damnum ꝓbi fi
eri demeruerāt . Secunda
ut ex euentu et tractu mag
nitudine appareat horibus
q̄ sint crudeles et nocetes
sibi subditis et obtpantib⁹
et ꝙ homines quos magis
odiut plus affligeret si de⁹
ꝑmitteret et eis auferet / sm
illos⁹ . Et concessit eis
volentis furia qua contra
homines habent demones
omnibus demonstrāt / et ꝙ
multa peiora vellent ho
bus nocere / si ꝓssent vi
tute non impedit diuina
Et qua in hominibus hanc
demonstrationē fieri eius
pietas non ferebat / ipos
in porcos mitrare ꝑmisit
ut in illis virtus et furor
demonū videatur / Tertia
sētm christi⁹ ut discat ho
mines qm̄ nec aduersus
porcos audent vel ꝓssut
nisi deus concesserit uel ꝑ
miserit / Quarta ꝓpter sa
lutem hom . ut inde horib⁹
salutis ocasio ꝓberet . et
ut homines regiones illas
discerent dei virtute . et
in eius venirent cognitio
nem . Hinc enī ocasione
pastores fugerut / et ꝓ
cima hominib⁹ in cuncta
te gentis nūciauerut .
Quinta post dignitate
hom ostendendam saluti
qm̄ dignior sit homo bes
tijs cum ꝓpter salute duo
hom pie ꝑmisit deus
duo milia porcoꝝ qui vi
tu ergo pecuarii qui ho
minem ꝓdere uel mur-

lare non formidant. Ego
ta ad cotumeliam demo
mu. qua portus aial e
mundum. fugeret em in
trare in portos. qua hos
magis sibi primi putabat.
et hoc magis congruebat.
porci em ppter immundi.
et serpentes ppt astuta.
mdgis eis competut. Unde
Remigius. Deo aute non
placuit mctu in homies
qua illum cum virtute
torquebantur. Quantum spe
ciem gestare videbant. nec
placuit ut in pectora mit
terent. qua velud munda
aalia in templo dei offe
rebant. placuit aute ut
in portos mitterent. qua
nullum aial mundius e
porco. et demones semper
in spurcicijs delectantur. Sep
tima ppter misteriu. nam
porci qui non habent ad
telum fugiem. sed ad terra
et in luto iacere delectant.
significant illos qui deu pocu
lis non habent. sed vicijs
sordidant. et hi in platem
demoniu traduntur. et i in
fernu cum eis finaliter
demergunt. Et nunc suf
focati in aquis et voluptā
tibus huius mundi. tunc fluxo
cabuntur in abissis et puteo
infernj. Unde Glosa mis
quis more porci vivere
diabolus platem in eo non
habebit. nisi forte ad piandum
non ad pdendum. Un
de et Aug. Certi misteri
gratia et certa dispensatoe
dmisit demones in porcos.
ut ostendet diabolu in eis
dnari. qui vitam porcoru

gerunt. Ubi sedes ambigua
clementiam dni debemus ad
uerte. q nullu prius ipe eo
dempnat. sed vnusquisq ipe
sibi auctor est pene. Crimen
ergo lubricosi castimonij
et immundicie. qui in sordibus
luxurie et voluptatu viuut.
ne in platem diabolj eciam
puenientes dns iubente uel p
mittente tradant. et postea cu
eo in infernu demergantur.
Discitur eciam q demones no
bilior est peccata detestantur
pulia. q homagis homo debet
detestari ea. Patet aute ex hoc
q detestabilis sit libido. castimonie
gula. superbia. no
em lectitu diabolus in ali
quod aialis organu intrasse.
preter quin porci. serpentis
et hois. Unde Crisostomus. Cui
portimi homies sit facile
capi possut ab accipitribus
postrum sut homies aude
comedentes p gula. pingues
ad luxuriam. in luto iacentes
p arridiam. in terra fodientes
p auaritia. spumantes p ira
cundiam. Per portos eciam
significat detractores et reprehe
dary qui pastutur defectibus
et immunditijs aliorum tanquam
porci. et referentes que vi
dent uel audiut rodut vita
eorum quos eciam demones in
trant. et demergut in infer
nu. Erubescite miseri de hoc
detestabili officio. pacis tur
bamento. et discordie seminā
te. et misup trima de anime
periculo. quia diabolus in te
platem accepit. si te ad hoc
officiu pdiscipuit et qui mit
te suffocantur in hoc vitio.

postea te suffocabit in inferno
[illegible] lecham et tangeat au
ditor ne talibus consentiendo
et auctr prebendo eis similes
fiat. quia sicut sup impugnam
detractoris. sic pit auctr au
ditor is diabolus sedet. et si
non est auditor non esset de
tractor. unde glosa sup illud.
Ventus aquilo dissipat plu
uias et facies triste lingua
detrahentem sic dicit. Ex hi
tam vultu detractor audi
ens. tu illi das formte detra
hendi. si vero tristi distur ba
lebent dice. quod dedecent
non libenter audire. Aufer
de me obprobrium talium hom
pestiferor. a religione pestife
ra tua. Consistere p loc
matum significat diabola
gum. in nbnumerum. et i mo
tibus id est in sedib. et stipbus
habitat hominibus. Lembi erg
legio dicitur. q multis i ma
li associatus. Eius autem
electio p dpm. significatur
demonum multitudine de
uincendam p ipm. legio q
ab hominibus pulsa portos
meditur. q demones ab
illis qui ad vitam eternam
predestinati sut. p gratiam
electi male vitientibus et
terrenis intendentibus do
minat. Quod tamen non
facere illis concedit
q nec malos temptare pos
sunt nisi postea diuina
permittat. Grex vero porco
a legione in mare precipi
tatum per demones malos
vniuersitas ad infernale
amaritudine pduct. Ne
repugnat autem q ma
thei. de duobus demonia
cis. marcus vero et lucas
de uno loquunt. sed sdm
Augustinu intelligas bn
eos fuisse prone alios
clariores et famosiores
vel sdm Crisostom. seuo
res et insanie maioris
pro quo illa regio max
me dolebat. quod po
tenter significare duo e
vangeliste. potu primo
meditandum reduxerunt
de quo facti huius fama
latius pclarius sp fragla
verat. Ille autem thoreb
de ciuitate exeuntes. ve
nerunt ad ihm. vbi titus
illos aute ad saluatore
tenuit dampn necessitas
frequenter eis deus thoreb
dampnat in ciuibus posses
sis et confert beneficium
malis et hominib ihm
ac facta videntes. conscij
fragilitatis sue velud ad
huc infirmum et precia dm
indigni. rogabant eum
ex humilitate ut a finib
eor discedat. quia timore
magno admirationis et re
uerentie tenebantur. re
putabant enim se indignos
tanto doctore et eius con
uersatione. sicut centurio
reputabat se indignum ta
li hospite et sicut petrus
fragilitatis sue memor aut
exi a me dne. q homo
peccator sum. Vel forte ysti
per asen ex petre fiducia
nti timebant offendere
precium dei et p conse
quens merito penam ma
iorem precedere. et per
eum amplius q in alijs

sore portozo dampnifi
cad. ꝓut oza tangerent
archam dei. Ipe autem
astendit m naue ut ifir
mos deferet. quibus one
suam pncam ee vide
bat. ꝟbi exposto⁹ Astede
autem vpi hmilitatem
postq̃ eis collatis a se
talibus beneficiis eam
tebant eum. non obstat
sed discedit. et eos qui
expos mdignos sua doc
trina pmilgauerant
derelinquit. Dans eis doc
tores liberatos a demoni
bus et portozo pastores
Cumq ihesus naue aste
deret rogabat illu eo de
uotione sanatus. ut cu
eo esset qua gratus de
beneficio sibi collato eu
sequi volebat. Ihesus aut
non admisit eu. dc no
receptu eu ad distipula
tum ꝓpt predentis pas
ionis horrore. et ne aff
beretur demonu. quod ipse
faceꝫ si distipulus vpi
non esset. Ex hoc loco
accipitur et conjectu e
m ecclia. q demoniaci
et furiosi post curatione
non pmouent² ad eccle
siastica officia. Sed dns
eum quem curauerat
sed duce noluit ut tar
tancie causam future do
ceret. et ꝓter fructum
predicationis rpm ad su
os remsit. ut p eu alios
ꝓcuraret² salus. et ifide
libus esset exemplo ipe

[illegible] de eu a sua se
quela simplicit non repellit
sed ipm predicatore magnu
dei constituit dicens. Vade
in domu tuam ad tuos qbz
ex offino caritatis plus teneri
et nucia illis quanta tibi
dns fecit et tui misertus sit
sanans te m aia et m corpe
ꝟbi theop⁹. Inde salvator hu
militatem. Non dixit denu
da oma que feci tibi dns
fac et tu ei bonu aliquod o
paris non tibi sed deo actri
buas ꝟbi et exposto⁹. Licet
autem alios sanatis preceperit
nem dicere. coueniente tamen
precepit hmit ꝙ adiuuaret
eum omnis illa regio demoni
bus detenta. sine deo mane
bat. ꝟbi etiam dicit⁹ ex aut
ille sanatus cupit tam esse
cum dño. et dicit⁹ ei redi in
domu tua et narra quanta
tibi fecit deus. sic intelligit²
ut sic quisq̃ intelligat post
remissione peccatoꝝ redeundu
sibi et in constitam bonaz actu
in domu et circumeundu euan
gelio ꝓter hoc salute. ut
deinde cum dño requiescat.
ne dum prepropere vult ta
ce cum dño. negligat pre
dicationis ministeriu sic atten ne
redemptio acommodata. Et
gregorius. Cum em quali
bet patrum de diuina cogni
tione precepit⁹. reduxit tam
ad humana volumina quae
tem contemplatiua queritet
Sed dns precepit ut meus pus
expediet in ope. et postmodu
rectis debeat p contemplatione
Et abiit non mente. sed corpe
separatus a dno. et predicauit

in decapolim id est in regione
decem ciuitatu. quanta sibi
fecisset ihs magnalia. et oes
mirabantur. et p eu ad fide
edificabant. Ecce mutatio
dexte excelsi. qz ex infideli
et demoniaco factus e pre
dicator fidelis. qz ad gliam
dei et vtilitate proximi effec
e tales. Quod vero hic dicit
de vno intelligendu est etiaz
de alio quia quy erat cu
eo ambo volentes xpm
sequi ad suos missi sunt et
ambo salutem sibi factaz et
magnalia dei predicauerunt
Hoc quoq exemplo docet
que gia sno proximo salute
sibi factam pdicat. et a dia
bolo se liberatu esse ver-bis
et opibus bonis demonstrad
et alios ad eande salutem
percipiendam vocare. Etude
amq ergo et nos si nondu
liberati sumq a diabolo libe
rari et si nos iam liberatos
ee cognoscimus. salute alios
predicem. quam nos obti
nuisse gaudemq. meores
quid scriptu est. quy audit
dicat veni. Sed multi hoc
exemplu minime sequuntur
et de his que ad eis perti
nent curia animos suos
solliciti sut. et inquirut. sed
de his que ad salute alioz
pertinent sollicitudine nulla
gerunt. m oratio m

Omnme ihu xpe amia
tor hoim benignissime
supplico lacrimabiliter. bonitati
tue. libera me ab omnibus
peccatoz sordibus et demoniaz
infestationibus. meq ab eis
liberatu ussq in finem mise
ricordie custodi illesum
ut ad tuam gliam et pro
mouz vtilitatem valeam
verbis narrare. et opibus
demonstrare quanta mag
nalia fecisti ale mee p
tuam gliam liberate. qua
tus cognoscentes ceteri
quia hec mutatio dexte
excelsi omis meo exemplo
proficiant. et te imperante
ad meliora conuertantur
Amen. De curatione
paltici p tactu dimissi Ca. xlviii

Et cum dns ihs
ascendisset in
nauiculam trans
fretauit id est
mare galilee
transiit. ut de terra ge
resaroz. rediret in galilea
vnde illuc uenerat. Ecdm
Crisostomu. nauigio tran
siret qui potest pede
pertransire. non semp en
volunt potentia ostende
re miracula ne infirma
tionis noceret misterio
Accurrunt homes huius
mudi p vllam habent po
tentia semp volunt ca pe
magis qm veritate iusti
cie Ideo etiam sine vehi
culo nauis transire nolut
ut nos doceret nauim et
suffragio penitentie vti
in mari huius seculi. ut i
ciuitatem celestem puer
amq. Nec em nauis pen
tencie in ciuitate celeste
deducit. ideo sequit. Et
veniet in ciuitate sua si
luret caphar naum in qua

26
29

frequentus conuersabatur
lebat et miracula opera
Erdm Crispinum ciuitate
suam. hic dicit capharnaum
quam non nascendo, sed
miraculis illustrando. sua
pe fecerat. Alii quidem
cum extulit. id est ex ty a
in iuuenem duxit. ut beth
leem. alii nutriuit ut na
zareth. alii aute du mba
butrentem habuit ut caphar
naum. Hanc em ciuitate
magis frequentauit co
uersatione. et miraculo
operatione. quia sicut dn
glistinus est ut quasi me
tropolis et principior ciui
tas galilee. vbi plurimos
concursus. fides et doctrina
eius clarius pateret. et
miraculis confirmata. ad
multos salubrius puenirent.
Vel quia. ut supradictum e
capharnaum metropolis
villa pulchritudinis et pin
guedinis et copiositatis
que sue occasio peccandi
multis. ideo ad sua cons
sionem pluribus indigebat
miraculis. Vel sicut me
tropolim regionis alicuius
ciuitatem magnam dicimus
existentes tamen de ciui
tate subiecta illi. ut ca
pharnaum metropolis
nazareth galilee sicut inter
nazareth et stagnum. dicit
ciuitas dm in nazareth
concepti et nutriti. Et
ad in domo docebat tribus
uin quatuor portantibus
in lecto paralitica. nueme
tes pre multitudine ianua
obtinere tam. et non valebat

inuenire p eam. et illuc inferre
pre turba. ascendentes super
tectum. et nudantes illud p
tegulas submittebat illum cum
lecto in medium ante ihm et
hoc fuit signum magnum fidei
eorum. Unde post fidem eius
ostendit dns duplex
peccatis actum et sup aiam
et sup corpus ipius. et hoc
triplicem. primo in remissione
criminis. Secundo in cognitione
cogitationis et hec duo per
tinent ad aiam. Tertio in
subita curatione egritudinis
corporalis. Nam videns ihesus
fidem illorum voluit offerentium
et etiam paralitici oblati non
em se portare et p tectum sub
mitti sustinuisset nisi curatio
nis fidem habuisset. dimisit
ei prius deus dicens Confide
fili remittuntur tibi peccata tua
et non dicit remitto. sed re
mittuntur causa humilitatis et
pietatis insinuande. Ex hoc
patet q fides paralitici adiuuit
quia licet sanitas corporalis.
Vel aliquid timor dicit detu-
alicui propter fidem alienam
remissio ty peccato non datur
alicui adulto sine fide propria
et ideo bene filius vocat. q
iam credebat. Vbi hieronimus
Vnica humilitas despectu et
debilem totiusq membrorum com
pagibus dissolutum filium
vocat. quem sacerdotes non
dignabantur detinge. Aut certe
ideo filius quia dimittuntur ei
peccata sua. Et quidam de scri
bis id est legis peritis dispere
mentes se. id est cogitabant.
quia extra se dicere ppt ppter
non audebant. Verbum em

mtr mecum c cogitatio ment
hic blasphemat id e quod de
est sbi usurpat Est em blas
phemare deo iuriam ure
hare quod fit tripliciter Vel
cum deo attribuitur quod
ei non conuenit Vel cu homo
sbi quod pprium est dei tribui
et hoc modo tanto indignabat
eum blasphemare qr ipi pu
tabant hoīes tantu et no
deum esse dimitte aute pec
cata solu deo quem Sed ip
quem eos redarguit esse
deus se esse dcd dupliciter
Primo quia respondet cor
cogitationibus quas cognos
cere p certitudine solu deo
pprium est Dicens Ut quid co
gitatis mala in cordibus vris
imponedo mi falso blaspheme
mum Scilicet me no posse
pcta dimitte et quod dei e
usurpare Quia dicet qua
ptute cogitatoes vras video
etiam pcta dimitte possu
Qua cogitationes sue sons
hom et origo mali Ideo sal
uator m cum vidisset malas
scribas cogitationes ne ul
terius pdurent in peius sta
tim redarguit eos dicens Ut
quid cogitatis mala i cordibo
vestris Quasi nobis doctrina
ue pcepto prendem nos ma
la cogitatione pulsad Statu
debeam nosmetipos reprie
hende ut quasi dicas tibi imp
hec opi verba ut quid cogi
tas mala in corde tuo Dem
de hoc etiam ostendit sana
do paluticu per imperium
tamquam pha virtute quod
est eiusdem potestatis simul
et pcepta dimitte Licet

A vel ab eo remouet quod ei quem

em paralipsi virtute mutue
aligh possit curare no ta
subito nec uta pfecte ut sta
tim homo posset lectum
in quo iacet portare ut
hic dicit Facilius esse Di
cere surge et ambula Quod facilius
inter duo ista Scilicet dice
dimittuntur tibi pcta tua
aut dice surge et ambula
hoc est solo verbo efficere
ut dimittant pcta in ver
bo efficere ut paluticus
surgat sanus et ambu
let Quasi dicet si vob
hoc manifestatus et manifes
videtur Scilicet subita ei
ratio corpis qm ammet
et possum hoc primo
ergo et reliquu Sicq equa
lis potestatis e vtr umq
et vtrumq est virtutis in
finite Vnde eo hoc con
cludit virtute dimittat
sue pfatam dicens Ut aute
scatis quia filius hois
habet potestem in terra di
mittendi pcta tue au
paluco quod verbu mitt
ponitur ab euangelista
Surge Scilicet sanus a lo
tolle lectu tuu in quo iu
decubuerat misit mandato
ut quod fuit testimoniu
missi mittentis Sit pbatio
mittentis et vade in domu
tuam p te non indigens
ut prius portitore Et
fecit sic Magnificans de
qui sanauit eu Magna
virtus vbi sine mora
lus imperium comitatu
ut nemo ium dubitaret
cum paluticu dimissse pc
cata qui eundem subla
to grabato ambulare

cepit. Unde merito qui ade
rant stupentes et mirantes
relictis blasphemiis ad lau
dem conuertuntur tante
maiestatis propter quod se
quitur. Videntes autem turbe
scilicet miraculum factum
in paralitico timuerunt re
uerendo et admirando et
glorificauerunt laudando
deum qui dedit potestatem
talem scilicet dimittendi pec
cata et curandi solo verbo
infirmos hominibus ad
eorum scilicet salutem. Vel se
cundum glosam. hominem
tam potenter nec hominem
operantem. Et hanc potestatem
dedit deus pater xpo cau
satiue hominibus autem
receptiue. Cristus quippe
tribus de causis miracu
la faciebat. primo propter illorum
circa quos hoc faciebat
utilitatem. quia eos in cor
pore et in anima curabat
Secundo propter aliorum conuer
sionem. quia multi vi
dentes ea conuertebantur. Ter
cio propter dei gloriam et ho
norem. Et ista triplex cau
sa hic tangitur. Ex hoc
tamen quod timuerunt videtur
quod nec de xpo plenam cogi
tationem habebant. quia
purum hominem esse et
posse et hanc potestatem
a deo accepisse credebant
Unde glosa. Spectant sur
gentem incredulis miran
tur abeuntem et diuini
operis miracula malunt
timere quam credere. nam
si crederent non timerent
sed diligerent. perfecta enim
caritas foras mittit timo

rem. Considera hic quod dominus
curando paraliticum incepit a
morbo spirituali qui erat causa
et radix morbi corporalis. quia
primo remisit peccata eius que
fecerunt fuerunt causa morbi
ad modum boni medici qui primo
remouet causam morbi et
tunc postmodum intendit
curationi. Infirmitas autem
hec fuerat inflicta paralitico
propter peccata sua ut purgarentur
et ideo dominus primo remouit
causam quia cessante causa
cessat et effectus introductus
ob causam illam. Nulla enim
nocebit aduersitas si nulla
dominetur iniquitas. Unde secundum
glosam. quinque modis infir
mitates contingunt. vel ut
iustis merita per patiam au
geantur ut iob. vel ad custodiam
virtutum. ne superbia temptet
ut paulo. vel ad corrigendum
peccata ut marie. lepra et sicut
huic paralitico. vel ad gloriam
dei. ut ceco nato et lazaro. vel
ad initium pene. ut herodi.
quatenus hic videatur quid in
inferno sequatur. Hic ergo
secundum Iheronimum datur intelli
gi plerasque corporum debilita
tes euenire propter peccata. et
ideo prius peccata dimittuntur
et causis debilitatis ablatis
sanitas restituatur. et sic visi
bile signum. ut inuisibile probetur
Unde et beda. Curaturus autem
hominem a paralisi dominus primo
peccatorum vincula dissoluit ut
ostenderet eum obnexus cul
parum artium dissolutione fu
isse dampnatum. nec nisi his
relaxatis membrorum posse
recuperatione sanari. Sed heu
nos econuerso magis satagimus

de curatione corpis q̄ amme
et ideo ſepe deſtrum- deſtitu
mur vbiq; vnde Criſoſto
Nos autem ſ corpalut patim
ſatagim⁹ nociui abige. cum
vero male ſit amme diſſim⁹
atq; ideo nec a corpis nociuis
curamur Abſtindam⁹ et go
ſontem malor⁹ et ceſſabimt
egritudines fluxus hec cri
ſoſtom. Ergo qua conſtat
q̄ pter pcta q̄q; homo e
grotat. medicus egru viſ
tans. primo ad ad penitẽ
ciam et confeſſione mone
debet. ne pcto tamq̄ fer
to manente m vulne fructra
ſit emplaſtrū apponē. Vnde
pectant medici qui cura ma
teriale adhibent corpi q̄us
q̄ cura ſpialis ſit adhibita
amme. ignorantes cauſam
morbi. ſ videlicet pro pcto
aue mſtictus ſit corpi. Vbi
Criſoſto. Sed q̄ hec ipa dm
geſtu ſpiritu m ſe reuo
tment ratione. tuly typum
paluticus iſte gerat debem⁹
ladute ſſigura namq; ꝛ eo
ipſi gentiliū poſtem⁹am de
cognoſtim⁹ quy pcis ꝯiuby
aio diſſolutis. quaſ quada
mſandabili mſtim tute pla
gatus. m quatuor angulis
ſtus mudi. velud m lecto
iacebat. Vnde et m eo pal
tico cui remiſſa ſunt pecca
ta ſua. id eſt oſtenſu eſt.
quia ipſis gentiū quy gra
di valitudine pctor⁹ labora
bat. data ſibi remiſſione. p
mediatorem celeſtem integram
et pfectam ſanitatem ſcdm
corpus et dum eterne ſalut
acceptit. Cui non imerito poſt
remiſſionem pctor⁹ reddita
ſalute iam dicit. rede in do
mum tuam. id eſt in domū
paradiſi. de qua adam iam
dudum expulſus fuerat
quy huius mſtitutat aut
tor. euitet. Et merito ſe
quitur hoc viſo turbeti
muerut et mgnificauerut
deum qui tantam ptatem
dedit hominibus. Magnifi
catur em deus. qui vel
aptius ſuis ptatem remittẽdi
pcta donauit vel hoibꝫ
tanta gram conceſſit ut
poſt remiſſione pctorum
p meritu fidei atq; iuſtitie
poteſtate acciperet ad pa
diſum redeundi. Vbi et hi
latius. Videntes aute tur-
be timuerut. Magnum
timoris ꝛes eſt non dimiſſ
pctis a dño in mortem
reſoluꝫ. quia nulla e in
domu eterna reditus p
cui mdulta non fuerit ve
ma delictor⁹. Cognante aut
timore honor. deo reddit
quia ptas hominibus hac
via data ſit p verbum eius
et pctorum remiſſionis
et corporis reſurrectionis
et reuelationis. In cuius hec
hilarius. Cur aluter. p
paluterum. quy ꝑuatus eſt
vſu membror⁹ corpalus
ſignificatur. homo pctor⁹
ꝓpribus meritoribus ꝑuatus
et turpi marcentis otio la
bis em priuatur. greſſu me
ritone affectionis et tactu
bone operationis. et guſtu ſui
uitatis celeſtis. et viſu di
uine contemplationis. et audi
tu diuinis ſermonis et odo
ratu conſolationis. Et tu
iacet in lecto. dñs ſuſcepit

tenet eu prana conpuetu
do hec ein lectus dicit pt
hoc loco ipm quoq pmu
more pulsus tremulum
p malu dilectione reddit
insensibilem p obstmatio
ne impedit obiecta p de
speratione. Ibi stiendu
q sicut dns legitur resus
citasse tres mortuos sed
multo plures fuit sic legit
curasse tres paliticos licet
eorum plures sint. siliicet
paliticu in domo paliticu.
luxatu pbaticam pistinam
paliticum in domo lecto
sui in spectu. Et quia pa
liticus sic dictu est pecto
rem sigt Ideo notandu
q tria sut genera pecto
siliicet pecor occultus. pub
licus et conpuetudinaiu. pa
liticus in domo est pecto
occultus. paliticus iuxta
pisinam est pecor mad
situs. paliticus in lecto.
est pecor conpuetudinaiu.
et hoc pcm in conpuetudi
nem ductu. difficulter re
linquitur. et ideo paliticus
hic in lecto iacet. id e pcm
continuate dicit. Ibi deos
pectores quatuor eos por
tant extra domu spiri
consticie. et eratu eos
certiam tam inuitatem.
qm triumphantem. Domu
est tepestas hom. qm em
homo incipit eo depdia
tepestare in bono uitio
ato. talis dimittit deum
et p consequens dimittit
a deo. Credm est detra
ho malu quod coungit
primo. quasi socius eius cui
tem deus derelinquit statim
ad m malo delectatur. Et hm
duo socii precedut. Pcm
est malu opatio cum delectio
ad opus duat. Cuuetudo
malu opis consuetudo. cum
ipm uitium frequentat. Et
hm duo sequuntur portantes
peccatem eos suffragia ecclie
quibus spe priuatur. Que
autem quatuor que ipm
portant et reconciliat pri
mum est uite breuitas ut homo
consideret qm breuis sit uita
pns et incerta. Secdm est ti
mor pene infernalis ut homo
consideret eius atrocitate. Dm
stratem eternitatem. Tertiu
est consideratio culpe ut homo
consideret quod grauedinis
quod immudicie. quod malicie
sit in pctis. Quartu esse
nenie ut quadam in multis of
fendim michilom time ve
niam speremq. Cuy hec qua
tuor habuit. ante dem porta
bitur et manu consequetus
uel portatores eius ut sanet
a dño sunt quatuor sue sa
lutis procuratores. siliicet
monet secrete. publice pre
dicando. orando pro eo. et mu
tando exemplo. et sic isti offe
runt eum dño pluiantes
pro ipo et ipe offert. qui
eis consentiat. consecredo
et meritis eoz obiciendo non
ponendo. Dopus autem fide
illoz aspicit cum pcm eoz
exaudit. et paliticus curat.
qm pcm sibi dimittit. et
donatus sibi grām. p quam
ad actus meritorios restituit.

: time sua maie ꝺꝛꝙ
mꝰ lectum tollit qꝫ ꝺb ea p
exercitu bonꝰ opꝰ recedit
et sꝛ proceꝺes ꝺe virtute i
virtute ꝺabit in domꝰ suꝗ
qꝫ bonꝰ actibus ad celestem
festinat patriam et popul⁹
eil glorificat de imitatioe
tali qm hꝛc est deote excel
sꝰ Illi vero qui mꝺe mul-
tiplicant sequit demones qui
mde valde ꝺolent Cristus
vero curas quatuor impat
ncia penitentia ꝓmo ante
omnꝺ ut confiꝺat · et spem
ꝺe venia consequenꝺi ha
beat quem etiam iam filiu
ꝑ adoptionem vocat · Dem
volens eu sanare ubet eu
surgꝛ ac lectꝫ tolle et i do
mꝰ suam abire Surgꝛ in
quam a peto et mentꝰ de
lectione · in peto en male
delectando petor quasi i tro
uaret quietꝫ · et do peto
ita mentꝰ ꝺicit ut nullꝙꝺ
possit ee leta · qꝫ semp pe
sumit sua pturbatꝺ con
sciencia · tunc amtꝛ surgit
qꝫ ista ꝺesert Tolle vero
lectum et portare ubetꝫ
ut petm qꝺ ꝺ erat sbi quiet
et ꝺelectationꝫ mcipiat sbi
ee onꝛi et ꝺolori · Abiit ꝺ
in ꝺomꝰ suꝺ ut in celu me
ꝺitatione ꝑgat uel consue
sciam que ꝺomꝰ aie est di
sciplinat · et si quꝺ ibi inuꝺu
ueneit ꝙ ꝺs quasi ꝙ ostiu
confitendo pꝺicat · a quo
homo ꝙ multitudine pue
ta alienatus qꝫ quasi iam
ꝑꝺat et semꝑ cognoscit

Homo ergo paluerus hoc
e mollicie et illecebris car-
nis vel voluptate seculi re
plutus et torpes ac pe
tu ꝺa cogitationꝫ et cau
sꝛe seculi vide ꝺeu non
valet · postꝙ supra tetu
cat-nis astendit ut spus
ꝺnetur cat-ni videt ꝺeu
et ad cognitione ꝺei pe
rꝺit et tue ꝺeus eu sa
net per gratiam abomi qꝺ
ꝺelinquit et vocat filiu
ꝑ adoptionem · et ubet
surgere de torpoꝺ negli
gencie et se erigꝛ a car-
nalibus ꝺesideriis ꝙ pe
tenciam · et cor-pus cuꝰ
ꝺesideriis natuꝝ ad volu
tatem spus attolle ac cu
ni ꝺnio · ꝙ contemptum
et ire ac tendꝛ ad bona
opationem · et honestam
conuersatione in ꝺomum
suam · seluet paduꝝ
que prima fuit homi
ꝺomꝰ · hoc e in habita
tione eternam · Vel in bo
nam conscia segregato
a terrenis et custodiens
illam vel ne uterꝰ petet
ad mtꝛm nam seu custo
ꝺiam, vbi beꝺa Spiritua
liter · de lecto surgꝛ est
ꝺum se a car-nalibꝰ ꝺe
sꝺeriis vbi egra queste
bat abstrahe · lectꝫ vero
tolle est opam quoꝙ car-
nem ꝙ contemnere sperna
contemptam spe celestꝫ
premioꝝ ꝺeiuꝝ prima
he terrenis spe en est
lectꝰ qui ꝙ singulas noc
tes lauatur · a ꝺauid ꝺe

pro hmi crudeli nove ma
tulis digno penitentie
flumine castigat. Cubila
to autem lecto domum re
ad padisum redire est
Ipsa e em vera domi
que homines prima fecit
pit non uere amissa sed
fraude. tandemq restituta
p eum qui fraudulento hosti
michi debent. Vbi et Angel
mus. Sed et domu illam
non pterribis. Vbi p regulas
paluerius ante pedes eius
submittum. Vbi pietas et
potestas obnubit ut sibi
sibi inquit remittut tibi
pcta tua. O mira clemen
tia. o indebitis miseros
dia. Accepit felix remissio
rem pctor. quo. qua no
petebat. quia non pfessat
confessio. non meruerat
satisfactio. non exigebat
contritio. Corpis salutem
petebat. non aiime. et sa
lutem corpis et aiime recep.
Vere dne. Tua m volun
tate tua. Si decreueris sal
uare nos nemo potest u
phibere. s aliud decreueris
non est. qui audeat dice
tui ut facias. Pharisee
quid murmuras. An oc
ulus tuus nequa est quia
ipe bonus est. Certe in
scretus cui ipe voluerit
misereri. et oremq ut
velut. Bonis etiam om
nibus gmq; festat oratio.
augeatur deuoto exercet
dilectio. Leuemus pure
mang m oratione manus
non sanguis immundie
maculauit. tactus illicito

sed a[n]e [illegible] non exaggra
uit. Leuetur et cor sine ire
et disceptatione. quod tran
quillitas sedauit quia com
posuit pietas conscientie lauit
Sed michi hoc paluery ille
legitur promisse. qui tame
legitur remissione eam prius
meruisse. hec est auto mea
bilis imperitie die ventus eo
cu sicut blasphemus e dece
gate. ita et hoc sibi psume
stultissimus. Detest ciuitq
hult et hoc ipm efficaciter
dicere. quod dicit paluero
dimittutur tibi pcta tua
Sed quotidie sine suo labore
uel contritione uel confessione
uel etiam orone sibi hoc di
cendum expectat nequam
es remittetur pcta. hec an
felix. [illegible] Dnica
Domine ihu xpe qui pas
sione tua naturam tuam
astendisti. in resurrectione
transfretasti. et in astensione
in ciuitatem tuam venisti.
este timor de petis. de ua dei
de pculo supplementis infir
mitatis. et de mortalitate
mortis offerut tibi aiam per
morbo dissolutam. Dic ia
cem in petis. ut confidat
de gra remissionis. requi
gat p contritione et con
fessionem tollat lectu suu
p satisfactione. ambulet p
spectu pincie in domu sua
eternam beatudine ut turbe
fidelium videant timeant et
glorificent deum. qui talem
pstatem dedit ad homi bita
tem. Amen De emorroi
ssa et archisinagogi filia Ca
pitulu Quadragesimu nonu

Post hec quidam pn̄
cepsꝰ synagoge no
mine Jairus acce
sit ad ihm tam fi
dei q̄m corporis
gressibus · et ado
rabat eu fundo
plr̄ reuerentia debitam · et
procidendo ad pedes ei⁹ rogabat
eum ut intraret domum suam
rogans pro vnica filia sua
duodecim · et dicebat Domine
filia mea modo defuncta est
set morietur · hoc debuit secundu
reputationem eius credere
habebat filiam posse iterum in
uenire · de ea loquebat ut iam
defuncta despici ab a dno
pel morente sanari uel mor-
tuam suscitari · Sed matrus
dicit q̄ erat in extremis tame
erat mortua primitus q̄
reputabatur mortua Unde
sēm eodem modu loquendi
de illo qui sic e mortuus
quus dicitur q̄ e mortuus
qua quod modicu distare v.
detur quasi nichil reputat
Sed dicit et p manu apprehendit
qua · et impone manu tua
aduti rem sup eam ut puel
sanitate sibi restituta Duos
petit ppter testes · ut si liceret ut
veniat et manu imponat
et sic filia resuscitet · ignorans
tamen saluet q̄ et absens li
bere ac potenter Nec mora
datur · in quolibet no habeat
nisi vnicam dicit magis de
bet ei⁹ ac de eius sanitate
qua si eam amittit totum
amittit Spualiter autem
potest deus p gram suam
intrem Et tunc dicit bruit p
gram cooperantem Et sic ges
ihesus sequebatur eum et discipuli eius et turba multa cu
eo In hoc datur subdus
forma obediendi ut pari
bus mutuo obsequia et
plausus aiat mortuas susci
tandi Unde sequitur Mu
lier autem putans dum
tandu dñi inultas et ma
suetudo tam modo ut re
gatus est · rogantem sequi
dñm subditos et pe
latos potest instruxit sub
ditis exemplu obediendi
reliquit · prelatis vero
nistanciam et sollicitudi
nem docendi demonstra
uit · ut quocies audierint
aliquē mortuu in ali
quem adesse studeant
Unde et discipulos cum
rogatus esset dns a patre
ut ad resuscitandam filiam
principis pergeret non mora
sed statim surgens secutus
est eum Uno exemplo
docuit nos principes in
omni ope dei esse debere
Et dum ihesus pgeret ecce
mulier emorroyssa a mo
bo quem quem patiebat
sit dicta · ab antiq duodeci
sanguis fluxu passa
que in medicos erogaue
rat oem sbam suam ames
sit retro et a tergo · tum
qua putredabat de in
firmitate fetida · tu quia
secdm legem reputabat
immunda · tum q̄ ante hanc
non potuisset accedere
pre turba tum ppter mistu
ru confusionis qua de
bet homo habere pro cul
pa sua · et tetigit fimbria
vestimenti eius non solu
tactu corporali · sed et deuo

1 animo impone p gram con
cumitem

tione fidei in quo lauda
da e humilitas eius quia
indignum se reputabat ta
gere pedes dni. vel plen
tudine vestimenti habe
bat enim xpus fimbrias
iuxta consuetudinem iu
deorum secundum legis preceptum
Ecce quia non habebat
dns iamtores vel stipa
tores seu masserios nec
aliquem qui comprimentes
eum verberaret et ideo li
bere mulier accedit et tur
be comprimit. Ubi reni
gius In quo fides eius
admiranda e quia despe
rans de salute medicorum
in quos sua erogaverat
intellexit celestem adesse
medicum. et in eo totam
suam intentionem collocavit
et ideo salvari prome
ruit. Unde et Rabanus Do
cet mulier quantum sit
corpus xpi quod in fim
bria tanta monstravit
esse virtutem. Quid ergo
nos sperare debemus qui
non solum corpus dominicum
contingimus sed conficimus
et sumimus. Illa quidem
medicina accepit ex vul
nere ve illis quibus ipsa
medicina in vulnus con
vertitur. Dicebat enim intra
se firmiter scilicet crede
do si tetigero tantum vesti
mentum eius. salva ab in
firmitate mea ero. non
quia vestimenta aliquam
virtutem sanandi habeant
sed quia per hoc declaratur
virtus illorum quorum vesti
menta sunt. Tanges autem.

confestim est sanata a plaga
sua. Et est notabile quod ac
cessit. accedens dixit. dicens
tetigit. tanges curationem
accepit. quia hiis tribus sci
licet verbo fide et opere omnis
salus acquiritur. Et cognoscens
ihesus ex se exisse virtutem
dixit. Quis me tetigit. Non
quaerit ex ignorantia ut do
ceatur. sed ut mulier sana
ta confiteatur et per confessio
nem appareat fides eius.
et a xpo comendetur. tum propter
mulieris meritum per humi
lem confessionem. tum propter
astantium edificationem. tum
propter dei laudem et glori
ficationem. tum propter spem
archisynagogi agendam et
eius de sanatione filie sue
assecuratione. Et dicentibus disci
pulis quod turbe eum comprime
rent dixit. Tetigit me aliquis
Nam et ego novi virtutem
de me exisse id e effectum
virtutis in curatione infir
mitatis. Nam licet turbe
que in ipsum pre devotione
audiendi irruebant eum
comprimerent et in tali pres
sura corporaliter tangerent. non
tamen tangebat eum cum tali
devotione et fide sicut ista
mulier tetigerat et de tali
tactu singulariter dns que
rebat. Videns autem mulier. quia
non latuit. timens corde et
tremens corpore ad maiestatem
divinitatis cuius virtutem
in se experta fuit. venit et
ante pedes illius procidit. ac
causam tactus et sanationem
coram omnibus indicavit con
fitendo veritatem de quantitate

spem

et plenitute infirmitat et
de preptione integre sanita
tis. hoc em dns suu voluit
ad laudem dei et alioz
vtilitatem. Sed queret Cri
sostom quare ipam mani
festat deus cum ipa latent
acteserit. et respondet po
nit ad hoc sex rationes. Pri
ma est. ut mulier sanguinis
dom tangens non haberet
inde conscientie remorsum.
Secunda ut mulieze eme
det. qui estimabat hoc late
dpm. Tertia. ut fidem eius
ostendat omnibus ad eden
plas celeriter credendi. Quar
ta ut monstraret se cognito
rem oim. Quinta ut osten
dat. q ut deus sistit sanguis
fluxum. Sexta ut in fide
diriget archisynagogu. Ad
hec ipse quippe et videns eam
id est approbans ipius fidem
dixit illi. Confide filia
fides tua te saluam fecit
id est hanc tibi salute me
ruit. Cum em beatro mia
culosa sit supra naturam
fides attribuit eam eo q fi
des est de his que sut supra
naturam. Vbi hieronimus
Non autem dixit quia fides
tua te saluam fecit sed
saluam fecit. quasi dicat
in eo q credidisti iam salua
facta es. Vbi et Crisostomus
Quia formidolosa erat
hec mulier. propter hoc aut eo
fidem et filiam eam fecerat.
Filiam vero vocat sanatam
fidei ratione. fides em dei
dei saluatione prestat. No
tandu etiam q dns no di
cit ego sanauite. sed fides
tua ut intendam ostenta
tionem decet. et meritu
fidei extollat. Vnde sdm
Crisostomu. dns aut q
fides sua ipam sanaue
rat. nolens sue virtu
sed fidei eius. sanitatis
beneficiu attribuere. do
cens p hoc in virtutibus
attribuis nris non nram
sed dei laudem querendu
esse et predicare. Et ad
didit dns. Vade in pace
que scilicet prius ei assi
stu turbatione ppter longam
infirmitatem tuam cor
poralem. Vbi Crisostomus
Dicit autem ei. Vade in
pace. mittens in finem
honoz. in pace em deq
habitu. ut cognoscat q
non solum corpe emenda
ta. sed etiam a causis cor
poralis passionis id e pris
mutata. Et salua facta
est mulier. eo illa hora
Vbi glosa. Intellegendu e
eo illa hora. eo qua ten
git fimbriam. non ex illa
hora eo qua ihesus con
uersus est ad eam. iam
em salua fca erat ut eo
verbis dm ppendi potest
eo verbis Ambrosii qui
busdam videtur q hec
mulier martha fuit. q
in quodam sermone inter
he mefiua dpi que enuat
sic dicit. Dum transiu sal
uatoris fluvio siccauit
in martha. dum demo
nes expulit de maria

drm corpus reduxit spus
calore constrictu ni la
xo Sed ex istis verbis
Ambrosij bene habetur
q martha fuerit a xpisto
curata a fluxu sanguis
q autem martha fuit hec
mulier de qua hic agitur
non habet ex verbis illis
Et q hec mulier non fuerit
martha ex hoc videtur q
de hac muliere dicit oen
sbam suam in meditos e
togauerat martha aute
duces erat Hoc etiam patet
p eusebiu qui dicit dam
mulierem fuisse quonda
cesaree philippi cuius Na
sdm eum mulier emorrs
sa posita statua e fecit
in cesarea philippi Unde
orrida est statua eneam
in ciuitate sua fieri ad ymā
gnem dni cum fimbrijs
vestimenti Ipamq ymā
gnem dni in magna re
uerencia habuit et deuo
te adorabat sicut et ex
posito ymagine suam
floribus gemmis ac unguen
tis ac cancellatis quas
peperit et simulacrum et ve
sus quam ymago dni ma
nu extendebat Contigit
autem q pdictus ymagine
dni creuit herba queda
nullius efficacie et virtu
que cum fimbriam attin
gebat tante virtutis erat
q omes infirmitates sa
nabat Refert dictus Jeroni
q Julianus apostata cu
cognouisset q in cesarea
philippi esset simulachrum qd
uidebat sanguinis liberata pro
fluuio femina fecerat eb de
posito suam ymagine ibi col
locauit que fulminis ictu fracta
e Hic habes quodda val
de notabile ad humilitatem xpisto
dam sicut bernardus hoc
modo introducit dicens Cum
libet dno pfte seruiens pt
appellari fimbria quasi vlti
ma pars vestimenti dni pte
suam humilem reputatione
Cum ergo ad tantum statu
pueneit q sciat se a dno
exaudiri in liberandis infir
mis vel alijs miraculis no
extolletur pterea qi no ipe
sed dns facit Cuidam em
hec mulier tanget fimbriam
ad cuius tactu se liberari con
fidebat et sic contigit non
tamen a fimbria sed a dno
virtus liberatoris exiuit Et
pterea ipe dixit semp virtute
de me exisse Nota igitur
hoc bene et michil bonum tibi
in pfectu attribuas quia totum
est a dno Allegorice mulier
sanguine fluens sed a dno
curata e ecclia de gentibus
congregata que pdata fuit
sanguis viri effusione et
idolatrie pollutione et hijs
que carnis et sanguinis ge
nitur delatione Cui et
fimbriam vestimenti dni te
nigit q fidem incarnationis
credidit Quamuis em vesti
mentu duorum sit in dno
de quo dicit q in similitudine
hominu factus est et habitu
inuentus ut homo Et tunc
a fluxu sanguinis sanata fuit
quia fundit sanguinem cacho

luru destruet · et ab ydolatrie
ac carnis et sanguis pollu
one cessaut ¶ Gente aute
dno ad filiam archysynagogi ·
mulier morbosa sanata ē ·
qua sic dispensatu ē salus
gentis huam ut primo ali
qu ex israhel · deinde plem
tudo gentiu intraret · et sic
omis israhel saluus fieret ·
¶ Mortuā aute sanatā · archi
synagogi filia nuciat² mor
tua · quia du gentiles ad deu
conuertit² · synagoga pfidie et
iudie leto mortua nuciat²
Hoc etiam sigtum fiut in pa
bola de duobus filiis quo
se mor· de conuersione trista
batur iuniorus · Unde Ambr
sius ¶ Quem aute putamus
synagoge pncipe ee nisi
legem cuius contemplatione
dns synagogam no penitus
dereliquit · Ad hanc aute pn
cipis filiam du ingerat dei
verbu ut saluos faceret filios
israhel · sancta ecclia ex ge
tibus congregata que nisi
prius lapsu crimiuu deplo
bat patrem alios fide pruput
santatem ¶ Quid aute sibi
bulo q hec primcipis filia
anos duodecim morlebat
et mulier ista fluxu sanguis
nis ab annis duodecim labo
rabat · nisi ut intelligat q q
diu synagoga vigiut labo
rauit ecclia · Unde et Jeron
Notu ergo q eo tempe hec
mulier · id est gecium pplus
cepit egrotare · quo genus
credidit iudeor Nisi em ex
compatione et mmiuu virtu
non ostendit² · ¶ Moraliter ·

ecclam p mulierem sangui
nis fluxu patiente pe
sona penitentie a longo
tempe · et de pno in pnm
cadens pt intelligi que
tamen remediu quert
a dno dicens ei · libera
me de sanguinibus deus
deus salutis mee ¶ Dns
ergo totidie muliere sm
guine fluentem sanat
dicu aiam ducens vitus
corruptam p gram curat
¶ Deinde cum nutrij ad sy
nagogam venissent dice
tes eius filiam ee mor
tua · dicit ihesus archi
synagogo · cum ad fidem
conuertendo cofortando ·
noli time · in fide dubita
do · tm modo crede et salua
ent a morte · ¶ Et veniens
dns ihesus ad domu pn
cipis · iuenit fitra eius
iam defunctam · et tibi
nes conductitios cui me
lugubre canentes · dixe
it in melodie dicentes pas
sones excitant in hore ·
lubique em excitant au
dicium · ut patet in tubis
bellicis · et alique deuo
onem · ut patet in cati
ecclasticis · alique letitia ·
ut patet in diuersis mstru
mentis musicis · et alique
excitant fletum et lame
tatione · et talibus vtebat
antiquitus in exequiis
magna pronaz aut
pudicu etiu· multitudo
ad fletum et luctu· Ci
tramis aute non quemt
tales habere · quia no
debent in consolabilit

flere et fuerit ecia tu-ba
tumultuare in fletu plan
tu et vlulatu multo · quod
vocatur tumultus & inde
causatur somnus copiosus
ac etiam in ppatione
funeris Et dicebat No
lite flere · no est mortua
puella nec e in morte ma
jora sed dormit · suscitet
michi qua ita de facili pos
sum eam suscitare ut de so
mpno excitare Inde be
da hominibus mortua erat
quia suscitare nequierat deo
dormiebat · in cuius dispos
tione et aia recepta vide
bat · et cayo resuscitanda qui
erebat · Inde nos apud
xpianos obtinuit ut mor
tui qui resurrecturi esse
non dubitant dormientes
vocentur · Et deridebant
eu · putantes q de dormi
tione somnum dicet et ea
ee mortua nesciret Exte de
ridetur · in cuius principio
et trasitu · nec aliquis ebs
q quato maior fuit der
eo tanto postea maioris
virtutis ostensio Ubi ihe
rominy Non aute erant
digni ut viderent misteriu
resurgentis qui resuscita
tem indignis contumelijs
irridebant Cuiaus aut
dns derisus ab eis non
tamen destitit ab incepto
in quo nituntur bona q
ci derident a malis ne
ideo debent desiste a bono
inchoato Et cum execiss̄et
turbam suscitet lametan
tiu tumultuantiu · et der
dentiu · qui pter incredu
litatem et derisione non
erant digni Inde miraculum
mirant cu patre et matre
puelle quos in fide confor
tare tanto miraculo dispo
bat · ac petro iacobo et iohanne
quos spaliter mistici volebat
Hos em quos volunt hre
testes miraculi ut in ore duo
rum vel trium stet omne verbum In hoc ecia
facto ostendit nobis Dns q
blasphemis et irrisoribus no
sua revelanda misteria · sed
fidelibus qui honorent ea
Et sdm Crisostomu in hoc
q turba ejicitur et discipu
lorum in domu intrant et
hec im omnis · eruditi nos glo
riam que e a multis eua
cuare · Inde et thesu mortua
suscitans eiecit omnis · quasi
nos doceat absq manifesta
esse et michi ad demostra
tionem fare · non em tmu
lus depc ad ostentatione vo
lebat aliquid opari · Pre
dictos autem tres discipulos
tantu prmisit Dns interesse
sue transfiguratoni · item
agonis sue orationi · item
huic suscitationi · primo pter
eoz dignitatem · secdo pter
signandam tentatis fide · tertio
pter testiu num sustinete ·
quarto pter ornm scriptuu ecclie
significatione et tomendati
onem · Q petrid em qui vo
cem habuit significat cou
gan · p iohannem qui vir
go fuit virgines · p iacobu
qui nesciunt virgo fu
isse idcirco habuisse
vidualis status · patre aute
et matrem prmisit mirare pter

1. eosdem

cor consolatione · ꝑter cor
crudelitatem · ꝑter cor tes
timonium et tenens manu
puelle aut illi · Puella tibi
dico surge · ꝙ tactu et voce
eam resuscitat ut ostenderet
q̄ quantus esset mysterium
tu diuinitatis miracula fa
cientis · Vnde ſcs̄ Cyprianus
manus ihu diuinitatis ex
istens · mortuū corpus vi
uificat · vocē aute iacenti
excitat et confestim sur
rexit puella et ambulabat
quia nullā mora nr̄ verbu
eius et factum erat · Vbi en
sospitē in ambulatione eius
non solū suscitata sed et ꝑ
fecte sanata ostendit et
iussit illi dari cibaria · ad
demonstrandū q̄ eam vere
suscitauit et ut viderent no
fantasma ee quod tactu e
iecistis puella ny domo mor
tua est sua mortua ꝑ prem
in cogitatione · Dicit aute
dns ip puella dormit · quia
quy peccatu in pnti adhuc
ꝑ pniam resurgendi possut
Cyprianus sūt demones sug
gerentes uel homines adulato
res quy sonet mortua et te
nent ut corpus in eis mis
lastima et solacijs que fina
liter terminantur ad luctū
infernū et desolationis · Sed
nos ad patriam tendentes ·
mortuos ꝑsequamur cantus
sirenarū cantus
sunt aute ꝑsequamur · Vnde
Hercules fecit se ligari i pa
lo nauis et aures suas obtu
rauit ne deceptus sirenarū
cantibus in mare saltaret ·
Cui be tumultuates sunt

affectiones vel amici car
nales · detractores sui secu
lares vel alii actores Cur
ba ergo foris erat ut pu
ella resurgeret · quia aut in
tus latens mortua non
resurgit nisi prius affectus
carnales et cure secula
res de corde expellantur
Per eum impeditur ne ad
consideratione sue sa
lutis se colligat Cburmes
em esse debent quy turquia
magni in ecclesiam aiam
demulcent Detractores q̄
sui curandi quia cotemp
nendi et minime curandi et
tue puella resurrexit q̄ ꝑ
dormit cordis negligē
dutens sed voluntarie gra
petrū cognitione et iacō
bū supplantatione vinc
Cū lucas vero a spūali mor
te scilicet a vitijs resuscita
tus fuerit · non solū a sor
dibus sceleru exungere
sed etiam bonis ambulare
et ꝑficere debet · et mox
celesti pane scilicet verbi
dei et sacramenti altaris
sacriad nere habet possu
lautem hic notari qualiter
petrus periculum filia
lia · id est in aia mortale
penitentie remediū ny
principe · id est in ecclesia
deum rogante creatore
beneficium in vpo ꝑficiat
periculu set ꝑcedit · ne
inorti dyrmquiat · cum
detestabile illicitū cepit
in eōmus laborat · cum
ad consensu accedit sed
mortale · cum consensu

et tue opera sut mortifi
cata Benedictu queren
tem principē ad dñm
accedit credendo. adorat
diligendo. dñm appellat
metuendo. beneficiū
datur. cū xps surgit pces
exaudiendo. turba ejicit
pces expellendo. ut ma
jestatem remouendo.
domū intrat gratia ma
nifestando. pus enī ejectā
turba et sic ingreditur
gratia. Et ad instruendū
humilitate docet dns ihc
fugē ostentationē et ma
nem quam precipit pa
ribus. ne alicui dicerent
quod factū erat. ostendēs
ut dicit gregorius largitor
bonorū e. non luit cupidꝰ
glie. datꝰ totū mundū re
spuēs. Et tanē exiuit
fama hec in vniuersam
terram illam scilicet pue
ue galilee. ad manifestan
dū miracula magnitudi
ne et veritatem ubique p
hibuit quidem dns tacta
ri. nō miracula mani
festatione. qua ras ipse
meditabat. et manifesta
ri faciebat. ac sic dicēt. Nō
lite gloriari in bonis opib⁹
vris. sicut nec ego i meis
vbi scriptū q dops precipit
opa miraculoza propter
mundi honorem. Et lau
des hoīm seu vanā glo
riam non publicari. sed ad
glorificandū deū. et ad
fidem plandā et cōfir
mandam. propter que dns
miracula faciebat no pri

buit enarrari. Inde et pue
ros puelle precipit dñm ser
uare. propter humanū applau
sum. ipm miraculū no pub
licando. nec contra phibitionē
onem dei fecerunt. hec ad dei
gloriam predicando. Et simi
liter fecerunt duo a cecitate
curati de quibus mox sub
ungitur. et plures alij de
quibus alibi simile reperitur

O mmē ihū dope adoro
pedes me et veritatis
tue. et deprecor te pissime
sana tactu gre tue diram
meam sanguinolentā et
pcis vermis maculatā ac
resuscita eam a morte vo
luntatis pposite pessime
et oculos ac restitue me deo
et pri meo tuo. tu me filiū
inter coheredes tuos adop
tasti. Ne memineris bone
dne iustitie tue aduersus pec
catorem tuū. neq; ne aduersꝰ
reū tuū. sed memor esto mi
serationis tue et ineffa creature
tuam. et miserationes tue
ineffa misericordie tue dne deꝰ
meus. Amen. De duobus cecis
et mo muto. Quinquagesimo octauo

Et transeunte inde
ihu scribitur de duo
bus principiis. se
cuti sunt eum duo
ceci. iniam cum
clamore ymnia
petentes. et deuota oratione
dicentes. miserere nr fili da
uid. Vulgata em erat fama
apud iudeos q dnus nazare
nus erat de semine dauid.
secm carnem. et ideo quia
credebant ipm esse xpm.

ipi dauid promissim vocat
eu sic dauid filiu Clama
bant autem. qua ad hoiem
non videbant qm ipe esset
dns Vbi crysost9 Vide huc
eor dependu et a clamor
et ab ipa mter pellatone Reg
em simplicit attessent. ad
magne clamantes. et mhil
aliud qm mam postulantes.
Filiu autem dauid vocabat
sciens nomen honorif esse
videbat2 Cum aute venisset
dominus id est ad hospitiu suu
m illa regione mter rogabat
eos. si crederet eu hoc posse
facere. Quasi dicat. confes
h estis huiamtate me dice
do filiu dauid. si creditis
q possim hoc facere. ut de
ophis em est diuinitate. Ne
mter rogat quasi ignorans
eor fidem qua omia sci
bat p certitudine. sed ut
confessio exteriori laddet2
fidei interiori. et sic esset dig
mores illuari et mercede
ampliud. quia stdm aplm
corde creditur ad iustitia.
ore aute confessio fit ad sa
lutem. Vnde rabanus Non
quasi nescius mterrogat. sed
ut fidem confessio p mul
confessione virtus. salusq
commet2 virtute. Dicut ei
fidem confitendo vtiq dne
Vbi crysostom9 Non vltra si
lud dauid vocant. sed altius
extendunt2 et dnm confitet
q est nome ptatis Tuc post
confessione fidei tetigit o
culos eor Vbi rabanus Con
fessio oris. tactu meruit dme
pietatis Felix tactus ad que
tanta sequit2 mtus et
dixit Secundu fide vra
fiat vobis. id est sint fides
hmentem illuat ita ocu
lis lucem restituat Et
statim illuminati sut et api
oculi eor Ecce quata et
fides simplicit credentiu
que mereat9 tot dono
collatione et augmetu.
adeo. ut omnia possibilia
sint credenti Nos eos m
ira curat ut laudes ho
minu et iactantie stu
dium doceat. Vnde cry
sost9 Iurius aute hoc
erudit nos quam mul
titudinis expelle'. qua
em ipe erat domus. du
cit eos illuc singulariter
curatus. Vnde et ipter
humilitate ecia grandiu
eis. ne eu dicant ut ad
fugienda iactantia et
manem gtiam nos mittat
Ut ait dicit crysostomus
Instructis cum laudat2 in fa
tre. flagellat2 in mente
Sed ille ceci illuati ex
euntes stituit de domo dei
Remanserut eni de fama
eius p miracula facta
diuulgauerut in tota ter
ra illa. et publice nutria
uerut. et ipe memoria
gre non potuerut bene
ficia tacere. sed non ingra
ti gre dei facti sut eius
predones et euangeliste.
Vnde Hieron9 Dominus
quidem ipe humilitate fu
giens iactantie gl'a. in
hoc prepat et illi ipsi
mentorium gratie non
possint tacere beneficiu

vnde et Crisost⁹ ¶ In aute
alter videtur dicere. vade
et enarra gtiam dei. no
est contrarium illi hoc. sed
et valde conuenies ¶ Indu
cit nospos quidem de no
bis ppis michil dicē. sed et
eis qui volūt nos ppt nos
laudare phibē. ¶ Si aute
ad dei gtiam referāt no
solū phibē. sed et iustē
hoc facē. ppt eam supdam
est solū phybet dns pub
licari beneficia ad laude
humanam. sed no phybet
hec narrari ad dei gtiam
vbi stiendū ꝙ ꝓceptum
datur. vel ad edocendū
vel ad probandū vel ad
mstruendū ꝑ mmd obli
gat ad faciendū rem p
cepti. secundū ad sequē
tis voluntate seu mtentione
ꝓpientis. tertiū ad dis
cretū aliquid ex ꝓcepto. et
hoc tertio modo gemmatq
est eis ne alteri⁹ diuerent
vnde non fiunt simpliciē
mhibitio digendi. sed po
cius moralis mstructio
vt exemplo sūt boni q
fiunt homes velint ld
facere. sed tamen ut ꝑsint
alijs ꝑdant tuti. et ideo
isti non sūt trangressi. qꝝ
non fecerūt contra tute
tionem ꝓpientis. vnde
deus ussit cautē. no sim
pliciē. sed ppt gtiam. sed
tuten non potuit. vend
e vtile ppter alios salu
tem. Nam non posse vti
liter fieri. dicitur sīm
us non posse fieri. De
hoc etiam habes supra de cu
ratione leprosi ¶ Allegorice
vtrūq ꝑplus cecus et sine lume
veritatis erat. dns p hoc
seculū transeunte et nisi v
tq; in dnm id e in stam
ecclam veniat et verbo dei
credat. lumen non meret
recipe. In ipa em ecclia
m quam venit dns p car
nem illuminatus ceci p fide
dni incarnati. vnde ¶ Item
gtius. Allegorice aute p hos
duos cecos. duo ꝑpli designā
tur id e iudaicis et genti
lib⁹. De vtroq aute ꝑplo m
se credentes dns illuminat
in domo p qua intelligit
ecclia. qua absq; vnitate
ecclie nullus salutē meret
Illi aute qui credidere ad
lientū dm. p mundū orbem
diffamauerūt. Licet remigius
¶ Spualit⁹ etiam duo ceci
sūt intellectus et affectus.
Duo autem sūt oculi intellec⁹.
deoter. fides diuinitat⁹. ſ
nister. fides humanitat⁹.
Duo simliter sūt oculi affec⁹.
deoter. amor bonitat⁹ siue
gtie diuine. ſ nister. tor
uestine vel gehenne. Et sīt
e quadruplex cecitas in
quatuor oculis ꝓma est
error circa diuinitatem. sdā
e error circa humanitatem.
tertia e malignitas cotem
nens bonitatem siue gtiam
diuinam. quarta e presūp
tio nostras no videns gehennam
et non timens ustionē. ¶ Ingres
sum autem de domo illius stilicet
duobus cecis iam illuminatis
obtulerūt ei horas illi⁹ tem

homine mutu et quod peius
est habentem demonium. Ihs
stom chrysostomus Non erat
mutus a natiua. sed a demo
ne impediante et lingua te
nente et ideo electo et expul
so p dnm demonio locutus
est. quia amoto impedimento
habuit loquendi officium quod
prius In quo stim hilarium
rectum ordo seruatus e. na
demonium pulsus erat. et tur
reliqua corporis officia suc
cedut. Et mirate sut turbe.
scilicet ex signoz nouitate.
dicentes. Numquam apparuit sic
in israhel. id e talia miracu
la non sut visa inter iudeos.
Vbi chrysostomus apponebant
quidem ceteris eu. no quia
curabat solum. sed qm fa
cile et velociter et insu. im
mas egritudines et insana
biles sanabat. Pharisei aut
dicebat in principe demo
noz erat demonia. Cui
s dicerent Non est hec potas
a se vel a deo sed a diabolo
Vbi iherommus Quod vir-
tutem negare non possut
opus calumniant. Et rem
ipsus Scribe nalz et phari
sei facta dm negabat. que
poterant. et que no poterat
negare in sinistram partem
interpretabant. Turbe nalz
deuote et simpliciter opa dei
confitebant. et ad dei vere
rentia et laude admirabat.
sed pharisei inuidi et inuidia
tes. expulsione demonis
per principem demoniorum agita
bant. et opa dei calumnia
bantur. Quod ergo et iudica

fratrum nec preterea facta in
deteriorem partem et pueri
iudicia. Pharisei autem
odiebant dnm qua arti
ter arguebat vitia eoz
et ideo miracula a dno
facta. virtute dina dice
bant esse facta. arte magi
ca. et eode modo electio
nem demonis factam p dnm
dicebat fieri virtute cuiusda
demonis superioris sibi fa
miliaris. et principis. que
vocabat beelzebub. cui m
seriores obediebat ad nu
tu. de corporibus exeundo.
Sed istud miserius de alio
demoniaco irrationabilit
reprobat. a dono Christus
autem in turbis ofessione
tionis. in pharisei. insi
deliter signatur indeoz
Et sicut in duobus ceteris
signatius est vitium plus in
deoz et gentibus. ita i hoc
muto et demoniaco gene
raliter signatur est omne ge
huanum. Inde predicato
res obtulerut dno hoc
mutum. id est genus huanu
mutum a confessione fidei
demonum habente. et ydo
latrie deditum. Sed electo
demonio et ydolatra saluta
locutus e mutus et dnm
confessus. Q istud erit mu
tum fructus quilibet homo
possessus a demone p pcm
mortale. et dicit mutus ap
loqui non pt mentione. sed
deo curandus offert. ih
ut pro eo deprecant. Et
tur demon eiicitur. qm pcm
ptus a deo p infusionem
gre relaxatur. hinc solut

eius lingua ad deu p̄conia
proluenda ⁊ cum ea a demo
ne p̄ p̄tem possidetur · sa
uerituu- et ad penitenciam
redeat mox videbis mu
tum loquentem · deu laudā
tem sepm accusantem et pe
nitentem predicare ꝓba
ri: aute hoc demonez
principes actbuetes sunt
hominē malignū bona a
lior- dampnare et pietate
studetes Dns autem non
desistebat a predicatione
p̄ter illoz depauatione
docens nos accusatoribus
nris retribue non accusa
tiones sed benefitia · vnde
⁊ respondens Voluit dns ipo
facto accusatione redarguē
phariseoz dicentiū · in p̄n
cipe demoniorū eicit de
mōia · de non em conuenit
passus non bene fiant sed
licet eis que enumerate
dns autem contrarium fat
tis post ascensū et cotue
lias hoīm solū non punit
sed nec etiam mercedem
immo beneficia prestitu
Vnde sequitur ⁊ circuibat
ihesus hoc est cū negligē
tes omnes ciuitates et cas
tella id e omnia loca ma
iora et minora · hoc est
contra locoz et psonaz
acceptores · Vnde ihesus
Non solum in ciuitatibus
dns predicabat sed et in
castellis ut dictum p̄ua
loca non spernere neq; mag
nas semp̄ quere ciuitates
sed verbum dei in viris ab
lectis et nobilibus sepmittē
⁊ circuibat docens

in synagogis eoz id e in locis
coibus et deuotis vbi erat co
uentus hoīm non in lateribꝫ
sicut mos est hereticis et pse
dopropheta euangelium regni · id e
legem nouam que mediante
duxit ad regnū · quod non
faciebat · lex vetus no fabu
losa iuuenca vel curiosa et
cuiusuis omnem languorem
plurium · qui leuet non sit mul
tum velocis · gratiaz tame
ex diuturnitate et omnem
infirmitatem sanauit velheme
tem · que gratiaz ex passoris
acerbitate · vt non sit pmone
tus sed et ope psuadet ⁊ ex
quo patent multa miracula
sunt in quodam generale con
clusa ad confirmationem
legis euangelice a dopo facta
hoc enī ponunt miracula in
generali · quod euangeliste
non potuerant omnia facta
xpi scribere in principali Ma.
ut dicit iohannes multa a
lia signa sicut ihesus que no
sunt scripta in libro hoc fe
cit enī in certis locis et
dicitur in matheo et alioz
plurimoz sic mathe ⁊ ce
sserz atq; in hoc libro sili
ter de causa quia karoli⁹ mag
nus fecit inquirī diligenter
obitus et actus mīrum et alioz
sanctoz et inuentu est ex dic
tis singulis octo vebat pla
gas trecenta festa propter quod
statutu est ut in fine matthei
addat ⁊ clausula pre
dicta ut saltem in generali
fiat memoria sic in de
transitus eoz · ita similiter
euangeliste quia non poterat
omnia miracula xpi in pticu

lan̄ scribē · ideo frequenter
multa concludit m quada
generalitate sicut patet hic
et alibi m diuersis locis euā
gelij · Contribulat ergo ihesus
non ad deuorandu et pre-
dendu · sed ad mandata be
nefica eius asserendu · Vnū
quidem regni euangelium ·
Aliud autem omnē egritudi
nū curationem · m quo-
rum primo salus aīa · in sedo
salus corpm exprimitur · et
illos quos corpe sanabat
exteriorē sectus · etiam mente
sanabat interiorē sectus · om̄
quidem salutem affectabat ·
et bonū commune magis q̄ pri-
uatū petebat · Sed pch
dolor hodie bonū priuatū
magis q̄m̄ cōe querit̄ et p
hoc m magna pte mūdus
destruitur · hoc aute predu
cit defectu caritatis · que no
querit que sua sūt · sed que
alior̄ · Vnde crisostom̄ hec e
pfecta gratia caritatis · qn
plus alios estimat ampliusq̄
fratres et doctiores se · q̄ sibi ·
Iguitur ad tam pud sanari
tatem · ad tam salutare pas
torem et medicū m omī ne
cessitate semp est recurredū ·
et non solū aīaꝝ sed corpm
salus ab ipo solo est quere
da · et m eo tota spes nra e
ponenda · ipe enī melius
nouit et considerat quid
cuilibet expediat · Vnde au
gustin̄ · Bonū est ut de sa
lute corpis non satagatis m
si ut a deo illam petatis · Si
scīat tibi prodesse · dabit illa

· Si non tibi dederit · no tibi
pderat habē illam · Nouit
deus · quid nobis expediat ·
Vñ aganꝝ ut sanu sic cō-
uersum a pctis · Et q̄n forte
flagellam̄ m corpe · ipm
deprecem · hec fratres ideo
dubi · ne quis quereat aliq̄
preter auctoritu dei · hec ·
Aug⁹ · Vñ promittit quedem
deus tribulationes et temp
tationes aduenire et scīt
q̄mdiu debeant durare ·
Ipe enī qui eas nouit pn̄
cipiū et nutritū · nouit
etiam finem et eventū · Et
ideo omnia patient ferāt
et ad ipm̄ solū recurrentes ·
omnia sibi committam⁹ · Vñ
Crisostom⁹ · Orationibus
cum diligentia intendam⁹
et si non attingim⁹ · more
mur · ut attingam⁹ · Ideo
enī aliquandu et amicos
petentibus differt · et tribu
lationes ut uincere permittit
· Sic contingit ad ipm̄ re
fugiam⁹ · nec ab eo aliqn̄
discedam⁹ · Et si quales
m tribulatione fuim⁹ tales
essem⁹ erga m̄ et eque · ne
quaq̄m egrem⁹ afflictio
bus erudiri · Et quid dico
de nobis · Etenim omnis quicūq̄
unquam clariores induti
sunt coronas a tribula
tionibus et temptationib⁹
coronati sūt · et famosi effec-
ti · Et ne omnia cognoscentes
ne sentiem⁹ m tempe m
ductionis malū · sed ut
solū eruditi ut uiuificet cuncta tolerem⁹ nec
de his que nobis accidu

questionem curiositate mo
ueamus Sic ergo quado
optet solui tribulationes
pmittentis est eas aduer
te · illatas duce ad om
ferre gratiaꝝ actione ·
me est bone mentis opus
ſz ſſicit oma bona sep
tu- vt igitur hec tonsequa
mur et ꝓbabiliores hr et
clamores illic fiamꝰ · de
quodtidi supplemꝰ equo
animo sustipiamꝰ gratiaꝰ
agentes et qui sup omis scit
magis id · quod nobis ex
pediat · et hmoi qui genue
rut vehementius nos diligen
ti · et ad singula quecp dis
crimia / hoc vtrasq; cogi
tationes in nobisipis can
tantes tristitia compmaꝝ
gloriatiemꝰ autem in om
nibus deu pro nobis cuncta
faciente nobisq; oma p
ficientes Sic ergo faciẽ
et eas que virtuti opponut
expellemꝰ insidias et imu
nerabiles consequem coro
nas hec crisostomꝰ ·· ovd.

Omnia ihu vere lumen
claritatis eterne illu
mina oculos meos ne vnquã obdor-ma
m morte ale ut p tua gra
tiam illuminatus · oma que
agenda sut videam et p
eande adiutus · ad implen
dum que video qualescũq;
ac nde tua benefica enar-
rem ad tui gliam et alio-
rũ vtilitate Spen eciã dne
os meu mutũ pera mea p
nfessionem gre relaxado
et vnquid meu ad tua pre
coma soluendo · ut loquẽ

di gratia precepta merito ac
cusem · te deu laude pcon
edificem et predicem veri
tatem · Amen De missione Apl̃i
ad ꝑdicandũ ad ꝑtes aquitanie Li. c.m

Postq; euangelice
legislatione per
vim predicatione
et desiderata eiusde
legis confirmatio
ne p miracloꝝ
operatione mul co
sequenter- promt predce le
gis pmulgatio p discipl-
missione Vbi crisostoꝰ Atten
de autem optimitate missoꝝ
Postquã em viderunt mor-
tuos sustitutione mare mere
pantem et cetera hmoi et suf
fitienter- virtutis eius demo
stratione sustepe rati p vbu
et opa tui cos emittit · Unde
et glosa Non ab initio mi
sit illos · sed postq; viderunt
paluticos curatos et mortuos
sustitatos / Turba ergo multi-
tudo sequebant · tum ꝓpter
predicatione audiendam ·
tum ꝓpter nfirmitatu cu
ratione habenda / libes autẽ
ita paup erat q; nec dom
icilii vbi caput reclinaret
habebat · et ideo turbe sequẽ
tes eum fess et revalli sub
dio sup terram iacebant
Ipter- quod videns mitis cle
mentie turbas ad se cogi re
gatas / Iuste a misericordie
expandens cuncta ipas miser
tus et compassus est eis :
qua erant revalli labore
corpali et etiam spuali sitie
ret corpm et pter · et ab
iecte iacentes sicut oues pas

torem qui eos dirigat no habe
tes ¶ In quo pontifices inde
redat qui magis lupi
qm pastores erant ¶ Inde je
remi ¶ Pedatio gregis et
ouiu atq; tur-bar· pastor
culpa et ritu magistro
est ¶ Sacerdotes em et doc
tores illius temporis intem
quarine non parcebant de
huo modo eor doctine· sed
rant sicut lupi rapaces spe
lantes pdm bonis temporā
libus et p malu exemplu
reuocantes a spualibus ¶ Ie
sus vero tamqua pastor bo
nus pascebat eos cotinue
verbo doctine siue spualiter
et alqn etiam temporali sb
sidio corpaliter ¶ Fuit aut
hinc sic et hodie proh dolor
multi qui pastores dicunt
ea que lupor sut facē et
ostendē non retenteu· No
solum em non emendant
subditos· sed et p negligen
tias et mala exempla nocet
eor pfectibus ¶ Victu colle
res demaz et confusato
res rerum tpaliu non mi
stores hereticum et emenda
tores vitior et ideo tot et
tante hereses et sentes vico
rum orto ecclie iam pullulat
et crescut q vix eradicari
et exterminari possut ¶ Pe
dato ergo omni et negligen
cia pastor fiut ocrasio mu
tendi aplos ad predicandu
plo et famandu infirmos
ut non esset nre q turbe
cumulet post hec tanto
labore ¶ Et quamus p mo a
postolus et postmodu hyero
discipulus eu eos mutet et
pcepta quedam dns dedit
tamen qr fere omia et hys
et illis et non solu ipis sed
et eor successoribus et im
tatoribus collemne inde
ideo in sequentibus simul
eidme tenguen ponit
Considerans itaq; hesus
pedatione omni et negli
gentia pastor potestat di
cit discipulis suis hesus
quidem multa id e mul
titudo ppatata ad hoc q p
fidem colligatur· et in hae
reu reponatur· Vnde et
alibi dicit· Leuate oculos
vros et videte regiones
quia albe sut ad messem
Operarii autem pauci id
est doctores et predicato
res veri respne tante mul
titudini conferende· qua
adhuc nondu predicare
rant dpi discipli hesus
est turba credentiu· qua
nuc sut grana cu palleis
quia nuc sut boni cu ma
lis· sed in futura messe
separabunt· dicit em vnus
messis collige homy ad fi
dem· alio modo collectio
fideliu ad retributionem
Operarii sut in ecclia qui
querit dpus non ordi
nis non honorem quas no
decimas· prodesse no pre
esse ¶ Sunt aut sut opari
sed multi conductitii pau
ci operarii· sed multi mer
cenarii· pauci operarii salu
tem aiaz querentes· sed
multi questuariam lucrum
temporale sectantes ¶ Et no
tandus est dns ut opa
rios multiplicet et mit

cos qua et ſ ſut qui bona
audiunt defunt tame q̄
dicant Rogate ergo dñm
messis ſcilicet me q̄ ſtūm
q̄ deus ſum dns messis
ut mittat operarios in messe
suam. id est predicatores
ad eruiendum ꝑpm qua
multq ſit aptus ad pdica
tionem verbi diuini n̄
p̄ gram dei. et ab eo miſſ
immediate ut mediate ſint
optima et necſſaria erunt
quam cotidie debem⁹ facē
deo ut mittat mittere non
ut ip̄i ſe ingerant ſicut fu
res et latrones factum est
in messem suam id e in sa
lutem animaꝝ ad hoc enim
mittitur. ſed multi quer-
unt fructum suū n̄ messem
alienam ſcilicet in tempa
lia ad que non dirigunt
Dominus mittē ꝑmittit
et tamen rogari vult et
hoc ꝑter rogantium excita
ri ad utilitate et augendum
meritū quatus fideles su
non solū de oratione he
rū etiam de affectu et vo
lutate remunerat⁹ Ex q̄
patet q̄ licet deus velit ali
quid fieri vult tame q̄ nos
pro hoc a nobis exoremur

Et conuocatis duodecim
discipulis dedit eis potestatem
eiciendi spūs immundos ab
obsessis et curandi omnem
languorem corpis et infir
mitate alia. quecunq; dns fecit potestatiue. sed
discipli secundū n̄ eius no
mine id est inuocatione et
virtute Vnde beda Clemens
mis et clemes dns no n

uidet seruus aliq̄ discipulis
virtutes suas. et sicut ipe cura
uerit omnes languore et om
nem infirmitatem. aplis q̄ suis
dedit potestatem ut curarent
omnes languore et omnem in
firmitate Sed multa dista
ta est mē habe et tribue. do
nare et ampe Iste q̄dā aliq̄
potestate agit Illi q̄ facturi in
beatitudine sua et virtute dñi
confitent dicentes in nomine
tuo surge et ambula. hec be
da Q̄d ergo istud minus aplis duo
denarius quis componit ex
denario et binario. sigtur
q̄ apli et eoꝝ successores
debent precedere mplē de
calogo legis et duo precepta
caritatis Et misit illos binos
in signum caritatis que req̄
ritur in p̄dicatoribus. et ut
haberet mutuo solatium so
cietatis qua adhuc erant
infirmi. q̄ autem erant
perfecti scilicet post precep
tum spūs sc̄i missi eos sim
plices sine bonos sine malos
qua tūc erant spūs sc̄s soli
dati Christi mē illos predica
re regnū dei. id e euangelium
quod primitus regnū dei. et
docet qualiter ad hoc itur
et peccatum qua p penite
ciam. uel predicate id est
in sua predicatione penitentib⁹
primitus regnū dei. et sanare
infirmos corporaliter et spūal
liter hoc etiam cotidie
fiunt predicatoribus euangelii
si fiunat quod in se est. qua
dat eis potestatem exercendi de
monia spualiter Et cordibus
hom et sanadi languores

vnos ¶ Instruxit eciam dns
aplos quo pgerent et quid
facerent quo vterent et a q
abstinerent a quibus caue
rent et a quibꝫ non timerent
¶ Dixit itaq; eo predentibꝫ
et sequentibus pt colligi no
mis virtuos et mssi pau
pes et expeditos stabiles et
impigros et benignos no ma
lis cotantes nec cupidos de
bent predicare regnu dei.
¶ Misit ergo duodecim ptpi
entes eis et dixit ¶ In viam gen
tium ne abieritis ¶ vbi phibuit
eis ne irent ad predicadu
gentibus extra terra pro
missionis et in ciuitates sa
maritanoꝝ ne intrauerint
quia samaritani licet essent
in terra promissionis tamen
erant ptim gentiles et ptim
iudei. quia receperunt libros
moysi et cum hoc seruierunt
ydolis ¶ Deo aute aplis facere
phibuit predicare predictis ge
tibus quia usq; ad passio
nem xpi non erat magnus
tempus et quemlibet erat ut
eius aduentus ꝓmo denud
ciaret iudeis quibꝫ principa
liter erat missus et ideo re
pus quod erat usq; ad passi
onem xpi futuris erat ne
cessarium ad manifestandu iu
deis p aplos xpi aduentu
¶ Et hoc e quod subdit sed po
cius ite ad oues domus isra
hel que pierunt ꝑdicatione
tribꝰ ꝓtim et legis prohibi
tione ¶ Non ergo negatur quado
aliqn iturꝰ sint ad gentes
sed pocius et ꝓmo ad iudeos
ne iudei haberet excusa
tionem et causa no rece
piendi dnm et euangeliu
gnia ad gentes misit aplos
dicentes se qui ꝑtim erat
esse rel ꝑfectos ¶ Unde post
resurrectione astensurus
in celu dixit eis. euntes ꝓ
mudo ꝓmissum ꝑdicate
euangelium omni creature
¶ Ubi ihero ¶ Non est contra
nus locus iste ei precepto
quo postea dicit eis euntes
docete omnes gentes qua
hoc ante resurrectionem
illud post resurrectionem
precepit est ¶ Et oportebat
prius aduentu xpi nu
care iudeis ne iustam
haberent excusationem
dicentes ideo dimisse re
cessse. quia ad gentes
et samaritanos aplos mi
sit et ¶ Unde et christus
redemptor mundi prius vo
luit iudee voluit et post mo
dum gentibus predicari
vt diuina illa vocata cog
ni reuerteret. predicatores
sancti ad conuersione gen
tium ꝓ ordine venerunt
quatinus redemptor mun
di predicatione a xpianis re
pulsa gentiles xpianos. qui
de extraneos quereret
¶ Dicit gregorius ¶ Christe mi
hi vitam gentium non e abe
undum. id est modo vide
re eos non e teneduꝫ. et
in ciuitates samaritanoꝝ
ꝓ quas signatur questio
ne hereticoꝝ non e mittendu
ꝓ consensum. sicut enim
maritanis partim teneba

vetus vestimentu et ptim
negabant sic hereticꝰ ptin
confitent² fidem dñi et
partim negant Unde
ostendit² forma docendi
cum dicit² Euntes aute
pdicate dicentes quia ap
ppinquauit regnu celo
Et quasi dicit Predicate q
pe est ut aplat² animas reg
ni celestis scilicet mea pas
sione quod regnu an dñi
aduentu erat longe quia
nullus poterat ad illud
puenire Hoc regnu diu
rnode nominatur aliqn
regnu dei a regnate aliqn
autem regnu celoꝝ a sub
ditis angelis et sanctis q
celi ditant² Item q ppe
est ut xpo celoꝝ regnet
in hominibus sibi subditis
in fide et obedientibus vel
appinquauit regnu celoꝝ
id est dñs qui est dator
regni celoꝝ Et predicatoe
ufficiu regni celoꝝ incepit
iohannes et dñus et dis
cipuli eius Et quia doc
trina non ꝛ efficax nisi
assit pbatio sequitur
modus quemadmodu ad pbandu
veritatem huius doctrine
scilicet opa facta virtute di
uina cum dicit² Infirmos
corpe uel mente curate
mortuos corpe uel ania
suscitate lepr̃osos respsos
maculis mis corpe uel aud
mutate demones ab obses
sis et ꝯmuda a pceribus
eiicite Ne potuit² quatuor
genera miraculoꝝ ad pre
dicatois confirmatione
Procedit aute oi dñs stim
misterii. quia nisi mi
sunt qui temptationib⁹ con
tenuit. mortui sut qui opem
hut et digna meritis operi
fuerut. leprosi sut qui con
suetudine se et alios misinue
demonstrauerut qui cotemnut
hec aute ideo dns concessit
ut xpi miraculoꝝ operatio fi
dem sermoni ei⁹ faceret
Unde ihe⁹ Ne hominibus ru
sticanis et absq; eloquij venus
tate indoctis et illiteratis pol
licentibus regna celoꝝ nemo
crederet dat ptatem miracu
la faciendi ut magnitudi
nem promissi præbat mag
nitudo signi Unde et ⁊ gyon⁹
adiuncta sut aute predicato
ribus suis miracula ut fide
verbis daret virtus ostensa
et nona faceret qui nouꝰ
predicaret Et iterum hec aut
signa mediocriter certe spe ne
cessaria fuerut ut eis fides
crescet credendi miraculis
erat nutrienda Et ⁊ cquenter⁹
Postea aute steterut. vene
rencia fidei vbiq; plantata
Si aute et postea facta sut
pauca et rara fuerut Ide
nde excludes ab eis cupidi
tatem subiugit Gratis et
sine precio accepistis prudem
miracula faciendi gratia
predicandi et misterii sa
cramenta dispensandi et do
na alia a deo vobis collata
gratis et sine precio date
alios eodem modo quo acce
pistis ne desinat esse gra
sed meritis vndeat² ne vilesc
cat inestimabile dei preciu
le reputat² Quasi dicat stim
Hieronimus Ego magi⁹ et
dns abstq; precio hec tribui

ergo et vos sine prio date vn
de et exortēt. Ne videatur
eor̄ beneficiū. superbia eor̄
premit dicens. gratis acce
pistis. et ab amore pecunie
eos mundos parat. dicens
gratis date. Scriptū est enim
si dicat Michol vos de vro
lauacro suscipietis. nec
em mercede hoc accepistis
ita igitur alys date. nec em
e condigne nec laborā
tes. mea e gratia. gratis
em accepistis. ita igit alys
date. nec em est condignū pec
cato eor̄ tuemini hec exortor
hoc audiant p̄monēti. hoc
audiant illi qui spualia ven
de'uel eme' non formidat
Pro spualibus em actibus
ut pro administratione sacramen
tor̄ et predicatione vel mīa
rum cor̄ curatione et cōmodis
non debet aliquid quasi pre
cium accipi. quia nō e precium
eor̄ dignum tuemini Deinde
ab omni eos liberat sollici
tudine. ut vacatione omnē
tribuat verbo dei. et tota
sollicitudo eor̄ congregata
conuertat ad predicationem
euangelii. dicēs Nichil tu
leritis in via cuiꝰ ad pre
dicandū scilicet nec aurū
nec argentū nec pecuniam
aliquā in zonis et bursis
vestris. ad prudendū scilicet
vobis in via de necessarijs.
nec sacculū nec peram. ad
e repositoriū cibor̄ ad por
tandū in via. nec pane
quia magis videtur heresia
tus niter alia et multum cū
cibaria delicata Nec duas
tunicas id est vestes superflu
as habeatis quicquid enim
sit necessarie pro vita re
putatur Nec baculum ea
scilicet integra. et apli sm
dabis vrebant. nec vir
gam. que scilicet ymeraꝫ
prebet auxilium cui on
ꝰ habet auxilium cui ba
culi vel alterius rei sit
presidium Sed si plebes
virgam et quedam alia
que videntur necessaria
quid de equis et equo
taleris uel ceteris super
fluis Vbi omnis cupiditas
et auaritie occasio et sollī
citudo tpalium tollitur. de
superfluis amputat. et so
la necessaria concedit. Nec
enim expedit via et
fugit timor. crescit secu
ritas Vnde non immerito po
eta iuuenalis ait Cantā
bit vacuus coram latrone
viator. Hoc ergo totū dicit
ad exorludendū a pdica
tore verbi diuini sollici
tudinem tpalium. tempalia
em in seu acquisitione mo
lestant aīm et adhuc plus
in seu possessione turbat
eum quia tam sue quasi
membra ipi habet incor
pata et ideo magis tra
hunt aīm hoīs ad mor
dinatam dilectionem su
i et quia hoc suffocat ver
bum dei ideo hō debet esse
in predicatoribus euangelii
Igitur ut dicit greg. tanta
predicatori debet in deo ce
fiducia. ut pnitis vite sue
nus quis non pudeat

39
42

tamen sibi bos non defuturos
certissime sciat ne du meꝰ
eius detrupiatur ad tempa
lia mmg alios prudeat et
ru. Et sdm greg' Nazan
zenu hoc summa e ut a
deo virtuosa exstant · q
non mmg ppter · hec me
du · qm ppter eos verbu
euangelicum pficiat · In
et sdm crisostom hoc ena
uis dns precipit ut p habitu
onderent quantu a dum
mazo desiderio distrahant
Et sdm theophilu · ut vide
res eos predicare paup
tatem arquiescant cum
apl̃is mchil habent · Ita
ade exp̃resse phibuit
possessionem temporalium
quia sit optebat m scam
tua ecclesia ut ostende
ret omia gub̃nai dispe
satione diuina et osten
deret virtus fidei cõ
tra rotes hom · qui tu pu
dore uel fortuna credeba
bant agi omia et hoc ad
huc cõpetit apl̃is m
apl̃os sup̃ressoribus Cru
dam tame fuit qui ptau
non pauptate sup̃redere
voluit · cum ty non ptau
sed pauptate regnu celo
sit p̃missum Tres ergo
sunt rões quare hoc pre
cepit Prima ne sint qua
si tupidi et amburosi :
Secda ne sint sollicite qua
si pupillarem̃ · tertia
ut virtute meritoꝝ oste
deret qm mchil eis defuit
Si quer̃itur · an alii ad
hoc obligent̃. dicendu

qꝫ consiliu est non pceptu
Sed certe non auderet a
liquid vtile et sanu consi
liu regis repellere' n facie e
quatomag illud dedit sp
magn consiliu angelus Et
quisquis huic consilio fidu
cialit adheret · non dubiu
qꝫ deus sufficient sibi pru
deret Cum em mssi fue
runt apli ad predicadu eme
sacrulo et plusone absqua
necessarioꝝ fraude diuinitus
eis salute pcipi qꝫ mchil eis
defuit qm vero relaxatum
fuit illis prude' sibi de neces
sariis n̄ra pas sut penu
rias multas postea · hoc aut
fecit deus ad dandu fiducia
pauperibus predicatoribꝫ ad
euangelizandu constanter pre
dicandi officiu Vbi nota
pulchrum de duobus religio
sis exemplu vltra mare ad
terram sanctu pfectus exem
plu Cum em vltra mare
et redeundo citra mare ad
huc inter ignotos essent · ff
n deo solo spem habebant
et mchil de necessariis eis
defuit Cum aut pueri
sent ad dulce natale solum
dixit vnus nr̄ eos ad alte
rum do pericula euasimus
quia iam in terra nra et
inter notos sumꝰ Et cu sic
poneret spem in homine
incepit in necessariis de
fecte et maiore passi sut
penuriam q̃m ante Et qꝫ
quodamodo nudos et expe
ditos ad predicandu disci
pulos suos mserat · sciens

.Nō.

Nō. m

tatem precepti m sequeti sma-
tempatur dicens ¶ Dignus e
em opatus id e predicator
qui opatur opus dei ad pfi
lutatem dei proxim cibo suo
id est necessarius ad vitam
quia m cibo intelligit² eciam
vestimentu et domicilium sm
quibus decent² non vivut ge
nus humanu ¶ Quasi diceret
¶ Quid accipite quidqd m
victu et vestitu vobis necrin
est Unde et apl'us replicat
¶ Sic mandauit dns his q euan
gelizant ut de evangelio
suo vivat ¶ Et utiq habentes
victu et vestitu his contenti
simus Unde est q diaconus
predicat a presbitero quasi
missus a dno ad predicandu
euangelium cum subdiacono
sert pulmar quo liber suste
tatur quia alios debent pre
dicatores sustentare ¶ Digno
est em operarius mercede sua
non solum eterna que debet²
m patria ad remuneratoem
sed etiam tempali que debet²
hic vie ad sustentatoem subiect
quemadmodu victu ac vestitu
et domicilio hic est duplex
honor quo dignus sit qui bn
presidet Nam sedm gregorium
quidam fratres predicatoris hui mi
nistrat et in celo pfruunt² quia vin
dno operi due mercedes de
bentur Una in vita que nos
in labore sustentat Alia in
patria que nos in resurrec
tione remunerat ¶ Ego qui
non operatus nec laboravi
non manducaret nec mercede
exigeret Sicut quasi precipit eis
michil ferre quia omnis debet²
eis pro labore ¶ Debitum
naturale est et diuinu ac
eciam humanu ut illis qui
seruiunt corporalibus spiritu
bus subiect m diuinis cultu
et doctrina prudeant² a
corporalibus m temporalibus ne
cessaria Non ergo phibuit
eis necessaria ad sustentatio
nem vitae sed ut de
monstraret licet eis deben
ab illis quibus predicarent
Nec omino et simpliciter
precepit eis illa sed magis
ad renocandu eos affec
ab mordmodo amore tem
poralium ut non quererent sup
flua sed eis sufficeret ne
cessaria que eis no defu
ra dns ordinauit dando
eis potestatem sumendi ea
ab his quibus euangeli
zabant et carnalia me
terent qui spiritualia semi
nabant Nec tamen mobedi
entes fuit qui de suo iure
cedunt Unde Augustinus
Apparet aute hec no ita
precipisse dnm tamquam
liangelizare vnicuique aliude
non deberent quin eis pre
bentibus quibus annuntiat
euangelium alioquin con
hoc preceptu fecisset apls
qui victu de manuum suarum
laboribus tranigebat ne
cui grauis esset sed po
testatem dedisse apostolis m
qua sentent sibi iusta de
beri ¶ Cum em a dno ali
quid mpatur mst fiat
mobedientie culpa est
¶ Cum aute ptas dat² licet
cuiq non uti et tamquam
de iure suo cedere Nec

gustin⁹ Et non stim cri
sostom⁹ p matheum et lucas
non calciamenta nec ba
culu portare p̃mittit· qđ
ostendit pfectissimu esse
Matt⁹ vero iubet baculu
tu assume et sandalia
calciari· quod dm̃ e per
missiue Unde et illud de
duabus tunicis no porta
dis exponit ihe⁹ronim⁹
non ad luxuriā sed q̃ vna
tunica dicat vestimentu
necessariu· sed a superfluu
ne alio vestiri aliud nob
futuru ex timore fuerim⁹
sed si non pter timore
multo minus ppt ostenta
tionem In quo reprehendit
qui ptias vestiuntur et ar
dua implent· et qui equis
mutatorijs vestimenta por
tant Unde et Aug⁹.
hoc de duabus tunicis
intelligendu est ne quis
ex pter eam quā de
fert induitus· aliam porta
dam putaret· sollicitus
ne opus esset· tum ex illa
ptate posset accipe In
matheo etiam et in mar
co virga accipit⁹ eq̃uoce
In matheo em accipitur
methaphorice ut sit sens⁹
nec virgam id e nec mi
nimas res· vel no⁹ mysti
mi subsidio temporali
stud corpus muniri· ba
culo sust:ntari· in matheo
autē Ubi dicit⁹ nisi virgā
tantū· accipitur· ad literam
p qua ty intelligit⁹ ptas
accipiendi sumptus qua
vti potuerint· vel non
vti· stim quod voluerint
doctores hebreor⁹ in signū
doctine virgam in manu
portabant· quia apud in
deos consuetu erat pudet
eis de victu a pto· quem
docebat ideo ꝑpius voluit
q̃ hoc eis pro alia pusoe
sufficeret· p hoc em ostende
batur q̃ corpus pti⁹ cui
pdicabant· pudere eis debe
bat futuru non phibet dns ne
cessitatem· sed superfluitatem
et phibet euangelium amu
entibus animam curā et
sollicitudine de temporalibus
ne velint portare vltra ne
cessariu aliud timentes q̃ sibi
deficiat Item ut sub qualita
te estimatione ad predicandu
pgere debeant ostendatur
adiungit Et neminem p via
salutantes Non simpliciter
salutationem phibuit· sed cū
mora et confabulatione hac
fieri voluit ne occasione sa
lutationis impedirentur a cur
su predicatois· quo minus
cito salutem predicarent au
ditoribus vel phibuit ne sa
lutaret· similiter ep tunc opta
te· sicut quidem faciunt qui
non ex studio salute optādi
salutant et consequentur· sed
non phibuit hoc fieri ex ca
ritate· et ad consolandū ac
studio optandi salute· Ubi
ostenditur· quanta diligentia
et estimatione pdicator· ver
bi dei debet officiū sibi
iunctum exercere· quia no
debet ab officio humor ppt
familiaritate aliquo re
tardari Et ideo predicator-

ꝛ ulterius debeat [illegible] pg
q̄ ꝛo ꝓtermittit fructu ꝓpe
ditationis et similiter. Ita
debent plangere tempus q̄
ꝓtermittut spualia exercitia
ad cor statum ꝓmerita Te
cum eis apiens domos de
necessariis cibo fecit eos co
sidere dicens In quadrupli
tatem autem ciuitatem aut castel
lum id est quecunq; loca ma
iora vel minora nutrauerit
interrogate quis in ea dig
nus sit. id est fidelis et bone
fame. et non suspectus ipe
vel totus eius ne infamia
sustinentis fama et dignī
tas ꝓdicatoꝝ maculetur
et cor ꝓdicatio et doctrina
detur petu- ar tamquā sus
pecta impediat. Vbi videꝫ
testimonio primere et pe
stendam eligendus e hospes
ne eius infirma predicatio
ledatur. Ergo multomagis
decus eligendus e. dignus
Item hoc dicit ut sciat hospes
se magis grauiter aliqm
dare et in quadrupli domu
nutrauerit causa hospitadi
in eadem manere. no sine
honesta causa inde excludo
nec cursorie et inutiliter dis
currendo donec expectans
transitu statuat alibi ad p
dicandu Non est tamen mirā
dum q̄ per hoc velut
excludē causas honestas
exeundi ut ad docendum
vel aliquid huiusmodi faciendu
cum ꝓpter hoc nutrauerit
ciuitatem uel castellu. sed
p hoc vult destruere pagos
excludē qui non debent
esse in predicatore sed ma
gis cessante necessitate
exeundi. debet vacare
contemplationi. ut ibi hau
riat quod postea ꝓximis ef
fundat Item hortatur
eos ad temperantia dicēs.
edentes et bibentes que
apud illos sunt. id est no
curiosos nec queri facē
tes extra domum delica
ta et superflua. que apud
illos non sunt. sed mundi
cate que vobis ponun
apponuntur. et offeruntur
ab illis. quadus modica
sunt et villa non querentes
lautiora vel pluria. etia
si apud illos sint talia
et certe quanto pauciori
bus et viliorib⁹ vtuntur
tanto amplius implent
quod hic dicit. Digni
e ut ibi maneant. et ab
eis consequatur. terrena.
quibus offerunt celestia
Dignus est enī operarius
mercede sua non solū
eterna in patria ad rem
nerationem. sed etia tem
porali in via ad sustenta
tione Item iubet ne de
domo ad domū quadā
magna facultate demigret
et hospitem ꝓpter lauta
habenda non mutet. que
etiam ex hoc infamare
possent. Vnde iubet hoc
deo stdm Crysostm. ne
leues et vagabundi di
cursores videant et gu
losi quibus non sufficiat
unus hospitis victus ne
cessarius et ne ꝯtempne

et meritas pau etestiad
videtent sufficienter ut
mistrat. Duo ergo hic
mandat. vnu de elione
hospitij. aliud de mpmu
tatione electi. nec dubi
hic quin liceat pdicatori
alicui mutare hospitiu. ut
cum aliis comedat. maxi
ne non grauet hospitem
sua dum tamen ad duas
vel tres domos transeat. et honestos
seu plures. Et si mutatio
hospitij displicuerit rationi tri
plici. vna est pturbatio lacri
tatis que in domo de quo
patet in pdicatore. alia
suspitio gule vel ebrietatis. quia
homines consueuerunt no
nos hospites latius pre
parare. tertia destructio
fame hospitis. quia si di
mitteret. videtur indignus
Item iubet. ut cu benedu
cione mittant domui di
cant. Intrantes aute in
domu salutate eam. id est
studeat homines habitantes
in ea ut se leta relatio stu
deat antecedere et cotinere
et relatiuu pis contentus
discretis. pbo hinc domu
id est familie. ut quicquid
et necessaria recipiunt sa
lutem et pacis beneficiu
largiantur. quia pdicator
debet habitare huic in domo
quam intrat pacem offer
re et optare. sed etiam ead
gratia dei quod e enangelium
vere pacis predicare. et
eos ad pacem interiorem
et fraternam inducere ac sa
lutem habituru bonis ver
bis et exemplis procurare

non solum optare

ret apparent eos legatos sum
si ex hoc ipo quod est vera
pax et salus cum ab hoc so
lus verus apls studeat eius
precipuus certe sponse luceat
in principio misse salutate
pbm et dicere pax vobis.
pro pectoris. pro tempis
tandem pro eternitatis. Sit
ergo mutuus cum optatibe
salutis salus cu optatione
pacis. et hec duo sue optata
hospitibus. salus in amonico
malo. pax in adeptione
bono. et salus contra pen
culu dampnatoris. pax qua
tu ad bonu reconciliatoris.
Hunc aut modu mittendi et
salutandi deus dedit ut ex
hoc ostendat ad quid pmet.
patem studeat fac bella sedue
doctores non de mutuo sed
de salute animar loqui debe
Et si fuerit domus illa digna
recipiendi patem oblatam
id e si fuerit eius familia ad
vitam eternam predestinata
et ibi fuerit filius pacis id
e amator. uel obtemperator
vel heres pacis. ad pacem
eternam ordinatus veniet
et requiescet sup illa pax
ta a vobis mutata et eius
optata. quia oratio pia et
pdicatio habebit ibi effectu
recipientis pacifice viam
doctrinam et sequetur ea
que vocat ad vitam eterna
Si autem non fuerit digna
id est ad vitam eternam no
ordinata et nullius doctri
nam viam receperit et se
rebelles fuerit vobis tamen
non cedit sine fructu mer

puat merito hr. quid pa
bra id est merces et mercs
optate paris ad pos ptuc
tetur. Nam vobis a deo re
compensabitur. et quatus no
habeat quatum ad pfec
tu. Vob tamen habebunt
mercedem mde apud deu
a quo pro labore pri apis
reddetur. vobis premu.
Et quocuq non recepcrint
vos hospitio necssaria ve
bis mstrando. neq audie
rint sermones vros. trif
mentis obtemperando exeu
tes de domo uel ciuitate il
la. excutite pulucm pedu
pri ozo in testimoniu illius si
gnu. scilicet triplex. quia
inde signa queret et nos
frent inde. tripus et figura
tuus pri opibus. Primu ut
dicat Jeronimus in testimoniu
laboris sui. scilicet q̃ mssi
sent ciuitatem et predica
re ad illos pcenit. Excu
tite ergo pulucm ide ni
mia tristicie et laboris q̃
pro illis sustinuistis expri
me et cit. est ostracismus
damnationis. Et studiu signi
est quia pulues in pedibus
signu est laboris. Excus
sio pulueris mutilatio significat
laboris. mutilat enim excuti
solent et abire. Excutiendo
ergo pulucem ostenditur
quia nullum laborem habuerunt
et ideo meretricibles erunt
nec iuste damnabuntur
cum palatia sibi oblata rece
pere noluerint. Et tertium sig
nu est ut ostenderet se ab
esse michil terrenu quere
nec eciam immu de tribus
```
```
opibus atripe ut nec eni
pulueres de terra tua si
bi paterent adhe cu m
contecti fuerint et euange
lium spreuerint. Ergo michil
mundi nec eciam necssaria
accipiatis. ab incontinentibus
et a contemptoribus euan
gelii et indignis. Vel ex
cutite pulucem pedu id
e leuia pcta. que solent
ex talibus accidere cum m
hominibus pfanis. Moraliter
pedes subeunt eccliam m
signu exemplionis tri
appetitus idel humane lau
dis. Exhibent ergo m pre
dicatoribus et prelatis su
mas. multiplicitas. pcta
cuiositas. tempalium cu
piditas. Restitit fluxibilitas
instabilitas et malo co
municabilitas. Et ne leuis
culpa videatur. aplos no
cepre subdi. Amen dico
vobis. tolerabilius erit
terre sodomor. et go
morreo. in die iudicii
qm illi ciuitati. id e hab
itatoribus illius ciuitatis
que spreuerint vos et sinos
vr. Et nunc. Pater e sdm
Jeronimu. quia illis non
fuit predicatu huc aute
cum predicatu sit nobis
apud nos. et sdm
Gabanu. quia illi solum
legem nature transgress
sunt. sed isti eam legem
scriptam et dictam ipsius
et apli. Non sit compu
tio hic. quatu ad pnam
carnale. quo sodomite
et alii nimis peccabant. sed
ad pnam inferni. quo isti ma
gis peccabant. quia
```
```

de illis dicit q' ecclesia malum
non permittebat sed istu
tos post auditam veritate
repellebat · et non e dubiu
p grauius pena e mesa
re vicia sentientibus spua
lia quibus tenent homines
de ulce naturali diuino et
humano qm manu non po
tuere ecclesia simplicia spi
ritualia non semmanti.
Cum em multu datu est
multu queret ab eo Vnde
beda Quodcumq et si m
hospitales fuerint inter ce
tera caritatis aculeos fragi
cia nulla tamen apud eos
tales hospites quales apli
pti sunt · et loth quide
aspectu et auditu iustus
erat · non tamen ibi aliq
docuisse aut signa fecisse
phibetur Vbi et Hieronymus
Speculatur tamen sodo
mam et gomorrham men
nonem facit · ut p hoc de
monstret · quia illa pena
sit deo magis odibilia
hec fuit contra naturam
pro quibus deletus e mu
dus aqua diluuii et qua
tuor ciuitates subuerse
et mundus contricie dici
tis malis affligit Vnde
idem Hieronymus videns
dus hoc peccatum m car
ne pene deputat mica-mice
quia naturale quia assue
tum non erat corrupebat
Quia em mundicia ta
lem humanam mundiciam
maxime abhominatur · et
sustinere non pt Vnde
Iulianum dicit Augustinus Cum
aliute fuerendo quod malu
est etiam mala consuetudie
se mpliuant · ut ipsa cosue
tudo malu non esse videat vi
dere · qua malu est sunt
defendere malos factor
sue nastutus cum repre
hendut mtantu ut sodomi
te quondam diceret loth
reprehendenti nequissima
voluntatem habuisse nemi
nem legis dne Sancta em
ira nephandi turpitudinis
consuetudo erat ut ita neg
cia essent iustoria · et phibitor
pocula reprehendentur · cum sint
hec augi Cum grauiores
autem hoc pena dei puni
ent restatur mare mortuu
siue diaboli et vere mortuu
qua ml mali recepit et dya
boli qua mstrictu eius qua
tuor ciuitates igne sulphu
reo concremate m illud sub
merse sunt Vnde et macma
leductu etiam appellat temp
sumanis et tenebrosa deva
poribus quasi sit miserum ca
lumq Est aute vltra Se
cho non longe positu dum
dugs indeam et arabiam
et habet m latitudine septe
leucas Et licet quinq ciui
tates fuerint destructe ipse
hoc plenum tame due nouant
tantu · qua maiores et fmo
siores erant m multitudine
ipli et tm pundme peccati

Omine ihu xpe qui dis
cipulos tuos ad predi
candu misisti dedisti eis po
testatem curandi at prepha
randi et quecumq · dirige
pedes meos m viam pacis

et da [illegible] salutis meis
et cor[illegible] · et ut habeam
opib[illegible] iustitia in moribus
dispe[illegible]nit et in ombut
trib[illegible]ij tue et amorem
et ortitudinem in me omnia vi
cia · mecq domus tue mi
nus et exteriq restaura
ut ea que discipulus tuus
prepisi pro modulo meo
mereat[illegible] mutari et cu ipis
eterna gloria de tua mi
sericordia muneral Amen

De patiencia in aduersis ⁊
habenda Cap. lij.

Q qua omne sol
licitudine discipu
lor abiecit et cor
sagroz ostensione
larmauit ac ferr
vos quosdam o
patus est et secut ab omnib
huius vite negocijs cor et cura
et ab om tempanea sollici
tudine liberaris · nus pos
prospera diuc ena illa q
debent eis contingere mala
ad prehendu contra mundu
et diabolu eos parans
et ad patiam contra aduer
toleranda instruct / quia ut
dicit seneca trug dolori e
remedium patiencia · Et ber
perpue discipulis crat ne
cessaria / qui cm ut dicit greg
lotium predicatoris fugit ut
mala nisi ipe non debet sed
tolerare · ut [illegible]
suelndine [illegible]
fugat · et [illegible]
ins ope affectu [illegible]
ratus patiet · [illegible]
stituet ad p[illegible] offi[illegible]

e te ego dns et n ego vr
qui vos elegi · vos docu
ego dns omnipotes qu
vos armau · lege cui ne
mo resiste valet · ego mp
qui dns sum messis mit
to vos homines electos
doctores mstructos in
ites armatos · medices
petitos sicut oues id e
simplices et mocentes p
arma vos non defendentes
ut caute doctne alios
munitis · exemplo ma
gnete conuersationis actua
tis · pro eis enim cor
pora exponatis in me
dio lupoz id e stibaz
et phariseoz et alio
crudelium psecutoz et
detractoz qui diuitu
lupi ipter rapacitatem
crudelitate et dissolutio
nem dicunt sicut
magnetici nre crudeles
ad placendu tibi pace
ciam et mocentia custo
dite Non vos defendat
quia oues estis / sed uiuat illi
qui lupi sut qui habilis de
nator est dns · qui p agnos
sine cuest rapuit et deu
rit lupos · p patiencia
vincit potentia Et bene
dicit in medio lupoz ut
patiencia sit quasi centru
ad omem iniuria curu
dantem Item in medio
p totem om conuersione
hu ipter · quia pfectate
in fide et impio plura
lucide in erroibus Et
ber vinas maxime fur

Vnde · ꝙ ut dicit Ambrosius
omnis plagis mammutei
aggressa pars victoria ID
cit alite ecce ego mitto vos
ut du mittentis prauis con
sideratus periculis magis
tudo non timeat · vnde
christus ¶ Nec igit horu
erat consolatio · mittetis
vt tus · deceptor hoc ante oia
posuit dicens · ecce ego mit
to vos ¶ Sufficit hoc ad to
firendu · et nullu for-m
dandu supnumetiu · In
des auctoritate · videbis po
testate · videbis virtute mey
phnabilem · hec christus
instruit dns discipulos ꝙ
aut oues inter lupos sed
heu hodie multi filii pu
nitor · nos sicut lupi mise
oues ¶ Estote ergo prude
tes sicut serpentes · cont
strabo · astutia et falla
tiam · stulticie ad intellige
das et cauendas fraudes
et insidias · et simplices
sicut columbe contra ty
ranos · crudelitate et ma
liciam stulticie ad sustine
das et ignoscendas iniu
rias et molestias · Prude
cia est necessaria in pca
uendis malis · simplicitas
in faciendis bonis ¶ Qua
si dicat ¶ Sicut serpentes
tesdiu corporis · pro ca
pite paruulo exponut · et
capite in quo vita e to
to corpe circulando cus
todiut · et letale vulnus
excludut · ita et vos totu
corpis periculo capitis
pestiui · id e me ac fide
et ama · nitegre et incorrupte
seruate et custodite et sicut
columbe sine felle et amaritudine malicie sitis et nulli
malu facite · ita et vos ino
cencia custodiendo malu
inferre uel referre alijs no
lite · ut p prudencia malum
deuitetis et p simplicitate
nullu malu fabricetis ¶ Notest
etiam prudencia serpentis
considerari in tribus · petem
em pellem ad artu formam
deponit corpus pro capite
exponit et cui frigide nature
solem diligit · pellis depo
situ p timet ad serpientes
qui deponere debent sdm ps
tinam conuersatione pcedem
horem cu actibus suis ¶ Cor
pus expositu pro capite
ad psinetes ptinet qui p
minima defendenda que est
caput hoiis totu hominem
morti tradut ¶ Solis dilectio
ptinet ad pfectos qui mistice
diuine contemplatiui qua
et illuminatiui et inflammat
¶ Nec em serpes ppter duo di
ligit solem · ppter calore quo
natura vigorat · et ppter lucem
qua illuminatur · quia tu senescit
aimetu visum · sed ad radios
solis directe oculos opponens
recipit eum · In hijs tribus
uoluit nos dns assimulari pru
dentie serpentis · sed non ; be
nenata complexione · non in hmoi
ue pticione · non in amfractuosa deambulatione ¶ Omnis
simplicitas columbina debet
esse in tribus · stulticie cognitio
nis in iudicando habet em
blandos oculos et dulcem
affectum affectionis in di

legendo · figit̄ em̄ m · more
ad genus suu. Vnde et fre
quentat oculum mtento
nis m operando · respet
em super fluenta aquarp
ut detrimentis mpdias caue
at per vmbram Et sdm re
migiu · bene adiungit pru
dēcie simplicitate · qua
simplicitas absq; prudencia
facile decipi pt · Et prude
tia piculosa e ad decipie
dum nis simplicitate tem
petu Vnde patet q astu
tia vulpina vituplabilis
e et similit nuditas bonu
na · sed medium mcedendu e
tenendu · et medio modo
e mcedendu · Vnde et gre
gor̄ · Vtraq; nctro m amo
nitione cōmouit ut sim
plicitatem colube astucia ser
pentis mstruēt et tru sup
serpentis astucia columbe
simplicitas tempus et · Vn
de etiam crysost̄ Estote
ergo prudentes sicut ser
pentes ad mtelligendas frau
des Estote simplices sicut
columbe ad ignoscendas
murias · Nolo vos esse
semp quasi columbas · ne
pter simplicitate mmica
per seductione m luqueu
mcurabilis · Nolo vos esse
semp sicut serpentes · ne
eo dicit contra aliqne ve
nena fundatis · sed sdm ipos
et psonas mutetis et mores
Et vt breuiter dicam estote
prudentes sicut serpentes ut
bne malu mtelligatis et
caueatis · Estote simplices
sicut columbe · ut non fatiat

ullum matu qua mtelligit
malum laudabile e · facit
autem vituperabile Nec
qui mtelligit matu ille
facit matu · sed qui facit
matu · Iher crisost̄ Et
subiungit aperiendo quos
lupos debeat cauere dicit
ab hominibus · scilicet lupis
deterioribus id est ab hom
ibus assimilibus · qui quem
fraudulenter vos decipe
et violenter · pcurite vos
se exponendo dns decla
rat · q lupos non bruta
sed homines dixerit · Vnde
crisostom̄ ista dixit dicit
dne vobis ab hominibus
quasi a quibusda pessi
mis malis · et sup omnia
mala malus ostendere vo
lens · quia pre omnibus ma
lis homo e pessimu ma
lu Nam si bestie ceu com
pare volueris · peiorem
inuenies eum bestia
em quamuis sit crudelis
tamen qua irrationalis
est determinatur ab hoc
crudelitas eius homo aut
crudelis cui sit et rationa
lis non facile euadetur
crudelitas eius Si com
paueris homes serpen
peiorem inuenies eum ·
quia serpens et si malitia
habet tamen et vnde habet
timorem Deo siquidem
potuerit mordet · si autem
non potuerit fugit ho
mo dicit malitia habet
serpentis · et timore nō
habet sicut serpes Ideo
quidā non habet temp

latet sicut serpens. si aut
tempus inuenerit nr̃m aut
sicut bestia. Adhuc autem
hominis bestia si quide nr̃a
rata fuerit fuit. si aute
irritata non fuit in sile
cio transijt. Homo aute
et non irritatus insanit
et magis sup illos insanit
a quibus non fuerit irri
tatus. Et ut breuit' dicam
vna quaeq; bestia. vnu' et
ppriu malu habet. homo
aute omnia mala habet
in se. Demq; homo malo
pelor est qui ipe drabolo
Drabolus em si viderit
homei iustum. non est
ausus ad eu accede'. Ho
aute malus quanus dem
sem vident non solu no
illum timet. sed adhuc
magis contemnit. Non
en diabolus p̃stat hoi
virtute. sed homo diabo
lo. Arma ergo diaboli ho
e malus. Sicut em homo
sine armis non pt aliq̃d
face' contra hoste sic et
diabolus sine homine
non valet contra sanctos
et uer' virtus diaboli.
homines malu sut. Nec en
potest aliquod malu semi
nare in mudo nisi p suos
ministros. Quia t sanctis
non inuenit locu. Hec en
testa. Vnde et augustin'
Ep̃i dopianus est ipe mu
dus inimicus e absq; pri
uatis inimicis. Non em
est nobis colluctatio adu's
carnem et sanguine sed
aduersus principes et
potates et spualia nequi
tie aduersus diabolu et an
gelos eius. Quia et qui pati
mur homines importunos.
ille instigat ille infiammat
ille tamquam vasa sua mo
uet. Attendam' ergo duos
hostes. quem videm'. et que
non videm'. Hominem vide'.
diabolu non videm'. Horu
diligam'. diabolu caueam'.
Pro homine orem'. contra
diabolum orem'. Iher aug'.
Vnde etiam legitur. in vita
sancti columbani abbatis
hy cum ipe p opaca saltus
inter. deuia ambularet. et
libru humeris ferret. de sc̃
turis sacris secu disputaret
subito cogitatio in mente
huit. quid eligeret melius
in homi iniurias incide'. an
ferarum seuitiam sustinere
Cumq; vigeret cogitatione
illata seuerius crebro fron
tem signo crucis armauit
atq; orans intra se aut. me
lius esse ferocitate bestiaru
absq; aliena pdo. cum hom
rabiem sustine' cu dampno
alieno. Cumq; vigeret cogi
tatione illa seuerius. Vnde
interrogatus quida a phis
quare horribilis homo gra
uior. ei esset cum quodlibet
pondus taliter eis respon
disse fertur. Homo michi
horribilis pondus e solus
animi. alia vero pondera
animo et corpis sut. Vnde
seneca. Nichil e homine
immitissimo. Alter homo.
Cauete igitur ab hominibus
vos malitiose et insidiose ad
petitu tr̃ alie' intentibus. ne

vo decipiant ne vos seducat
ne vos blandicijs et psuasio
nibus · ne vos vinnis et flagel
lis a veritate deuiare faciat
Tradent em vos vnus in co
cilijs id e in locis suarum
vbi conuenietis conflabitur
quas rationabiliter opent
vos ibidem conuenendo uel
plebendo ne predicatis i no
mine meo · et deinde mor
rectos flagellabit vos i sy
nagogis suis id e publicis co
ncionibus et congregationib9
Vbi conuenitis sub specie cu
iusdam iustitie et sanctitat
et tandem ad ingratus id e
principes synagoge stituet
pontifices · et ad reges id e
ad maiores principes et
presides id e principes mi
nores stituet · homines du
centu stituet violenter · no
mansuete ut stituet q̃dem
premi ad mortem q̃d non
licebat iudeis qua et ant
subditi romanis · ppter me id
e confessione nominis mei
ecce optimu titulus et hones
tissima causa patiendi ppe
ut dicit beda · silvo iuncta
cuy deus est causa Vnde et
crisost9 Non em pna cor
datis est ppter vnius pati · pn
non ut primos et nocuu h9
parebantur · Et hoc i testi
moniu illis stituet in eis · de cor
puersitate et gentibus de cau
correctione illis ad accusa
tione · et gentibus ad coppu
nionem et correctione · in
testimoniu quippe saluatoris
etiam · et in testimoniu damp
nationis reprobor · quia cum
illis et prolatis sententijs testimo
Vnde crisost9 Ante reges et
presides stabitis in testimo
nium illis et gentibus · ut dum
apti accusantur · dum re
spondent in quibusq pto
ceptis dei veritas predicet
iudeis · pfidia demonstet
et gentibus ad salute re
demptionis pietatis mysteriu
reuelet · Et ipse dicit
quippe iustis · bonis in ad
uentu e · malis in testimo
nium de puersitate et obdu
ratione pereant Vnde chri
sostomus exemplum capiunt ut vi
uant · hec crisostomus futurus
ergo aduersus ut pusil
lanimes ledant a dno pdic
quia tot tot pribus adue
discipuli tubam potest ad
sibiugit contra terrores
consolationem dicens Cum
autem inducent et tradent
vos ad iudices adducendo
oppositiones contra vos
machinando ut me neget
nolite cogitare et sollicit
esse vos pre sollicitudine
animandi quales autem
quo ide de modo pferendi q
ad formam · aut quid ide
de modo tuendi quo
ad materia respondeatis
mihi et gentibus · Vel loqua
minimum distet e volentibus
dabitur em vobis statuet
a pre luminis in illa hor
statuet ad respondendum
bportuna · quid loquamini
id est sapientia in mente
et eloquium in ore Non
cogitetis de stra vrtute et
eloquentia sed de diuina
prudentia quia spus sc
docebit vos tue sine pme
ditatione vita quid loqui
oporteat Non em vos

estis qui loquimini · id e no
es solo mgrio vro predue
verba vra · sed es spus pa
grata · spiritus em pris
ris est qui loquit2 in vob
ut in organis qua sint
organa emittit modula
tionem ad motu tempe
rantis sr bonu quod p
dicator loquit2 ad volu
tatem pris inspirantis q
hoc autem ut dicit crisos
ad ypocrate eos dignitate
redituit qui stituet dei
spu sunt loquti Vnde gre
gorius ac s membris suis
infirmatibus dicat nolite
ptimescere vos ad certame
accedentis · sed ego prelior
vos verba edatis · sed ego
sum qui loquor hinc
paulus aut An experime
tu queritis eius qui in
me loquit3 xpus Secun
dr ergo ibant quotidie duce
bant2 Securus est em
ad prelium vadit qui talu
bus armis et sub talu pre
cipe pugnat · securus ad
conflictu pgit qui talis plo
cutore causam sua defen
dit · Inde subiungit Cum
autem tradent vos nolite
sollicti esse quo aut quid
loquam3 ayca est en cau
sa Deus humano consiliu
non indiget · ideo vos in
tantumodo personas prestate
et ego vobis spm dabo Nam
sollicitu ee ante iudicium
non e ppatatio rei sed de
spratio de deo Sinite
ergo ut in causa sui deo
loquatur · pro vobis qui
constitui nro gratis ag
nosci Non em est impossibi
le ut reo qui mittet suos
inimicos ad bellu prestet illis
arma aduersus hostem Quis
ergo sollicitus e quid loquat2
in sua sapiecia speret que te
prima causa ruine Nam in
psecutionibus virtus dei no
requirit2 ms presentes fides
Vnde et Jeronimus Cum ge
nter xpiani ducimur ad iu
dices voluntate tenu inimi
pro xpo debem offerre
Ceterum ipe xpus qui in no
bis habitat loquit2 pro se
et spus sancti in repodendo
gratia ministrabit2 Licet pro
Per hoc tamen non intendit
excludi meditatione respo
dendi et priam prudendi sibi
de responsione s tempus
et scientie facultas assit sed
primitus2 securitas sibi fiat de
ficiant Quod frequenter
contingebat in primitiua ec
clesia · qua tu sepe fide
les illiterati et simplices subi
to trahebantur ad iudices
et deus prudit illis Inde
non debent preter hoc con
turbari si ista deficiat qr
hominibus de deo confidentibo
spus sus non deficit in nece
sitate cum non possut aliter
occurrere2 et iterum quia in tri
casu sufficit ad salute con
fitei constanter in generali
fidem quod pt fieri quili
bet xpianus quantumcumq
simplex Et patet ex predictis
qr non loquit2 hic de verbis
predicatoris · debet em predi
cator verbi diuini prudenti
re qualiter debeat verbu

dei ppone. aliter tem⁹ tuu⁹ et
deus, si negligēt de hoc co
gitare, dum tamen de hoc
tempus oportunū possit
habere. Nō. Ret phibet dñm
pronūciare in diuersis. sed
diuersitatē et immā sollicitudi
nem p multū tpis facile e
em ventatem dicē. que sme
ornatu ppudet ut recipi
atur vbiq; Et ne in auxilio
amicoz confidant. subiū
git grauiorem psecutione
que est ab amicis. q; sūm
gregorium. plus in nobis
ca tormenta sciunt que ab
illis patimur. de quibus pre
sumebam. quia cū dapno
corpis mala nos ciuciat
amisse caritatis. Vnde aut
Q habet autem fr̄ater. fr̄em
pater. filiū et filius patres
in mortem. sciuet infideles
fidelem. quia ut aut ieron
non est inter eos illius fidius
affectus. quo⁹ due ca fi
des est. Vnde crisostomus
Nemo speret in parentis
nemo in amicis aut paren
tibus. cum etiam fr̄atre fr̄em
tradat in mortem pater fi
lium et filius patrem. Vide
quale tue mendum pscutn
dnus ait debui. ut nec sibi ip
parcat natura Q uomodo
tantum tui patrone⁹ aut
amico⁹ fidem integra que
ras cum videris amicitia illam
prius fr̄atern-nitatis et pater
nitatis ee contextam Q in
amicitia in tpa natura de
ficiet quo⁹ inuenie⁹ extra
naturam. hec crisostomus
Et ceteris odio omnibus homo

humana scelestibus sciuet
amatoribus mundi. qui
inimici sunt dei. homo in
hoc magis dr̄ vitiū q̄m
natura. in qua multum re
pugnat amor dei et mu
di. distant em plus q̄m
celum et terra Q nam
diges et ceteris odio non
solum inimicis sed etiam
amicis. non solu extra
neis sed etiam p̄pinquis
sciuet parentibus et fratrib⁹
Sequentes em vpm fre
quenter. sut odiosi alijs
etiam cognatibus amicis
Et subdit² ppter. nomen
meu quod addit² ppter
compulsionem eor. qua
detestabile est ppter. amor
nomis dñi esse odiosū
q; eis habeant² odio pr̄
nomen vpm. causa e scili
cet quia patient² pscutiones
sustinendi. et ad hoc magis
inducit² sequit² premud. qui
non mortuum facit pena
sed causa Et ne in tribu
lationibus deficiat cons
latur eos subiugens Qui
autem pseuerauerit usq;
in finem sciuet in gratia
pmanendo non simulate
succumbendo Vel sūm se
cundū Q ui. pceptu fidei
non deseruerit et in pscu
tionib⁹ non defecerit Hic
saluus erit. quia finis
non pugna coronat. no
em ceperit. sed pfecerit in
tuus est. In qb⁹ non mo
dicam dat consolatione
miser. pscutiones et in
tolerantia tribulationū

qua non mchoantibus ſſ
ſſeuerantibus conferetur
premiu. non en corona
bitur. ms qui legitime
certauerit. Hoc ſignifica
tur m ſigno thalī. qđ
e ꝑtinua lutera q̄ obſs
ſeruandi ſignantur. Diuī
lautem hic m ſigno diſpe
nonis ſingulāritatis et
pauertatis. Vnde criſoſt.
Cura incipe multo ſe/
ſimre pauidꝰ/ ſemp m
principio delectatio m
fine probatio. Cura bone
fidei eſt exitus bonus. q̄
non incipe aliquid bonū
glorioſum eſt. ſed ſimre
finod ꝑpter deu eternū
eſt. ſicut deus eternus e
ſum ergo conceptus fuer
ad deū et cepens deo ſer
uire et opa iuſtitie fide
nec aliquando acta tua
ꝑtenta recos des. ſed ſime
tuū cogita. quia ꝑtrī
zo operū bonoꝝ. cōſi
deratio negligentia uel
tantia operatuū. cōſi
deratio autem ſimſ timore
Vnde et ber-nardus. Pſe
uerātia e vigor virtutū
cōſumatio virtutū nutꝝ
ad meritū. mediatrix ad
premiū ſoror patiencie
conſtantie ſilia amica pa
cis. amicitie nodus vnā
nimitatis ſmitrilium ſanc
titatis ꝑpugnacula. dol
le pſeuerantia. nec obſe
quiū habet mercedē. nec
beneficiū gr̄am. nec for
titudo laudem. Denicꝫ
non qui incepit ſed qui
pſeuerauerit ſaluꝰ erit

hec bernardus. Et nota q̄ du
plex e pſeuerantia. vna e co
tinuatio in bonis operibus. hec
no eſt in ꝓcepto. alia pſeuera
cia voluntatis in ꝓpoſito bene
agendi et hec eſt in ꝓcepto
Et quia apti adhuc eramu
infirmi nondum virtute ſu
alto induti docet eos tamq̄
teneros fugere ut pluribꝰ poſ
ſent prodeſſe dicens. Cum
autem ꝑſecuti fuerint vos in ci
uitate ista fugite in aliam
ut amplius nomen veſtrū
diuulgetur et vita ꝓdicā
tio audiatur. et ut vite in
firmitati ꝓuideat. et hoſti
bus pcutiū. Vnde criſoſtoꝰ
Deus dixit in temptatione
infirmitate humane nature
ſi quis vos inquit ꝑſecutꝰ
fuerit in ciuitate ista fugi
te in alteram. Non em̄ con
tempno timendos nec elugo
tantū fortes. quia non vir
tutem hoīm deus conſiderat
ſed voluntatem. Nam ille q̄
fugit et ſi ſeruatute virtute
quidem diſſimilis e volu
tate autem equalis e. Ita
ſicut iſte ideo paſſus e ne
ſe magis ꝓdicaret. amare
ꝓximū deū uta et ille ideo fugit
ne victus in doloribus the
ſauru ſpiritualis amittat
hoc aut̄ mandat non ut
qui ſteterit pereat ſed ut q̄
fugerit non pereat. Inſti
tutū humane conſilii no
fidei promptioris virtute
excludit. Diuinū aut̄ ad co
ſolationē fugientiū ſpiritua
lem ſtare quidem fortis fi
dei eſt. magne aut̄ humilitat
fugere hec criſoſtoꝰ. Vnde

et hemigius Sicut ꝓ epi
ꝓueniendi in ꝓsecutionibꝫ
ꝑsecutor' ad apl̃os ꝓmet et
ad eos ꝓcessores vnos fortes · sic licentia fugiendi sat
conuenit mfirmis in fide q̃
bus condescendit ꝓcul ma
gister · ne ꝑ se vltro ad mar
tiriu obtulissent fortassis
postea in tormentis negarent
Ideliis em erat fugę q̃m ne
gare Sed qualiꝫ fugiendo
ꝑfecte fidei cōstantiā m se
hon ostenderent tame ma
gis meriti erant · q̃m omia
pro dño parati erant dese
re fugiendo Nisi aute illa
licentiam fugiendi dedisset
dicere et cor aliqui alienos ee
a gna regni celestis ꝗa re
migius Deū stendu q̃ ꝑsecu
tō aliqn̄ est ꝓmouens ut ꝓ
quis queritur ad mortem
non qua fidelis p̃ncipa
liter sed ꝑter odiu q̃sone
determinate · et tut est semp
fugiendu · sicut paulus que
rebat ad mortem in damasco
quod patet eo hoc qua ali
fideles p̃mittebantur · ibi pa
tisse habitare · sed querebat
solu pautu mutisse ideo
dimissus a fratribus p̃ mu
fugit ꝑsecutione ꝓmate
non timendo ꝑsecutionem
sed potius declinando ut mult
ꝓdesset Fugi non e mpssus
fugere sm̃ dictame recte
rationis ad tempus salubrius
ut salubriu fugiens ad mar
tyrii fructus Fugn aute no
solu est ꝑsecuto ꝑsone sed
etiam fidei et ustitie · et tut
si homo periret phabiliter
q eo fuga sua sequatur-

constanciam

Nō ꝑsecutor q̃m ⁊ fugit

derisio fidei et depressio
iustitie fuga e mala et
petratu mortale Si aut
non apparet hoc ꝓbabiliter
sed magis contrariu · ut
pote q̃na eo fuga tali pe
iudicium fidei veritatis ecclie
eo remansione aut non
haberetur ps̄ns scripo m
nistror ecclie et occultan
tib articulor fidei ab ob
stinatis mfidelibus tur
est fugiendu et alibi ꝑfi
ciendu ⁊ quis em ꝑm̄ mo
loco ꝑficere debet ad a
liud transire Vnde dicit
ffaciant ergo sicut ꝑ
precepit uel ꝓmisit sicut
ipe fugit m egyptu fugiens
immino de ciuitate m ciu
tatem q̃m eor quisq̃m pe
cialiter a ꝑsecutoribꝫ pe
retur · ut ab alijs qui no
ita requiruntur · non de
seiatu ecclia · sed ꝓbeant
tibaria conferuntꝫ · quos
aliter pene non posse no
nere Cum aute omis d
e epi · clericor et lay
cor e cōmune pericu
lum qui alijs indigent no
desint ab hijs quibus
indigent aut igit ad loca
omes transire · aut q̃
habent necessitate subue
nendi non relinquat ab eis
p quos illor ecclastica
supplenda est necessitas
ut vel puer vnat uel
pastor sustineant quod
eos patet familias volet
pati Nec dicit Sed ne di
cerent nussisti ne ad gen
remur · quid ergo faciem

si omes ciuitates inde ex-
tinuem⁹ et nos abrecedem⁹
hoc preuient hui timore
remonendo dicens Amen
dico vobis non cōsumabit
ciuitates israhel donec
ueniat filius hominis
a mortuis. Ex denūciatio
aduentu dni ab apostolis
p ciuitates inde immediate
passus e dnus et a mortuis
resurgens apparuit discipulis
Vnde rabanus Predixit q
non ante pdicatorib⁹ suis
ad fidem pduceret ciuita
tes israhel. qñ resurrectio
dñi fuit ppetrata et toto
orbe terrar⁹ prediandi
euangeliu ptas concessa
Vel si intelligat⁹ de aduetu
dni ad iudiciu tut intellige
da e cōsumatio pdicatio
nis apl⁹ p totū orbem
quantu ad tonerionis effec
tum. quia dnus dispersi
sui filii israhel. sdm pre
destinatione. licet enim
predicatio apl⁹ distenre
tur per totu orbem tempe
re⁹. quia in omnem ter-
ram exiuit sonus eor⁹. ti
effectus conversionis fidelium
quatum ad eos qui generā
liter conuertendi sut ad fi
dem habebit plenarie effec
cta mundi finem. Unde
dixit Amen dico vobis no
cōsumabitis id e explebitis
ciuitates israhel fu
giendo uel fidem predica
do. et ad fidem conuertendo
donec veniat filius hois
surgat ad resurrectionem
generalem in qua prius non
em conuertent⁹ cōfidi
israhel donec ppe fine mu
di. Unde cōsolat⁹ et quasi
diremptibus eis qñdiu possu⁹
fugere. grauior est em fuga
longa qñ velox mors cō
solans eos ptea dns aut. Non
cōsumabunt ciuitates isrl
donec veniat filius hominis
Ex de aplis hoc tacuit uel
ignoru. dem non predixit m
tellexit. cum multo ante de
functi sint apli qñ dnus
aduenerit. Sed omia que
ad aplos loquit⁹ eciam ad
illos loquit⁹ videt⁹ qui post
modu p illos fuerant ere
dituri usq ad eviu mudi
Ipi em Duodecim erat fa
cta tocius dni plantat⁹ future
Et que admodu quod m bo
mibus p tota corpis mebra
diffunditur. sic et apli⁹ quod
discebatur ad totam plenitu
dinem dni corpis ptine
bat. Docebat em dns ei no
tia eius tot occupatis a fue
rat ciuitates. ita ut pene oes
tocius orbis terre ciuitates
israhelitue dicerent⁹. hec ex
positom⁹. Deinde post osten
sam magnitudine tribula
tionis imminentis. hortatur
discipulos ad eius tolerantia
et cōsolatur eos suo exem
plo et predicit a mundi fi
ne magno. in deo. in pa
tre famulias blasphematis in
decorue. et inimicis meleat⁹ pro
causa fidei ne et ipe patiet
et mirepide sustinuet multo
plures fiet in ipis qui sunt
aut discipuli. seruii et fami

he · et ipi ſmnlit debet pa
cienter ſuſtinere Vnde dicit
Non e diſcipulus ſup magiſ
trum neq ſeruus ſup dnm
ſuu · intelligendu eſt donec
et q̃mdiu fuerit diſcipulo
et ſeruus · non e maiorem
ſup magrm et dnm ſed im
honor natura uel non eſt
diſcipulus id e non debet
eſſe ſup magrm nec ſeruus
debet eſſe velle ſupra dnm
ſuu contra id et quaſi pote
riora magro et dno ſub o
pando ℭ Quaſ dicat Si
dedignem tolerare vos ſer
uu et diſcipulu · quod ego to
lero uel tolerabo dnus et ma
gister · qua dns ſum ſtimes
quod volo · et magr doceꝫ
quod vtile ſtio · aca exem
pla vos doceant · ad me reſpi
cite quod in me fieri videtis
hoc in vobis ne formidetis
ℭ Cui me offende et ꝓſequi
non timent vos quos offen
dere et ꝓſequi non timebit
Vnde Chrisostom⁹ Nuc mgrm
eos conſolat̃ in paſſionibus
eor futuris ſuo exemplo
Naturaliꝫ e res ſi pro deo
nuſtra patimur ab alienigenis
indignis nr̃m et dolem⁹
ℭ Si vero audiem⁹ aliquam
pelaram ꝑſonam que ſi paſſa
eſt refugeam⁹ et in
ſidiatore indignatoꝫ me la
tatur Dicim⁹ enim ſi vn ille
qui clamor e q̃m ego paſſ⁹
eſt tulit · plane ego nunc
nec non debeo ſentire dolo
rem ℭ Quanto magis conſo

labantur diſcipuli in paſ
ſionibus ſuis · ad diſcipl
eſſent et ſeru · recidant
tes vpm dnm et magrm
talia aut maiora ꝓſpi
hec crispos ℭ Et ideo debet
dnm non ſolu patienter
ſed etiam gaudent ſequi
qua ut dicit Genebra ma
lus miles eſt qui impato
rem generoſu ſequitur ſi
ſubtrahit ℭ Sufficiat diſcipulo
id eſt ſufficere debet · ut ſit
ſeruus magr eius et ſeruo
ut ſit ſeruus dns eius mu
nera ſuſtineꝫ et vindicta
non queratꝫ mala recipi
ens et benefitia coferens
uel ſufficere debet ei ſi no
plus conculcetur et con
temnat Ofteꝫ autem
erut ſi ſit ſeruus magr et
dns eius ipm in ſuis mi
randis operibus q̃ ꝓfecto
diſcipulo eſt minimo et
aſſimilatio magri Vnde
beda ℭ Si magr no ſuas
vult vindicare iniurias
quis deus eſt · ſed ꝓpos ma
luit miſeriores ꝓpter red
dere mitiores eandem
ncte eſt diſcipli quis pu
homines ſint ut requiram
ꝓfectiores ſequant Hec
beda Hoc aute dictum
dominꝫ in ꝓposito e ver
vbi de ſe loquit quis e ma
gister et diſs vnmo pr
obm · ſe em dixit magrm
et dnm · apoſtolos aute
et eos minimos uſq ad
finem ſecli dixit diſcipu

lum et seruu huius magistri
et dominu imitatio e hu
mana p̄fecto Unde Aug⁹
Cuma Cypriane religio
nis est imitari que colet
Non autem dicit hoc dns
de alio · s̄ em magr̄ in
doctus fuerit non sufficit
discipulo ignoranti ma
gistri · et s̄ dns miser fuit
non sufficit seruo misera
dm · Vult ergo crisostomus
non sibi ea que taxo con
tingunt · sed ab amplioi
bus · et ab hijs que sunt
in pluribus suscipit hui⁹
sermone · Et addit Si
patremfamilias id e me
qui gratis nam gero sollu
citudine · patris habentis
autem · belzebut voca
uerunt · id e me operari in
belzebut dixerunt · quia
tomagis domesticos eius
scitabit post in hoc eciam
diffamabunt Ex hijs enim
fatebant miracula virtu
te demonis sepe dixerunt
uidet et gentiles ut patet
multipliciter ex aplo lege
dis Non ergo bom cotris
tad debent · s̄ forte ab a
liquibus p̄tulus homib⁹
sine cul pa detrahatur est
qua ad consolationem
mam sua dicit obprobria ad
duc dignatus est dicens
Si patremfamilias beel
zebut vocauerunt quato
magis domesticos eius ·
Sunt enim plurimi q̄ pro bono
fortasse amplius
laudant q̄m debet · et
ideo ne est elatio de laude

sibi erat · p̄mittit omnipotes
deus malos in obtrectatione
p̄ripere · ut si qua culpa ab
ore laudantis in corde bo
nos nascatur · p obtrectatione
malos ad penitentia reuo
centur Sed inter verba lau
dantiu et detrahentiu ad
mentem semp tenere debe⁹
et si in ea non inuenit bonū
quod de nobis dicit · magna
tristitia in nobis generari
debet · et si in ea non inuenitur
malum quod de nobis dicit
in magnam letitia p̄rupere
debemus · Unde gregorius In
omne quod de nobis dicit
semp tarde ad mentem recur
re debemus inter iocum testem
et iudicem quere Cum enim
prodesse s omnes laudent cū
constitentia actuset Aut q̄d
potest obesse si omnes nos
derogent · et sola nos conscie
cia defendat · Unde et catho
Cum te quis laudat uide
tuus esse inemeto p̄dius alius
de te · q̄m tu tibi crede noli ·
Sed ut dicit gregorius Cui
non amat gliam non sentit
contumeliam Et de putatibus
alius et uerus similit iudicab
Valde autem periculose est
homini in p̄senti qua laudat
qua oportet eum valde sorte
in deo esse · q mde non eleua
retur mitus in corde · Ut eciam
consuluit orator · quales
commendet aspice ne moueat
curiam tibi alienа peccata
pudorem Igitur loco glie
hū amplectamur · s̄ dno mo
in passione conformibus
adequamur · Cuius enim

ugne tribulatione pro pugnat
ideo sicut tuū caput ecclesie
vpm fluctibus passionu deg
expectat sr et corpus eius
scilicet ecclm suam usqz in
finem seculi ad probatione
et purgatione tribulati pmi
tit hyena em ac dumos et sen
tibus plena et horrida e vi-
tijs hui Dic prophetie · sic
phete · sic apostoli sic martyres
sic confessores sic virgines
et quotquot placuerunt deo
p multas tribulationes tran
sierit fideles · sic etiam ora
vpi membra electa usqz ad
diem iudicij pficiet · In
augo Nullus seruus vpi sine
tribulatione est Et putas no
habere psecutores nondum
cepisti esse vpianus Et sub
iugit dns cōcludedo Ne
ergo domestici et imitato
res mei timuerint eos sti
luret psecutores · hereses fra
giles et pectatores nec eoz
blasphemias uel seuicias · ob
mittendo fidei veritate ipt
psecutoris timorem · sed fe-
re patient iniurias ipter dei
amorem Ad tolerandu igit
patienter aduersa multum
iuuat si quis dpm pro se
passum cogitat · Inde aug
Nolli esse pusillanimis · si em
pleno corde mtuitus fuerit
quid pro te dpus passus
fuerit nec tu pusillanimitate
defines · sed magnanimit
et tu · quidq aduersi acide
nter tolerabis · insup et gaude
bis · quia fuentius est ma
qua simulatione me passum d
regis tui Et iterū Qui ille
qui verissime diverat ecce
venit princeps mundi hui
et in me michil inuenet
dutus est pater meus
beelzebub mihi · tu de
dignaris scire audire p
meritis tuis quod dns
audiuit nullis meritis
suis Ille venit ut prebe
ret tibi exemplu quas gra
tias fecerit · si tu non pa
ris Quare em ille audi
uit mi ut cum audieris
tu non deficeres · Ecce tu
audis et deficis Frustra
ergo ille audiuit non em
peccat se · sed ppter audiunt
Ideo em pater ille sustu
nuit ut nos sustinem' iuste
rem · Et si ille qui non
habebat quod sibi obiec
batur · quato magis nos
qui et si non habem' pec
catu quod nobis obiciat
inimicus habem' tamen
alterum quod digne in
nobis flagellatur · Respo
quis furem te dicat et no
es fur · audis obprobriu
non es fur · si non es fur · ut
non sis aliquid quod deo
displiceat Et iterū Inus
quisq; consideras tonsura
tuam si mendi amator es
mutetur · fiat amator vpi
ne sis antevpus Qui quis
ei dixerit q; antevpus
sis nasutus · minuam si
bi factam putat Dnus
ei Xpus placens esto si
falsum audisti gaude me
tu qua et ego ab antevpo
falsa audio Qui aute ve
ludisti conem constan
tiam et si audne timet
esse plus time b' Aug'

Vnde et gregorius Cur il
lata contra bene tolerã
cum m secreto mentis ad
mala ꝑpetrata ꝓtrivim
leue quippe videbitur· q m
ulta ꝑcutimur· dum in
actione ma conspicimꝰ
q̃ penus est quod mẽm.
hec gregorius· Demde dns
hortatur· discipulos ad to
lerantiam ex̃p considẽatoe
diuum iudicij in quo ora
manifestabuntur· q bona
et mala omn erut ombus
manifesta tale em erut
uditu q ombus vide
bitur· usu· q̃ non pos
set ee nisi merita et de
merita viderent ab om
bus manifeste· Vnde dicit
Nichil em est optum m
pnti tempe quantu ad
ꝑpatu que occultant ex
industria quod non reue
letur m iudicio futuro
et mchyl est occultu nisi
quantu ad cogitata· q
occultant ex ꝑpa natura
quod tm non statur· q
non solum opa sed etiã
cordis secreta que soli
deo sut nota tm erunt
nobis manifesta· Cqua
s dicet sibi ferã· Nolite timere ꝑ eos qui
occidunt corpus· animam autem non
possunt occidere· timete autem eum qui
potest animam et corpus perdere in gehen
nam· ita dico vobis hunc timete· Nonne
duo passeres asse veneunt· et unus ex illis
non cadet super terram sine patre vestro·
vestri autem capilli capitis omnes numerati
sunt· nolite ergo timere· multis passeribus
meliores estis vos· Dicit ergo ihc discipulis
suis· Nolite timere eos qui occidunt corpus·
animam autem non possunt occidere· Sed
timete eum qui potest animam et corpus
perdere in gehennam· Nolite timere· Ne
timeatis· Nolite timere· Ne timeatis· Nolite
timere· Ne timeatis

m locis publicis et communib⁹
qua apli postea m palam
pto predicauerut ea que
eor⁹dm a xpo didicerut
et quod m aure auditus ide
m secreto soli · predicate sup
tecta · nd e publice coram
ombus nulli abstondentes
verbum quasi quis stet sup
tectum et clamet m publicu
Et loquit stim modi in pa
lestma vbi dom⁹ non habet
tecta catumimata sed plana
et ibi solebant sermones fieri
ad populu mfer⁹ us m ter
ra positu Considera hic
quia discipuli dm expo
nuntur psecutoribus nos aut
m patie pugnantes · ppter qd
vera digni non sum⁹ · Unde
crisost⁹ Cuno vtiq⁹ erim⁹
digni m patie molles et
pugnantes · Nullo dem⁹
bellante ociosum · nullo pse
quente dissolutum · In patie
saluari nisi · et nec hoc
possum⁹ Cue igitur no
bis vera Non flagella no
tarcres non principes no
synagoge non aliud aliquid
tatu mmet sed et contra
riu vniuersu Nos regna
mus · etem reges pij sunt
et honores multi sui xpi
anis · et nec ita sup amb
Si igit fieret prelium ecclc
sarc et psecutio · exoptata
quanta esset demissio quata
obprobria Et valde dete
ter Cum em in palestra nul
lus excitatur · qualit⁹ m
agone erit clarus Sta
igitur aduersus passiones

ser vniuersi dolores qui
sunt mentis ut et eos qui
sut corpis sustineas Ete
nim beatus Job si bene
esset exercitatus ante agO
nes non vtiq⁹ ita clarus
in agonibus effulsisset nisi
meditatus fuisset extra
omem tristitia esse dno
isset · vtiq⁹ aliquid primo
nitur autem ad dima stetit
certamia · Hanc igitur for
titudine · hanc magnetu
dinem et nos zelus illius
qui ante legem et gram
sinut ut eternus tu eos pos
sim⁹ communicare tabet
naculis hec crisostom⁹

O Omne ihu xpe cle
mentissime qui dis
cipulos tuos ad preliadu
contra mundu et diabo
lum · sicut oues inter lu
pos imisisti et eis consp
latione m tolerancia tri
bulationu prestitisti co
fir·ma fragilitate mea
et mecu cum mundi pes
tula et diaboli insidias
custodi me ab hostibus
meis visibilibus et nisi
bilibus et da mihi pa
tiencia in aduersis et tri
bulationibus ut te meu
creatorem semp sentia
meum defensorem et m
pmi vita semp a te de
sperem · post hanc ad te
pueniam a peris om
nibus absolutus Amen

De non timendo mortem
et confitendo xpm Ca
liii · ·

Dostquam dns exerci
tat discipulos ·
mone et misa
me seu male
ductibus · compe
auferet eos tmo
mortis corpalis
que est vltim⁹ om⁹ tem
in hoc mundo et simp
et sic cruciatos Non p
morte eis et pmittit mo
multoza tribulationes qui
fecisset hoc pau pa
tis in contemptibilem mor
tem nullus est qui eligere
morte elegerint aut
temporis mortis ex
cludus · que in scripe
pmittur · pr·mitt· est
moderatione humane
patie · quia homines
possint lede · nisi in
fligerit in corpore
ecclesias pfecit in malis
gerere in aia Unde
Deus autem specialit
dat animas suis qui
bus potestatem cupiens
dicere alios esse eccm
non formidinis Solute
os eos qui occidut cor
pus il est homines in cor
pore tantu · et ad tempus
illam autem non possunt
nisi quam deus eam
tempus reddat et ipm cor
pus resuscitet Vbi t⁹ostom⁹
videtur time eos qui occi
dut corpus ne forte ppt
timore mortis non libe
tatem in lumine quod au
dis in tenebris hec fidu
cialiter predicetis omnib⁹

Post qm dns exclus
it discipulus
timore pseu
tionu et infa
mie seu male
dictionis. conse
quenter auferit eis timo
rem mortis corpalis
que est vltim omn terri
biliu in hoc mudo et finis
Et ut aut crisostom. Non p
mittit eis ereptionem
a morte sed permittit mo
ri. maiora largiens qm
si non fecisset hoc pati pia
bere em continuo mor-
tem maius est qm eruere
a morte Enarrat aut
dns timorem mortis ex
rationibus. quem secun
dum ponitur. Prima est
ex dsideratione humane
imbecillie. quia homes
non possut lede nisi in
quantu habuerit in corpore
et sic Iesus pficit in mag
nis habuit in alia Unde
aut. Dico autem spectatu
vobis amicis meis qui
nichil terrenu cupitis
qui debetis alios esse exem
plum fortitudinis Nolite
timere eos qui occidut cor-
pus id est homines in cor-
pore tantu. et ad tempus
quam aute non possunt
occidere quin deus eam
corpori reddat et ipm cor-
pus resuscitet. Vbi crisostom
Nolite timere eos qui occi
dut corpus ne forte ppter
timore mortis non libere
duratis in lumine quod au
distis in tenebris hec fidu
cialiter predicetis omnibus

quod in aure audistis Et
sicut ego ex dnis verbis ostendi
ditur. non solu ille e proditor
veritatis qui transgrediens
veritate. palam pro veritate
mendacia loquitur. sed etia
ille qui non libere pnunciat
veritatem quam libere nun
ciare oportet. aut no libere
veritatem defendit. qua libe
re defendere conuenit. proditor
e veritatis Non solu ille trans
gressor est veritatis qui pa
lam denegat veritate. sed etia
ille qui ppter timore corpis
qui possut occidere corpus
tacet veritatem Et quid dico
quia ppter timorem mort
tacent homes veritatem
ppter miseria ventrem et ppt
spem vane honoris tacent
homes veritatem Sed forte
dicis Si tacco veritate ante
aduersarios mihi quid consentio
mendacio cui dic michi.
Si princeps alicuius romani
imperatoris videris ciuitate
romanam ab hostibus ex
pugnari cum posset libere
defendere negligentem num
ipse videbitur tradidisse qua
potuisset liberare si voluisset
Sic et tu vides veritatem
dei ab impiis expugnari
cum posses eam defende
re si locus voluisses. tacens
expugnasti per hoc ipm qui
eam passus es expugnari
Et sic ppter timorem corpis
qui occidut corpus tacere
veritatem impietas est. quo
non sit impietas maior. ta
cere veritate ppter miseria
ventrem. et spem vane ho

nonꝰ · melior ꝺnꝰ ſtatere gra
ciam pamꝰ et honoriꝰ ꝯ̃ gra
ciam heritatiꝰ ꝺei ¶ Et nolite
timere eos qui occiꝺunt corpꝰ
qm corpus et ſ ab impijs occi
ſum non fuerit ꝓpter ꝺeum
li ſerpo poſt modicu moriet
ꝓpter naturam Ergo occiſi ſe
cundum corpus ab impijs m
chil pꝺunt miſi mortis dila
tionem ¶ Et oꝫ pene eſt qꝺ nꝰ
ſolu cadit de arbore ſme pre
cepto ꝺei et quia nuꝺi ꝺati
ſut nobis ꝺies ad vitam · cre
ꝺere ꝺebemus qꝺ nec mormꝫ
ante ꝺiem nec tranſire poſſuꝫ
ꝺiem · Amen ponamꝰ qꝺ ſit et
ante ꝺiem moritur qui mo
ritur ꝓpter ꝺeu · Si ergo et
grauis poſt modicu moritur
ſumꝫ nulla ꝺei cauſa ꝓpoſita
quare non ante modicum
m cauſa ꝺei cum gloria
morimur · ut fiat voluntas ꝺei
ꝓpoſita cauſa ꝺei quod aliqꝺ
eſt neceſſariu nulla ꝓpoſita
cauſa ꝺei ut offeramꝰ ꝺeo
pro munere · quod aliqꝺ red
ꝺitum ſumꝫ pro ꝺebito Ette
ſi mutuo acceperis ut puta
bouem aut equꝺ aut aſſinu
none aſſiꝺue opus tuu opa
ris in eum Ditus em apuꝺ
te hodie aut cras tollendꝫ
eſt a me qua non e meus
Et in corpe corruptibili na
tus quare non ad vtilitate
anime tue vteris corpali
corpe tuo ſtiens quꝺ poſt
modicum tollendu eſt a te
qua non eſt tuu Que eſt
iſta inſipietia ma · oꝺire
quod noſtrum eſt et amare
quod nr̃m non eſt Etuꝺe
quod ſeruare non poſſumꝫ
et nefugere quod meteꝫ nu

habebmꝰ Nolite timere eos
qui occiꝺunt corpus Quid
eſt timor mortis Non ꝺo
lor exeuꝺi ꝺe corpe · ſꝺ
deſperatio vite poſt mortem
id eſt timet mortem qui
non putat ſe viuꝫ poſt mor
tem · Vis ſine Ette fragi
ter · homines grauiter ꝺolore
patiuntꝰ in infirmitate
et non moriuntur · et fre
quenter moꝺicu tempꝰ ha
bent et moriuntur · et tame
magis contenti ſut grauiꝰ
ꝺoloꝛem pati et non mori
ꝺes ergo quia non ꝺolor
ſꝺ mors ipa timenꝺa · Et
iterꝰ Cui male conſcie
tie eſt ſemp pupillanimis
ac timiꝺus eſt ꝺicit in
ſoſtomꝰ Vnde et ſeneca
Animꝺ non facit am
miſ reprehenſibilis vite
conſcia mala ꝺicit ſeneca
Sit ergo tibi ſingulare
et ſuperexpreſſiua fiꝺucia
in xpo ꝺo eius promiſſis
et verbis in omi pericu
lo et ꝺubio et in grauiſ
mo · cor meſſabiliter
aſſeruatas · uꝺa qꝺ ſ omia
caſtra ꝺemonu et tota
ſynagoga pectantuꝫ ac
tota caterua mundanoꝝ
ſapientu et principum
te obꝺeant · habeas oēs
pro fumo volatili et
pro ſtupa et pro ſpuma
gratis et inani Et ſi in
principio temptationꝫ
fortis fueris poſtea in
imis vinci poteris · Vnde
criſoſtomꝰ omnis opatio
in principio talis eſt in primis
grauis et fere imobilis

¶ magiſtri nec ipam
diſtinctionem

bilis est impetus eius &
si quis forti animo susti
nuerit eu. secundo uincret
eum misericordiore Et qua
to plus reptus fuerit
magis frigescit. Vnde pu
to m p̃fectorum hoīes
nus. si m primis q̃s com
hendunt non denegande
runt terrori. nullis pote
rut postea vinci dolori
bus. quia diabolus no
tantu habet in se virtut
q̃m terroris. hec crisostom⁹

Secunda ratio e eo
considerande diuine po
tentie qua deus potest
potestate ordinaria no
ab alio delegata uel p̃mis
sa et animam et corpus per
dere. quod plus e q̃m cor
pus occidere. Vnde dicit
Sed potius eu timete
qui p̃t animam et corpus
p̃dere in gehenna que
est mors aie eterna qua
mi em omnipotentis nul
lus p̃t effugere nec p̃sens
nec defunctus Videri
certissimo Deu time &
mandata eius obserua
hoc id e ad hoc e omnis
homo Nullum sequide
tume prius perdit. sed
p̃dere dicit q̃s no salvat
sicut induratos cor pha
raonis. id est non emol
liat sed indurat̃ primit
t auctr dicit Gregorius
magna securitas e nichil
timere preter deu et stul
tus timor est. quo plus
timetur humana indig
nato q̃m diuina. Nam
ut sapiens dicit qui ti
met hominem cito corruet. q̃
sperat in dno sublevabitur
Sed prochdolor hodie a
multis timetur offensa
hominis q̃m dei. et magis
dampnu corpis q̃m anime
Justu est em ut timeam⁹ no ti
menda que timere nolum⁹
timenda. Vnde crisostom⁹
Cuia em que oportet no
timem⁹ preter hec que non
oportet formidam⁹. Immoe
igitur mundi expulso. ser
uite dno timore gehenne
donec illu exuatis foras
mittat. p̃mittet casto timor
id est reuerentia sincerime
deo exhibenda. Et em dicit
idem crisost⁹. In natura crea
uit deus timē carnalia
mala. ut p timore carnalium
magis timeam⁹ spiritualia

Et sicut q̃ multiplex
e timor. scilicet humanus mun
danus naturalis seruilis in
gnalis filialis sole castus
Duo primi sunt vitia. duo
vltimi sunt virtutes. duo
medii. neq̃ vitia neq̃ virtu
tes. humanus timor e ille q̃
quis a bono declinat ad ma
lum ut vitet corporale pe
riculu. Sicut petrus. qui ne
mortem incurret vitam
negauit. immemor eius q̃d
audiuerat a magro Nolite
timere eos qui corpus oc
cidut animam autem non possunt
occidere Mundanus timor
est ille quo quis a bono de
clinat ad malu ut vitet
temporale incommodu siue
dampnu. Sicut herodes
qui ne regnu p̃deret mino
centes occidit. illic trepi

dans timore. ubi no erat tior
Naturalis timor est ille q
quilibet homo naturaliter
horret penam et timet no
cumentu nature. Sicut
ipe xpus de quo legitur
q cepit ihesus pauere et tede
contristari et mestus esse.
Seruilis timor est ille
quo quis timet peccare ppt
gehennam et non amore
iustitie. sed formidine pe
ne. cohibet manu sed non
aim a pcto. Et de tali tio
re legitur. timor non est
in caritate. sed pfecta cari
tas foris mittit timorem
Initialis timor e ille quo
quis timet gehennam et cu
hoc dei offensam. ac decli
nat a malo ptim amore
iustitie. et ptim formidine
pene. De hoc timore legitur
Initium sapiencie timor dni
intellectus bonus omnibus
facientibus eum. Omnes isti
timores sut imperfecti quia
pfecta caritas foras mittit
timorem. Sed filialis siue
castus timor est ille quo
quis amore boni et virtu
tum succensus pure timet
offende deum et ab eo se
pari. ac declinat a malo
tantu amore iustitie. Iste
timor est pfectus et non
expellitur p caritatem
ymo augetur scdm augme
tum caritatis. Et de isto ti
more legitur. Timor dni
stus pmanes in seculu stli
Prohibet ergo dns ne timore
huano uel mundano et ppt
corpale periculu uel tem

pale comodum de virtute
ad vitiu declinemus. De
timore seruili et filiali
seu casto spaliter sic dicit
aug. Est timor seruilis
et est timor castus. Est
timor ne patiaris pena.
est alius timor ne amic
tas iustitiam. Timor ille
ne patiaris pena serui
est. Non e magnu time
penam sed magnu est
est amare iustitiam. Eam
deus innocentiam probat
qua homo non metu pe
ne fit innocens. sed amo
re iustitie. Nam qui timo
re non peccat quamuis no
noceat cui vult nocere
sibi tamen plurimu no
cet et abstinens ab iniquo
ope sola tamen reus est
voluntate. Et iterum Ina
niter putat victorem se
esse peccati qui pene timo
re non peccat. quia et si
non impletur foris ne
gotiu male cupiditatis
ipa tamen mala cupidi
tas intus est hostis. Na
quantu in ipo est mal
let non esse iustitiam pu
mentem pcta. Inimicus
iustitie e qui pene timore
non peccat amicus aut
erit si ex amore no pec
cauerit. Mandatu dei
si timore potius fit pe
ne. qm amore iustitie
seruiliter fit. et non libe
raliter et ideo nec fit.
Non enim bonus fructus e
qui non de caritate pcedit
Nemo inuitus facit bonu
etiam si bonu est quod

facat qua nichil pdest ſ
timorib vbi non ē ſpiritꝰ
caritatis hec aug. Vnde
et crysſtomꝰ dicit in timore
ſeruit deo penam quide
euadit mercedem autem
iuſtitie non habet. ꝙ inuu
tus facat bonu ꝓt timore
Vnde etiam dicit poeta
oratius. oderunt peccare
bom virtutis amore. ode
runt peccare mali formidine
pene. Vnde dicit et seneca
Non potes virtute hꝫ effec
tum quod ē erat nimia for
mido. Tertia ratio est
ex cōsideatione diuine p
uidentie. qua prudentia
dei ordinat̄ pcta et mors
sanctoꝝ qua et nr̄onalia
animalia. ergo non ē eis ma
lum timendu siue viuat
siue moriant. Vnde dicit
Ronne duo passeres asse
nenunt id est vendunt
ꝙ veneo venis habet ſesu
passum sub voce actuda
et tame vnus ex illis ſ
tucumq; sint piu preti
et valoris non cadet sup
terram et n laqueu ide
non morietur. ſme pre
uio id est ſme dei patr
prudentia n qua sunt
dicta. Quasi dicat. No
lite timere morte ꝙ mor
non potestis ſme nutu et
voluntate dei pris. quod
liquet n minorib. Si en
passeres qui piu et viles
sue n auibus et ꝑmissim
preti sine dei voluntate.
vel permissione non possut
mori. quanto magis vos q
pciosi estis. hoc est apud
deu maioris dignitatis
et preti. qua rationales

ac empti pcio magno et re
dempti sanguine dni no non
em sine ordinatione dei Non
em e pretio valoris infinito
passeres ad vnu ſpm Et ita pa
tet ratio sdm appciabilitatem
Item potest formaliter sdm eter
nitatem. et est tertius sdm se
cundum. Si pietura sine dei
prudencia non pereunt. vos
qui eterni estis timere no de
betis ꝙ absq; dei prouidencia
viuatis vbi crysſtomꝰ. Si
ergo passeres in voluntate dei
positi sut non in ptate hoiis
quos deus ad vsu hominu
fecit magis vos non estis in
ptate hom. sed in voluntate
hom. dei quos deus ad sui
imaginem fecit. Si passer. cuctu
nec moritur. nec cadit ꝑ ter
hoiem. quia opus est dei
qualitomagis iustus homo no
est in euentu positus ꝙ vita
ex dei est. sed dicit a deo tra
ditus mortē aut a deo abea
tus euadit. Si in passeribus
nichil sine ratione agitur
quanto duos precium vnus
et asse quanto magis in vobis
sine dei nichil agit quare pre
cium est sanguis meus. Si sic
habentur passeres quo habedi
sunt filii dei ꝙ non debetis
timere homines. quia no est
in vobis illorreptas. sed dei
Non em quando voluit impii
nec possunt nocere sanctis dei
sed dicit deus illis nocendi ꝑ
concessit ut pficiat sanctis
suis corona. Que est ergo
capia illu non timere qui dat
potestatem. sed illu timere
qui adimit. Si ergo non es
traditus. sine causa timeas
et si traditus es. sine causa
timeas deo em liberante

quarto

homo tibi nocere non potest
Deo autem tradente homo
tibi parcere non pt · et sic vult
Restis quo pilatus volebat
dimittē xpm · Sed non po
tuit · quia deus eu tradebat
nec crispostq̄ · Unde dicit et
Reneca vir bonus quicqd̄
illi accidit · equo animo susti
nebit · scriet em id accidisse
lege diuina · quia omnes
sa procedut · Christe sdm
hilariū duo passeres scilicet
corpus et aia · immo pro
venditur · cum pro minima
delatione diabolo traditur
Quarta ratio est ex co
sideratoe resurrectionis fu
ture · que scilicet ptinet ad ho
minem · quia deus habet
prudentia de omnibus sci
licet de capillis que sunt
extra partes extremas · et
de superfluo homis · ut cum
corpe in debito mō redeat
ergo non est timendū de a
lijs maioribus · s̄ pter deū
morti tradamur · Unde di
cit · Vestri aute et capilli ca
pitis omes mōti sut apud
deū · et m dei prescientia · et
redibut quantu sufficit ad
ornatū corpis in resurrec
tione futuri · et longe maio
ri pus et ptes corporis eciā
si abestis comestis fuerit
quantū sufficit ad debitā
substantia in resurrectione
redibut · Quasi diret non
ne timuerunt · quia in ple
nitudine resurgetis · Unde
glosa · Ut taceam de tota
massa corpis · eciā mīme
pticule future resurrecti
onis seruantur · Meditando
humis resurrectionis multu
sunt ad tolerancia marti
rij · qua p resurrectione
redibut in electis non so
lum illa que sut de neces
sitate humane nature · sed
eciam ea que sunt ad de
corem · cuiusmodi sut ca
pilli · Non ergo nros cor
pos casum ptimescamus
sed omem curam in eam
apud deū · quem nec ca
pillus perit · pticamus
Secundus ieronimus ·
non dicat salvator · q̄ ca
pilli omes salvandi sut
sed numerati · Vbi spēa
lis demonstratur · non
eiusdem nīe cōseruatio
quod mensa dei ergā ho
mines ostendit prudēcia
et ineffabilem affectum
significat · quid mihi
nros deus latreat · Non s̄
actu computatois · sed fa
cilitate cognitois sicut deo
omnia nūata · quia cum
cognita sut omnia · mūata
sut omnia · Bene etiam
mūata dicuntur · que seruat
quia illa que volumus ser
vare mūamus · Unde capilli
mūati sut ut seruent ad
resurrectione gloriosam
sicut pecunia mūatur · ut
seruetur · Christe sdm
remigiū · Christus caput
est · unde pdeunt capilli scī
licet omes nostri · qui pul
chre mūati dicuntur · quia
norma sanctor scripta sut
in celis · Et sdm cyrillū
caput hominis est mens ·
capilli vero minutissime
cogitationes que pcedet
deo et disponentur

no ¶ Et bene per capillos intelligunt cogitationes. sicut enim capilli caput. sic cogitationes cordi adhærent. et omnes iste mentes sunt et hoc ne remunerentur et male puniantur. Omnia enim opera siue bona siue mala deo manifesta sunt et nota. ut ista remunerentur illa puniantur. Deinde concludendo subiungit Nolite ergo timere. Scitote mortem quæ multo pessimis melior est quo ad statum naturæ. quia rationales et quo ad statum gratiæ quia per adoptionem filii quo ad statum filiationis. quia et quia beatificandi. et plures ac maiores reputatos esse apud deum quia ad vnam gineam eius facti. quod nec competit creaturæ irrationali ¶ Tertia ratio est ex consideratione beate retributionis quia omnis qui confitebitur me et fidem meam coram hominibus scilicet malus non timendo eos apud quos confessio veri est odibilis. sed non est magnum confiteri coram homine. confitebor et ego eum quia et vita eterna digne coram patre meo rege summo qui est in celis eternæ beatitudinis. ut audiat. ut recipiat. ut letificetur ¶ Cui ergo veritatem confitebitur. id est simul corde ore et opere fatebitur. non recusans mihi propter me et in confessione nominis veri ac manducationis eius usque ad mortem fideliter firmiter et persistens. confitebitur et verus eum in diuino iudicio coram patre suo pro eo attestatur ac ipse effectu remuneratione non testimonium adiuuet dicens venite benedicti patris mei percipite regnum Non solum enim martires. sed et confessores confitentur. Inde enim dominus quemdam olim venerabilem confessorem et doctorem doctrinæ sacræ ac operibus iustis confessi sunt coram hominibus me confitetur. eos coram patre suo et sanctis angelis suis. ¶ Quanto autem melior est deus homine tanto melior est confessio eius confessione hominis ¶ Quarta ratio est ex consideratione futuræ damnationis quia qui vera verbis vbi debet videre confessionem meam negauerit me non audiens me confiteri et veritatem euangelii negabo et ego eum coram patre meo tanquam indignum confugium in celo ¶ Cui ergo hic verum negauerit corde non credendo in eum. uel ore. et non solum corde. credere est necessarium ad salutem. sed etiam confiteri ore pro loco et tempore occurrente uel opere. et qui preceptis non obedit. et sic ore confitetur. factis tamen negat. hunc verus negabit in tempore salutari extremæ necessitatis. quando dicet Recedite a me. et ite maledicti in ignem eternum. Vbi crisostomus dicit nem rem possibilem. quia tu ad naturam carnalem me dilexerat me et premia proui et premium ut modo timore pene. modo desiderio premii meritis aue adiungetur ¶ Sed primus dicit premium postea

penam · qua mſericors & deꝰ
parator est ad remunerandum
qm̃ ad timendu[m] ſgt
ut ait Augustin[us] Ama que
polluetur omnipotes · time
que immatur omnipotes
et ſic vlesitur omn[is] mundus
sue pmicies sue terrenis
quā mundus ſcdm eundem
Aug[ustinu]m periculosior e blan
dientis · qm̃ molestus et mag
cauendus cum allicit se di
ligi qm̃ cum admonet coipi
et contempni ℣ Oratio
Omine ihu xpe da mi
ut sic omnes cupidita
tes terrenas et delecta
tiones vanas despiciam
q̃ michil pro tuo nomine mi
terris placi timeam · sed tuum
nomen et tua passio sit cor
di meo semp̃ mistribanturq̃
ut palmam victorie cōsi
omnia aduersa et prospera
aia mea habere meritaturq̃
et sic te confitear corde ore
et ope coram hominibus mi
seriis q̃ tu scdm̃ gr̃am ſsu
tuum confitearis me coram
patre tuo q̃ celis · Vbi de tua
pietate et inscrutabilia tui
sanctis et electis tuis me
rear percipere gaudia · te bo
ne ihesu hic confitentibus
remissa amen De imper
fimenti pfectionis et seque
le xpi et quinquagesime quadra.
Ad quia dns ihesus
valde nos dilexit
et ita ecia diligi
vult a nobis ideo
vehementiam amor
quem expetit ostendes · co
sequenter subiungit dicens
ignem veni mittere in terram
et quid volo nisi ut accendatur
Ignem scilicet diuini
est fer uore ſsus sancti
ac caritatem dei et proxi
mi per incarnationem ver
bi mittere in terram id e in ho
mines ad consumptionem
peccatoꝝ · et inuocationem
sui · et quid volo nisi
ut mediante spiritatorio
diuine inspirationis uel
humane predicationis uel
secrete meditationis arre
datur id e ardeat et aug
mentetur · quia caritas
meretur augeri et aucta
meretur perfici · Vnde ſgo
ignis quippe in terram
mittitur cum per ardorem
sancti ſsus afflata ter
rena mens a carnalibus
suis desideriis coercendo
extinguitur a ſsancti
amore · malum quod fecit
plangit et sic terra ardet
cum arrogante se conscien
cia · cor peccatoris in do
lore penitencie concremat
Vnde et beda Ignis quippe
dicit ſsps sancti feruore
quo secreta cordis illuminat
cotmuis moribus ad pu
na puocat · Vna cōcupis
cencie carnalis quas ſpi
nas tribulosq̃ conburit au
rea domice domus vasa
plando meliorat · et lig
na fenu stipulamq̃ co
sumit et qui ob hoc pla
de sinu patris exiuit et ho
mo mundum ut homines
a terrenis cupiditatibus
ad celestia desideria pue
cendam · quid volo aliud
qm̃ ut huius incendii ca

bar cucurras mudi plagas
illustret · hug flama deuo
cionis · usq in finem seculi
fideliu semp augeat in cor
de nephdlis infidelium uel
fluctuu exstinguatur meum
fu uel flatu hec bedi · Unde
etiam hugo de sancto vic
tore · homines gracie sunt
im qui p aspirationem spus
sancti sunt illuminati ut bo
nu · quod faciendu est ag
noscant et inflamati ut
diligant et corroborati
ut p'ficiat hec hugo &
ago te a primis puigauer
atrendes in te ignem dim
amoris · s dulcedinem
diuini amoris in te p'fte
gistauerit de dulcedine
temporali non curabis · Et
subdit tempus impressionis
hstius ignis quia no p'fi
ciet · cuius impio donec ipe
passus fuerit · Unde dicit
Baptismo aute habeo
prius baptizari id e sedm
bedam · sanguinis spiritu tin
tione prius habet p'fudi
et sic corda credentiu spi
ritus igne inflammare ed'
est dicere · antequa mato
rem dabo me crucifige
dum · Unde dicit · No erat
spus datus quia thesus
nondum fuerat p resurrec
tionem et passionis victo
riam glorificatus · Cuius
em passio vopi qua ex mag
na caritate pro nobis sustu
nuit est maxim caritatis
intentiuu ideo dicit se p'ius
baptismo baptizandu · bap
tismu hic appellans effu
sione et tinctura sui sangu
inis in sua passione benedica
ex quo baptismu et alia
sacramenta ecclie habent effi
cacia · Quasi dicit · Ut ignis
iste accendatur quo a meis
crimina terrena deprimantur
respone Ut in sanguine p'fudi
habeo ut baptizatus in sangu
ine meo alios baptizem in eo
ut eos magis in meu accen
dam amorem · Nichil em est
quod ita excitet et accendat nos
ad diligendu deum sicut p pas
sus est pro nobis et in sanguine
suo lauit nos a peccatis nris
Ut autem dicit Ambrosius tu
ta est dm dignatio ut infun
dende nobis deuotionis · et fo
rmande p'fectionis in nobis
et maturande pro nobis pas
sionis studiu sibi messe testatur
Unde sequitur · Et quo coactor
uel angor et contristor usq
dum p'ficiatur per passione
meus baptismus et hominu
salus id e quato desidero
affectu ordinem meam et pas
sionem pro salute ginis humana
complimari · Quasi diceret
multu · Per hoc ergo intel
ligitur magnu desideriu eius
p'ficiendi in am salutem per
hanc passionem · Unde dicit
Desiderio desideraui hoc
pascha manducare vobiscu
ut michi primitem p dilectionem
Unde ambrosius Cum enim
in se michil habuit quod do
leret nostris tamen angebat
erumpnis et tempe mortis
mestitiam p'tendebat qua
non ex metu mortis sic sed
ex mora ire redemptionis
assumpcat · Ut aut dicat be
da · Ecclo post baptisma sue
passionis post ignis spiritu
alis aduentu tenta sit ac sua
declarat subdens · Nolite

arbitrau id est falso iudicio ra
tionis opinari · quia vem
mictere id est peccare vel co
fermare pacem m terram
id est concordiam prauc col
ligationis siue carnalis af
fectionis · Non vem patem si
luet talem mutere lr guer
ram constituit et hominem
inimicu dei facit · sed gladiu
id est separationem let pcussio
nem tuis que patem inducit
et homies deo coniugit · Nec
em separe filiu aduersus
patrem suu et filia aduer
sus matrem suam · et nurus
aduersus socrum suam id est
sedm glosam · vem priuatos
carnis affectus extinguere
quibus ita inuicem diligut
ut deo minus seruiant uel
penitus a dei seruicio se auer
tant · Vnde lo quit hic de se
patione spuali scilicet ab a
more amicoz mordinato
non de corpali qm est sme
contumelia creatoris et of
fensa · Et nmca hoies qui si
luet sit separatus est ab alis
vel fide uel regione et mo
ribus sunt domestici eius
qui eciam ante separationem
et si carnaliter diligue · ty
spiritualiter · odiue · dum cur
sum vite spualis impediut
Deinde ostendit modu quo
vemt separare homine ab
amicis · et ponit primu m
pedimentu p fectionis et seque
le dpi · quod est mordinatus
amor · primoque dicens Qui
amat patrem aut matrem
vel filiu aut filiam plus qm
me · quod fit multiplicitei
cum pter eos ad fidem no
vemt uel acceptam dimittit
uel mortale committ uel
status sui periculo se expon
non est me dignus · me si
luet m nudo habere hospi
tem · m iudicio testem · m reg
no remunerato[r] Sedm
em aug[s] pctor etiam no
est dignus pane quo pcsse
tenuis diceret dns Nec
vem separe homies a pie
uel amicis non qua pa
trem diligat et m parentes
pietatem seruet · sed ne pa
trnam pietate sue salutis di
uine religioi ac pietatis
cultui anteponat et ubi
patri uel matri non pt
seruari honor aut pietas
fit offensa dei · et ratiua
spiie salutis · tue odium
m suos · pietas est m deu
et salubriter relinquit patre
et matre quia pferendus e
creature creator · Caritas
em est sic ordinata q[d] ho
debet deu diligere super
omia etiam sup se pm
et ideo pro nullius qua
tucumq[ue] proximi amici
cia debet retardari quin
psequatur ea que ptinet
ad honorem dei Sub deo
et pter deum quicq[uid] amat
est amandu · Vnde hero
nimus hic ordo m dim
affectu necessitatis est
Anima post deu patrem
ama matre ama filios
si aut necessitas vemit ut
amor parentu ac filioz
amori dei comparetur
et non possit utriq[ue] seruari
eciam odiu m suos pie
tas m deu est Contra hoc
primu impedimentu se
quendi dpm nota hic

te exemplu Cum em qu
dam amore ymquorūm
detentus p hoc a sequela
dm esset impeditus qua
dam vice volens appone'
remedu convocavit eos
ad colloquiu Et mit' eplas
rogavit vnu' eo illis que
magis sibi fidelem crede
bat pretextis ut si eu di
ligeret digitu suu mmm
pro eo m ignē mitteret
Sed ille pēnam timens
hoc facē renuit nec fide
qua simulaneat ei exhi
buit Et deinde ceteris or
dinibus per ordine similiter
requisitis · idem q' m pri
mo eclam reppit in eis.
Cunc prostratum suu apies
ombus dnor · q' ob solu
amorem ecce hactenus
a sequela dm retardatq
esset · sed quia fidem m
eis non inuenit · ampliꝰ
retardare nollet · et quia
ipi minimu membru cor
poris noluerut pro eo
ad horam exponē ignī
transitorio · nec ipe totu
corpus et animā pro eis
exponē vellet ignī pe
tus · et naleduens omnib⁹
illis recessit ab eis Dem
de subiugit de non dilige
do corpe ipsius plus qm
dnm · et ponit sēm m
pēdimetu quod est amor
carnalis voluptatis di
cens · Et qui non accipit
crucem suam cotidie et
sequitur me · non e me
dignus · quia nec meo
conspectu per gratia · nec
meos solacio p familiare

pniciam · nec meo conuiuio p
gliam Vt em dicit bernar
dus · delicata est diuina co
solatio · et non datur admit
tentibus aliena Cruce aut
attrectatis · cum pter fide
ipi martiriu sustinemus
passione dm p sanguis ef
fusione imitando aut cum
penitere onus assumimꝰ
concupiscas carnis per eius
afflictione reprimendo aut
cum proximis compatimur
necessitatem illius · mam p
compassione putando In
cruce dni omia tormentoꝝ
genera designant · Vnde
cruce a cruciatu dicit et cru
ciari dicitur · qui quolibet
modo affligitur · Et cotidie
ac semp crucem portare de
bem⁹ ut amorem ipi esse
damus et semp nos ipm
amare doceamus Non sut
aduersa timenda non pros
pera et cōtinalia desiderā
tectanda · ut crucē ipi ferat
que necessario in hac vita
est ferenda Vnde augustin⁹
Crucē xpi non tantū illa
dicitur que tempe passionis
dni afflictionē constituta
sed et illa que tocius vite
curriculo cuilibet distribuit
pu tutibus coaptatur Tota
em vita xpiani bonis sēm
euangelium vivat · crucē atq
martiriu est · Vbi crucifixo
Crucem suam tollit qui pat
est ad omne periculu ipter
dendu si necesse fuit usq ad
mortem magis qm̄ relinquē
ipm Ille talis et si misericor
dia dei euadit · tamen quatu
ad propositum suu cotidie cru

ciatur deo et si michil tale pas
sus fuerit tamen meretur
intrare. Voluntas em apud
deu remuneratur pro opus.
quia voluntas ex arbitrio mo.
cedit opus autē per dei gra
tiam cōsummatur. Hec cristo
Et qua cruris acceptio posset
fieri sinistra intentione. ideo
additum est. et sequit. me
non mundum p̄ uitam cupidi
tatis. non carnem per uia
voluptatis. non honores per fa
stum et gloriam uanitatis
Dominu em non sequitur
licet ei uterq; fere uideatur
qui non ꝓpter dei laudem
et eternam intentionem. sed
ꝓpter manem gloria. uel te
porale lucrū aut comodū
imitatur. dm passione seu
affligit carnem. seu grauio
ri modo naturaliter compatitur. ut
culpe eius faueat. uel eria
qui in angustia ut rota sonu
cruris portat. Quia deo
ut dicit crisostō. p̄cepta ꝺ
que iniuncta onerosa uidebat.
ponit et utilitate ea. maiori
mam. dicens. Quis inuenit
animam suam. scilicet hanc pre
sentem uitam. que caueat
ab alia existente in corpore
et queret eam saluā facere
scilicet pocius deum negando
eius negando. uel ab amore
eius cedendo. uel quodcunq;
opus iustitie deserendo. uel
etiam carnis desideria sec
tando. uel alias verbo aut
ope deū postponendo qm uita
presentem temporaliter amittendo
potest eam eternaliter. et inuenit
quia potest uitam eternam in
remotus. Qui hanc presentem
uitam et lucrum ac eius de
lectationes et uoluptates
ad hoc desiderat. ut sem
per inde possit ista quam
seruare cupit perdet et
aliam suam eterne dam
nationi ꝑparat. Et qui
perdiderit temporalem uitam
suam id est uitam hanc
animalem et paratus est
perdere eam ad mortem
temporalem. eam pro xpo
exponendo. et omnia xpo
amore postponendo. et
ideo sequitur ꝓpter me
scilicet diligendo in corde. confitendo in ore
imitando in opere. no
ꝓpter se ut laudes ut
ꝓpter honorem humanum
ut superbe uane gloriantes
non ꝓpter temporalem mer
cedem ut cupidi terrena
sectantes inuenient eam
in futuro saluam. qua
inuenient et accipiet p
transitoria eternum. unde
Augh. Quisquis ꝓpter
deum hanc uitam que
nunc corpus uiuificatore
ea alia. temporaliter mo
talis constat. libenter de
seruerit. in futuro cadē
corpus non solum animam
uitam eternam et immor
talem recipiet. hec aug.
Animam ergo in hoc lo
co pro uita ponit. possu
quia omnis uita nostra
in alia est. Alia quippe
dicitur. in qua tm corpus
animat sicut uiuificat
spus dum spirat. alias
in qua deo uiuit seu me
minit. animus dum uult

uno dum spectum audierat.
corpus dum sentit. nemo
cui dum recte datur. uolu
ne dum consentit. hec no
ne propter diuersa sint. omnes
ne propter diuersum effectum multi
di ꝓpter. Unde aug. Una
dinis. Unde aug. Una
uia ducta est ꝙ animet
rpus ad uiuendu hoc
rpus. Quis est ꝙ uul
nificet. Quis est qui
mus pro spiritali natiui
tate est ꝙ queret in cor
pus est ꝙ queret in cor
pore. Quis ad substantiam
uite. sed ad uiuifican
dum. Eadem e substantia
et gratia diuina. Nam
ideo et idem spūs ad respon
dendum. ad corpus dicit
et augh. Quis q̄ qui e
quidem mte uite ꝙ dep
ter ei que sue corporis
ne pduxit. totu bonu
nobis totu bonu spūs
sancti est in amittendo
carne. et abstinendo
a dependens corrumpere
rem uincere passiones
uerum ꝓfectum. et co
ronam consequitur su
um et depurationem et mun
dationem et sic honestatem sub
tilem et diuine sapientie
similem. Qui ergo dicitur
animam propter uitam aliā
scilicet inuenit et amittit
intelligitur in animalem
corporalem. Unde et di
citur homo pdet eā in
quem modum ois pdicitur
ne finem debitum non co
sequi. sicut medicina p
ter qm per eam sanitas
in acquiritur et eodem
modo uera professio que fi
naliter ad consecutionem

rato dum rectum iudicat · sensus dum sentit · memoria dum recordat · voluntas dum consentit · hec nomina diuersa sut amme nec ꝓpter alie pluralitate sed ꝓpter effectuu multitudine · vnde aug⁹ dicit ex eo dicta est ꝙ anmet corpus ad viuendu hoc e viuificet · Quod est ipa anma pro spiritali natura vel pro eo ꝙ spiritet m corpe · Quod ad substanciam dicitur aut ad viuificationem · eadem e substancia sed ꝓprietas diuersa Ram homis et idem spūs ad septm dicitur spūs · ad corpus aut hec aug⁹ · Quod ꝙ qui e substancia vite aie ꝑ defectu ea que sut corporis hois pdunt · totu bonu eius · quia totu bonu spūs me aie est in auertendo se a carne · et abstrahendo se a despiciens cōcupiscentie · sremq; vincit passiones et virtute pficitur · et contemplatoi conuigitur superiozi et depuratur · et mundatur · ut sit honestati subiectum · et diuine sapiencie speculu · Cum ergo dicam ꝙ est vitam primā aut designata · inuenit et amat inordinate m ea carnalit viuē cupiendo · Unde et diuaratus homo pdet ea m futuro · Res em perditur que finem debitu non consequit · sicut medicina pditur · qm per eam sanitas non acquiritur · et eodem modo vita presens · que finaliter ad consecutione

vite eterne ordinatur recte pditur · qm per ipam ad eternam vitam non pueniturquod illi contingit qui m ordinate ipam diligit · et econtrario qui pdidit vita pritem ꝓpter bonū negligendo talis em dicit pdere non sedm veritatem · sed talem sedm hoīm opinione · Tenent eam accipiendo pro transitoria eternam · Non debet ergo homo retrahi a bono ꝓpter dilectionem pntis vite que est breuis et transitoria et ad merendu eternā vitā ordinata · finis em melior est his que sut ad finem non sunt · nisi ꝓpter finis assecutione · Ideo de ipis no cur atur · nisi qm finis habent ꝓpter · quod non e curandu de vita pnti · sed de assecutione vite eterne · Unde en sostō · Qui vult e pro tempore mori et m ꝑpetuu viuere qui pro tempe viuere et m ꝑpetuu mori · Et ille ꝙ nō mortuus est qui mori non poterat nisi voluisset quanto magis nos pro eo mori debem qui et si nolum⁹ mortales sum⁹ · Et dns pro seruo mortuus est et hoc sine premio · nostius e ut seruꝰ pro dno mōriat⁹ et hoc cū premio · Unde et aug⁹ · Non habebat ille quare moꝛetur et mortuus e · Tu habes quare · et non dedignaris · Dignare equo aio pati · per me ritum tuu quod ille pati dignatus est ut te a sempiterna morte liberaret · Cum predictu sedm impedimeto

nota hic pro edificatione eccle
plum Nam cum quidā mo
nachus deuotione motus
vitam austeram duceret et
et paretes hoc cognito ad
eu vehementes ppm sup hoc
arguerent. tale eis dedit
responsum cordi et meonie
deondendu Canta et tra
dita audiui et legi de vita
eterna q̄ non aliter quatu
michi constet. et quid expe
dam pro ea Ad aute dicit
matheus de non amando
trem et hmoi plus q̄m
dpm hoc refert lucas de
dure dicens Si quis venit
ad me id est vult venire p
fidem credendo uel statum
pfessionis assumendo. et no
bdut patrem suu et matre
et vxorem et filios et fres
et sorores adhuc aut et aiaz
suam id est dialitatem et
vitam animalem seu corpale
eam contempnendo pter deu
pter quem si opus fuerit pro
fide exponere. et elegenus
ostendi potuus q̄m in deum
peccare. eumq̄ non acquie
scendo deliberus carnali
bus. non pt meus ee discr
pulus. quod valde dampno
sum est quia ipa est veri
tas et vera docet. Non q̄
primoz naturam odiamo
sed ea quibus nobis in viame
dei obstitit. et nos impedit
ne ad dpm fide et caritate
accedamus. Nullus em odio
e habendus. etiam si sit ma
lus. Vnde boetius. Apud
sapientes nullus prorsus
odio locus relinquit. nam
bonos quis nisi stultissimo
oderit. malos vero odij
ratione caret. nam si vel
corporis languor. vel pu
nitas quidam e quasi mo
bilis amoris. cum legibus
corpe immne dignos odio
sed potius misericordie iudi
cemus. multomagis non
insequendi sed miserendi
sit quoz languores et
langhore atrocior viget
mens obtusa. Licet doctus
Unde excludit hic affec
carnalis scientie amor in
ordinatus parentu et co
iunctoz. et hoc e vndim
pedimentu supra scdm ma
theu etiam dom quod ob
est sequele xpi et vole
tibus venire ad ppm. vbi
ambrosius Etem si pter
te dns sue renunciauit
matre dicens que e mater
mea. aut qui fratres mei
cur ni dno tuo cupias
anteferri Sed nec ignoo
rare natura nec seruare
nature dns iubet sed ut
indulgere nature ut pe
nerans autorem nec a
deo patentu amore deff
tas. Vnde et gregorius
Nullus iam eterna
concupiscit m eam quam
aggredit. causa dei ex
patrem. extra matre. ex
vxorem. ex filios. extra
cognatos. extra semet
ipm fieri debet. ut co pe
rius cognoscat deu. quo
m eius causa neminem
recognoscit Amandi ergo
sunt proximi impedi
tantes omnibus et pmis

si extraneus mer ramen
pro eadem caritate a de
amore flectendi fidelis
quisq̄ compatitur proximo
caritatem et tamen de
lua dei non exorbitent
p compassionem Sedm
medium eam sedm
matheu supra positu est
amor carnalis voluptat
uor tangit sedm lucā
ne subditus et qui no
uult cruciatu sud et
sunt posse me non potes
se esse discipulus Ha
ut expositor dicit
discipulus est q̄ quā
do patrem aut matrem
uarius est propter dom
de duobus impedi
mentis non supra dom
et lucas Similr etiam
dicit mihi ante dm non ap
pareat sed non est
dm Tertiu impedi
mentu est mispendere tem
poris momentū quā quis
habet a pseuerantia
in assumpto diuino seruo
tio aggredie piam
non pp pfuie. vnde
et qui aggredit piam
uitam necessaria est
tercio ut consideret si
habet illud quod ad hoc
requiritur. quod e fortis
tudo animi ad relinquie
dum omnia et sustinendu
aduersa pro deo. ne ppt
asperitatem replicat ab
opto Et hoc ostendit
euangelium de homine
edificare turrim id est

et extraneis nec tamen
pro eadem caritate a dei
amore flectendu fideles
quos compatiant ꝑ premiss
ꝑ caritatem et tamen de
bita dei non exorbitent
ꝑ compassionem Sedm
impedimentum etia sedm
matheu supra positu est
amor carnalis voluptat
et hoc tangit sedm lucam
cum subditur Et qui no
baiulat crucem suā et
venit post me non potest
meus esse discipulus Ita
ut aut christo ꝓfectus
vel discipulus est q̄ ois
mala paturus aut pati
paratus est ꝓpter dñm
De hys duobus impedi
mentis iam supra dictum
est lacius Similr etiam
habes misa ante dñi tras
figuratione sed non est
idem Certum impedi
mentum est inconsideratā
lentas mentis qua quis
impedit a ꝑseuerantia
vite assumpte dum incon
sideratē aggredit viam
quam non pt ꝑficere Unde
huic qui aggredit viam
ꝑfectionis necessaria est
districio ut consideret si
habeat illud quod ad hoc
requiritur quod est forti
tudo animi ad relinque
dum omnia et sustinendū
aduersa pro deo ne ꝓpter
indistrictionē replicat ab
incepto Et hoc ostendit
ꝑ similitudinem de volente
edificare turrim id est
agm̄ ad ꝑfectionem euangelicā
et vite sublimitate per qua
dñi sumus districti Cui
ergo dñi districti esse et
dñi desiderat sedeat prius
et computet id e deliberās
consideret si habeat suptus
requisitos et necessarios ad
ꝑficiendū si districtos vitā
tenere patecias habere
laborem sustinere et simul cū
eis nutrim cū eis virtutū
edificare contra hostes pug
nare et cetera que sequunt
agere valeat Magnā em
turrim edificare incipit q̄
mundi honores diuicias et
dignitates contemnes ordi
relinquit et aptos vitam
ad monachor conversatio
nem p̄mittit Sed iste prius
computare debet quā artā
et laboriosam viam aggre
diatur et q̄m magnū et
difficile opus agere incipiat
quia sedm gregoriū Omne
quod agim̄ prevenire per
studiū considerationis debem
Sedens igitur id e a vita
vetei et a tumultibus mundi
et passionū quietatus et qui
escens computet et diligenter
disternat et ogitanda esse
substanciā temporalem et cor
a cupiditatibus auertendū
et adhuc contra secula ad
uersa ꝑparandū Debet
etiam cogitare si habeat supra
spirales virtutū et bonor
opeū sumptus cum tempo
rales poclus spergendi sunt
quā congregandi si habeat
m quam ad ꝑficiendū opus

mte ntu'n ꝛd'est ſ hꝛ·ie'te tem
pandam et obēdiam et ꝑseue
rancram que cōpnd·te
nere et custodire ualeat
sime quibus hoc edificium
ꝑfici non potest ¶ Cumptus
gludem sut ea que debes
deo tibi et proxmo ¶ Edifi
cans ergo ꝑpualuer · consi
dera ſ pie ſobrie et iuste
uiuendo ne postea qm̄ po
suent fundamētu · quod ꝯ
stitut in obseruancia manda
to⁹ et non potuerit ꝑficere
a bono ꝓposito declinando
et in edificio bone operatiōis
desistendo · irrisionem pa
ciatur ab mmicis stulticie
malignis spiritibus mis
bonis operibus semp insidia
tibus · et ex nostris defecti
bus gratulantibus et bmēs
qui uiderint eū desistere
incipiant illudē ei · aut ho
mines in uita · aut demones
in morte aut dns in iudicio
et etiam sancti qui sup eū
ꝛdebuit · dicentes · quid hic
homo cepit edificare ut
ꝑfectiōis assumendo et no
potuit cōsumare in incep
to ꝑseuerando · ¶ Sed quid
ei expsse ꝓdest · ſ saluus
non erit · Non ēn qui ce
pit · sed qui ꝑseuerauerit
hic saluus erit ¶ Quan-
tum impedimentū est con
fidencia stulte securitatis
dum quis confidit in secu
rate sua⁹ breui ul mento⁹
quibus uiolenter credit
celeste regnū optime et ex
meritis saluari uiste · ¶ Sed
qua non pt · cum nullus
meritis suis ad gluam p
tingere possit mst secun
iudicii sentencia tempet⁹
p misericordia necesse e
ut plangens legationē
lacrimas et opm bonaꝝ
roget ea que pacis sut
et ad pacem animē ptinet
in conspectu eius ois
homo imperfectus e et nul
lus iustus · ¶ Et hoc osten
dit p similitudinem de re
ge uolente gnrē bellu
aduersus alium regem
qui cū non possit cū de
cem milibus occurrere
uenienti cū uiginti mil
bus querit pacem · Et rex
a rege pacem querit mul
to magis nos mīri mos cū
deo pacem habē congruit
hic quippe accipitur rex
quicqd uult aggredi stu
dio ꝑfectionis · qua debet
bene regē operationes et
cogitationes suas omesq;
sensus suos interiores et
exteriores et habet gnrē
rere bellu ad rapiendū
sibi celeste regnū qua
regnū celoꝝ ui m pat⁹
et uiolenti rapiunt illud
¶ Etiam quasi domitere
bellu cū deo est alquem
confidere se ex meritis
uiste ab eo saluari · ¶ Sed qua
ſ cum decem milibus de
bet uenit qui offert oppid
et obseruacias decē ma
datoꝝ que exterius gessit
Deus uero celestis dupli
cem obseruanciā exigit
ab eo scilicet mandatoꝝ
et consiliorum · qua prima
non sufficiunt ad ꝑfectionis
statum acquirendū ·

stem sfert deus tuo qua
si enim duplex exercitus cont
simplum venit · qd nos
tuo mystico ope ppariatos
simul be ope et cogitatoe
discant nec quia multo
plura se pro hobis sustinu
isse allegabit · erectamus
ergo ad eum nobis placan
dum legationem afferendo
ei m obsequiosa consilio
nel offerendo munera la
cima orationu et bono
ope · Sicut ergo pmedita
dam invocatio nrationem
ita est necessaria ad mpe
trandam iudas mysteriop
diam · Unde hec similitudo
eadem est que et superior · m
chil em aliud hijs hei-bis
admonemur · nisi ut vltra
pres in as nos non extendam
Impedimentum
est amor substancie tempa
lis que multum impedit
pfectionem et opi secure
lam · Unde subiungit mise
rens ex similitudinibus
pmissis · Qui ergo omnis
ex vobis qui non renunciat
omnibus que possidet non
potest meus esse discipu
lus · qua non potest esse
seruus deo simul et mul
do · Ideo ait aut prosper
vellet deus cultores suos
omnibus renunciare ut exclu
sa mudi cupiditate diui
na in eis caritas posset
augeri et pfici · Unde du
gustinus · Diste non diligere
mundum · ut discas diligere
deu · Iunde ut impleamus
auctre ut coueniamus · Di
lectio ergo temporalium non
possessio hic reprehenditur · q
le dicit Augustinus · No dam
nat deus diuicias unde mere
mur celum · sed cor · apposita
quod eas non ex predit sed
secundu · Unde abraham legit
multas possessiones habuisse
et tamen dictum pfuit · No dic
ei deus tua omnia · sed
ambula coram me scilicet
pfecte me amando · et esto
pfectus · Sed quia difficile
est diuicias habere m ar chi
per possessionem et non m
anima per amorem · ideo co
silium dat huic iuuenem diuiti di
cens · Si vis pfectus esse · va
de et vende omnia que habes
et da pauperibus et veni sequere
me · Hec ultima conclusione
sedm glosam ostenditur ·
p edificate turrim pfecte cum
sortiri patrem · nichil aliud
est · qm esse discipulum dei
parate dei o sumptus minue
legationem · nichil aliud est
qm renunciare omnibus et no
inferri ex predictis similitu
dinibus q sicut no potest
edificare qui non computat
sumptus · nec secure certare
qui non pmittit legatio
nem · sic omnis ex vobis
qui non renunciat omnibus
que possidet non pt meus
esse discipulus · Licet omnia
sint non solum temporalia · sed
et amor proximorum et ipa
anima · quibus omnibus deus
quo debet ut remotis omnibus
temporalibus et carnalibus
proximorum affectibus et dilectio
ni me · ut etiam ipam animam
vitam seruet proximo pro deo
et proximo si opus fuerit
ponamus · Unde dicit omnibus
ut muat q magna debet

esse renũciatio · sñtiat quo
ad sua · quo ad suos et quo
ad te · sedm ꝙ dñs est abra
he egredere de tra tua
et cetera Unde quidam aut
Iste tuos · tua te · si atiꝰ
aste pmꝫ a te · Ergo meos ·
mea · me · meum mus eripis
a me · Istud quod dictu est
abrahe ꝑt exponꝫ de religi
oso · cui loquitur · deus dicꝰ
egredere de tra ꝑ votꝝ
pauptatis · qua sicut lutu
uel pulus adhereꝰ · frugat
et impedit ambulanteꝰ · sꝫ
terrena cupiditaꝰ post dimꝫ
re volenteꝰ Et de cognati
one tua quantꝫ ad votum
castitatis · in cognatione ẽm
sanguis carnalitas ꝙ multu
impedit castitate Et de domo
patris tui quatꝫ ad votum
obediencie · qua monachuꝰ
debet esse in religione sine
patre · sine mre · sine genea
logia · Ista tria significata sue
runt per munera magoꝝ ·
per aurꝫ vote pauptatis ·
per mirra castitatis · p thus
deuote obedientie et humili
tatis Et ꝓm in terra qua
monstrauero tibi spualiter ·
non dedero qua adhuc qñ
duc sumus in hac vita · non
data ẽ terra padisi · sed osten
dere · Et nota ꝙ sedm beda
distat inter renuntiare om
nibus et relinquere omia · pau
corꝫ em stituet pfectorum
est relinquere omia · hoc e
omia temporalia · et cura mun
di postponere · et solus eternꝫ
inhiare · cuctos aut fidelꝫ
est renuntiare ombus · hoc
est sꝫ gere' terrena et tene'
que mundi sut · ut tamen
per ea non teneamur a
mundo · sed tota mente ten
dant ad celestia Unde re
nuntiate ombus conuenit
eis · qui iuste mundamꝫ
vtutes relinquẽ' pro ora
ffectoꝝ e · ut aplos et
ebꝝ segnatus · ombus
ergo renuntiat qui quã
uis aliqua possideat ord
tamen · sꝫ nrte sit ꝓ xpi
nomine amictere no time
at Nam ipi quasꝝ apla
et vestimenta · et calcia
ta qualiacuꝝ habebant
quibus tamen iam renu
ciauerant · qui si necesse
esset ea sumere ad ipius nra
ꝑdere non timebant ha
benteꝰ igitur victu et qu
bus tegamur · hmoi contenti
sumus · hoc em ut aut ber
naydus · est pfectio euan
gelica Et sedm hoc com
deta ꝙ duplex est discꝫ
pulatus xpi · unus est
necessarius et sic in pmitiua
ecclesia · omneꝰ discipuli
discipta qui nra dicitur
operiam · Alius est supero
gationis · quo quis xpm
sequit in temporis relin
quendis ꝓmo discipula
tui necessarium est renun
ciare omnibus quatꝫad
affectu ne quis ita affixus
ad bona temporalia ut pos
ponat eterna · et ambire
temporalia supatus xpm
pueꝛo creatura diligat
sup creatore · Secundo aut
discipulatu necessarium
est omnia relinquere · ad

solum quatu ad affectu sed
etiam quantu ad rem in ef
fectu· sicut apls oma rel
querut per voluntariam
paupertatem Non ergo oēs
tenent' oma relinquere
quatum ad effectu· mlt' p
fectu qui voto paupertat' sut
astricti· omes vero tenent²
rendere ombus· quatu
ad affectu ne plus affinat²
ad ista q̄m ad deum· Simi
liter· relinquendi sut pare
tes et p̄mq; sdm̄ carne
et amici sdm̄ seculu· qua
aliter· non potest quis esse
xp̄i discipulus Quod quā
tum ad p̄mu discipulatu
intelligendu est sic· q̄ ho
nor p̄mquos et amicos
non amet mlt' in ordine
ad honorem dei· et ideo p
mlt' tigent ad aliq̄d' quod sit
contra diuinu honore· tu
sut adiendi et relinquendi
Sed quatu ad secudu dis
cipulatu realr' relinquend'
sunt· quantu ad omne
timorem mundanu· etia
m licitus· mlt' quantu ad u
ad honorem dei Tertio
relinquendu· e corpus p̄riu
et vita corpalis· quod sig
nificat dns per aiam· sdm̄
p̄mu sensu· cum aut· adhuc
ante et iniam sua Ubi ut
dem est supra una accipit²
pro vita vitali prout ha
bituat corpis et detra
m eo et sic sdm̄ aug' ama
duplicatu· e odienda· uno
modo ut homo morte pro
pria non timeat ut cu ego
mlt' petrud vitat Alio modo
ut huius vite detractionem
reppinat ut voluptate se
ctet' in regno dei habeat

Et p̄mdp' hoz· e necessariu
si velimus esse discipli xp̄i
quantu ad p̄mu discipulatu
Nam p̄mo discipulatu ne
cessariu est ut quis in causa
fidei interrogatus et exactus
non pro vro non timeat
sdm̄ tractatione animi quatu
ad p̄mu· et ut detractiones
corpalibus ad peccadu nul
latenus acquiescat quatu ad
sdm̄ Secudo aut discipla
tu necessariu est ut quis
etiam non exactus cu de fide
agitur· ad mortē se offerat·
et hoc quantu ad p̄mu Tu
sus quatu ad sdm̄ huius dis
cipulatu conuenit ut quis no
solu non frangatur· deside
rione carnali· sed ut etiam
corpis non nutriat² p̄ter ne
cessitate· sed p̄ter-solam natue
necessitatem nec p̄t' se· sed p̄t'
honorem diuinu ut ex hoc
deo ex pediat⁹ seruitutis· ita
q̄ homo ymaginet² quasi deg
stet in mente· et expetendo
corpis necessaria tamq̄ua
sui mancipia· et sic quicquid
homo de cibo uel potu sumit
per hoc intendit non solum
hue nentati subuenire· sed etia
deo primo pluter· ministare
et p̄mare pro sui mutuo sp
sustentatoe Similr' est intel
ligendu de quolibet comodo
corpali Tertio arto relinque
da est ama p̄ma· accipiendo
pro nobiliori in aie qualis
est voluntas· et sdm̄ hoc ip̄o
sto relinquit animi mentis
aliud q̄m voluntatem p̄ria
relinquit· et eam diuine vo
luntati conformare Quod co
tingit dupliciter sdm̄ duplex
discipulatu· Uno mo quidu
ad dicta p̄cepta quibus ho
mo vult aliqualr' contra

re · et hoc est necessariu primo
discipulatu · Quomodo quia
tim ad queuis diuina bene
placita · quibus homo volu
tatem suam m quatu scit et pt
per omnia conformat · ita q
animus quasi sty et om exte
riorꝝ oblitus se totu in diuina
voluntatem transformet · nuꝫ
illud verbu dñi · qui vult ve
nire post me abneget semet
ipm · Vbi dicit Basilius q
abnegatio superbia · et totalis
sui oblituꝫ · et recessus a pri
uatis voluntatibus · Et ristoteles
relinquere aiam ppria rem
tiemt sede discipulatus · Et
nota q̃ hec omnia p̃dicta
ppter vpm · relinquendi co
prehenduntur m professione
religiosoꝝ · etiam hoc modo
et aliter · ꝑ̃ supra · Nam re
linquio rez exteriorꝝ · ac etia
ppinquoꝝ et amicoꝝ · comp
henditur m voto paupertatis
voluntarie · electio vite car
nalis et delationis corporalis
intelligitur m voto castitat
electio ppie voluntatis intel
ligitur m voto obedientie

O mme ihu dpe splendor
patrie glie · mitte i me
ignem et feruorem spꝰ sc̃i
ut attendatur · et augeat̃ ac
ꝓficiatur m me caritas dei
et proximi · Da michi affec
tionem carnalis p̃gnitat
et amorem corporalis delec
tationis omne relinquere
teq̃ super omnia diligere ac
p̃sideratione et discretio
nem m omnibus apprehen
dere et nichil m seculi
tate vnu ut meritoꝝ mee
confidere · sed legationem
lachrimaꝝ et bonoꝝ ope

semper ad te mitte pareq̃
h te petere et reportare
Da etiam michi ut om
nibus renuntiem ex affectu
et omnia relinqua m effu
ut sit tuus veritꝰ sm dꝰ
cipulus Amen · De compo
latione discipuloꝝ mitt̃ ondi
preceptor Capitu xlvm ac

Qui vero dñs separat
discipulos ab om
nib⁹ et temporalib⁹
bonis · dat eis ꝑ
consolatione alios
quos consortio sustineat
et ipis domos suas aperi
ent · ac necessaria ministra
bunt vite ꝑ spem retri
butionis eterne · dicens Qui
recipit vos me recipit · me
recipit spualiter · et q̃ me
recipit · recipit eum qui me
misit · Simile alibi habet
vbi dicit Qui accipit q̃
quem misero · me accipit
qui autem me accipit · accipit
eum qui me misit · Illud
maxime vos membra mea
estis · et ego in vobis sum
qui recipit vos me recipit
Similiter · aut q̃ ego pleni
oriu sumus · et ego sum in
patre et pater in me est
qui me recipit in membris
meis recipit eum qui me
misit scilicet patre · Et per
consequens bona recipit
spm̃ sanctu qui ex spre
et filio per gratiam habi
tat recipientis mentem
Vnde manifeste est quia
et patrem et filium totius
trinitatem recipit · qui di
scipulum venerat · et recipit
qui vero dei nuncio

63

facat deo omnipotenti et t
mtari mse pabilia iuuia
facat Et certe hoc magn
est ꝓmiu ꝙ tu recipiedo
hoiem efficiaris totius
trimtatis habitaculum
Et per hoc hortat eos
qui discipulos et nutrios
suos receperut ostendes
magnitudine premii qua
habebitur Vnde cryso
Cerpm posuit in eis.
ut ad sustephone exp oe
vpiaiu ꝓbm pnotaret
sibi imputans alterius qd
eis forsit datu hec cryso
Sed studeant predicato
res et discipli dni ut se
tales exhibeant ꝙ ceteri
bonoꝝ opeꝝ exp exem
plo pnotati beneficia
tantaꝝ libencius eis im
pendant Vnde dum qui
dam in predicando exclā
mationem non modicam
faceret de hoc ꝙ captiuus
et affectus homo multoru
ad deum et ad scōs eiꝰ
defecasset et ꝙ vbus suam
martham in nudo iam
non suscipet que tot ut
olim sibi obsequia faceret
post completu sermone
quedam deuota matrona
rom adut eiꝰ quasi substo
machando dixit O fratri
s martha me ut olim in
hospitet suu dom vtiq; vbs
nuc quoq; sicut olim suscipet
suam martham mte
dens ꝙ si quidam de pdi
catoribus essent sicut debe
rent adhuc essent qui eis
tum om deuotione subue
nirent Et ut in sustinendis
[illegible] necessitatibus credēn
tium dom se sistere arbitret
adiugit Ego recipit ꝓphe
tam non simpliciter sed in
nomine ꝓphete et iustū non
simpliciter sed in nomine
iusti et iustū non simpliciter
id est ego affectu carnis sed
ꝓpter consanguinitate uel affi
nitatem aut qua amicus
e seu compatriota uel humoi
net ꝓpter lucru uel comodu
temporale qua sic no recipit
eum puta in dei uel ꝓphete
seu iusti nomine sed q dei
minister est ac dom fidem ꝓphe
tat et nuciat uel iustitie
opa facit mercede ꝓphete
vel iusti a deo acciꝑiet cuius
ꝓpheta nutrius ille est qui
hunc iustificat Recipiuti
em quis dupliciter vel intui
tu doctine sic dicat ꝓpheta
vel intuitu bone vite sic di
cit iustum Amen ꝓphecie
et iustitie mercedem accipiet
qui in ratio ꝓpheta et iusti
tiam diligit ut omnibus
hominibus eo affectu seruat
in quibus ꝓphetam uel iusti
tiam esse cognoscit Nam
quasi ꝓpatres in ꝓphetis
et in operibus iustitie sibi co
stituit dum sua largitate
eos sustentat ne ꝓpter inopiā
deficiat Et cui eni spualia
dona habentibus temporalia
subsidia tribuit in ꝑpis spua
libus domus eius collaborat
et cooperator existit et id circo
cum illis apud deū premia
habebit et ꝓfectus meriti eoꝝ
erit Immutet qui sacerdo
tes pro dni nomine et qua

sacerdotes sint. Venearur et
recipit. Mercedem sacerdocij
habebit. Eandem itaq; mer-
cedem habebit recipiens de
receptione. quam pheta de
phetia. et iustus de iustitia
et sacerdotes de sacerdocio
et potest esse equalitas qua
tu ad mercedem substantiale
s eo equali operetur. cari-
tate. Vbi expositor phete
doctores intelligunt. iusti ut
omnes xpiani phete ergo
nomine. Voluit dicendo eos
predicatores xpi. iusti aut
nomine. omnes homines xpia
nos. In nomine phete id e
quasi phetam xpi. in no
mine iusti id e quasi iustum
xpi seruum. Quare aut mer-
cedem habet ille qui/iustipt
propter deum propi. in anteum
et sint ambo equales. et
ille qui laborat propter deum
et iste qui propter deum labo
rantem refrigerat. reputa
suscepisti sacerdotem. sacer-
dotis habes mercedem. Qui
recipit iustum. iusti las
ci habes mercedem hec ex
positoris. Si ergo omnibus
sufficit. omni petenti et in
digenti sine personarum elec
tione tribue. dei nature
uel gratie. inquid culpe
Si non omnibus sufficit deus
tantu gratie munera illud
deputet clemosinam tuam maul
tua. donec iustum inuenias
tamen si opus fuerit pasce
fame morientem. alioquin
si non pauerit occidisti. et
idem clemosinam. ne quis pos
set se per paupertate excu
sare. de causam et dicere

pauptas me retinet ip hos
pitalis esse non possit. hac
excusatione leuissimo p
cepto deleunt. duos. et cu
cullu potum dederit non
dico aliud. cum non plu
ribus. ego inimicis meis
non solum maioribus.
calidam. non tepidam. aq
non vim. frigide no calo
de. in nomine discipuli
id est intuitu ipsius. quia e
discipulus meus. et fide
lis. Demerearis fidem xpia
nam. amen dico vobis id
est fideliter et certissima
liter. premeto. non pdet
mercedem quia ex bono
affectu pocius meruit
quam ex actu. quia et actu
meruit et affectu. Non
tantum meruit de maiori
obsequio sed de minimo
quoq; mercede sustinet
quicunq; in nomine disci
puli vobis seruierit. Ha
uite de aqua frigida di
cit. ut nemo causet excu
sando se. per moriam ho
lem aut. aque calide. ne
m calida et pauptatis
penuria et ligni. octa
no quereretur. Et ideo qui
non habet vnde aquam cale
faciat. saltem frigidam
det. prb deo petenti. Cui
libet ergo quilibet cuius
paup potest aliqua pre
tate operis facere. qua pt
aque frigide potu dare
In hoc em quod dantur
propter. dpm non tantum
pensatur quantitas doni
quod datur. quantu pen
satur. quantitas bonita
tis ex qua datur

1 propter deum pegrinum
talis mercedem habet et
iste qui

41
64

non quatum des. sed ex
quarto. attendit deus v
tudy quidem attendit
sed potius hoc qm illud
unde crisostom⁹ Mere usq
usdex qui em et pro ver
bo ocioso constituit pena
usuram erat ut pro aqua
frigida daret mercedem
frigidam aquam ideo dic
ut nec calefaciendi impe
dat laborem Non em qua
aliquid est quod dat. ideo
habet mercedem sed qua
magnus est pter que dat
quod em si aliquid am
plius voluit dare et no
potuit. nudquid ustu e
ut sdm modicu opus am
gustetur larga voluntas
ppetuus est ergo ut opus
extendatur sdm volun
tatem qm larga volun
tas angustetur sdm opus
Duo ergo omes paupes
volentes bene fare non
fortat ita nolentes bn
facere mercenabiles reddit
Cuy em aque frigide
mercedem constituit. pu
to q et sme ope mde vo
luntati reddet mercedem
hec crisostō Et nota q
duplicem recipiendo⁹ dif
ferencia ponit. siliet
ppetam et ustu et mim
mo distributi In ppeta
progatiua doctrine. m
usto progatiua vite. in
mimo distributo progatiua
superogationis. Sedm glo
sam em mimu sut qui
mi penitus in hoc mundo
habent. et ideo inducit eu
dno eruit. Vltimo aute
loquit de receptioe disti

pulo. intendebat. quas ex
pmissis concludit. Quor
est mutatio distributi ad ma
ius. qm phete uel usti
sed illoꝝ receptio remunera
batur a dno. ergo multo
plus distributo dni receptio
magno ergo affectu recipi
endi sut distributi ppt dnm
qui tam minima beneficia
non euacuat a mercede Ea
em que sunt domi fidelibus
reputat sibi fieri dnō.
et hoc tam in factis malis
sicut ubi Saule saule q
me psequeris. ad e fideles
meos qm etiam in bonis
sicut hic patet ex pmissis
quia dicit se esse receptum
in distributis suis. Unde be
nedictus in regula. Omnes
supuenientes hospites tm
quos suscipiant. et ipe du
turus est. hospes fui et sus
cepistis me. omnibus ven
turis suis discedentibus
hospitibus mclinato capite.
dnō in eis adoretis. qui
et suscipiebat pauperes et
peregrinos. maxime suscepto
rum cura sollicite exhibe
atur. quia in ipis magis
dnō suscipitur. Infirmoꝝ
cura ante oma et super
oma adhibenda e. ut sicut
reuera dno uta eis seruiat
quia ipe dicit Infirmus
fui et visitastis me Et qd
fecistis uni de hys minimis
meis michi fecistis. hec be
nedictus igitur ut dicit
crisostō Caueam⁹ ne p nos
dubi in hospitu receptione
fuerim⁹. post hanc uitā
nobis hospitia sapctoꝝ
denegentur. Deinde ad eo

mendandu obediam · subue
get ℂ Qui vos audit me au
dit · et qui vos spernit me
spernit · qui aute me sprnit
m vobis · spernit eu qui me
misit scilicet prem · quia ego
et pater vnus sumus hoc
addit saluator ad ostendendu
q̄ doctrina discipl̄e eius
est denote et reuerenter au
diend̄a saltem ppter reuere
ciam ipius dei · tuus pn
cipaliter est hec doctrina ℂ Cū
enī vpus m discipulis pr
vero m filio · et filius m pre
est · non potest vnus hono
rari sine alio nel contempn
gitur m audiendo nel sper-
nendo euangelu predicato
res · sciat se quisq̄ non vilē
ppnas quasi libet audire ut
spernere · sed ipm dnm salua
torem et sui patrem in dis
cipulo eius magr audit · et
m filio pr honorat · ℂ Qui
cumq̄ ergo est qui sacerdo
tes audire contemnit et
conuerbis et exhoitationib⁹
arquissere despicit saltem
deum ipm non pulpendas
et eum laudare non fastidias
ℂ Si despicis audire sacerdo
tem audi nel dnm m eo lo
quentem · per eu te amone
tem et ad viam reducete
In sacerdotibus enī et dysci
pulis vpus loquit · et reius
honoratur nel cotempnit ·
Vnde apls An experimentu
queritis eius qui m me lo
quitur et m eis honorat
nel contempnit vps Volu
tatē suā nere discipulis et nu
cios vpi · ne ad illu pueniat
quod eis faciens primo nolu

deu sperne m discipulis
et nūcius suis hic ergo vps
non mistulit ut preptis
ecclie et prelatis obe
diamus · ne ad deū pue
niat murmur qua illis fe
cerimus ℂ Et ideo quilibet
sic missum et ppositu ac
cipiat · ut me ei mittente
et ipsonentem attendat
ut in petro vpm scilicet
m seruo dnm · m vpo pa
trem · scilicet m vngento
gentorem · et deo ac pre
lato non solu in hys que
exppresse docent nel di
cut · sed in hys que nouc
rit eos prēpe ee volun
tatis nel complen obediat
Vnde augl̄ magna est
prelatus homis iubenti
deo etiam magnta ius
homis ratione seruire
iubendo em deus vtile
facit quodq̄ iubet volu
erit · de quo metuendu
non est · ne non pro futuā
pcipiat Ret sicī potest
ut voluntas ppria no gra
di ruine pendere sup
hominem cadat · si eam
voluntati superior extol
lendo ppōat ℂ Et uten
Quam voluntate homis
facim · non dei · qui fa
ciut quod volut no qd̄
iubet deus ℂ Qui autē
ita facit quod volut
ut dumme seruant volu
tati · quando volentes a
gant quod agunt illum
tamen voluerit voluntas
e a quo ipparatur et iu
betur quod volunt · Vo

lunt fier quod iubet · atq̄
in eo hoc faciēs quod ille
et non voluntate illi fa
cit sed iubentis Vnde
s bernardus Epistopu
lis suis nichil ita ex
pedire sicut propria vo
luntatem duro
rem que non e cois
dei et hominibus · sed
mi tantū · id est qui qd̄
libet · non ad honore
de · non ad vtilitate ple
bis · sed ppter nostra
lucra · non intendentes
vtē dei et prodesse
animabus · sed satisfacē
cupiūt contra
dicit · que deus e
sed hoc odit aut q̄
mat deus preter vo
luntatem ppriam Cessat
voluntas propria · et mise-
ri non erit · vt aute
a dominū Tantum
quia adiecit quare
dicat subtraxerit Et
si non confidus i ora
tionibus et operibus pnat
tempto mandato su
perioris · qua ut dicit
ad litteram examinatur
si oratio obedientie
a deum mihi cotrep
sit Et ideo ut dicit
gregorius Grande ma
lum est propria voluntas.
Sic fac ut bona tua tibi
coacta non sint ℂ Hi bēi
ligis et hi mali me
ritia sit obedientia
ait gregorius diues
obediens alicui si de
re aliquid habeat nitta

62
65

lens fac quod uber atq;
uta et hoc facies quod bis
et non voluntate tua fa
cies. sed uberius Unde
et bernardus Epistopu
distretionis nichil uta ex
tinguit sanat ppria vo
luntas voluntatem duo
priam que non e cois
tum deo et hominibus. sed
ma tantu id est qn qd
volumus. non ad honore
dei. non ad vtilitate pxi
mi. sed ppter nosipsos.
facimus. non intendetes
placē deo et prodesse
proximis. sed satisfacē
hominibus huic contra
rietas est que deus e
Quod en odit aut q̄
punit deus preter vo
luntatem ppriam Cessat
voluntas ppria. et mise-
rias non erit Ut aute
aut ieronimus Quantum
virtuti adicies. quantu
voluntati subtraxeris Et
ego non confidas i ora
tionibus et opibus. pnat
contempto mandato su
periorꝭ. qua ut dicit
augꝰ Cirtus evanescitur
pna oratio obedientis
q̄n decem milia cotep
toris Et ideo ut dicit
bernardus Grande ma
lum est ppria voluntas.
qua fit ut bona tua tibi
bona non sint Quo
magis et qn nimis me
ritoria sit obedientia
ostendit gregorius dices
obedientia aliqn si de
suo aliquid habeat nitta
est. aliqn aut si de suo aliq
non habeat minima Ra cu
huius mudi sutrestus pci
putur cui cordis superior.
impatur si quis ad percipie
da hec obedit obedientie
sibi virtutem euacuat. si
adhuc hec etiam ex pfecto
desiderio anhelat Recip
em se sub obedientia diri
git quis ad percipiendu hui
vite prospera ubidem ppe
ambitionis seruit Cur
sum cui mudi desectus
percipitur cum probra adi
pisci et contuelie iubetur
nisi hec et ex semetipso
animus appetat. obedie
tie sibi meritu minuit
qui ad ea que in hac vita
despecta sut multus no
lentes destendut Debet
ergo obediens et m ad
uersis ex suo aliquid ha
bere et rursum m pspe
ex suo aliquid omino no
habe. quatus et m aduer
sis tanto sit gloriosor quā
to diuino ordini cui ex
desiderio iungitur et i pspe
tanto sit pior quanto
a pnti ipa quā diuinitꝰ
pripuit quia funditus ex
mente separatur. hec greg
Ut aute dicit bernardus
tria vincula debet habe
vera obedientia videlicet
celeritatem in iussione
iocunditate in labore pse
uerantia in opis executi
one Quatum pro bonū
sit obedientia. et p oppo
situ quantu malu inobe

dienera · ostendit augustꝰ
dicens · pfecte deus cudet
ꝙ monstrauit quanꝫ sit
bonꝫ obedienera cu hoiem
in paradiso posuit ab ea re
phibuit que no erat ma
la Sola ibi obedienera po
tuit tenē palma sola mo
bedienera meruit penam
Unde et bernardus Inobe
dienera deū offendit an
gelos alienat eiect a eo
munione sanctoꝝ vitam eter
nam amittit gaudiū sanct
demonibus eternū mere
tur supplicium Et ut No
dabit Inobedienti cū pa
sur tantus amator obedie
tie · qui maluit mori qm̄
non obedire · et ne pderet
obediam perdedit pdidit
vitam Unde bernardus Cu
ergo cōsummasset ihesus ser
mones predictos · propiꝰ
duodecim discipulis suis
modum statuit predicadi
et vincendi predictū tran
sit inde ut docet et pdura
ret in cunctis eos sti
tuit discipulos · quos dm
non erant · sed in quibus
nati et enutriti seu mora
ti fuerat · hoc est ut pdura
ret inde quibus missus
erat predicat nagꝫ inde
inde non samaritanis
non gentibus · fecit quod
docuerat et mandauerat
discipulis · ut sicut promissa
prius offerretur · iudeis oc
casio salutis · hinc ergo dat
maioribus prelatis exe
plum · ut ipi predicare no
desmant · quanus alios
non destrument ad pdicā
du · ne alijs laborantibus
ociosi fiant · et bonoꝝ la
boꝝ gloriosū fructū pa
dant Sed heu hodie pre
lati vicarios non adiu
tores querut · et quiesce
non collaborado colla
borare volut · opman
tes ꝙ sit sue et subditoꝝ
anime requestus in pa
te Immo quod peius
est predicatoribus abnis
sis quidam vacant gueꝛ
ris et pugnis · et qui p
dicando debent alias
vnificare · guerras su
ciendo non timent et
corpa et animas perime
et sic totis extrinsecus
manibus · sed polluti
intrinsecus cor dibus ad
altare accedē · ubi tripꝫ
Cum cōsummasset ihesꝰ
propiꝰ discipulis suis
dixit ad predicandū ne
laborantibus discipulis
ociosus esset magr No
en vicarios operis su
os ordinauerat sed ad
iutores Et ideo festinā
tibus mercenarijs nece
erat ut amplius ipe
paterfamilias festina
ret Nam in secularibꝰ
qui fuerit maior aut
Maior · et habuerit se
cus se minores aut sub
ditos · a deo ord quecuꝫ
necessaria fuerint ut ipi
adimplent · ille autem
in sui honore constitutꝰ
tutodmodo ut sponsus pre
est ab oīm labore secu

est in spūtalibus aute
virus non cura sed q̄ ma
ior est maiorem habet
labore deo predicatorib⁹
aptus amplius laboābat
opus a quo erat em illos
quasi sol radios suos ros
a suauitatis odores
quasi ignis scintillas
suas dispergit ut sicut
sol in radijs suis apparet
sicut rosa in odoribus
suis sentitur sicut ignis
in scintillis suis aspicit
sic in illo virtutib⁹ op
potencia cognoscat. Cū
ergo videns discipulos
suos bene instructos no
stram magis collaudet
aut opera eoz magna
consideras non poterat
admirari. auctoris ffa
ciebat eis opus miracu
la. faciebant discipuli
cum et inter mirabilia o
pationes maior virtus
fama crescebat hec ca
posto. Euntes autem
duodecim discipli circui
bant per castella euan
gelizantes non solu pce
ptationem recipientes et
curantes in aia et corpe
non malo exemplo deti
dentes et hoc vbiq; sine
ponere acceptione. Exi
stit ab arte contemplati
ua ad actionem p̄dica
tionis et curationis.
Indutus homines verbo
et exemplo ut penitentiā
agerent de peccatis. Sed heu
multi hodie exeunt a la
tebris pueri cogitatores
ad actionem inquietatis
corrupendo homines verbis
et exemplis malis. Oratio

Omine ihu xpe magr
bone da mihi spūm
sapiet. qui doctrina te pre
dicat. et mutos qui bona
vita te demonstrent. ar di
scipulos et nuncios tuos qui
te quoquo denuntiant sic
nomine tuo veneran et reci
pe ac eis caritatis obsequia
et beneficia impendere ut
mercedem cui eis mercar
te donante meritis eoz opti
nere. da in etiam dne deg
neis predicatores et sacerdotes reuerent
audire. et eoz admonitionib⁹
obediendo acquiescere ut cū
veris obedientibus valeam
apud te gram inuenire. Amen

De questione iohannis baptiste
et eius cōmendatione Capitulum.

Iohannes aute baptista
in vinculis te in carce
constitutus. cū per dis
cipulos suos magis
indigna q̄m simplici cor
de stimulatos audisset opa
et miracula que faciebat
dominus. plus de discipulo
salute q̄m de suo periculo
sollicitus mittens duos de
discipulis suis dubitatibus
ut ipsis presentibus crederet
ab illis. quia in ore duoz
vel trium stabit testimonium omne
verbum. aut illi audiret xpo
per discipulos suos missos.
quasi diceret. si michi non
creditis qui testimoniū de
xpo phibui. vos ipi dicite
ei tu es qui venturus es
xpc. et messias in lege pro
missus. qui debes saluare

Dñica 3a aduentꝰ
Cū audisset Io. in vinculis

ysrahel [illegible]
ad saluandu Johannes mt̄
pretatur gracia Johannes g̃
in vmculis est cum gra m
aliquo vmculis mundi uel
carnis uel pcti ligata tenet̄
ne pficiat heu in multis
hodie Johannes tenet̄ in vm
culis. cor-pus eni castet e
impedies hominem a conte
platione veritatis Non aut
tpe Johannes dubitauit
nec dubitando quesiuit
qui de xpi pricia in vtero
matris exultauit qui et
etiam ad baptismu ven
ti dicerat ego a te debeo
baptisari et tu venis ad me
et in baptismo eid per co
lumbam destendentem ac
per patris vocem et testo
niu agnouit et postea di
gito demonstrauit qui etiā
pro xpo at fide cuius et us
tica positus est in carcere
et puratius mortem sustine
ret morem dubitantis ge
nus quesiuit ut discipulo
dubitationem consulendo eos
per xpm confirmaret et
xpi discipulos faceret. ps
de xpo adhuc dubitates
nouerat. ut videntes signa
et correcti dictis crederent
scandalu eni paciebantur
quia tm̄ xpom et pferri
suo magro audierat. Unde
aug. ste dicte illi Non quia
ego dubito sed ut vos instru
am. Quod ego soleo dice
ab ipo audire studistis pie
cordem confirmiam audi
re Unde et hylarius Johes
igitur non sic sed discipulo
ignorancie consulit. Ut em
sterent non alia a se pdica
ri ad opera cuius intueda
discipulos suos mittit ut
auctoritatem dictis illius
opera conferret nec xpe
alius expectaret ut qui
cui testimoni opa presti
tissent. Unde etiam cū
testimonii Johannes i car
cere stricto se esse iam in
exitu constitutu videbat
discipulos suos xpo adu
gere tamē ꝑ studuit pri
mogenitus filios suos con
signet fideli tutori. De
fide erabat em multos ple
nam fidem videre discipu
los suos et sine du
bitatione aliqua creden
tes xpo. Quia pater mo
riens si videret filios su
os bonis moribus orna
tos et oim sapiencia per
fectos. quasi secur⁹ mo
reretur. Nichil de ceteris ti
menis de illis. Sic et Johes
volebat discipulos suos
perfectos videre in xpo
ut iocundius moriet̄
magis aute non sicut pr
filios suos comendauit
xpo quasi tutori. sed qua
si pedagogus alienos fi
lios quos ad tempus de
cepit ut erudiret. eru di
tos volebat xpo reddere
quasi ꝓprio patri ipse
deo interrogabat per
discipulos suos. non ut
ipse a ipsis responsum
a xpo audiret. et discret
sed ut missi discipuli oc
lis suis viderent opera ei
et crederet. Unde Johes

discipulos ad dñm ut mā
cula eius videret · q tot
fecat ut pauper euāgelizet̄ · et maior
fuerit · et melior · e
apud deum ⁊ hoīes illustris
q̄n totus mundus pleno ore
plenius loquet̄ post ⁊ ad
ipm̄ ait · queritur johēs
per discipulos tu qui venturus
es in mundum nūciandus · et
tu venturus ad inferos
moriendo et potest dici
p non ꝯpleri dubitauit
de destinatione sua ⁊ ideo re
ad eos ihesus aut ammouet
dubitationē discipulorū
et ostendit eis p̄mo factis
et post modū verbis · q
ipe esset de quo scriptū · sedm illud
cepit ihesus facere et docere
in quo predicatores et doc
tores instruunt ut no so
lū verbis · sed etiā factis
doceant ⁊ in eos emittit
et multos · qui ibi ad
cecos surdos · claudos et
leprosos curauit · et alia
mīracula fecit · ipse pre
dicauit euāgeliū pau
mo pauper ⁊ repperit
q̄ plurimos et humiles ma
gis credūt euāgelio q̄m
diuites · Et per hoc respon
dit questioni johannis ut
magis discipulorū eius os
tendens per mīracula soli
diuine virtutis possibilia
q̄ ipe esset verꝰ dñs · hoc
enī plenius p̄hibebat et tes
timoniū q̄ esset deus filius
nam et sancte euāgelium
aliqui similia egerunt · non
tamen fuerunt nec sua auc
toritate et mussione sed m
nisterio et oratione ecclesie fecerunt
Vade dicite et renunciate
ihesu scilicet factis et ver
bis aut illis Ite et renunciate
johanni que audistis ab alijs
antecessoribus venientes et vidistis
priualiter ad preceptū meū
fieri postquā venistis · ut
vos de me certificetis · per
eum populus qui ipse · vel q
audistis in predicatore · et vi
distis in mīraculorū operatione
et quasi dicat · videtis me
agnoscite me videtis factū
et agnoscite factorem ⁊ ecclesie
illuminō · mortuos suscito
pauperes ad fidem conuerto
et cetera facio · que me factu
ꝓphete predixerunt · Vide o
pera que ego facio testimo
nia phibent de me · videsis
michi non credatis vel op
tibus credite · confitete opera
que in me vidistis qui ꝓphe
di aculus que legistis · et
et me illum de quo dixerunt
esse cognoscatis ⁊ ceci videt
et impedimentū illud ꝓphetiarū
tuarū aperiant oculi ecclesie
⁊ claudi ambulant ut im
pleatur illud · tunc saliet sicut
cervus claudus · lingua mu
dantur · ut impleatur illud
languores nr̄i ipe tulit et cu
liuore sanati sumus · ⁊ surdi
audiunt ut impleatur illud
et aures surdorū patebunt
ꝓmortui resurgunt ut impleat
illud Viuent mortui mei
feti mei resurgent · pauperes
euangelizantur · id est per euā
gelium instruūt · et illuminant
et ad fidem conuertuntur · ut im
pleatur illud · euangelizare
vel ad amdrandum pdupe

ribus mslt me fit aute poco
mencio de pauperibus qm de
diuitibus q̃na pauper con
neritutu- fiterilius hbn ꝺco
pauper autem euangelizatos
mtelligo nel pauper spiritu
vel cete opibus pauper ut
nulla mter nobiles et ignob
les mter diuites et egenos
m predicatoe distancia st
Rabate ergo rchnm q dn
dem audistis m pphetis per
messiam fieꝺa vidistis mo
res me mpleta fa cm tur
dgebat xps que pphete loq
tes de tempe messie pdi
erant cum factum Sub
tiliter ergo respondit mich
talem rationem cum opa
tm opa omnes natiue fa
cultatem excededa et que
pphete predixerat de xpo
me pfecto est xpus sꝺ ego
talia operor ergo ego sum
Vtiliter ergo quo ad rbnm
discipulos respondit dns
pctus per opa qm si dub
ffet ego sum ut ipa opa
dns manifestaret eis q ipe
esset messias porrus q̃ pet-
bll quod testimoni quod e
a rebus et ꝺcbus credibi
lius et validius est testio
mo quod est a verbis et ma
lidior est vox operis qm
sermonis Voluit enim ꝺcere
bis verbis dicere ego sum
pter- arrogancie vitande
exemplu sꝺ tamen euide
tissime ostendit se esse illu
dqus quer ebat eis non
ualiter- per seu opa xpi
mmabilia hec postea quibus
liberauit homes a corpalibus
defectibus possunt accipi
sed mala a quibus cotidie
spualiter liberat anmas
Cecitas est ignorancia
et error- rationis eluctus.
Claudicatio est mfirmitas
et cunctas affectiois mo
mentis. le pra est concupis
cencia et immundie cor
cupistencie carnalis Clau-
dicatio est malicia et duri
cia obstinate mentis. ipos
est separato aue a deo per
mortale pectatu pdu
ptas est defectus q̃ttue ad
virtutu. hec est mala
pro magna q̃uate nobis
ex peto p̃m̃ yomis in
firma tollit fides et pre
dicatio xpi denote recep
ta. Nam ratio illumiat.
affectio rectificat. concupis
cencie ardor extinguit.
obstmatio fi angitur per
cam fugatur- et gracia
confertur- Cludam en
sut ceci per ignorancia
quos liberat xpus illus
trando mente ad dine
cognitionem Cludam
sit claudi m affectu pra
he voluptatis. qui bene ad
dent quid agendu sit et
quo derelicto modo xps
sequendus esset sed no
lunt. uel partim volut
sequi modu. primo xpm
claudicates in duas ptes
fiuisse versus deu et mu
ndu. quos liberat xps dire
nendo mentem ad dine
voluptatis explenonem
Cludam sit leprosi mu
nire. que cu prius et diam
maculat. ut alteruis per
cam contagione. quos a

berat dñs depurando me
tem ombode a cuiuscabili
bus defectibus ⁊ infirmitatib
⁊ indelm sue fuide per
cordiß durricie et miseri
cordia · sue ad predica
tionis hostem · sue ad pau
perum clamorem · quos
liberat dñus mei mandato
meritem ad verbi dei et
pauperu obauditione ⁊ cu
dam fuit mortuu per per
mortiferis obstinationis · ⁊
liberat dñs resuscitando
et renouando mente et
hominem interiore ⁊ cu
dam fuit pauper a celesti
bus ⁊ tractus et perturbed
mei et miseri quos dñs
liberat dirigendo mentem
⁊ actus et reflectendo virtu
tibus · Ista autem miracula
spuala fuit maiora · ⁊ ⁊
corporalia · manus em est
sicut augustinus iustificare
impiu qui creare ceu
et terra · pluß e resuscitare
animam mortuam peccatis a
qui iustificat impiu ut
mortuum · pluß e re
animam reformando vitam g
ratie quam mortuam peccatis
reformatio materialis vi
tam · Deinde dns subiungit
et beatus e qui non fue
rit scandalizatus in me
fuerit in misericordia et
humanitate mea dubitando
de deitate et diuina pote
tia · credes me posse hoc
esse · quia me videt mor
tale carne sumpsisse · beatus qui
me pati videt et no me
negabit · cuius fidei nihil
temperamen affert · crux

mors et sepultura · unde et
Lazaro fuit beatus quia non
fuit scandalizatus ⁊ quia
dicit · licet operer miracula
ut deus · quia tamen ut ho
mem crucifigendus · tanedem
est valde hominibus ne in
me mortem desperando quia
signa videntes animo · Et beate
dicit in me non a me quia
opus mihi nulla fuit causa scan
dali actuc · sed potuit esse
quodammodo materia scandali
li petra em nullu scandalu
sit · ⁊ natura sue debitum
facit · sed petra ceruit nisi
meritus scandalizatus · quia
leditur · Propter ergo dominus
inter mortuos voluerunt quia
eu opm non credebat · qui
tot et a pdore scandalizabat
gat · hoc em indicavit ut io
hannis discipulos ad se tra
heret · qui de eo offendebat ⁊
quia iohannes in opibus mi
ter clarebat ⁊ quasi est dicit
Indete ne scandalizemini in me
⁊ ne in aliquo de me mino
sentiatis · Simul autem pru
sor intendebat amouere a
discipulis dubitatione de
xpo · se saluatore ut eum
a timebat de proximo · com
mendans eum multitudi
tudinis que nesciebant mysti
rium secretu seu causa mira
culorum · ne turbe scripsu
rentur iohannem male no
tu fuisse et ideo discipulos
misisse ac per hoc minus
crederent testimonio
iohannis · Audientes ergo questi
onem a discipulis iohannis
dño proponi · putare potu
runt iohannem levem in

et cessatio unde ⁊ dicit
scandali

fide et mollem in bua qua
fidebatur- prius dum erat
liber- de dño assu-masse q
modo in edrā quasi adhe-
rentē fractus videtur- quere
leuitas ad hesitationem q̄ th
omis mollities ad concupiscam
uoluptatis ptinet et intrap
dus a johanne excludit et eu
de contrarijs et quibusdam
alijs cōmendat Magis aute
uolui commendare johem
in absencia discipulo- eius
q̄m in ps̄encia ut eius come
dano non ex fauore humano
nec ex adulatione sed amore
ueritatis procedere videretur
Et per hoc docuit nos fugere
notam adulationis in comen
datione aliorū et maxime
magnorū in pncia eorū Un
de crisostomus Ex hijs bene receden
tibus discipulis cepit laudare
johannem Non sicut quida
homines blandidici qui libent
homines in facie laudent aut
qui videntes amicos eius fide
les aut domesticos eius quos
credunt nutrituros illi quid
quid audierint Nam si im
prudens est gaudet laudatus
in facie Vir aut sapiens q̄
laudatur in facie flagellat
in corde potest duas ergo cau
sas homo in facie laudari no
debet Primum si sapiente
illum putas qui sicut suscep
turus est Et quare illi lau
dibus tuis molestiam facis
Crisostomum illum existimas
extollendus est quare im
prudentiam eius laudibus tuis
nutris Hec crisostomus Deinde
consequenter emendat johem
a multis et primo a con
stancia fidei et mentis Di
cit ergo Illis autē discipulis
johannis abeuntibus silu
it a dño et reuertentibus
ad johannem dixit ihesus
ad turbas Quid est qua
lem existis in desertum
videre Non modo sed olim
cum adhuc johannes esset
in deserto nec erat
in cultore Quasi diceret
Qualis creditus ip̄e sit ille
quem iam diu ante in
cula frequent existis p
dicē Unde crisostomus ac
si diceret pter quod cunctas
has dimittentes concurristis
in desertum Non plebs
tanta cū tanto desiderio
in heremo remansit nisi
magnum quendam et una
bilem et petra solidiorem
videre se estimans existis
nequa videre arundinem
vento agitatam Quasi
diceret Non sicut mobilis
sicut arundo ut leuitate
mentis et fidei de dño am
bigeret quem antea pre
dicauerat sed ita constans
q̄ nec timore nec fauore
a veritate declinabat Ne
sicut arundo johannes
sed columpna non move
batur- vento nec prospe-
ris nec aduersis inclu
nari nouerat sed inter ad
uersa et prospera imobi
lis p̄manebat seruans in
prosperis humilitatem et in
aduersis patientiam Non
quassabatur- timore nec
flectebatur- adulatione nec
eum blandi gratia nec as

uerū ne cuiuslibet fame
bat- hoc eodemq̄ tempore
reprehendebat illos qui eū
laudabant et illos qui
eum vituperabant Sic in
nostris ut amicos diligere
ac se potentes ut impe
rat abiecit Arundo
agitur vento agitatur ne
mens non erat quem
fama sue pertrudimus
cultor Unde crisostomus
dabimus est patrimus et
dam habens virtute
deo qualis pius pensus
ut fluvium pius eū qui
dicit ficte etc Sic et
no carnalis et secularis
quo fidei nulla e me
la et pius pensat
fuerint in eo qualis
temptatio pensat ut fa
at turbat eū pud
nos Distans ergo
ris harissim arundo
o agitatā non esse Ho
mis animū inter au
ingentes positū Stet
ribilis status nostre
es Nulla nos detra
ad iram puocet atq
tumeliam iurgijs gra
dus fluor mitigmet
nos prospera eleuet
adversa perturbent
ens solidate fidei fi
mes magnaq̄m rectā
sonantis mutabilitate
mutamur hec gregorius
bere hic johanne lau
e ut sicut ipe nec pros
mendare nec carnalis
mnosis forma iustitie
ceptat Et nec nos pti

perd wa cuuq̄libet face
bat · vno eodemq̄ vultu
respicebat illos q̄y eu
laudabant · et illos q̄y
cum vitupabant Sic m
imicos ut amicos dilige
bat sic potentes ut impo
tentes arguebat Arundo
igitur vento agitata io
hannes non erat · quem
a statu sue rectitudinis
nulla rerū varietas in
flectebat Unde ꝯ stom⁹
Calamus est patulus et
nullam habens virtute
et ideo qualiꝫ vis ventus
leuis fluuerit sup eū hu
et illuc flectit eū Sic et
homo carnalis et secular
in quo fidei nulla e me
dulla et virtus veritat
non fuerit in eo · qualiꝫ
cuiꝰ temptatio venerit su
per eū turbat eū p̄d'
et grec Distamq̄ ergo
fratres karissimi arundo
vento agitata non esse · Co
gdemus animū inter au
ras lingua⁹ positū Erect
inflexibilis · status nostre
mentis Nulla nos detrac
tio ad iram p̄uocet aut
ad remissionem iustitie
nullus fauor mouemet ·
Non nos prospera eleuet
non aduersa p̄turbent
ut quy soliditate fidei si
gnum · nequaq̄ rerū
transeuntiū mutabilitate
moueamur hec grecꝰ ·
Ipse ihe hic iohannē lau
dat · ut sicut ipe · nec mor
tis timore nec carnalis
vite amore forma iustitie
deseruit · sic nec nos vel
lui reliquamus p̄ modicū
uel eternā p̄ transitoriā
et cruentū potius q̄m fale
ras mundi eligamus Et eūdē
comendat eū ab austeritate
vite et penitentie ipsa non
sint mollibus vestitus nec
deliciis vsus Unde dicit Sed
quid existis videre hominē
mollibus vestitū similiter p
carnis curam delitiosum
Quasi dicat non · quia ut
dictū est supra iohannes
habebat testimoniū de pilis
camelor̄ · et esca cuiꝰ erat
locusta et mel siluestre · ut
ipo tamen satisfacis sue testimo
nio contemnet mundū eu
bonis et deliciis suis Ad hoc
etiam manebat in deserto
ut austeram vitam duceret
non solū eo victu et vestitu
sed etiam eo loco · propter q̄d
subditur Ecce qui mollibus
vestiuntur et deliciis vtuntur
non in deserto · sed in domib⁹
regum sut · quia ibi vita de
liciosa agitur · Ad hoc enī
multi magnatibus adulant
ut cum ipis comorantes de
liciis vtantur · sed homines
veritatis talia asperantur
Unde narrat valerius maxi
mus q̄ quidam dixit dyo
geni blera lauanti · Si tu
dromo adulari velles · ista
non ederes Cui respondit
Et tu ista edere velles · dro
mo adulari nolles Et
sequit hic venditus veri
tatis amicitior · malens ole
ribus sustentari q̄m magna
tibus adulari Sed hodie
heu multi eciam religiosi

contrariu factum et p modi
co maioribus et etiam alijs
adulari non erubescit Et
bene dicit in domibus regu
non pontifices debent es
pontifices et omnes prelati
ecclie et etiam cor familia
indui veste simplici et reli
giosa non molli et pciosa
Unde legitur de beato augu
p vestimenta eius erat nec
nitida plumis nec abiecta
minus Unde et Jeronimus
Ornatus ut sordes pari
modo fugiendi sut quia
altere delicias alteri glo
riam redolet Quomodo
ergo clerici et religiosi eq
mollibus et deliciis vtuntur
sicut et hi qui in domibus
regum sut Sed timeant ?
caueant sibi . quia non ce
lesti sed terreno regi mili
tant . qui pro deo peti appa
fugiunt . sed solis exteriori
bus dediti pocius vite mol
licem et delectatione que
rut Si ergo vilibus vesti
mentis indui virtus no
esset nequaquam dns ioh3
de vestimenti sui appenta
te laudasset Et si pciosis
indui vestimentis pertinu
non esset nequaquam de pe
na diuitis loquentis pmit
teret . quia induebatur
purpura et bysso Cum
vero periculosum sit vti
mollibus vestibus patet
per crisostomu qui dicit
Mollis vestis dissoluit
rigidam animam et si rigidu
corpus assumat et asper

facile per humoris mollitie
delicatum reddit et fragi
le Sic asto aut corpe mol
liri nocte est et animam
pturpare lesionem nam
ut pluimum hpationes q
sub consonant dispositio
nibus corpis hec tripotito
nistute per vestitus mol
libus possut intelligi adu
latores quod bene significa
catur per indumentum
sicut em indumentu adap
tat se illi cui est si adu
latores adaptant se ma
lis ut qui timore pecuni
ome uel amore laudis
pectantur vina non reda
guut . et ut temporalia lu
cra uel comoda conseq
possint . illis se conformi
tat non metuut Sed sdm
gregem Johannes sit mol
libus vestitus non erat
quia petrarum vina no
blandiendo fouere . sed
mcrepando castigare no
uerat Unde sdm
Jeronimum et Fabianum
docem hic q pdicatores
veritatis declinare debet
molliu palata . que mol
libus indui adulatores fre
quentant qui vitam pet
cantum palpant vngunt
et non pungut Item notat
q predicatio hic veritat
coducit ad duricia cibi et
vestis Cui aute falso p
ditant adulatores sit . lu
cra sectantur diuicias q
nut deliciis affluut Et
tales sit mollibus vesti
mi domibus regum sut

67
170

id est sctm gregf. exterio
res regm celestis sub iure
diaboli sut · quy sunt reges
tenebraru. Per desertum
quoq; potest intelligi reli
gio · quia sicut deserta sunt
medii et queda via inter
egiptu et terra sanctam
ymmo ois sit religio est
quoddam medium inter ce
lum et mundum et quasi
quedam via directa qua
itur ad celu. Per iohem
existentem in deserto in
telligitur religiosus quy
non debet esse arundo id
est hypocrita · exterius
sicut arundo virens · et
interius vacuus · sed exte
rius debet viri p honesta
conuersatione · et interius
debet esse plenus per fide
et feruente deuotionem
Item non debet ee fragilis
sicut arundo et omni veto
tedere · sed debet esse fir
mus et oim temptatiom
resiste et ner maledicoe nr
debet moueri benedictioe
Item non debet esse mol
libus vestitus id e adu
lator · sed serosus ad vi
ria · et nullius in hoc p
sone acceptor Tertio co
mendat saluator iohem
ab excellentia psone et
claritate notitie quia plq
qm̃ pheta fuit · pheta
quidam fuit quia dnm
venturu prenidit et pe
divit · quod et alii phete
fecerut vnde supra dictu
est · tu puer pheta altis
simi vocaberis ite plus
qm̃ pheta fuit Primo q
a deo per angelum phe
tatus fuit · secudo q matris
matris phetare ceput · ter
cio quia femis phetaru
fuit · quarto quia dnm a
se et ab alijs prenuntiat et p
dicto digito demonstrauit
quod alii non fecerut Na
sctm gregoriu phete offi
cium est venturu predicere sed
non eius demonstrare · et uto
sctm aug.m et ambrosiu e
maior phetis quia phete
dnm venturu prenuciare
runt · quem videre desiderue
runt et non viderunt · hunc
autem prestitit est q illi que
runt · sexto sctm hieronimu
quia ad priuilegiu phe
tale eciam baptiste accessit
premiu · ut spu et phetia
baptizaret dnm · octauo q
angelus et si non natura
tamen officio deus est Nono
me quia p dominor dño fuit
et pene cum ipo fuit deu
nde crisostom omnes qui
dem phete ante faciem dñi
transmissi sut · solus autem
iohannes sic missus e ante
faciem dñi · ut pene cum
ipo veniret · Quatuor pre
ceteris phetis iohannes
in tempe unio dñm tantu
unxerit pre illis prodominor
erat dño Multe quidem
stelle ante lucem precedunt
nuciantes lucis aduentu
nulla tamen eam lucifer
nomen habere meruit nisi
una · quia cu ipa luce precedit
Sic omnes phete ante faciem
dñi precedut nuciantes ad
uentu eius · solus autem io
hannes precursor e appellatus
quia non solu aduentu eius

annuciat · sed etiam illud digito
ostendit dicens · ecce agnus dei
hec crysostomus ¶ Quarto com
dat eu ab auctoritate doctrine
et officij dignitate ad dicta ·
hic est enim de quo scriptum e
stabilitet in malachia et sunt
verba prius ad illud populum
comendantis et dicentis Ecce
ego mitto angelum meum ad e
mundum · scilicet iohannem bap
tistam · qui etiam vitam duxit
angelicam ante faciem tuam
id est ante preclaram tuam tem
palem · et ante eiusdem predi
manifestationem et cognitio
nem · qui preparabit viam tuam
predicando penitenciam bap
tizando ad satisfactionem · te
admirando ac manifestando
ac corda audituro ad recipie
dum te · et tuam predicationem
pia reddendo ante te id e
inte ostensionem tua ad mun
dum Hic officium predicatoris e
preparare corda audituro ante
aduentum dni ad iudicium uel
ad mentem · Dutus e autem
iohannes angelus propter duo
primo propter officij dignitate
qua nuncius · officium enim
angelorum est diuina reue
lare sic officium iohannis e
diuina predicere · Nam sicut
angelus gabriel natiuitate
saluatoris paucis admiratus
persone · scilicet virginem ioseph
plasmatis et magis uta io
hannes palam illum terre mun
do nuciauit unde beda An
gelus vocatur iohannes no
natiue societate · sed officij
dignitate Duo nomine recte
appellari potuit homo ille
qui fuit missus a deo ut testi
monium phiberet de lume
et veritatem in carne de
mundo nuciaret
Et sacerdotes angeli mi
nistrant · unde apostolus
phibet ne mulieres de tecto
capite orent propter ange
los dei · id est sacerdotes et
eorum greges · unusquisq; fi
delis si a prauitate pro
prio reuocat et ad bonum
exhortatur · Si eternum reg
num uel supplicium errantibus
denunciat · Perfecto angelo
id est nuncius dni est ·
Secundo dicitur e angelus
propter vite angelice
puritate · quam duxit
in solitudine in virginita
te in contemplatione
unde crysostomus Beatus
iohannes qui talem me
ruit habere laudatorem
audi me et intellige dig
nitatem Puto si non est
audacie dicere et gloriosum
est iohannes quia homo
fuit et propter meritum vir
tutis angelus est vocatus
vocatus quia secundum nomen
angelus et natura fuisse
Angelus enim hoc primo
angelus est non tutum
est virtutis premium sed
tum nature proprietas esse
aute mirabilis est qui in
humana natura angelica
transgressus est sanctitate
Et hoc obtinuit per gratiam
dei quod non habuit na
tura Hec crysostomus Et ut
summa virtutis comenda
tionis eius dns breuiter
comphendat · subdit Amen
dico vobis · inter natos

mulierum non surrexit maior
iohanne baptista. Signat
dicit natos et non
natas. ne virgini matri
xpi preferri uel equari
quo ad sanctitatem intel
ligatur. que prelata e
omnibus sanctis. et post
xpm sanctior fuit vni
uersis. Dicit autem mulierum
non virginis ne xpo co
pari videatur. quia mulier
ibi non solum sexum sed etiam
corruptionem significat
secundum quem modum beata
virgo mulier non fuit
Et si mulier aliquando in eua
gelio nuncupatur. ibi mu
lier pro femina et sexu
ponitur. Nec ceteris prophetis
et patriarchis cunctisque
hominibus prefertur hic io
hannes. sed equatur. uel
nullus ei antepponitur.
Non enim statim sequitur
ut si alii eo maiores non
sunt ille maior aliorum
sit. Unde non negat quin
equalis sibi aliquis surrex
erit. Utrum vero postea
sanctior eo aliquis fu
erit. uel adhuc futurus
sit. in discussum relinquitur
Unde crisostomus. Scrip
tura quidem non dicit io
hannem maiorem esse
ceteris sanctis. sed cete
ros sanctos non esse ma
iores iohanne. Coequa
uit eum ceteris. non propo
suit. Et iterum. Quod autem
dicit tale est. Non pepe
rit mulier isto maiorem
Et sufficit quidem hec e
nunciatio xpi. Si autem
vis et a rebus ipsis discere

hoc. excogita eius immensam
conuersationem et mentis al
titudinem. Velud enim qui ce
litus descendisset degebat
in terra. fere nullam gerens
curam de corpore intellectu
aliter erectus in celum et soli
deo coniunctus. de nullo mun
danorum sollicitus. Sicut enim
in celo ita conuersabatur et
nature necessitatibus superior
effectus. extraneam quandam
ambulabat viam in ymnis
et orationibus omne pertran
siens tempus. hominum quidem
nulli deo autem continue soli
colloquens. Neque enim vidit a
liquem conseruorum neque visus
est alicui horum. Non lacte usus
est. non lectulo. non tecto. non
foro. non aliquo quoque poti
tus est humanorum. Sermo se
uerus et leuis. Nam cum po
pulo iudeorum viriliter et fer
uenter. cum audacter. cum
propriis discipulis leniter con
ferebat. Nil frustra nil le
uiter. sed omnia conuenienter
agebat propter hoc dixit. Non
surrexit in natis mulierum
maior iohanne baptista
hec crisostomus. Et quia nulla
est iohannis cum filio dei
collocatio. ideo secundum crisostomum
ut copia laudum iohannis
iudeis occasionem non daret
preferendi iohannem xpo
subdit distinguendo excelle
ciam xpi ab excellencia
iohannis dicens. Qui autem
minor est scilicet etate et
multorum opinione in regno
celorum id est in ecclesia sanc
torum militante maior est
illo scilicet dignitate et ma
iestate. Quod de xpo recte
accipitur. qui tunc in ecclesia

cum rege

militante que a p̄mo iusto
incipiens usq; ad vltimu
electu p̄duxit minor a nullo
reputabatur Sed sdm ē
sctor̄ Non pures q̄ compa
tiue se diuexit maiorem
iohannē vt em etiam dicat
ambrosius · alia ē ista na
tura nec tu hiuanis gene
rationibus companda · no
em potest hominē cu deo
vlla esse collatio vel nouis
simus angelor̄ qui in regno celor̄ id est in ecclesia
triumphante ministrat · seu
minimus sanctor̄ qui iam
ibi cum deo regnat maior
est eo p̄ter statum fruitionis
qua quilibet beatus et re
prehensor quadruplicis mi
nimus · maior est actu q̄m q̄
libet viator purus · licet alt
quis viator sit maior in
potencia aliquo iam beato
unde ieronim⁹ Nos aute
simplicit intelligam⁹ q
minimus sanctus qui iam cu
deo est · maior sit illo qui
adhuc consistit in prelio ·
aliud est em corona victo
rie possidē · aliud adhuc
in acie dimicare Intellige
tamen quantu ad p̄mij
securitate · non quantu ad
meriti magnitudine De
inde quasi declarando q̄
erat plus q̄m p̄phēta com
mendat eu a tempis co
moditate in quo bēnt · q̄
in tempe gr̄ie comodo
et vtili hiuano genen R
diebus em iohannis id est
postq̄m cepit iohannes
predicare consecutionem
regni celestis per penite

No in isto tempus ge

ciam usq; nunc inclusiue
qua tempus gracie a
tempe predicationis iohis
inchoatu · semp erit q̄m
diu mundus durabit potest et hoc
ad finem mundi durabit
regnum celor̄ dim patit
a penitentibus et violen
tis id est qui non videtur
habere ius · sicut publica
ni et peccatores rapiunt
illud expectans scilicet fi
lius regis a similib⁹ dim
est sicut si aliquod datu
esset exhibentib⁹ quasi
violencia videret⁹ mise
ri in regno Unde iu
xta illud regnum celor̄ dim
patitur quia gloria dei
israhel patribus debita
a p̄phetis p̄nuntiata · a
populo oblata fide gentiu
occupatur dum per pe
nitenciam · qua iohes
p̄dicauit fide digna
ad celestem patria · qua
si in loco alieno pene
trantes Unde crisostom⁹
videns ergo quia magnus
est iohannes in cuius tem
pore tanta gracia est si
per terram · et quod in
diebus omnium p̄phetaru
factum non est in illius
tempe factum est · et pe
factus est gracie huius
ministerii Ideo crisostom⁹ dicit
bus ergo iohannis regnum
celor̄ patitur penitentib⁹
a quibus dim patitur
et violenter rapiunt ·
Johannes primus penite
tiam p̄dicauit · qua velut
quadā violencia nos a
fugiendo · et pro pe

satisfaciendo regnū celoꝝ quasi violenti non pigri rapimus et mira mur a quo em per pec catum alienati facti sumꝰ vi et virtute penitencie arripuimꝰ et id quod no bis de iure non debetur labore et violencia rapi mus q̄si rapere videa mur. vbi multū nos habeꝰ et quod angelorū possessio atquirē. Non em potest homo natus in terra ad pacē celi. nisi sibi fiat faciat violencia. cohercendo a delectacionibꝰ ppriis appetitū. et subiugando spiritui carnē suā. vt ieromꝰ. Grandis est violencia nos in terra genitos esse et celoꝝ sedē quere. possidere per vir tute. quod non tenemꝰ per naturā. Vnde et am brosius. Et ideo faciaꝰ vim regno celoꝝ omnis em qui vim facit vehe menti studio ꝑperat. no torpendi litteꝫ sit affectus. Et ideo vim faciamꝰ nō. ture. ut non ad terrena demergat sed ad superna se subrigat. Vnde et gregoꝝ. Cum pec catores ad penitenciā re deunt quasi in loco ali eno intrant. et violenti regnū celoꝝ rapiunt. Et iterū. Recogitemꝰ ergo quot quot malā que fecimꝰ et nos metipos assiduis lamentis afferamus. ne reducatur iustoꝝ quam non tenuimꝰ per vita rapiamus per penitencia. Vult a nobis omnipotens deus tale violenciam ꝑpeti. Nam regnū celoꝝ rapi vult nostris fletibus. quod nis meritis non debetur. Vnde et Chri stus. Non sine violencia fieri potest vt homo quisquis iracun diam patiencia. superbiam humilitate cōmutet. amore pau pertatis et indigencie affluē tiam superet. Vinolentiam sobrietate luxuriā castitate cōmutet et homo subito in unū alterū transmutetur. et sit a tribus p violencia regnū celoꝝ diripitur. In ecclam in collatione abbatis abrahym sic dicitur. Regnū eni celoꝝ. non desides no remissi non delicati nō tenent. sed violenti diripiunt. quę nō labos. sed ne sue pclaram inferunt violencia. Om em primū rerū voluptate fraudates. Sed ꝑfecto sut laudabiles violenti. quę vim facium ꝑpetrorum sue. homo em. ut scriptū est. in dolo ribus laborat sibi et vim fa cit pditorum sue. Nam ma est oblectatio vite prius. et executio desiderioꝝ voluptatuꝫ nostraꝝ. quas si ꝗs ab anima sua subtraxerit ac mortificauerit gloriosa ꝑfecto et vtilem pditorum sue vim facit abnegans humanitatē. Rotundissimus voluptates. Hec abrahā. Sancta bernardus. Et iuda regnū dei merentur. ut q̄ exercerent opa misericordie elemosinā et honor. quod furantes. ut qui facium secul

tas penitentias · quidam co
pellunt² intrare ut paupes
necessarii · non voluntarii
quidam rapiunt ut paupes
voluntarii · qui sut pauperes
spu Xi aute adhuc dubi
tas regnd consequi forte
pter defectu meritu uel alio
lii · audi augustinu dicete
tibi Xi quenis quo istud
potest fieri quibus meritis
quibus ve auxiliis · audi
Res ista est posita in ptate
fruentis cum regnat celo
rum patitur · Regnd celo
o homo aliud non querit
pretiu nisi tempm · tantum
valet quadru es · te da · et
habebis illud Quid turba
ris de pcio · Xps semetipm
tradidit ut te acquiret reg
nu deo patri · ita temetipm
da · ut ps regnd eius ut no
regnet peccatu in tuo mor
tali corpe · sed spus in acqui
sitione vite et ltre · venu
le habeo Quid dne regnd
Quo emitur · Pauptate
regnd dolore gaudiu la
bore requies ig nomina glo
ria · morte vita · Unde et au
gustinus Quis serpni dotu
lit hominibus quomodo regni
su societatem non dabit ·
Hec crisostom Igitur non cu
ras quid ut quantu modo
constet · et quid uel quantu
de comodis seu lucris tem
palibus pdas · aut quid ut
quantu de comodis seu dam
nis temporalibus sustineas ·
ut regnu illud de quo tam
gloriosa dicta sut rapias
et possideas Deinde subdit²
Omnes enim pphete et lex que

erant de xpo ventura
duraverut vsq ad iohez
id est vsq ad tempus io
hannis et erant xpi qr xpe
et iohannes fuerut qua
si contemporanei · evtute
em cessaberut legalia
et pphetica · vbi xpi tps
ostendit² · ut que illi ve
turu esse dixerut · iohes
venisse ostenderet Regn
tue lex uel pphetia fue
rut anichilata vno im
pleta · et imperfectio eius
amota quod exotue pdicau
cepit perfectio euangelica
sta iohannes initiu est e
uangelii · et terminus leg
et pphetaru · lex em et pphe
tia ibi finitur · vbi id qd
prefigurabant et pphetia
habut adimpletu · Nam
vsq ad iohannem · lex et
pphete figurabant et pmit
tebant · sed ex tue missionis
figurata et promissa sut
redute · quia in lege et in
pphetis veritas de xpo
erat sub figuris et enig
matibus · sed a iohanne
est manifeste ostensa que
em lex et pphete venturo
predixerant iohannes
venisse ostendit dicens
ecce agnus dei · Et qui
us post iohannem fuerut
pphete · ut agnibus et qua
tuor fluie philippi · non
tamen de xpo in carne
venturo sed patrimoni
ut predentes de quibus
tantu est hic sermo pbi
beda · lex et pphete usq
ad iohannem · quia no po
tuut ultra venturu pphe

quod iohannes promo
nem remisse clamabat · Unde
evangelius inter ces
sabit autem ut ecce ego
mitto angelum meu ante
faciem tuam · qui
parabit viam tua · Non en
dicit ut ego precepta
ego et pphetia fui · qui
tamen que ibi pphetia
et renchus que ibi p
me · Unde ecce ego
iohannes est Xi
nus pmisit iohes
meum · dilectu meu
in quo bene
dictio promissa sut
sed ea que
iohannes adimplet²
ad ea fuit ppes ex
capit est ihs
iohannes erat iohis
lucerna iohes
in omnibus
mirabilis sup
Xus est glorios
est Xus ut
in illis pte
lucerna · Non ex
tua testimonia sue
ego et pphetia pecepta
quia maiorem sui ipi
dixerut que ibi pphetia
et renchus que ibi p
me · Unde ecce ego
Xpo finis xpm

tam quod iohannes promo
ram demisse diarbat. Unde
et augustinus inter cet
dinas auctoritates euan
gelium merito excellit. Ceteri
en lex et yphete futura
nuntiauerunt. hoc reddere
tur completum in euange
lio demonstratur. Non ob
seruamus sacramenta que
in lege et yphetis precepta
sunt. quia mutata sunt. spi
ritu intelligimus que ibi predicta
sunt. et tenemus que ibi p
missa sunt. Unde erga eti
am nos ego finis primi
hominis iohannes est. Qui
iuste finis promissionis iohes
est. et merito beatitudinis
ipse est. Cui succedit eni pro
missa bona sunt. Deinde iste
usque ad iohem promissa sunt
Ab illo autem non tam pro
mittit futura. sed ea que
promissa fuerant adimplet
usque ad eius fuit spes. ex
illo autem cepit esse res. De
commendatione erga iohis
ait dominus. Iohes
ybis maior. in omnibus
singularis mirabilis fuit
hannes Cuius est gloriose
annuntiatus est. Cuius est
spaliter in utero matris
spiritu sancto legitur fuisse re
pletus. Cuius nativitatem
ste legitur matris uterum exultas
se Cuius nativitate indisti
benter celebrare Cuius pa
ter heremi deserta petiit
Cuius ita sublimiter le
gitur conversatus Cuius
penitentia et regnum celes
tium ostendit. Cuius ve
hem gloriose baptizantem
Cuius se primitus in mas
sa aperte revelarunt. Cu
ius tale testimonium perhibuit dns
ihesus xps. Ecce homo. Et
ralia. ecclia. iohannes pri
cha. imo patriarcharum finis
et caput. Iohannes yphetarum
imo et plus quam yphetarum. Et
quem remote nuntiat digito
demonstrat. Iohannes angelus
lus. sed et inter angelos eius
salutatore attestante tu dicit
Ecce mitto angelum meum ante
Iohannes apls. sed et apto
primus et princeps. quia
fuit homo missus a deo Jo
hannes euangelista. sed et
euangelii primus inceptor
predicans euangelium regni Jo
hannes virgo imo virginitatis
norma. pudicie titulo
castitatis exemplum Iohannes
meruit. sed et martirii lu
men inter natalitia secunde
mortem xpi constantissima
forma martirii ipse vere in
deserto clamantis. penitentiam
predicans verbi. Ipse est he
lias usque ad quem lex et yphete
fuerunt. Nudes et lucens ut
sponsi sponse paranimphus. Cete
ra tractatus. Et nomen
angelorum omnibus mysterius
est ut etiam ad seraphim apud
divinitatem. Et bernardus
Deinde dns subdit et si multe
rescipe et intelligere. Ipse est he
lias. non in persona sed in spu
quia fuit similis helie et hor
in tribus. Homo in austeritate
penitentie. quia de helia
scribitur. Erat vir pilosus
Quia vestem hyrsutam et
ad renes habebat. et zona
pellicius accinctus lumbos
Humilitate. de iohanne dicit
Et habebit vestimentum de pi
lis camelorum et cingulum pelli
team circa lumbos Pseudo

m soliditate constancie · de he
lia enī stribuī ꝙ ipe constat
arguebat regem achab et
regem ochoziam · et similiter
iohannes constanī arguebat
herodem · Iestio m auctori ta
te docti me · quia sicut heli
as ventu⁹ est ꝓ ꝓdica
tione suam denūciabat xpi
aduentum sdm · ita iohannes
ut supradictu est puenit pri
mu · Et sdm Jeronimu hoc
dem · ipe est helias · mstiu
esse et egesie intelligentia
sequeꝫ dñi sermo demostrat
dicens · Qui habet aures
audiendi id est intel
ligendi · audiat id e intelli
gat · stituet quia non dixit
iohannem ee heliam m ꝑso
na · sed m spu · vel qui habet
aures ad effectu audiendi
exterius audiat interius ad
hibendo diligentia circa ea
que dico et dixi supius · ꝓ
dutem xpus talibus verbis
ꝓponendo aliquod arduu
vel mstiu · et hoc vel ut mo
neat intellectu ad intellige
du vel affectu ad arguendu
et exequendu · ¶ Oro ·
Omine ihu xpe quoma
tu es qui venturus es
ad saluandu nos et aliud no
expectam⁹ · da nobis ut tue
ti tuo amore et timore exe
amus de arundineto ham
tatis · et de molli vestitu vo
luptatis m defectu penitene
tie cedria nobis per effectu
misericordie tue · quia tu es
veritas qua mente cecy videt
caritas qua affectu claudi
gambutat humilitas qua superbia lepros mudantur · ver
bu gilo surdi audiut · vita
qua mortui resurgut · et

curtus qua paupes euan
gelizantur · ut omnes ad
te conuertantur · Amen ·

¶ De increpatione et condempnatione infidelium iudeoꝝ Capitulum ·

Remissa igitur co
mendatione io
hannis increpat
et condemnat
dñs superbiam iu
deoꝝ qui ꝓdica
tione iohannis
moti non sut · sed et ipius
xpi predicatione despexe
runt · et compat eoꝝ gene
rationem puersam et ob
stinatam · per quam tam
ꝓdicantes hñ audientes
comprehendit · puerꝫ m
foro clamatibus et coꝝ
coequalibus · id est in pa
tes equales diuisis · at
bi inuicem in ꝑcato dice
tibus · Cecinimus vobis
et non saltastis · lamenta
uimus et non planxistis ·
Ubi stendu ꝙ puer hebre
oꝝ it ad exercendu se in
diis honestis · mdutendis
ad virtutes et retrahendis
a vitiis · talem ludu habe
re consueuerat · Dum de tam
in medio ciuitatis in duo
bus equalibus et illi qui
tant ex una parte can
bant carmen letitie et a
li ex opposita parte car
men lugubre · dicentes
repentinam transmutari
ordinem prius vite et posse
sibi mutuo exprobrabant
et exultates dicebat ab
quare sibi no congaudebat
et econtrario quare alt
sibi compatiendo non con
lebat · et hoc fiebat ad ex
primenda ruina lenita
hominis et defectu com

passionis et amicine ad
luctem in hoc mundo. sicut
videmus frequent fieri
in eadem ciuitate imo et
in eadem uico uel etiam in
eadem domo. ꝙ aliqui
letantur et aliqui ex oppo
sito tristant. et quia mul
dierum sibi mutuum copan
untur. huic negotio simile
est negotium dum ecclia u
doꝝ et postea xpi tempe
factum. ¶ Iulia em ꝓphetar
sedentes ꝓpter docendi et
iudicandi auctoritate. i so
lo id est in ecclia vbi lex
et iura ꝓmuntur et canen
tes per gaudioꝝ eterno
promissionem monuerit ut in
deos exultate pro spe fu
turoꝝ et exultare nolue
multi enim lamentantes
per tormentoꝝ commutati
onem. monuerit eos dolo
re pro peccis et noluerunt
ꝓpter hoc igitur. poterat
eos arguere ꝓphete dicentes
Cecinimus vobis et no sal
tastis. ad laudes dei assur
gendo lamentauimus et no
planxistis penitentia age
do. id est mutauimus vos
ad exultandu pro spiritua
libus bonis. et non exultast
mus in tristitis. monuimus
ad penitentia. et no penitu
istis nec doluistis. ¶ Io mo
etiam factum est tempe
dni. Johannes em ieiunas
et abstinens iubebat eos
ad dolendu pro peccatis
et dolere noluerunt. Dixit aut
comedens et bibens cui eos
iubebat eos ad exultandu
pro gratia. quia mos co
medendi est exultare
et noluerunt hoc facere. ¶ Sub
similitudine ergo eos mere
bat. quia nec habuerunt plac
tum computctionis ex pen
tentia predicta. a iohanne
nec salubi exultationis ex mi
sericordia exhibita a salua
tore Johannes em predicabat
lamenta penitentie. xpus ex
ultatione misericordie. sed
generatio uidelicet non plo
rat cu iohanne plorante
nec gaudet cu xpo gaudente
Per clamatos ergo intelligut
predicantes scilicet iohes et
xpus. et per coequales ipi
quibus predicat scilicet iu
dei. Nam q alt lamenta
tum q et non planxistis ad
iohannem ꝓtinet. cui ab
stinenti a cibo et potu lu
ctum penitentie significabat
sic ad aut Cecinimus vobis no
saltastis ad ipm dnm ꝓtinet
Qui ꝓtendo iu retentis cibo
et potu. letitiam futuri seu
li et regni figurabat. Johes
em precessit in typo priuis
uite que debet esse in lamento
sed xpus secutus est in typo
future. que erit in gaudio.
Unde in psalmo Qui seminant
in lacrimis. in exultatione
metent. Sed quia isti uidet
dentes austeritatem iohannis
per hoc moti non sunt ad pe
nitentia. et postea dilectio
nem xpi. et tamen per hoc
moti non sunt ad penitentiam
Unde ieronimus Dicit ergo
Cecinimus vobis et puoraum
vos. ut ad nrm canticum bona
opera faceretis et noluistis.
lamentauimus et vos ad pen
tentiam puoraum. et nec

hoc quidem facere voluisti
spernentes tuas pdicatoes
tam exhortationis qd virtu
tes qm̃ penitere post pcta
hec ferunt. ¶ Doctor. uel p
dicator qui cantat. quid
stiluet de virtutibus et eter
nis gaudijs doret uel pdicat
et tuc auditores eo victa et
inuidi saltare debent. qui
lamentatur. qn stiluet vitia
et miseriam dolores detestatu
et tuc auditores plagere de
bent et penitere. Equaliter
pueri fut predicatores et
doctores. pueri per conuersa
tionis hilaritatem. per colu
binam simplicitate et pe
rite puritatem. sedetes in so
lo. qua vendutores celestiu.
uditores aiaz et preones re
gatu preptoz. clamates
predicando coequalibus se
cundu capacitate auditoz
doctrinam contempnando.
canentes miserioꝛdia pec
catoz. gram iustoz. gliam
beatoz. exprimedo. ¶ Triplex
ergo canunt carmen. stilus
nupciale. pro vmone dei
et ecclie. familiare pro m
habitatione diuine presentie.
triumphale pro cōsummatione
victorie. et non saltat mali.
saltu cōuersionis quo ad pri
mum. saltu deuotionis quo
ad secm. saltu contemplatois
quo ad tertiu. sed lamentat
ostendentes culpam multi
plicem. miseriam pnitem.
penam eternam. sed mali
non plangut planctu con
punctionis pro culpa. planc
tu compassionis pro miseria
planctu orationis pro pena.

¶ Deinde applicando similitudinem ad propositum. subdit
increpationis duplicem
rationem. quia non credide
runt iohanni ad penitenciam exhortanti nec sal
uatori ad misericordiam
aduocanti. nam nec predicatio
et penitencia iohannis eos
ad luctum et penitenciam in
flexit. nec predicatio et
conuictus xpi eis placuit.
sed remanserunt obstinati
in pctis vtriusq; vite
rationem contempnendo. et
vtriusq; vitam in malum
interpretando. Venit en
iohannes non manducans
nec bibens. id est in absti
nencia maxima vite
ille en quia parum come
dit. dicitur non comedere
sedm communem modum lo
quendi. uel non manducans
nec bibens stiluet primum
et literam. Et studium aug
postea mes dictus est non
manducans nec bibens.
quia illo virtute quo uide
rebantur non utebatur.
hoc ergo dns ipse vtens
non in eius comparatione
manducans et bibens dicitur
Este vnus puerorum lamen
tantium id est prophetarum ad
penitenciam verbo et exem
plo puocantium. et tamen
non credunt ei iudei. sed
dicunt. demonium habet.
quasi dicerent. mors de
mortuis non comedit nec
bibit. uel demoniacus et
insanus est austeritatem
eius demonio attribuendo.
demoniacum enim possunt
multa agere et pati. que

72
15

non possunt alij · uel no
est ille homo a deo · uta
rigidus sibi et alijs cui
dus st suauis et mitis
Venit filius hois stiluet
virginis non homi sti
luet viri et mulier ·
manducas et bibes stili
et in mundo et ꝑ publica
num alios hominibus id est
communem vitam inter ho
mines ducens hoc em facē
debebat · quia mediatoꝝ
dei et hom esse at · et ideo
talem vitam debuit con
ducere · ut conter vinctes
peccatis accessum famili
arem ad ipm possent ha
bere Ecce Vnus puerorū
gaudentium id est ꝓphetaꝝ
letitiam promittentium et ꝑ
dicum pulcra generationis
et phariseī male meꝫ pe
tando Ecce homo mi ha
benis diuinū Vorax per
auiditatem · potator vim
per consuetudinē · publi
canoꝝ id est peccantium
publice et peccatoꝝ id est
peccantium occulte · amicus
scilicet per malam soci
tatem cum illis manducas
et bibens · qđ tamē no fa
ciebat ut eoꝝ vitia ama
ret · sed magis ut sanaret
et eos alliciendo detraheꝫ
et ad penitentia conuertēt
Ipse enī homines attrahe
bat et virtutis conformi
tate et familiaritatis oste
sione Vbi verom ꝙ si ergo
tenuiu placet vobis cur
iohannes dyspuruit ꝙ si
turitas vobis placet · cur
non placet filius hominis

qui uoꝝ alteri demoniū ha
bentem · alteri voratorem
mutuo pastis et ebriū · hec ie
roniam ꝙ Ecce pessima lin
gua que et manducatem ui
dicat · et non maducatem · et
ex vtraq parte stridet · qꝫ
maledicit deo et hominē
nec est em qui abstondat
se a furore eius Abstine
cia quidem iohannis fuit
alijs exemplu austeritatis
et penitentie · manducatio
vero ihu fuit alijs exemplu
condescensionis et misericor
die Per illos igitur qui ꝑ
uersi in malu mꝫ pretabat ²
significat ² detractores bo
nos dictus alioꝝ nequiter
deprauates Sunt nāq qui
dam pueri istis similes · de
omnibus male iudicantes
Dicunt em ſ quis studet et
vacat humilitati ꝙ hypocrita
est · ſ patientie et mansue
tudinis timidus est · ſ iusti
cie impatiens est · ſ simpli
citati fatuus e · ſ pruden
cie malitiosus e · ſ maturi
tati flegmaticus e · ſ iocu
ditati dissolutus est · ſ reli
gioni singularis est · ſ so
cietati secularis e · ſ silen
cio et pacī melancolicus e
uel dissimulator est · ſ alioꝝ
correctionē turbator pacis
et presumptuosus est · ſ dissi
mulat negligens est · ſ in
stat vigilijs et orationibꝫ
indiscretus est · ſ cū dormi
tione sompnolentus est · ſ p
dicationē et alioꝝ salutē hy
pocrita laudis est · ſ desistit
remissus est · ſ habet gram

Nota de hijs qui de
omnibus male iudicat

hom adulator est · ſ adulan
te mut ſup bus est · et ſimlit
m multis alijs temere iudicat
et que bene fien possut m
malu interpretantur · Cuy ha
bitat cum talibus potest dicē
illud Job · ſi atet filij drachoꝝ
et socius ſtrutionū · Dns ꝯ
et p se et per Johannem est
iudeos m regnū introduc
ac ſ cum ꝓpheta diceꝫ quid
debui facere vineę meę et
non feci · Et ſdm Crysostomū
fecat ſicut fecerut venatores
qui per duas vias contra
rias aliquē impediant · aut ali
ut m alteram mittat et ca
piatur · Ipse em Johannem
cum vita austera venit ꝑ
cuius coꝝ vita · sed ipi retiu
erut et utramq; viam ſa
lutis respuerat · quia nec
cum Johanne lugere nec cū
xpo gaudere voluerut · Istis
iudeis multa ſimles fuꝝ qui
nec flagellis nec beneficijs
a malo revocari nec ad bonū
puocari possunt · et ideo cū
ſuppis et puersis iudeis
in castitudis ſimul colligati
penas merito ſustinebunt
Et licet opus quy e ſapia
dei prius ſit predicto modo
reprobatus a phariseis et
legisperitis · qui dei consiliū
et vite documentū ꝓtemne
runt et tamen iustificatus
est id est cognitus et com
probatus iustus a filijs suis
id est discipulis et ab eis q
regnū celoꝝ fidei iustifica
tione diripiut · quy sunt filij
dei per adoptionē confite
tes iustum ſapientie opus
ac dei dispositione et doct
nam · Deinde post coem
iudeoꝝ increpationē qua
ſ nominatim increpat
tres ciuitates galilee ſ
tas in luctore lacu genera
reth · quibus ſpaliter pre
dicauerat et mirabilia fe
cerat · nec tamen conuerti
volebant · Iunc eis stili
cet post quā increpauit
iudeos in comuni et ſi
dit eos obstinatos · cepit
in ſpali exprobrare id e
ad modū exprobrantis
mala futura ꝑdicē ci
uitatibus in quibus facte
sunt plime virtutes eius
ut ſaltem operū magni
tudine et multitudine
crederet · quia penitentiā
non egissent · quasi dicat
et doctrinā audierunt
et mirabilia viderunt et
tamen credere noluerut
sed peiores gentilibus re
manserut · Exprobrat eis
dns ad correctionē et
comminatur · eis ve id e
eternam dampnationē
ꝑdicendo ventura ꝫo
bꝑtando mala · sicut et
cum dicit maledicat illis
qui maledicent tibi · e
quia male faciet infligat
eis penam · maledictio
em in scriptura nūquā est
imprecatiua sed ꝓphetica
vel crispo · Deplorat aut
dns ad nostrū exemplū
eo q̄ effusio lacrimaꝝ t
gemitus amarus sup pa
rentes impenitentes de
lore non modicū amodo

ad conuersionē pau
corū et ad remediū inge
rentiū sup eos · hec ex
positio · Dicit ergo ve sibi
et damnationē eterne
mortis tibi corozaim ve
rem ciuitatem corozaim
ad increpationem male ope
ris et in qua mirabilia
operata · Verbi verbi
gratia · de qua ciuitate
dicit petrus et andreas
fratres et johannes et ja
cobus et johannes et ph
ilippus et bartholomeus et
matheus · quia ſi in tyro
et sidone · que fuerunt
ab gentilibus ydolatre
non dedere · que fuit
in sodomis et gomorra
non fuisset · Vnde
dicit dominus ydumee
mirabilia · que facte
sunt in vobis · frequen
ter audistis eos fuisse
in vobis · Item pentre
in quam vos non fe
cistis essent · dolen
do de petro in christo · et
ex hac consideratione
fugiendi · sedentes
cum constrictus se hu
miles ad mirandum
dicens increpat · Vae tibi
bethsaida · vae tibi
corozaim increpat · de
ciuitate bethsaida et andreas
fratres petrus et andreas
et johannes et jacobus
et philippus et bartholomeus et ma
theus · quia ſi in tyro
et sidone · que fuerunt
ab gentilibus ydolatre
non dedere · que fuit
in sodomis et gomorra
non fuisset · Vnde
dicit dominus ydumee
mirabilia · que facte
sunt in vobis · frequen
ter audistis eos fuisse
in vobis · Item pentre
in quam vos non fe
cistis essent · dolen
do de petro in christo · et
ex hac consideratione
fugiendi · sedentes
cum constrictus se hu
miles ad mirandum
dicens increpat · Vae tibi
bethsaida · vae tibi
corozaim increpat · de
ciuitate bethsaida et andreas
fratres petrus et andreas
et johannes et jacobus
et philippus et bartholomeus et ma
theus · quia ſi in tyro
et sidone · que fuerunt
ab gentilibus ydolatre
non dedere · que fuit
in sodomis et gomorra
non fuisset · Vnde
dicit dominus ydumee
mirabilia · que facte
sunt in vobis · frequen
ter audistis eos fuisse
in vobis · Item pentre
in quam vos non fe
cistis essent · dolen
do de petro in christo · et
ex hac consideratione
fugiendi · sedentes
cum constrictus se hu
miles ad mirandum
dicens increpat · Vae tibi
bethsaida · vae tibi
corozaim increpat · de

(13) 46

est et ad correctione pari
etiaꝫ et ad remediuꝫ imge
mstentiuꝫ sup eos. Iyer ci
stom. Dicit ergo ve tibi
et dampnatois eterne
minet tibi corozaim ve
quam ciuitatem iorda
nis mgreditu maxe ga
lilee et m qua mutrietur
antixps. Ve tibi bethy
saida. de qua ciuitate
fuerut petrus et andreas
iacobus et iohannes et dis
tat a bethsaida quarto
miliario. qua si m tyro
et sydone. que fuerunt
vrbes gentiliu. ydolare
et vicys dedite. que tame
legem naturalem habe
bant. facte essent viru
tes. id est diuina pdigia
et mmatula. que facte
sut m vobis. frequent
et predicatu eis fuisset
sicut vobis. olim penite
tiam. quam vos non fe
cistis. ipi egissent dolen
tes de peccis in cinere. et
cilicio ex cosideratione
pene pugentis. sedentes
id est m constrictois se hu
miliantes uel m cinere
humiatio interior. i cili
cio afflictio exterior de
signatur. hec addit qua
antiquitus erat mos se
agere penitecia. Verum
tamen dico vobis iudeis
q tyro et sydom. licet no
sint conuersi. remissius e
rit in die iudicii qm vo
bis. qua minus plemur
qm vos iudei obstinati
nam minus peccauerut
illi gentiles em nec legem
striptam receperut. nec p
dicatores habuerut. nec
mmatula viderut. sed tm
legem nature transgressi
sunt. Iudei vero doctrina
audierut et mmatula vi
derut. et post transgressio
nem legis naturalis. et
scripte. etiam legem gre
et signa pupenderut. et
ideo pter ingratitudinem
punient isti seuerius. et
illi remissius. qua grauius
est fidem audita repelle
qm non in gentilitate.
Et e argumeto q ceteris
paribus maior est pena
xpianoꝝ qm infidelium. cle
ricoꝝ qm laicoꝝ. sapientiu
qm simpliciu. pelatoriu
qm subditoꝝ. nam cui mul
tum donatum est multum ab
eo quereꝫ. et potentes po
tenter tormenta patientur
et seruus stricte voluntatem
dominꝰ et non faciens. pla
gis vapulabit multis. Ide
inde seipm exopbrat ciui
tati capharnaum q districtio
alios uidicanda eo q bona
a dño accepat crebriora
Item qua duas arguerat de obmissione pen
tendi et negligencia hanc
vero de contemptu et sup
bia. Vnde et alios comminat
est penam in genere cui aut
vel cui aute in specie quod
apparet plus esse. Dicit er
go Et tu capharnaum. po
nendo ut supra contrarios
pro contento. nudquid sedm
hoc promonem tuam usqꝫ in ce
lum exaltaberis. quasi di

ceret non ymo ꝓpter peccatu
superbie et mgratitudms.
vsq; m mserrmd destendes
pam qui se exaltat humia
bitur q; ua si m sodomis
qui tamen fuisset homes
pessim. facte fuissent vir
tutes que frequent facte
fuerut m te. forte pma
nssent vsq; m hanc diem
qua fecissent penitencia
ut minuite fecerut ad io
ne predicatione. Dicit aut
forte non ad denotandum
dubitatione ex parte sua
sed ad denotandu mutabi
litate liberi arbitrii ex pte
hominis. Verumptamen dico
vobis. quia terre sodomoz
remissius erat erit m die
mdicii qm tibi. id e minore
penam iustmebut ratione
incredulitatis. sed maiori
ratione enormitatis pcti
et criminis. Per istas ciui
tates quibus xpus fregit
predicauerat et miracula fe
cerat. significant. illi qui
frequent audiut verbum
dei et vident exempla vir
tutu. et tamen m pctis suis
obdurantur ꝓter quod ce
teris paribus grauius alijs
punitur. Per has aute
tres spalitr ciuitates as
signantur tria in hominibus
que maxime aggrauat m
gratitudine m eis. Primu
est luteratura et sapietia
quod per corozain. que mu
pretat secretu michi uel
misterui meu. Secundu
e ordo uel prelatio. quod
per bethsaidam. que mu
ptatur domus pcudu et
domus venatoz. seu do
mus frugiu. que em do
mus dm peculiares et
refugiu pcudu. id est
subditoz et ceteroz. Ter
ciu est religio. quod p
capharnaum. que mterp
tatur villa pulchritu
dinis seu consolationis
uel ager. pmo quidem
et vltimo interius sicut
exterius. Et isti si mueti
fuerint negligetes. seu
pctores et xpo mobedie
tes. durius qm ceteri re
darguent et atrius pu
mientur. Vel per corozaim
significatur chus seculi
sapientes. per bethsaida
diuites. per capharnaum
carnales qui spectatu
xpm repetiut sicut ille
ciuitates fecerut. Ibi
crisost. Considerate xpi
ani. quia quedam mira
cula facta sut in coro
zaim. quedam aut in beth
saida. alia in capharnaũ
apud nos aut xpianos
omnia facta sut. Que em
facta sut in corozaim for
tasse bethsaida no cognos
uerat. et que facta sunt
in bethsaida forsitan ca
pharnaũ nesciebat. Nos
iuste xpiani. quitquid
vbiq; optatus e xpus ois
euangelio referente didi
cimus. Si ergo sic xpus
luget sup illas ciuitates
quia penitetia non egerut. que no omnia mira
bilia viderut. putas quo
tidie luget super nos

xpianos qui cotidie vir
tutes eius in ecclia legi
et audimus. et tamē pe
nitencia peccatoz nostroz
non agimus Et tempe
rodomtaz opus vemisset
et talia demonstrasset.
forsitan conuersi fuissent
illi/qua loth homes ustu
non auduerut sulphure
et igne combusti sunt Nos
que et qualia expectant
tormeta qui rpm contep
nim9 xpm Et vide quia
non dixit tue mpperat
ut ciuitatibus. sed tue
cepit mpperare Et ego
tue cepit et vos nue coti
die mpperat talibus Et
quotiens. legitur in ecclia
mperatis. mperat ihs
qui tales sue in ecclia. be
ego vobis xpianis. qbus
cottidie omnes scripture
vociferantur et vos tm
aspides surde obturates
aures vras non audiris
voces eaz Nuda em
dicit petra mea erubescis
confiteri Dic homo. quid
est peccatis facere matu. an
dicere Et ergo ante dei
conspectu facere malu
non erubuisti. quomodo
ante conspectu hominis
erubescis dicere Ad matu
dian deum expectare non
timuisti. et ad mi seruoz
dia eum flectere Dubitas
hec Crisostom9 oportet ig
lectum scripturaz parare
re et intende. ita em prior
ad melius potest pfice
vnde idem crisostomus
Debem9 scripturas scrutari
cu diligecia & non simplici
Determin9 salute nostra po
tius. si semp est memorabimus
Et si vehemēt durus quis
fuerit. et si nichil lucratus
fuerit in alijs temporibus tpe
saltem lucrabitur hoc. et si
tepidat aliqua vtilitate ex
igitur aus. qui audias non
facio Non parum lucrum
mittere vocare sepm. non m
vtilis hic timor Et mgemu
eius solum qui audiens no
facis omnino ad faciendu
pemes quip Non em e deo
loquentem et audiente. deu
loquente. non lucrari Et ute
Ciuitquid queritz ad sa
lutem. totu iam adimpletu
est in scripturis Cuius igno
rantia est muemt ubi quod
discat Cuius cotumacia est et
pctor muemt ubi futuri
iudicij flagella que timeat
Cuius laborat. muemt ubi
gloriam promissionis vite ppe
tue quis mandatis dei am
plius excitet ad opus Cuius
pusillanimis est et infirm9
muemt ubi mediocres iustitie
cibos. qui et si pinque diam
non fatuit. tamen mori no
primitur Cuius magnanim9
est et fidelis. muemt ubi spi
rituales escas cotmetior
vite. que poterit ei ppe ad
angelicam naturā Cuius pe
cussus a diabolo vulneratus
est in pctis. muemt ubi me
diocres cibos qui ei per
primam reparet ad salute
Hec Crisostom9. Sedm bedā
quare non olim hijs qui
credere potuerut verum
iudeis qui credere noluerut

ſit euangelizatu · ꝑpuſ e ſtirc
cunuſ ꝓmittet ſe die ſut mi
ſericordia et veritas ¶ Cuj
ſm anſelmu alio modo
iuſte dampnat malos alio
modo iuſte parcit malis
Nam cu dampnat malos
iuſtu eſt qua illoꝝ merit
coliunt ¶ cum vero parcit
malis iuſtu eſt no qua il
loꝝ meritis · ſed qua bon
tati ſue conſentaneꝰ eſt par
cendo ergo malis iuſtius e
ſm ſe · et miſericorꝺ ſm
hoſ non ſm ſe Non enim
ideo eſt miſericorꝺ qꝛ miſe
rum cor habeat · ſed qꝛ cui
miſeꝛ cor pietatis impe
dit ¶ Cuj et iam ſm aug
cuj vult miſeretur · no in
iuſticia ſed gꝛa · quem vult
obdurat non iniquitate ·
ſed veritate vindicte ¶ Ic
tamen miſericoꝛdia et ve
ritaſ obuiunt ſibi · ut nec
miſericordia impediat ve
ritate · qua plectitur digne.

¶ Deuſ qnde ſub eterno ſtiet
cõmiſcatione hom̃ malla fu
tura · et qua nec ſola ſeue
ritate poſſet ſaluari nec ſo
la miſericordia ꝓueme ad
effectu mentoꝝ · decreuit
q̃ in vno quoq; tempe pdi
candu eſſet · vnu quemq;
ꝓmittes ſuo iudicio id e na
turali legi · que dicit m cor
de · quod tibi fieri non vis ·
alꝛi ne feceris ¶ Sed qua na
turalis lex obtorpuit con
ſuetudine pectandi · ꝑdita
eſt lex que refrenaret
petrantes ¶ et qua ut ꝛeꝺ ho
mines ſe per legis ſeueritate
cohibebat vmo per mꝰ diuiu

reus tenebatur · ꝑdicata
e miſericordia qui ſalua
ret confugientes ad eam
et execraret refutantes mi
tens gentes ad ꝓmiſſionem
iudeoꝝ · ut ꝓ iudei ſal
tem emulatione gentiu
queretur ene² ¶ Et hec e alti
tudo conſilij dei quo m
ra ꝓuidentia iudeos et ge
tes reduxit ad vnu quod
ꝓdiderant m adam ¶ O

O omnine thu vbe quj
nos verbo et exemplo
ꝓuocaſti ad dolendu pio
petius et exultandu pro
ꝓualibus bonis da mihi
gꝛam lat'maꝝ · et terra
cordis mei arida irriguo
celeſti fecunda ut plan
gam me cotidie m oim in
ta mea ita ut efficatur
michi latrime mee panes
die ac nocte · et mihi mea
oblita vanitatis et miſe
rie ardeat m tuo amoꝛe
ita ut ſaltando et ad bo
na opera et laudes dei
aſſurgendo mee exultem
miſſe et tandem ſemp
te laudando tecu gaude
am ſme fine amen ¶ De
uenerat apl̃oꝝ ac miſſe
et ꝛeuſõe hoꝝ diſcipuloꝝ

¶ Reuertentes aut
apli de ꝑdicatõe
ad ihm nutia
uerut ea que de
uerat ꝓdica
do · et ſecerant
miracula opando · oſten
dentes q mandatu eius
fideliꝰ executi ſut fuerut
et gratias referentes ſu
ymo que acceperut · ꝑtim

nec veritas mea q̃ lubet
dirigit

75 148

unt apti ad ihm · ruui ad
fontem ad loc̃u vnde ex
eunt flumina reuertuntur
ut iterũ fluant Plant
alia de quete cotem
plationis Et comparedo
eis de laboribus suis duos
eos seorsum in desertum
locũ ut post labore qui
esset requiesc̃ret a tumultu populo
et ut se recolligeret in
oratione sicut dixer fu
erant in pdicatione · nec
em spatiũ edendi habebat
pre turbis que venerat
et redibant vnde beda
vbi magna temporis illius
felicitas · de labore doce
tur simul et discretiõ
studio demonstrat · que
primam in mo euo rediret
ut tanta ministris verbi
frequentia fideliũ mssitat
auditores · que nec libe
eis curandi corpis spatiũ
concedat Nam quibus
necessaria curadi corpis
cura negatur · quato mi
nus illecebris animarũ que
carnis studedi facultas
adest Cum igit potius a
quibus verbũ fidei et
salutare mysteriũ oportu
nitas importunitas exigit
cura animarũ conceptã
ad agenda semp et co
gitanda celestia succen
ditur · ne ea que verbis
docent factis impugnet
Hec beda Quisquis aut
sedm sententiã seorsũ
ducit dns quos elegit
ut inter malos viuentes
mala non mendat Et be
ne dicit ut quiescẽt pusil
li · quia pusilla requies e
hic sanctis · et labor mag
nus · sed postea dicetur eis
ut requiescant a laboribus
suis · opera eñ illoz sequũt
illos · Vnde dicit gregorius
q tanto tue maior requies
erit · quato modo ob amoris
conditoris sui requies nul
la fuerit · Et econtra o pi
ger q tanto tue minor re
quies ẽt · quato nũc ob
amorem carnis requies
maior fuerit Et ideo ut
tue gaudẽ possis dulcedi
quietis · non abhorreas nũc
fustare amaritudinẽ labor
attendes verba boecy dicẽtis
Dulcior e apud mage labor
et malus ora prius sa
por edit Quiesce ergo fa
cit dns discipulos suos ut
discant omes et maxime
qui prepsit q qui laborant
in ope et sermone requie
primerentur Per hoc etiã
ostenditur · q pdicatores
post pdicationis discursũ
redire debet ad contempla
tionis secretũ · et opera
sua coram deo discusse et
diligẽter exammare · ut de
bonis grãs agant et de de
fectibus veniam petant
admonemur · utq hic m
dm factis · ut aliqñ ab acti
one quiescamus · et ad se
cretũ contemplationis transe
amus · quia in actione qo
tenor spatiũ contemplandi
non habemus Que cotem

R euertere
apti de p
ad ihm
uerũ
tuere
d · et
miracula opabi
dentes q mandau
fideliũ docerem
et gratias refer
bona que accepisse

platio recte desertu dicatur
quia multis desert⁹ et a
paucis inhabitat⁹ in qua
requestrim⁹ pusillu⁹ cum
pro nra fragilitate no du
dum ne vispm valem⁹ in
here' nec pro neritate pxi
mi illius curam dui pre
termitte' Caueas ergo ad
tempus a proximor⁹ edi
ficatoe · ut tacendo dispas
qualiter suo tempe valit'
eloqui valeas Ibgando
tamē deum q⁹ per scripm
suppleat cordibus pximor⁹
interius ea inspirando a
quibus interim te abstine
as ingnuam per silentiu
edomando Unde gregor⁹
Nemo pter contemplatione
dei debet omino postpone
neritatem pximi · nec ppt
necessitatem pximi cessa
nere contemplatione dei Ed
ecy prodest si amates nos
met pos relinquam⁹ proxi⁹
vel quid ruy sub pdest si a
mantes vel zelantes pxi
mos relinquam⁹ nosmet
ipos Et post hec dns ihc
designauit id est signanter
elegit et ab alijs distinxit
ac instituit lxxij discipulos
alios pter duodecim pre
dictos · in signu q⁹ post xpi
resurrectione et ascensio
ne in celu fides xpi pdicā
da erat gentibus lxxij ·
linguaꝝ · sicut ante duo
decim tribubus sedm nu
merū duodecim apl⁹oꝝ
Primu em linguā mtis
omnes erat hebraica que
postea in lxxij fuit diuisa
Et sicut apli formā pre
monstrabant ep⁹oꝝ id
est primum ordinis et ma
iorum sacerdotu⁹ sic et
isti figuram gerebant
presbiteroꝝ id e secudi
ordinis et minoꝝ sacer
dotu⁹ silicet curatoꝝ pi
primis tamē certis tem
poribus vtriq⁹ plen⁹ vtq⁹
vocabantur epi Cxiia
ergo epi sut successores
apl⁹oꝝ ideo si gaudeꝫ
de apl⁹o honore debet
eis esse similes in labore
Septuaginta quoq⁹ o
signifiant impletione dece
logi cui septem dons sp⁹
sancti · per bmarium
vero superadditu⁹ signi
catur mysterium geminā
caritas silicet dei et pxi
mi que bina debent
esse in predicatoribus euā
gelij · Et misit illos binos
Hic etiam std⁹ origi
nem et diuisionem et dimi
nutionem fidei · et in ecclā
catholicā matheus osten
dit a xpo aute binos · pri
mo pter duos populos
conuertendos indicat
silicet et gentiu Sed
pter salutem duplicem
operandam corpis silicet
et anime · Tertio pter
duplex mandati cari
tatis silicet dei et prox
imi que debet esse in pe

dicatoie euangelii · quar
to ꝓpter gemmam ꝓfecti
onem scilicet vite et scien
cie predicatoi necessaria
Septimo ꝓpter mutuam co
seruationem et securitatem
custodie ut inuicem esset
custos castitatis alterius
et honoꝝ retentor · Octavo
ꝓpter mutuam consola
tionem et societatis emo
limentum Septimo ꝓpter
confirmationem veritatis
predicande ab ipsis et
cuius testimonio ut ore
duoꝝ testium stet ver
bum · ante faciem sui scili
cet ante presentiam ut ad
uentus dni non lateat et
ut ei unanimi et hospitium
in cordibus hominum ꝓparа
rent in omnem eventurum
et locum · qua in differet
dnus et discipuli eius
predicabat in ciuitatibus
et locis magnis et quia
quo erat ipse ventilaturus
scilicet in iudeam ꝙ post
resurrectionem tamen et
ascensionem dni ad predicā
dum eciam gentibus missi
sunt Octavo ꝓcepit · ꝙ
dicatio pueniet et sit ad
habitaculum mentis dns ve
niat · quia verba exhorta
tionis ꝓficiunt · per qua
veritas in mente suscipit
et durabat · illos adesse
quidem multa · operari
autem pauci ista et plura
alia que sequuntur modis
predicandi et proficiendi

discipulos contineantur dicta
sunt supra de missione apto
et ideo hic repetere no est
necessarium Expleto autem
misterio legationis sue re
uersi sunt ihesus discipuli
cum gaudio · tum de fructu
predicationis sue · per quam
ꝓximi edificabantur · tum
de miraculoꝝ operatione
qua demones eiciebant
gloriantes et dicentes ꝓ hoc
nomine et inuocatione nostri
dei non solum languores
et infirmitates non solu
homines nequeos · sed etiam
demones pulsos · que tame
sunt tante ꝓtatis ut no sit
potestas super terra que
comparetur eis Ubi beda
bene quidem ꝓfecti sunt
deficientes honorem nomini
dei · sed in firma adhuc
fide gaudebant in spiritu
huius Et qua discipulos de
signos operatos dns fecit
elatos qui exinde magis
rabantur tanquam ꝓfectos
et imperfecti · ideo hec gloria
coꝝ reprimit cum subdunt
et aut illius vidi sathanam
sicut fulgur de celo caden
tem · quia presens erat qui
corruit primo sed perpetra
uit · fulgur enim cadit celeriter
et manifeste · et cum feruore
et inflammatione · sic demo
nes de celo empirio corde
runt · in instanti et videntibus
sanctis angelis et ad terrore
ipsorum peccati ad instantiam
dum homines per temptati

onem paratu. Et causa huius
rume fuit elatio sule superbia de sua excellencia Cum
s dicit saluator suus discipulis Cauete diligenter de
benis ne ex elatione et po
testate concessa super dae
nes minus eleuemi et st
corruatis Quicunque ergo
exemplo deterrentur et
ad humilitatem reuocarpur-
ut quis hinc ob superbia
de celo recordarentur. Nec
tum multomagis se de ter-
ra editos si superbierint ag
noscant humiliandos ut ca
sum pristinum hoc exemplo ca
ueant et qui stat videat ne
cadat Et si ille pter superbiam de celo cecidit multo
minus superbire illum astendet. quod ut aliis dirutur tu-
puit euntur quia non admit
titur hospes Unde gregoriu
re ante dns ut in discipulo-
rum cordibus elatione q̄ ipse
magr elationis acepit. Vt
in auctore superbie discerent
quid de elationis fructo for-
midarent Unde et ysidorus
Melius iam ex deteriori
melior esse reputat cauendum est ne
acceptis extollamur in tumultibus ne
gratuus per vana gloria
corruat cum prius per lap
sum vinor. ideoque stage
non confidas in natura dig
nitate non superbias de sapie
cia. non de honore. non de
statu. non de potestate. quia
in omnibus natura angelica te
excedit. et tu ex superba ce
cidisti. et ex celo est erectus
et tuis pedibus subiectus
Vt ait dicit augustinus
uerior est in malis fus
humilis confessio q̄m in
bonis superba gloriatio.
Et plus placet deo humi
tas in factis malis q̄m su
perbia in bonis. Humili
tas tamen non illa tamen
laudatur que de conscie
ncia peccatoz venit. sed
illa que ex virtute descen
dit deo cui est. Ignotum
non debet homo gloriari
in gratia gratis data que
malis et immundis quibusq̄
fert tur. sed in gratia gra
tum faciente. p̄ quam in
libro vite ascribit. et in
humilitate in omnibus gras
agere. Unde aut Ecce de
di vobis potestatem calcandi
licet pedibus serpentes et scorpiones
et super omnem virtutem
et multiplicia spiritalia
nocumenta inimici et de
genus hominum. Quidem spiritum
de obsessis corporibus eiu
endi et mihi vobis no
cebit Quidam tedam. q̄
serpentes dente et scorpi
ones caudi nocent. ser-
pentes enim morsu ori-
et scorpiones punctione
caude venenu fundut
ideo serpentes aperte se
quentes scorpiones clam
culo insidiantes vel homi
nes vel demones significat
vel serpentes per quos in
choandis virtutibus ve
nena prave persuasiones
obiciunt. scorpiones qui

pmet sudam̄ tumu
ruit

consummitas virtutes ad
finem vitare intendit
Secundu theophilu. sex
pentes sut qui visibiliter
horent velud formicatoiz
et homicidu demon qui
vero muscbilut nocent stor
piones vocantur. sicut
in istis spiritualibus insup
ecdam calcare serpentem
et subiicere rationi sensua
litatem. que sibi autem
significantur per serpen
tem et calcare sic exponi
est detestari delectatione
et calcare omnem virtute
inimici est abire omnem
occasionem mortalis pec
Verumptamen in hoc nolite
gaudere. quia spus vobis
mittitur subiiciat. Nam
multos spiritus audere. et a
lia signa facere aliqui ex
cessum e eccam malis ho
minibus non propter perpos
sed ad confirmatione fi
dei vpi. predicate prec eoz
et aliqui non est meritu
eoz qui operantur. sed
poculo pei miseratione
horis vpi concedit. uel ad
maiorem condempnati
onem eoz qui minuerut
vel ad veritate eoz qui
vident et audiut. in quo
semp honorat deus pec
culios nomen. miracula
fiunt. licet despiciantur
qui faciut. Inde Crisos
Facite demones comu
ne opus est inter mistros
dei et mistros diaboli.

veritate confitetur. et iustr
ciam facere. primatu e apus
tm sanctoz. deo que inde
demonia cicute. si no e
confessio veritatis in ore eiz
nec iustitia in manibus eiz
non est homo dei. Et aute
videris veritatem confitete
et iustitiam facite. et si
demonia non sint homo dei
est. Et ite. Non signa pete
sed gemma sanitatem. Si aut
et signa vt facite. et magis
a delictis et omia explesti
Item magnus demon e perm
et si hoc desert maiora. dece
mille demonia abigentibus
opatus est. signa enim nihil
faciens alios sepius ut faciem
autem obfuerint. in electis
nem extollentia et vana
gloriam vel et alio aliquo
modo. In operibus pecco ni
chil tale significati est. sed et
pter naturalibus est. et alios mult
prosunt. hec itaq; cu mag
ha diligencia opemur. Si
em ab humanitate ad ele
mosinam transmutato fuer
sicum manu existente evan
dist. Si a spectaculis desster
ad ecclam vers. claudican
tem pedem conversi. Si aut
destiteris oculos tuos a mere
trice et pulchritudine alien
eoz existentes aperuisti.
Si pro fathamicis tuis pdi
dicentis psalmos spuales mut
existente loquerus es. hec itaq;
miracula maiora. hec signa
seu mirabilia. Si hec signa
fecerint. et vpi quidem et im
rabiles per hec erunt. et

primosos vimisos ad vitam
tem attrahemus et futura
fruemur vita hec Exposito
De hoc etiam habes septa
cata finem sermonis dñi m
monet Gi ergo non e gaude
dum in subiectione spiritui
multominus est gaudendum in
subiectione hom et adhuc
minus in subiectione rerum
temporalium de quibus tame
gaudent multi etiam qui in
dentur spuales et deuoti Et
subiungit Gaudete aut quia
nomina vra scripta sunt in
celis idest in libro vite. licet
deleantur et tanquam malum
crimantur in terris et hom
reputatione Contra a nomia
malor tribuunt et magnifi
cantur in terris et ideo no
celis in libro vite aliquor no
mina dicuntur scripta dupli
citer uno modo stim pmis
sionem que scripta e de
libilis Alio modo stim eterna
predestinatione que scripta
est indelebilis et utroq; mo
nomina eor erant scripta in
celis quia erant predestinati
et cum hoc habebunt gratia
dei quia ista gloriando quia
habuerunt de electione dimo
nia non fuit mortale pccm
Gi aut et tuum nomen vbi scri
in in celis sede ut bonum et no
malum operibus quia qualia
opera facis talibus nomen
tu tribuetur vis Et ex hys
luteris elicietur quidam qd
ut in apocalipsi dicit audita
ti sut mortui ex his q scripta
erant in libris stim opera
por Vbi beda Salubriter

autem intelligendu est q
sue terrestria sue celes
tia quibus operal gessent
per hec quasi brie amo
tatus apud deu memora
sit eternaliter affixus Cum
dam aute sut qui scribun
quidem non in vita sed
stim eternam in terra
ut stim hoc intelligatur
duplex quedam constitu
horum quidam ad vita
illor ad pditionem Quod
aute dicitur de libro vite
tui intelligitur de hys
qui digni putabuntur in
libro dei conscribi Et stim
hoc fieri dicitur scripte
mutatio qm a virtute dila
bimur in peccm vel econtra
Unde beda Gaudeant ergo dis
cipuli dei non de ymma
tione de inimicis qui per su
perbiam celu sedem amise
runt sed de sua sublimitate
qua in locum illor electi
sut ut unde illi ceciderunt
sublimati illuc isti astem
dant humiliati Illud em
gaudium vanum et temporale
est hoc autem verum et eter
num Illud ad vanam requie
tem hoc ad gloria spe
tat eternam Et illud qui
dem simul habere pnt et
malos et bonos hoc aut no
mos bonos Et quia regressi
discipuli de diebus gau
debant Domo quia pdica
tionem eor receperant
illi ad quos missi fuerat
Secundo quia demonia
subiciuntur eis ideo repressa
superbia in discipulis et
audita fide eor et illor

Et sin obiectione
mentis edita

quibus predicauerat hec
tu salutis·exultauit dns
ihs m domo ssp sancti
et gratias egit pro salute
hom deo patri. Unde Theo
philus Sicut bengnus
pater videns filios diu
gi gaudet·sic et dns exul
tat q dispulu tantis bo
ms factis site digm. Unde
et Cirillus Impsorum qui
dem per spus operatione
quam apls tradidit plu
rie arquistione. Unde,
spu sto letatus dicitur
id e in effectibus quy per
spm sanctu puenit
Iuuas enim amatoe hom
gaudii reputabat mate
riam·conuersione erra
tu de quo gras agit. Ut
Cirillus Gratias ergo
egit dicens Confitebor
tibi id est gratias tago et
laudo te pater pet eter
nam generatione·dne
celi et terre mundi illud
et visibilia per temporale
creatione·quia absconsti
per iustitia·hec silicet
misteria fidei·et archana
sapientie tue·que in ad
uentu filii sui impleta a
sapientibus et prudentib
secm sua reputationem
et in oculis suis siluit
scribis et phariseis·et a
liis superbis·sapientibus qui
dem in diuinis et in lege
et pphetis·et prudentib
in mundanis seu humanis
vel sapientibus secm phylo
sophiam humana·de qua
aplus Stultam fecit deus sa
pientiam huius mundi hec aut
est triplex·silicet terrena
propter affectu terrene cupidi
tatis·animalis propter affectu
carnalis voluptatis·dia
bolica propter affectu mundia
lis sublimitatis·Terrena
e in cupidis et auaris ani
lis in voluptuosis et luxo
riosis·diabolica in superb
bis et ambitiosis·et bene
fasti ea puulis id e humi
libus·et intellectu in obsequ
fidei captiuatibus silicet
piscatoribus et alys simpli
cibus se exaltauce nesciebq
et humiles ad te perueniu
et superbi a te recedant Christo
in eo q deus·equalis pri
in eo q homo e confitetur
id e gras agit patri·ymo
mundane transmutari Pul
chre autem sapientibus et pru
dentibus·non inspectes et
ebetes·sed puulos id e hu
les oppsuit dicit scm gre
gor probaret se dampnare
tumorem et superbia·non
acumen ingenii et sapiam
Et scm crisostom ut ea u
duxit per omnia nos ab ela
tione cerui et humilitatem
zelare apagnus honor·ex
hoc est humilibus veris·qr
sui de secreto consilio sudm
regis vocati et admissi ad
notitiam veritatis·Ut em
dicit beda humilitas e cla
uus conscientie qua ad no
titiam veritatis aptus pote
rit peruenire Ubi Crisostom
Gratias agit·quia illiterati
sunt rustici et simplices

hommes qui totu quotq; fece
rint bona · imputant aliqui
non sapientes iudeis · qui
primus sapientes videbatur
in eloquio dei · cum non esset
sapiens · sapientia enim est
non eloquia dei sine · sed se
cundu eloquia dei viuere
Cu autem ad quastiones vulne
ris personas potes dilatare
tractatu · qm et omnibus sa
pientibus qui sedm scripturas
carnis sut sapientes · et no
sedm spm tordus · abscondit
deus semper misteriu veri
tatis et revelat illud pa
uulis qui maiora pauli
sut Erit ergo qd' nidei cot
tidie meditantes legem dei
nequeunt non potuerunt · pisca
tores et rustici inuenerunt
cotidie tractantes vetera ma
nibus suis Per Crisostom
Non letatur dns quia est
sapientibus occultatu · sed
quia humilibus revelatum · qua' hoc dignu est
letitia illud aut mestitia
Unde Crisostom Quid igit
in pditione letat · et quia
non didicerunt hoc illi Re
quagin Revelatio enim esse
bns · dignu est letitia · oc
cultari autem ab illis non
letitia sed lacrimis e dignu
hoc demq; et secut lugens
cruciatum Non ergo pter
hoc letatur et gratias agit
q dei misteria latebant
scribas et pharisees no enim
erat materia alacritatis
sed germanus · sed quia quod
sapientes non noverant.

humiles noverunt Per Cri
sostom Scripturi ergo hic
confessio pro gratiaru ac
tione et laude · qua ut
dicit Jeronimus Confessio
non semper penitentia sed
et gratiaru actionis sepi
ssime Unde et Augustinus
Non solus est confessio
peccatoris sed aliqn etia
laudatoris Confitemur
ergo sue laudates deu
sue detrahentes nosmet
ipos Per Augustinum Et sic pa
tet q causa eo patet re
dendi fuit eoru humilitas
que ad sapiam disponit
qua ut dicit Salomon in proverbiis
Ubi humiliras ibi sapientia
et ut dicit Ptholomeus
philosophus · qui inter sa
pientes est humillimus · inter
sapientes est sapientior · ex
parte aut non credendi
fuit eoru superbia que est
intellectus excecatrix
Sed ex parte dei causa
fuit simplex voluntas
divina · et hoc est quod
subdit Ita pater · Factum
est · qm sic placitum est
ante te · id e tibi m con
spectu tuo ante quem stul
tum est michil mirum si
placere Nullam vero
aliam rationem reddere
voluit filius qua pater
illos reprobauerit et hos
elegerit nisi solu bene
placitu ipsius patris
in exemplu ne secreta
dei discutiam et in eo

fusione illoꝝ qui de secreto
dei volut quere rationē
Unde greg in hiis dñi ver
bis exemplū humilitatis
accipimꝰ ne temere distu
tere supna consilia de ali
oꝝ vocatione · aliozꝝ reꝓ
repulsione psumamꝰ Cui
em premissum vt ita no
mox rationē reddidit
sed sic deo placuit dixit
hoc videlicet intendes q̄
musti esse non pt quod
placuit iusto Iudici
ergo que exoriemur a deo
disponuntur · apta causa
rationis est occulta iudi
cia voluntatis Unde et
Crysostom⁹ Non dixit qua
ratione sic ei placuit sed
tantū gras agit patri
qua sic ei placuit Tu et
tu nitimur discutere con
silia dei in oꝝ cibus eius
quid fecit aut qua ratoe
sic fecit · sed quotidie mo
rem suam volut deū ma
re gratias ei agas · Cur
fecisti tibi ad dei restrom
pa dei natura · qua dei
me ratione et sine iusti
tia michil facit Non em
ad disputōne sua sed ad
honore suū creauit te
Nec iniquitem te voluit
esse actiuū suoꝝ · sed ser
uū preceptoꝝ Hom em
dñi est bona mente prouidere
que ad vtilitate pertinet
seruo · Hom aut seruū e
fideliter operari e non
discutere dñi sui actus hec
Crysostom⁹ Unde et Aug⁹

seruare illū trahat et aliū
non trahat · noli velle diui
dicare · si non vis errare
Vt aute dicit prosper · Deus
resistente non trahit · iuitum
non compellit · sed eo iuito
volentem facit · et infide
litate resistentis mehemit ut
cor audientis obediendi i
se detractione genita ibi sur
gat vbi premebat⁹ inde
velut vbi nolebat · hec prosper
Et licet in spāli non possit
assignari ratio quare illū
ligat et illū dimittat mys
terii⁹ eius simplex voluntas · q̄
ty aliqui sint electi et ali
qui reprobati bene potest
assignari causa in generā
illi etiam ex parte dei · ut
in electis appareat dei mi
sericordia · in aliis autem
eius iustitia · quia sicut
ad gloriam regis et decore
sui regni non solū pertinet
laus · in qua stremui mili
tes honorantur · sed etiam
patibulū in quo malefi
tores punimtur sic ad gloriam
dei non solū pertinet pmia
no bonoꝝ · sed etiā punitio
reproboꝝ Et quia dictū e
de oratione huiusmodi conse
quens ponitur hui⁹ vota
tionis medium Ihūs em
mediator est dei et hoīm
debitus aut pressus est
ut ab extremo in extremū
perducatur p̄ medium · ideo
hūms pressus dei gratie
dignatur ad nos per xpm
et hoc e quod dicit · Anima

michi tradita sunt a pre
quia stdm naturam diuinam
xpus habet esse a patre.
et per consequens posse. li
cet habeat idem esse numero
et posse cum ipso. et sic oia
tradita a pre sunt sibi a
patre ab eterno. Secundum
autem naturam humanam oia
tradita sunt in potestate xpi
et dominio a deo patre
Uno modo quantum ad auc
toritatem. et sic sibi sunt tra
dita ab instanti conceptionis.
quia corpus quod natura huma
na verbo est vnita. omnia
creata sibi sunt tradita.
Alio modo quantum ad effectum
et sic in iudicio omnia erunt
subdita pedibus eius quia
tunc eius voluntas perfecte im
plebitur in omnibus Et quia
stdm diuinam naturam est
idem cum patre Ideo subdit
Et nemo nouit filium nisi
pater. neque patrem quis
nouit nisi filius nec tamen
per hoc excluditur spus
sanctus. quia fit exceptio
essencialis. non personalis
sed spus sctus non est alte
rius essencie quam pater
Et quia xpus est media
tor dei et hominum ideo noti
cia diuinorum ad nos deriuatur
per xpm. propter quod sub
ditur Et cui filius volu
erit reuelare. non quod isti
quibus reuelatio fit me
diante filio. habeant noti
ciam comprehensionis sicut
filius quia hoc est impossi

bile creature. illud enim
comprehenditur totaliter et per
fecte cognoscitur Et quia
ut dictum est xpus est me
diator dei et hominum ideo
consequenter ostendit quod
familiariter et secure ad
ipsum est accedendum Unde
nos inuitans ait ad hoc
Venite credendo et obedi
endo. non pedibus sed mo
ribus. non corpore sed fide.
iste namque est spiritualis
accessus. quo quisque deo
appropinquat verius ad me
orandum per fidem ad me
comitandum per imitati
onem. ad me fruendum
per glorificationem. ergo
venite vos clausi ad me
ostium veritatis. venite
vos egri ad me medicum
salutis. venite vos nau
fragi ad me portum quie
tis. felix terminus a quo
ideo addit. omnes qui la
boratis siue stdm naturam
in qua nascimur. siue
stdm culpam qua trans
gredimur. siue stdm pe
nam in qua morimur
spaliter tamen loquitur
hic de labore infidelium
in cultura ydolorum o quan
tum laborat luxuriosus
in voluptatibus auarus
in cupiditatibus. ambi
tiosus in dignitatibus
Et onerati estis triplici
onere stilicet veteris le
gis. pharisaice traditio
nis. diabolice seruitutis
O dei nostri dignatio ad

mirabilis · o caritas in
effabilis · o verba dulcia
verba deifica Ecce tuitat
mmros hortatur reos
allicit ingratos · ubi cri
sostom⁹ Non aut dixit
venite ille et ille · sed oes
qui in sollicitudinibus q
in tristicijs · qui in pris
estis · non ut expecta nos
ab · sed ut soluam peccata
venite ad quoniā mdi
gio vestra gloria · sed
qua volo vram salute
unde dicit Et ego non
solū onerabo sed etiam
reficiam vos tripluri
cibo stillicet doctrine · eu
caristie · et glorie · Vel
reficiā vos · id est inter
nā refectio⁹ et hoc ūdi
tate suturabo et recre
abo · et in priti per gram
et in futuro per gloriam
Ubi crisostom⁹ Non dixit
saluabo solū · sed qđ mlto
amplius est reficiā vos
id e in oim quiete con
stituā Ad ipm quippe
est veniendum · qe est
quies laboratibus est
sublenatio oneratis e
refectio famelicis et de
fitientibus · et no venit
vocare iustos sed pcores
ad pnitentiā · unde ber
nardus ep̄s dicit clamat
ego desiderio · caro clamat
ego interficiā · xps cla
mat ego reficiā ad que
ribis Jugū ergo legis ac
pcī et sollicitudinis te

poralium · que vobis labori
osa et enerosa sunt · abjicite
et ita tollite · id e voluptatis
attrite · iugū a iungendo
dictū iugū inquiunt enan
gelice legis et eruditionis
eo q gentes et iudeos in
unam fidem iungat · iu
gum amoris et dilec
tionis eo q homines deo
iungat · iugum cruciatus sue
mortificationis eo q car
nem spiritui subiciat ·
meu dicit · qe prius pro
nobis illud tulit · primo
docendo ꝑdem diligendo
tertio sustinendo · super
vos · ut impleatis et in bo
nore habeatis · ne forte
subtus ponentes et conp
nentes pedibus vitiose eo
rum calcetis · Ubi crisostom⁹
O gratissimum pondus ·
quod magis confortat
portantes · Nam pondus
terrestre dum portatur at
terit · paulatim instra
uit vires · pondus autem
xpi magis adiuuat bau
lantem · quia non nos por
tam⁹ gratiam · sed gratia
nos · ut nos ad audiendū
gratie dati sum⁹ · sed gra
magis ad nostrum ! Inquit
crisostom⁹ Et discite a me
magno docente verbo
et exemplo · quia mitis
sum exterius in moribus ·
interius in affectibus ·
corde et non fastus pro
priamq laudibus · mitis
sū quia nullū ledo · hu
milis quia nullū despicio ·

sed corde quia multu deri
pio Ecce tria imitanda
mihi tas in conuersatione
humilitas in cogitatione be
nitas in intentione quibꝫ
maxime generat hr nu
tritur et conseruat dꝫ
lectio Et quas dicet Dis
cite a me qꝫ suꝫ mitis
moribus ut nemine leda
tis humiles mentibus ut ne
minem contemnatis cor
de ut quod extra e in ope
ſit et mitis in corde ne la
teat serpens in specie co
lumbe Merito ergo ugo
eius est tollendu qꝫ mitis
est et humilis libertinus e
nim quis sub ugo domi
ni mansueti et humilis
qui rigidi et superbi Con
sidera hic quat dns inter
tetera suas virtutes spe
cialiter ad humilitate nos
remittit ut hanc ab eo
discamꝰ quia om virtu
tis radix et fundamentu
est Vnde ambrosius No
bis non dicit discite a me qꝫ potes
sum non dicit discite qꝫ
humilis sum quod potest
imitari Vnde et aug in
fratres mei tota medica
mina est ista discite a me
quia mitis sum et humilis
corde Discite inquit a
me non mundu fabricare
non cuncta visibilia creare
non in ipo mundo miracu
la facere et mortuos susci
tare sed quia mitis sum
et humilis corde Vnde eua
gelista et aug deinde

auctor et dator virtutu
dns in quo omes the
sauri sapientie et scie
sunt absconditi in quo
omis plenitudo diui
nitatis habitat corpa
liter nonne tame spe
de humilitate tamquam
summa sue doctrine sua
tudq; virtutu gloriato
est Discite aut a me
non qꝫ robustus aut casto
aut prudens aut alicui
honor sed quia mitis sum
et humilis corde a me
inquit discite non ad do
ctrinas patriarcharum
ad prophetaꝝ libros vos
mitto sed meipm vobis
exemplu me formam
humilitatis exhibeo Nes
cio quo pacto familia
rius semper humilitati
primigenie solet dignitas
Deinde illa se induit
ut appareat hominibus
substancia. forma ha
bitu gestaui humilem
ipsum nobis comendas
virtutis excellentiam
qua specialiꝰ sui voluit
dei honorari pncia bn
et greg Ad hoc namq;
vnigenitus dei filius for
mam mee mutatis mee
suscepit ad hoc visibilis
hoc solu visibilis sed e
tiam despectus apparuit
ad hoc detrimenta ui
dibria et irrisiones pro
bra passionesq; tor menta
tolerauit ut superbu ho
esse hominem doceret dꝫ

auctor et dator virtutu
dns in quo omes the
sauri sapientie et scie
sunt absconditi in quo
omis plenitudo diui
nitatis habitat corpa
liter nonne tame spe
de humilitate tamquam
summa sue doctrine sua
tudq; virtutu gloriato
est Discite aut a me
non qꝫ robustus aut casto
aut prudens aut alicui
honor sed quia mitis sum
et humilis corde a me
inquit discite non ad do
ctrinas patriarcharum
ad prophetaꝝ libros vos
mitto sed meipm vobis
exemplu me formam
humilitatis exhibeo Nes
cio quo pacto familia
rius semper humilitati
primigenie solet dignitas
Deinde illa se induit
ut appareat hominibus
substancia. forma ha
bitu gestaui humilem
ipsum nobis comendas
virtutis excellentiam
qua specialiꝰ sui voluit
dei honorari pncia bn
et greg Ad hoc namq;
vnigenitus dei filius for
mam mee mutatis mee
suscepit ad hoc visibilis
hoc solu visibilis sed e
tiam despectus apparuit
ad hoc detrimenta ui
dibria et irrisiones pro
bra passionesq; tor menta
tolerauit ut superbu ho
esse hominem doceret dꝫ

Quata ergo humilitas
virtus est. ppter quam
tam veraciter edcenda
is qui sine eo estimator
magnus est vsq ad pas
sionem factus est pilus
Ecce quippe nouimus
cum de sue celsitudms
culmine. ut humano gene
gloriam daret ad rma
descendisse Quia enim
origine pditoris nostri
se prebuit superbia dia
boli. instrumentum redep
tionis nre. inuenta est
humilitas dei Quia ugi
redemptor m cor da te
git humilitu. et leuda
than rex dicit superbor
aperte cognoscim. quia
eudentissimum regnu
regnum superbie e. et con
lectores humilitas Cum
ergo quam quisq habeat
cognoscitur. sub quo re
ge militet inuenitur.
Nemo quisq enim quas q
dam titulos portat opis
quo facile ostendat. sub
cuius seruitute potestate
rectoris hec gregorius
Et breuit ut dicit Cassio
dorus. tanta fuit m sac
ta nrarnatione humilitas
quata est m diuinitate
incomprehensibilis maiestas
Fugit ergo magis sub re
ge ceci qm principe mu
di militare. et magis sb
dei qm hominis potestate
seruire Et ad hoc faci
endu. nota hic vtile ex
emplu Cum em quida
miles dno suo stiuet cuida
marchioni militando diu
ad potestatem deseruisset
tandem ad misericordiam
de qua et mortuus est pue
nit Quem et ipe marchio
in misericordiate cadere vis
tauit exhibuit se paratu
ad omnia que pro eo face
posset. dicens q nec auro
nec argento pro ipius ne
cessitate parcet Cui mi
les gratias agens dixit
q eu iuuare non posset
qua ipe sedm medicoru
iudicium moriturus esset
Deinde idem miles adhuc
sans simul in vnu nobi
les et alios qui cu ta mar
chionem erant. admonuit
eos dicens Carissimi q
videtis q dns meus mar
chio cu diu ad mutu ser
uiuim. iam me in necessita
te positu iuuare no potest
q libs etiam vellet. et su
corpus et tempus ac ser
uicia meu vane pdidi q
me permet. rogo vos et
admoneo ut tali dno stude
atis seruire. qui vobis i
necessitatibus vestris om
nibus potuit subuenire de
inde subiugit premiu di
cens Et si iugu accepert
et didiceritis obediendo
inimicis requiem aliqb
vestris statuet in pntiu et
in futuro. que requies hic
inchoatur. sed in patria
perficitur. Unde crisostom
non dixit. et inimicis
requiem et tacuit. sed ad
didit animabus qm man

data vpi m hoc ſeculo anxo
requieſ ſue non corpore
Tm et ſi laborat et triſtat
m corpe requieſcit et gau
dent m ſpu et m ſpe Deo
alibi dicit hec aute locutꝰ
ſum vobis ut m me pace
habeatis m hoc mudo aut
tribulatioes Et ne eo iugo
legis euangelice tamqua
graui et onerosꝰ aliqs ter
reantur et timeant · et q̄
re ſub iugo dm requiem
animabus ſuis inueniut · ſub
iugo dicens Iugum eni meu
ſuaue eſt · ſed graue erat
iugum legis ꝓpter multi
plicitatē ceremoniaꝝ.
ꝓpter austeritatē iudiciaꝝ
ꝓpter defectū ſacramentoꝝ
iuſtificarentur · ſed no ſic e
rat euangelij iugum Iugum
et ſequitur et onus meum
leue quia ſufficit caritas
pro huius oneris relevatoꝝ
Vnde Ieronimꝰ Ril amanti
bus durum nullus labor
difficilis Amemꝰ dm · et
facile nobis videbitur oe
difficile Vnde et ad quos
dam dicit q̄ nulla pena
eſſe mihi inuito · nullum ha
bemꝰ mihi de impatientia do
lorem · et ut rudiore alloq̄
ſit metus factus Quero
aut qualiter iugum euange
lij ſuauius ſit · q̄ legis ·
cū m lege adulterium · m
euangelio concupiſcentia m
lege homicidium m euangelio
ira punitur Et respondet
ſcdm Ieroꝝ quia m lege
opera requirebantur · in
euangelio ſola bona volun
tas premiū non amittet
Item aut dicit onus leue
tum ſuum dicentes an
guſtam portam et arctā
viam que ducit ad vitā
Et respondet ſcdm aug̃.
et hilariū q̄ arta vel
anguſta dicit · q̄ angustat
m vitio · graue e enim
conſuetudinē dimittere
ſed m proceſſu temporis in
effabili dilectionis dul
cedine dilatat · ſicut ſtu
pentibus dentibus gra
uat m principio come
dere · ſed poſtea delectat
Qualuſ ergo et leuis
eſt impletio euangelij
amanti et caritatem ha
benti · uel m progreſſu co
ſuetenti · uel m reſpectu
premij legis · uel reſpectu
expectate mercedis

Omnime ihu xpe da
mihi per ſancta
diſcipulorꝝ tuorū
predicatione ſic tua ga
dioreꝫ q̄ non m vanita
tibus uel quibuſdā de
lationem et exoſſenda
mihi ingeretibus · ſed in
tua ciuite et ſingulis
humilitate m me ſocietā
bus mihi libeat gloriaꝝ
Ipa ſancta doctrina
euangelica m profunda
humilitate · et m omnibus
virtutibus cor meum co
firmet ſemper et cor
roboret ut a vicijs pur
gatus et virtutibꝫ or

natus meretu- m puri
vita et m futura requi
em amme muente · qr
inquietu est cor meum
donec requescat in te
thu bone Amen ¶ De hoc
fauciato et pulcato a lat
hnbus Capitulū Ixx^m

Si qua diverat
dominus abt mis
terra fidei et ar-
cana sapientie
abscosa superbis et revc
lata humilibus consequet
obmissa indecoz exterra
tione. ostendit discipulo
illuationem · ut discedat
eos esse paulos · quibus
pater adhuertus plu myste
ria revelaut · unde dicit
eos beatos · quia in eis stut
completu · quod antiquis
patribus fuerat promissu
beati inquit oculi · qui
vident que vos videtis
et per hoc eos beatos di
cit · quia dnm olim et tor-
poraliter oculis exteri
oribus · et metaliter ocu
lis interioribus unde' me
ruerut videntes em opm
per fidem caritate forma
tam · beati sut in se et
si preveuerent beati erut
in re ¶ Duo em vobis q
multi pphete potuerut in
cognitione et reges seu iusti
pollenuit in sanctitate ·
quos em iuxta regem dicit
mathcus iustos appellat
qua magni reges sunt
qui temptationu suarum
motibus · non consentendo
succumbe · sed regendo posse
moverunt voluerunt videre
que vos videtis et non vi
derut et audire que auditis
et non audierut · desiderave
runt em videre et audire eo
modo quo discipuli viderut
et audierut · sed non viderut
neq audierut eo modo · qr
non corporaliter · sicut spna
liter · sed discipuli utroq
modo Nam exteriuus vide
runt penam corpalem et
miracula conspiciendo · in
teriuus viderut divinitate
latentem intelligendo · et ex
teriuus audierut vocem et
doctrina percipiendo · et inte
riuus audierut per fidem
assentiendo pphete siquide
et reges a longe aspiciebat
per figuras uel visionu
species quas per speculu
et in enigmate dum vident
et audiebant per fidem · sed
discipuli plenius dominu
habentes · et ab ipo que vo
lebant interrogantes · doce
bantur per ipm aperte · no
per angelos · aut varias vi
sionu species in enigmate ·
hoc beatificat eos qui tantu
corpaliter et non mentaliter
per fidem eum vident · ut
iudei qui incrededuli remanse
runt · et quem corpaliter
viderunt · mentis oculis no
viderunt et ideo eoꝝ oculi
non beati sed maledicti · sed
eos beatificat qui eum per
fidem videbant · non solu
exteriora conspiciedo · sed
etiam intrinseca veritatis

latentem mtelligendo. quos
mtellexerē oculis beati. per-
quos etiam priten cernere
meruerut Viderut en apti
gratiosam ymiam in assumpta
humanitate. Viderut sanctita
tem vite in eius conuersatoe.
Viderut eius ptatem in mira
culis operante Viderunt
eius gloriam in transfigura
tione Beati et illi qui licet
corpaliter non viderut fide
tamen et mentis ocu
lis viderut et crediderut.
quod per speciem et figure ad
faciem quisq; videbit Utrusq;
beati per fidem. et hoc in spe.
sed illi qui non viderut ipi
difficilius assensu in quo
maior est meritus. ipi qui vi
derut ppter puinacionem as
pectus in quo maior delectabi
litas Ubi sdm Crisostomū
Utrius ps testamenti liquet
veritas ut quod patres hebe
rus testamenti futurum puide
runt et videre cupientes hoc
in nouo est completum et
ab eodem spiritu. et eadem
fide aut igne videbunt futurū
dnm quem apli preterita vi
derut et nos credimus ad
uenisse. ut eadem fides pro
betur in nobis et in patribus
et idem auctor. non auctores
contrarii fuerunt utriusq;
testamenti Et notandum q; qua
dmpliciter videtur dns. sci
licet oculo corpali. quomo
pisus est in carne. ista aut
visio non beatificat quia pe
culi. cum viderunt uidei et
infideles Secundo ex visione
corpali oritur in mente
admirabilis visio qua ipe
creditur filius dei Unde
est illud Et ma videbit
me thoma stulte oculo
corpis. et credidisti videdo
me oculo fidei Iste visio
beata non est. sed huius bea
titudinis meritatio qua
meremur beatitudinem
Ulterio ex visione fidei en
tur visio qua xps ipe in
detur oculo intellectue
contemplationis. et hec vi
sio iam le aliqua beatitu
dinis principio inde en
videtur et gustatur. qm
suauis est dns Et cuncta
visio qua ipe videtur specia
est in lumine glie. hec visio
beatificat intellectū que
admodū perfecta caritas
beatificat voluntatem mam
Fit ergo tur quidam legis
peritus per tria literale
non intelligencia spiritu
verba legis tenens. Unde
quis ignorans surrexit
ut melius audiretur. nel
ut bonus videretur. temp
tans eū non ut addisceret
sed ut reprehenderet. et dicit
magister. quid faciendo
vitam eternā possidebo
Magistrum vocat non do
minum. quia vult seruire. audire nō obedi
re Magistrū vocat qui
non vult ee discipulus.
et significat lauditores
sanctos non imitatores
Et bene dicit. quid faciendo
qua non auditores legis

87
86

sed factores iustificabuntur
et non in sermone est regnu
dei · sed in virtute Et
dns dicit ad eum In lege
scriptum est quomodo legis
scilicet de habendo vitam
eternam · hec lex diuina
est lex legium de qua fiet
interrogatio in examine
districti iudicis · scdm illud
apli qui in lege peccauit
per legem iudicabunt
Iu hac ergo scda debemus
ut de ea respondere possimus
sicut in iustus de quo in
psalmo dicitur · et in lege
eius meditabitur die ac
nocte Sed ut aut peromnia
tamen maiora sint impe
ratoris scripta · quam apli · legesq; a
manu euangelia contemp
nimus Scdm bedam ista
tentando quesiunt de vi
ta eterna · si forte diceret
aliq̃d contra moysen et ideo
vtriusq; per verba monstra
pondendo confudit enim
per hoc ostendit se de ipso
esse fidei catholice sue con
futandi per illud se tenet
nidiscusse scilicet inde per
scripturas hebreoz et ve-
ritatem per legem mathe-
matis Ille vero respondens
dixit quod legerat sed non
dum impleuerat · Diliges
dnm quia per suam pote
nciam te creauit · deus qua
per suam sapientiam te re
fouet · tuus quia per suam
bonitatem se tuum fecit · et
sic te redemit ex toto cor-
de tuo · id est ex tota volun-
tate qua scitur ex corde ori-
untur motus ad alias partes corpis
vta voluntas monet animas
potencias · et ex tota anima
tua id est ex appetitu sensi
tuo qui monetur per vo
luntatem Inde pars sensi
tiua potest hic intelligi pe
riam · scdm q̃ scribitur in
genesi factus est homo in
animam viuentem · id est
ut dicit glosa vitam ani
malem et sensibilem corpori
dantem · et ex tota mente
tua id est ex toto intellectu
qui etiam monetur per vo
luntate ad assentiendu his
que sunt fidei et ad medita
ndu de deo dilecto et ex om
nibus viribus tuis · uel ex tota
fortitudine seu virtute tua
q̃ idem est · per quod notat
potencie motiue et exercitiue
que etiam monentur per
voluntate ad operandu ex di
lectione pure et non re
misse · Ubi mauult Cum
hac igitur intentione firma
ad deu dilectionem lex petat
tat ut euellat nos a firma
mundi habitudine · qua respi
citur ad possessiones · ad gloi
riam · et ad voluptates in
quia etiam temptatus a deo
Sequitur et proximum tuum
id est omnes homines sicut te
ipsum id est ex affectu · quo
tenipm · vel ad quod tenipm
scilicet ad gram in presenti et
gloriam in futuro · Ubi ba
silius Est igitur primum et
precipuum mandatum diuine
dilectionis · scdm aut̃ primum

completuum et ab eo com
pletum quo tomonemur
diligere proxmm ubi et
quomodo ¶ Tu aute attende
qualiter qualiter fere nim
eodem exteriu postulat v
trumq; precepti ¶ De deo
em aut toto corde tuo de
proxmo sicut teipm ¶ Itd'
q diligenter observa etiam
nec fervuus esset nec liber
nec victor nec virtuus nec
dives nec pauper nec no
tus vinquis esset diabolq
potius em palee ignis
iustmerent immponerem
ñr̃ fervorem caritatis di
abolus a deo cuncta superat
dilectionis constantia Unde
etiam gregorius ¶ Cum aut
dicatur diliges proxmm
sicut teipm quomodo alter
inseretendo plus est quy ad
huc iuste vivendo sit im
pius sublimetipi ¶ De hac
materia habes latius mstra
siluret fera tertia postpal
mas ¶ Dnoiesu illi dns recte
respondisti hoc fac siluret
deum et proximu diligere
do · et dicit fac · quia non
suffcit diligere nisi dilectio
demonstretur et ope · qua
probatio dilectionis exhibitio
est operis · et vives siluret
vita eternia · hec e em ex
cellentior via eundi ad vi
tam eternam ¶ Quasi diceret
ly dicis et non facis · et ideo
ad vitam non vadis ¶ Ille
autem volens iustificare
se ipm id est iustum osten
dere sdm apparentiam
putans se esse ante ho
minem · quy tm videt
exterius et non ante deu
qui videt interius dixit
ad ihesum ¶ Et quis e meus
proximus ¶ In quo a di
lectione proximi variu
se ostendit · qua proxmm
non novit · forsitam pu
tabat q proximus dicet · iu
deus est proxmus tuus
et tuc responderet · deu
et indeum diligo et sic
apparet iustus ¶ Suspiciens
autem ihesus id est sup
aspiciens ihesus proposuit
ei parabolam de homine
qui descendebat ab ihesu
lem in iherichu incidit
in latrones ¶ Deo sup
adveniat · quia de rebus
magnus loquitur erat
unde siluret huiusmodi
descendebat dim per pas
cahe rendit ¶ Circa allegs
est hic parabola · sdm allegs
est res gesta · quia inter
iherusalem et iherichu
erat quedam solitudo
ubi frequenter homines
transeuntes spoliabantur
et occidebantur · a latrobo
deserto illud inhabitabilo
¶ Allegorice homo iste de
signat genus humanu qui
in primis parentibus descen
debat ab iherusalem · que vi
sio pacis dicit id est a pa
radiso et supne ac celestis
beatitudinis pace et ipsi
one · in iherichu · que lu

mptatur et mutabilita
tem significat id e my de
fectuly et miseria hums
vite mutabilis et erronee
qua a contemplatione
sapie et vita pacifica qua
in padiso habuisset. ad mu
tabilitatem huius exily. et
terrene miserie per cul
pam corruit. et incidit
in latrones id e in ptate
demonu seu in diabolicas
vel etiam humanas teptati
ones. in quos non incidis
set. nisi prius mitus tumi
isset. Vera est em sententia
dicens. ante ruinam exalta
tur cor. Et Ruy eu dispoli
averunt vestem moretrie
et immutabilitatis seu imor
talitatis per fraudulenta
auferendo. Veste moretrie
seu stola prima amissa
cognouit se esse nudu.
gloriaq; immortalitat pdita.
pellicium. hoc e mortale
sumpsit indumentu. Unde
in signu mortalitat in
dixit deus primos parentes
tunicas pellicias. que de
mortuis fuit animalibus
Et plagis pene impositis
et illatis id e malis p
pectatu vulneratis et debili
tatis abierut. non ab mi
dris cessando. sed eas occul
tando. primo em sensibilit
in specie serpentis diabolo
deceptus sed post occulte et
invisibiliter temptauit semi
nuu reluctu. qua et si im
mortalitas potest auferri.
oculus tu rationis remanet
homi quo deus potest cognosci
Unde beda. Feminidu relin
querunt. qua beatitudinem
vite immortalis amisere. sed
non sensu rationis abolere
valuerunt. Ex qua em pte
sapere et cognoscere deu pt
bilis est homo. ex qua vo
luptatis contabescat et mise
ria deficit. mortuus iden
lethifero ictu e vulnerat. vulnerat
Unde et Theoph. de semi
nibus dicit. homo post pcm
qua aia immortalis e corpus
vero mortale. ita ut media
tas homis morti succumbat
Unde eria augustinus. Semi
nium em habet vitalem mo
tu. id est liberu arbitrium
vulneratu. qd ad eternam
quam pdiderat redire no
sufficiebat. Et ideo iacebat
qua vires ei ppria ad surge
dum non sufficiebant. et
ad se sanandu medicu id e
deu requirebat. Vel seminium
reliquerit remanente vita
nature. non vita gratie. sedm
illud apli. Unus aute stilli
cet vita nature. nam non
ego stillicet vita culpe. Unus
vero in me xpus stillicet vi
ta gratie. fecerat em deus
hominem ad ymagine sua
sedm rationem. ad similitu
dinem sedm dilectionem. ut
per virtutes deo adheret. et
inherendo beatus esset. Sed
diabolus humane beatitudini
inuidens. contra duo bona

pdicta · duo homm in origina
li mtulit principalia ma
la · In eo namq; factus
erat ad ymaginem dei se
cundu rationem · vulneauit
eu per ignorantia boni ·i
co beo q factus e ad sili
tudinem dei scdm dilectio
nem · vulneauit eu per co
cupiscentia mali · homo e
go vulneatus seminuus re
lictus est · qua et si in hac
na natura possit dina simi
tudo que in dilectione per
tus est corrupi · diuina ty
pmago que in ratione e
non potest penitus delere
Vix itaq; in tanta mali
tia possit assici · ut ml dili
gat bom · non tamen igno
rantia tanta excedat pt
ut ml cognoscat ver &a
cer dos autem et leuita des
cendetes eadem via · viso
polato et vulnerato pte
hierut · et vite pritis statu
tmc sancte viuendo ptrasie
runt · sd quando genus pec
tul pa vulneratu nmne sa
nare nt · qua sacerdotiu
legis et eius ministeriu · ptra
non curauerut · sed solui este
dei ut · impossibile em erat
sangne vitulor et agnor
et hircor auferri pcta
hom · vel sacerdos et leuita
intelligutur leo et yphena
que homes non sanauerut
sd pcta ostendere ut et re
prehendere ut Samaritanus
vero uter faciens id e dnus
qui animas custodit per hu
militatem · momenta vite hui

currens · pro nobis em fac
tus homo est in mundo · re
mt secus eu · id est vulne
ratu · qua in similitudine
hom factus · et habitu in
ventus est ut homo · et
videns eu oculo clemen
cie · misericordia motus
est · compassione · i. affec
quans hoi vulnerato mi
serationis exhibuisse alu
gaut vulnera eius · qua
redarguens pcta coluibuit
et vinculis gratie ligauit
infundens oleu mitigatiuu.
Item veme penitentibus
imittendo · et vinu pugni
tiuu · terrore pene pcta
tibus mitigando · Allegat e
go vulnera dum prius
penitentia agite · infudit
oleu du addit · appm qua
uit em regnu celoz · in
fundit et vinu cu dicat
omnis arbor que no facit
fructu bonu excidetur
et in ignem mittetur · Qua
in re docuit nos dominus
qualiter infirmis et ad
penitentia venientibus me
dici debeam⁹ · Vulnera
em ligamus qn pcorem
a pcto cessare iubemus
oleu aut infundim⁹ qn
misericorditer et blande
consolando indulgentia
pcton promittim⁹ Insup
et vinu infundim⁹ qn
asperi et austeri mentem
de remunere et carne ma
cerare iubem⁹ Non sit ergo
oleu sine vino · nec vinu
sine oleo · Vnde gregorius
inquiens · Caritas

nem sanctitatis faciendu
et quodlibet ecclie ordinis
ordinandi · ut neqs mitra
pontifex exultet et sub
ipa mitra demonstrata
pudeat · Vnde et ver-
bis Gemp pumice fe
runt · et gemp pumice
ellimentaris effe nec hoc
illud equitaris · hade
ad mala trudimur qm sua
re damnabile effe
re flebile et lenias
in iumentu suu impo
re duras in tribula
nec suis est pumicu
nec hic casso vbi ml
ad nos venit dig
nat est huic iumento
nisi imposuit fide
rationis mysteria
ra mala in corpore
hoc ligni portado
ora alium pabulam
ra que erauerat
rationis suis impo
ad gratiam report
et diuerit in stabu
in meta sanctam
ne ecclam colloranit
oculis ones e pecore
lapsus reficit et
ne subiuba pastua
nit Non domui sed
dicat · quo nomine
ens et mansuetus hmo
hoc significat · ne
me in hoc collo tuli
pecu grandeat · et ut
mala medicinis et necessa
ad cura eius egrit gradu
ne pcta cu eo fuit et
ra egritudo sollicitus fuit

cum ſenectute · faciendu
eſt quoddam ex vtroq; te
peramentiū · ut neq; multa
aſperitate exulceret² ſub
ditu neq; minima benignita
te ſoluant² · Unde et ber-
nardus Sempr̄ pumice fe
rocitatē ē · ſemp̄ pauere
puſillanimitatis eſt · nec hoc
nec illud equitatis · habe
plus amaritudinē q̄m̄ ſa
lutat² dampnabile · ſſe
trinq; tolerabile · Et lenas
illu m̄ iumentu ſuu impo
ſuit · ac ductū m̄ ſtabulū
tuam eius egit · Iumentū
ductu · hic caro dñi · m̄
qua ad nos venit dig
natus eſt · huic iumento
ſanitatē impoſuit · fide
incarnatois m̄ſpiratō
et pena m̄ a m̄ corpore
ſuo ſuper lignū portato
et uinota aliam ꝑabolam
iumenta que et trauerat
ouem ymneris ſuus impo
ſitam ad gregem repor
tando · Et duxit m̄ ſtabu
lū · id eſt mtr̄a ſanctam
pnīem eccl̄iam · collocauit
vbi depoſito onere ꝑcto-
riator laſſus refecit² · et
refectus ſalubri paſtua
repatiat · Non domū ſed
ſtabulū vocat · quo nomine
ſectores et m̄ſedras hui⁹
pnīs vite ſignificat · ne
homo m̄ hoc exilio talis
m̄ patria gaudeat · Et ut
bonus medicus et neceſſa
rius cura eius egit q̄diu
m̄ hac vita cū eo fuit · q̄
cura egroti ſollicitus fuit

Et altera die poſt pactu myſte
riū redemptois ſtituit poſt
dñm reſurrectione · que mag
ſplendet q̄m̄ tempus prede
cedens · Prima em dies fuit · dies
mortalitatis et paſſibilitat
altera dies fuit immortalitat
et impaſſibilitat · q̄m̄ ſplendo
ris eterne magis effulſit
protulit duos denarios ſti
luet duo teſtamenta · m̄ q̄bu
bus et nomie et ymagine re
gis eterne continetur · et
quoꝝ pcio vulnera mā tu
rantur · et dedit ſtabulario
qua diſtribuit vtriuſq; teſ
tamenti ſcientia et ꝑdicadi
gratia · aptus quibus ſenſu
apuit ut ſcripturas intellige
rent ac prelatis et ombꝫ
q̄m̄ eccl̄iam gubernare de
bent ut eiusdem egroti age
rent et haberet · Q̄z eccl̄a
debent m̄ hac cura aliquid
ſuperogare · ut non ſolū ea
que m̄ duobus teſtamentis
continentur · ſtudeant ꝑdicare
ſed et alia multa ſecūm ea
que ſcripta ſunt laborent alios
predicatore manifeſtare · Cui
erogat etiam q̄m̄ ſine ſumpt
tibus exemplo apti predi
cat · et ab eis quibus ꝑdicat
ſimptus non accipit · Item
ſuperogat q̄m̄ non ſolū pre
cepta ſed etiā conſilia im
plet · vel ꝑdicat · In die aut
iudicii cū dñs redierit totū
quod p̄miſerat talqua debi
tor reddet cum fideli ſeruo
dicat · quia ſuper pauca fu
iſti fidelis ſuper multa te
conſtituā · intra in gaudiū
dñi tui · Q̄ubibet ergo

peccator qui pertando mor
taliter a deo qui e pax ma
tamqua ab hierusalem se
auertit · et ad iericho id e
ad culpabilem defectu se co
uertit et sic a bono icommu
tabili ad bonu commutabile
descendit · homine aut sic
lapsu latrones et spolia
to ac vulnerato et relicto
quid aliud restat nisi fla
gitare ut samaritanus ille
id est custos animar ihc
opus iter- impetrionis sue p
nob faciat · latrones fugiter
spoliatos gra restituat vul
nera ma luget semiuiuos
in integru abluter et sic
demu in celestem ihrm nos
producat · Amor aliter p hierico
hierusalem status hui tute
designatur · et ideo per homi
descendentem ab hierusalem
in iericho significatur- per
cator descendes a statu iusti
cie in peccm mortale qui in
cadens in latrones id e deo
nes · spoliatur- per eos gra
tuitis · et vulnerat in naturalib
libus · ac relinquit semiuiuus
qua tollitur- ab eo vita gratie
remanere vita nature · Sacer
dos et leuita transeuntes sue
mali mistri ecclie · sanctita
tem e confessor- et predicator
motus ex caritate alligas
vulnera sapientia y sanie con
silium infundes oleu misei
cordie et iustitie vinu et i
ponit ritu ih nutrietur · quia
non solu mente prebet amo
rem · sed etiam pbum potest
corpe · quod est hic nutrimen
tum · et duxit in stabulum et

domum ecclie pbr dat pa
bulu verbi dei et sacrame
ti eukaristie · et altera die
postq̃m duxit in stabulu
protulit duos denarios
per quos designatur gra
m pnti et gloria m futo
et dedit stabulario id est
dandos denuntiauit bono
curato faciem debitu suu
erga peccatorem sibi subditu
et ei cura prelatis come
dauit dicens · cura illius
habe debitu tuu excedes
et quodcunq̃ superegeris
faciendo circa subditu alu
quod bonu ad quod non
teneris · reddam tibi id e
reddendu denuntio pmc
tens ei vitam eternam
pro salario · Et merogatus
legispertus a deo quis
proximus fuisset
ei qui incidit in latrones
respondit · Qui fecit mi
sericordiam in illu · Unde
tullius Recep ergo sacer
dos nec leuita factus
fuit proximus patientis
sed ille qui est exercitatus
in illis est enim sacerdotij
dignitas · et legis scientia
nis per- bona opa cõsti
metur · Unde et beda sic
ram manifesta e dm sen
tentia mittit nobis ami
plius q̃m qui misericordie
be proximus · Cur tu ihe
respondente non sacerdos
nec leuita ex eadem gente
ymo in eadem urbe nati
et nutriti · sed externe gen
tis actola · quia magis in

sertus e factus e pximꝰ
Deinde dns ex legispeti
responsione et confessione
ostendit omnes homines mi
sericordiam facientes esse
proximos et spetialit ipm
dei filium concludit dicens
Vade et tu fac similit
primo sicut samaritanus
fecit iudeo ut saluet omnes
homines etiam inimicos pxim
reputes et ei misericordia
affectu affatu et effectu
impendendo necessitates eo
sublenes ut te pximum diligę
sicut teipm manifestes Vbi
respondit Et quis dicat
ei que videt oppressu no
dicat Vtrum negotia est sed
quecunq sit gentilis siue iudeus
et ope indigeat non cauillet
Ius habet auxilium quicunq
mala fuerit passus Hec ex
positoꝰ Ex responsione quam
legisperiti dns concludit
q pximus tuus non est
proximus sed opus misericor
die impendi debet si dicat
ei Tu ergo me dilige et i
me utriusq mandatu legis
implere stude quia sic deꝰ
et sic ille tuus proximus et
quicquid vales in proxi
necessitate sublenanda uel
corporali uel spirituali deuoto
operare ut manifestetur
proximus esse Vnde bernar
dus Vtriusq teneo di
lectione dei et proximi cui
te amo dne ihu quis meus
proximus es qui homo es
et sensi nichil misericordia
Ait bernardus Et utriusq
ergo dni conclusione legispe
riti connectitur quia deum
deus et homines proximos non
dilexit qui substripes carne
nram per humanitate factus
est nobis proximus Et tot
misericordie opera impedit
unde merito diligi debet ad
dei em dilectionem nobis ex
citandam nutriendam et augen
dam nichil ita valet sicut be
neficioꝝ eius frequens et di
ligens considratio magna
est igitur misericordia que ig
notis et eis nos proximos
facit magna est misericor
dia per quam vita possidet
eternam Ille quippe e proximꝰ
tibi cui misereꝺ appinquas
qui vero nulli miseretur nul
li proximus habet In illo er
go mandato diliges proximum
sicut teipm dns proximum in
telligit omnem hominem hic
autem est qui implet legem
naturalem ut qui facit alios
que sibi non vult fieri ubi
Ambrosius Ergo cum nemo
magis proximus quam qui vul
nera nostra curauit diligas
eum quasi dnm diligamus et
eum quasi proximum Nichil en
tam proximum quam caput me
bris Diligamus etiam eum qui
imitator est xpi diligamus eum
qui propie alterius corpo
ris unitate compatit Negs em
cognatio facit proximum sed mi
sericordia quia misericordia
sedm naturam est Nichil en
tam sedm naturam quam iuuare
consortem nature Hec Am
brosius Ad hoc quoq faciendum hortatur Augustinus dicens.

nos

Nunc cum in hac vita id est in hac
via sumus tunc onera nostra
portemus ut ad eam vitam q̄
tandem omni onere penitus pos
simus Dilectionis officium e
tiamsi onera nra portare
Nichil enim sic probat amicu
quemadmodum oneris amici
portatio Neque vlla res offi
cio possit istum laborem ad portā
da onera alioꝝ facit libenter
impendi mihi cogitemus quanta
pro nobis tulit dns hinc ad
mones aut Apls hoc senti
te in vobis quod et in xpo
ihu huius cogitationis accedat
etiam illa quia homines sumus
et quod egritudine siue die
sue corporis qua in homine
alio videmus extra nos habe
potuimus aut possimus hoc
ergo exhibeamus ei cuius misti
mitatem portare volumus
quod ab illo vellemus nobis
exhiberi si forte nos in eo
essemus et ipse non esset Ad
hoc ptinet quod apls aut omni
bus omnia factus sum ut oēs
lucri faceret Cogitando si
licet in eo vicio se esse potius
se Vnde cupiebat alium libe
rare Deinde erat illud co
gitandum nullum esse hominem
qui non posset habere aliquid
boni quod tu non habes
etiam si lateat in quo sine
dubio possit te esse superior
Vnde apls Nichil per con
tentionem neque per inanem glo
riam sed in humilitate mentis
alter alterum existimates supe
riorem sibi Iste cogitationes
deprimentes mentis superbiam
et acuentes caritatem faciunt
onera fratrum portare non
solum equo animo sed etiam
libentissime sustinere hec
Augustinus Vnde et greg
Si quis alterius incommoda que
ab altero portantur conside
rat ea que ab altero sustinet
leuius portat Et itaque
illa intima pacis visio ex
sanctorum ciuium congrega
tione constituitur ierusa
lem celestis ut ciuitas
edificatur Hec ut in hac
peregrinationis terra dū
flagellis premitur tribu
lationibus tunditur cuius la
pides quotidie quadrantur
Hec videlicet ciuitas ha
bet hic in sanctorum moribus
magnum edificium sui
In edificio quippe lapis la
pidem portat et qui por
tat alterum portatur ab
altero Cur inquit in sancta
ecclia vnusquisque et por
tat alterum et portatur ab
altero Nam quassim se per
mi tolerent ut per cos
edificium caritatis augeat
Hinc autē pondus sub
ce fundamento portat si
redemptor in quo dicit
paulus fundamentum aliud
hemo potest poni p̄ter
id quod positum est quod e
ihs xps omni mo
leret sed in ipso malu
non fuit qd' tolerari debu
isset Hec greg Ex hijs ver
bis greg colligitur q̄ sto
pluia quis pro deo porta
uerit tato erat ipse studiosior
to studet xpo ihu ffm

quior · et quato pauciora portauerit · tanto erit ab ipo fundameto remotior Per igit² omnia bene consydera · et proximoꝝ mſias infirmitates ac defectus et onera non solū patienter sed etiam libenter pro deo porta et tolera Vnde anselm⁹ Aliu bonū alteri⁹ lugendet sanctis consentit qui vero tristatur diabolus Et quidem magis puto saluatione eius sperada qui pariū bonū facit et facies alioꝝ fauet · q̄m qui multa et tristatur Et utiq; Caritas que colligit et vnificat omnia membra ecclie · cū nos videmus alterius ruina gaudere statim nos predit de corpe · forte igitur non debemus dolemus de ruina proximoꝝ quia ptes sumus a corpe · Et cū ibi esse⁹ me dubio doleremus · quia tamdiu dolet membrū q̄m diu in corpe contristatur · Si autem abscisa fuerit non dolere poterit nec sentire Ex hijs ergo potest homo ppendere ſe membrū xpi Et sicut deus de compassione et congratulatore ita intelligit et de contristatore quia in corpe humano vnū membrū communicat alteri indigenti suū officiū et cibū que recipit · ita in corpore xpi quod e ecclia quilibet debet alteri cōferre gratia diuinitus sibi data fuerit · ac sibi et cetera temporalia omnia a deo recepta Similiter intelligere de consideratione · ut sicut membra inter se adunantur tanta amore custodia concordia ut nulla ratione inter se valeant dissentire occasione aliqua · ita etiam sit inter nos Similiter intelligere de supportatione · ut sicut vnū membrū supportat alterū et sustinet leuiorem pro curatione sue protectione alterius · et si vnū leditur ab alio sine vltione sustinet leuiorem · sic debet esse et in nobis · Inde anselm⁹

Omnime ihu xpe custodi nos destendentes de contemplatione ad actione · ne mentem⁹ in lationes sensuū appetitus · ne spoliemur gratuitis · ne vilescamus in naturalibus · sacerdos et leuita superior et inferior portio rationis non destendant · eadem via consentiendo in peccatis · sed potius astendant sursu · Et mandatum vero gratie predestinationis serui nos approprient · nobis vulnera proximi luget · misericordes oleū spem veniē et vinū timore iustitie imponat in iumentū ordinatio rationem supra sensualitatem · ducat in stabulū in consideratione proximi · altera die resurrectionis · det duos denarios scientiam animae et corpis amen

De prima marie magdalene Capitulum Sexagesimum

Post hec ascendit
ihesus de galilea
in iudeam ibi
quidam de pha
riseis sliuit sy
mon leprosus
volens se iusti
ficare et de ius
tricia iactare · rogauit dnm
ihm ut cum illo manducaret
Cuius tamen simulata iusticiam bemgnius medicus no
uitauit · sed magis curare
volut · et ingressus domu
phariseī discubuit · legitur
aute ihus manducasse cu
publicanis et peccatoribus ut
eos ad penitentiam puocaret
sicut ipe in domo matthei cu
publicanis comedit · Item cu
iustis cu discipulis ut eoz
amorem et deuotionem nutriret et augeret sicut dicitur
de martha et maria · Ite cu
cognatis et pauperibus ut eoz
inopiam supleret · sicut de
nuptiis habetur · vbi aquam
in vinu vertit · Item cum
phariseis superbientibus ut
eoz superbiam reprimeret et
uitia alleuiaret sicut in hoc
loco fecit · Ubiq; etiam hui
uteri ut tum gratiarum actioe
cum mutabatur · reprehebat
pro loco et tempe ex pau
pertatis amore quia pauper
erat · et de huius mundi sub
stancia parum habebat · No
timento talis et tantus hos
pes est mutandus · et cu se
mutat libentius suscipiendo.
venit em omna bona pter
eu · illo audiens aute hoc mag
dalena · que iam forte ipm
predicante audierat · tacta
dolore cordis mentis eius
pro peccatis suis · et de eius pie
ne et pfecte conuersa · a
moribus eius ingne succen
sa · cum alabastro id est de
vase vngenti prexit ad lo
cu conuiuii · Ut ait dicit
beda · Alabastri id est gemus
marmoris candidi varijs
coloribus mittunt mittunt
quod ad vasa vnguetaria
fanare solent · eo q optime
seruare mentem rupta dicat
iste phariseus in euangelio
ipse simon leprosus dicit
eius lepra non sine mentis
sa memorat · Unde euāg
Non simplicem aute lepre
symonis memit euangelista
sed ut ostendat vnde tot
dens accesserit hec mulier
quia em lepra videbatur
valde immunda esse pisso
et abhominabilis · videt
aute q ihc cum taneat illu
hominem · considit quia et
anime eius immundiam
facile expurgabit · ihc
Crisostom · Et ad mulier
ad lotu puenisset facie
mclinata · et dulcis lacry
mam demisit ab oculis
transeq · non quiens do
nec ad ihm puenisset et
tue illico retro ad pedes
eius pstrata · qua se ante
ponere non audebat pre
pudore suoz reatuum et
pudoris vultu super pe
des ipos eius fudit lacrimas
fiducia · qua iam mense
et super omnia eu diligebat.
et in eius amore ardebat

cepit fortit fletibus et ſm
gultibus habundare de la
crimis laigiter- detuti eti
bus · pedes dñi balneare et
lauare · Vnde patet mag
nendo contritionis ex qua
lacrimas penitetie · ſanguine
cordis fundes tantu fle
uit · q̄ pedes ihu ſolotis
lauari potuerunt Tande
a fletu ceſſante · capillis ſuis
pedes ihu lotos exterſit
et amore celeſtem oſcula
batur eos ſepe dulciter et
amanter- nec de hoc ſatia
ri potuit Et quia ꝓpter- in
nesta ſqualidi et laſſi erat
eos etiam vngento ꝓſpe
ꝓnebat ad refrigerandu ca
lotis et mitigatione dolo
ris ex labore ꝓueneris Et hec
quidem que dicta ſut age
bant · exterius · que vero
revolvebat eius mtemo
multo feruentiora erat q̄
ſolus deus inſpiciebat · In
greſſ mſſeng · Indignitate
autem ſua oſtendens ſta
bat poſt tergu deiectis
lumibus · et effuſa toma
pedes amplectes lacrimis q̄
eos ꝓfundes rebus iſtis
am oſtendebat veniam
implorans hec greſſ · In
eo ergo q̄ mulier retro
ſtat deuono et ſimulatas
agnoſcitur · In eo vero q̄
lacrimis pedes rigat · vera
penitentia et cordis compu
ctio demonſtrat · Si q̄m e
adem lacrimas capillis ter
gendo abſtondit et delet
poſſe de illis non eſſe ondu
gny opa ſua faciut ut ab hom
bus videantur · In oſculo pa
cem amorem et dilectionem
monſtrabat · In vngueto deo
cordis mtima blandimenta
et deuoti obſequy aſſertioe
ſignificabat · Per alabaſtru
pectus et cordis ſecretaꝝ ui
plend fide et caritate poſſu
mtelligē tale em alabaſtru
liquor vnguentū conſueuit
ſeruare Vbi greſſ Cogitati
mecū de mane penitētia
flere magis libet q̄m aliq̄d
dicere Cinuus em uel ſal
eū pectus ille lynq̄ petra
triſtis mulieris lacrime ade
emplu penitendi no emol
liant Conſpexerunt nam quid
fecit · et noluut moderari
quid faceꝝ Cui quinatus in
greſſa eſt · non iuſſa venit
mitē- epulas lacrimas optu
lit Dnte quo dolore ardet
que flere et mitē- epulas no
erubescit Sed qua tui pitu
dinis ſue lacrimas aſpexit. la
nandi ad fontem miſericor-
die cucurrit · conuiuantes no
erubuit Nam qua ſemetipaz
grauiter erubescebat mtus
michil eſſe credidit quod de
reudaretur- forte hec ꝯ ego q̄
q̄riſtine pedes dñi cor- pis
ſunt palpes · qua ſue miſe
rior- pat- corpus miſtici per-
dilectionē · et cruci affixi
pa- afflictione Ducit ergo
et pitor- volens optinere
veniam m̄ pitri et vagini q̄
pauperie eſt q̄liam m fubrio
debet ſecus pedes iſtor ſtare

per familiaritatis exhibitores
et amicie acquisitione · la
crimis rigare · p dei dns com
passione capillis extergē
gulatorem tamptatis et re
fouere per tempalu que
per capillos designat cō
tritione et mistice revelati
onem · ostulu dare per assa
bilitatem et blanda allocuti
onem fraternitatisq amo
rem · unguento ungere per
misericordi hilaritatem et cor
dis benigni dulcedine ac re
lationis suauitate · Aliter
lem sēm Aug⁹ · Non possut
diuites dicere competenter
pater noster · nisi se fiatis
pauperes · cōfitentes · Ced
deu multi fatuit dns cotra
dicta et ergo tu pharisee nec
gratiam merentem · nec gratiam
inde greg · Nota q nota illa
mulier exp̄essit s tote cor
de ad dnm post peccata rede
untis · s ceus penitentie lac
tus mistam · Aliud aut unguē
to mis bonus odor opiomis
exp̄imitur · Ri igitur recta
opera agimus quibus optimi
mis bone odore ecclie mus te
spergamus · quid aliud in dni
corpe nisi unguentu fun
dimus · Contra pedes dni ste
timus cum in pctis postr
eius · timendis retrahimur
Sed s ad veram penitentia
post pctm conuertim · iam
retro sensus pedes stamus
· Aliud eius vestigia sequi
mur quem imitari debemus
lacrimis mulier pedes
rigat · quod nos quoq agim⁹
s quibuslibet vltimis me
bris dni per compassois
affectu micmamus · Ca
pillis pedes dni tergim⁹
hr sanctis eius quibus
ei tanitate compatimur
enam ei hmi que nobis
superfluit imperemur · stu
latus mulier pedes quos
tergit quod nos quoq a
grimis s studiose diligim⁹
quos ei tanitate cotinem⁹
Hec greg · Per hanc ergo
mulierem peccatrice ad dni
pedes attendente · significat
quelibet psona vere de pec
catis penites et cotrita
ad quod requirit q stat
deu offendit per culpam
ita et fletu mat per pnam
Secūm illud apli Sicut
exhibuistis membra ma
strum immundicie et mi
tate ad iniquitate · ita ex
hibete mia seruire iustitie
in sanctificatione · et sic fe
cit mulier hec penites · hn
greg · liquet q pes q illust
actibus prius intenta in
quentu sibi pro odore sue
carnis adtribuit · Quid
ergo sibi tu piter exhibu
erat hec iam deo laudabi
liter offerebat · Oculis ter
rena concupierat · sed hos
iam per penitentia tote
rens flebat · Capillos ad
compositione vultus ex
hibuerat · sed iam capillis
lacrimis tergebat · Ore
superba dixerat sed pedes
dnm ostulans hoc in

redemptor⁹ ſu veſtigia
figebat ℭ Quot ergo m̃ſe
habuit oblectamenta · tot
m̃ſe muent holocaustа
℈ bueritat ad nūeꝝ
virtutu numeꝝ ēmmu
ut totu ſeruuet deo ī pe
mteria · quutꝫ ex ſe dele
contempſerat in culpa
hec gregorius ℭ Conſimile
nduut ieronimꝰ de beata
paula dicꝫ ℭ Cumꝫ a no
bis crebrius moneꝝ ut
parꝫ oculis et cos ena
ſcule ſeruaret ſcripturꝝ
aebat ℭ Supanda e fuꝝ
es quam contra dei pre
cepta pulpulisse et ce
rissa et ſtibio depmere ·
Aſſugendu eſt corpus q̃d
multis vacauit delitiis · lõ
gus risus · ꝑpetuo compe
ſandus ē fletu · mollicia
mutcamina et ſcrica pro
ſſima aſperitate tilicii
ſunt cōmutanda ℭ Que vi
ro et ſtilo placitu mee dꝑo
deſidero placere · hec ſcꝝ
hinc ergo habemꝰ quomo
faciendꝫ ſit primꝫ ī quo
em quis peccat · m eadem
per contrariu penitena
ligat Verbi gr̃a · ꝑ ſacra
mmis potando · ꝑmitte
ciam age a potu ꝑ ſtinendo
℈ Cum mmis comediſti ut
proſpera rerum et come
de vilibus ℭ Et ſic de alijs
ſuo modo ℭ Compunxit igr̃
bene hanc mulierē et eꝝ
denotione et ſuper ihm mo
ꝛe meditante · quia ſacrū
hoc ſolempne fuit tale

Conſurrexerūt ihm q̃ſq;
hemadre eam ſuſtepit · et q̃n
patienter · ſuſtinet quutquid
fecit · ceſſat et quereſtꝫ ſa
nedendo · donec ꝛeſorbeꝝ co
pleatur · ceſſant et conuue
et omes ſuper hac nouitate
mrantur · Sed phariſeus
qui eu vocauerat no tame
morauerat quod melius fu
iſſet fallacie ueſtus ac de ſul
ſa et putatiua iuſtitia velare
ſuperbus · nullaq; cōpaſſione
patuie motus et ſic fragi
litatis oblitus de hoc mu-
muraꝝ aut mira ſe contra
ſuu hospitem mutmutando
dicens hic ſi eſſet ꝑpheta vera
ſpes occulta · ſcuet vtiq; q
m ꝑſona et qualis m vita e
mulier · que tangit eu et pe
contaqueꝫ non timuet ſe
tangi ab ea quia peccatrix
eſt · et ideo ymaginetꝰ eius de
beret virtute ceſſam ſcpſiſſe
de egritudine que poterꝫ ait
comendandꝫ · quia languoris
ſui remediu querebat · apud
tantu medicu que erat ꝑce
hendit de ſubuētione de qua
ſi ac actoes erant referēde
qui ipe quasi de elationis vul
nere exorbabat et ignorabat ſ Et ideo medicū pro ſubuentōe reſorbat
Neſtis phariſee ſtulte neſtis ·
nec per te mutant a terra
que modo non credis eſſe ꝑpham
Et ꝑpheta quidem e · et optime
ſcit · quia peccatrix e mulier
que eum tangit · ad hoc em
ipe venit · ad hoc ipe de celis
deſcendit Non em venit
honorare iuſtos · ſed peccatꝝ

ad penitentiam. Hoc ipse testat
eius verba sub hac. Non hoc
vult ergo petrus qm p primo
tribus factus est homo sed
sedm gregorium. Necesse fuit
est. ut tum petrus quosdam
conspiciens. nosmet ipsos prius
in illorum calamitate deplea
mus ne forte simulibus
aut lapsi flamus aut labi pos
sumus si lapsi non sumus pec
catum pharisei qui dum
notauit de ignorantia. et
mulierem de immundicia sua
infricatur. proinde ut de sal
sa iustitia presumamus. et
alios contemnamus. ergo sedm
Crisostomum. Vera iustitia
compassionem habet falsa
vero indignationem. potest
quod iste pharisseus dignus
de pretactis obiectione in
modicis respectum et mulier
commendatur de maioribus
valde. Unde dns ihesus no
verba pharisei audiens sed
cogitationes inspiciens. respo
dit cogitationem eius ad con
futationem illius. per hoc
enim q̃ respondit ad eius co
gitationem que soli deo e
nota. ostendit se plus q̃m
prophetam et dum prophetat
et proponit ei parabolam de
duobus debitoribus et con
nementius concludit ro
gat eum ex responsione ipsius.
Cum enim de sua sententia
pharisseus conuenisset quasi
frenetieus fune portat cui
quo dicitur. Simon duo debito

res erant mutua que erat
deo debitrix quingentos
denarios et pharisseus
quinquaginta debebat
quia minus se peccasse
debat. et ideo maius pro
diligere debebat quia ma
iorem remissionem accepe
rat. et quia plus diligebat
ideo maiora obsequia ap̃o
prebebat. Exemplo igit
debitoris et fenetatoris
conuenit pharisseum q̃ver
mulier esset cara deum
amonis ut iustificandi sibi
venerit. que plura gra
ta deo optulit in hoc fo
q̃n̄ superbus pharisseus
in cohibendo quid amor
in quantis plerisque caput
ex domus predentibus et
per consequens maior a
mor ex domus maioribus
Unde dns enumerans bo
na peccatricis et mala
falsi iusti redarguit plu
rimum ex defectu tripli
ciluret pietatis. qua non
bedit aqua pedibus sui
qui tamen erant fessi et
dolentes ex labore itine
ris. ac lutosi seu puluen
zati. ex q̃ intrabat suc
calmentis. Unde ibid
Quasi diceret. facilius est
visus aquam. non ex fac
ili lacrimas effusio de
promptis non est visus
hoc est studet non prompta
lauantis lacrimis pedes me
os. lauit lacrimis pedes

Secundo redargut eu
ex defectu caritatis q̄ no
dedit a ostiu quod est
signu amicicie et dilcois
Certo eo defectu hilari
tatis que designatur no
mine dei quo non vnxit
caput eius Tria em pre
dicta faciebant em hoies
suis hospitibus ·quia pri
mo dabant ostiu m̄ sig
nu securitatis ·deinde la
uabant pedes ꝑter labo
rem itineris postea vnge
bat caput vnguentis re
frigeratiuis contra estu
aloris Et predicta tria
stituit caritas pietas et
hylaritas requiruntur m̄
hospitalitate vera et q̄a
cosa eo qua ad obsequiu
magis tenebat² phariseq
q̄m mulier supuenies
ab extra ·vnde consideā
quod prefertur hic deuo
to obsequiu largitiom
cibi et potus ·quos credi
bile est phariseū m̄ domo
sua dño prebuisse ·nemo
potest eum argumentu
q̄ cum recipitur quis hos
pitio magis meritorium
lesi et benigne ministrare
q̄m ipm cibu et potum
exhibere ·Et eodem ꝓpo lau
dat dns mulierē de triplī
ri conuersione ꝑfectione
defectibus phariseī oppos
ta ꝗbus clare patet m̄ lia

Ex factis ergo mulier apparet
q̄ dns multu dilexit et ideo
venam reportas iustificata
fuit ꝑter quod et ex pris
multis sibi dimissis mag
m̄ amore eius exarsit ·Vn
volens dns monstrare q̄ ora
m̄ dictione cōfidant² dicit
sibi mom ꝑter quod dico tibi
remittuntur ei peca multa
q̄m dilexit multu ·caritas
em operit multitudinem
pcoꝝ Et tu studium dili
ge ·ut tibi studium remit
tatur ·Vnde crisostoꝝ Nam
qui vehemēter se mīs esse
viū malis ·ruit ꝑtis et vitiis
vehementer ꝓsistent cōsti
ad quot debita se obligauē
runt Cui aut min⁹ dimittit²
minus diligit ut stituit tu
phariseo ·Sed non supbias
si m̄ pauperibus teneris.
qua tu quoq; vena eges
nullus em potest ꝑ semet
ipm a debito pcti liberari
nisi diuina gratia vena
consequatur ·Igitur ut aut
Crisoꝝ ·opus est nobis
feruenti anima ·qua nichil
impedit hominem fieri mag
nū Nullus ergo constitu
tor in peccatis desperet
neq; virtuosus de virtute
Nec hic confidat ·sepe em
meretrix precedit eū nec
ille diffidat ·possibile nanq;
est eum etiam primos su
perare ·hec crisostomus ·Vnde

et greg. Rnd fratres mei ex
dilectionem credim⁹ nr̄m ignē
Et quid culpam nr̄m rubig
nem Vnde nr̄ dicit Remit
tutur ei peta multa qr dilex
multu ꝓbendit plane per
rubiginem · quia ardet cali
de per amorē ignem Et q̄
durū est valde quod roqui
tur · habundat tamen ambi
guitas · quo etiam dura cosu
mantur Tanto nāq; ampli⁹
per rubigo consumitur · qua
to pectoris cor magno cari
tatis igne concremat̄ ·
Vbi et Augustin⁹ hic multa
comsit · et multor⁹ debitor
factus est ille gubernante
deo pauca comsit Cui de
putat ille quod dimīsit huic
et iste deputet quod nō con
mīsit Nullu est em̄ petm
quod factū homo quod non
posset fieri et alter homo · si
desit rector a quo factus e
homo Vnde et bernard⁹ Tēs
non videat qr sicut m̄ multa
peta cecidi · sic et m̄ multa
alia cecidysse m̄ · nr̄s omnē
pietas me ferula sset · Fateor et
fatebor · nr̄s quia dns adiu
uit me · plaulom⁹ habitasset
m̄ infernho anima mea In
deluret cecidysset m̄ omne pec
catū anima mea Ministre
fenerator · iste deus significat
qui pro culpa penam et
pro domis gratiaz meritu
bonoz operū exigit Debi
tores dicit pue maria et pha
risei quantu ad ꝓximū

vel ꝓtus generalis et vndan
vel pctor notorius et ex
cultus vel clericalis et la
cus · et sit duo debitores
sint dno ꝓli vel duo sta
tus pctoz · prim debet q̄n
genitos denarios qua plus
petrant · sibi quidquid
ta qua mmq Sed non
habent vnde reddat qr
nullus predictor potest
absolui ꝓprijs viribus absq;
gratia et ideo donat u
trisq; id est donū gratui
tu dat per quod eis de
bitum dimittit · non ex
me dono dei gratuito
fit culpe remissio Dicat
aute dns ad mulierem
remittuntur tibi peta si
licet non solu quantu
ad reatū et culpā sed etia
quantu ad reatus pena
et hoc fit ex vehementi
amore pcti preteriti ·
felix maria cui tot datur
munera · nam prius dat
ei pctoz remissio ut hic
dicitur · sed o fit spualiter
familiaris dno ut m̄s
quenti capio subditur
tertio fit ei dimitte resu
rrectionis q̄m apparitio
put infra de resurrectione
dominī narrabit · Et ac
cumbentes simul cū dno
dicebant intra se m̄ cor
de suo Cuius est hic qui
etiam peta dimittit hoc
dicebant quia huiusmodi
eoterus apparere · qui

Dei g
mise

se per peta dimittē tm
dicebant Sed dns cognos
cens eoz prumpendes
per ad mulierē · Fides
tua te saluā fecit · quia
fides eā tutā fecit · et ideo habem
tā dignā peta eius mi
hi Etiam q̄ fides
ad plenū posse actū pe
ducebat Ppter
ius ad illo arte pcedit
ad salutem quicūq;
in pace id est in q̄ie
a repentione a vitijs
dolosis dando a gratia
actoris in pace ut
per ut m̄ pereat
ter pscuet et ad eā
ria scandala plurimū
decimet Vnde theo
phi posuit aug⁹ ex per
dimitte non sistit m̄
pone pctm · sed ad
pone bonū · Vnde
dicit hade in pace id
in inferna nam infera
pte homis ad delin
ne permitti est immitti
inter deū et homē;
aug dicit operare
quē ad pace dei te
dicit hec Theop. In hoc
m̄ dicitur hade in pa
ce · intende q̄ ipā nūc sol
te pa bend operā · et
ipā patrem habuit m

non pt̄ peta dimitte tm
videlicet Sed dns cogita
tiones eoꝝ pensendes
dicit ad mulierē. Fides
tua id est a deo tibi mīsa
fa te salua fecit. quia
ista fides caritate for-
mata fuit. et ideo habēn
tem dignā vita eterna
fecit Scdm greg. fides
iam saluam facit q̄ hoc
quod petunt posse attri-
non dubitabant Quem
em rem ab illo acte petāt
a quo salutem querebat
Vade in pace id est in que
te et cessatione a vitijs
non distordando a gratia
tua actoris In pace ire
p̄cipitur ut in veritat
tenere pseuēt et ab eo
in via scandali plenius
non declinet Vnde theo
philus postq̄ aut ei pec
cata dimissa non fuisse in
remissione petri. sed adi
cit operatione bonā. Vnde
subditur. Vade in pace id
est in iustitia Nam iustitia
est pax hominis ad deum
scdm quem peccatum est inimici
tia inter deū et homines
Quasi dicat operare
omnia. que ad pacē dei te
ducunt hec Theop. In hoc
ergo q̄ dicitur Vade in pa
ce notatur q̄ ipa iuuat sol
licite per bona opera. et
q̄ ipā pacem habuit in
conscientia. Q. verbū detrabi
le et suaue q̄n libenter id mag
dalena audiuit et q̄n iocunde
recessit et p̄fecte ad deū con
uersa deinceps honeste et
sancte vixit ac dno ihesu
et matri eius p̄seueranter
adhesit Et bene audit in pace
post remissionē peccatoꝝ
quia iustificatus est pax cū
conscientia non removet
sed non est pax mentis et
exoistentibus in peccatis hic
habes aperte q̄ caritas reform
mat pacem inter deū et pcō
rem Vnde et dñus petrus
dicit q̄ caritas operit mul
titudinē pcōꝝ. sine qua
p̄fecto impossibile est placē
deo. cum qua sine dubio
placet quicunq̄. et ideo ham
debemus p̄pinquare deo referre
Vnde Ambrosius Nichil
nichil est quod deo digne re
ferre possimus. quid enim re
feramus pro suscepte carnis
humana. quid pro verbero
quid pro cruce. obitu. sepul
tura. Ve michi si non dilexe
ro Iudeos dicē. non reddidit
petrus. et ideo plus dilexit
Non reddidit paulus Reddi
dit quidem imberbe pro mor
te. sed alia non reddidit. q̄
multo debebat Reddamus
licet ei cruce pro cruce finem
pro fimere. nudum reddi
mus. quia eo ipo et p ipm
et in ipo habemus omnia.

Reddam⁹ ergo amorem pro de
bito caritatem pro mutuo
gratiam pro sanguine pro
plus enī dilexit tuu donat²
amplius. hec ambo quia
Nemo ergo desperet nemo
de dei misericordia diffidat
Clemens est dns qui eo for
de conuertit tam facile mi
seretur. Vide quid confessio
et lacrime possint vide quid
fides et dilectio operetur.
Haruo temporis spatio uestis
pristina e mutata et ab om
pcto mudata. que vnusquisq; vnius
plena et tanta peccatrix
fuerat. ut cum phariseus in
dere dedignaretur. hanc ugz²
inimicus pctor pcta nra deple
at. ut eius lacrimas quoq; de
absterget Nam ut aut bern
haldus. felices lacrime quas
benigna manus conditor
absterget et beati oculi qui
fletibus eugerunt m talibus
liquefiet fletibus elugerut
qñ elevari in superbia. qñ de
sublime videre. qñ a nutrice
petulantie famulari. Vnde
et Cyprianus. Cicut aute
vbi vehemes imber prupit
fit serenitas sic lacrimis effu
sis apparet tranquillitas et
pcul caligo recedit. Et sicut
per aquā et spm purgam
ur per lacrimas et confessio
nem demo mudamur.
Vbi et Anselmus Jam mut m
gr de domu pharisei. recu
bentem ibi dñm tuū accede.
accede cū benignissima petra
tricē ad pedes eius lauā la
crimis. terge capillis. demul
ce oculis. foue unguentis
Nonne iam sacro liquoris
illius odore pfunderis. Ei
tibi adhuc subs negat pe
des. mesta ora. et grandes
lacrimis oculos arrolle tu
rbas supplicis. mentira
bibliis gz gemitibus exto
que quod petis. luctare nu
do sicut Jacob. ut spe se grau
dent super ad. Indebitu-
tibi dicam gz auertat ocu
los gz aures clandat gz
desideratos pedes absten
dat. tu medullom⁹ mesta
opportune. importune cla
ma vsq; quo clamabo
et non exaudies. Redde
mihi ihesu bone letitiā
salutaris tui. qua tibi
dixit cor tuū meū. que
sui finem tuū. faciem tuā
requirā. Nec Anselmus
Nullus ergo pctor debet
de clementia dei desperare
qua presto est cuncte de
licta relaxare et pente
tes ad regnū celorū re
uocare Istud deus per na
tanē regem israhel dixit
pfitentibus. quem spes pe
nitentia ad gratiam reuo
cauit. et quamuis infinitis
peccatis deum offenderit.
psalmus qui ea de pctis
suis redarguit. cū pecca
tis enormia per medium desse
cari fecit. et tot spūales
spūm ar-guetes cruciauit

beatissima

quot plateas ihersalem
sanguine ꝓphetaꝝ piu pnā
lut ⁊ andem ab hostibus
est captus et m exilium de
ductus cartem deputatꝰ
ubi cepit penitē et ex toꝛ
de stelez a sua defiere et
cum lacrimis oratut dnm
dicens ꝓcetauu dne sup
numeꝛū arene mar & ⁊
tam non sum dignus vi
dere celu altitudine ꝓpt
miquitatū meaꝝ multi
tudine ꝙ miseꝛtus dominꝰ
pmam eius acceptauit
nam de captiuitate eum
liberauit et m regnū suū
m ihersalem reuocauit
Per hunc ꝓtor designat
tur ꝓphetas dm vpm at
quentes cruciat. hꝰ pre
dicatoꝛes et doctoꝛes hu
duc recusat Et q̄m du
talis ꝓcesserat m pcto
mortali. tamdiu ē in
captiuitate diaboli Si aut
ex corde egerit penitētia
deus patus est iustꝰ ipe eu
ad gr̄am hoc idem
ꝓfignatu fuit m rege di
lud. qui adulteriū cū vo
meidū ꝓcauit Cui
redarguitus a nathan pꝛ
cau dicēt statim nathan
ꝛespondit. dns transtulit
ꝓcatū tuū id est dimisit
q̄ ꝑ magna est pietas
dm et q̄ ꝑ ineffabilis qui
mittu penitentem despicit
cuius study conditionis Non
ergo ꝓpter inmanitate pꝛ
cato nostꝝoꝝ desperēs

quia diuitos testes diuine mi
sericordie habem⁹ Nec vltra
petis seruitutem⁹ quia magna
dignitate amisit miseꝛ
homines seruiendo peccatis
quidam amando cupidi
tates et concupiscentias
quidam aspirando ad homo
res et expectationes quidam
primam studio quereteꝝ
mundi facultates et diuiti
as Et quia pauꝛ fuit hodie
qui istu nephandū crimen
non sequant⁹: certe miseꝛ
merito diuitus. quia illis
rebus que eis debebat ser
uire et obsequi seruiut
et obsequutus Tales pecul
dubie se vilos ostendunt.
non nobiles non dnos sed
potius gaciones et seruos
Exemplū habem⁹ de dis
cipulo de quo legitur q̄ cū
quadam huc rōne que
eminentis sciencie et sapi
entie imperator eū visita
ret. philosophus ei assur-
gere nolut quod videns
imperator uarundia motus
retrocessit. veneruntq; ser-
ui eius et dixerut ad eū
Domine quare sic agere
voluisti. non modicū te im
perator honorabat quia te
pauperē tantus ac talis
visitabat tu vero erudito
rem monoasti quid ei assur-
gere noluisti Et duobus re
spondit Non decet dignitate
meam. ut seruo seruū mei
reuerentia faciam Cerut

ste seruo meo stiluet mudo
qui mihi seruit et eo factus
est ut mihi seruiat Iesu ne
non destitit me respicere aliq
reuerentie sibi exhibere the
ne dormitabatur iste mudo
et impabat bene nature sue
dignitatem et prudentia obser
uabat ¶ Gratia hic

Iesu bone spes penitentu
qui marie pectatrici ad
tuos pedes plenti · et eos
lacrimis rigantj · capillis
tergenti · labijs osculantj pie
tatis signu apetres prec
venam tribuisti ne despici
as ihu misericors me petto
rem ad clemencie tue pesti
gia pcoluta rigante lacri
mis mtrme compunctionis
osculante labijs deuote ora
tionis · et fac me audire vo
cem tua pietate et clemencia
suauitate et misericordia ple
nam quam audire meruit
et rpal ut dimittant mihi
pcta mea multa per tua
bram et rpus meritaAme

¶ De misterio marthe et ono
marie Capitulu · lvj · ne

Et post hec quada
vite mtr aute ihe
m quoddam cas
tellu intrauit be
thaniam que mi
terpratur domus obedientie
per quod signatur est q liben
ter mitrat dns domu ec
clesie vbi ei obeditur de
note Et venit ad domum
marthe et marie ad illam
em domu frequenter diuer-
tebat et seruie ipter-
ibi habitantib amicitia et
deuotione Sed marthe
domus hic appellatur
cum dicitur et mulier
quedam martha nomi
ne excepit ihu in domu sua
qua maior natu erat
et cui am domus habe
bat Ac ille sedens toto
affectu ihm diligentes re
uerenter et alacriter eu
suscepere de tanti hospi
tis aduentu gaudentes et
martha quidem se con
tinenti ad refectionem
dmo · et discipulis sub p
curanda parat et i mi
nisterio laborauit ut eis
conuenienter pruderet ma
ria vero ad pedes domi
ni se posuit ut diligenti
assiduitate sollicitudine et ga
uidione ostenderet et
multam reuerentia qua
ad dnm habebat Ista sta
bat et satagebat ut pasto
dnm cibo vtriq corpali
bus sedebat et laudebat
ut pasceretur a dno cibo spi
rituali Same quanto
melior est ma corpore
tanto dignior est cibus
spualis in mente q car
nalis in ventre Ait aute
dict Aug quato humi
lius sedebat tato sublimius
capiebat · Confluit
ihm aqua ad humilitatem
conuallis · demanat de tumo
ribus collis Et ad dns
more suo volens stare
otiosis verba vite loque

De misterio marthe et ono marie [illegible]

cerne per hoc dans disp
pulis exemplu ut ea re
putetur in domibus susti
pies repleant sacris de
tinis · maria beatus et
auribus in eum intenta
speciosissima faciem eius
contemplabatur et in eius
suauj sermone refitiebat
et vltra quam dici possit
in aspectu et verbis eius
recubabat nec quicquam
aliud cogitabat · sed tm
dulcedinem verbi domini
et opibus vite contempla
tue intenta erat · et de
illa mensa dni opulenta
mentis de verbo dni col
ligebat · martha vero
in opibus vite actiue oc
cupata stetit et substitit
quasi fatigata et fessa
labore ministerij · cessans
aliquantula et molestie
feres quod ipsa sola in ne
cessariis domus labo
raret · soror vero eius
otio et quieti parceret
et dno hoc primitenti co
queres · postulauit ab eo
ut ad laborandum secum
in ministerio et iuuandum
illam compelleret · sed co
traria sententia reportata
ut maria tame martha
adiuuat complius opera
eius diligendo · et suffra
gns pro ipsa orando Cui
q solores iste nec seruu
nec ancilla habebat qui
eis seruiret · nec domino
cotidie uel ostiarius · qui ea
comodo prudenter · ex quo
habes argumentu contra a
liquam familiam pertim
prelatos · martha de sorore
conquerens ex illoq persona
loquitur qui adhuc dilune
contemplationis ignarus solu
quod didicerat fraterne di
lectionis opus · deo placitu
ducut ideoq cunctos qui apo
per contemplatione deuoti
esse volunt quasi mancipan
dos autumat hanc ignaros
obiectione soluit Ieronim
in epla · in qua iulian no
bilem et diuitem matrona
ad heremu diuens Ne
nado
finem habebit ista seruitus
imperfecta Reliquid non
habet dns unde lalat pau
pes nisi per te inuentur
tautem maria accusata ti
pluiter studiret a pharisco
de presumptione et temerita
te eo q pectratrix unguenti re
cumbentem tetigit a iuda
de prodigalitate eo q ps profu
unguentu effudit at caput
et pedes domini unxit · la
scribe de ostentatione · stul
patet hic · et ubiq maria
tamquam paries tacuit et
opus semper pro ipsa respon
dit · et cum exstruxerunt · osten
dens pharisee q factu ma
rie non erat presumptionis
sed deuotionis · ostendens
quoq unde et aliis discipulis
q illa effusio unguenti no
erat prodigalitatis sed pietat
ostendes etia sordi q sessio
marie non erat ociosa · sed

melioribus actibus occupata
Maria aute que in verbis
dni quiescebat et mira sua
uitate tenebatur · ad clamo
rem sororis quasi a somp
no euigilans de quiete sua
tinuit et facie inclinata
in terra soluit siluit · ac cau
sam suam tamquam ociosa
iudici commisit non paratas
respondendi sermone ne
remitteret uel interrumperet
audiendi intentione Et
dns excusando maria re
spondens dixit ad martham
Martha martha · repetitio
nominis signum est dilectionis
uel mouende intentionis · sci
licet ut audiret attentius
sollicita es et turbaris erga
plurima ac circa multa es
occupata Opera enim vite
actiue · sollicitudine et dis
tractione mentis inducunt
et frequenter perturbationem
ingerunt Si ergo vis cum
letitia viuere noli multa a
gere quia in multis actioni
bus minor eris · Porro unum
est necessarium scilicet deo iu
giter inherere secundum illud · Una
petii a dno etc Vel unum
scilicet ipse deus qui unus
est pre omnibus querendus
vel unum id est unitas mentis
ad deum · quia per vitam con
templatiuam mens adheret
deo qui est simpliciter unus
sicut econtra per vitam actiuam inten
dendo creaturis que multe
sunt · anima diuiditur et

per multa distrahitur · Et
tamen multa sunt necessa
ria tendentibus ad unum
quod omnibus est preferendum
Maria optimam partem
elegit · securam et digno
rem Quasi diceret Non
tu malam sed illa me
liorem Re ergo conque
raris de otio sororis quia
maior est qui recumbit
quam qui ministrat Sed quo
dicitur optima cum ea tamen
sit consecutura in patria
Sed et illam optimitatem
dulcedinis et iocunditatis
patrie iam hic pregusta
uit · non sicut in futuro
apprehendit Non tamen re
prehenditur pars marthe
quia et ipsa est bona sed
laudatur pars marie quia
optima cuius causam sub
iungit · quia non auferetur
ab ea · Hoc enim elegit quod
semper manebit In hac vi
ta incipit et augetur in
alia vita plenius perficietur
quia quod nunc videt per
speculum et in enigmate
tunc videbit facie ad faciem
et amoris ignis qui hic
ardere inchoat cum ipsum quem
amat viderit in amore
amplius inardescet Cari
tas numquam excidit quia
una et eadem caritas hic
et in patria remanet Ig
nis est in sion et caminus
in iherusalem Ita et con
templatiua eadem est hic
et in patria · sed hic io

cunditas mentis est semple
na et ibi erit pfecta Non
ergo contemplatiua aufe
retur · que subtracta prius
sēnli luctā pficietur · actiā
vero sicut et fides enacua
bitur · quāp et auferetur · q̄
m eterna patria non erit
opa pietatis necessaria
m quibus ipa exercetur ·
Maria ergo per dm respo
sionem excusata · deinde
secutus sedit et vacauit
quevit Vnde augustinus
Dominus pro maria respo
dit martha et ipe eius fac
tus est aduocatus · qui iu
dex fuerat mterpellatus
a sententia interpellati
respondit et susceptā de
fendit · intenta erat mar
tha quomodo pasceret dnm
intenta erat maria quo
pasceretur a dno A mar
tha cotinue dno pabu
m cui⁹ cotinuo iam maria
vacabatur · cura em sua
utate tenebatur · que pfecto
est maior · meritis q̄m the
tis excusata est · sedu se
curior · Rbn ergo dominꝰ
opus reprehendit · sed mun
dissimulat · Vna e theorica
id'e contemplatio dei cu
merito vniuersa virtutu
studia postponit · Vnde
et Ambrosius Agat te simu
mariam desiderii sapiēte
hoc em mdus hoc pfec
tus opus Rec ministeriu
rua a cognitioe verbi ce
lestis te auertat Rec argu
at eos et otiosos iudicet q̄s

videas studē sapiēte Nec mar
tha tamen m bono misterio
reprehendit · sed maria q̄ me
liorem partem sibi elegerit
antefertur · Plenius em multis
habitat et multa largitur
et ideo sapientior · quod prin
cipale aduertit elegit Demq;
apls optimu non putauit
aut relinquē dei verbu et
ministrare mensis hec ambro
sius · Itaq; maie pars id e
contemplationis ohm martha
misterio plata e · quia dig
nior · silicet angelor⁹ conuer
sationi viriuor⁹ et quia seru
ior · et quia quietior · et q̄
vacatior · et quia diuturnior ·
quia non auferetur · Illa peo
piculosior · pter luctu et pul
uerem pedibus actuor⁹ adhe
rentem et laboriosior · pter sol
licitudine et occupatione pce
missa tamen vtilior · pter sub
uentione et edificatione Actiā
autem quedam e · prelationis
et predicationis quedā miste
rii et vite communis Quibi
ergo legitur actiua preferri
contemplatiue · intelligendu
est de actiua prelationis et
predicationis · In aliquo em ex
cedit actiua contemplatiuam
et in aliquo excedit̄ a illam
vbis stendu q̄ distinguit̄ du
plex actio a doctoribus · Vna
que consistit · in exercicio virtutu
moraliu et ista dispone ad vi
templatione · Vnde gregorius
q̄ contemplationis autem te
nere desiderant · necesse e
ut prius in campo actionis
se probent Qedatis em pus

ſtomꝰ tumultibuꝰ per exteriꝰ
ſtrictu mꝰ alium diſponitur
anima ut libere poſſit eleua
ri m contemplationem ſtut
ad fine· ſimꝰ aut melior ē
hꝰ qꝫ fuit ad fine et ideo d
tali actione contenduꝫ omneſ
q̃ contemplatiꝫ ē melior· Alia
autem actio eſt q̃ ſequitur
contemplatione· p̃cedeſ ex plē
itudine contemplatiꝫ ſtut
eſt docere et m regimine ani
labore· et hmoi ſac̃· et de ta
actione dicunt aliqui q̃ eſt
melior ꝓpa cotemplatiꝫ· et
de ista actione non loquitur
hic dñs ut patet intuentibuꝫ
Alij vero dicut q̃ etiam ista
actione contemplatiꝫ melior
eſt· quia id qđ ſimpliciter
p̃eligitur· videtur eſſe meliuꝫ
absolute q̃m id quod p̃elegit
m caſu· ſed contemplatiꝫ ē
per ſe eligenda· cura autem
familiaꝝ m caſu neceſſitat
ſac̃re eſt ſuſtinenda· vnde
Auguſtinꝰ· Otia ſanctu que
nt caritaꝫ negotiu iuſtu ſuſti
nt caritaꝫ neceſſitaꝫ ꝯtin
gat· neceſſitaꝫ caritatiꝫ ꝯtin
gat martha ſuſtinenda
eſt· ſ̃ multuꝫ impedit
huiuſmodi ꝯtia caritati vacandu
eſt· ſ̃ autem impeditu ſuſti
nenda eſt· q̃ caritatiꝫ ne
ceſſitatem· hec Auguſtinꝰ· hec
due ſorores dño dilecte·
ſcilicet martha et maria· du
ꝫ vitaꝫ demonſtrant ſpua
leſ· quibuꝫ preſens ecclesia
ecclesia· martha actiua qua
p̃ſens in caritate ſonamus·
maria contemplatiua qua m
dei amore ſigramꝰ· vnde
non maria ſed martha dr
ſuſtepiſſe dicitur· m domo ſua
habita· cum non habet domu
qua vita contemplatiua omnem
humuꝫ ſtatu ſpernit habe
poſſeſſione· ſufficit ei ad
pedeſ dñi ſedē· et verbi
dei ſemp audire ac mete
poclusꝫ q̃m ventre nutrire
ſufficit ei remotiſ om
nibuꝫ curiꝫ et ſollicitudinibꝫ
lectioni· et oꝝationi aſſidue
inſiſtē· et in dei cotempla
tione vacare· crebra quoq;
lacrimaꝝ compunctione p
petuaꝝ remiſſione et eter
ne vite p̃ceptione dulciſ
ſime ſuſpirate· Tales en
ꝓphete fuerut tales et apli
tales et multi alij· omnes
inquietes mundu fugientes·
dño adhereentes· tamquam
nichil habentes· et omnia poſ
ſidentes· Activa vero vita
dicitur· quia ſemp in actu
ſemp in fatigatione et la
bore eſt· et viv aliqꝫ in
quiete pt eſſe· vnde et hic
de martha dicit· quia ſa
tagebat· circa frequeſ mi
ſterium· Videm⁹ enim mul
tos ecclias· prelatos et mi
niſtros ac multos alios pl
lectite diſtineꝫ· laborare
eſtuare· et multis modis
ſtrenue et p̃mino· neceſ
ſitatibuꝫ et miſeriis ꝺ̃ce
ꝓximoꝝ inſudare· ut eoꝝ q̃
non immerito circa frequeſ
miſterium ſatagē· dicamꝰ
et ideo maria ſedet· quia
contemplatiua plenitatiꝫ vi
ciaꝝ tumultibuꝫ optata
iam in ꝓpo· quiete mentis
p̃fruitur· martha vero
ſtat quia actiua laboꝝ
ſo defudat in certamine ꝺ̃ni
Auguſtinꝰ· Remanſerut ergo
in illa domo que ſuſtepit

ſal per officia
ſtrum eiſdem
ſpe ē cotidie
hoꝝ qm ty d
altera· tuus ſt
frequentiuꝰ ſpe
lius officia ac
publico ſiue m
in publico· pd
entes velo
dre pauper
lor patrimo
ſtitiu dum
mu fortiꝰ en
ciuꝫ ſpeci
bꝰ qualiter
prudere· que
ſpediant
pietatis om
tia contemp
et m ſecreto
meditari· ſp
ſtrum et
tum angelus
ter ſui deſi
videre· cog
habē· tenē
huana mobe
cum dño ue
libeat· ſed c
bus ad ꝓfec
conditoris
adeo ut co
platiue vam
et michi d
Contempl
ſpiritalis
debet eſſe
m dñi op
boris nudi
deo et tam
ꝓximꝝ et

(per oppoſita

Jonnnu m duabus femmis
due vite · ambe mocentes
ambe laudabiles · vna la
borosa · altera ociosa · nul
la fastuosa · qua tame
debet laborosa · Nulla de
ociosa · qua tamen debet
laborosa Et ant ergo m illa
domo iste due vite · et ipe
fons vite hec aug · Nec
lute mulieres prudetis
sime totius ecclistice &
totius ducis et pude sunt
has retrā tu-ba sequutu
aly post marthā · aly
post mariam vadut Nul
li em celestem illam pa
triam migrediutur · nisi q
hanc vel illam sequutur
Sed m hijs necesse est
ut musquisq; vites suas
consideret et ad quod opus
aptior sit Si em ad con
templatiua sit abilior et
ad orandu deuotior · tute
se transferat ad heremu
pro se Et alijs oratu-ibus
hec sit abstondut talentu
m terra · sed m dno · lucet
non pdicet · qua talentu
orationis et deuotionis
m quo ampliuš valet
et meliore se senuit omn
buš erogat · nec piger di
ci debet qui totiš m sac
ta deuotione et oratioe
iemmiš vigiliš et latri
miš est Et de actiua simi
liter · suo modo accipe et
intellige · Non tamen sit hic
diuisio inter has species
vite quas per oppositā

sed per officia · conuenit em
etiam eisdem · Actiuus em
sepe e contemplatiuus et econ
uerso · qui ty denominatur ab
altera · cuius studet plusa et
frequentius gent officia Aut
aut officia actiue · legē m
publico siue m ecclia · orare
m publico · predicare · corripe-
entes reuocare nescientes
docē pauperes sustentare et a
lere petentibus auxiliu et
consiliu dare · mopem de ma
nu fortiš eripe · miserantiš
curam gerere · cōmissis no
bis qualiter subsistē · valeat
prudere · que singulis quibusq;
expediant dispensare opa
pietatis omnia ecclesie · Spi
tia contemplatiue sunt sibi
et m secreto legere · m lege dei
meditari · secreto orare · sua
uitatem et dulcedine patrie
num angelis pgustare et pse
tire soli deo deuoto conditori
mherē · exultam mente a tuct
habē · terrenis cameis quatu
humana imbecillitas finit vnire
cum deo ut nil iam agere
libeat · sed calcatis cunctis om
nibus ad videndam faciē sui
conditoris anima inardescat
adeo ut conuersatio contem
platiua iam quasi m celis sit
et nichil de terrenis sapiat
Contemplatiuus em et ve'
spiritalis homo tam fidelis
debet esse m tota vita sua · et
m omni ope suo ac singulis
horis nuditatis debeat coram
deo et tam audenti deo deuoto
viuere et ardere · quasi singulis

sed officia habet districta.

hons debeat ung angelor ceti
bus ad fruendu deo eternalit
et qm habet cor in supnis ele
uatum qn sedet · quando a
bulat · qn requieste qn alı
quid aliud agit cor a deo no
recedit · omnes ad dei amore
exhortatur · dei det hmg mu
di gloriam et felicitate · in
natu- hom certitatem et qn
stultum sit in transitoris fi
ducia habere ostendit · Con
templatiuq tamen pro op
tunitate temporis et necessita
te instante alter a altern
sumat officia · sicq de con
templatiuo actiuq et econ
uerso cum expedire viderit
fuerit ecclie · Unde ceroma
nensis scribens crudam as
sumptu in prelatu · cong
henti ademptam sibi ee co
templatioi requiem · et ac
tiue sollicitudinis sarcina
se fidelium iustme aut ad pe
des dni cum maria sedebat
nunc cum martha dno im
nistrat · Expenes archelis
te allevit · sed nec fastidias
iam ippam · quid figmt
tibi sobolem maria a dom
no fertula sumit · martha
dno ppat et apponit · hec
deum refert · illa a deo refi
citur · hec mistrat panes hom
illi mistratur panis angelor
in mensa eius ihl fastidium
in mensa martheo multa in
audiebas cantum amator
ndebas lilia magnum rosas
martyrum violas confessor · hic
filium dei de celis descendere
et dicentem gaudium mag
est angelis dei sup vno pec
catore penitentiam agente ·
et cetera · Videtur tibi con
templatiua m actiue debe
preponi · tamen si sollicite
consideres actiua materia
est ad gliam sicut
contemplatiua no deser
sus ad thesaurum · quarum
uteri amice in eode et in di
uersis mueneis · Unus
enim docens in campestri
bus in monte orauit · Moy
ses in monte et in taber
naculo loquebatur cum
deo · descendes de monte
et egressus de taberna
culo loquebatur · cum ppe
tri in tabernaculo martha et mar
duca · predicauit populo
apulus raptus in paradi
sum factus est doctor gen
tium maria legitur tantum
sedisse et audisse nec ali
quando foris discurrisse
tribuenisse luce cuius amo
rem quidam mentis ama
ritudine amara sors pos
tulavit martha nequaq
legitur · prem mane suo
insciusse obsequio et ideo
sicut dns testatur · maria
optimam partem elegit
que non auferetur ab ea
per mariam ergo signi
ficantur quor conversatio
in celis est · et qui dicunt
ecce elongavi fugiens et
cetera per martham ne
gotios patres dicens stephen
dum · in quibus turba

negotioꝝ contemplatiois
excludit sacrai ui et fo
tia cordis extinguit sa
crificiu Recs em fieri
potest ut aliqn loquatur
tum dno. qui etia plenis
sum toto fabulat nludo
talibus otiu sant immita
negotia quoꝝ recordatio
illos sequitur vsq; ad sa
cra altaria que illis fruat
orationu suffragia et de
fraudant pluꝫ temporibus ex
clesastica officia. martha mi
nistrauit sed vpo distur
rit sed pro vpo Ei nob
distur-imo quereteꝫ que
nostra sunt occupantes
tempalia nec martha su
mus. sed negociatores est
vnde s sic disturbis usta
est tibi flendi et conqrendi
ratio Ceteꝝ si martham
imitant agis bene agis
Ei into liam disturbis
et rachelem. melius agis
Ei cum maria sedens et
audis optime Bonu est
sermare quod illa fecit
melius e metere quod ista
hec idcirco dnoꝝ nr
magnu reputeꝫ bonu st
alternare studia istaꝝ ut
mr quieti vateꝫ. mr pro
moꝝ vtiliati. una quippe
et eadem est scala qua
iacob astantes et desten
dentes vidit angelos. ra
chelem dilexit pro spere
liam pro prole Recta
ergo prelato est postpone
di. sed vtraq; amplectenda

Vtram vero altera pronat ag
noro. Verum hoc scio. q duo
sunt in lecto. vnus assumet
et alter relinquetur. Et re
ctu hec Cenomanen. Hec
autem hystoria, que hic tam
quam lucet ad beata maria
non pertinet. tamen hoc e
nangelu in die assumptionis
eius legitur. qua ipa est
castellum in quod dns intra
uit. Vel qua pietas et offi
cia ystaꝝ prorsus habuit.
Castellu quippe fuit corpus
memorate virginis marie
quod intrauit dns ihesus
in conceptione et quod in
ditatu castellu. ppter septe
que constituut nobile castru
primu est spatius altus ut inde
liceat castru sit in alto spiritu
per quod spualiter altitudo
huic spualis acquirit. ut homo
spualis sit elevatus ab inqui
tudine et affectione eaꝝ que
in mundo sunt et in altitudine ce
lestiu desideroꝝ et contempla
tione diuinoꝝ Talis fuit
beata virgo maria que alti
tudine vite spualis excellen
tissime in se habuit quo ad
omnia precepta Secundum e
murus clausus et firmus
per quem intelligitur firma
clausura et vigil custodia
virginalis integritatis que
excellentissime fuit in beata
virgine quam ita muruꝫ
virginalis integritatis vn
diq; vallaut. ut nullus
unquam libidinis accessus
ad eam esset. nec sensus

sola eciam cogitatione ab ali
qua tangeretur· lubidine· Vn
m ea verificatu est illud ca
ticor· Orthus conclusus es
soror· signatus· Cet tiu est
turris· per· qua intelligit2
humilitas que homes· prichut
m altum vsq; ad cetu· mu
illud· qui se humiliat exal
tabitur· Et sicut turris est
ad protectione omn· que sue
m castro· sic humilitas protegit
et conseruat ho· omes vir
tutes· in homine· Et hoc mu
nimentu turris humilitatis
valde conuenes est ad munu
virginitatis que duo inuic
se defendut et excellentissime
in beata virgine fuerit·
Quartu est fossatu p quod
intelligit2 paupias que oem
temptatione euacuat ab ana
et hec fuit in virgine ma
ria· de qua dicitur q̄ non
erat ei locus· in diuersorio
que sibi pareret filiu· Quid
tiu est almatura ad pter
nonem castri et confugie
tibus ad id necessaria· per
quam intelligitur habunda
cia pietatis· que est virgi
ne beata qua protegit proximos
et ab hoste compressos fu
gientes ad eu· Decimu est
almeta sine quibus castru
conseruari non pt· per que
intelligit2 copia alimenti
spualis· qua sufficientissime
in se beata virgo habuit·
apd eam nutria se contemebat
panc vnu et hericiu qui de
celo descendit· Septimu
est fluuius confluens· per
quem intelligit2 plenitu
do gratie· que confluxit
in beata virgine· Vnde
ieronimus· Ceteris p̄ptes
marie aute se totam in
fudit plenitudo gratie
intrauit ergo ihesus in
quodam castellu siliqua
in beatam virgine· in
quam venit ipe deus
ad expugnandu diabolu
et mulier· queda martha
nomine· id est beata vir
go excepit illu in domu
suam· id est in vterinu
suu· et huic erat prior
nomine maria· beata vir
go· martha fuit et ma
ria· martha pter· deu
studiu bone actionis· ma
ria pter otiu cotempla
tionis· Martha em et
actiua in xpo filio suo
fuit· qui omnia opera
misericordie et pietatis
cuncta illu exercuit· et
curam eius obtinuit sicut
mater· egit in membris
eius eciam qui elisabeth
cognate sue peculiare
dum parienti ministrauit
et ipsum puerpere in cu
nabulo fouit· et in bal
neo lauit· aliaq; obse
quia vtriq; humiliter ex
hibuit· fuit eciam maria
et contemplativa audie
do angelu et dominu
et cu eis loquendo ac
uersans et conferens

que videbat et audiebat
in corde suo · que nō mīs
tempe sūo aperuit · ei
silicet euangeliū scribi
cepit · et tunc dormit apls
ea que didicerat in quo
actiua erat ideo dicit ·
hic · et huic erat soror no
mine maria Cui hec stetu
constans in fide et dic
Domine nō est tibi cure ·
et cetera Ista martha q
conqueritur de sorore sua
est ratio inferior · attendes
et videns filiū suū ad mor
tem comprehendi inter
sollicita naturali copas
sione quasi satagebat ei
liberare · sed maria e ratio
inferior · contemplatiua di
uina voluntatem · et atte
dens totū factū esse ex
dei ordinatione quasi se
dens secus pedes eius au
diebat ea que filius sug
gerebat de sua passione
et conformans se diuine
voluntati · consentiebat q
sic fieret ita q̄ quasi ra
tio inferior beate virgi
nis conquerebatur de supe
riori Sed quid respondit
dns audiamus q martha mar-
tha · sollicita es et turbaris
erga plurima · quia beata
virgo sollicita fuit qui be
rode pręquente in egyptū
fugit qui indecens filiū
suū pręquetes cognouit
sed unū est necessariū
ut stiluet unus moriat
pro populo · et non tota
gens pereat · et ma
ria stiluet ratio superior
optimam partem elegit stili
cet in omnibus consentire di
uine voluntati et ideo non
auferetur ab ea quia sic
oportuit omnem pati et ita
intrare in gloriam suam · unde
Anselmus · hoc castellū quod
intrauit ihesus singulariter
intemerata virgine eiusdem
ihu gemitricem maria per sin
gulorum accipimus Castellum
em dicitur · quelibet turris
et murus in circuitu eius ·
que duo se mutuo defendut
ita ut hostes per murum ab
arte · et a muro per arcem
arceantur · humoi castello no
congruebat virgo maria as
similata · qua virginitas mentis
et corporis ita quasi murus un-
dique vallaut · ut nulli unq̄
liberum esset ad eam accessus
nec sensus eius aliqua corru
pere illecebra et quia vir-
ginitatem ad libido non possit
polet impugnare superbia · et
in eadem virginitate turris
humilitatis omnem repellens
superbiam · itaq̄ hec duo mu
nera videlicet virginitas · et
turris humilitas · ab altutro
munitur · ut nulquā in hu
li virgine fuerit nec super a
virginitas nec inquinata hu
militas · sed semp in eadem
permanserit · et humilis vir-
ginitas et virginalis humili
tas Due iste sorores simul
sancti patres plenissime
exposuerunt · duas in sancta
ecclesia vitas significant ·

¶ martha stituet actiua · ma
ria vero contemplatiua ¶ Ista
laborat ad exhibenda mdica
ti omnia huiamtatis officia
illa vacat et videt qm̄ sua
ius est dns ¶ Ista circa exte
riora occupatur · illa interi
ora contemplatur ¶ Circut
aute maria singularis est
mater dm̄ · ita et effectus
istaz virtutz quaz iste due
sorores typu tenent m ea
extitit singularis · Nuqua m
aliqua psona vino m omnib⁹
martha sic est optata · nuqm̄
sic alias maria contemplator
vacauit · nuqua sic alias hoc
vel illa quod suu est exhibuit
alteri · martham et mariam
dico · eoz significacia intelli
go ¶ Sed iam videam⁹ actiones
huius marthe · deinde con
iunctas cotemplatione huius
marie ¶ Et ut pleniꝰ id faciam⁹
quid alij per marthaꝫ ope
rant² · et quid ista optata est
conferam⁹ · Aliꝰ hospite que
libet in domo sua sustipiuꝫ
ista non quelibet · sed ipm̄
filiu dei · qui non habet ubi
caput suu reclinet · non i
domo sed in vtero susceptit
Aliꝰ nudu quelibet veste
mutabili atq; corruptibili
undelibꝫ composita operiuꝫ
ista verbu dei quod in eade
virgine carne in vnitate
psone assumpsit · que sine
fine incorruptibilis atq;
incommutabilis pmanebit
Aliꝰ quelibet esurientē et
sitientem cibo uel potu ex
terioꝛ refitiuꝫ · ista dorem
deum · hiantiꝫ indigete
non solu exterioꝛibus ci
bis vel potibus pauit · ve
rum etiam interioꝛi suo
lacte aluit ¶ Et ut breuiter
seu illa opa impendio die
bꝰ curam̄ · que sibi vni ex
omib⁹ mmis fuit · deo sibi
facta confitetur · ista no
quelibet ex mmis · sed ip
sum dei filiu hospitem
suscepit · nudu carne
vel etiaꝫ panis operuit
esui venientem pauit · sitien
tem lacte potauit · infir
mum per infancia et idem
tem iron solu vsitauit
sed et baiulando · leue
do · fouendo gestando re
quietauit · ut merito de
illa dicatur · Martha aut
satagebat circa frequen
ministeriu ¶ Complenso et
crucifixo quasi m̄ carne
posito assulit · sicut scptu
est ¶ Trahat aut mota
crucem ihesu · mater eius
inter- hec pllucita erat
et turbabit² cu fugeret
in egiptu a facie herodis
turbabatur · cu indies in
sidiantes · et morte ei m
ferre volentes cognosce
Ad vltimu tu tuta est
valde · cu vidit⁹ iuuenē tale
comphendi · lugari · flagel
lari · conspui · spinis coro
nari · deridi · colaphizari
et crucifigi · mori · sepeliri

Inde ei congruit quod
dicitur· martha martha
sollicita es· et turbaris er-
ga plurima Nemo vero
dubitat quin beata maria
filiu vellet de omi tribu
latione eripi· et sepam
m ptu batione adhuiud
a dhuinitate· qua eidem
filio strebat mesce· p theo
ricam que est pars maie
hoc est quod martha co
queritur q eam sororie
inquit solu mistrare· et ei
auxiliu m misterio fla
gitat· hec de pte marthe
Caborro de parte maie
que optima pdicat· qua
ta et qualis fuerit m vita
maria quis digne loq̃t·
Si talis est ut dicimus
vno melior· e qm̃ dyom̃
m beata maria pars mar-
the· que tamen a dno no
laudat· sed tame no vi
tupatur· qualis est pars
quam optima maria ele
git· que sit laudat· ut ab
ea non auferri dicat· o
qm̃ magna multitudo
dulcedinis sunt dei· beа
ta vngine maria· qm̃ sps
sanctus m ea sup̃uenit
et virtus altissimi ei ob
umbrauit· et de eode spu
sancto concepit· Nichil
de deo non sapiebat· qua
sapiecia dei latebat et m
cuius vtero corpus sibi ap
tabat· hec aute non solu
ad pedes sed ad caput dm
sedes audiebat verbu ex ore
eius· hec conservabat omia
verba angelor pastor· ma
gor· nec non rpti filii
su conferes m corde suo
Nemo vnquid sicut ista
gustauit qm̃ suauis e dns·
mebriabatur ab vbertate
domus dei et torrente vo
luptat· eius potabatur· Nec
mirid qm̃ apud eu vno intra
eam erat fons vite· de quo
manabat tanta pfectio v
tutis vite Curta pluuima
ut martha astrupabatur· curta
vnd ut maria delectabat· pau-
co vnd est necessariu et plu
ma auferuntur· vnd manet
Singulariter igit· parte mar-
the pegit· singulariter marie
optimam ptem elegit Sed pr
marthe ei auferet· iam enim
non erit sollicita ut mistret
ei sicut puero· cui omnes an
geli ordines mistrant· sicut
dno Jam non tristabitur· fu
gies in egyptu a facie herodis
et rpe astendit m celu· et ideo
des descendit m misericordia a fa
cie eius Jam non turbabitur
ciga pluuima que fecerut
filio suo videri· quia omia sub
dita sut ei Jam filius matre
a videbis nec militibus non
flagellabitur· nec occidetur
quia corpus resurgens a mor-
tuis iam non morit· mors
illi ultra non dominabitur·
Pars ergo marthe auferetur
sed bono suo· quia pr marie
ei pfectus· que non auferetur
ab ea Exaltata est enim super-

chor̄ angelor̄ · repletu est m
boms desiderio sciud videt
deu facie ad faciem sicut e ·
gaudet cum filio suo meterno
nu hec est pars optima q̄
non auferetur ab ea Cuius
et nos ptcipes simus meritis et precibus eius per
ihm xp̄m dn̄m nostrū ame
hec ancilla ipsa etiā vir-
go maria elegit optimā ptē
et m gracia & m glia p̄ gra
cia quidem in vita ista per
omnēdam virtutu supha
budancia · qua ut dicit re
ronim⁹ · sicut in copatione
dei nullus homo · sic in copa
tione matris dn̄ nulla in
ventur perfecta · quatuplex
virtutibus exim̄a corp̄bet
deo bene de ea capitāt certa
nec simam simile vsa e
nec habere sequetem in glo
ria etiam elegit optimam
partem · illam scilicet parte
qua nulla in celo citra thro
nu dei maiestatis sublimior
qua exaltata est sup omnes
chorōs angelor̄ · et hec ps
optima nuquā auferetur
ab ea meterna · De hac pte
optima aug⁹ · loquēs ad ea
dicit Ad hanc vsq; gloria
tu virgo gloriosa puerta es
ut supno regi nil supius ha
beat in supnis que etiam
angelica transcendes dignitatem ad supnū regis es sub
limata confessim · Ubi en
rex filius tuus posuit quod
exo te sumptu est · ibi posuit
et te matre ex qua sumptu
est Rex em fas e credē te
esse alibi · qm̄ ubi est id q̄d
ex te sumptu est · hec aut̄
moraliter exponitur · istud
de religiosis ut castellu ist
ipa religio · murus istius
castelli est abbas et pre
lati ceteri · fossata sue pau
pt̄as · que fossata diabolus
ut castellu possit capere
conatur · habundancia dicat̄
implere · aqua circundas
hoc castellu est fons la
cr̄ma⁹ · alimenta sunt
vigilie ieiunia disciplie
quibus caro attenuat̄ sed
anima impinguat̄ truhis
e contemplatio in hoc
castello e martha scilicet
officiales qui sue sollicita
et turbantur ergā plu
ma · et maria scilicet claus
trales in claustro circa
pedes dn̄ residentes ad
istud castellu venit ihc
q̄s aliquis causa hospi
talitatis ad ipam religi
onem declinat · ihesus
eu recipit · q̄s aliquis
nomine suus recipit⁹ q̄t⁹
ihesus in membris suis
intrat in quodam castel
lu · id est religiosus locu
et mulier · queda scilicet
compassio · et sic fit⁹ q̄
officiales debent esse in
tes benigni et sedulu cu
ra hospitū receptionem
et huit erat soror nr̄e
maria · non domina no
ancilla · qua officiales
in claustris non debent
esse dn̄i claustrales nec
eciā sp · sed omes sic
qua magr̄ unus e vpr

97 102

et vnus est pater xpus
vna mater· regula ecce
sedens secus pedes dñi
vbi destribit officiū clau
stralium· stiluit sedere ta
cere· meditari· audire·
dñm loquente· m strep
tua et cordibus eoꝝ
Sed martha conqueit
dicēs· dne non e tibi cu
re· et ceteā· q̄a offica
les· q̄ sunt circa tem
palia occupari debent
de claustralibꝫ q̄ va
cant contemplationi co
quen· pace cōtemplatoris
appetendo· et tumultu
negociorꝝ mundanorꝝ fu
giendo· Vnde bernardꝰ
Ecce domus et beata
congregatio vbi mar
tha conqueritur de maria
nam maria marthaꝫ
emulari indignū est
prorsus Nam maria op
timam parte elegit· sti
luit claustrales q̄ va
cant contemplationi· q
non auferetur ab ea·
q̄a nullus hodie appel
lat contra claustralem
q̄ vult in claustro re
sidē· sed bene appellat
contra eū q̄ vult ab
bas vel prior fieri· nec q
non auferet ab ea· q̄a
vita activa cū vita finit
desinit Vita vero cōtem
plativa post hanc vitā
p̄sistit

Dominne ihu xpe q̄
pro nobis venisti
in carne per dñicā natiuē
et hūane vmone· moueat
vistera tm̄ pietor die tue sup
me indignū seruū tuū
peccatorem et reū· et illuꝰ
martheq̄ te in virgi
libꝰ vteri⁹ suscepit hospitio
et illuꝰ indies q̄ verba
tua conservant cōfereꝰ
in corde suo stiluit illuꝰ
clementissime gemitu
tue fide meritis et precibus
pem et in mente mea p
gratie infusione· ut nichil
preter te diligam· nil que
ram· nil etiam cogitare
concupiscam· sed tu solꝰ
michi sis spes et omne o
pus oratio ut et hic pli
bate aliquatenꝰ valeam con
solationis tue dulcedinē ame

De muliere samaritana
Capitulum .lvii.

Cum abiit ihesꝰ ihe
in galileam de
qua venerat in
iudeam Antequa
autē veniret in galileam oportebat eū transire
per samariā regione· non
ex intentione declinandi ad
samaritanos ne doctine sue
videtur contrariꝰ· q̄ suos
discipulos in viam gentiū
ne abieritis· q̄a samaritanī
partim erant gentiles· sed
ex vie dispositione et necessi
tate· q̄a samaria inter me
dia est inter iudeā et gali
leam· Venit ergo iuxta ci
vitatem regionis sa
marie· que corrupte sychar-

dicebatur· nūc vero neapolis
dicitur· · quarto miliario a n
uitate que samaria dicebat²
nūc vero sebaste dicit² a qua
tame adhuc regio samaria
denominatur· Distat vero
sychem de iherusalē viij
leucis ad aquilonē· Ait au
tem in genesi dicit² iacob
veniens de mesopotamia
emit agrū ab emor patre
sychem ciuitatis sychem et
ibi ad tempus· habitauit
mota vrbem· sed ppt' raptū
duę filie sue decrit sue ha
bitatores illius a filijs ia
cob· et sic cessit in possessio
nem eius· quem locū dedit
iacob moriēs filio suo Jo
sephō· sed tempe precedente ve
nit ad samaritanos et gen
tiles· Erat aute ibi fons ia
cob id est puteus non longe
a porta sychem australi que
pe foderat· qm ibi habitabat
qui hactenus sit potatus fuerat
sed eo euentu qui sequitur
postea puteus samaritane e
dgnominatus· Super quem
ecclia fuit constructa m
modu crucis· m cuius medio
ipe puteus est situs· ad cuius
sinistram ostendunt² mansio
iacob· et predixit quod dedit
filio suo· Iste puteus etiam
est fons dictus· quia omnis
puteus fons e· sed no omnis
fons puteus· fons em dicit²
vbicūq; manat aqua de ter
ra· sed s m superficie scaturit
fons tm· et ppie dicit² s m
ppfundo scaturit· ita pu
teus appellatur· ut nemo
fontis non amittat· hic
autem fons· pro puteo po
nitur· Ihesus ergo fatiga
tus ex itine· m quo appa
rebat veritas humane na
ture ex infirmitate· se
debat sic supra· id e uno
fontem uel puteum ppter
loci aptitudinē ad quies
tendū et docendū· ut si
diceret requieste facit cō.
pus· quia sessio ppt' labo
rem facta e· ut dicat Cri
sostomus et meta fontem
erat locus aptus vpi
doctine· apud quem est
fons aque sapiēte gra
cie et vite· Apud eum
ppter auctoritate docēdi
sedebat· quia summus doc
tor erat· hora aute erat
quasi sexta· hoc dicitur
ad ostendendū causam
fatigationis· quia p mag
nū tempus erat predi
cando laborauerat non
em inuenerūt habebat
Ista fatigatio xpi hora
sexta fuit signū passio
nis eius future tali hora
fatigatus· dris sedm cu
bem crucis fortitudinē co
diti summus· fatigat² per
quem fatigati recreant²
fatigatur· quo deserte
fatigamur· quo pīte si
mamur· Suscepit em
omnia que mē infirmi
tatis sunt sine peccato·

ut nos a peccato liberet et ei
nos quasi infirmos infirmos mitrit. fortitudo
namq; eius nostra est. saluos in
firmitas nostra. saluat. Assumpsit non solu naturam
humanam. sed etiam defectus
eius naturae a quos peccatum
est ipm decuit assumere. Nam
de eis pene sunt exortae
virtutes ppter. et testificatae
humane nature. no simu
latue assumpsit penalita
tes tam corpales qm spi
rituales que respiciunt nos
tram naturam in comun
sicut famem et sitem. ab
escula alimenti. tristitia
et timorem in passa no
mine. et cetera huiusmodi
ut est calor et frigus lassi
tudo et similia. Per hec
omnes defectus assumpsit
corpales. sicut sue defecto
egritudinis multos curauit
per omnes spiales. sicut
sue peccatis. ignorantia. re
bellio carnis ad spm red
Christus quippe volens
ostendere veritate humane
nature. puncte bat ea que
et pati. que sunt ppria no
mis volens etiam in se
ostendere voluntatem humane
nature. faciebat et opabat
opa dei. Unde ipm retrahe
bat ne sine tu virtus di
uine a corpe esuriebat
et fatigabatur. ipm vero
ipsum nutricem humanam
corpi exhibebat sine cibo
non esuriebat et in labori
bus non fatigabatur. Sue
rut aute discipli ne tem
tatem sathane ut cibet

emerent. Hinc stans crisostm
euangelista ostendit vpi hu
manitatem in eo ap soluit. et mg
batur. etem ita discipli ap
paresceat omnes superbiam con
tricare. ubi etiam nota vpi
pmeniam. nam ita pau
le cibis curabat ap nichil co
mestibile seu ferebat et re
mit mulier ad samaritana re
gione. scilicet de ipa ciuitate
sychem. tue samaritane. me
tropoli habuit aqua tralitu
ppter defectu corpalem. sed
in mysterio ppter defectu spi
ritualis doctrine et gratie
predicto peiorem. miser quam
et vpm. dialogum fruit. qua
plures conuersiones mutuo ha
buerit ad Dommo ergo potu
petente quasi fidem eius sti
mite. quia et sitiebat aquam
ppter uxorem filiis ipsione et sa
lutem hominis ppter cuius amore
mulier notam eu et cognos
cens ex fimbriis pallii ipm
esse nabi. dixit iudeos non
habuit samaritanus. quia u
dei abstinent a rebus eorum
ex habitu erato que porta
bat. cognouit mulier. ip u
deus esset. quia sicut et dixit
dist mihi. ab almi in cultu dei
et in corpali circumsione. una
etiam in veste iudei eni ha
debant fimbrias in vestibus
per quas distinebant a gen
tibus Erat et tu ex habitu cog
nostans esse vpiamus ex ha
bitu et sobrietate ciborum et
edificio. et amicis clemens
vel religiosus Sed heu hodie
nro cognoscitur. et ab nuce

disternuntur · clemn a latere
et asriam ab nfidelib⁹ Et
stnendu hic q̄ sublatis de
tem tribub⁹ in captiuitate
rex assyrioz mist ꝓpos ho
mines in odiu iudeoz ad
incolendu regnu decem tri
bum stituret terram samarie
et mist dns leones eos de
noratos · et ideo rex assyri
orum habito sup hoc cons
lio mist unu de sacerdotib⁹
captiuis ut doceret eos colere
deu qui consilio ꝑsuasit re
cepisse ab metu ferarum
a deo immissaz · lubricos mos
s et ritus discipuli eius
et legitima terre · non aut
ꝓhetas · et inde illis cultu
tis merat · non tamen ab
idolatria cessabant · quia
cum lege eciam idola tole
bant · et sic ptim erant gen
tiles · et partim iudei · qui
primo tyrrei a fluuio Jorda
ni tue dicebantur · samarita
ni quasi inter iudeos et gen
tiles medii hos igitur iudei
execrantur · abstinedo a ci
bis et potib⁹ eoz supplanta
tores eos vocant · quia hereditatem primi patris iacob sibi
vendicabat a quo ecia sama
ritani iacobite dicti sunt ·
Licet eni esset · a iudeis recep
tu ne ingereret fedus et a
micicias cu nationibus tis
saluter abhominabant sa
maritanos et eos habebat
tamq̄ excecratos · tu q̄
terra eoz pro parte octu
pauerant · tum quia eis
multas molestias in re
edificatione templi et ci
uitatis fecerat · tu quia
idola colebant · tum q̄
in monte et non in tem
plo dei orabant Cuius
collaqueando cu iherusa mu
lier attigisset ab eo q̄ quos
vnos stituret legitimos
haberet · et secuti eccu
bina erat · quia non esset
suus legitimus vir · licet
hoc ab hominibus loci illius
crederetur · ait · Video si
licet per effectu · hoc e
ꝑsecuti reuelationem
q̄ma ꝓheta es tu · Illa
s diceret scim⁹ christo⁹
in hoc q̄ michi occulta
dicis · ostendens ꝓpheta
esse · Et ideo conuertit se
ad interrogandu eu de
quodam dubio · quod mi
iudeos et samaritanos
pertebatur · stituet de
loco debito orationis qui
apud eos alius et alius
habebatur · Dicebat em
iudei ꝓprium locu orandi
esse ignem · et templu a
salomone in monte ma
ria edificatu · pro quo
templo iudei se samari
tanis ꝓferebant · Contra
vero samaritam motem
garizim · meta sychem situ
supra fontem predictu
ad dextram · in quo
patres eoz adorauerut
q̄ma ante templi edifi
cationē iudei in montibus

pastorale con
ideo phabi
et ethy cy
libros illud manse
monte garizim
ꝓphetia fece
est adhuc ꝓphetia
pastorale · de quo
altro machabeo
ter ꝓpter mote ga
adversus iude
habuit · qui adhuc
loris erat · et
samaritam ꝓfes
ꝓfessionem patrios
quia separat · a
hosti · et in pulte
iudei · Faciendu ty
sacerdotior erat
ihesu · qui erat a deo
os · ut esset oratiois
ihesus ihesus
iudeos · necessa
illo · quia stitu
ꝓpiat · de medio
adoratores eos ado
eum in spiritu et
Deus aute pa
adorando legis
patrios sed dm
adoramo ut filij
eum · illi vero
ut ipsum per
Dicit ena · in
quod excludit
et carnales et
legis et iudeos

adorac̃ et sacrificac̃ con
uenerunt. Et ideo pbabi
le est q̃ iacob et filij eiꝰ
qui ꝓpe loca illa manse
rint in monte garizim
orauerit et sacrificia fece
rint. vbi est adhuc pharao
nica hospitale. de quo ꝛ
secundo libro machabeo
rum hoc igitur mote sa
maritani aduersus iude
os se iactabant. qui adhuc
celebris locus erat. Et
uocabant samaritanam pre
ter ueteris testamenti patres
suos. quia receperat li
bros moysi. et in paucis
erant iudei. Scienduꝫ tñ
q̃ locus quemcunq; erat
in ibi tm. quia erat a deo
electus. ut esset orationis
et sacrificiorum locus. Ihesꝰ
aut respondens dicit tem
pus uenisse. scilicet pub
licationis euangelij quando
neq; in hierusalem adorabunt
homines. quia ceremonie
cessauerunt iudeorum neq;
in monte illo. quia scili-
cet cultus cessaut gentiliu
sed ueri adoratores ado
rabunt patrem in spiritu et
ueritate. Dicit aute pa
trem quia adoratio legis
non erat patris sed dñi
nos eni adorauerunt ut filij
per amorem. illi uero
adorabant ut serui per
timorem. Dicit etiam in
spu per quod excludit ꝛ
figuralem et carnalem ce
remonie legis et iudeoꝝ

et ueritate. q̃ quod
ꝓ excludit falsitas et error
ydolatrie. que erat in cultu
gentiliu. quia ueritas est a
motis per ypm. a tempe
re eius predicationis xpi incepit
q̃ habetur euangelium. q̃ qua
in introducitur est ueritas culto
rum. et ex iudeis et gen
tibus factus est unus pri
us ypocrisis. Cum ergo ydo
la ablata sue ueritatis
fidei radiant. apparebat
non esse deum in locis ma
terialibus. sed potius in pu
rissimis mentibus. Et quasi dicat. Non
ꝓfero locum loco in adora
do. ymo adoret deꝰ tantu
in spu et ueritate id est in
feriore spus et ex dilectione
seu caritate que est a spu
et pro bonis que uere sunt
id est pro eternis. uel in spu
et ueritate id est in intimo
cordis et spuali adoratione
ac ueritate fidei et eius cog
nitione. Nec putetis oratio
esse melioris rationis corpo
ris loci. sed magis rationis
feruoris et deuotionis. Cum
enim deus sit spus et no cor
pus spualem locum statuet
cor mundum et deuotum. ac pu
rissimam mentem et non fictam
quaerit. non corpalem locum
et montem uel templum
in quo oranduꝫ sit. quia lo
cus non est de substancia
orationis. sed eius templum
est spus prius q̃. in quo creat
de ueris hominibus statuit eter
nis. non de uanis et tran

Aug

Aug

stroms ¶ Cum struxit hoc e
ta nuptiis adorari vult et protest
Unde dauid ait in omni loco
dominationis eius benedic anima
dno Unde theop. ¶ Samarita
nus erat opinio q deus loco
concludebatur. et q in hoc lo
co deu adorare oportebat.
contra quos dicit ven ado
ratores non locatus sed spua
liter adorant Judeis vero
oma sub figura erant. et ideo
dicit q veri adoratores non
in figura adorabunt sed in ve
ritate ¶ Cum enim deus spiritus
est spiritales adoratores quesit
quia veritas veros inde et
Aug ¶ Cuerebas monte for
te ad orandu ut deo esses p
pinquor. sed ipse qui in al
tis habitat humilibus appropi
nquat ergo destende ut ascendas.
ascensiones in corde
eius in valle plorationis.
que humilitatem habet In tem
plo pus orare. ante ora. sed
prius esto templu dei et spe
patet q xpc mistice mulieri
de vero cultu diuino in populo
futuro. qua relicta gentili
et cerimonie indecore conver
tende erant in spiritualem
more legis cultu diuinum et
uenerunt discipli de ciuita
te. cum cibu empturi ante
pantus quia ea mulier lo
quebatur. non propter aliqua
suspitionem. sed q talis et
tantus doctor ad hos orbis
terre. dignatus est alloqui
ma solam mulierem paupcu
lam et gentilem. Non mira

bant q cum muliere lo
quebatur. quia mulieribus
crebr loqui consueuit. et
quia in communi cas hu
be erat. sed mirabant de me
quam quia gentilem et al
genigena in omnibus doc
tat. ignorantes misteriu
quo mulier ista typice ge
rebat et certic. de gentibus
future. quam querebat
huc venie querere et salua
facere quod perficiebat Unde
crisostomus admirabant qu
dem superhabundante ei
manuetudine et humilita
tem qm ita perspicuus ex
istens. sustinuit loqui cu
tanta humilitate mori et
samaritane Nemo tame
illoz dixit ei. quid quer
aut quid loqueris cu ea.
strenti q propter eius loquio
cum muliere non erat
nutritus et rana quamuis
non ederint. quod bn
ex sequenti effectu patet
Nam mulier edocta a
xpo ex fernore deuo
cauit. quod audiebat re
liquit hydriam suam et abiit
in ciuitatem annuciare
de xpo magnalia mones
tuit egredi ad videndu
hominem. qui dixit ei que
cuncta fecerat etiam occulta
Et quo patet eius deuo
cio quia concepit de xpo
quia oblita atque necessa
ria ad vitam corpalem
non curans de corpali co
modo preter salutem in
quo etiam sequitur ex
citauit ad desiderandum spua
ad vitam spiritualem

emptu aptez qu̇ relic
tis bimbis secuti sunt
Ex hoc distant euangeli
zaturi pus deponé cura
t onus seculi Vnde cri
sostom⁹ Sicut apli voca
ti dimiserut retia · ita
hec dimittit vdinam · et
euangelizare opus facit
et non vbi tm vocat sed
ciuitatem integram vbi
et aug⁹ Oportebat aute
ut crederet xpo seculo re
nunciaret · et relicta vdina
cupiditatem secularem
se reliquisse demonstra
ret · Dicit ergo cupidi
tatem · et sperauit amu
nciare veritatem Discant
qui volunt euangelizare
ut pus vdinam ad puteu
piciant · hec aug⁹ Item
de eo patet mulier deuo
cio · quia non pertin
fatei sua turpitudinem
ut eor adducat ad xpi pre
dicatione · Vnde crisostom⁹
Non pertendata est aute
hoc dicé · anima em tra
ignita fuerit igne dmo ·
ad mchil eozo que sut m
terra de reliquo mouet
nec⁹ ad gliam · nec⁹ ad
pertendiam · sed ad illa
solam · que detinet eam
flamam Et dicebat · nūq̄
pe est xpus Quasi dicat
Sic videtur per effectu
videtur em magis deo
q̄m homo · quia solus de
nouit cogitationes et se
creta hoīm Nota hic q̄ dicit
hanc mulierē · et nos in ea
ad tria inducit ꝑmo ad co
tempnendū amorē mundi
cum dicit omnes qui bibent
ex aqua hac scilicet materiali
sitiet iterū · sitiet ad tempus
sitim auferat · amor em mun
danoz scilicet diuiciaz · de
liciaz et honoz sitim non
extinguet sed auget · de q̄bus
dicit in ꝓuerbiis Sanguisugge
due sunt filie · que semper
dicunt affer affer Sanguisu
ga est mater superbie · que
causa et inicium omnis malo
rum habet aute duas filias scili
cet cupiditatē et voluptatē
q̄ superbus non tm honoris
ambit · sed etiam bona alio
rapit et voluptuose viuit
Ista aute q̄m sint vana et
frana in morte · ostenditur
alexandri · qui cū esset totius
mundi dns diuiciis plenus
et libidinosus · et eius ossa
in vase aureo reposita fuis
sent · philosophi ibidē conue
nerut · Vnus ergo volens sua
dmm ostendē stulte vanū
aut hoc isti non sufficiebat
totus mundus · hodie una se
pultura est contentus · Alius
volens ostendē vanū esse auru
et argentū congregare · aut
hoc iste faciebat thesauru
de auro · hodie aurū thesau
facit de xpo Alius volens
ostendē vanū esse corpus
deliciis nutriē dicat hoc
iste nutriebat corpus suū
diuersis deliciis · hodie vero

aurū

bibent

comedit̃ a hĕr-mbus ☙ Ido
p̃us mduc̃ebat ystam mlie
rem et nos m ysta ad desde
randu dei amorem tu aut
☙ Tu aut bibe ut eo aqua
quam ego dabo ei sitiet
de gr acia sp̃us st̃. non sitiet
meter-nu. q̃nia amor sp̃us
sancti exting̃uit amore di
uitiar̃ delitiar̃ et honor̃
Unde aug̃ ☙ Tu bibent de
fluuio paradi. cuius ma
gnitudo maior est oceano. res
pat ut eo omn̄s status mudi
huius penitus exting̃uta sit
hec aug̃ Unus fluuius pa
disi mam guttam prepat
paulus. et statim exting̃uit
m eo omnem superbia ita q̃
ferocem lupu mutauit m
agnu mansuetu prepat
matheus. et mox exting̃uit
m eo omnem auaritia. ita
q̃ rapacem conuertit m con
templatore. nam qui prius
rapiebat aliena. post modu
contempsit ppria. ꝓcepat
maria magdalena et mox
exting̃uit m ipa omne luxu
riam. ita q̃ cornicula
m nigram conuertit m columbam
candidam. ☙ Tertio mduc̃ebat
eam et nos m su cognitorem
☙ Gradatim aute mulier sur
rexit ad cognitione xp̃i na
m̃o dicit eu esse virum
dei cultorem m hoc q̃ dicit
eu esse iudeu et hoc fuit
magnu ☙ Deinde dicit eu
esse ꝓphetam et hoc fuit ma
ius. tandem dicit et credidit
eu esse xp̃m et hoc fuit maior
mu ꝓ-hoc datur- mtelligi
q̃ debem̃ a minimis et pau
latim astende' ad maiora
Iste gradus significatur
m arbore vbi dicit' vltio
terra fructificat. ꝑmo
herbam. deinde spicam
deinde plenu fructum
m spica. hoc e stim glo
riam. timorem. penitentia
et castitatem ꝑmu ptinet
net ad meritetes. stim
ad ꝑfitetes. tertiu ad p
fectos ☙ De hoc habes la
cius nisi a post sequeti
capitulu. m ista parabola
q̃ est de zizania ☙ et exie
runt homines de ciuitate
dementes ad ihm ut ꝑsen
tialiter audiret eu m
quo datur intelligi q̃ p
ad ihesum volum̃ ire
oportet nos ciuitatem ex
ire. id est amore carna
lis cupiditat deponere
Interea stilicet dū mulier
hec esset hic ciuibus p̃dica
ret et antequa samarita
m ad eu venissent. ro
gabant eu qui fatigatu
videbant discipli qui ci
bos attulerat ut manduc
caret. q̃nia hora come
dendi. et locus ad hoc
aptus erat et simulter
tempus aptum ad pran
dium m absencia alior
habita autem occasione
de cibo corpali incipit
loqui de cibo spuali sci
licet de conuersione samari
tanor. qui per eius p
dicatione sunt ei incor-

pati. Unde subdit Ego ci
bum habeo ex patris or-
dinatione manducare ide
mihi meditate · que vos
nescitis · quasi dicat. alius
cibus stilicet concupi-
scibilis ego habeo ex
cui plus me delectat qm
cibus per vos apportatus
Unde theop. hominu salu
tem hic cibu votauit oste
dens quatu desiderii ha
bet mr salutis Sicut en
nobis concupiscibile est
comede' ita et saluare nos
hoc theop' Ditant ergo
hoc prelati ecclie exem
plo dm cum eis offerunt
exemul cibos et humor.
ego cibu habeo maducare
quem vos nescitis et con
temptant oblata eis · et
excecant oculos cordis
Et adiungit ayenis cibus
est id est mi hoc e mea re
fectio et delectatio ac fir-
mitas et sustentatio ut fa
ciam voluntatem eius qui
misit me · ut perficiam et
complacam opus eius quod
sto eu velle mi hoim con
hersione et redemptione
qui vult homes homes
saluos fieri et ad agnitio
nem eius venire Voluntas
quippe patris est ut mi fi
lius eius credam' · opus
vero patris e pugno me
redemptoris Cibus ergo
est potus · id est detrabilis
refectio xpi · ma est fides
et ma est salus · quod spe
cu magno querebat des

dero · cuius delicie sue esse
cum filiis hoim Unde ergo
deo tibi spualem offeri mi
qui per pniemetem gratia
ab eo salute nram postm' ·
cum stilicet petrus fiat vo
luntas tua sicut in celo et in
terra Ecclm origene oia
homo qui bene opatur ad
duo debet dirigere sua in
tentionem · stilicet ad hono
rem dei et hilitate proxim
qua finis pcepti e caritas
que cotinet amore dei et
proxim · et sic qm aliquid fa
cim' ppter deu finis pcepti
est deus · qm vero ppter vti
litate proxim finis pcepti
est proxim' · Facit ergo volu
tatem patris docendo crede'
in se · facit opus eius manife
tando misterium incarnatois
quousq; per passione · et cetera ·
pficiat illud et compleat Et
qm instet tempus hoc faciendi
ostendit dicens Nonne vos
dicitis · quia adhuc quatuor
menses sut · et messis venit
Unde ppenditur sicut in sto
lastica hystoria dicit q; hyemali
tempe hoc factu est Et vi
detur q; factu sit in mense
ianuario · quia in illa calida
regione sut messes tempes
tive · Unde in festo pentho
costes offerebantur fruges
primicie Quasi dicat dnus.
stilicet tempus messis spiritua
lis iam instat Dicitur em
messis materialis et corpalis
collectio frugu · et ad hanc
similitudinem messis mitel

corpalis adhuc dis[illegible]
tpūs in [illegible] messi

ligibilis et spualis dicit vocatio et collectio hom ad fidem per quam congregatur in domini horreu. Unde sequit. Ecce dico vobis. leuate oclos vros scilicet spuales et videte regiones ad fructu fidei dispositas quia iam albe sut scilicet candore deuotiois vestite et mature ad messem et metendum. Hoc dicebat ppt samaritanos ad ipm venientes quos vocauit segetes albas et patas ad messem. id est patos et dispositos ad credendum. Ex ciuitate aut illa que dicebatur sychem multi samaritanoꝝ crediderunt in ihesu ppt verbu mulieris testimoniu phibentis. quia dixit ei quecuqs fecerat. que etia occulta erant. Cum ergo samaritani audita fama xpi ad eu venissent. rogauerut ut ibi maneret. ut ab eo instruerent melius et firmi in fide fierent. Ecce deuotio auditoꝝ quia accepta fide desiderabat per eius doctrinam amplius informari ad sua confirmatione. In quibus omnibus econtrario arguit duritia iudeoꝝ qui in omnibus fecerut contrariu. Unde crisostomus. Sic ergo solo mulieris testimonio credentes et nullu signu videtes. exierut deprecantes xpm. ut apud eos maneret. iudei vero miracula videtes omnia egerut ut a regione eoꝝ eum abicerent. Et iudei quidem etia

signis visis incorrecti manserut. Hii aute et sine signis multam circa eu fidem demonstrauerut. Et acquiestes dns petitioi eoꝝ que erat honesta et deuota. quia semper mansit ibi. satisfacit deuotis in oratione sua per duos dies. ppter duo precepta caritatis quibus instruit credetes. Tercius aute dies est dies glorie et in hoc non mansit ibidem quia samaritani nondum erat capaces glorie. Sic et hodie cotidie mulier id est ecclia hiis qui foris sut xpm annuciat. veniut ad xpm per famam et credut. et xps manet p caritate biduo apud illos. hoc est dat eis duo precepta caritatis scilicet dilectiois dei et proximi in quibus pendet lex et pphete. Rogemus eu et nos ut et nobiscu duos dies maneat. quatenus duo precepta caritatis. duoꝝqs testametoꝝ fidem. et amare et tenere nos doceat. Et multo plures qm in principio crediderut. ppt sermonem eius. quo sicut verba vite pferebat verbis mulieris. quia nunqm sic homo est locutus. Et mulieri dicebat. quia iam ppter loquelam tua non credimus. que nichil est in comparatione eius quod

C6.

ideme, licet em ex doctna
alicuius mducatur quis ad
credendu. fides (tn) stim se
mittit diuine veritati
ad id quod credit fir-maduz
Ipse em intellectus et exteriores
audimum sapiencie verba
ab ipo qui est deus et homo
et stimg firmit credendo
q in fide e maior etitudo
adherendi qm in specia. et
qua non suffitit corde re
de. sed oportet fide cofi
tei die. Ideo fide sua co
firent. dicendo. quia hic
p eminencia singulare
est saluator. per efficacia
salutare mudi. per influ
enciam geneālem. Con
spice nr dnm ihesu qua
itmerando non vtitur
subugalibus aut vestib
sed pedibus incedebat. ne
gr alius esset hys ad quos
declmabat. et quo fati
gatus plane et molose
incedit ac tande ad quies
tendu sup puteu se pos
Ex hoc ergo q fatigatus
est ex itmere datur no
bis exemplu non refugi
endi labore pro aliox sa
lute. Simulq datur et pau
peris exemplu quia p
ducebat et sedebat sic qui
contigit uxota puteum
super- midu loco. quasi
dicat stus crisostomus no
n tyrono aut puluinad
sed simplicit et ut com
gebat super terra Cepe
fatigatus est dns ihesus. et
tota vita sua in pauptate et
dolore fuit Unde psalmista
in psona ipius ait Ego sū ego
et in laboribus a iuuentute
mea Unde crisostoz Christus
igitur in samariam accedes
facilem et deliciosam vita
abnens laboriosam vero et
strictam seques. non subiuga
libus vtitur. sed ita valide et
difficulter incedit. ut ex itme
fatigetur Ex hoc vbiq ere
dit per se operatorem esse
et non superflua petit et non
multis indiget Ita em vult
a superfluis alienos nos esse
ut et pro necessariis multa
abscidamus a nobis. ppter
direbat Vulpes foueas habet
et volucres celi habitacio
filius aute hominis non habet
vbi caput reclinet ppterea
et in montibus qm plurimu
conuersat. non solu in die. sed
et in nocte et in desertis. Hec
crisostoz Consideat etiam qua
discipli non deferebat victu
alia. sed hora comedendi in
stante ibant ad comparandu
ea Unde crisostoz Distinq
autem dns non solu certa
itmera validi robur. sed
etiam certa tibaria negli
genciam Non em discipuli
eius deferebat victualia
mutualia. et ostendit hoc
alius euangelista. dicens. cu
de fermento phariseoz eis
loquet qm illi estimarent
quia panes non portauerut
et cu esurietes mducit. et

incidentes spinas · et come
dentes · et cum dicit eu ad fi
cu ppt' esurien venisse Ni
chil aliud p̄t omna nos
erudit q̄m hoc · scilicet con
tempne ventre · et non stu
diosam eius estimare mi
nistratione Unde equide
os et hic necq deferetes
utique quid · necq quia no
portabant statim et ab ini
tio diei huius sollicitos · sed
stim tempus · stim q̄ omnes
pulmetu arripuit · estas co
parantes · sed non ut nos
quo modo · e lectulo surgetes
pre aliis hoc intendim9 · co
quos et mense ponentes po
cantes · et cu multo hoc stu
diantes studio · et post illa
ita alia tangentes fenilaia
ante spualia facietes · et q
supuacanea habe' optebat
ut necessaria honorates ppt
hoc oia sursu et infer9
sit Contrariu eni optebat
oportet · oia spualia multa
facientes ratione · postquā
tompleueri9 illa · tūc tange
hec · hec cr̄ispo) Ambula
mus ergo vpt̄ sme equus usq
ad lassitudine · sme expensis
usq ad esurien · ac sme ser
toribus et pompis usq ad
amstratione · Conplete ergo
quo non dedignat2 tu negle
cta et aluenigena mulie lo
qui · monstrans q̄m mitis q̄q
humilis sit Non despicat p̄sonas
viles et humiles · tales eni nutri
du caput ar̄hana salutis

plus q̄m diuites et nobiles
Item conspice quo niteba
tur studio spiritali quia
cu esset tempus comede
di voluit tame differe
ut intendet p̄dicationi
et distulit refectionem
corpis accipere notes co
medere · antequa illius &
eruditate p̄diceret · qualis
iam esset hora sexta et
ipe etiam eo utiq̄ fati
gatus esset · volens plus
intende' conuersioni anima
rum eoz et optuit ea que
erant spūs · q̄m ea que e
rant corpis · quatutuq
tue indigeret In quo dns
exemplu aliis ministret
faciendi · ostendit verbo
et facto · quatu p̄dicator
euangelii debet esse solli
citus de salute hoīm et
postpone' omne aliud
negotiu · et q̄ homo debet
esse magis sollicitus de
sui p̄ximi salute spuali
q̄m de ppria necessitate
corpali Item conspice quo
fatigatus et fameliatus
sedet in terra' inda non
suppositu puluinari · et ie
furitur ad discipulus suos
aliquis pauper de ipso
cor · nec ad magna hos
pitia in ciuitate declinat
sicut nos miseri Ro eni
legim9 · q̄ ciuitate tue
intrauerit · ne sibi cora
nus esset · qui discipulis
dixit · et in ciuitates
samaritanoz ne intra

113
108

uenitis Nec credas q̄ pola
har hic in terra comedit
dus humilis et amator pau
pertatis · sed sepe cū ibat
per nemus comedebat cō
tinuatem et villa ad alia
que nemus uel fontē quā
tucūq; fatigatus foret et
afflictus Non habebat
cara et exquisita cibaria
non vasa dlicata ut cum
osa · non pciosa et delica
ta vina · sed bibebat aquā
puram de ipo fonte uel
riuo · qui vineas fecundat
et panem tamquā pau
sedens humiliter in terra
comedebat quē estam or
cam ministrat Compate
pbi quia vides eum fatiga
tu et sic humiliatum · ac iuste
tatione cibi et potus cor
palis indigentie · et quia
teteros de pplo hmoi · cten
tem inde augē esurient
qui omnes pascit · sitient
qui est fons sempiternus · fa
tigatus est ex itinere qui
viam nobis fecit in celu
Omine ihu xpe di
nes omnibus bonoꝝ et
largitor · oputet tibi esse
da michi fatigato in hac
vite itinere cibū et potum
ut reficiar a te fons vite
et omnium gratiarum vberrime
cor meum ab vbertate de
lectationis tue mebria · ut
obliuiscatur omnia ista tra
storia panis primus · qui
nichil deficias di michi

hic cibus spualem ut tua in
omnibus fiat voluntate · cha
ne apud me duos dies · qua
tenus duo precepta caritatis
duorum q̄ testamentorum fidem
me amare facias et obser
uare · ac tertia die scire
tibi apud te semp manere
Amen De filio regule Ca
pitulum Sexagesimum tertium

Deinde post duos
dies quibus dns
ihs manserat
apud samaritanos dicit scire
licet de samaria confirmatis samaritanis
in fide · et abiit in galileam
vbi fuerat nutritus · per q̄d
significatur q̄ in fine seculi
confirmatis gentibus in fide
et veritate reuertetur ad iu
deos conuertendos · Venit ergo ite
in chana galilee vbi in hiis
cibus fecit aquā vinum coram
discipulis suis Et ecce quidā
regulus cuius filius infirma
batur capharnaum · audisset
ihm ad partes sibi vicinas
aduenisse · abiit ad eum in cha
na · vbi eum nouerat esse · et
rogabat eum ut descenderet sci
licet in capharnaum · que erat
in basso respectu loci in quo
ihesus erat et sanaret filiū
luter filium eius quē diligebat
quasi non posset sanare nisi
presens esset Secdm theop · iste
regulus interfuit miraculo
facto in nuptiis qn̄ de aqua
in vinum mutauit · qua hic

credidit · sed tamen xpi dnu
nitatem pfecte non cognouit
¶ Dicitur aute regulus mul
tipliciter · uno modo puus rex
qui puo preest regno · et
hoc modo non attigit hic
qua tue temporis non erat
rex in iudea · Romani em vo
lentes frangere iudeoz sup
biam abstulerunt ab eis re
giam dignitatem · regnu iu
dee in quatuor tetrarchias
diuidentes ad prauendu eoz
rebellione Alio modo stim
chirostom dicit regulus alu
quis de stirpe regia seu ge
neris exoistes regalis · nec
hoc modo attigitur hic ¶ Ter
cio modo regillus dicitur
aliquis regu officialis · et
isto modo attigitur hic qr
erat officialis imperatoris de
putatus ad custodiam galilee
pter quod manebat in capha
rnau que erat metropolis illi
terre · uel forte aliquis de fa
milia herodis tetrarche · pol
lens aliqua principatus dig
nitate Regulus iste audiens
mudtulis xpi speraut ab eo
impetrare sanitate filij sui
et credidit ipm posse sanare
filiu suu · a quo salute que
riuut · sed in fide dubitabat
in hoc qd petiam eius requi
renis · non enim ipse petia cor
pali et tactu eu posse sanare
putauit Non em vbiq; pme
bum esse credidit · sicut cen
turio qui aut Domine non
sum dignus ut intres sub tectu
meu · sed tm dic verbo · et
sanabitur puer meus Ag
nostens utiq; dns cor diffi
dentis arguit hominem in
fide tepidu · dicens · Nisi
signa stilicet comunia · et
prodigna stilicet signa ma
lora que sut sine exemplo
eo qd similia eis non sut
uisa uel audita · et ideo
petit a digito · id est a simi
liu demonstratione dicta
videritis · sicut incredulo no
creditis · nam signa dant
infidelibus ad confirma
tione doctrine · non fide
libus qui assentiunt scripture
Non reprehendit eu de pe
titione salutis filii sui
sed de defectu fidei sue
Veniat ante me qua ea de
notione repetit petitione
dicens · ¶ Domine descende
priusq; moriat filius
meus · ideo ea audiatur
a dno Jhesus tamen ibide
remanens · et propter sem
plenam fidem eius se no
descesse · sed vbiq; sicut deu
priualiter esse iudicans.
solo iussu et verbo filiu
absens sanat · ut pater
amplius credat · dicens ·
Vade · non em volut ire
ne corpaliter ut annuet
ab eo falsam estimatione
qua putabat ipm posse
sanare tantu per presta
torpalem · filius tuus vi
uit · id est restituetur e pfec
sanitati de ianua mor
tis egressus · qd mox
inscripsit ¶ Credidit do

sermom ihu · quia fides ie
quitur ad optinendu dei
beneficiu · et ibat sine pe
cia corpali vpi · credens
quia vbiqz esset inuisi
bilis ad curandu · Jam in
cipit credē quia sermoc
sanet · et ita eu deu ce
let putem vbiqz existere
quod supra credebat ad
informatione ergo mam
cessit dns superbo regulo
ne iret cu eo ad filiu suu ·
concessit huiusi centurionem
ut iret ad eius seruu · Im
gregoi ¶ Unde e quod re
gulus rogat ut ad eius fi
lu veniat et tame corpa
liter ire recusat · ad ser
mu vero centurionis hoc
mutatur · et tamen se cor
paliter ire pollicetur · Re
gulus filio per corpalem
presentiam non dedignatur
ad esse · centurionis seruo
non dedignatur occurre
¶ Unde est hoc mst q̄ sup
ba ma retinditur · quia
m hominibus non natura
qua ad ymagine dei facti
sut · sed honor est et diuitie
pensamus · Cuiqz pensam
que certa cos sut · profecto
interoa mime pundemus
dum ea consideam que m
coribus despecta sut · negli
gim pensare quod sut · Re
demptor vero mr · ut oste
dat · quia que alta sut hom
sanctis despicienda sut · et
que despecta sut hom · despi
cienda non sut · ad filiu re
gulu ire noluit · ad seruu
centurionis ire paratu fuit ·
Increpata e ergo superbia ma
que nesciit pensare hominem
inter homines · hec gregorius ·
Non ergo considerem aut pen
semus · que certa homines sut ·
sed quid sut · Multi em negli
gentes quid sut · sollicite glo
riam alunde sibi quesiuit · Im
crisostom · Nabugodonosor utiqz
plurimum nos mouemur imi
tari · Ut em tur ille de ymma
gine sic modo aliq de veste
preciosa · de equis vel curribus ·
de amplitudine domoz · de
pulchritudine columnaz · et
picturis parietu opinamur
esse meliores ¶ Unde em qd
erant homines pdiderut · sol
licite hec illustres cruciunt
alunde sibi gloria colligentes ·
omnia sane nrisone plenis
sima hec crisostom ¶ Credidit
ergo regulus sermoni ihesu
non tamen integre neqz sane qd
ostenditur ex hoc qd sequitur ·
Nam ex descendente de ciuita
te capharnaum que ma
gis est mare valle cu seruu sibi
occurrent et congaudeb filiu
suu sanatu mutaret mitto
gabat horam ab eis m qua
melius habuerat ¶ Unde fecit
ad certificatione mduli re
spectu sui · Volebat em stue
re mu eapm hoc factu esset uel
ex precepto dni et dixerut
ei qua hora septima re
liquit eu febris · Ubi crisostom
vide qualit mduli mani
festu est · Non em simpliciter
neqz ut contigit a periculo

v
dom̃ca

erutus est · sed repente et simul
ut appareat non esse ea na
ture consequencia quod fiebat
sed ea actione dñi · Unde se
quitur · Cognouit ergo pater
quia illa hora erat sanitat
filij m quia dixit ei ihesus au
tor salutis filius tuus viuit
et ip m hora verbi dñm sa
natus esset · et credidit ipse
et domus · id est familia eius
tota · et hec est conclusio tne
tis · ad hoc em factu est istud
mm actilu · ut regulus cum
familia sua crederet m dñm
et eotus p̃fectus m fide fuit
quia p̃fecte credidit · Unde
sedm aug[m] et bedam dat
intelligi · et m fide graduꝰ
esse · sicut et m aliꝰ virtu
bus · stituit minus · mẽmen
tu et p̃fectione · huius ergo
reguli fides minus habuit
qm dñm rogant ut descendat
et filiu suu sanaret · tale em
et credidit et dubitauit Cre
didit quidem q filiu suu sa
nare posset · sed non credidit
q eu sanare posset nisi et
corpe presens esset · Demde
fidei eius accepit mcrementu
qm stituit credidit sermoi dñi
dicentis vade filius tuus vi
uit Sed tue p̃fectionis obti
nuit · qm stituit sem sanitate
filij mutuauerut · quia tue p
fecte credidit et dom9 eius tota ·
sedm illud luce · hodie huic do
mui salus a deo facta est · Iam
ergo hic regulus euangelista
efficitur · dum ad fidem suscepta
alios mducebat Et ideo signat

qui prius regulus m euan
gelio est vocatus postea
credente fide homo est
deus · et consequenr ppt
p̃fectam fidem pater est
appellatus Item notandu
q tribus vicibus m hoc e
uangelio de vita filij istiꝰ
reguli habetur ostensu ·
Primo per dñm qui dicit
filius tuus vivit · secundo
per seruos qui nuntiauerut
diem eius · quod filius eius
viuet · tertio hoc cognouit
quia hora illa statuit se
ptima sanatus esset et hec
ad denotandu q est tyber
vita triplex morti oppo
sita prima nature quam ha
bet opposita morti nature ·
secunda gratie cui opponit
mortem peccatum Quinta
iste filius regulj significat
humanu genus · filius regu
li propagatio de adam · qui de
lege factus est regulus qm
pdita caritate factus e mi
nus · hic filius regulj febre
laborabat · qm per diuersa
uicia genus humanu estua
bat · cuius salus mediante
et capharnaum completur
ad dandu intelligẽ q de
zelo mmentoi die dominice
quia etiam zelus mpre
tatur · presbit salus m hoc
quod erat in capharnaum ·
hoc est cornu tumoꝝ et
ebrietatibus dedituꝰ · qua
capharnaum interpretatur spe
culum dicit hora autem
septima qui septem illustra
tionis solus iustitie · qui

est vnus stiluet sanctifi
cationis nature m meta-
natione · visitationis hom
m natiuitatis humilitate
condemnatois contempt
cencie m circumcisc · fe
generationis me hm bap
tisme · sanctificatois pec
nobis m ieiunio eruditio
nis me m predicatione
et miraculis · et redem
tionis me m passione cm
hora septima deliquit
sol · et infirmitas sanata
fuit · et hoc sigmficabat
m libro regum vbi dicit
rade lauare septies m flu
dane et curabis · ca damas
cm lauit bethsabee inter
pretatur · et sigmficat per
septem horas de tenebre
ad nos dim m cruce fra
lauamur ad sanitatem ·
Vel hore septem hoc septe
recordationes sunt memo
qua m nocte m matutis
recolimus dm captiuitem
m prima illusionem · m ter
tia pditione ad iudicu
m sexta sententie · m no
na mortem · m vespera se
pultura m completorio
postrema regressu terre
sepulchri · hec cm horis
sibi memus ad preces et
salutem Vnde m psalmo
Septies m die laudem
dixi tibi · sup iudicia iusti
tie tue · Septem erat iste
tuus saluus mfirmabatur
non reo sed regulus appel
latur · nam sicut m psalmo
dicitur · Qui sedet m

solio iudicii dissipat omne ma
lum intuitu suo · Deus ergo s
ipm bene disponit regere se
debet m solio iudicii distrahes
omnia dpl sua ut si quid me
ministrat desipiens intuitu
illud dissipet · qm qui regnu
sibi bene amministrat merito
rex dicit · Vnde seneca · Vis
habe magnu honorem dabo
tibi imperiu · imperia tibi
Deus dedit male regnu am
ministrat non rex sed regulus
dici debet · Deus habet magi
petor · et dm regulus di
minutive · qua defit m scia
quis regnibe · et hic eius
filius mfirmat · ifa ratio
sensibilis appetitus contra
dicit · qui debet obedire ratio
sicut filius suo patri · sed cu
homo per inobedie vnu fide
liter deperdit · hic iste filius
per virtute vni sanatur
per quem sensibilis appetitus
sub obedie rationi collocat
Ipa ergo ratio rex est m reg
no que bene rex dicit · qua
tam corpus hominis per eam
vertitur et affectus hominis
ab ea dirigitur et informat
nec non et filius saluus mor
dicitur cum sequitur Sed cum
dicit regulus · qui saluat di
minuit et in carnibus et
adiacentia in quibus mordra
tas passiones et non resistit
eis · et hoc filius suus id e
affectus infirmat · id e de
illat a bono et declinat ad
malum · Si enim rex fuisset
rex id est fortis · filius eius

non infirmaret · sed qua ve
gulus est ideo filius eius nomi-
natur · Germa rationis sunt
opa hominis · qua homo e dis
attinu suo et affectus partis
scripture · qua obedit rati
bm impanti et dirigenti Isti
autem per nu attendant qd fi
lius regule stituet rationis
ymut · qn reuocat m ope qd
mes nisi meroes obedit ra
tioni per horam aute septi
mam in qua puer a febre di
mittitur · signant septe dona
spus sancti in quo anime pec
cati dimittitur · et vita spi
ritualis in alia etate ac fo
ta et perfecta salus mentis et
corpis consistit hore autem etiā
septem quibus aia de pcto
per penitentiam resurgit ·
possut dici iste vnde e in co
fessione · hec in confessione
que debet esse vera simplex
et integra · et tres in satisfac
tione stituet venumo diabo
et elemosina Iste septe hore
significantur · in libro regu
bi dicit qd puer ab heliseo
resuscitatus · ostendit septies
et redit ad vitam · qua istus
septem resurgitur a portis
mortis ad vitam · Pri theo
philus regulus est omis
homo · non solū qua regi
mus sed primus stem aiam
exuit · sed qua rpe super
omia principatu sumpsit ·
cuius filius id est mes febri
citat voluptatibus prauis et
desideriis · Accedit autem ad
yhesum et deprecatur · ut de
stendat · id est ut condescen
in seruo die vtat · et pcis
pcat · qui a voluptatu
infirmitate mortifere tu
Sed dns dnt · hac id e
pfecto continuo curabo
mu ostendas et tue filius
tuus vnet Gaude am
bulare cessauerit mortifi
cabitur · tibi intellectus cu
ra bom operatione · hec theo
philus Deinde etiam regulus
pro filio infirmo sanado
interdicit · ne prelatus esse
pro suo subdito variis tep
tationibus deputato ut
a dno sanetur · pres essim
dus Infirmus here sanat
dum per culpam depra
natus per gram ad iusti
ciam venoratur · Debemo
ergo orare deu ut a pc
catis sanemur · qua nullo
per se potest ad standu re
dire nisi cū ms a deo pe
netur · In hoc aute qd in
firmabatur capharnaū
notantur · tria que sunt
causa spualis infirmi
tatis · Caphurnaū enim
interpretat ager pinqui
dnus · vel villa consolati
onis · erat etiam ciuitas
magni honoris Ex qui
bus habet qd sepe causa
spualis infirmitatis est
habundantia rei temporalis
et nimia consolatio mū
dana · et nimia exaltatio
retinent · qd sperare pos
nocent homini qd adiuua

Unde boecius plus hoibo
reor aduersam quam prospe
ram prodesse fortuna. Un
de et Seneca Tunc consi
lia salutaria aduoca. cu
tibi alludit vite prosperitas
Tunc te velud in lubrico
sustinebis ac sistere Nec
dabis tibi impetus liberos
sed circumspicies quo eundu
sit vel quousque. hec Sene
ca In hoc etiam quod erat
filius reguli datur intel
ligi quod nobilitas generis
sepe est causa infirmitatis
spualis. quia nobiles sepe
exercent rapina efferuntur
in superbia. sepe exercent
rapinam. sepe etiam immer
gunt se in lutu luxurie
et lasciuiam Cauendum
ergo in prosperitate huius
mundi ne spualiter infirme
mur. quia tunc facilius et
frequencius per peccatum arri
pimur. Unde crisostomus
Quando prosperitate perfruimur
cum in malignitate viuamus
tunc magis nobis est ac ma
gis dolendum Nam semper
quidem nos oportet me
tuere peccatores. maxime
autem cum nichil triste prope
timur. Quando enim per partes
ab uno quoque nostrum penas
exigit. leuiorem nobis ipsam
aduersionem facit Quando
vero paciencius nostra videtur
dissimulare delicta. ad maxi
miam nos in talibus prima

nentes penam reseruat Sa
natur autem filius hora sep
tima in virtute verbi dei
hora enim septima declinat
sol a meridie et vergit ad oc
casum Cum ergo vite nostre
videmus transisse meridie
et nos in declinatione positos
tempus est ut in virtute di
uine predicationis. relinquat nos
febris. et ad dominum conuertamur
Et notandum quod bene per febrem
significatur peccator. et febri
citans potest intelligi peccator
Sicut enim febricitans nunc ha
bet calorem nunc frigus. et
tremorem. sic peccator habet
modo cupiditatem et inordina
tum amorem boni transitorii
et hic est calor anime. modo
habet timorem. qui est frigus
eiusdem anime. Unde dicit au
gustinus. quod omnia peccata due
res faciunt in homine. scilicet
timor et cupiditas Timor
facit fugere omnia que sunt car
ni molesta. cupiditas facit
appetere omnia que sunt carni
suauia Et secundum hec duo du
plicem penam habebit peccator
in inferno. secundum illud Job.
ad nimium calorem transibit
ab aquis nimium Intercetera
etiam incommoda que patitur
febricitans est istud quod habet
palatum mordinatum. propter
quod dulcia videntur sibi a
mara et insipida et econuer
so. eodem modo peccator sic
habet mordinatum palatum

q̄ omnia sibi videntur insipida
Dicitur autem febris a feruore
et ideo omnis inordinata pas
sio feruens igne maligno fe
bris est anime Sicut autem
sunt diuerse species febrium
sic etiam sunt diuersa genera
peccatorum Prima est effimera que
dicitur ab effimero pisce ma
rino qui eodem die quo nas
citur moritur et signifi
cat motum inordinate passi
onis et specialiter subitum ire
motum qui debet finiri ante
solis occasum secundum illud
apostoli Sol non occidat super
iracundiam vestram Secun
da febris est terciana que
vno die interrumpitur qua la
borant illi qui cum pecca
uerunt dolent de peccato
et sic habent vnum diem pe
nitencie que est contricio
Sed ad secundum diem confessionis
non peruenitur et ideo statim
in idem redeunt Tercia fe
bris est quartana vbi duo
dies absque accessione sunt
Quidam enim post accessio
nem peccati duos dies penite
ncie scilicet contritione et con
fessione assumunt sed quia
iuxta sacerdotis arbi
trium ad diem tercium scilicet
satisfactionis non peruenitur
ideo rursus in peccati passio
nem incidunt Quarta
febris est cotidiana eorum vi
delicet qui absque contritione
aliqua frequentant mala
qui ad litteram omni die gule
seruiunt aut mendaciis et

litibus seu iurgiis vacant
Sed hanc sequitur febris
quinta scilicet continua
quia frequentatione sequitur
continuitas et hac febre
maxime laborant luxu
riosi ac inuidi et auari
qui propter consuetudinem
difficulter possunt curari
Sexta febris est iam ge
nerate consuetudinis que
per ethicam intelligitur e
thica enim dicitur que in
morem est deducta ethis
namque mos appellatur hec
autem febris radicatur
in membris et naturalem
humiditatem assumit et
consumit et specialiter
significat seculi tristiciam
que ossa exsiccat et mor
tem operatur Unde in
proverbiis Spiritus tristis
exsiccat ossa id est robur
virtutum Septima fe
bris est acuta que est
defensio consuete iam ne
quicie cum quis iam non
erubescit nec timet nec
pauescit facere que consue
uit De salute talis val
de timendum est quia in
tali febre solent medici
desperare Hoc iterum secundum
signum fecit ihesus in cha
na galilee vbi primo
mutauit aquam in vinum
et nunc secundo sanauit
reguli filium Quamuis
enim filius reguli cum
sanaretur capharnaum
fuerit ihesus tamen in

107
112

phana hoc signum fecat ei
ibi corpaliter existes. ver-
bo cum absens sanauit.
Tactus autem p duplicē
dm aduentū ni ehanā
signat duplex effectus
verbi dei in mentem. p
mo em letificat et hoc
significat in matulo vi
in. quod letificat cor-
hominis. sedo sanat. et ho
significatur in cuta infir-
mitem per hoc significa
tum duplex aduentus
filij dei. scilicet p mg qui
fuit mansuetudinis ad
letificandu. quia in na
tiuitate eius angelus
nūciauit pastoribus ut or
pro gaudio magno. et
hoc significatur per pri
mū. secundus aduentus
eius merit mundū ma
iestatis qui venet tollet
infirmitates et penalita
tes mas. et configurate
nos corpi claritatis sue
et hoc significatur in cu
ta infirmitatis.

Oratio.

Omnipotens deus qui
de iudea angelice
confessionis et lau
dis in galileam totam
huius mundi aduentū quo
mam infirmus sum tem
palium rebus pulcritudie
temptatus. et ideo mea
pro modo temptatione
fatigatus. miserere mei
priusquam moriar morte
tulpe. uel corpore aut
gehenne. ut virtute verbi
tuitate confessionis. ieiu
nio oratione pietate et ex
emplo per gratiam tuam
o saluator liberer a febre
fomitis. et egritudine pec
et nulli succumba mordi
nate passioni. Amen.

De quatuor parabolis dni ad turbas et ihs ad discipulos habitis. Ca. lxxvi.

Dnica v. epiph. Gilee
Dnica in lx.
Cū turba plima.

Post hec dns ihc
iuit ad mare
pistatus ubi ho
mines in terra
existentes et
pre turba ad
eum congregata
astendes cum discipulis
in nauicula. et sedes in
ea docebat turbas simpli
ces et denotas in littore
stantes. Unde Crisostom. Ad
tendit in nauem ut post
se neminem dimittet et
sed omnes auditores ante
faciem haberet. ut et au
diret cum plus et videt.
et visus delectaret auditu
et auditus visu. Ubi
et beda. Figurabat aute
hec nauis ecclesiam in me
dio nationu edificanda
in qua dns delectam sibi
conseret mansione. et
proposuit dns turbis quatuor
parabolas duplas. duplis con
ditionibus hominū congrue
tes. ut pro varietate mor-
borū. varia esset medicina
alijs em amaris. alijs dul
cibus. alijs austeribus.

aly leubus delectant cibis
ut em aut per ydoneam nr̃a non
vnius sentencie est · sed di
uersas in singulis volun
tatu · et ideo loquit ad eam
in multis pabolis · ut mota
varias voluntates diuersas
recipiat et disciplinas · et ꝙs
ducis pater familias inuita
tos diuersis refitiet cibis
ut vnusquisq; sdm naturã
stomachi sui alimenta varia
suscipiat et extendu sdm
eundem sermonem · ꝙ no
omnia locutus sit eis in pa
bolis · sed multa Si enim
dixisset cuncta in pabolis
absq; emolumento popu
lus recessisset · pscientia mansuet
obstructis ut per ea que in
telligut pudenter ad no
ticiam eoꝝ que non intellu
gunt · In hijs aut quatuor
pabolis et alijs tribus conse
quenter sibi succedentibꝫ po
nitur · deus ortus exitus a p
dicatoꝝ dñi vsq; ad fine
mundi · In prima pabola que
est de semine precto in ter
ram · cuius quarta pars tm
fecit fructu · designat predi
catio dñi et apl̃oꝝ · qui
pdicauerut indeis indiffe
renter bonis et malis · et
pauci comparatione credide
runt · ꝙ maioꝝ aute pars
infidelitate remanserunt ·
Prima ergo est de semine et
verbo dei · quod ipe exiens
a patre qui de multis bibliote
ce patris · mundo visibilis

et in terram bona facientem fructu

apparuit · semmauit in mundo
et in quatuor · locis cecidit
stiluit in terram triplicem
malam · nec ferente fruc
tum · triplice Semmauit
autem plena genera semi
nu · Primo semmatur lege
naturali · in mente cu
iuslibet hominis · sicut est
quod tibi fieri non vis a
lijs ne feceris · et quod
tibi fieri vis · alijs face
ris Item semmauit per
angelos reuelationes
per moysen legem scripta
stiluit precepta et phibi
ones per ꝓphetas promis
siones et cõminationes
sed nec eoꝝ semmare
per scripm legem euan
gelicam omnibus fideli
bus Non cessat enim eciã
semper in nobis sem
nare · non solu
cum docet · sed etiã cu
creat in eis semmia bo
na virtutu stiluet et
donoꝝ Exeunt ergo de
filius de sinu patris
non sdm diuinitatem
qua sunt est vbiq; · sed
sdm humanitatem et car-
nis assumptione Vnde
crisostom Exeunt aute
qui vbiq; est non locali
sed mediatiõe · et per
amictum carnis ppm
quor nobis factus Exeunt
inquã qui timuat id e
qui habet offendi · sicut

et gr̃am semandi semina
re semen. sup id e doct'
ne verbi. Semmatoris
ego ꝑpe dꝰ est ꝑdica
tor. Inm potius copiñ
mus sem̃atoris qm̃ se
matoris. Et dim̃ semat
id est doctrinam mdiffe
rent sparsit. aliud ceci
dit secus viam id e sup
er demũd per errores
vagum per lasciuias at
q; id ꝑ carnales affec
tiones. ac suggestiombꝰ
demond et varijs tẽp
tationibus vitioꝝ. ad mo
du vie exposito ꝑ car-
nis concupiscencias. et
hec om̃ sedulo trasitu
et frequenti meatu. semen
verbi occultat. ne germi
nare possit. et volucres
celi stillicet aeree id est
demones qui volucres
celi dicuntur. sue ꝑter
aeris mhabitatione. q
per aera discurrut. sue
ꝑ natura celestem. quia
celestis sue spiritus nat̃e
sunt. siue ꝑ voluntate
ad malu. quia ad hoc
semp intendut comede
rent illud. id est sua sug
gestione rapuerunt et
fructu impedierunt. et
sic tollut verbu et me-
moriam verbi de corde ut
nec memoria mentis te
neat. quod ope exore neg
lexit. ut impedito verbo
impediatur fides ne creden
tes salui fiant. qua fides
ex auditu est. Vel sic qui
audiut. sed non afficiuntur
in verbi virtute. unde nequa
quam nascitur. quia diabolus de
corde eoꝝ tollit verba ex-
go dei mente retinenda sic
et sicut semen sub terra
ita verbi dei in memoria
debet occultari ut fructifi
cet. qua ꝑ gregoriꝰ.
sicut eius vita desperatur
qui languente stomacho
alimenta non retinet. sic et
ne mortis periculu sustini
ant debet qui verba vite
id est alimenta iustitie in
memoria non tenet. Aliud
cecidit supra petra. id est
supra cor petrosum et dur
ac rebelle et ꝑ tedium per-
superbiam et natum. statim
sole et feruore temptationis
orto aruit et virorem fidei
perdidit. qua non habebat
profunditatem terre id est
tribulatate patiendi et hu
milem deuotionis et gratie
lym sed qui audiut et aliquo
modo afficiuntur. sed non pro
ficiunt facere quod dicit. unde
non radicatur in eis verbu
per bonam prosapiam in cor di
bus eorum ditatis quia cito ad
horam nascit. fit me con
tritionis cu verbu con
firmationis audiut. et
statim feruore ꝑsecutionis
vel cuiuslibet tribulationis
et temptationis arescit. cu

pe⁹ impacciam desplantur et
defitud · qua verbu pdica
cois sine humore gracie
et amore virtutis non pfi
cit Et hm radices non habet
scilicet profunde firmitat et
firmu desiderij · et ideo ad
tempus et redud · et in tempe
temptationis recedit · qr ver-
bu prius receptu renuit Et
sicut arbor · que sepe trans
plantat² radices fibras non
habet · sic hm frequent⁹ de bo
no in malu mutant² · et ideo
in bono non radicant² Sep
tatione nempe probatur · si
verbu dei radices sue fixe
rit · sicut impetu ventorum
apparet si arbor bene radi
cata sit Tales instabiles sue
de fiamia regis saul · q̃ inter
pphetas erat pphet · et inter
stultos stultus · Aliud cecidit
inter spinas id est in cor da
dunciaz ambitione sollici
ta · et sollicitudinibꝫ earu
lacerata · ac curis temporabi
libus mimis dedita per auā
ritiam et simul exorte spi
ne id est multiplicate diui
cie suffocauerut illud id e
impedierut ut fructu pdica
tionis occupando meritem
ut in ea pfite non posset
fructus spualis · hm fuit qui
audiut et afficiuntur et pro
mut bonu fare · sed non pfi
ciut · qua suffocat² in eis bo
nu propositu prevalentibꝫ in eis
curis et diuciis et volup
tatibus Exintes em a loco
predicationis ad mudana suppo
tantur · a sollicitudinibus
que important anaza ac
ambitione et diuciis q̃
portant anaziam conversa
tione et voluptatibꝫ vite
que importat lasciuiam
fruitione · et fructu non
referut · qua hec trans
men spirituale fructifi
care non sinut · sicut spi
ne eo condensatione semen
minimum suffocant et o
rire non permittut Dicte
quippe et honores spine
sut · qua sicut spine suis
punctibus corpus lan
iant et cruciant · ac turpe
et fedum in oculis hoim
reddut sic amor et ambi
tio diuciaz et honoru
cogitationu suaz puncti
onibus ac curis et solli
citudinibus · que sut spes
acquirendi · ac timor perdi
et sollicitudo conservandi
eaz lacerant · et cu vix
ad petim pertrahut quan
inflicto vulne crudelitat
ac miseriam et infelicitem
coram oculis dei faciut
Et tamen sub hmoi rebus
esse delicias multi reputant · et qui de spualibꝫ
cogitare incipiut · statim
se temporalibus immittent
ac suffocati et emolliti
nigbi em virtutu amictu
Sicut ouis comedant inter
spinas · semp ibi de lana
dimittit · sic parans curis
temporalibus et mudo · mul
ta bona spualia amittit
Unde crisost⁹ Quia ad
modum spina videtur

detineatur · pugnit eu qui detinet · ita et secularia hn dicuntq; detineas · cotristat eu · qui constringit eu et fouet · Sed non que spna lia talia · sed margarite alicui assimulatur · vnde cuiq; circudolueris delectant oculos · hec ē posto⁹ vel diuine dicut² spine qua pugnit aiam in mundo et iudicio · et infer no · In mundo triplex ē punctura · stimulat laboris in acquisitione timoris in possessione · et doloris i lamentatoe · In iudicio eciā pugnant mente · qn dns dicet auaris · esurivi · et non dedistis michi manducare · sitiui et non dedistis michi bibe' · et cetā Iste puncture erut ita pe hoc · q ipi auari quasi cupiat non esse · quia dicet montibus · cadite sup nos et collibus coopite nos · In inferno eciam iste spine pungent aiam ppetuo cruciatu · quia ex eis paturigns qno pectatribo aia conburitur · Et nota ordinem istoꝝ predictoꝝ tm semina non fructi ficantiu primo no germinat sed occultatur · et ab auibus comeditur · Secudo germinat · sed non multū crescitur · quia humore non habet · Tertio vero ram in stipitem eleuat² sed non fructificat · quia a spinis suffocat² · Aliud sti luet quarto cecidit in terram bonam que est nigra per despectum pinguis per affectu · culta per virtutu exercitiu · et sic fecunda per fructu · id est in cor fidele et deuotu · et ortu fecut fructu bonoꝝ operis · Ibi beda · Terra aute bona est electoꝝ conscientia · que omnibus predictis tribus terris contraria facit · quia et commendatu sibi semen verbi libent² excipit · et exceptu inter aduersa et prospera constanter ad fructus vsq; conservat · Hec beda · Aliud aute facit fructu centesimu · aliud sexagesimu · et aliud tricesimu · Ista vero triplex differentia fructuu primo potest considerari quantu ad tres status fideliu · qui sunt incipientes · proficientes et perfecti · Incipientes sut tanquam terra que profert fructu tricesimu · quia sufficit ut habeat fidem trinitatis cum impletione decalogi · Proficientes sut tanquam terra que profert fructu sexagesimu · quia non tantum habent fidem trinitatis et seruant decem precepta · sed etiā exhibent opa misericordie · Perfecti sut tanquam terra optima · que profert fructu centesimu · quia habet² dilectione perfectione · seruates veteris legis precepta et euangelii consilia · Iste triplex gradus similiter incipientiu · pfi

centu et pfectoꝝ · tangitur
mſia m ſecunda pabola vbi
dicitur · Ytero cm terra fruc
tificat · ꝓmo herbam · deinde
ſpicam · et deinde plenum fru
ctum m ſpica Secundo potest
conſderari quantu ad tres ſta
tus ſaluandoꝝ · ſcilicet virgi
nes viduas et coiugatos ·
Aliud ergo fecit fructu cen
teſimu · ſcilicet m virginib⁹
virgines cm nolunt mulie
pluriū per opus carnale m
luxus · ſed per opus ſpuale
m ecclīs et ideo ſignificat
per centenariu qui fit ex
ductu denarij m ſeptem · A
liud autem fecit ſexageſimu
ſcilicet m viduis et continē
tibus · ſexageſimus cm con
ſtat ex denario ducto per
denariu · m quo ſignificat
decalogus cum denario opm
miſericordie Aliud vero fe
cit triceſimu · ſcilicet m con
iugatis · ꝓpter fidem trinita
tis cum obſeruatia decalo
gi · vbi tangitur tres gra
dus caſtitatis ꝑmus e caſti
tas coiugalis · per quem
gradu ꝓcreatur illicitus co
itus · iuxta tamen coꝝ
bium retento m immoderatu
actu Secundus gradus e
caſtitas vidualis per que
exhibetur de cetero bonis co
itibus · ut animus poſſit de
cetero liberius deo ſeruire
licet poſſet licite matrimoniū
contrahere Tertius gradus
est castitas virginalis q
est superior istis per que
dis concubitus ſmpliciter
exhibetur · ut mens ipſa
tamquā ſponſe ſue ꝑfecte
deo per amore copuletur
Unde theop. Cum m cen
tum fructificant ſue q
ꝑfectam habent vitam
ut virgines et heremite
Cum aute m ſexaginta
qui medio criter ſe habet
ut continentes et qui m
cenobijs ſue Cum aute
m triginta qui paruꝰ
quidem ſue. ſtem ꝓpriam
virtute fructu ſeruantes
ut laici et qui m coniugio
ſunt Unde et Auguſtinꝰ
Centeſimus fructus e
martirū ꝓpter ſanctita
tem vite uel contemptu
mortis. ſexagenarius vir
ginū ꝓpter deū interi
quia non pungnat con
tra conſuetudine carnis.
triceſimus vero coniuga
torū quia hec eſt etas
pcreandi · ꝓpter cuꝰ ad
dictem habent conflictu
ne libidinibus ſuperen
tur hec Aug⁹ · Vel triceſimu
fructu affert qui detri
mentū in exterioribus
bonis conſtanter ſuſtinet.
ſexageſimū · qui ſuſtinet
detrimentū etiam ꝑ in
corpus per flagellationē
et mutilationem et ca
tera hmoi · centeſimū

q̄ ista ferunt ea trēsim⁹ & aute et orna bona

q̄ contemnunt ecia tota
vitam per martiriu. In
de Crisostom⁹ Terra bo
na fit q̄ abstinet se a
malis. et sidi⁹ vitet suas
facit bona. q̄a contemnat
et accedant ad sermonē dū
deo habent sexagesimū
Si autem et preceptum
imperialis sententie de mor
te eoz̄ presserit habent
centesimū. Aut si bona
eoz̄ pressa fuerint et
filii habent sexagesimū
Si autem mēs mutilat ali
qua corpis eius contigerit
et fideliter sustinuerit ut
habent centesimū Nam
ab ante temptationem
tricesimū habuit in facul
tatibus suis uste metedo
post damnum substancie
et filioz̄, sexagesimū.
post plagam autem cor
poris centesimū fecit Cui
centesimū habet in se et
sexagesimū non habet
et q̄i sexagesimū habet
non etiam centesimū ha
bet Semper enim manus
quod minus est in se habet
inclusum. illud aute ꝑ
mmo est manus in se no
habet hec crisost⁹ Item
ut dicit remigius Semen
verbi dei tricesimū fruc
tum facit. q̄i bona co
gitatione gignit. sexa
gesimū quando bonam
locutione. centesimū q̄i
ad fructū bom operis

sexagesimū habet et trēsimū
Gronn. q̄ trēsim habet

perducit. Non ergo per terra
bonam designat. in cor de
bono quod intendit verbū
dei audire. et optimo quod
intendit sedm illud operari.
audientes verbū dei denote
retinet fideliter. in memoria
et fructu affert in patientia
scilicet usq; in finem exper
tando premia. quia sedm
gregorium. dū equanimiter
predonnes mala tolerat
et humiliter flagella sustinet
post modū ad requiem sub
limiter sustinebit. Et ad
uerte q̄ bona terra habet
conditiones. penitus oppos
tas aliis in quibus semen
cecidit Quod enim in audi
entes verbū retinent. est
contra eos qui sunt secus via
et statim diabolus tollit
verbū de cordibus eoz̄ Qd'
autem fructū afferunt sanc
tarum scilicet operationis. e
contra eos qui sunt petrose suf
focantes dei verbū Et hoc
hoc factum in patientia est
contra eos qui supra petram
qui ad tempus credunt et
in tempore temptationis rece
dunt Terra ergo mala in lo
ca secus viam petrosa et
spinosa distinguit. sed ter
ra bona non subdividitur
quia una est ecclia. una e
columba mea. habet fructus
et virtutes quas subdividat
in centesimū sexagesimū
et tricesimū. ita ecia et
premia diuersa sut. q̄ differt

stella a stella in primo sicut et
hi merito De semine trag tra
ptes praeidolor- pereunt qc
hma tantu saluatu- et pfint
et neqt hec equaliter- sed cum
multa differencia et unaquq
em semen diuini verbi de se
sit fecundu- sit tamen ut hi
tum est triplicit in fructuo
sum Unde theophilus vide
quomodo male sit plurim?
pauci saluantur- quarta em
pars semis saluata inuenit
Ex quo patet p exemplo xpi
predicatoris verbi diuini non
debet cessare a predicatione
licet videat nisi paucos p
fructu- quia faciens quod
in se est meritu suu non pdit
Unde nota stdm theophilum
qp non dicit qp seminans a
liud precat sectis viam et ce
tera- sed quod semen cecidit.
qui cu seminat debet verbu
dei monere- sed sermo diuer-
simode cadit in audientes
quia semen quodlibet recipit
stdm modu et dispositione
terre in qua seritur- que
si sit fertilis et culta pfert
vberu fructu- si aut sit ste
lis et inculta germinat spi
nas et tribulos- vel ecia nul
lum fructu- ita qp stdm vari
am dispositione terre- semen
diuersimode pficit ad fructu
sic in nobis stdm varia dispo
sitionem cordis nri- diuer-
simode recipit semen quod
xpus verus agricola de ce
lo nobis admouit Omnes er
go debemus verbu dei cum
deuotione audire ac cum
gaudio et desiderio suscipe
Deinde intelligere ac inter
pretari et adueria vtiliter
conseruare- et demum fru
tus facere- Vel centesimu
vel sexagesimu- vel tricesi
mum- Hec sedecim parabola
que est de zizania destruc
tur- status ecclie- sequen
immediate post mortem xpi
et apostoli quia diabolus
fidei in cordibus fidelium
seminare nititur- et ideo
post xpi et apostoli dor-
mitionem per- mortem alu
quos inter fideles ad pfi
diam hereticis comoditat
quasi seminans zizania
in medio tritici ad ipius
destructione- Potest aut
ordiri inimicitia in sacre
te zizania dicit- ut loliu.
sterilem qz auene et hmoi
Sicut ergo zizania bono
semini- sic hereses bonis
scripturis superseminat
et eis se admiscent Unde
Augustinus Neque enim
nate sunt hereses et que
dam dogmata pueriliter
illaqueantis animas- et
in profundu precipitantis
nisi diuine scripture mel
lifluum- non bene- et qui
in eis non bene intelligit
etiam temere et audacter
asserituri- Et notandum
qp xpus habet triplicem
agrum suu spiritu in quo
seminat triplex semen
hominu Primus ager est
inundus in quo xpus se

minauit semen verbi dei si
ue doctrinam veritatis
Secundus ager est ecclia
catholica in qua xpus se
minauit fideles homines
qui sunt filii regni. id est
filii sancti et electi viri
qui inter filios regni co
putantur. Tercius ager
est anima in qua xpus
seminat duplex semen
bonum. Primum semen est
bona voluntas. et hoc se
men debet esse proferre fruc
tum bone operationis. Secundum
semen est cognitio sui.
mundi. et dei. Ex cognitione
sui quasi ex quodam semine
oritur dolor. secundum illud
ecclesiastici. qui addit scie
ciam addit dolorem. Ex
cognitione mundi oritur
timor. quia in medio la
queorum homo ingreditur
Ex cognitione dei oritur
amor quia ipse est crea
tor. redemptor et glori
ficator. Primum ergo semen
seminat deus in agro affec
tus. secundum in agro intellectus
Sed inimicus diabolus
supseminat zizaniam scilicet
errores in intellectu et co
gitationes malas in affectu
Hoc semen tripliciter extin
guitur. Primo igne contri
tionis. Secundo per precisione
confessionis. Tercio per e
radicatione satisfactionis
Studeat ergo fidelis anima
ut semen dei in ea germi
net sanctis desideriis et

operibus virtuosis. Hic autem
ager scilicet anima sepitur
fide. aratur predicatione compluitur
pluuia gratie et rore mise
ricordie. Secunda itaque parabola
est de zizaniis et loliis bono
semini supseminatis. que de
scribit cetum hereticorum. Si
mile est regnum celorum id est
ecclia militans seu status eius
homini scilicet xpo qui dat reg
nare in celestibus. et cui ser
uire regnare est. qui per se
et per apostolos seminauit in a
gro suo id est in mundo seu in
ecclia labore et sanguine
xpi exculta. bonum semen
id est sanctam doctrinam et
fidem catholicam. ac eos quos
filios regni vocat. Et nota
hic quod in istis parabolis non
fit comparatio persone ad personam
sed negocii ad negocium. seu
facti ad factum. ac si diceret
factum quod agitur circa regnum
celorum et circa ecclesiam. simile
est tali facto uel negocio. Cum
autem dormirent homines id
est custodes interius qui ad
custodiam et tutelam sunt
deputati per quos significantur
prelati. quorum sompno id est
negligencia interueniente dia
bolus intersemnat zizaniam
seu lolium. Dormiunt enim pre
lati tripliciter. vel cum tor
pent inertia. uel cum re
soluuntur lascivia. uel cum
premuntur ignorancia siue
culpa. Hec autem dormicio non
solum significat superiorum neg
ligenciam circa custodiam

gregis. sed eciā negligencia
cuiuslibet tanta custodiam
sue spīe psone et salutis
hūi animę. Unus enim negligencia
exploīat diabolus. et sic p
suggestiones malas seminat
zizaniam in cordibus hūanis
Cum ergo dormirent ven
erunt. id est diabolus et
supseminauit zizania. id est
hereses et sequeles iniquitates
ac eos quos filios malignus
dns interpretat in medio tri
tici. id est electorū. hoc est
hereticos permisit electis
Zizania alio nomine dicun
tur et est femin generis
in singulari. sed neutri vel
femin in plurali. Unde est
versus Est zizama. sunt
zizania plurali nicep et dicit
aliquis q zizama in singu
lari penultima producit.
sed in plurali corripit. Dig
nent ergo ppositi ecclie et
subditi ne per eorū negligē
tiam diabolus valeat ziza
ma seminare Cum autem
crevisset herba per effectu
fidei et fructu fecisset per
fectum opis bni. quia fi
des sine opibus mortua e
tunc apparuerunt zizania p
manifestationē erroris et
perdue pene et persecutione
fidelium xpi Et cum servi
hoc dno dicerent aut illus.
Inimicus homo hoc fecit Dia
bolus dicit inimicus homo.
qua sub similitudine ratio
nis hominem decepit uel
eo eo q hoi a principio in
imicus fuit. uel ab euentu
qua hostis erit. sicut ab
affincta dicit scriptis affi
cianus qua afficiam de
nierit Cerui ut isti sue pa
tres antiqui qui fuerunt
in primitiua ecclia qui ad
imitates persidiam hereses
insurgentem in ea attesse
runt ad eos deum per orati
onem inquirentes unde
oriretur. talis persidia. qbz
sunt diuinitus revelatū
ut hoc erat ex diaboli ope
deo permittente fructū. et
hoc ut stabilitas probatu
fidelium Diabolus quide
in mundo seminat tria
semina pestifera. scilicet
ignorantiam obtenebratē
culpam infrigidante. et
infirmitatem ignominiosam
ideo de celis venit celes
agricola. portas tria se
mina illis contraria. scili
cet sapienciā illuminante
gratiam inflamante et
gloriam exaltante. Seminat
aut quoq; dñus sanctam
doctrinam. et fidem catho
licam. et suppseminat dia
bolus errores et inquisi
tes multiplices. Seminat
deus in mundo paternā et
fraternā caritatē. suppse
minat diabolus invidiā
et malam voluntatē. Se
minauit etiam deus cot
die in agro interiori. id e

m mente bona posita. diabolus suppremadut cu nalia desideria Germad ut deus m̄ agro exterioꝝ id est m̄ corpe mudicia et puritate suffremadut diabolus i mudicia et carnalitatem Cernu aut duxerut id est sancti pa tres per oratione diui nu consilium quesierunt. Vis · inluꝫ et colligam̄ eu · separando malos a coitate ecclie per excoi cationē · et tandem dimit tendo ultricie seculari exterminandos. per morte Et aut non Re forte colli gentes zizania et adurens simul cum eis et triticu id est illud quod e ꝑ tri ticum quo ad se · sicut si aliquis fidelis dampna retulit sola suspitione · vel quod e triticu quo ad a dos · sicut si eradicat² no prumo vitius · tuc alii fideles standalizant². et non sit hoc² ordo iuris et si eradicat² triticu · id est alii fideles per standa lu · vel quod est futurum triticu · quia modo est ali quis malus · qui crās erit bonus Vbi phibetur era dicatio festinata · dampno sa · et suspitiosa · fest mata est · qua non precedit amo nitio · Dampnosa e ꝙn multitudo est m̄ causa vel pceptis nisi fuerit causa manifesta · redundans m̄ iu riam ecclesie · Vnde augustin̄ dicit · q̄ aliqn̄ sit tolerandi mali pro pace ecclie q̄n ti metur de scismate Suspi ciosa est q̄n non haberur certitudo de aliquo heresi vel pcto Tales ergo no sut excludendi quia m̄ hoc tri bus modis phibetur hic e radicatio fieri Cuncte vtrag stituet zizaniam et triticum malos et bonos crescere vsq̄ ad messem id est vsq̄ ad co sūmationē seculi et diem iudicij · et hoc est intelligend de illis · qui non sut notorii neq̄ pticaces · neq̄ per eos imminet vniuersale dampnu ecclie · hic datur penitere locus et discretioib exem plu In hoc em moriemur ne occultoꝝ iudiciū nobis ꝓsumpem̄ · sed de illis de quibus certitudo habet · qui tribuit vnicuiq̄ iuxta opera sua Nec istud est contrarium apto qui ait · auferte malu a vobis ipis quia hoc dem̄ dominꝰ m telligitur · de ambiguis · illud aut apli de manifestis Hic etiam inuitus · diuina benignitas · et patiencia di lationis · sustinet cū patiet diuina clemencia · zizania cum tritico · hoc est malos cum bonis Sustinet aut eos tribus de causis · prima ut si velint conuertant² et

per bonos adjument. Reda
ut iusti pludnid deo regra
cientur. p electi sut p gra
tiam de huo peuntiu. et
ecce compatiente plus intat
ad bonu. tertia ut bonis
pficiat et eis merita sua au
geant. Assumit eni malis
bonis purgando ut si qua
est in eis pes rubigo dimi
netur. et exercitando. ut
virtus in bonis latens mani
festetur. ac stimulando. ut
electi in hui huius exilij sen
nes non efficiantur. sed ad
priam patriam festinet. et co
ronando qua dum tribu
lationes nostre ingerunt. la
pides preciosos in corona ce
lestis glorie apponut. Ser-
uiut ergo bonus malis malis
bonis predictis modis et ideo
permittitur huic cum eis de
hinc deus subiungit. Et in tpe
messis id est iudicij et finali
consummationis. dicit mes
soribus scilicet angelis. Colli
gite primo zizania id est ma
los. a contrario bonos eos
excludendo. et hoc quo ad
penam damni. et secun-
dam penas sensus. et alligate ea
id fasciculos ad comburendu
quod misterio angelorum sepa
ratur aut mali de medio iusto
rum et mittent in infernu
qui creditur esse in centro ter
re et terra vallatus undiq
Et bene dicit in fasciculos. no
in uno fasce. quia unusquisq
punietur pro modo quere
tatis sue et simul erunt m
mundi cu mundis. gulosi
cum gulosis. auari cum
auaris superbi cum superbis
et sic alij impij cu suis
similibus. ut qui socij
fuerunt in culpa simul de
linquant in pena. Unde
ad penam sensus erunt
plures fasciculi. sed unus
erit quib ad penam damni
et subditur. Ibi erit fletus et
et dolor vehemens ex dam
no. scilicet pro carentia
visionis dei. et corpo
ralis. pro tristitia et do
lore. qua forte non erunt
ibi corporales lacrime. et
stridor dentiu id est
passio urgens ex pena
sensus et tormento. scili
cet pro pena. aeterni
tate. In quo significatur du
plex pena infernalis. pa
ex parte metus. scilicet
tristitia vehemens. que
significatur per stridore
dentiu. vel fletus ex
calore dissoluente et stri
dor dentiu ex frigore
constringente. Unde iob
Ab aquis nimis transibut
ad calore nimiu. Deinde
sequitur. Triticu autem
id est fideles et electos
qui in area huius mundi
sut triturati sic flagel
lis afflictionibus et tem
tationibus, ut nichil
in eis nulla sit palea
vel macula congregate

m horreu meu stiliret ce
lestiu manponit Et tuc
ussti fulgebut sicut sol et
hoc per dotem claritatis
eo qđ ia ue ad corpus re
dundante · vbi cr̃ispost?
non qua ita solu sicut
sl · sed qua hoc sdore
aliud magis luculetu
noy nostrm? · cogmtis
nobis vrtur exemplis
hec Crispostom Compa
tur aut gloria ustoris
solu · mayorme quo ad cor
pus · qua anma glorifi
cata multo pulchrior ert
sole In sole autem qua
tuor dotes corpis glori
fcati notantur · stiliret
claritas · qua m creatu
mfenoribg mchil solee
clarius · agilitas · qua
ociens ab oriente statim
apparet m occidente · sub
tilitas · qua transit per vi
trum illesum · impassibili
tas · qua radius duct non
leditur nec maculat Et
subditur · m regno patris
eoz ergo tamqua filij
accipient regni decorit
o qđ gloriosum est regni
m quo sancta spietas · qua
usti · m quo pfecta clari
tas · qua fulgebut · m quo
pfecta delectabilitas · qđ sicut
sol · dulce em lumen est
et delectabile · m quo subli
mis dignitas · qua m reg
no · m quo paterna cari
tas · qua patris eoz ·
Hanc pabolam stdam · tan
git martius facies tantu me
tionem de bono semine · qđ
ad solos electos pmet · qui
tamqua triticu et frumetu
m horreu etne ꝓtinuis col
ligentur · quando zizania et
lolia m camimis ignis mit
tent? Vnde compat regnu
celop id est ecclam que a
deo regitur et homes re
git · homini iacienti semen
m terra et cetera ꝓpr̃ se
men mtelligitur verbu dei
quod homo stiliret ops se
minaut m terda humana · et
dormiut per mortem Ero
rgit autem semen nocte
et die ar germinat et crescit
qua post sompnu ops nris
credentiu per aduersa et
prospera germinaut m fide
et crescut m ope dum nescit
ille · hoc est nescire nos facit
quem stiliret fructu vite
m finem assecat · et terra
vltro fructificat · qua vo
luntate adducit? ut fructu
faciat · pmo herbam · deinde
spicam · et tandem plenu
fructu Ero semine em isto
recepto m digno homine
pmo concipit timor di
uinus eoz indicioz et sgni
ficatur per herbam · que
est quid imperfectu · et qua
eo timore cessat homo a
malis · et incipit se exercere
m bonis · ideo sequit con
cipitur spes diuinoz be
neficioz · que sgnificatur
per spicam m qua e iam
spes grauis futuri · tertio

Deinde sparsa deinde plenum fructu hor
e timore penitencie et caritate illi
qui generant herbam

eo hoc datur caritatiuus amor
qui habet opus effectu et ideo
significat per plenum grandi
qua ut dicit aptus plenitu
do legis est dilectio vel ter
ra fructificat primo herbam
id est timore siue inceptores
qui debent incepe a timore
dicitur enim herba est principiu
spie · sic timor dni est prin
cipium vite et inicium sapientie
illi qui generant spicam id e
penitencia duram siue perfice
tes · qui sicut delectati sunt
in peccatis sic debent se affligere
in penitencia et lamentis illi
qui producit plenu fructu id e
caritatem et bonor operis
plenitudine · sunt perfecti · qui
habent caritatem dei et proxi
mi quia plenitudo legis
est caritas · Et tue est homo
dispositus ut de statu gratie
transeat ad gloriam · et ideo
falx tua mittit falcem id e
mortem · abstinendo iustos
de pnti vita ut transferat
ad gloriam qm adest messis
id est collectio iustor in pa
tria Secundum gregorium Se
men homo iacit in terra · cu
cordi suo bona intentione
inserit Et postq̃m semen iac
taueri dormit quia in spe
bom operis quiescit Nocte
vero euigilat ardet · quia mens
aduersa et prospera p̃fert
Et semen germinat et crescit
dum ille nescit · quia et cum
adhuc merita inchoata sua
non valet · semel concepta
virtus ad effectu ducit Et
vltro terra fructificat qr
preuenit se gratia mentis
hominis spontanea ad fruc
tu boni operis assurgit
Cum ergo desideria bona
concipimus semen in ter
mittimus · cui vero operam
recta incipimus herba su
mus cui ante ad perfectu
opus trahimur · ad spicam
plenum · cuius in eiusdem
operis perfectione solida
mur iam plenum frumen
tum in spica perfert · Om
potens altitudo deus producto
fructu falcem mittit et
messem suam desecat · qua
eo vnusquisq; ad opera
perfecta perduc[i]t · eiq; tem
palem vitam per emissa
sententia meruit ut gra
num suum ad celestia horrea
perducat · Vide ergo ne sis
tantum in herba vel spica
et maturitatem exspectes
in purgatorii pena · non
fructu in maturo congre
gat deus in horreum suum
Nullus tamen qui ad bo
nu propositu adhuc in ment
tenebritudine esse conspi
citur · desperat[i] de filiime
tu dei ad herbam incipit
ut grauid fiat In ter
cia parabola que est de gra
no sinapis describitur · et
cleric status · sequens in
mediate post surrectionem
heresium · quia contra he
reses insurgentes · sustitu
it dns in ecclia doctores

sanctos lratos ut per ra
tionem et scripturam con
futarent hereticos. et licet
primo fuerint humiles et
abiecti tamen diuina dis
positione fuerint postea
exaltati. Tercia ergo
parabola est de exaltatione
ecclie ac predicationis fidei
et euangelij. in qua com
patur regnum celorum gra
no synapis. Simile est
enim regnum celorum id est
predicatio euangelij que
dicitur regnum quia docet
regere manum. cuius ciues
sunt verba. regere cor cuius
ciues sunt cogitationes et
desideria. grano synapis
quia calefacit in amore.
venenum expellit id est er
rorem. caput purgat id
est mentem. quod accipiens
homo scilicet xpus a patre
seminauit et per se et per
discipulos suos in agro suo
id est in mundo. quod minimum
est omnibus seminibus id est
omnibus disciplinis. vel quia
vix ei in principio cre
ditur. vel quia docet quod
in mundo minima et vilia
reputantur. vel quia ampul
lositati verborum non inuitatur
cum autem creuerit per di
uulgationem. maius est
omnibus oleribus id est
scienciis phisicis natura
libus et poeticis. que di
cuntur olera. quia cito de

cidunt. nec fructum eternum
sed tempalem habent et fit
arbor alta per eius sublima
tionem. fructifera per eius
vtilitatem ita ut volucres
celi id est anime credentium
celos affectantium veniant
per fidem et habitent per
amorem. in ramis eius id
est in dogmatibus. vel vo
lucres id est predicatores. qui
ut nubes volant veniant
studendo. et habitent medi
tando et operando. in ramis
eius id est diuersis expos
tionibus et sentenciis. quatuor
enim rami sunt. historia. tri
pologia. allegoria anagogia
Vnde regnum celorum potest
hic intelligi primitiua ecclia
que ratione humilitatis pau
pertatis. et parue multitudinis
que videbatur etiam abiecta
sed virtute est magna. vel
pro feruore fidei que modica
videbatur. propter scandalum crucis
sed feruida est propter dilec
tionis calorem. paruo gra
no synapis comparatur quod
cum sit minimum in quantitate
tamen est magnum in virtute
et calore. Que creuit in
arborem magnam. quia vbique
orbis est expansa. habens
stipitem per spem. et ramos
exaltatos per dilectionem dei.
dilatatos per caritatem proxi
mi. Alta est. quia ad celestia
sustulit. ampla quia totum
mundum occupauit. Quam

arborem ascendit Zacheus
ut xpm videret quia nisi
in ecclie et fidei arbore
xpus non videtur et volu
cres celi id est principes
huius mundi alta petentes
vel alti intellectu scilicet
huius mundi sapientes habi
tant in ramis eius et ei sub
iecti reguntur eius consilio
Vel volucres id est sancti
qui penis virtutum in alta
ascendunt et ad premia ce
lestium bonorum volare con
tendunt habitant in ramis
eius id est in diversis eius se
tenciis spiritualibus Iam
euangelice arboris sunt dog
matum diuersitates ut pro
varietate morborum varia
sit medicina in quibus vna
queque volucrum id est animarum
iustarum requiescit Volucres
enim celi sunt anime fideles
que cor a terrenis lauantes
ad celestia per desiderium
volant et neglectis tempora
lium rerum cupiditatibus sur
sum cor habent in celestibus
atque in sanctorum dictis et co
solationibus respirant et re
quiescunt ab hiis vite fatiga
tionibus Unde psalmista Quis
dabit michi pennas sicut
columbe et volabo et re
quiescam Assumamus ergo
et nos pennas columbe ut
ad altiora volantes possimus
in ramis huius arboris ha
bitare et indulos doctrinarum

nobis facere terrenaque fu
gientes ad celestia festi
nare Magnum quoque et
feruens sit nobis desiderium
exaltandi fidem nostram
ut dns ihesus xpus ab
omnibus timeatur cognos
catur et ametur In quar
ta parabola que est de fer
mento describitur status
ecclie sequens exaltationem
predictorum sanctorum quia per
diligenciam eorum ad predicandum
~~tionem~~ iam fides vbique
diuulgata In hac ergo pa
bola compat regnum celorum
fermento quod mulier ab
scondit in tribus farine
satis Est autem satum men
sura in palestina capiens
vnum modium et dimidium
Regnum celorum est ecclesia
militans in qua deus per
fidem regnat vel doctrina
fidei que regnum celorum
predicat mulier autem
dei sapiencia vel diligencia
sanctorum ad predicandum
vsquequaque fidem catholi
cam tria vero sata farine
sunt tres partes mundi scilicet
asia affrica et europa vel
tres lingue scilicet hebrea
greca et latina Fermen
tum autem licet in scriptura
frequencius accipiatur in
malo eo quod est corruptiuum
tamen quia aliud est fer
mentum † tritici hic accipitur
in bono tantum et propter
virtutem alterandi signi

† Sicame et aliud fermentum

114
120

fiat verbu euangelicu quod
ad fidem transmutauit mag
nam partem mundi · et adhuc
amplius transmutabit ipm
Vnde in figura in pentle
coste que celebrat̄ a iudeis
p̄ter lene sinu legis date
quinquagesima die ab exitu
de egipto · que fuit euange
lia figura · offerebat̄ duo
panes de simila fermen
tata mulier · ecclia · id est dei
sapiem vel sanctor̄ dilige
tia accepit fermentu · quod
p̄ter calore intrinsecu et
inclusu legem euangelicam ·
que est deo amoris · et fer
uorem fidei significat · et
abscondit seu posuit · in tri
bus farine satis · donec fer
mentat̄ est̄ totu · hoc enim
fermentu postea fuit in
tribus mundi ptibus a tpe
apl̄oz · et amplius ponēlu
donec fermentet̄ totu pene
mundu · nam fermentatum
et vnusquisq; in ecclie cor
pus excussa videmus · sicut
modicu fermentu magna
farine massam transmutat
in sui proprietate virtute · sic vi
uificat et celeste facit · Secu
dum bedam · mulier · id e
anima sancta abscondit per
fectam intentione a mun
danis actibus occultando · fer
mentu id est dilectione in
tribus satis farine · id est
in tribus modis diligendi
scilicet deo toto corde et tota
anima · deo tota mente · vel
in tribus virtutibus anime si
licet rationabili concupisci
bili irascibili · in quibus car
nis siue doctrina abstondit
donec totam mentem in su
perfectionem commutet · quod
quidem hic inchoatur · sed
in futuro perficitur · Secundo
loco · Farina est plebs ex
diuersis collecta · trina sata
triplex status fidelium · scili
cet noe · danel et iob · vel
quia de tribus filiis noe processit
totus genus humanum · eius dei
sapiencia fidem et caritate
et sanam doctrinam semen
dat in primis donec totum
fermentetur · id est donec
in fine mundi completo
numero electorum · fideles ad
resurrectionis gloriam pue
niant · et tunc perfecta ecclesia
caritate · modo enim est ignis
paruus · sed tunc erit caminus
Hec omnia scilicet predicta et
talia multa locutus est xp̄s
ad turbas in parabolis · et licet
alias multa sine parabolis dix
erit turbis · tunc tamen nichil
sine parabolis dixit eis · ut sci
licet moneretur ad meditandum
dum de auditis · Puta enim
hominibus rudibus loquebat̄
de regno dei opus erat inducere
eos talibus rebus et rerum
sensibilium eis cognitarum sim
ilitudinibus ad diuinorum ar
canorum · ut eo libentius que audire
nouit suscipiat ad incognita
et exemplo visibilium rapiat̄
ad inuisibilia · ut per ea que
visu didicit discat amare que
non nouit · ut qui celestia
capere non poterant persua

et multiplicat̄ fides t̄ranit̄ per
totu mundu q̄ inde totum

tudinem terrenam audita
perperent ꝓ Parabola enim
gr ete ſimilitudo dicit latine
per quam veritas demostra
tur · et m qua aliud dicitur
et aliud rationabilit mtelli
gitur · Unde ſubdit admonti
onem · Hec dicens clamabat
Cui habet aures audiendi
audiat · Hanc amonitionē
addit dns m plurib⁹ locis
Nam ſtm Hieronimū ubi
cunq; ponitur hoc verbū
designat mſtrictus mtellec⁹
quia ſub verbis pabolarū a
liud ſensus est per mtel
lectu requirendus Et ſe
cundu bedam Aures audie
di ſunt aures cordis et ſensꝰ
interiores · ſcilicet aures m
telligendi obediendi · et facie
di que mſſa ſut Immitit
ergo turpitudinem auditu · ſcili
cet ſentiendi mtelligendi
obediendi ꝰ Omnis est exte
rior m corpe de quo dicit
qui habet aures · ſecundus m
terior m mente · de quo ſub
dit audiendi · tertius vtriusq;
complectens · de quo addit ·
audiat · ꝰ Omnis auditus est
cognitiue · ſcdus mtellectiue
tertius affectiue Dehinc
dicitur m ꝑsalmo per or
dinem Audi filia quo ad
ꝑmum · et vide quo ad ſcdm ·
et inclina aurem tuā quo
ad tertiū · Et m iob Auri
tu auribus audiui te In hoc
autem ep ihc hec dicens
clamabat · tanquam magi

mtudo affectus eius m p
dicando · clamor em iste
ſignū erat magni affectus
m ihc De hoc clamore
opi dicit Aug⁹ Intonuit
dns ihesus corpis clamas
dictis factis · hoc vita
deſtenſu aſtenſu · ut redea
mus ad eū Clamat ſu
dis ut audiat · clamat de
mentibus ut euigilent ·
clamat transeuntibus ut
attendant · clamat egno
rantibus ut mtelligant
clamat errantibus ut re
deant · clamat peccatoribus
ut poeniteant · Clamauit
quippe predicando clama
uit orando · clamauit la
sand resuſcitando clama
uit tandem moriendo ·
Cotidie m celis exultes
clamat ad nos dicens · Ve
nite ad me omnes qui la
boratis · et onerati estis
et ego reficiam vos Et
nos mſcm adhuc tales
clamores contemptim⁹
hec Aug⁹ Aut dimiſſis
turbis · que eū non liter
rogauerat · ſecedes a tu
multibus venit m domū
ut discipuli tanquā dig
niores · haberet ſpiritu
tatem querendi et inter
rogandi eū Et accesserūt
ad eum discipuli eius
tanquā familiares non
tam corpore · quā deſtendi
voluntate · querentes quare
m pabolis loquer tur

cum ip̃i nó caperent · et
petentes ut eis pabolas ex
ponet ℣ Qua enim capie
bant ꝯpm̃ mistice loqu
quescient intellectu et
ibi ex̃plm ℣ Tu respon
dens ait · vobis credentibo
vobis huiusmodi · vobis ob
dientibus · vobis mihi ad
herentibus et dilectis · vo
bis mundo abrectis et odio
sis · vobis volentib⁹ et
simplicit⁹ dignis · ac vtil
tequatibus ad me accede
tib⁹ · datu est duumitus ·
et ex gratia dei non ex
mento vestro · nosse apte
sme pabolas · inductione
insteria regni dei · id est
secreta et intelligenciam
facre stripturē · que conti
net statuta atq; decreta
illius regni seu abdita
et pfimditate varietatis
endrigelice que ducit ad reg
nū celeste · uel mistertu
regni celoꝝ id e ecclesie
militatis siue triumphatis
Apostoli em erant quasi
fundatores ecclie post
xpm · et ideo ad ipos pti
nebat sture secreta ecclesie
de quibus erat processus &
cleste usq; ad finē mundi
quia ista erat futura in
mundi dispositione pordi
nata · et istud potest hic
vocab̃ mistertū regni ce
lorū id est secretū ecclie
Ceteris autē que foris sut
qui sensibus clausis · no
curant mirari et cognoscere
veritatem · stiluret vulgaibo
turbis · seu questribus et phā
riseis mere dulis · non e datū
et concessum ista intelligere
et prter hoc loquebat eis ta
lia pabolice vt videntes non
videant · et
audientes non intelligat
sententia interiore Nam ⁊
est vna causa quare dns
loquebat̃ in pabolis · ut stilu
cet veritas occultatis tue ma
lis · et bonis ad inquirendū
excitent̃ in eis · Unde sequit̃
Qui em habet stiluret amo
rem verbi · dabitur ei stilu
cet intelligentia verbi amati
et habundabit stiluret sensu
intelligendi · quia habentibo
devotionem et fidem datus
est verus sacre stripturē in
tellectus · dicit̃ em in lucā · qd
aperuit eis sensum ut intel
ligerent stripturas · et ex ha
bundanti revelatus e eis
ecclie processus Item qui
habet opus dabit̃ ei intel
lectus · et habundabit augmento
profectus Item qui habet gra
dabitur · ei perseverancia et
habundabit gloria · quia gra
ciam et gloriam dabit dns
Qui autem non habet stilu
cet amorem verbi · id quod
videtur habe stiluret natalis
ingenio vel tirannum studio
auferetur ab eo · quia nulla
vere sapiene gaudebit dul
cedine · Unde non habentibo

fidem et deuotionem ad dñi
doctrinam mtellus sp̃tus
veteris testamenti ablatius e ppl
eoz mcredulitate · et datus e
gentibus ppter eoz fidem
Item qui non habet opus id qd
videtur habe stulticie mtelligere
re · auferetur ab eo qua fides
sine opibus mortua e · Item
sinu lauarus multas habet
opes et nullas · sic qui no di
uinam sapiecam habet multa
habet · qua stdm Jeronimu
uias nescit qui sacras ignorat
Sedm ambrosiu mtelligit
quod habet id est quod se pu
tat habe Georgius autē stelli
cet m domo discipulis suis
disserebat omia · Vnde pa
tet q non solu pabolas de
quibus eis mterrogabat · sed
etiam alias ibidem eis de
posuit · licet de aliaz expo
sitione mentio hic non fiat
Et tuc etiam m pabolis ho
rtulus est discipulus · p̃posituq
eis tres pabolas alias a p
dictis · in quaz prima que
est de thesauro abscondito
m agro designat statuis et
eleste · sequens post pdictu
quia diuulgata fide m or
be terraz per predicationem
sanctoz · multi valetes et lu
teran vir · ut augustinus
et alij ad fidem catholicam
conuersi · inceperut se exer
cere · et sua quam ad vtili
tatem animaz conuertē · Assi
milat ergo regnū celoz
id est celestem patria thesau
ro abscondito m agro · quē
ager omnibus venditis emit
ut thesaurus ibidem mue
tus habeatur · Ager iste la
bor est m exercitio vite ac
tiue · et opibus mūdi ordi
die m regnum celeste
thesaurus autē absconditus est primū celeste
ciuius diuine nondum
omnibus apparent mani
feste · stdm illud psalmiste
q̃m magna multitudo
dulcedinis tue qua abscō
disti timentibus te · mitet
tamen ipe thesaurus · et
si non ad plenū · qm scioz
doctrina et predicatione
qualis qualis ve sit ex
magna parte declarat
Hunc autē thesaurum
nentu ille abscondit · qui
cognito qualis sit · corde
retinet · et mente diligit
eiusq nullomodo oblitus
Et pre gaudio illius vā
dit pedibus mentis · ipm
affectando · et vendidit
omnia que habet tempa
lia ac voluptates carnis
et desideria terrena con
temphendo · et emit agru
illu omnibus alijs dimissis
m agro domūdo ppter ce
leste premiu laborando
et totaliter celestibus mhi
ando · Contemptne ergo
secularia debet · ut totū
possideat · et ut sit ei ptas
vtendi thesauro cū agro
quia celestes diuitie no
ms dampno secui possi
dentiu ab aliquo ad
dem mgrnū exponitur

ista pabola et sic thesau
rus in agro est vnigenitus
in carne Circa istum thesau
rum considerada sut tria
primo est q̃ inuenitur.
Secundo q̃ inuentus absconditur
Tertiu est q̃ absconditus
ceteris apponatur Non aut
inuenit̃ in luxuriosis. nec
absconditur in vanegloriosis
nec ponitur in auaris Hic
ergo habem⁹ tripliciter virtu
tem. scilicet vnigenitatis.
humilitatis et paupertatis vn-
genitas nouit thesaurum
inuenire ut habeat². Hu
militas nouit thesaurũ ab
scondẽ ne amittat². pau
pertas nouit thesaurũ ti
bus ponere. ut vilipen
datur. In ista pabola q
est de margarita. declat²
status ecclie. immediate
precedente. qua
post statu predem increpe
hit aliquy contemptis mũ
di delicijs. diuicijs et ho
noribus intendẽ vite con
templatiue. scilicet beatus be
nedictus et alij sequentes
eu in diuisis statibus et
gradibus religionis Et
iste status figuratur per
margarita que inuenit²
in conchilijs maris. qua
religio fundat² et nutrit²
in humore deuotionis Ista
autem margarita dicitur
vna et pciosa. vna qua
homo vnit. actiua lauce
bita magis diuidit. et pp̃
hoc dicit² q martha erat
circa multa occupata. maria
vero circa vnũ intenta. Dicit²
etiam preciosa qua vita con
templatiua simplicit et ab
solute melior. e q̃m actiua
licet in casu actiua sit mag
fructifera. pp̃ quod dicitur
maria optimam partem e
legit Assimulat ergo regnũ
celoz id est priem ecclian
hominũ negociatori. qui sicut
ille vnus margarite despe
cto omia vendit. et ea emit
sic et ista inuenta vna pcio
sa margarita scilicet dulcedi
ne contemplatiue vadit
ad forum spiritualiũ mercato
rũ et vendit omia que
habet per contemptu terre
noz. et emit eam per co
natu et desiderium eternoz
Notandũ in hac pabola pro
ponitur nobis tria imitanda
scilicet officiu sanctoz studiu
horũ. desiderium eternoz
Officiu notat² in negociado
studiu in querendo. desi
derium in optando Salvo quy
nouit negociari spualiter
sue quatu ad statu actiois
bonis mperitorũ inten
dendo. sue quatu ad statu
pfectiois. pro bono omia
relinquendo. sue quatu ad
statu superogatiois per pre
dicationem aliis deo lucri
faciendo Item salvo nego
tiator. qui nouit querere
non nociua. sicut ambitio
si non mutilla. sicut cupios
sed salubria sicut sancti.

Item felix qui inuentis bois
meritibus. bene nouit luctari
quy stituet abyt a se pe[illegible] carnis
tificatione. Vendidit terra
pro celo, per omm remissio
tione. compauit eam per-
pme voluntat subiectione
Et qua iste status duraturus
est vsq; ad finem mudi.
ideo non ponitur alia pa
bola post istam nisi illa q
finem mudi significat q
est de sagena in mari missa
Iuxta qua sub pabola the
saur et margarite inducit
nos ad eterne beatitudinis
amorem. consequenter sub
pabola sagene inducit nos
in timorem ut mala caue
amus et bona sectemur. assi
mulat ergo regnu celoz
quod hic notat primum ecclie
stam. sagene. qua pistato
ribus et commixta. et per ea
quos ad eternu regnu de
pntis seculi fluctibus tra
hitur. ne eterne mortis pro
fundo mergatur. dicit in
mare. id est in mundi. qui
dicitur mare ppt magnitu
dinem et ppter amaritudies.
et ex omi genere pistiu. id e
horum congregatio. stituet
bonos et malos. quia nisi
sa in huius seculi fluctibus
nullum respuit. sed malos
cu bonis caput. et omis gnis
hominis ad vera vocat. Hoc
cum impleta esset. quod erit
in fine seculi. qn huiam
generis suma concludit
et nos electos implet
educetes stituet de me
et de fluctibus huius vite
et trahentes ad luctus vite
alterius. qua secundum
glosam. sicut mare se
cuti. ita luctus mundi e
finis seculi. et sicut luctu
tendentes p immortalitate
elegerunt bonos in vasa
sua. malos aute foras
miserut. Nunc enim ma
los bonos q; con quasi
p immotos pisces sagena
fidei continet. sed luctus
inditat. quos sagena et
celeste trahebat. Nam si
cut non distinguit bos
pisces a malis qm dum sa
gena est intra aquas
sic in ecclia militate per
mixti sut mali cu bois
sed in fine mudi trahetur
ad luctus per aptu iudi
cii. quia tuc erut mani
festa substendita cordiu
vnde subdit. Sic erit in
consummatione seculi id e
in fine mudi Et dicitur
consummatio triplicit. vel
qua tuc completus erit
nus electoru. uel qua
terminabitur status men
toru. vel qua cessabit
successio rerum mutabilium
Exibunt angeli de celo
empireo ad conuocadu
ptim iudicandu. et sepa
rabut malos de medio iusto
q; qm dura separatio quis
malis. qua intermedia

117
123

bilis · quia irrevocabilis
est mutatio ejus stiuet ma
los in tamen ignis in
ferni torrendos et exclu
dendos et sic ethica pol-
luta offerret deo patri
sine macula et ruga Cui
enim bona imitentur in vasa
celestia manslonia malus
separatis et destructis in in
fernum Sic introductis
prudentibus virginibus
et exclusis fatuis clau
detur janua regni celest
et subditur de pena ma
lorum cui dicit ibi erit fle
tus pro ardore · et stridor
dentium pro frigore · Cui
sero malu penitebit et
ingemiscent · sero sibimet
nastentur et indignabun-
tur quam primam imputate
deliquerint Aperte · mult
locis sacre scripture dicitur
de tormentis malorum · ne
quis se excuset per ignora
dam · et totiens commemo
ratur · stolta stipulna
geheminalia ut stridor
et ambelem ad gaudia
celestia Deinde ponitur
conclusio principalis ad
hoc enim in preditis pa
bolis · descriptus e pressus
ecclie militantis · ut a
postoli qui et erant ipsius
imitatores post dnm
intelligerent timor pressu
inde subiungitur intel
lexistis hec oma · stilu
cet pabolas predictas ·
quasi diceret · ad vos pti-

net intelligi eas · Inde glo
sa Ad apostolos fit sermo quos
non tm vult audire ut po
pulos · sed ecia intelligi · Et
est argumentu qp non sufi
cit malorib⁹ tantu audi
re ad faciendu · sed opor
tet etiam intelligi ad fa
ciendu · Dicit ei etiam
stiuet intellexisse Deinde
ponitur exhortatio ad a
lios docendu cum subdit
Aut illis deo omps striba ·
id est doctor ut enim dicit
Augustin⁹ Apostoli sunt
scribe et notarii dni · ver-
bu eius signantes in tabulis
cordis · Doctus et inspiratus
in dnis que necessaria sut
sibi et alijs · in regno celor
id est in ecclia militante
ubi ecia dicit qp sit doctus
per habitu scientie · striba
per officiu doctrine in reg
no celoru per merita vite
similis est hoi patrifamilias
id est michi · et intelligit
de similitudine imitatioib⁹
non equipationis qui profert
de thesauro suo id e de scie
cia sua in corde abscondita
nova et vetera id e autto
ritates novi et veteris te
stamenti · ex quibus testa
mentis contexta e ecclie
sagena · Unde sdm gregoriu
nova de suauitate regni et
vetera de terrore supplicij
ut stiuet pene tricant quos
prema non imitant · uel

nona per admonitione virtu
tu et vetera per detestatione
vitioꝝ. Ex qbo patet q̄ epi
qui sunt successores aplorū
debent habe' notitia vtriusq̄
testamenti · in cuius signū
portant mitram in capite
tum cornu duplici. Et bene
compat eu patrifamilias q̄
sicut paterfamilias habet
pascere filios pane corpali
sic iste plulos fideles pane
spuali hortatur. ergo dns
Discipulos q̄ pabolas intelli
gant ut alios doce' possint
qua ideo similes ei erunt
si alios docebunt. Oratio
Omnine ihu xpe fac me
de veteri vita tuare
ne semen verbi tui · quod in
meo intellectu bone' posuit
quod in meo affectu bene
operis · quod in meo affectu
actu fermasti comedatur a
volucribus inanis glorie ·
ne conculcetur in via assi
duitatis ne arcat in petri
due obstinatois et ne suffo
cetur in spinis sollicitudinis
sed potius in terra bona et
optima · cordis humilis · com
punctis et hilaris · centesimu
fructu afferat in patria. Hec
hec etia me hec bona in pa
bolis dicta intellige' et face'
ac verbo vel saltem excepto
alios docere amen. De ad
uentu dni in nazareth qn
legit in synagoga eoz et ipi
volebant perpetrare cum
Capitulum. Sexagesim
quintum

Et factu est
cu' consummas
set ihesus pa
bolas istas tra
sit inde cu
discipulis suis
et abiit per
patria ntā
stituens galilea
et docebat in synagogis
eoz. tum pter pluiu ibi
conuenientem virtutem
tum pter maiorem aut
toritatem · et mirabant
pr' doctine et miraculoz
excellentia · ab omnibus
id est a plurib⁹ · et de oī
statu · non tamen ab om
nibus vniuersal' cui multi
cu contemnerent et sibi
contradicerent. Et venit
in nazareth ubi erat nu
tritus · licet in bethleem
fuisset natus. Et die sab
bati qm plures quemlibet
mirabatur sicut consuetu
dinem suam in synagoga
que erat locus orationis
et doctine legis · quibus
unde sicut precepit le
gis vacare debebat in
sabbatis. Et surrexit le
gere ut non putaret se
ipm verbo sub tantu. sed
etiam testimonio sacre
scripture. Ego non est
legendi in ecclia nisi scilt
psalle' tamen possimus
legendo. Et traditus e ei
a ministris quoz officiū
hoc erat · liber · valde pbe
te clausus · qui de xpo
loquitur apertius · et

sdm ieronimu · non tam ysaie
ta ꝙ euangelista est dicedo ·
Quisture aute sdm glosam
des traductus est ei liber
ysaias ut ostenderet ee
dm locutus est m ysaiis
et ꝙ omes ysaie ad ipm
ptinent · et in ipo impleri
et per ipm aperiri · Item
ut in hoc ostenderet ꝙ oes
ysaie libros suos ei tradi
derut id est illu assistere
quitq; docere et ut re
uoluit · id est aperiri
quo intelligi dedit se illu
esse qui aperiet scripturas
mundi non a casu · sed
eo proposito · qua sciebat
passus scripture loquetes
de ꝙ · Loco vbi sdm tras
lationē septuaginta in
terpretu erat scriptu ·
Quis dns credidit auditui nr̄o · et
cetera que patebut infra
Circa quod sciendu ꝙ
uidei expectant illa ꝙ
eis promittutur m̄ hac ysaie
ria impleri per messiam
quem expectant futuru
et toti mudo tempaliter
dnaturo et eductuo in
deos de captiuitate · et
posturu eos in maxia
gloria et honore super
omes gentes Sed quia
tempus aduentus dni tra
shit · ideo ops hui totum
conclusionis de corpe exopo
sui dicens · Quis dns ·
stituet patris sup me · sti
tuet requestu tamquā
ductor et preceptor · cuius
exhortationibus semper obe
dio · propter quod uenit me
idem spiritus ab instanti
conceptionis primitiue me
gratie in regem in pontifice
in ysaiam · et in deuterii
tabernaculu · euangelizare
id est bonā nuciare · pau
peribus · id est humilibus qui
bus doctina pficit · no su
pbis misit me · quod et ipe
pfecit · dicens · beati paupes
spiritu qm ipoꝝ est regnū
celoꝝ · et per hoc sanare
non tantū corpaliter sed
spualiter contritos corde ·
vulneratos a peccatis · et
pdicare captiuis a diabolo
peccatoꝝ carne et vinculis
remissionem stituere ad pe
tenciā eos vocando · et visu
id est veram dei cognitionem
cecis · id est gentilibus exce
catis per errorem · dimitte
confractos et depressos im
portabili pondere legis ·
in remissione stituet per gra
ciam nōue legis allenado
pdicare annū dm acceptū
tamū · stituet benignitatis
quia huc tempus acceptā
bile · huc dies salutis · Iste
annus est totū tempus ecclie
et spaliter annus passionis
xpi in quo dns plagatus
est humano generi · soluta
emenda primi peccati · et
diem retributionis · extremi
iudicij · sententia commodo
sdm merita vbi retribuet
vnicuiq; sdm opera sua

Languitur aute hic ꝺ̃o condi
tiones · quas debet habe' pre
dicator · uel platus ꝓmo'e
mſeroꝝ cõſolatio · ibi eua
gelizare pauperibus · ſeda e
pentecie cõfortatio · ibi
ſanare contritos · tertia e
captuoꝝ viſitatio · ibi pre
dicare captiuis remiſſione ·
quarta eſt imperitoꝝ inſtruc
tio · ibi cecis viſꝰ · quinta e
oppreſſoꝝ relenatio · ibi
diſmiſſe confractos · ſexta
eſt pigroꝝ ẽcitatio · ibi
p̃dicare anꝺ ꝺ̃m acceptu
et diem retributionis · Ecce
locutus ergo libꝝ legit · quia
palam locutus eſt · et bem
ueritate dotuit · Et deinde
plicuit libꝝ m̃ quo legeat
m̃ quo intelligẽ · dicit q̃ no
uma omnibus ſue ꝺ̃ctrada
hoc etia fecit ad oſtendendu
q̃ libri ſacre ſcripture reue
renter tractandi ſut · Vnde
et iudei hanc reuerentia
faciut libris veteris teſtame
ti · q̃ nullo modo mouta illos
ſederent tam alte q̃m libri
poſiti ſunt · multo magis de
bem⁹ nos reuerentia libris e
uangely exhibe' · quod tate
eſt reuerentie · ut ſcḋm ori
ginem ſ euangeliu ſuſci
pere oportet non lotis ma
nibus non vtiq; eligeres hoc
facẽ · Exo quo patet q̃ ꝺ̃ci
ami ſue multu reprehendeb
quy non ſolu libros veter
teſtameti · ſed etiam nouꝝ
et ſacra euangelia uta iuue
nerent tractant · et quãq
nreuerencius q̃m libꝝ
gentiliu damnatoꝝ ſu
veſtes et multa alia reo
tranſeuntiu · Et bene dicit
reuoluit et plicuit · net
dicit aperuit et clauſit
qua libꝝ iudeoꝝ m̃ totu
illꝰ ſuit · Deditq; mſtro
libꝝ plicatu q̃a alius
tradidit euangelizandi
officiu et pro captu au
dientiu cõmſit diſpẽſandu
verbu · et ſcḋm ut ſedebo
exponẽt nature · quod
ſtando legerat reuerẽt
et deuote · Erãs ergo le
git · qua dum nobis ſp̃
tus aꝺ aperuit · m̃ carne
opatus eſt · ſed poſtea ſe
dit · qua ſe ſup̃ne quies
reſtituit · Et inſtruimur
hic · qua primo nobis e
ſſendu et ſſtendu per
humilitate penitẽcie · de
inde ſurgendu a vitijs
per ſeritatem conſcie
tie · tertio legendu id
eſt bene opandu · et pre
lato etiã predicandu · et
poſtea reprehendu premia
q̃ctis exꝑctando · ut
ea demũ accipiam⁹ m̃
quibus meritis geſta⁹
eſt · Erãt in ſynagogis ocu
li erant intendentes m
eu · Propter efficacia ver
boꝝ et aſpectu humilem
et decoꝝ · qua m̃ facie
eius quidam fulgor di
uine gratie reluebat ·

Cxcm

qui annos mtuetur octra
hebat · fuit em pulchrior
ut pote hugo de virgine
nus ex voluntate dni · sed
ex deo natus · fuit et elo
quentissim⁹ Et de utroq
se ei dictu fuerat per yhe
tam Speciosus forma
pre filiis hom · diffusa
est gracia in labris tuis
Et yphecian qm legerat
in tempo impletam osten
dens dnor ad illos · Arte
dite et mtelligite quia
hodie impleta est scriptura
hec in auribus vris scili
cet in tempo impletam
dicit esse scriptura · et sicut
illa prdixerat se ipe fa
ciebat Et quasi diceret
In me impletum et vide'
potestas oculus · quia ceci
vident · claudi ambulant
pauper euangelizant · et
audite ergo et mtelligē
auribus meis mentis · cū
vobis eam exposuerim
ad me esse referenda
Conspice bene dnm quo
modo liter suscipies lector
officiū benigno et pla
cido vultu legit inter eos
Et ego aut Ambrosius · ora
ad oma se curuabant ob
sequia · ut nec lectoris qui
dem appareret officiū
Conspice ergo quo modo
ter se manifestans dicit
hodie impleta e scriptura
hec in auribus vestris ·
Quasi diceret ego sum
ille de quo loquit⁹ Igit⁹ ex
emplo suo approbat officiū lectoris
ostiarij in hoc loco · officiū
ostiarij qd erant flagellatores
et emetes de templo · offi
cium exorciste · demones de
obsessis corpibus expelle
do · officiū acoliti · sole re
referarij se lumē mundi os
tendendo et dicendo Ego
ergo patet dnm quatuor
officia monum ordinū in
quatuor suis opibus exercuisse
et approbasse · propter quod nul
lus · quatuor magnus debet
dedignari minores ordines
suscipere · uel corp officia exe
qui et exercere · Subdiaco
natū vero exercuit · qm in
theo se permouit · et pedes dis
cipulor lauit · Diaconatu
exercuit · qm in cena corpus
et sanguinem suum discipulis
ministrauit · Presbiteratū
exercuit · qm in cena panem
et vinū in corpus et sangui
nem suum mutauit · Deinde
ut pontifex in ara crucis
se obtulit Et omnes id e
mulari de omni pfto · testi
mū illi dabant · statuit qd
illa scriptura esset in eo im
pleta · et qm ipe esset ille de
quo ysaias et alii pphete scri
serant Et hoc erat signū ve
ritatis · quia ut dicit Bene
dictus · Veritatis argumentū
est omnibus aliquid videri
Et mirabant⁹ in verbis gra
ie id est gratiosis que de ore
eius procedebant · Bonus enim

homo de bono thesauro cordis
su profert bona · ergo et de
thesauro gre verba gratio
sa · In xpo aute erat thesau
rus gratie · qua plenus gre
et veritatis · de cuius plen
tudine nos omnes accepim9
Deinde post attestationem
simplicium de xpo · subditur
scribarum et phariseorum detrac
tio et emulatio cum dicitur ·
Et dicebant scribe et
pharisei · ei murmurantes · dice
bant iniqua despective et
cum derisionibus · Unde hec
sapientia hec · in doctrina et
verbis et virtutes in operib9
miraculosis · Hoc dicebant
quia non viderat cum vras
discentem nec in lege studi
tem Quasi dicent · non ha
bet hoc a deo · ut eloquium stu
dio · sed magis habet a deo
quod arguunt ego infirmitate
et paupertate parentum · dicentes
Nonne hic est fabri filius
id est Joseph qui erat faber
lignarius · cuius ipse putabat
filius · quia cum maria Joseph
desponsata genuerat · puta
batur quidem · sed non erat
Nonne mater eius dicit ma
ria et fratres eius id est con
sanguinei · et sorores eius id
est cognate · nonne omnes
apud nos sunt · Secundum co
pletudine enim scripture con
sanguinei et proximi dnm mo
re hebraico fratres et soro
res eius solent appellari ·

Unde ergo huic omnia ista ·
Quasi dicent · Si non ha
bet ex exercitio · nec ex gre
ergo habet ex demone
Et ideo sequit · Et stan
dalizabantur in eo id e
contristabat · et indigna
bant · considerates ge
neris paupertate et humi
litatem · at si sapies et vir
tuosus non posset de pau
pibus et humilibus pere
grari oportuit · cum petrus
oportuit · propter hoc magnc
obstupescere · et xpm ho
norare quia manus immu
cultu et amplior · stupor · erat
qui de talibus coniectis talia
loquebat · et faciebat · qui
manifeste apparebat qui
non ex humana doctrina
sed a diuina gratia erat
humilia enim dominus respi
cit · et alta a longe cognos
cit · Irrationabiliter ergo mo
nebatur despicietes cum
propter paupertatem et hu mi
litatem generis · et attri
buentes virtuti demonis
quod debebat attribui vir
tuti diuinitatis Quia
dauid qui fuit radix re
gum et cornibus prophetarum
fuit pastor · ouium · et cu
iusdam agricole stulticie
esse filius Sed et moyses
legislator valde a se defi
cientem habuit patrem
et in pluribus aliis similes
poteris reperire · a quibus

ergo opp[re]bat amm[irabi]
dnm · ℔ hm[oi] contempmu
em · Unde et hoc quod pe
rnatiꝰ e et honoriꝰ pro
ritupe[ra]o mduxut · dicteꝰ
eum esse fabri filiu seu fa
brum · Sicut em patet pr
filiu m principio omia fa
bricatet · sic ipe filiuꝰ pri
quem omia facta sunt
om fabricaltor existit
ut pere et fabri filiꝰ
et fabet ipe dm hoste
m illoꝝ ergo errore de
h taꝰ latat · nam vtiq; fa
bri filiuꝰ erat · sed non illu
cunctꝰ ipi putabant · sed fa
bricatoꝛ ℔ hm · qui fabrica
tuꝰ est autoꝝ et polem · ad
est ertham pmtuam et sequc
tem magna caritaꝰ eorum
erat · qua eu m pcibꝰ et
factiꝰ illuꝰ v pm cognoste
poterant · et tame ppt ge
neꝛis notam eu contemp
nebant · et eo putate gene
ris et mstr mutate cam
volebant ab eo excludꝫ po
tenciam maiestatiꝰ et qua
auditiꝰ famosiꝰ mr actuꝰ
ab eo frequeter m caphar-
nau factiꝰ · illi de nazareth
indignati sunt contra eum
nec credebant mrtula eo
esse vera · ipe mtuens eo
rum da · obiectionem eoꝝ
tacitam sbinpi obiecit ut
ad ea congruent respondꝛ
Unde subditur · Et aut illuꝰ
ihesuꝰ stiluet stribuꝰ et pha
riseis Vtiq; dicteꝰ mchn q

multoꝰ m caphar-nau cu au
hanc smlitudme · id est obiec
tionem a smlitudme medici
corpalis ad spiritualem sumpt
tam · medic tua teipm · id e
tuos conpatriotas · quibus mag
teneris impendꝫ beneficium
caritatiꝰ Sicut em medicuꝰ
veruꝰ citiuꝰ et libentiuꝰ cu
rat seipm et alios ad se ptine
tes · ita ℔ extraneos · ita dice
bant et ei · si tu facis vera
mracula citiuꝰ facis ea m
ciuitate tua et patriuꝰ mter
pmquos tuos ipm mter ex
traneos · Unde subiungit · tua
ta mracula audiuim⁹ facta
a te m caphar-nau fac et hic
m patria tua · m tra ciuitate
vbi conceptuꝰ es et nutritus
tot et tanta · ut credam⁹ · qua
que facis alicubi gentis magis
debes fare apud tuos conpa
triotas · magis em teneris
beneficia impendꝫ tuis compa
triotis q̃m alienis Unde subd
dicunt · occulta audiuim⁹ a te
facta mracula sed non credim⁹
q̃ incerta vulgabit fama · cu
apud nos nichil tale feceris
quibus conuenerunt talia m
pendenda erant beneficia q̃
tetenis · Sed dns consequcter
respondens ostendit q̃ non di
mittebat mter eos face mra
cula ppter odm patrie vel de
fectum potestis · sed ppter eo
rum incredulitatem et malicia Et
em ibi mrtula non faciebat
non erat ppt hoc q̃ patria sua
desperet · qua sua conceptibe

et educatione honorauerat. Ideo
ꝓpter hoc q̄ ipe impotens esset
ad qua ipm indigne erant. Et
ad hoc inducat sacre scripture
exempla. Unde sequitur. Ihc
autem ihūs. Amen amen dico
vobis quia nemo ꝓphēta
acceptus est in patria sua. in
qua natus est. et in domo sua
ex qua eadem carnem pressit
et hoc ut in pluribus ac cum
debito honore et reuerencia.
Nouimus enim helias et cetē ꝓphe
te in suis ciuitatibus fuerint
honorati q̄m in aliis. ꝑsertim
sectus. seruennas carpentoratus
et cetē. Utrumpetatur vos enim
et pene naturale est ciues
ciuibus inuidere. et non pre
sencia viri opa nec virtutes
considerare. sed infancie fragi
litatem recordari quasi nos et
ipi per eosdem etatis gradus
ad maturam etatem ꝓuenerit
Dnm enim ciuis et conturbalis
ad alienus virtutis vel ꝓbita
tis eminencia astendit. eius
fama trestit. coetanei et con
turbales. qui non se laudat
inde grauius saurlant. et esti
mant se contemptm. si eius in
laude et fama probitatis ꝑsertim
minor genere ꝓferatur
Nos habemus in ioseph exē
plum respectu fratrum suo
unde contingit q̄ facilius ꝑ
mouentur homines in terra
aliena q̄m in patria ꝓpria
Idcirco igitur non dico pa
triam meam quia ei acceptus
non fuit. et q̄ fidem in ea
non inuenit. Medici sanat
cetēi non credit tanedē
imo nec cognitus est. quato
plus ꝓphēte cetēi nō habu
habuit. Et quia non erat
acceptus eis nec ei credē
bant. ideo virtutes eius minus
id est signa et miracula
ibi fecere non poterat ho
de impotencia. sed de m
conuictencia. non em
conuenies fuit quia digni
non erant. et causa. sta
tim subdit. scilicet ꝓpter in
credulitatem eorum. ꝓpter
quam etiam dns minorabat
quia ipm etiam ꝓximum hu
bentes dpm. agnitionem
sui verbis et signis eis in
gerentem. increduli ꝓdnabant in
hoc patet q̄ fides magne
cogitatur in incredulis fa
cientis. quia ꝓpter incre
dulitatem subtracta sut
illis aliquas tamen vir
tutes ibi fecit. scilicet pau
cos infirmos fideles et
deuotos. manibus deiec
tis impositis curando.
quod patet ex hoc q̄ supra
dixerat. Unde huius sap
encia hec et virtutes. Pio
tanto ergo non posse dici
quia noluit nec debuit
ꝓpter incredulitatem eorum. ut
negetur potencia non ab
soluta sed ordinata. ac
congruitatis et decencie
quia se disposuerat non

facturu· qua non erat de
cens et congruu q̄ ibi mi
racula faceret multa· fi
des em credentiu ē mer
cenaria de congruo q̄ eius
fiant mīracula Ideo aut
aliquas virtutes ibi fecit
ut fideles confirmaret
et infideles exhortatione
de ptio suo non habent
dum opera dumtaxat
in eo viderent. nec
fecit multas nec in
fideles amplius dis
haberent· id est plg pu
nirentur· dimittebat eo
tempneret Unde exposto
Dalica fecit signa ne di
cerent hostis est nobis
et ppios deciperet· si vera
essent signa et nos vtiq;
credidissemus· ppt hoc ei
go fecat hm quod scriptū est
implecat· sed cotinuit ut
non illos amplius con
demnet Ad hu autem
exhortatione· quae ipe
dns in pata sua vbi ac
ceptus non erat multas
virtutes non fecat osten
dit exemplo helie et he
lizei q̄ similiter ppheta
peterent in maiori honore
habebant apud exteros
q̄m apud domesticos· et
q̄ plura mīracula faciebat
apud alienos q̄m apud suos
Helias em a iudeis expel
lebat· et contemnebatur
a gentilibus auce et alienis
recipiebatur· et honorabat
et ibi mīracula opabatur·
Missus em ad vidua in sa
repta vrbe sydonie pulcre
receptus est honorifice· vbiq;
duo mīracula fecit· quia
farina et oleum non defecit
et filiu vidue mortuu· su
scitauit ionam ypheta sepultaut
Non ergo in israhel vbi vidue
multe erant· sed in sydonia
opabatur mīracula· quia vidue
israhel non erat ita deuote
sicut illa mulier sarepterana
et quia helias pfectionem
parabatur in terra israhel
que debuisset sibi esse grata
et gratiosa Sarepta vrbs
sydonie est in turote maris
ante ciuq portam ostendit
locus vbi helias venit ad
viduam eiusdem vrbis· de
inde est quedam capella·
vbi erat cenaculu in quo quie
uit· et vbi filiu vidue sus
citauit q̄ tunc aute oratione
helye clausu est celu· et fra
mes· ostendit baptista· di
cens· Ut em appareat ex sa
nctitate non modicu gene
ri dei opprobriu· per frume
ntu reuertu attulit· quo
culpam illoz que i mensu
crescebat cohibuit Non ergo
mirentur mut homines· si
pter eoz iastiniam fiat fa
mes· heliseus ecia a iudeis
despsus et contemptus· a na
amā sro· deuote est questu
quem a lepra sua curauit
quia deuotione eius agnouit
Cum ante curatione bonus
fuit· qua per ihu dei salute

sare dedit · et post curationē
adhuc melior · et valde gra
tus deo et hoīzeo fiut Cuā
ut ergo alienū et gentilem
sed non cognatū et conpatri
ōtem · ergo deum ingrati
tudinem quia regnū israhel
declinauerat ad ydolatriam
colendo vitulos aureos · quos
fecerat iheroboam Si ergo ih
famosissimi ꝓphete non fuerut
accepti compatriotis suis · no
ꝓter suam sed compatriotaꝝ
malicia et inuidiam · multo
fortius · nec mirandū ꝓphete
fuerut accepti in patria sua
do quo patet verū esse quod
dixerat · nemo ꝓpheta accep
tus est in patria sua · Quod
uter- aute vidua de qua di
tum est significat ecclam pe
catricem · que prius e ānu
plexibus sponsi sui dñi · mo
multe vidue tales sut in mun
do tame ad nulla inuitatiu
helias · nisi ad illam que est
in sarepta sydonie Quem
ta hui⁹ tarde- intendit dei
angustia panis · sydonia re
gio mutilus et significat
aiam peccatricem · que ꝓpt
hoc q̄ cōsiderat · q̄ quicquid
queritur in mundo est venano
mutilus · siue diuicie siue de
licie angustiaꝝ quia ꝓdidit
ritu panem verū quo refici
ebatur · dñm scilicet qui dixit
ego sum panis viuus · qui de
celo descendi · et intenditur
per contemptū trenor et
desidiū segnor ad talem
autem venit verus helias
dñus · ut eam purget et re
ficiat cum filiis suis id est
cogitationibus et affectio
nibus suis Ymmittet ma
num suam · significat pec
catorem · eo q̄ peccando sicut
lepra infirmat hominem
Quodo multi tales sut in
mundo tamen ad nullum
venit helias helisteus nisi
ad naaman syrū Naama
miter- pietat- decorus ·
tat[illegible] comunes me · s
ro [illegible]sublimis · et signi
fi cat peccatorem · q̄
communicet septim per contri
tionem · christi ad iordā
nem qui mundatur- mun⁹
undum id est ad confessio
nem · et ibi mundat gratie
decorem · et per hoc effi
citur- sublimis qua per
hoc alienatur- ad deum · ad
talem venit verus helisteus
dñus Et omnes in syna
goga hoc audientes · stu
pent q̄ eos indignos reputa
ret inter- quos miracu
la faceret · indignati sut
et repleti ira quia eo dñi
doctrina quieste' debebat
a malicia · Quidā istos sig
nificant illi qui p̄fectui
predicatores et defenso
res veritatis eo q̄ dicut
disputarent contra illos · hoc aute
facto probatur verbū dñi
quod dem est supra quia
non est acceptus ꝓpheta i
patria sua · Nam cū audi
rent nazarenū · q̄ ꝓphetis

prophetam se comparabat et
quia eos de incredulitate no
tabat. et deuotione gentium
quas ut canes abhominabatur
deuotioni eorum preferebat. cre
uit zelus. creuit ira creuit
iniuria Et quod dominus de eis
dixerat et testabatur verbo
hoc ipsi ostendunt et testantur
facto mala pro bonis retribu
entes Unde surrexerunt. et
eum tamquam dignum morte
extra ciuitatem suam naza
reth eiecerunt ut illum inter
ficerent Ut dicit Ambrosius
Non mirum si perdiderunt
salutem qui de finibus suis
eiecerunt saluatorem. Dominus
autem qui docuerat exem
plo suo omnibus omnia fieri
nec volentes repudiat
nec inuitos alligat. nec
eicientibus reluctatur nec
rogantibus deest Et duxe
runt illum usque ad supercilium
montis. super quem edifica
ta erat ciuitas eorum ut pre
cipitarent eum Nazareth
quidam ~~edifis~~ edificata
erat supra montem. sed
non in cacumine Unde ex
ciuitate ad cacumen duxe
runt eum ad precipitandum
In quo secundum bedam. iudei
discipuli peiores diabolo
magistro suo ostenduntur
quia ille verbo temptans
ait mitte te deorsum. isti
facto de supercilio montis eum
mittere et precipitare cona
bantur Ihesus autem virtu
te diuinitatis qua pote

rat se seruare illesum quando vole
bat transiens. per medium illorum
ibat. et descendit de monte
non visus ab eis. quos dese
rebat. mente furentium subito
per deum mutata uel obstu
pefacta Etenim quando vult ca
pitur. quando vult labitur. quando
vult suspenditur. quando vult no
tenetur Et capitur et te
netur a paucis. voluntatis
est. quod a populo non tenetur
sed transit maiestatis est
Non ergo resistit nec se vin
dicat docens ~~eos~~ nos in hoc
ut non queramus vindictam de
iniuriis nobis factis. sed per
medium inimicorum transiens
canes hinc inde latrantes
contempnit. malens eos
sanare quam perdere. ut cassa
tam videntes suam nequitiam.
deinceps desisterent ab eius
morte Tunc enim euadere
voluit quia penitencie ~~loqui~~
locum adhuc illis reseruabat
et quia nondum hora passio
nis eius venerat. nec tunc
in loco passionis erat. et quia
hoc genus mortis. qui cruci
figendus preconizabatur non
elegerat. Adhuc ostenditur
ibi locus qui dicitur precipitium
et saltus domini. scilicet per
miliare a nazareth contra
meridiem versus iherusalem
Ubi secundum bedam. cum dominus
de manibus illorum elapsus
per medium ~~locum~~ illorum de
rupe descendit. atque in ipsa
rupe latere vellet. subito

tantu domnice vestis. saxu
illud subtrfugit. et ad instar
cere resolutu. quem in sinu
quo dominicu corpus recipet
effecit. tante vtiq capacita
tis. quate ipm corpus do
minicu extitit quatitatis
in quo vestigia pedu et vni
uersi limamenta et ruge
vestis que a tergo dni fue
rat. veluti de manu sculp
toris impressa seruantur
Saxea duricies sub deste
dente recedit. et quasi no
lens lede ei cedit. et sub
pede pressa emollescit. mi
ra res. lapsis emollescit. et
ipe homo molliri nescit.
sed lapidescit. Agnoscit do
minu lapis emollitus. et
ipe homo a quo erat ag
noscendus errat fortius
Et notandu hic q quatuor
modis est dno mors intep
tata. Quidam em temp
tauerunt eu perimere gla
dio sicut herodes. quidam
precipicio sicut hic nazareni
quidam lapidatione. sicut
in templo iudei. quidam
crucifixione sicut in passione
eciam iudei. Adhuc etiam
xpus spiritualiter crucifigitur
in nra recidiuatione. la
pidatur in nra obduratione
precipitatur in nra despera
tione gladio perimitur
in blasphematione Oratio
Domine ihu xpe qui sic

ad omnia te humiliasti obse
quia ut nec officiu lectoris
suscipere dedignareris. ac
tandem post doctrine be
neficiu nazareis humi
liter impensu. mala pro
bonis. pacienter recepisti
cum te ab ipis precipitare
te volentibus. duci sine
resistencia permisisti. da mi
bone ihu hanc graciam
ut te imitando ad omnia
humilitatis obsequia me
curuare appetam et pa
tum gaudenter exhibeam
da etiam mi iniurias pa
cienter tolerare. et de ipis
vindictam non querere.
omnesq meos aduersarios
ex corde diligere ut et eis
beneficia exhibere amen

De decollatione iohannis
baptiste Caplm. lxvj m

Post hec aut
imminente pas
chali festiuita
te passio et
mors iohis
baptiste est
subsecuta et
ponitur motiuu conti
nens multiplice culpam
Herodias em timens ne
ad predicatione iohannis
herodes peniteret. et ipam
fratri redderet cu quo
non sine periculo remanet
ideo cogitauit modu quo
interficeret iohannes abs
seditione ppli. et herodes

consens fuit eiusdem dolo
Cum igitur herodes tetrar
cha qui alicui rex dicitur
non a regia dignitate
sed a regendi officio. die
natalis sui celebraret co
ram primcipibus et primis
galilee. saltauit filia he
rodis id e tripudiauit
in medio. ut videtur ab
omnibus. et hoc fuit ex do
dispositione mathis et he
rodis. et placuit herodi
quod tamen debet erubes
cere. quia signum fuit
impudice filie et dissolute
et ei iuramento promisit
a dare quodq ab eo pe
teret. Ecclesia recognouit
ad hoc forte inducit. ut
ex tali ore apparente ad
erudiendu iohannem. et
reprimendu petri seductoris
habet ut videtur facere
Quitus quod faciebat spon
taneus. et primonita a
matre petrit pro munere
dari in disco id e scutel
la. caput iohannis bap
tiste. Est enim in hoc loco
discus vas rotundu depu
ctum. et longe etiam
mensa inferior discus
dicitur. et aliqui mappa
seu mensale discus appel
latur. Unde et alibi
dicitur petro apparuisse
in disco qui in actibus
apostolo linteum vocatur.
Unde crisostomus. Hec est

mulier antiqua malicia
que adam eiecit de paradi
siis deliciis. hec celestes homines
facit terrenos. hec humanum
genus mersit in infernum. hec
unius arboris vetitum abs
tulit mundo. pro unius arboris
pomum. hec malum fecit. quod
homines meruit ad mortem
hec meruit penam laborem
et pressuram. que nunc oc
cidit baptistam. deuicit puellam
pudicitie iuuentute. illicitat in
quietat mortua senectute
et contristatus est rex simu
latorie non vere ut postea
videretur impleri coactus
quod disposuerat facere volu
erunt. Dicit ergo contrista
tus id est tristari visus. ex
istimabam dissimulator
mentis sue tristitia ostendebat
in facie cum tamen letitia
haberet in mente. sceleste
excusabat iuramento. ut
sub occasione pietatis ma
gis impulsus fieret. Et ideo
per ipsum herode significatur
illi qui sub specie religio
sitatis machinantur opus fa
cere malignitatis. per filiam
herodiadem vero significatur
luxuria. per saltatricem
dissolutio libidinosa. per
quas iohannis id est boni
fratres frequenter pereunt
mors spiritualis. et aliquando
corporalis. Rex vero noluit
eum contristare propter iusiurandu
quod tamen non erat obser
uandum. ubi malum iubebat

Et istam responsionem non est iudicium obseruandum

promittitur · et m malus promissis
restrndenda est fides · Cruas
diceret rex Non est eo ma
lum quod ego facio · sed pt
usurandu · quod transgredi
non licet · fuit em dolosus
m promittendo · et sacrilegus
m soluendo · et pter simul
recubentes · coram quibus
publice nauigerat · ut omnes
crederent steleris sui consor-
tes non correptores non
resistentes Ete cum de fact
u petri transit de vno m
omnes · similiter em qui ta
dium et spectaculu illud m
spectabat consortes steleris
cum facientibus credebant ·
Nam sedm crisostm si stut
si non essent inspectores
non vtiq; essent · qui talia
exercerent · ita quod sup. et
ipse eoz que fuit ignem
vel standalu sensuit · o q
multi subditi hodie pericul
m constructa et anima pp
ssidentiu facta minus iusta
magistri speculatore · qui eo
ostio portabat speculum
gllo amputabatur capita
dampnator et decollauit
Johannem m carce occulte
et attulit caput eius m dis
co cruetas epulas m lus
uriosum conuiuiu et tam
digno ferculo indignu et
dedit illud puelle m premiu
saltationis sue · et puella de
dit m ludibriu matri sue
ut illi mortuo illuderet

qui suu mestu reple
deat et ut m sua potestate
impiguam habet · que illu
citas nupcias arguebat
Ete quatuor crudelia ·
magna em crudelitas q
sanctu caput est decol
latu · maior q allatum
et homicidiu ostentatu
et adhuc maior q salta
trici datu · sed maxima
q m potestate adultere
assignatu Comitate
utq; herode · paulo an
herodem hordm dici no
nam sanctus iohan es
baptista decollatus est m
custodia · clamando voce
magna · domine deus mei
tibi comendo spm meu
et mudo subtrahe · admodu
despectibile iacuit · expo
stris spectaculis · donec
tolleretur a discipulis
Per hoc q; continuo
iussus est iohannes de
collari ad saltatricis et suc
matris adultere petitio
nem · ostenditur q multa
fuunt pter crapulam
et mulieru maliciam m
conuiuiis hmoi et
mulieres apostare facit
sapientes Et etiam re
migiu in herode minus
petri factu est causa
maioris peccati Nam
qua libidinosam volu
tatem non extinxit

ideo ad luxuria pue

Capitulum

de tranquillitate

Sed hoc
ecclia sc
dicat q
ostrisq;
tus Ca
in ibidem
tacitu
ne pp
corpe
quod po
iohannis
nouit
tum ·
quibus
inductus
inter
tas fuit
est hui
die · qui
festiuita
dies ar
in anno
dente
stetisset
aule u
menta
rectoris
iohannis
fuisset
lationis
tempe
ret eo d
Iuentu
aut Aug
quod pp
oportet

· Epiphi ·

et qua luxuriam non co
hercuit · ad reatu homi
dij destendit Sed contra
herodis impietate qui io
hannem ꝓpter veritate
decollauerat · et in sepul
tum reliquerat comen
datur discipulor religi
osa et officiosa pietas
qua hoc audito venerut
et tulerut corpus eius de
carcere · quod vero ipsis
reddi nusqt et sepelierut
illud reuerenter ut de
cuit · et vemetes mira
uerut thesu struxerat pas
onem iohannis ar tifi
opa et doctna In omn
bus vero ostendit dsci
puli deuotione quam ad
magrm · et q venerut
velocit et tulerut reue
renter et sepelierut qua
mter · et q mirauerut
comparetur Ista erant
discipli iohannis qui ad
xpm discipulatu trampe
runt · hmoi enī pietatis
offitio transire in xpi se
cletate meruerut · Vnde
crisost? Cu aute mgh
mirende qualit discipuli
iohis · tam magis familia
res facti sut ihesu · pri
en sut qui tam mirabiliter
quod factu est de iohane
et vnluscs dmoniacos
ad ipm confugiut Se
cundum Jeronimu et Jose
phum · Iohannes occisus
est in sebaste vrbe pales
tine que olim dicta est
samaria vbi herodes fuerat
domu regiam · sed sepultus
est in macheronta ciuitate ara
bie trans iordane in sorte
duar tribuu et dimidie
Sed hoc videt contrarium
ecclie histone · in qua
dicit q in macheronta est
ostensus · sed in sebaste sepul
tus Caput vero fecit herodias
in ihrusalem deferri · et
ibidem inuota herodis habi
taculu caute sepeliri · timens
ne ꝓpheta refulgeret · si cu
corpe caput sepultu esset
quod postea reuelatione beati
iohannis duo monachi inue
nerut · sacciis cilicinis inuolu
tum · vestibus ut estimatur
quibus in deserto fuerat
indutus · et in ihrusalem
inter hebiam et abdiam ꝓphe
tas fuit sepultu Decollatus
est aut iohannes nonis
die · quo decollationis eius
festiuitas celebratur · sed certa
dies a nobis pasche iudeor
in anno passionis xpi pce
dente · cum hanc vnb anno
stetisset in carcere · Oportuit
aute ut ꝓpter dominica sacra
menta passionis et resur
rectionis xpi · minor staret
iohannes · cederet maiori
scilicet xpo · et ob hoc decol
lationis festiuitas · fuit alio
tempe fieri instituta · scili
cet eo die quo caput eius
inuentu est siue elevatu · vt
aut Augl · factu est iohanni
quod ipe predixerat illum
oportet crescere · me aut mi

· ℣ De dno enī ihu xpo dixerat · illud

mu Iste minutus e m capite
ille creuit m cruce Decudu
greg⁹ Decollato iohanne m
noratione fame illius qua
dopus a pto credebatur p
sonuat · sicut exaltato salua
toris m cruce profectu de
signabat fidei · quia et ipe
hus qus a turbis pphetas esse
credebat dns pphetaꝝ et
dei filius a cunctis fidelibꝫ
est agnitus Unde iohan
nes quem optebat minui
cum diurnu lume decres
cere cepit natus est · dns aut
eo tempe anni quo dies
crescere incepit Nbi et ihesu
mino hoc mysta iram fac
tu sit · nos autem vsq; hodie
terminu in capite iohannis
pphete · nudeos dopm qui ca
put pphetaꝝ e pdidisse Et
iterum Caput legis quod
est dopus de corpe abstrah⁹
pno id est nudato pplo · et
datur genti puelle · id est
romane ecclie · et puella
dat matri sue adultere id
est synagoge credituꝝ m
fine Corpus iohannis sepe
litur · caput m disco col
locatur · littera iudea tegit⁹
pus m altari honorat⁹ ar
sumitur · hoc ieronimus
Iohannem eciam meaccat
qm quis dona gratie que
habet ad terrena deflectit
aufert ei caput quando
bona que habet de se non
a deo habere psumit Con
spice nunc iohannem i reue
renter qualiter ad iussu
vilis spitulator collum
parat humiliat ge nua
flectit · et gratias deo
agens ceruicem extendit
et parieti⁹ ictus sustinet
quibus caput totaliter
abstindat Sanctus er
go dns precursor qui
ante fatiem eius bap
tismu m aqua pauchat
baptisando · et baptismu
m lacrimis compunctionis
pdicando · modo ppatat
baptismu m sanguine pas
sionis morendo Ite quo
vadit iohes amicus mi
nus dns ihesu et con
sanguineus · ar dei maior
nus secretarius · et qua
liter talis ac tantus vi
impante nequicia ar s
esset vilissimo malefac
tor occubuit · O impie
tas · o crudelitas · iustus
decollatur · sit caput ei
pretiu saltationis · m disco
affertur conmanibus
apponitur · magnu qu
dem fertur · sed horri
bile ad videndu · Unde
crysostomꝰ Hodie nobis io
hannis virtus heredis
veritas cum refertur eo
trussa sunt vistera · cor
da tremuerut · caligauit
visus · ebuit intellectus ·
alfugit auditus Aut
quid constat m sensibus

Capitu

buamꝰ ꝙ̄ virtutꝫ magn
tudine opere ⁊mmꝰ mag
nudo Johannes scola vir
tutꝫ magistrꝫ vite sanc
tatis forma · norma iusti
cie vngrmitatis ꝑfectu
pudicie titulus · castitat
exemplu · penitencie via
peccatoꝝ vrema · fidei disci
plina Johannes maior
homie, par angelis legis
ꝺma, euangelij sanctio
ꝛis ꝓcꝰ · splendꝫ ꝓphe
tarꝫ lucerna mundi ꝓcur
sor iudicis · ꝺpi mediatoꝛ
testis dñi tactus meduꝫ
timitatis Et hic tantus
datur mestꝰ · traditur
adultere adiicitur saltꝫ
trici ꝓcurrit ergo concussa
sue viscera · corda tremu
erut Et utero Deus aut
sustinuit et uestid amplig
tolonas et hymꝰ qui ꝓpt
ea iuste patitur · mul
ta deprehendes mitigati
onem Audiamꝰ igitur
quomꝺꝙ in virtute vuen
tes mala patimur a p
mersis hominibus · etenꝫ
deus nr sustinuit enim
qui in Jerico · eu qui
in zona pellitea · eu qui
in cilicino vestimeto · eu
qui ꝓpheta ꝓphetaꝝ ma
ior erat · eu qui nullu
maiorem habebat ocri
di a puella ꝛcontinete
et corrupta meretrice · et
hoc leges defendentem
diuinas hec itaq; exoto
riates · feramꝰ viriliꝫ

viriliter quecuꝙ patimur
Cunctus enim non vtiq; horre
ceret sacrꝫ caput illud ·
sanguinem stillare · videns
in cena ꝓsto Ei enim
nos audientes hec horre
cimꝰ · quid dignꝫ erat
visu dictu tue opari · quid
patri eos qui simul recube
bant · noluerit ocrisi caput
sanguinem stillantem vide
re in medio conuiuij Sed
non iniquus herodes · neq;
abhominabilior eo mulier
neq; sanguinis voratrix illa
passa est aliquid obspecta
culu ysud hec crisostomꝰ
Unde et gregoꝝ Non sine am
miratione grauissima ꝑpendo
q; ille ꝑphetie spꝰ · nutri
matrꝭ vtero repletus ·
que inter natos mulierꝝ
nemo maior surrexit · ab
iniquus in carcere mutilatꝰ
et pro puelle saltu capite
truncatur · et hec tante sanc
titatis pro risu turpiꝫ mo
rtur Quicquid nanꝫ tre
dimꝰ aliquid fuisse in eius
vita · quod illa sit despecta
morte tergeret Sed quado
ille vel in cibo peccauit · qui
lotustas soluendo et mel
silueſtre edit Cum comuer
satione sua offendꝫ potuit
qui de hemo non recessit
Quid est quomꝺ deus
sit vehementer in hoc stilo
despicit · quos sit sublimit
ante secula elegit · ipse hoc

quod pietas fidelium patet.
Quia ideirco ebs sit premit
ur mitissimis. quia videt quo
remuneret in iudicio. et po
nas vsq; ad despectu dicunt
quia mitius ad comphensi
bilia pduxit. Nunc ergo q
nusquisq; colligat. quid illi
passuri sunt quos regnat
et sit cruciat dic quos amat
Ideo gregorius Nequ enim bap
tista iohes de confessione
dni. sed de iustitie veritа
te requisitus occubuit. sed
quia hoc est veritas. ideir
co vsq; ad mortem pro dno
quia videlicet pro veritate
puenit Ex quo patet q non
solu pro fide sed etiam pro ve
ritate iustitie martir quis
effiatur. Unde dicit aug9
q cum mors pro veritate
iustitie sustipitur martirij
fiunt. Unde et in ecclesiastico
dicitur Certa vsq; ad mor
tem pro iustitia. martirem
em non facit pena. sed cau
sa id est mors pp dnm sus
tepta. Ubi nota q multis
de causis pt quis fieri mar
tir. scilicet pro iustitia si
ut abel. pro lege ut ma
chabei. pro assertione veri
tatis ut ysaias et ieremias.
pro arguitione peccati uel
etiam assertione veritatis ut
iohannes baptista pro sa
lute ppli ut dnus pro fi
de dni ut stephanus. pro
dno ut innocentes. pro liber
A tate ecclie ut thomas can
tuariensis Et non solum
mors pro veritate et alijs
predictis causis susceptа.
sed etiam vera in aduer
sis patientia martirem
facit. Unde greg Duo
quippe sunt martyrij ge
nera. unum in mente. Aug.
mul et actione. Itaq; si
ne ferro martires esse
possumus. si patientiam
veritatis in animo custodi
mus Patientia aut vera sm
eundem greg9. est illum
ab fortiter sustinere. et
postea vindictam non querere
sed eo torde ei qui ma
la irrogat ignoscere. et
contra eum nullo dolore
morderi Ille enim veram
ter patiens est. qui et ipm
amat quem portat. nam
tolerare et odisse non est
virtus mansuetudinis.
sed velamen furoris
Et etiam dicit bernar
dus. vera patientia est
pati vel agere. contra
quod libeat. sed non pati
quod libeat. Unde sm
chrysostom. martirium non
sola sanguinis effusione
sed et abstinentia prece
et exercitatione preceptorum
dei pficit. Unde et ber
nardus Quemp oppri
ssionem patiatur.
Hinc quecunq; in mundo
sunt pferuntur oppri
mi. Si comedero panem

A bi tuus e igit iohes pro dno.
qua pro veritate. Unde greg9

et corpusculu meu fuerit
robustu sanitas corripit me
psequitur· aiam meam Quo
cuꝫ me vertero psecutio
nibꝫ est Si videro mu
lierem oculus meus psc
quitur me· cupit em int
fice' aiam meam Si vide
ro diuicias s auru s pos
sessiones· delicias corpu
lentꝫ s pulchra vestimenta
quodcuꝫ videro psequit
aiam meam Adolescentiu
libido psequitur· Non pu
temꝰ tantu in effusione
sanguinis esse martiriu
beatꝫ at' religiosꝫ Si
ego fui martira in pa
ce tempe· fui et negā
tiones Ego hodie qui in
deor· monachus· s cupio
ppositu meu dñm nega
re· in psecutione· quid
faciem hoc ego dico
quia om tempe fui mar-
tira fui et psecutiones
hec bernardus· Quid ergo
patienter sustinere debemꝰ
iniurias ab alijs in nos de
latas ita et tribulationes
infirmitatu et penas que
nobis eueniut patienter
sustinere necesse est Vul
tis em calamitatu temp
tationibus mentes bono-
pulsantur· et multis modis
a diabolo temptat· Sed
non amplius temptat eos
qm dei voluntas permittit et
s nolens tamen vult eos
diabolus seruit qm eos tem
tationibus suis non decipit
ed potius erudit Temptat
autem eos aliqs per sinu
los pauptatis· et ne p simu
los pauptatis non possit eos
molestare· Diuicias adhibet ad se
ducendu· et du per cōmodias
et obprobria non prevalet·
laudet et gloriam adhibet·
Si per salutem corpis non pt
equitudines mittit· et du per
delectationes seducere eos non pt
per molestias que contra vo
luntate eueniut· eos conatur sub
vertere Infirmitates vero etia
quasdam adducit sup eos qui tem
tandi sut adhibet ut per eas
pusillanimes fiant et cōtu bet
habitatem eoꝝ qua habent
ad deum Sed quanꝫ cōci
datur· coꝝnus et febribus ni
tidissimis inflammetur· insup
erabi s intolerabili contristetur
afflictatur· quisquis est qui
hec sustinere vel debeat saltum
secula penas· et eternu igne
et pena tormenta· et hec co
gitans non desinet ad ea q
ne pueri contingut insuper
eciam gaude qua visitauit
te deus Quem em diligit
deus corripit et flagellat
omnem filiu quem recipit
Exulta inde tu summis fac
tus es Nam paulo apto sum
le donu accipe meruisti· qui
dixit· libenter· gloriabor· in
infirmitatibus meis· ut inha
biter in me virtus xpi Et
rursu· qn em infirmor· tu
fortior· sum et potes Si si
gore s febribus castigaris· me
mor· esto quod scriptura dicat
transiuimꝰ per ignem et aquā
quid restat nisi ut inducas
in refrigeriu Flamma em
cum spineta in tribulatione

dilatasti me ¶ Perfectus em eris
p hmoi tribulationes Si sor-
te ametis oculos non ferias
granuter · exotollencie lemm
mstrumentu amisisti · sed m
tehoribus oculis gloria dei
speculari stude Quidus facto
est non contristeris quia au
ditu vanu amisisti Quanus
fuc eo aliqua passione de
bilitate sue · sed rectiores pa
tas habeas hduersus mmti
temptationes Infirmitas to
tu corpus tuu tenet · sed mte
noi hominm sanitas tresti
Nichil em aliud est egritudo
corpis · qm sanitas mentis
Si mfirmitas talis tibi fue
rit · ut non possis stare ad o
randu et psallendu · non co
tristeris mde quia ipa mfir
mitas orat pro te Si ieiu
nas · non tibi inuemas octa
sionem · dicendo quia grauia
tus m egritudme incurristi
qm et quis non ieunat · Sm
les egritudmes incurrut In
choasti aliquid bom · non te
uocabis per impedimenta mmti
qm ieunia et labores nobis
constituti sut pter tui pfi de
lectatiois · Hec oma nobis
pficiut ad destruenda corpis
desideria Tua pter distat
non murmuraé quis patitur
si ignorat cur patiatur · et per
hoc iuste se pati arbitretur
q ab illo iudicatur · cuius me
quod iudicia iusta sut Tuus
ego m flagellis murmurat
iustitia iudicantis accusat Tuus
uero iuste se recognoscit a iu
sto · iudice pati quod sustinet

etiam si causam pro qua pa
titur ignorat per hoc iam
iustificat · per quod serpens
accusat et dei iustitia lau
dat Igitur pro xpo pro fi
de pro veritate pro iustitia
humiliter humilis xpi ad
mortem certemus et ad sus
tinendu pro deo pacienter
aduersa hoc cotidie pa
remus Et ideo maxime
maxime commendamus
quia plura sustinuerunt
pter dei amore contra
huiusmodi voluntate · unde
elongat dum plagis per
meret · ingemuit et dixit
Domine quis habes iram
sanctam manifeste sicut tu
qua cu a morte possem
liberare duros corpis sustu
neo dolores · sdm animam
vero pro xpo ambitem tuid li
benter Hec patior In ma
turio em non debebam pre
mium sdm hoc quod exte
riori refugitur · sed sdm
hoc quod pro xpo volun
tarie sustinetur · quia no
mereamur mst per ea que
sut extra nos sicut net
bemeretem mst per ea que
sut intra nos Quanto aut
illud quod quis sustinet
voluntarie difficilius est
voluntati sustinere · tanto volun
tas que pter xpm illud
sustinet ostendit firmius
in xpo fixa esse
et ideo exortellencius et pre
mium debetur Ad efficiendu
quippe merendi tria valet
premium est difficultas o
pens quod patet in mar-

tiro. qua ut ait Gregoꝛ
maioꝛis meriti est aduer-
sa patienter tolerare qm̃
bonis opibus mstudie Se
cundu est promptitudo
voluntatis. qua stdm apm
hilarem datoꝛem diligit
deus. et stdm augustinu
nemo ñ tutus benefact
eciam si bonu sit quod fa
cit Tertiu est mdignitu
do caritatis. qua ipa ca
ritas ponduꝰ est sanctua
rii. stdm q omia que in
templo erant ponderabut
Et ideo opus tantu in co
spectu iudicis ponderat.
quatu amoꝛ inde pcedit
Opera autem bona meri
toꝛia sunt triu. stituet vite
eterne. augmenti gracie
remissoꝛis pene Primu
stituit substanciale premiu
vite eterne ꝛespondet ra
dix operis stituet caritā
ti. primu vero accidentale
stituit augmentu gracie
ꝛespondet genen operis
qua operibus excellentib⁹
et operibus supeꝛeroguto⁹
meremur. maꝛius augme
tu gracie. qm̃ operibus
alijs. remissio aute pene
ꝛespondet penalitati opis
nam opera que magis sut
penalia. magis sut meri
toꝛia remissoꝛis pene Est
em regula in theologia
q pena pene est ꝛesoluto
ria Sancto⁹ ugin² purgia
et patencia ante oculos
ponam⁹. ut singula nobis
aduersa et contraria fu
eram⁹. pro deo libencius aut
patiamur. Vnde gregoꝛ la
boꝛes pcedentiu sanctoꝛum
ꝛecolam⁹. et non ut grauia
que toleram⁹ Inde et in posto⁹
Sanctoꝝ luctamina in coꝛde
nio sicut in tabula destribu⁹
et assidue meditemur contra
omem spualem mimicꝝ ar
matura et eoꝝ patiencia no
bis ꝓponam⁹ ad exemplu in
uicte virtutis ut istis emu
lantes fortitudine illoꝝ simi
liter illis eoꝝ coꝛonam pos⁹
adipisci Quanta illi patien
tiam in periculis corpalibus
ostenderunt tanto gꝛauio⁹ in pas
sionibus irrationabilibus con
tinencia demonstremus. inde
contra nam uel luxuriam
uel inanis glorie concupis
cencia. et timoꝛ diuino timo
ꝛe mundis sensibus repug
nates. et cꝰmunia figmenta
diaboli destruentes in nobis
Et em cupiditatis et vicio
soꝝ ignis vitemus sicut
illi tyrannidis ignem vite
rue. potem⁹ iuxta ipsos
pati gꝛia construit similes
habeꝝ Et utilitatu Operculum
est spuale bonoꝝ vitioꝝ me
moꝛia et beate vite ꝓpoꝝ his
toꝛia et sc̃ptuꝝ lectio. et
que a deo date sut leges
Et si voluerit sepnel solum
modo ad sanctoꝝ illoꝝ y
magines et turpitudinem
videbis mentis tue. et in
deus mallo indigebis alio
m liberatione sordis huius
Item in hoc vile est nobis
speculu. et facilem facit
transpositione Recipe emm

monstrat dissonitate solum
sed transposuit eam ad pulch
tudine ineffabilem ꝙ uolue
runt hec crisostom⁹ Unde
etiam augustin⁹ Christi aio
attende · attende apostol · at
tende aio tot martyrū milia
di videbis non solu uiros · sed
etiam femas · postremo pue
ros et puellas nec impiuden
cia decipi nec impietate p
uerti nec periculi timore fra
gi nec seculi amore corrupi
ta te ipsum mouemente quid de
truses · non solu precepta me
mutabilis retinendo sed etiam
exemplo munia abilis mul
titudo tritygabit · hec augustin⁹
Sed te nobis mysteris quy nec
electum preceptis nec mouem
exemplis · Ut enim aut gregoꝝ
nos plenius a bono ope per
uia reuocarent · sanctos uero a
sancta intentione frangere nec
tormenta potuerunt · nos ad
precepta dominica largiri mi
ratem superflua nonnumis ·
sancti non solu deo sua substa
tiam contulerunt · sed pro illo
etiam primam carne dederunt
hec gregorius Si magna de
alacritate hoc multi fecerunt
et illam horam tamquia ad mer
cedis summam ex pertinuerunt
Unde isaac abbas syre Di
citur de multis martyribus
q̄ in die qua pstolabant ex
pectabant crepe martyrū · q̄
precabant hoc ex reuelatione
dei ab aliquo amico suo · in
illa nocte aliquid non gusta
bant · sed a uespere usq ad ma
ne stabant frigidores in ore de
glorificantes deum in psalmis
et ymnis et canticis spualibus

et in letania et exultatione
spe rabant horam illa scrip
tum qui sit ad nupcias pu
tat pstolatus octuare gla
dio ni ieiunio suo Nos q̄
quy ad inuisibile martyriu
vocati sum⁹ ad recipiendas
sanctificationis coronas pi
gritemur · nec in aliqua parte
negationis signum nris mem
bris exhibeam⁹ Hec ysaac
Videt ergo quia sedm doc
torum consiliu · debem⁹ labo
res et agones sanctoꝝ no
bis ante oculos ponere ꝙ eo
amplius De ergo illis qui
gesta sanctoꝝ tamquia a
pocrifa exsufflauit non
solu legere uoluit · sed quan
tum in ipis est nec inter
alios legi permittit · et ideo
tamquia illegitimum a sis
patribus in religione dpa
uit degenerates spiritu
hereditatis inter filios dei
non merentur · nec merita
sanctoꝝ quy pro deo pas
sus est sustinere Contia
quos pluribus et conspicue
in quodam ploco passionis
beate anastasie sic dicitur
Admoneo que a sanctis gesta
sunt uel gerenda sunt quis po
luerit studiose perquirere et
sibi et plurimis edificatois
exhibere fructu · et quasi
arbor fructifera non sine
causa plantata terra obtu
pate dum uiuit cuncte
sanctis pomis ornatur · et
omnis qui ex eo fructus p
cipit sagmatur Scribi
tur in gestis memorie quid
egerint quid locuti · quid
passi sint sancti · Ostendam

vos esse catholicos qui opi victorias libenter lectitis libenter auditis Introgo vos qui ista inter apocrifas literas exsufflandas censetis per quos stat canonis impressio dum diuinarum Quidquid non per eos qui pro hoc canone occidi magis optauere qui vinci Quod dum tenuerint martires fidem rectam que sacris voluminibus certo librorum numero contmetur agnitis gratis apices sacratissimi qua per eos peracta quam peragerent Et ideo volut ecclesiam gesta constribui ut in conspectu dei et hominum semper sancti laudentur qui in conspectu ei rediuiua pro eorum defensione tormenta animarum pullulent Quidnil ergo preter scripturas canonicas recipietes eorum gesta studiose constituimus. ostendetes dogma catholicum per catholicos martires ruditu exemplu damus posteris edificatione credentibus tradimus autem bellu opi mimicis demonstramus Constat eos qui de nolle pugnare Impent silentiu infideles spectent pugiles diaboli ost qui ad lethas domum spectare contemnut Nos diuinas virtutes loquimur. scribimus precamur prohibeat emuli Impent silentiu tenebri. verbetent contempnetes legetes merepent libenter hec audietes actusent Gloriosos facinus inlites vulnera

A scire se q nolue legé pugnatores

pro imperatoris laude susteptra pro crucis amore eciam animas ponere libenter optamus Ciuium pius opi ac victoria laboriosi exercitus de occultis foras proferimus Scimus enim que illi visibiliter passi sue. invisibiliter exercitui nobis condie. et negligenter pugnantes acrius vulnerari Ergo ut arma ptractes attende bellantes Da mentem studiis. ut hostis mergiat te timere. hec ut supra Vides ergo impudes sanctorum detractor et christiane religionis impugnator. quia sedm hec dicta tamquam arbor infructuosa terram occupas dei inimus et non te catholicum. sed infidelem esse ostendis ideoq timere habes ne meritis exercitatis et in ignem mittaris ac partem cum infidelibus consequaris Da ergo inuser gloriam sanctis ut cu eis ptem habe meatis

O beate precursor et alme baptista et magne auctor opi rogamus lucis na luces et audes ora pro me inserto ad deu piem inserendia ut cor meu tenebrosu et frigidu illuminet et accendat ita ut te imitando pro opo pro fide. pro veritate. pro iustitia patiend aduersa sustineam. et diuiter. eam usq ad mortem certare non timeam ut post hanc fragile vitam tuis meritis et prebo intredentibus felicit uitere valeam ad regales nuptias immaculati agni. que tu al mo tuo digito ipsis ostendisti. Amen

De refectione cuiusdam militis hominis Capitulum Lxxiii

Cum autem audisset
ihesus necem io
hannis ꝓter doc
trinā veritatis.
assumptis discipu
lis ascendit in na
uicullam. et abijt
trans mare
galilee in monte
et deserta loca seorsū. deuo
tionē et doctrine captū. uocata
tyberiadem ciuitate galilee
in finibus bethsaide ciuita
tis et ibi sedebat cū discipulis
suis et docebat eos ꝑ dies
tres. Ascendit in montē
eremi dies nos a tumultibus.
et ab ea que in mundo ē con
turbatio quiescē. Decessit
autē dns et decimauit hoc
die tyrannem non timens mor
tem. sed quia nondū venerat
hora sue passionis et ut pareret
nimicis. ne homicidium dm
ingererent homicidio iohannis
et ut ostenderet ꝙ aliquando
ad tempus est tendend ce
dendū huanie maturie. ꝙdq
licitū est ꝺoctis fidelibus fugē
in psecutione. ut se seruent
ꝓ multoꝝ salute. et ut
prebēt nobis hoemplū vite
de tementatis ꝙ loco tradendi
se ꝓpos. quā non omnes eade
constantia ꝓseuerat in tor
mentis. quā se offerunt tor
quendos. Decessit enā ut p
baret fidem credentiū. si ei
us sequēntur eū. vnde se
quitur. Cum aut cognouisset
hoc tyrannus. simplices sibi ret
et humiles ac paupes non sa
pientes huius mundi. non pōte
tes. non diuites secuti sunt
eum. non iumentis et vehi
culis. sed ꝓpio labore pedu
pedestres ut ardor meus
et desiderium sue salutis of
tendebat. Erubescebat enā
pedestrem dnm in equis
regii et quadrigis tyran
nes sequebant. sed inimicos
ꝓsequebantur. Adhuc tem
pibus istis pauper et po
pulares magis currit
ad sermones qui diuites
et potentes. Cuius eos autē
benignitas ꝺoctrine multipli
citer apparuit quia vistea
misericordie in eis expan
dit. Cum enim sublevasset
oculos et vidisset eos
venientes ad se defendere
de monte et obuiam eis
exiens. cum alios illos ex
cepit. et misertus in cor
pore et aia curauit ut
plena fides statim primum
haberet. Nam quotumcunq;
in corpore saluabat eos pa
riter. et in aia reformā
bat. Credim bedam. per
hoc quod dicitur. sublevasse
se oculos ihesus datur in
telligi. ꝙ oculos non erigebat
huc atq; illuc. sed
pudice sedebat attentus
cum discipulis suis. Et
sedm crysostomū. Non
simpliciter. et otiose sede
bat. sed diligenter loquens
eis aliquid. et eos ad se
ipm conuertens. Iudā
thor aut beneficia fecit
dns se sequentibus. exer
cuit enim fatigatos. doctus
mestos. sanauit infirmos
refecit famelicos. per hoc
quatuꝫ deuotioe credendi

lectur mſmuas hec ſunt
quatuor beneficia q̄ dns
ſpualit exhibet ſeq̄etib⁹
ei ꝑmo ſuſtinet ad per
tendam ꝓbus ꝓtoꝝ ſa
tigatos. ſde ſecudo illus
trat per gram tenebris
ꝓtoꝝ exacerbatos Tertio ſa
nat per iuſtificationem
uaculis ꝓtoꝝ vulneratos
Quarto reficit per mīna
conſolatione ꝓbinde ꝓtoꝝ
debilitatos et deſolatos
Hic etiam debet bonus
ꝓlatus facē ſubditis ſtilu
et ſuſtrpe vulat. dicere
ſapiēs ſanare efficacit
fice ſpualiter Cuy ergo
nute deſertā, dꝑm que
runt et non faſtidiuit a
dꝑo ſuſtrpuitur ac ſpua
liter et etiam corpaliter
ſ indigent curantur Sed
hemo cibu dꝑi accipit
ms antea ſanatus fuerit
quia poſt remiſſione pec
catoꝝ tribuit ſalimonia
celeſtis Erat aut ꝓdem
paſchā dies feſtus inde
bus Iſtud erat ſdm feſtu
paſchale et m ed no fiut
dns m ybim Sicut em
ſeruando legem oſtende
bat ſe eſſe verū hōmem
de filijs iſrahel. ſdm cau
ne. ſic alibi ꝓtermitte
do obſeruatione eius
oſtendebat ſe eſſe deū ſu
pra legem Hbi nota q̄
iſtud euangeliū bis m ano
m ecclia recitatur. ſtituit
m quarta dominica qua
dragesime. et hoc ꝓpt ꝓm
cipiū euangelij vbi dicit

erat ꝓxim⁹ paſcha dies feſtus
unde ibi. et m victima dmica
ante aduentū. et hoc ꝓpter
finem euangelij vbi dicitur
hic eſt ꝓpheta qui venturus
eſt m mundu Vespre autem
facto iam hora redeundi ad
ꝓpria et comedendi ꝓterit
ter ideo refectio neceſſaria fuit
In quo oſtendit deſiderii ſal
uatoris. quod de ſalute aīaꝝ
habebat. quia vſq ad veſperam
ſermonem ꝓtrahebat. et tu-
bas deuotas que dulcedine
ſermonis domini tenebatur
hic ꝓpt noctem imminente
ab eo recedebat. quadus ali
menta non haberet Tantu
em deſiderabant audire dꝑm.
q̄d obmiſerat apportare ſecu
dimittū. ꝓpter quod neceſſa
rium erat filiū ꝑmittere Unde
criſoſt⁹ Turbas fidem of
tendit q̄ dñm etiam famem
paterēt̄ expectabat vſq
ad veſperam Cum ſublevaſſet
ergo ihesus oculos miſeri
cordie ſue et vidiſſet miſe
rationis mtitudo. quia multitudo
maxima venit ad eū que
totius mundi ſignificabat
multitudinē contritu rentem
ad dꝑm. incepit conferre
cū philippo de tante mlti
tudinis refectione quēadm
criſoſt⁹ magis rudis fuit
et magis indigens mſtruc
tione et cognouit referete
andrea. q̄ dnus puer. mt
cos quinq̄ panes ordeaceos
et duos ꝑisces tm haberet
quos ex iubente m mediū
detulerut. ꝓpt ſpualem re

fectionem qua contmue a dño
habeant · non multu de corpale
refectione sbi pude cuabant
m quo aggruunt successores
eoꝝ qui de doctrꝫ sbi pude
non cessant Vbi crisostomꝰ
Addistm aute m hoc distri
pulor philosphiã · qualit
contepserut escam · Duodecim
em existentes qui q panes ha
bebant · et duos pisces · cotemp
tibilia em eis erant corpalia
et a spualibus possidebantur
Oportebat aute eruditi dis
cipulos exemplo · qui et si
paucꝫ habuerint · oportet tri
buere indigentibus Iussi nanq
discipli afferre quot panes
non dicit vnde mitigabimꝰ
famem istam · sed obediunt
confestim Et fecit turbas dis
cubere · id est ordinate ad come
dendu sede sup fenu id est
super herbam agri viridem
in quo ostenditur q loꝯ erat
aptus ad sedendu Vbi mui
tis pbarlo fidei turbazo qr
aluerit non sedissent ad come
dendu nisi credidissent mi
raculu Discubuerunt ergo
quasi mlia virorꝫ pfecto
absq paruis et mulieribꝫ se
cundum modu em hebraicu
soli vir a viginti annis et
supra numerantur · sed mulieꝝ
et paruli tacent Hoc autem
dicit euangelista ut appare
at manus mirabilitꝫ · Accepit
ergo ihesus panes et pisces
et manibus gloriosis et vene
rabilibꝫ que vim multipli
candi habebant · ut sacratis
simaꝝ manuꝫ tactu mul
tiplicarent ac magna
munera daturus prius
in cetu aspexit · ut omne
datum optimꝫ et domi
fectu de superno esse mo
straret ut patrem suum
honoraret · ut non virtute
elementari · sed celesti hoc
factum esse ostenderet De
inde orauit patrem gratias
agens · ut ostenderet quatꝫ
de nostris effectibus gra
tulet · et sicꝫ crisostomꝰ
ut informaret nos ad age
das semper deo gratias
cum vel in carne refici
vel in anima · et no prius
tange mensam donec gra
tias egerimꝰ ei qui cibu
hunc nobis prebuit · et
dat nobis escam in tempe
oportuno Summus etiam
benedixit ut sua benedic
tione multiplicaret sic
em in principio creati
ones rerum · Imbuit ce
aturis benedicens contu
lit illis naturalem virtu
tem · ut eo se iugiter na
turaliter multiplicaret
cuꝫ benedictione semel
accepta usqꝫ hodie fruc
tificare non cessant in
quo dat exemplu · q in
principio mense debeꝫ
panem deo offerre et
benedictione sup
ipm elicere · et hꝫ non de
bemꝰ ad mensam accede
vel cibu sumere nisi pre
missa benedictione Et ista
benedictione ut credi

vpus aliquibus verbis ex
plesit · quibus creatura
et sanctificauit et multi
plicauit · sed que illa ver
ba fuerint · euangeliste no
duit fuerunt · qui forte secrete ea
protulit · et fregit m gros
sas ptes · non studit p mi
racula · ut nos doceret pa
nem nrm frangere debere
et dare pauperibus et sic
multiplicatura est illa ma
tena mte manus dni sa
gentis · qua hoc plebis
virtute deitatis · cuius or
gana et instrumentu est
humanitas eius · Sedm ev
stor̄ multiplicauit panes
et pisces ad significandu
q tam mari grē laude
dignatus · fregit ergo et
frangendo multiplicauit
deditq discipulis suis sin
et panes et pisces multi
plicatos ut ponerent ante
turbas · nr signu q data
sut tempalia prelatis ppt
pauperes pascendos · et sic
per discipulos distribuit
id est distribui fecit dis
cubentibus · offitium em
prelati est ministrare · et
non ministrari · Post autem
panes et pisces dns utq
multiplicauit · ut omes
pro libitu suo comederet
et multa fragmenta supa
rent · vnde sequit · Vt aut
impleti sut quia omes
manducauerut et saturati
sut · quod significat celes
tem refectionem in qua
sancti plene saciantur ·

dixit ihc discipulis suis ut
fragmenta respdua colligе
rent · vnde postea cibu egē
tibus preberet · non sic dnus
epulo fecit · cuius reliquias
canes · non pauperes comedē
bant · cui hodie multi sunt
similes idem vel peius fa
cientes · in hoc quippe q turba
pauit · dedit nobis exemplu
ut opibus misericordie mlt
tamq · et licet hoc sit laboh
osum · ty est multu fructuo
sū · Collegerunt ergo et imple
uerut de reliquijs duodecim
cophinos hoc ē magnas
sportas que circulis p quos
brachia inferunt̄ in dorso por
tantur · Vnusquisq; em apto
implet cophinū suū · ut q
libet vnu super humerū ex
portare mirabile videtur
miraculu hoc dm miraculu
augmentatū est magnu em
miraculu esset · si de quinq; pa
nibus et duobus piscibus quinq;
milibus hoim saciatis mlt
superesset · Sed tenuit signu
nota admiratione · q non
solū quinq; milia hoim saciati
sut · sed etia tot fragmenta re
manserut · vnde duodecim
cophinos repleret̄ · hoc ergo
factum ad euidentia miracu
li facit q plus remansit qm
a principio fuit · Et sedm
ciritillu hoc factu est · ut
hinc esset manifesta ētifica
tio · q opus caritatis in pau
mos hilarem venerat retri
butione a deo · Et sedm theop̄
vt addiscemus · quatum hospi
talitas potest · et quatu augeat̄

nra · cum indigetibus subuici
mus ¶ Illi ergo homines aliquid
de ratione habentes cum vi
derent potenciam diuinam per
effectu probata q fecerat
signu alias non audituq; m
quo probaut se esse deu · quia
illa multiplicatio per yehzeu
facta multu defuerat abista
dicebant magnificantes deu
quia hic est vere pheta · imo
sedm augustinu ipe est dns
pheta · de quo dixit moy
ses · phetam suscitabit vobis
dns de fribus vris tamqua
me audietis eu · quy sedm le
gis dem venturus est · i mu
dum ad ipm saluandu · sz
autem non venerut alij phe
te · sed solu ad demutrandu
istius aduentu · Vbi sciendu
q opus erat · ymmissus
m lege tumqua pheta ceter
excellentior · et ideo ipso
miraculo predicto ppls co
fessus est ritu esse de quo lo
quitur predictu scriptura et
sic confitebat eu esse verum
dom · ¶ Conspice igit dmm
ihm qualit indigentib; mi
sericordit condescendit et
subuenit · at omia ordinate
fiant · et qualit illos comede
tes aspicit · et m eoz notudi
tate letatur · et quo illi super
illo miraculo admirant · et
vnus ad alteru mde loquit
dicentes · quia hic est vere p
pheta · et pluq; aliq; ad lau
dem eius ptmencia · letat
et tum gratiaz actione ma
ducat · non solu corpaliter
cibu sumetes · sed etia men
taliter saltem aliqu ex eis
refectione perpetes eta
et tu a longe fame des
dem et miseria lacrim
prode · martu tamqua
mendicus extende · si
forte de dei dom et be
neficijs saltem moditu
quid meream; accipere
Vbi consideranda opi
moma · Virtus distipu
lor · dpi m duobus pn
mo m qualitate qua pa
ne ordeaceo vtebantur
quy est cibus iumentoz
secudo m quatitate · qua
duodecim hmi · et dpis
cum eis · et forte no nullu
de alijs distiptis eos co
mitati · non mi quidz pa
nes ordeaceos habebat
In quo notatur · mira m
lopia dpi et distipuloz
q paucos panes habebat
et viles · Vnde et frequ
cum dno pasi sit fame
In quo etia applicet qua
tum estam carnale con
tempserut · solis spualib;
mtendetes · Vnde sequit
Dicam; aute hmc quy
voluptati attendm; que
comedebant mabiles vi
ri illi et magni · et quan
titatem eoz que mseve
bant · et vilitate mense
eoz ¶ Et iteru Johannes
autem panes ordeaceos
esse dicit · non inamter
hoc enarras · sed tumore
superstitis eruditos nos co
tulcare · talis em pphet
mensa erat · et iussit e
sup semd ratere · phe

turbas erudies Non em
putruc corpa sotu vole
but. sed et hudm erudne
et aloco igit. et a mchil
amplus pambus dado
et pistibus. et ab appone
do otnibus eadem. et a
facendo couuua. et a m
thil altari plus prebedo
et humiliatem et primo
mam et caritate. et gloria
estmarent couuua eos
eruduit Et quod videba
m hereno udeus ee mdi
bile. direbant quippe nu
quid et panem potest da
re uel parare mensa m de
serto. hoc per opa ostendu
pt hoc et m deserto eos
duxit ut sme otm suspi
cione st hoc mraculu
et nullus estimet eo casu
tello aliquo ipe exorsterh
mfem aliquid ad mem
sam. hoc exposto. Voluit
eadm m deserto hoc m
raculu facere ut significaret
se esse ttu. qui quadragi
ta annis pauit popultu
m deserto qui patribus eat
missus Item m signu
futuri. qua m religioe
et statu multor. vbi nec
estimatu nec metu pas
cat deus seruos suos. vn
stm theop Addistemus
eo maculo pbetator
nou fieri pusillanimes m
coartationibus pauptatis
Et bene pambus pauit
ordeaceis. qua plenis de
licatus non hic. sed m fu
turo e gustandus Duo
ties autem dnm legim⁹

eo pauris pambus multas
hom⁹ turbas pauisse no tm
o mirandu. qui atim bene
randu. Non est miru qua
pauit sed potius venerandu
qua facere voluit Cum eo
michilo cuncta creauit. non
est miru si eo pauris pam
bus multas turbas pauit
Instruc per quos panes
quos libri moysi. per duos
pisces pphete et psalm m
telligunt In hys em tribus
stituit lege pphetis et psal
mis totu vetus testamentu
complendu per quos aut
mlta viror dmn sequentiu
designatur actiui omnes.
quos sensibus et exteriorib⁹
que possidet bene vtentes. per
mulieres vero et pusillos signi
ficant mfirmi nondu pugne
idonei qui nuo sunt mdigni
Hm ergo predicti recte quos
pambus atutur. quia tales
nere est legalibus adhuc pre
ceptis mstruu nam qui mu
do ad integru renunciat. qua
tuor sut mnia. et septem pa
nibus refecti. hoc e euangelica
pfectione sublimes et spi
tali sue gratia dcti Cui ergo
m hoc couuiuo dm. tutudmodo
viri fuisse dicutur. mstice
morientur ut si qm sanctus
sit dns gustare dipderam⁹.
uri id est fortes contra tep
tationes stimus. vir em a
viribus dict et viror nomi
nibus scptura sancta designat
conspicimus qui vnius tempta
mento vicerit Cui ergo te
nam dm manducat virtu
te mentis et sensu vir esse

debent. non in concupiscenciis
emolliti. sicut femine. nec
puerile sensu habentes sicut
pueri. Per discubitum autem
et sessionem corporis intelligitur
quies mentis qui enim a deo
spiritualiter passi desiderat. oportet
quod sedeat id est a curis
superfluis et turbacionibus con
quiescat. Secundum beda quoque
super fenum discumbentes domi
nicis pascuntur alimentis. qui per
continencia calcatis concupiscenciis
audiendis implendisque dei
verbis operam impendunt.
Fenum enim carnem significat
secundum illud. Omnis caro fe
num. nec ad mensam dei dig
ne sedere poterit. qui carnem
per servitutem spiritui non
subicit. Qui ergo vult refici
pane gracie spiritualis congruum
est ut sedeat super fenum. id est
ut dominetur corpori suo et
mortificet carnem suam. Sal
vator autem non nova crea
vit cibaria. sed presentibus be
nedixit. quia veniens in car
ne non alia quamque lex et
prophete predixerant predicavit
et ea misteriis gracie gra
vida demonstravit. Respexit
in celum ut illuc dirigendam
mentis aciem ibi lucem scien
cie. doceat esse querendam.
Sed tripliciter impeditur quis
ne oculos sublevet ad deum
primo quando nimis occupatur
circa sensibilia. id est terre
nas divicias. quia tunc ocu
lus fedatur pulvere avaricie.
Secundo quando occupatur circa
delectabilia id est circa carna
les delicias. quia tunc oculus

excecatur igne concupiscen
cie. Tercio quando occupatur
circa sublimia id est circa
ambiciones mundanas. quia
tunc oculus obscuratur fumo
superbie. fregit quoque et ante
turbas ponenda discipulis
distribuit. quia clausa sa
cramenta legis et prophecie
sanctis doctoribus qui hec
toto orbe predicent patefe
cit. Quod autem turbis su
perat a discipulis colligi
voluit. quia sacraciora
intelligencie et sacraciora mis
teria. que a rudis capi ne
queunt non sunt negligenter
obmittenda sed a discipu
lis domini et eorum successori
bus inquirenda diligenter
et illis qui ydonei sunt a
lios docere committenda. Nam
per cophinos duodecim
apostoli et sequentes viri apostolici
et doctores figurantur foris
quidem hominibus despecti
sed intus salutaris cibi re
liquiis cumulati. Cophinis
enim servilia et rusticana
aguntur opera et officia. et
deus infirma mundi elegit
ut confundat forcia. Est
autem cophinus secundum ysi
dorum vas ex virgultis fac
tum. ut de iuncis vel vi
minibus. aut foliis pal
marum contectum. aptum ad
portandum purgamenta
et ad servilia opera. Unde
in psalmo de ioseph dicitur
manus eius in cophino
servierunt. Sicut autem pau
ci panes et pisces fracti
in multas reliquias excre

nanie sc cibus verbi dei q̃
tomagis distribuit. tanto
magis multiplicat. Nec
a casu sed ex dīna dispo
sitōe impleta sut vij. coph
i. sedm numerū ordinatos
mer data sut turbe fragme
ta et reliquie verbor ordi
per apl̃os erant per mundu
portanda. et pet. eos cibanda
anima pascenda. quy bene
ny esse dicitur. quia fides
sancte trinitatis in qua
tuor mundi plagis pet. eos
erat predicanda. Unde am
brosius hic vero panis que
frangit ihesus mistice qui
dem dei verbu est et sermo
de ore. quy dum dividit
augetur. de panibus enim
sermonibus omnibus po
tulus redundatem alimo
niam ministrauit. Dedit
ergo nobis nobis voluit panes
quos nro dño tribuant. ore ge
minatur. hec ambrosius
Moraliter per apl̃os intel
liguntur prelati. per quos
panes ordeacei. quos bo
na spualia quibus aia re
ficitur. in pnti Quat
tuor in domo principalis
plet esse multiplex panis
soluret paupertati. famulo
rum. dominor. et aucto
ritas in domo dei que est
ecclia sunt diuersa gra
nu spualium. Primus e
panis natalis et abstinere
tempalis. hic est panis pau
per ad e pero. huiusmodi
panem tribuerunt dñs ecclia
pertatoribus qui vere pau
pes sut. de quo in genesi
dicitur. In sudore vultus

tui vescēris pane tuo Et in ysaia
Dabit tibi dñs panem arctum
et aquam brevem Istum pane
debemus pauperibus erogare. si
volumus ꝙ facta nra deo sint
grata. aliās ei nra o
pera deo non placent nisi ele
mosinis ornata sint Secun
dus est panis penitentie lac
rimalis hic est panis famulo
de quo in psalmo dicit. fue
runt michi lacrime mee panes
die ac nocte Et iterū Cibab
nos pane lacrimar. et potum
dabis nobis in lacrimis in men
sura. scribit apostolus. ds est
pro modo culpar. quia quis
homo delectatibus est in peccis
tantu debet se affligere in lame
ntis penitentie. Hunc panem dat
dñs per prelatos penitentib⁹
in dicendo ad contritionem
et iungendo penitentia Ter
cius est panis intellectualis et
doctrinalis. hic est panis filio
rum de quo in euangelio dicit. no
est bonum sumere panem filio
rum et in ecclesiastico Cibabit illu
pane vite et intellectus. Hunc
panem mistrat dñs fideli
bus per prelatos et curatos.
verbi dei seminando. et unu
quemq; pro modulo suo pas
cendo Quartus e panis eu
charistie sacramentalis. hic
est panis dnice de quo in e
uangelio dicitur Ego sum
panis vivus qui de celo de
scendi Et apl̃us probet aut
tempm homo. et sic de pane
illo edat. Hunc panem dat
dñs per prelatos mundis. et
pro dominatibus. quia in
mundis et malis non est dan

dus ¶ Nutrit est panis desiderio
nis mentalis · hic est panis ar
dor · licet em panis familiaris ha
beat in domo sua pane bo
nu · tamen anxietas inquieu
entibus queritur melioratem · de
quo in psalmo dicitur · Panis an
gelorum manducauit homo et pin
guis ¶ Duo autem pisces dulce
dines hos panes siue spes ve
me et amor dei · uel intellec
et operatio · quia sine eis nullo
istor panis est sapidus ¶ Ist
vero quinq panibus et duobus
piscibus refint dns anima
in pnti effectue et platus
mysterio · d · apis fidei · illa
aia apud quam inuenti fue
rint isti panes et pisces · ut
de eo dicat · est puer · unus
hic qui habet quinq panes
et duos pisces quem inuen
erit intellectus fidelis anima
a puritate inhereie puer · dn
qui in quolibet fideli terra ab
hodio peccati debet per pe
tencia repari · ad quod hoc
quendu requirit quinq pa
nes et qui habet illos est vere
puer exhilaratus ¶ Est et pau
perem sancti manducabit in
mensa dei · de quo in lectra
dicitur · Beatus qui manduc
cat panem in regno dei ¶ Et
de ista manducatione dicitur
in eodem ¶ Et ego dispono vo
bis sicut disposuit mi pater
meus regnu ut edatis et bibat
is sup mensam meam in reg
no meo ¶ Moraliter terra simul
et allegorice et anagogice ha
ciam quinq panes penetrele
doctrine et refectionis etne
¶ Moraliter penitere quinq sut

panes · silicet panes con
fessionis ex consideratione
peccati · panis affectionis
ex considerazione passio
nis dni quem ille comedit
qui considerado dm pas
sionem tocide et corpore
se mortificando subiit
panis compassionis ex co
sideratione defectuu et mi
seriaz proximi · panis
timoris et tremoris ex co
sideratione futuri supplicii
panis spei et deuotionis
ex considerazione dilatio
celestis gaudii et premii ·
¶ Hi panes isti panes sut o
dearii · ideoq sut ei amabi
lissime sumendi · panes
autem duo sut spes veme
et dilectio vite eterne · al
legorice aut panes dici
ne sut quinq libri mosi
ordearei · Moraliter in duobus
refimentes tamen spiri
tualem intellectu refimete
¶ Duo autem pisces sut dil
ectio spherie et dilectio
proximi · Anagogice vero
refectionis etne sut panes
quinq · ad quos suspiramus
et ex quibus refimur in et
nis quoz primis e pmia
dei secundus e pulchritud
visionis facien dei · tertius
est societas angelor · inter
quos societas est sors mer
citudinis · quartus est
consortiu sanctor qui tu
ne vegetat in celis · qui
tus est dilectio viteme ci
tatis · quia hic pauper
expimus · in omnibus hms
ordeum e · dilatio suspirat

ad ista Dulcedo aute duor
pistu consolamtu · ctutu
do consthetie et ctitudo si
delutatis duume Item pri
mus panis ordeatreus qua
lis odiemt peratori de'
pentetiu est contritio m
toide Secundus e pudor
m confessione · tertius e
reumtio m carne · quar
tus est oratio m mente ·
quintus pietas m opere
Duo vero pistes condie
tes ordeacei panes sut
timor qui capitur m sal
lissimo mali · id est peis
sem · et spes que ca
pitur m dilectissimo filu
luo padis · si togitatis qr
non sunt condigne pas
siones hui temporis ad
futura gloriam que re
velabitur m nobis Inspi
per mor aluter quinq pa
nes significant quinq q
dns dat nobis ad spiua
lem quinq sensuu refec
tione Primo dat presen
cia · quo pane refitur lu-
sus · du videt omia tra
sitoria esse caduca Se
cundus panis quem dat
sunt ptenta · quo pane
refitur · audituis qm au
dit q omia transeut ut
velut umbra et ideo spes
mt ei Tertio dat futu
ra · quo pane refitur
oderatus · qm cogitat mor
tem futura et infernu
pcula · et ideo se coprī
mt oribus vbi tuosis
Quarto dat spualem
eternu · scilicet bona celestia
quo pane saciatur gustus
q̄m ipse amorem cor ou
contempnitur Quinto
dat flagella quo pane sa
ciatur tactus q̄m per fla
gella monetur ad dilectio
nem dei et contemptu mudi
Et pisces sedm istu modu
significant cognitionem
que illuiat intellectu · et
dilectionem que inflammat
affectum Cognitio enim
tribus primis dat saporem
quia cognito pricipio mitel
ligit futura prudet et p
tenta recordatur Dulcib
similitudi duobus vltimis
dat saporem · quia diliges
deu pre amore et degus
tatione celestiu et m fla
gellis dm delectatur · Hoc
autem facto mudulo statim
compulit dns discipulos
ascende' in nauicula et
precede' transfretare ad beth
saidam ciuitate andree
et petri et philippi aplor
ut ab illo loco recederet et
donec turbas dimitteret
sub forma alterius benedic
tionis et valedictionis · de
lebat em separare se a turbis
quia sciuit q̄ veritum erat
ut faceret eum regem et
ideo se a discipulis inter
quos a turbis quebat sepa
rat Coegit eos quia non
libenter recedebant absq
magro suo · cuius secretate
et doctrina delectati · Unde
crisostom⁹ · Cum aut dicat

coegit multam distipulac-m
stanciam ostendit · qz non de
facili ab eo poterat sepaz
et hoc quidem · tum pter-
minuo affem quem ad eu
habebant · tum qua sollicita
bantur qualiter ad eos vem
ret Et sicom Cruo sermone
ostenditur · iuxtos eos a dno
recessisse dum amore preptc
rij · nec puncto quidem tempis
ab eo voluit sepaz fiere aut
quasi iuxti et retractatos a
posibli a dno recesserat ne
illo absente naufragia susti
neret Et qua xps erat
p missus reo futurus ideo
posteq confessi sut eum
xpm voluerut ac consecr
rem face regem · considerabu
cm qz ipe qui eos seruaut
posset oz necessitatibz sub
hestine et sub tali rege hr
debatur eis non posse egere
Putauerut forsan illum
sic remisse ut iam regnaret
et volebat quemre tempus
cuius quod ipe apud se vsq
in finem seculi occultabat
Vbi beda Turbe ipo tanto
mdculo melle dixerut pud
atqz potente · et id circo vo
luerut eu face regem · hoies
nampz volut habe regem
piu ad regendu et potatem
ad tuendu · Unde et crisostc
Nouit em ecclia qua tam fa
cilter multos fefellit · et
ideo sub ipo otiosam et resp
luxuriz et tristi mergnosam

putabant duce vitam qu
omnibus habundet et n
chil labor uel impensa
impenderet · et ideo cor
ruptam eoz nouit esse
intentione et non cohsen
cies repulite · otiosum et
gulosum · fugit ab eis · qz
quadus bonus vellet ei
non bene voluerut · unde
eciam augc · fugit cristo
cum eo voluerut facere
regem · omnia em bona
terrena contempsit homo
ppius ut contempneda mon
straret · omnia mala susti
nuit · ut nec illius quicquam
felicitas · nec ministis time
retur · aduersitas · Ideo
ego strenuator cordium coz
nostrz voluntatem eoz ·
postqua precepit discipu
lis transfretare fugit ipe
solus a turbis in montc
orare et grac patri pro
beneficijs age et nobis m
hoc formam dare · ita q
illi non prenderent nec eu
tuc quicquam potuerut ·
Requere autc tu euda
longe · si forte dignabitur
te vocare · uel saltem ali
quid de reliquijs refec
tionis et gracie tibi imp
tuit · Fugit ergo dns in
montem id est celeriter
astendit · nolunt em tem
paliter honorari · exem
plo suo nos docens et pa
nam gtuam fugiamus · et
in bonis que agimus

133
140

huam fauoris retributoem
ptemus Unde Crisostom⁹
Considerandu aute q̄ cu
dns magna opēatur di
mutr tui bas dores nos
nulquam gliam que a
multis est pſequi nec
attrahe multitudinem et
ut dict quis nolut reco
ab hoīb⁹ fied qua hu
miliatis viam ostendit m
sens Dedit utiq; nobis ex
emplu humilitatis et fugi
endi honores · et acceptandi
labores · qua quesitus ad
regnū et honores fugit
quesitus ad passionem et
mortem vltro se obtulit
ut stiuret exemplo eius
parati simus ad aduersa
toleranda · cauti ad blan
dimenta declinanda · et ne
nos aduersa fatigando de
ciant · uel ppera emolli
endo decipiant · crebris
poīb⁹ a dño implorem⁹
et eius auxiliu⁹ inuocem⁹
Omnes ergo humanam lau
dem fugias cum honore
tanquā venenū mortifer
et omnem cogitatū fugge
rentem tibi appetitū cu
iusq; altitudinis sub quo
cuiq; pretextu cauitatis
m̄ ppō principio et ortu
suo · uelut caput draconis
infernalis tam cito mor
tificet cū baculo crucis
preparā quoq; tempm ad
quecuiq; obprobria · quecuiq;
aspera pro dei nomine

quecuiq; aduersa

sufferenda · et m̄ despnd tuo
galideas · tempm talem vere
et ego corde reputas qui me
ruto ab omnibus despni de
beas · semp tibi xpi humilitatis
et diuissimam passionem
reuocando ad memoriam
qui regnū fugiebat cruciem v
luntarie est amplexus om
confusos contempta asten
dit utiq; dns m̄ monte pe
lud m̄ loco celo promoue
Inuenis ut ad sublimia vite
virtutū culmo astendamur
et celo proximi esse cupiam⁹
et orare · ut s̄ bene orare vo
lumus mentem sursū a ter
renis leuemus · et solus ut
non m̄ strepitu sed m̄ loco quieto
oremus · et nos totos et vi
res nras ad deū colligam⁹
Et bene subiugit ista duo
stiuret solus et orabit · quia
soluto animo et vtiq; est
oratori sedm illud · tu aute
cum orabis intra m̄ cubi
culū · et clauso ostio ora pa
trem tuū m̄ abscondito · habes
hic exemplu triplex · stili
cet a terrenis retrahendi · o
randi et nobiscipis parandi
Et est notandū q̄ ordo · quia
ordinē precedit dimissio tu
barū · dimissa em turba sti
licet tumultū hoīm · affectionū
cogitationū · astensionē
astendit m̄ monte ad oran
dū · et comitatus soluto
quia solus astendit ad mu
tione orandi · et sequitur
nobiscipis paratio · quia neppe
facto solus erat ibi in quo

dat exemplu qd homo post
sermone uel aliud opus
bonu debet a turbis recede
et tumultibus et redire ad
locu solitudinis. ut ppios
defectus qui contrahuntur ex
conuersatione cotidiana cu
hominibus recolligat et ab
stergat. defectus vero si quos
fuerint de ipsa asserbat.
et debet ascendere in montem
ad orandu. ut deu orando
queerat. non em debet orare
in terremis desiderijs carne
nam sedis bedam. qui de di
uinis et honore celi ob
secrat. et in infimis carere
nules ad deu queas mentis
debet etiam sibi vacare ut hau
riat quod postea docendo
effundat uel orando exoret
hinc datur intelligi qd cum
dns sedet in monte cu discy
pulis suis. et videt turbas
ad se properantes. descendit
de monte. et cu ita inferno ad
loca turbis patuit et deinde
fugiendo honore regnu ue
nit in montem solus ascendit.
Unde crisostom. faciebat ihc
hoc. ut nos erudiret ne neq
turbis commisceri cotinue.
neq fugere multitudinem
semper. ad alterutrum vitiu
fuge Conspice mee dnm ihm
quid fugit honoru et ascendit
in montem orare. videlicet
docens mundi prospa fugere
et contra ea deum inuocare
et quo queat sola solitaria
et vadit ad ea. affligit se.

et vigilias longas impedit
pnoctans in oratoribus.
et se humilians coram pa
tre. mitredit pastor. fide
lis pro oubus suis
rat em non pro se sed pro
nobis. taquid adioratus
in et mediator apud pa
trem orat erad ut det
nobis orandi exemplu
frequenter inde discipulos
monuit et hic ope copio
sius Non orat ut mitigatu
deus. quia sic ei orare no
competit. sed inquantu ho.
et sic ei competit. quia
adhoratus in fructus est
et ideo pro peccatis nris mitti
pellat Oratio.
Omnipotens ihu xpe fac
me oculos mentis
a carnalibus desiderijs terre
nis diuertere. et a mu
danis ambitionibus ad te
sublevare et sup femineas
malas voluptatis. tempa
libus possessionis. et mundia
lis gtie discumbe. ut me
reat sacriad quidq spualiu
pinu refectione. strictu
timore dnm iudicij hor
rore perpendo. dolore contri
tionis. pudore confessionis
et labore satisfactionis
ac duobus piscibus. sa
lutare strictet apposuit. et
desiderio in melius reformare
di. quos puer. vnus scili
cet humilitas habet que
graciam et gloria meret
in solet amen.

De ambitione et quibusdam aliis clericorum et religiosorum defectibus Capitulum lxviii

Circa premissa meditare et considera quomodo dominus vere et non ficte honorem regium fugit et declinavit. non sicut illi qui ne apud homines vilescant recusant ore quod corde desiderant. Sunt enim multi et potissime religiosi qui dignitates se non appetere simulant. sed cum offeruntur manibus et pedibus promptissimi occurrunt et leti suscipiunt. immo et quandoque voluntarie se offerunt. Sunt etiam ex hiis aliqui qui in dignitatibus positi fingunt se velle eas non habere. sed nichilominus per se et per mediatores procurant et occasiones querunt sollicite quod possint in ipsis officiis remanere. Non fuit huiusmodi simulatio et fictio in domino prout patet ex eius facto. Misit enim discipulos per mare. nec cum eis navem intravit. ne turbe eum inter discipulos querentes. et deinde ipsis non advertentibus. solus in montem ascendit. et sic manus eorum evasit. Vide cum quanto studio et cautela fugit et declinavit honorem. Exemplum dedit nobis. ut et nos ita faciamus. Non enim pro se. sed pro nobis fugit. Cognoscebat namque quante sit temeritatis. si ad honores aspiremus. Honor enim de maioribus est laqueis et gravioribus ponderibus ad subversionem animarum sive sit honor prelationis sive potentie sive scientie et similium. Vix enim fieri potest quod qui in honore delectatur in periculo vel precipitio non sit. Vel quod de peius iam precipitio collisus. Ambitio enim est virtus pessima ac causa et radix multorum aliorum vitiorum. Multos quippe hec passio sic excecat ut etiam ea que multis aliis manifesta sunt ipsi non videant. sicque in foveam primo culpe deinde gehenne cadant. Et quid prodest eis si mundum lucrentur universum. seipsos autem perdant et detrimentum sui faciant. Sed forte blanduntur sibi aliqui ambitiosi sub specie lucri animarum quasi sic melius possent intendere saluti aliorum. quibus bernardus respondet. dicens. Utinam quisquis sic intrat si fieri ~~potest~~ posset tam fideliter ministraret. quam fiducialiter se ingessit. Ac difficile fortassis et impossibile est ut ex amara radice ambitionis suavis fructus prodeat caritatis. Sed heu coir

ambitio

~~De ambitione et quibusdam aliis clericorum et religiosorum defectibus Capitulum lxviii~~

hodie honor· et non onus ḡtia
et non pena attenditur· et ho
noris nomen non virtus tenet²
Vnde bernardus· ¶ Curritur i
clero passim ab omni etate et
ordine· a doctis puer et indoc
tis ad ecclesiasticas curas tacꝫ
sine cura rem quisq; virtuosꝫ
sit cum ad curas perueneri·
¶ Multi non tanta fiducia et
alacritate curent ad hono
res· si esse sentirent et onera
¶ Quia profecto meticeret
nec ad tantum laborem et periclo
quamlibet affectaret inpu
nas dignitates· Nunc vero qua
sola attenditur ḡtia et no pe
na· pudet esse clericus erubes
citur· in ecclia· deus vilescit
estimat et ingloriosꝫ quo
cuiq; eminentiori loco no fue
rit sublimari· Idem etiam
bernardus quasi subsannando
alloquitur ambitiosum· sic di
ces dage ergo quis durissimi
uidicii huius quis presul fiet
et potentes potenter tor me
ta patientur· ostendat sup
bia tua semp· sequere rapie
tum· omne sublime predeat
oculꝰ tui· festina multiplicare
prebendas· in archidiaconatu
vola· deinde spira ad episcopa
ne ibi quedā requiem habi
turus· quis sit ultus ad astra
¶ Cuius progredientis miser ani
mi ab ultimo gradu sit tanꝫ
grauior Regis ira sit paulā
tim decidet· sed tamquam fulmi
nis impetu vehementi qua
si alter satanas subito de ce
lis ruet bernardus· Vnde
et ieronimus retamur ad aspec
tum· timeamus lapsum non
est tanti gaudii excelsa
temuisse· quam temere
de excelsis recidisse· nec
ieronimus· ¶ Timeat ergo a
liquis et se corrigat ne
apud homines exaltatus
et ad tempus falsis floribꝰ
bonis· apud deum himili
etur et meritum veris
pereat tormentis ¶ Qua
to enim maiori honore sub
limatus quis fuit tanto
maioris virturis debito
rem fuit aut maior supplicio
subiacebit· Nonnulli em
sunt quasi quedam ingenia
ad augmentandum ignem
in futura pena Vnde in
sessione¹ nonnulli siquide
magnitudo eius qui non
digne vixit honore· cu
mulus incepit esse pena
nec corruptionis¹ ¶ Et tur am
biosus illam requiem ha
bebit· sicut nec impii ha
bere voluit ¶ Cor enim am
biosi nunquam quiescit
sed uel honorem quē no
habet appetit· uel quem
habet anxie timet· et
sic diabolus cor eius semp
mouet et rotat· tamquam
molendinum quod nunquam
pausat ¶ Et nota certa hu
iusmodi materia q̄ preter ipsum
am et alia mala· que se
quuntur non sine gravi pec
cato committuntur· sicut ad
huc quedam mala quibꝰ
hodie multi quasi non ma
la· sed licita esse nunt multi

135
142

mplicantur ¶ Nmu matu
est qua plerisq; antequa
poretur promoueo ad dig
tates et etulas ecclesiasticas p
se et per alios solicite que
hud. nec vocatione huiu
eopetant. sed ambitiose p
uenitur hm male atteditur
testante apto qui aut Nec
quisq; sumit sibi honore
sed qui vocatur a deo tã
quã aaron ¶ Quatuctuq;
em suffitces quib fuerit
et virtuosi. pferto non
ent digniꝰ si non assuat
iutus Nam tu quis ho
noris primatum ambit. ec
hoc solo efficitur indignꝰ
qua indebite psumit. hm
dugꝰ Et tatus supior sme
quo respublica non regit
et si bene administret. indecet
tamen appetit. Unde et q
gonus virtutibus polles
toactus ad regimen veat
virtutibus vero patuus
nec coactus accedat ¶ De
hns qui esse in patrimoniꝰ
op ingeniu sit dicit ber
nardus Audi quelas dm
quid sup hac temeritate lo
quatur. hi inquit regna
uerunt et non ego me. prin
cipes exiterunt et ego no
voraui eos ¶ Quid istud te
meritatis. vino quid misa
me ubi timor dei. ubi mo
tis memoria. ubi reuerem
metus et tribulis expec
tatio iudicij. hec bernardꝰ
Unde si aliquis ad primũ
locu in ecclesia eligitur
tolerabile est. luret pticulariꝰ
quia sicut bernardus. non
omes qui vocantur ad misteriu
eliguntur et ad regnu. sicut
patet de saule in regno. et de
iuda in sacerdocio. electis a
deo. sed si se ingerat pcurado
se eligi damnabile est et
pniciosu omino. Nemo em
debet eligi nel promoueri seu
prefici. nisi de quo spus sctus
inspiraueric. alioquin non
spiritu sco iuuta fit. Uñ
nota q; cu sctus ludouicus
rex frãcie a quodam deuo
to quereret cur epi modo sicut
olim sancti non essent. ille
ut creditur nutu diuino re
spondet. quia tue epi p muo
catione et inspiratione spus
sancti ab electoribus canonice
elegebantur. nunc vero per
supplicationes et pcuationes
aliaꝰ de eis pcuratur. et ob
hoc modo sancti non sunt sicut
olim communiter inuenitur.
¶ Quo audito rex dixit q; de
cetero nullatenus pro aliquo
supplicaret. Non solu aute
qui ad curas et dignitates se
ingerut in piculo sut. sed etiã
qui ad eas cu delatione ac
cedut. uel in eis cu delatione
pseuerat. Unde gregorius
Nimis quisq; supbus rector
tociens ad culpam apostate
dilabitur. quoties preesse
hominibus delectatur. honori
siu singularitate letatur. hm
autẽ hec dicit radix pul
lulat in corde regentiu nisi
eo imitatione illius. qui de
spectis angelorũ societatibus
dixit Ascendam super altitu
dinem nubiu. et similis ero

Nis.

altissimo Unde magnope cu
randum est ut qui regendis
hominibus ppositus apud se pen
set · qua ad satisfaciendu di
stricto iudici de sua tantumo
do anima vix sufficiat · et qui
regendis subditis promptus est
reddende apud eu rationis
tempe ut ita dicam · tot solli
citudis habet Nam cu esse
nut uidere libet huius vide'
tur uidere non libet · Ru
merali cu tulpe nequeunt
que habende potestatis amo
re ppetrantur Unde gregorius
Nam dicit qui videre est sed
cu esse uidere libet · cum
videlicet non gradu redar-
guendis et ad voluptate non
ad fructu utilitate ppo
sitis Cu aut vide' tur uide
re non libet · de numero
reprobo se esse non dubitet
Gibut cu electi tur de ipsi
one uidere gaudebut · qua
appinquat eoz redemptio
sit reprobi de ipsone uidere
dolebut qua appinquat
eoz perditio · Unde et alio
loco euangelij dns dicit
Ve id est eterna dampna
tio · vobis stridet minuet ·
qui diligitis primas cathe
dras Non dicit qui habetis
sed qui diligitis non ait gra
tis eos qui huius utuntur ex
officij ordine · sed eos qui
het dum habet amat uel
dum non habet affectat
quod predit ex ambitione
Ve quippe in scripta sententia
notat eterna dampnatio
nem et iehenne supplicia

sed heu humus seculi pegri
nationem et presentis exi
lium Unde cristoforus hec
dicto ve semper mi septu
dicitur de hiis qui non
possunt euadere futuru
supplicio · Solent namq; am
bitiosi se excusando quas
allegare illud aptu et fa
cere Cum ep̃atum desi
derat bonu opus desiderat
Cui bus respondet pe
tr opus est bonu · sed de
siderare est malu Cui et
hoc pt quis autu suas
bona rem fructu · qua autu
bona res ppter fructu malu
est · Unde aptus ipm opus
tamquam bonu et fructu
osu comendat, sed vero
ipm desiderare tamquam
malu et vanu condem
nat Cui ergo patet ex
opis verbis et ceteris scri
pturis · qua ambitiosus
non e in statu gratie et
salutis · pluret hoc etia
ex quibusdam rationibus
et causis · qua in tot hu
mis defectibus · nullus
reprehenditur ambitiosus
locus excusationis · et pro
hoc graue ei imminet pe
riculu pdurios quidem
per infirmitate uel ig
norantia · aut in toto aut
in parte ppter excusatur
Cui ambitiosus tm pre
esse libet per nullu defen
ditur Non quidem per
infirmitate · qua diuina
tu gregis libet suscipi

et tenuit et ideo aliquando
est in grege fortis preter
esse debuit. nec per igno
rantiam. quia magistrari
alios assumere et tenere
sibi placuit. et ideo igno
bare non debuit qui magis
esse voluit. Talem ergo
stilicet ambitiosum. et cer
tatem eius valde plangere
debemus. quia homines ad
dei imaginem facturam ipm
luciferum ut supra per gra
ciam deitatis imitari vi
demus. Et quia ambitiosus
in tanto versatur periculo.
ideo qui scienter talem eli
gunt vel promovet aut in sta
tu suo tenet et defendit
graviter deum offendunt. et
si principes eius culpa
batur. Unde timendum est
benefactoribus ambitiosi ne
cadant cum eo sicut consorcien
tes luciferi cohedes ut cum
illo iuste maledicta pestis am
bitionis tota mundum religione
ornamentis et scandalis tor
mundo pleni. non solum clero
nos. sed et in religiosis. De
ergo imperis. ad quos plan
ctus quibus dns se imprecatur
vina transferunt qui per bre
ve et meritu huius vite suc
cumulant quos vera plangere
debemus ad dignitatem
et honorem aspirare. nec
pro illis laborare seu etiam
tentare. deum timere postposito
non metuunt. Secundum ma
lum est quia sepe carnales
amici in beneficiorum collatione
aliis melioribus et dig
nioribus preferuntur. quo-

promotoribus de damnationis
sententia commutatis. de
qui edificat sion in sanguinibus
civitatem pro amore carna
li promotione. et corpus et
animam eternis exponunt incen
diis. qui econtrario pro eorum
liberatione extremum digiti
tum ad horam ponerent tor
mentis. Multis quidem pre
latis privat diabolus amico
rum numerum multitudine ut eo
rum carnali affectione et pro
motione obstruat dignitatem et
sanctitatem. Sepe natis ne
potes prelatorum et alii carnales
sunt amici qui ante ipsorum pre
latorum promotionem non appa
rebant. post promotionem de
apparere incipiunt quasi una die
stilicet promotionis natis videant
Sed super hoc pt ecclesia di
cere illud psalmi Cunctis gentibus
mittebat istos. Ego sterilis et non
pariens transmigrata et capti
va. et istos quos enutrivi
Ego destituta et sola et iste
ubi eram stilicet ante prela
tionem. Unde aut quidam
cum factor orbis prudenti
femine clero. Ad sathane no
tui sunt isti tui nepotes. Im
mittes qui in promotionibus am
icos carnales preferunt. factis
et operibus suis illud psalmiste
dicere hereditate possideant
sanctuarium dei. Et ideo ti
mere habent maledictione
que ibidem sequitur. nam
non solum ecclia et al[illegible]
ecra [illegible]met scripsit
imptant sepius cum
orant dicentes Deus meos
pone illos ut rotam et sicut

stipulam ante faciem ipsius ca-
cat ignis qui combuit illud
et sicut flamma combuerit mon
tes ita persequeris illos in tem
pestate tua. et in ira tua tur-
babis eos. Imple facies eorum
ignominia. et quere. et nomen
tuum dne. Erubescat et con
turbentur in sculo seculi et con
fundant. et pereant. Ubi no
ta prisone de quodam ponti
fice immis ad carnales auctis
sato. que statim post mor-
tem eius ostensa est cuidam
legato ecclie in ira una post
ro Cuodam end mane cum
idem legatus exoratus a
semetipso vellet orare ut con
sueverat. submissus est cuidā
lectus in suffitle auctus. ta
petis circumseptus in came
ra ubi quiescebat in que re
sidere videbatur ipse defuncti
ad modu pontificis ornati
et in gro leus. multi de ge
nere suo per eum primo et
dotati chboram ducebant
et cantilenas lugubres can
tantes in duc modu pclama
bant. Valeducta primo et
exaltatio tua. tu enim es p
dutorius mee causa. Ille ve
cuidam aspiciens respicies male
dictione simul eius imprecabatur. dicens. Valedicti vos
a deo. quia pres vos tra
ditus sum igni eterno et
ber
diceris. cooptoriu
aureū elevauit et
flamma de lecto cum
fumo fetidissimo astendu
et sic ipso disparuit. Ver

autem ipso cuncto legato
angelo sibi referente ides
ostensa fuit ut ipe a simili
abstineret. qua defuncti
successor futurus esset.
Post hec quodam tempe
quidam pontifex aliqui
promotus carnalitatis amore
immis intentus ad eo infir-
mitate in qua per medicos
neglectus fuerat mortis
est propinquus. quasi de sa
lute corpis et anime despe
ratus. Unde plurimis cir-
cumstantibus et audientibus
subito abstulerunt medi
corpus. et anime animam
sine qualem retributionem
de amicis habuit quos sic
carnaliter dilexit et pmo
uit. Que et hodie multi rel
giosi carnalitate immis se
quentes. non ea que spiritus
et dei sut. sed que carnis
et diaboli sut. in electrom
bus suis sapiut et magis
corpi. quam anime prudere
solliciti sut. Unde ens pos
sibile sit deum deuotum
quis voluptatibus corpis
satisfaciat. cum vir deuotus
quis voluptatibus animam
affligat ut sit simul cum illo
thesaurum in bonis dies suis.
et quasi de alia vita desperans
recipiat bona in vita sua.
ac si sic necesse ad astra ha-
tales similes illis sut. de
quibus seneca sic dicit Cum
dim voluptatibus et ipsis
quis. quibus in consuetudi
nem adductis cavere ne pos
sis. et ab hoc misericordia

ꝑ eo ꝓcuerunt ut illis que
fuerint ſtipuanda fiunta ſint
neceſſaria hmōi enim talibus
ꝑficiatur ꝓt quod de quoda
ꝑtre factum eſt ℣ Quia cū
quadam vice meliuſ ſoluto
ſe reſeciſſet · mox ſequen
diabolus ſibi aſſiſtēs ten
tem eum ſuauiter quaſi
manibus contrectando de
mulcet et quaſi cū ſubſanado
dicit modo bene · modo bñ
Ille autem diaboli illuſione
intelligens · penitentiam
de hoc exceſſu egit et ad ab=
ſtinentia conſuetam redijt
ſtudiū etiam verbū ſtabiret
modo bene · modo bene poteſt
dici cuilibet in hac vita ꝑ
perato vel delicate viuēti
et ſimiliter illud euangeliū
et quidem in hac die tua q
ad pacem tibi · nūc aute ab
ſconduta ſūt ab oculis tuis
ſtabiret mala futuri temꝑis
℣ Certum malū eſt · et ꝓcul dubio
cauſa mala mouente et
alliciente indigni et quaſi
etiam male et noſtēs ordi
ad eccleſiaſtica beneficia ꝓ
mouent · Et magis ꝓfecto
quā eccleſiis magiſtros vti
lium iudex quā communi ꝓ
uidetur · nec ſiunt clerici
vel prelati deo · ſed mundo
Unde magna ruina e multi
ut in domo ſua officiales
vtiles ꝓſtudi · ſed parua ru
ra eſt eccle ut in domo dei
miſi ſit idoneos miſtros
et heu quaſi nulla miſtro
rum eſt electio · ſic tamen
miniſtri boni ſepe cū magno
eligantur conſilio Prothdolor
ſepe magis miſſi ſuccedūt aſſu
mūtur ad ſtatū clericor et
ad eccleſiaſtica beneficia eciam
curata · quā ad ſtatū mechā
corum vel ad aliqua hmōi of
fitia ℣ Cum enim mechanici de
beāt nouerit neceſſe eſt ut ad ſuū
officiū ſpectantia ſciat vel ad
diſcat · ſed clerici in cleri
bꝰ fallit ℣ Duo ergo tales ꝑ
ignorantia · poterunt excuſari
maxime ſi ad dignitates et
beneficia curata fuerint ꝓmoti
modi bernardus ℣ Cū igno
rancia excuſare poſſit hoiez
qui ſe magiſtrū inſciens et
doctorem inſipientiū ꝓfitetur
℣ Aliud quippe dicit quid ꝓmo
uetur · pcte a diabolo ſupra
templi pinaculū elevatur cū
diabolus quaſi ſubſannādo tur
loquitur ℣ Si filius dei es mitte
te deorſum Iohn inter filios
dei computatus es · iam ab hmōi
qui te non cognoſcit videris
eſſe quod non es · Hic igitur · ut
quid inde lauderis · inde glo
riaris habearis et inde mag
nus ab hominibus videaris ſi mit
te te deorſum ℣ Eadem tam
ꝑ vid diabolo · qui ſuadere ut
hmōi quiſq; indigni eccleſie
ſe ſibi ſubmittat ℣ Et revera
hi tales ſemp deorſu ſe mit
tunt · quia ſolas dignitates · dig
nitates et gloriam querentes
eo die deteriores fiunt ℣ Primo
loco es enim talium in quacūq;
dignitate quaſi ſupra templi
pinaculum conſtituti · ſe ad

.nō.

ꝓsuasionem et cōsiliū diaboli de
cepti⁹ mutuū · qḥ ꝓpter carna
lem affectionem uel alia cau
sam malam eos execrante · ta
libus cōdescendendo eos ꝓmo
uent uel eoꝝ ꝓmotionib⁹ ac
quiescūt ⁊ mea quippe pon
tur in tecto et lath o in scalis
coram ꝑplo · non ad sui bono
rem sed ad derisionem · sic ena
est de indigno in ecclia ex
altato Unde ⁊ Seneca loco ig
nominē est apud indignū dig
nitas Ut aute dicit gregorius
Necesse est ut is qui ꝓest que
exēpla subditis ꝓbeat sol
lerter attendat · et tanto se sti
met ꝓne quanto ꝓcesse ⁊ Ideo
ut idem dicit · non debet hom
diuitum sustrepe qui nesciit ꝑ
mittere Unde bene Ruendo ꝓse
nequit ad hoc elongatus · ut alio
rum culpas corrigat · qui quod re
prehendere debuit ipe committit ⁊
terendo Quid quippe est ut qui
nescit tene⁹ moderamina vite
sue indecēs fiat rue aliene
Hec greg⁹ ⁊ ric et ysodre apud
multos etiam religiosos ꝓhe
cessionibus et in ꝓuisionibus
timore dei postposito / ubi sus
pitio est pusillanimes et dignitas
ac dei amicus qui se et alios
saluare studeret reprobat⁹ /
et barrabas latro iniquus
id est malus et indignus ac
ꝓpri hostis qui se et alios in
anima perimit eligitur Unde
qui in talibus ꝓmotionibus
furendo uel consentendo ad
habiles sui ꝓpositi facto ut
conferri eis indebite debuit Ne
hui sed barrabam ⁊ ideo ti
meant tales ne alienati a ihu
saluatore · partem sortiantur
cum barraba latrone Tales
quippe sic electi sunt subditis
magis in ruinam et scandalu · qui⁹ in resurrectione et
bono exemplu · et hoc fer
me in tu ꝓlatoꝝ contigit
totam massam subditoꝝ ꝙ
dam capitis egrotat cetera
membra dolent ⁊ egrotant
quidem · sed non sanantur
cum morbi nolit metangere
habe⁹ indentur · et in tali re
manentes per eos quoꝝ
interest debite non corrigunt
⁊ Ideo heu iam apud plu
res de capite facta est cau
da · de priore posterior · et
de magro discipulus et ꝓ
timam ꝓ non diabolo ⁊
time habet homines in cul
pabiles ne ministra per
eos negligenta ad supernū
iudicem querelam suā di
rigat et ille vocet quem
nome eius sustinet iusto
iudicio suo ꝓmittat suam
sup prelatoꝝ rectitudi⁹
indurat ⁊ istud in multis
talibus factu notum et admi
sa frequenter fieri videmus sed
quidam misericorditer sic sue exten
di ꝙ nec corrigendo defectus
suos voluit Unde talia fla
bella procedunt / et ideo sepe
grauia eis supueniunt
⁊ Quarto malum est quia
unus beneficio⁹ no non
contentus in alio⁹ cleri
cum dimittit et dampnū pria
beneficium et alius ꝑ sui cleri
ipe ꝑ promissa et permuta
tionis mebrat ⁊ Quapeꝝ
cum necessitatibus sui trahu
tur quod diuine tentatio
detrahit et multitudinem facit Unde
multitudinem ⁊

Nō de pluralitate beneficiorum

Nō.

Franc

135
145

est quod comr dicitur. Ed
quid deluant reges plectur²
deum Et quod peius est
inueterat vnius ad vnū ēra
beneficiū minus ydoneus
plura occupat et quo vnum
quamuis modicū vno officiū
implere sufficeret plura mo
rpendia sibi vendicat.
Hec quidem beneficia ha
bentibus parantur vagandi
et delinquendi materia. di
uinus altius et hospitalitas
in ipis beneficijs minuitur.
ecclia comodis et honoi
detrahitur. que per hoc in
spualibus et tempalibus
multiplicē collabuntur. Sed
esto q tales habeat dispen
sationē sup pluralitate bene
ficioz. nūquid dispensatoez
habē potest sup pretrati
one predictoz malorū. Hec
quidem mala tanta sut q
sola ad dampnationē sufficiūt. et reu in infernū de
trudē possūt. Ybi vnus ut
plures in beneficijs. erit
vnus ut plures in tor-men
tis. Stat sētm bernardū
supra monte excelsu. val
de diabolus ducit quibus
etiam oīa regna mūdi
et eoz gliam ostendit. et os
tensam si prudentes eū ad
orant dare promittit. Et re
uera postq auaricie sue
consuluerūt multa beneficia
adepti sut. eū adorant
eū colut et venerantur
eū quasi deū sequunt² et post
eū in tenebras demergunt².

Hbi nota quedam exempla de
hac materia. Guilhelmus pa
risien epus in theologia re
gens collocationē fecerat ma
gistroz. Et ppōsita questione
de pluralitate beneficioz. pol
lenti et longa disputatione
ptractu est. Duo beneficia du
modo vnus vix sufficiens pau
perem valeret ab vno tenen
tem salute non posse hoc de
terminauit predictus epus. hoc
omes alij magri theologie
determinauerūt. Exceptis duo
bus scilicet magro philippo
parisien cancellario. et ma
gistro arnoldo postmodum
ambien epo. Quid aute de
dicto philippo contigerit au
diamus. Agonizantem i morte
dns guilhelmus epus tanq
bonus pastor visitauit. rogas
eum ut singulari opinioni
de pluralitate beneficioz re
deret. et oīa beneficia sua
vno excepto in manus ei⁹
resignaret. Sed renuit dicēs
se velle experiri vtrū esset
dampnabile beneficia plura
ab vno tenere. Quod cū esset
ego sū et post paucos dies
dicto parisien epo in terra et
miserabili forma apparuit
dicēs inter cetera ppter plu
ralitatem beneficioz se esse dā
natū. Similit aliud quidam
eiusdē magne dignitatis apparēs
cuidam post mortem suam
dixit se dampnatū ob hanc
solam causam. quia duas
tenuit pbendas. Super hac
eadem questione Robertus
romane ecclie cardinalis
et magr in theologia inter
rogatus. morti tradimus.

exēm de plūre bnficia

.Nō.

respondit ꝙ uiro iam migrato
a uita · ꝙ mortale et damp
nabile est plura tenere bene
fitia hoc idem sancte memo
rie petrus cantor parisien
et dixit et scripsit · hoc idem
magr guiardus camerarien
epus uerbo hmoi confirma
uit Rollem miquit pro toto
auro arabie una nocte duo
benefitia detmē · et hoc ppt
distrimen meerte uite ¶ sup
hoc eciam narrante bernar
do quondam dn papē pe
tentiario cum beate meēre
gregorius papa nonus mē
rogaretur si posset de plen
tudine potestatis tu plura
benefitia detentoribus dispe
sare · respondit Non possum
miquit nisi tantum sup dila
tione detrimentu dispensare
¶ Quod forte ideo dixit qꝛ
ut ipse est plura mala ad
uerad grauia et sequtabilia
inde subsequuntur super qu
bus faciendis dispensatio
cadē non uidetur quia prin
cipi nullo casu conceditur ¶ Ꝙ
ergo est sapiens qui se fallat
et tanto distrimini cōmutat
¶ Esto ꝙ multa dicat hoc et mi
ri alii cōtrariu opponet
hoc solu cum mortale ab au
gustino doctore inuidiatur
diuinis periculo aut morta
lis pene distrimini se committit
¶ Hec et hodie multi religi
osi non solu grangias sed
et ecclias non sine aiarū
periculo sibi uicarios mit
tere solliciti sue depo
nentes se periculo reddere
rationis de animabus ecclia
quaꝝ decimas et fructus
percipiunt ¶ Cuius matu
est quia plerique in benefi
ciis non residentes et fruc
tus eoꝝ proprietes debitu
pro hiis laborem uel se
ruitu certis non impen
dunt ¶ Gaudent et se iactit
quia habent tot florenos
sibi apportatos · sed timeat
ne florem eos ad infernū
portantes · frustra enim se
iactant habere beneficiu
uel meritedem cuius no
exhibent operationem ¶ Ꝙ
esto ꝙ tales habeat dispe
satione sup absentia uel
non residentia · nunquid
dispensatione habē pote
runt sup penis et malis qꝛ
mutendis · que sequtabi
liter sequuntur eo ꝙ
absentia et negligentia
¶ Et ideo bene dix esset si
haberet curatu in tor me
tis · sicut excusando se di
cut habere in benefitiis
¶ Cui enī residē nolunt
in benefitiis · timē habet
ne residentia spretui ha
beant in tormentis ¶ Et
hoc magis deb. inquit pre
lati et curam habentes a
nimaꝝ quia eo illoꝝ ab
sentia maius sequitur
periculu ¶ Dauid inde eo
tus pastores sed multi mer
cenarii sut · quia non lucru
animaꝝ sed mercedem

Exim

tempalis comodi aut lu
cri uel honoris queruꝫ
sic bene congruit illud
Bernardus Vbi aut Re
tribi clerice · mors in olla
mors in homi deluꝝ. pma
cm ipli comedis ac si pa
nnus sufficit' videretꝫ
Cumprus ecclias tuos gra
tis habe'te reputas · sed
bonu erat magis federe
et mediare / Et utiq ·
Indignus laute et lana su
mat' si non pastu oues
si non vigilat in custodia
gregis / iudiciu sibi mandu
cat et bibat Quid tibi
insipies deluse sapuit qd
dulcie ille cecos delectat
oculos · quibus meris ta
grane iudiciu · tam dure
terre remeritu obligas
ratiom Vniuersa sqnde
ris ad quadrante nouiss
mu exigens Ihec bernar-
dus Et iterꝫ sup illo ver-
bo ysaie · pma pli mei
comedent Cuius dicat
peccz pma exigit et pec
catoribus debitam solli
citudine non impendit Ipse
dabis michi de suo ipos
toru qui non plus timet
let subditoz Vaticandis mac
cabis · qm̃ virtus extra pa
dis Vbi quis orando flet
tat uam · Quis ydiet hmoi
placabilem dnm · Lemora
loquimur · gramora gra
uius manet iudiciu christi
ppi sut et scriptum est
Nonbrati misedut de bois
dm qui dno honorem no
deferut Ihec bernar dus

Sunt aute quida qui ecclias
et ouibus suis ppriis deliciis
alius deseruiut ecclias uel
pdicat ipsis sed per hoc de
negligentia ecclias et ouiu
suaz non excusant apud
deu qua reddet rationem
de omnibus usqz ad quadra
tem nouissimu Allegat ena
quip non possidetes qz m ecclie
sias eoz sut rebelles et tiran
ni uel infideles et hmoi In
quo exposi magis redarguunt
qua videt lupu et fugiut
cum tamen pro illoz et ec
clesie utilitate debeat et tue
potius respde' Ric et hodie
multi in religione cura
animarum habentes · clausu
quasi carcerem fugiut et
ad cathedra ecclesiastica tra
et ambulando ea quasi in
qz dissuerut pastu timetes
qz lupi et uagis eoz pedib
pitiant in tenebras exteriores
Nonn quidem religiosi
patres urbes et palatia se
inquietes solitudine petebat
dicetes cum seonimo · oppidu
michi carcer est et solitudo
paradisus · sed isti dicti solitu
dinem deserentes · urbes et
palatia queruꝫ · quasi mira
se dicentes · solitudo michi
carcer est et oppidu paradisus
Unde talibus bene competit
et de eis scribi posset quod
de quoda homine post morte
eius quasi pro epitaphio q
dam describitur sic scribit ·
Dum fuit in mundo per me
dia vixit eunde · hec post
mu dies · hec sibi prima

Mō.

quest ¶ Sexto malu est quia
multi fructibus beneficiorū
et bonis ecclasticis abuti no
metuut · ac patrimoniu xpi
et res pauperū in vsus sup
fluos et illicitos conuertūt
¶ Quantucūq; cū vtiliter-
ū beneficio quis laboret ultra
tamen victū et vestitū sibi
vendicare non debet ¶ Cuiꝰ
amplius est pauꝑm est · Vnde
per hieronimū ¶ Sed esto studiose
quis et fructuose laboret ·
Vinat de altario ut almeria
et quibus legatis habes hys
contentus sit ¶ Non superbiat
non luxurietur · Denigꝝ non
diuitijs · nec eo clericatu di
cior fiat · non sibi de bonis
ecclie ampla palatia fabri
cet nec lectulos inde congre
get nec in vanitate aut su
fluitate dispergat · non ec
tollat de facultatibꝫ ecclie
consanguineis suis aut nepo
tes ne filias diuerum nup
tui tradat ¶ Res pauperū
non pauperibus dare · pau
perū eccl̄ie omnes esse dinosc̄
¶ Rec em ordinauit deus hys
qui euangelio seruiunt de eua
gelio que sūt habē debēt
as aut ornatū sed victū aut
aptus de eo · ut iudicauit ꝑ
tentū · alimenta corpo-
ris grate vestimenta aut m
centia libidinis et quibꝰ
tegmentis non quibus ornē
aptipe ¶ Et vtere ad pauꝑi ad mo
dum sue qui non que sua sue
que de ¶ Diligere mundū
non possut pauꝑes diligē
xpm quia manus dederūt

mamone ¶ Intuere quomodo
mendus mendi et diuiti
cus tu amicti varietatibꝫ
tamquā ꝑcedes de thala
mo suo ¶ Rome q̄dā pia
talid repente ebrius p
cedente aspexerūt ꝑsonā
ponus putabus q̄ ꝑsonā es
¶ Inde vero hanc illis ex
uberare existimas vera
effluentia · Vestiū splen
dorem · mensaꝝ lucui
em · congestum vasoꝝ
argenteoꝝ et aurēoꝝ
nis de bonis ꝑsone ¶ Inde
est q̄ illa pauper et mops
et nuda rōnabiliter face
misericordia meruerit hospi
da · euangelius · ꝑ hoc
non est hoc tempe ornare
ꝑsonam · sed spoliare no
est ꝑ custodire sed ꝑdere
non est defendē sed ex
ponē · non est instruere
sed ꝑstituē non est pascē
gregem · sed mactare et
devorare · dicente de illis
dno · qui devorat plebē
meam ut escam panis ·
et quia comederūt turbā
et loqui eius desolauerūt
¶ Hec bernardus ¶ Hic et ho
die multi religiosi bona
monasterii in abusū non re
uertūt · et diuitem pur
pura et bysso induti mi
strando querūt ad mundi
cū · non quod vtilius · sed
quod subtilius · quemadmo-
dum quod fictius expellat
sed quod splendius copellat
et de eodem dicte epula
ri condie splendide volut

139
147

et pro carnibus a quibus abstinetur studiu[m] sue m[u]ltibus et deliciis vanis ponit. et sdm q[uo]d de quibusdam dicit[ur] plus m[u]ltis mone. q[u]i salubrem[en]te studen. quod sdm[u]m p[ro]p[ri]e non est delitias referre sed vnam m[u]lta com[m]unitate vnde et augustinus dicit si a carnibus temperant ut alius escas et delitiosis p[ar]atiois et pretiosis inquirat multitudinis at. Non em est hoc simpe abstinenda. sed nimitate luxuria. Isti non intelligut q[uo]d in his habundat accipiut quia pena pro singulis exoluet. et quia him se glorificant nec in deliciis fuerut tanquam de tormato et luctu habebut. Prima multe mestre nur. et pseudo pastores hec attendere et. qui plus de scripis erat sanctis q[uo]d sibditis. Idem subditis erat infirmus soluti fuit. plus sibi indulsit luptatibus q[uo]d subditis necessitatibus condescendit. Et ideo sepe dicit[ur] mei te nam dirit a deo castigat flagellis. sed intelligere nolut. Inde hec flagella predut. conquestes est q[uo]d de propone. sed tacentes de causa moliete. sdm illud quod con dicitur. pauper puer et conquerit[ur]. sed causa tacetur. Et ideo erat iusto dei iudicio tales in mi tate deseruit ab alius ut sicut fecerut. fiat et ipsi et prima hoc sapere et intelligerent. et se emendari et ipsa prima p[ro]latu est. quod predicti sepe est animadu. est male dictu curiositatis vitiu. a quo tam ni faciendo q[uo]d vitandu tanquia a venenoso serpente est omnibus de seruis abstinendu. Curiosa enim quis facit et quis est vti volut. modo vidit et seruiut alia nalis sue ornamenta mundi et blasphemia dei. Cui vero ni puritate conscientie intendit vitio. nimiu quod ni faciendo nel vitanda se audet hoc fece sedare. fit em pericolosu et valde magnu vitiu. Homo qua tempus ad laudandu deu conceptu ditur. et contra ipm in vanis expenditur. Multo em plus de tempe occupat curiosa opus q[uo]d em expediat. et hoc valde iniatu esse nulla quis ignorat. Secundo q[uo]d faciendi est causa vane glie et iactantie. Et quoties cogitat. et p[ro]ponit. ut mente revoluit. etiam quando non opatur. ac etia q[uo]d diuinis intende debet ut pulchrum opus faciat. Io quoties illud aspicit. et inde se reputat. et apud alios reputari vult et se iactat. Certo q[uo]d etia ei hoc fiunt est causa. et occasio superbie. Talis em deo ingratus superbie nutritur. et magis intenditur. Nam sicut rudia

vitiu curiositat[is]

et grossa sut hyuditatis fome
tum sit curiosa et pulchra
sut sylue nut metu. ¶ Quar
to quia est materia et occasio
retrahendi animos a deo Ita
stim gregorius ¶ anto quis
a supno amore disiungit
quanto mseriis delectatur
¶ Quinto quia est concupiscentia
et voluptas oculoz ad m
chitu eis talia curiosa va
lere videntur msi ut exinde
oculi pascantur. et per con
sequens etiam animus exeis
distrahatur ¶ Sexto qz inter
alios est laqueus et ruina
Nam talia reprimentes multis
modis offendere possut uel de
testabiliter appetendo et stu
dendo concupiscendo uel detrahendo
et maledicendo. seu aliis scan
dalum et malu exemplu in
de trahendo ¶ Septima ergo quo
circa deus offendi poterit. in
tequam illa curiositas deleta
sit ¶ De omnibus aut illis of
fensis spe qui tale opus seu
uel fieri procurant est in cau
sa et per consequens in culpa
Circa quas multa ex tali cu
riositate pueniut ¶ Octauo
et aliud malu valde quia cu
riositas directe obuiat pau
tati ¶ Et vltima omnia predicta
est hoc malu valde quia tan
ta est quod leuis ac vana et
inconstantis animi est iudicium
et superbie in corde latentis sig
nu ¶ Hoc aute malu curiosita
tis non solu reputur in clericis
sed etiam in plerisq religiosis
¶ Nudam cm ecc valuerit

ut quasi contempta atque
patria simplicitate et hu
militate. honestates seculares
in multis ad vsu ptinen
tibus admiserunt. et diabo
lo adulterante cum suis sa
tellitibus in religione mo
durit Vnde non videntur
filii religiosi veri et legi
timi sed potius adulteri
qui a sanctis patribus
degenerantes. adulterinas no
uitates et curiositates adin
uenerunt. et quales sut talia
opera fuerunt Vnde de eis
illud vulgatu dictu potest
¶ Qualis erat mulier. ta
le coquebat olus. similiter
ergo diaboli sut. qi opus
eius faciendo sibi seruiunt
¶ Et ideo pter multa de mun
do tale opus quis facere de
bet. nec velle pro se fieri
etiam si gratis fieri. qua
nulla de causa pcto est co
senciendu et ab offensa dei
est omnibus modis abstine
du Nam ut dicit anselmus
Omne peccm peruersum
onem deum dehonorat
Qui ergo peccare est deum
exhonorare. hoc homo fie
non debet. etiam si necesse es
set pecare omne quod deus
ho est Malum ergo valde
quomodo homuncio. cinis
et puluis tam audaciter deu
et tantam maiestate psumit
offendere Vnde bernardus
Pangit montes et flumina
et tam tremendam maiesta
tem audet mutare pulus
culus Vno leui flatu dispe

genduſ et mme recolligeduſ
Et ſ ꝓpter nullu aliud curo
ſ facere debeꝫ · quato magꝭ
offendis ſ ꝓpria motu ad ꝓ
lam complacentia talia facie
potes magis complacꝫ ei creā
ture · qm̄ creatori Et ꝓmissꝫ
igitur apparet aliquātulam
m quali et quato periculo
sit hodie status clericoꝝ et
quanta per eos venerit stan
dala quilibet ꝑsecutione
sustinant m ecclia Illi enim
pere ecclam ꝑsequunt. qui
vinꝭ et malis exemplis
ꝑsequuntur Illi acerbis sm
gluem fundut qui optm
quantu m ipis est mlore
dedut Unde bernardus
Et dns ꝓpriu sanguine de
dit m pretiu redemptionis
animar · nonne tibi videt
grauiorem sustinare ꝑsecu
tionem qui suggestione ma
la exemplo pniciosꝫ stan
dalu occasione auertit ab
eo quas · quas redemit ab
illo qui sanguinem suu fudit
Et uteru Quis obsecro lau
eoꝝ audius clericis acquir
temporalia · et meliꝰ vtiq
acquisituus Cum tantum
fastum videat laici m suppel
lectili eccliaꝝ · nonne pe
eos potius mutantur ad mu
dū diligendu qm̄ negligen
du · quodue cura tepidi Et
mundū predicatis contēpnen
du contempne tu ꝑsb. et
ad ipm est tractus talibus i
mitabis Da voci tue vocem
virtutis · sonat vita verbis
et statim erit m ore tuo suauis
et efficax sermo dei et pe
netrabilior omi gladio ancipiti
Non sic profecto est sed sicut po
pulus sit sacerdos · sicut laicus
sic et clericus · Utrique cupit
utrique diligit mundu · et ea q
m mundo sunt · lautius tu tame
cum labore · sed clericus sine
labore potuit possidē totum
mundu Consummare voluit
cupiditatis et superfluitatis hom
sed non laboris · Peccare voluit
sed non flagellari tu homo
Unde timendu est q flagel
lentur cum demonibus Quo
seculares non expendere et
substantia sua vulendo luxu
riose · etiam m prima sacerdo
tu · quo non intenderet ut pa
rentibus et lenociniis huius
seculi · quo non essent mo
lentes et elati · cum tantum
fastum · tantum insolentia
videant clericoꝝ · Nonne
m presentia eius irreuerenter
ab utrisq clemosinis paupm
De patrimonio crucifixi xpi no
stris coditis m ecclesiis sed
pastuis pelues · imprimatis
tarnes · adornatis equos Et
vere m capitibus omnibus om
plateas dispersi sut lapides
sanctuarij · Platee late sut
et lati est via que ducit ad
mortem · Lapides ergo sanc
tuarij id est sacerdotes sunt
m capitibus uel capite id e
m introitu latas uias doc
cent eos populos per prauas
exemplā ingredi vias latas
que ducut ad mortē et de
mergut m profundū infernū
Dolor capitis m membra re
dundat Et merito clamat

sancta ecclia hodie · ecce in pace
humanitudo mea amarissima
vulta est hodie et longe gra
uior quā credi possit persecutio
sancte ecclie et talis incubu
qualis non fuit a principio
adultis modis persecutus est ea
diabolus · sed nūquid diabo
lus · sed nūquid grauius quā
hodie · quia nūquid fuit ma
ior pdicto oppressor nec lobe
nor at secutor · transgressio
dauned preceptor · ecclesia
incipientem persecutus est per
tyrannos / pficientem persecuta
est per hereticos / iam letam et
florentem prequit p motus
illicitos / hec bernaidus · adhuc
autem vnd de cleris in fine
subiungo exemplu · Clericus
quidam in synodo epi pre
dicare compulsus angustiabat
non modicu quid nam digne
posset coram tot ecclie prela
tis predicare · dū assistens
in oratione rogaret · venit ad
eum diabolus et dixit · quid
angustiaris istis clericis pre
dicare · Dic eis istud · et non
aliud · Hermetis mitem
princeps salutat ecclie · let
domes nos · eisdem referimus
gras · qua per eos negligen
tiam ad nos fere totius mun
di deuoluuntur · qua cū ipis
prelatis nobis eos subdi
tos pariter offerimus · Minus
quidem tibi duco · sed altissimi
ussione coactus · cūq̄ vera
ista sint · status preul dubio
ecclie demonstrat · quy multa
trud malos · que in mundo su
stinere superbie · auaritie · luxu
rie compatione reppit in
clericis et prelatis · Vide mo
deratos · obitis et reges mag
nos · vide duces · comites et
barones · mehil videbis in cor
cultu et apparatu tam sin
gulariter · exquisitu et pom
poso · Loco · auaricia stat
tendas · nullam mercatoro
nullam cuiuscūq̄ talem repe
ries · Cuy tamen heredes
legitimos si haberet tolerā
luor infamia videtur · De luxu
uria vero eoꝝ mehil diffi
nire presumo · nisi q illam
solus nouerit omnino · qui
cor eoꝝ et corda struxit · et
est deus · Qua quidem luxu
uria valde terre debuerat
eos quorundam clericoꝝ ex
empla · de quibus nouimus
dam subito et mynse in la
trina et fetore virtutum sua
rum dam terminasse · et que
dam in ipo actu simul cū
fime oris expirasse · Et si
quaeris de gula que forme
tu est luxurie · mue mes
pprium semen in anno vix
primus fere · sed clericos
hodie in sabbato quasi de
licias affluere nos et ne in
deus veri sabbati ignaros
quos clericos in hoc satis mi
ramur · in festis diebus
deliciosus communes · ne
aliter diem festum nisi plu
scule se nigligitet · repa
rantes · Unde Jeronimus · Ad
superbia spiritus est demonio
rum · mulieribus · luxuria
pecudibus · auaritia mer
catoribus · ex his satis
e monstrio · quod est malus
clericus · similiter · in re

hgnes ꝓ mecmet ꝓtenꝰ ꝺ
ꝑm inonstru ex hmoꝝ ma
lꝝ compostꝰ ¶ Tmꝓ ꝙ tm
ꝓsꝺet est ſuꝑbꝰ et tm
thesꝰ ſup diligenꝰ ꝓcessꝰ et
quietꝰ modꝰ omnibꝰ m
offino romane ¶ est eciam
ꝓp tm hoc concupiſcere
eꝝ dnm dꝰ quietꝰ ſꝓ
quenter ocaſiones ꝓcuꝺi
tꝰ et ꝓfligatributꝰ ¶ ſt
mſiger qꝓ concupiſcen
cia oculoꝝ et auaritia ꝛ
tatꝰ ꝓ quꝫſtu faciendo
ꝺiſtuꝛbet et qualtcuꝫ tem
ꝑlia acquiret nel acquiſ
ta retinet ¶ et quia m ſcꝛi
bit hec tria ex quibꝰ om
untur omia huius ſeculi ma
la nam teſtante ioh̄ne
ſm̄e quod est m mundo aut
concupiſcentia carnis aut
concupiſcentia oculoꝝ aut
ſuperbia vite ideo ex pactꝫ
habet ꝓ retributione con
digna omia ſecula altꝝius
commoꝺa ¶ Qui aut ꝓt
ꝓꝺicta mchr̄a ſtribenꝫ
trascitur talis de ꝓpꝛio
hmoꝝ ſtr conficit ꝓbles
em cui ꝺeus ꝓhibet ꝓmeꝛe
mdiuſ fuerunt ſeꝛui et
cum aliter euaꝺere non poſ
ſit ꝛeſpondem ꝙ de talibꝰ
ſibi coſtrictꝫ non facuꝫ
et hec est malꝫ coſtrictꝫ
ꝓua ꝛeatꝰ et ratꝰ con
trania ¶ Vnde notandu ꝙ
quadruplex est coſtrictꝫ
ſcilꝫ ꝺuc bone et ꝺuc ma
le ¶ Oma est bona et tranquil
la et hec est illius qui pec
tꝫ ꝓpꝛia plnit et cōmittenꝺi
ꝺiligenter ꝛeſugit ꝺe qua
m ꝑsalmo · huius vn cui no

mpetrauit dns petꝛm ¶ Oma
autem ꝙ ꝛpe nbꝝ mpetꝛare
ꝺeꝛeant ſta est quasi nom ſuꝫ
¶ Secundꝫ est bona ſed tur̄ba
ta que ſt tranat non tamen
m ꝺuleꝺine ſed m amaꝛitu
ꝺine ꝛepugnate cōſtꝫlatꝰ
ata ut ſua ꝓꝺuatur et ꝛꝛa
recta ꝓꝛata vita longa tꝛiſ
tꝫa ꝺiutꝛno plorat ꝓꝺiꝰ ꝛeſ
cribꝰ agꝛeſt et tamen ꝛtinet
ſe ꝓfecto tꝛiſtꝫis ¶ Sed audꝛet
hste a ꝛpe cum agꝛeſſ ꝛoſ est
qui ꝓnuntiatꝰ vnde m tempe
tationibꝰ vndiſ et illud ꝑsalm
ſm̄ ꝛpe ſm̄ m tꝛibulatione
¶ Terꝛa e mala et turbata ꝙ
non ſm̄ timet peccatu quꝫꝺo
ꝺe pꝛtꝛendi m ꝓꝛato et mmuſ
timet ꝺei offensa qm̄ pꝛo
mittꝫmam ꝛe qua m ꝑsal
mo · In opꝛibꝰ manuu tuaꝝ
comꝑehensꝰ est petꝛꝰ ¶ Et
ideꝛm ꝓmple ſtuꝺet eoꝝm
mmonꝝma et ꝙꝛet nomen
tuum dne ¶ Tꝛꝛa tꝛa e mala
et tranquilla et ꝓp hoc ſpme
ꝑmulꝰa ¶ Ista nec timet
ꝺeum offenꝺꝛe nec homi
ꝛem ꝛeuerꝛetur ¶ Scandalizatꝰ que
cum venerit m ꝓfunꝺa ꝑ
catoꝝ · contemnꝫet · et ꝺeo
m pcto quieta manet ¶ Sed
mchil est quo tanꝛ ꝓuocet
mentꝫ mdiuſ ſtruit cum ſe
cuꝛitate peccare et non ꝺeſiſtꝛe
a ꝓꝛio ¶ Talꝰ est conſtrictꝫ
ꝓbꝛ ꝺam qui tum ꝺ ant
et male fecꝛit ita ꝙ eꝛuꝺ
ſtꝛictꝰ nec ꝛatione rerum
ꝓſſimꝰ · ꝓꝛ ꝓpꝛio ꝺei timoꝛ
ſcilꝫ · ꝙ non fecꝛit ſibi con
ſtrictꝫ · putaꝛet ꝙ ꝺeuꝰ m nu
ꝺꝛando · eoꝝ ſequat ꝺpm

orem fantasticum et phitonicum
ustrinam

Oratio

Domine ihu xpe qui super
bis resistis et humilibus dis
gnam da tuis famulis dignitatis et regiminis pro bono o
bedientie studium et sine am
bitione substrahentibus et ser
uo pfectis mentibus gram in
presenti et gliam in futuro
et resiste ambitiosis et superbis
quas tu primus ne prosperi
tent in cepta ut neq; possint
hominibus delectent neq; ho
noris seu singularitate letent
sicq; tandem illuman et ad cor
reccionem a pestifero vicio am
bitionis desistant et tales esse
desinant ut te miserante in
eternum non pereant amen

De eo q̄ dns sup̄ mare ambulauit
et petro ne mergeret ereo &c hymn.

Interim autem q̄ dns o
rauit in monte solus
nubes illa in qua erant
discipuli in medio ma
ris iactabat fluctibus
et laborabat in remiga
tione quia ventus erat eis con
trarius Circa quo aduerte q̄
supmanda sit vpi absentia
qua illi qui vpi societate ca
rent temptationib⁹ exponu⁹
Considera igitur eos et q̄ pius
compatere si in magna sunt
angustia et tribulatione dem
postquam eum eos muasit et re
pus nocturnu est et absq;
dno suo sut Cum autem a
sero et deinceps quasi per
totam noctem laborassent
viderunt eos dns deambulans
sup mare laborantes
quarta vigilia noctis de
monte descendit et ambu
lans supra mare eos appro
piauit Dividitur autem
nox in quatuor partes
sdm quatuor excubias
seu vigilias quas faciu
in castris excubiores et
per vices quatuor sibi suc
cedentes Quod diligen
ter animadu et nos omnes
dominicis contritos et
tacentes Secunda inter
pestium est quando
ad surgendu uel operandu
terra gallicinio et tuc
excitatur gallus ad can
tandum Quarta autem
nu quia tunc lucem fu
dere solet vigilia vero
quam hore habet quia ut aut hieronim
staciones et vigilie multa
res in terra dormientu spatia
diuidentur Patet ergo q̄
quasi per totam noctem
piscatus fuerut et pene
iam nocte finita dns ad
eos venit Et non mer
sed demu tamen eis sur
rexit quia et si ad hom
difficile videtur amictu
tribulatos tandem tu eos
consolari et corroborare
non desinit Vbi theophy
Promisit autem dns pisca
tui discipulis ut piscem
paretet Inde non statim
eis astitit sed per totam
noctem patienti promisit
ut doceret eos patientiam
expectare et non a primo
principio dns astitit
sed in fine promittit magis
nos esse in medio procellarum

A in tribulationib⁹ spem subsidii et
auxilii nisi quo non in principio.

ut eqanimes in tribulationibus
stabiliores fiamus et ut ad
ipm solu respiramus qui po
tens est ex inspexatis nos
liberare Cum dñs intellexis
suamus qbi prude non pote
rit. tut salus dñi adhuc
Considera mee dñe quo
sanguine ex virginea longa
et gratione pleua solus de
scendit noctis tempe predic
tus de monte laboriosa et
facie petrosa et rebementis
ti compate. et quo vadit su
pra milia formis pestiferis
non infusis predictis sicut
super terram. non quidem
assumpta agilitate. sed ex
pia gratuitate et aqua
sanctitate munerate. cognos
cit eum creatura sicut erat
tortem cuius erant potestati
subiecte sue omnes tribula
tiones mundi Unde mira
culose hoc fecit. sicut quado
prefo mathei vii go peperci
et qui maneto cepit solidi
tate perclausa dicit dns
mundum Tu autem ego mit
tit nauu. discipli vidētes
eum turbari sut. et pre ti
more clamauerunt. putan
tes esse fantasma. et appa
ritionem rei non existentis
nel alienus spūs notebe vo
lentis. et tamen na vide
rant eum tanta miracula
fecisse. qui credi deberent
hoīm super aquas posse ā
bulare Et quia ut ex hoc
apparet pue fidei et ami
dei erat preterea volebat
id est ad modū volentis
se babebat. eo modo sicut
post resurrectione suam
ambulans duobus discipulis
simul et longius ne. qua
hoīm cognoscebat. tales enim
apparitiones fiunt con sidm
dispositionem intentionis hoīm
quibus ostenditur Deo enim
ad horam preterire voluit ut
dilata gratia magis grata fo
ret. et liberatio dulcior esset
Et et simul se longius re. ut
te sequentem attendet Et beng
mus dns amplius eos vexari
nolens ne absorberent a timore
quia spe est omnibus mortan
tibus cum in veritate. statim
assecurauit eos dicens. habete
fiduciam scitote liberationem.
contra desperationem tribulationis
ego sum scitote liberator non
fantasma nolite timere et pos
sum vos de periculo aqueo en
pere Sedm hieronimum non
dicit eis quis esset. quia ex
voce sibi notum poterat ad magnū
augmentū. nel ut intelligeret
ipm esse qui mortui diceret
qui et venit me ad vos Ubi
cognoscebant
scriptam eius propter tenebras
statim autem in voce cognouerunt
eum et timor solutus est Unde
et Sequitur Cum autem homines
nel demones nos per timorem
mittuntur more. imitamur
dñm dicentem Ego sū nolite
time. id est ego semper assisto
et sicut deus protego et nūq
prosequo Non poterit in me
fidem pro falsis terroribus
Sine petrus more vehe
menter surrexit et stimula
tus cupiens ad dñm venire
et illi propinquior esse dixit
Dñe si tu es scitote liberator

et saluator iube me venire ad
te super aquas ¶ Quasi dicat
dñs Jeronimus Quia semper et
illuc sibi dabitur Inde sequi
fiet deinceps quod necesse est ga
ne ¶ Et venit ille ihs Iesus et
manu ut veniret · et conspica
de dño potentia misericordie ma
re · cepit et ipe super ma
re ambulare · ut ad illesu pos
set venire Fluctus motus et
super aquas mundane pressu
ras per contemptu · sed fidei
et timoris quod ut veniret
ad dñm saluatore quem
tantum eum desiderabat dep se
ctatum et nolebat expectare
aduentu eius usq ad manum
sed videbat certum super aqua
obluctus pre amore dei aque
pericula Vbique prenuit fortis
sime et ardentissime fidei
fuisse monstratur ¶ Recessum
profundissimo pelago se se de
disse in fidem certissima et
duo habere ¶ Credebat enim salua
torem meum omnia posse et in
abil mundi de potestate in ma
re qui in terra eum credebat
habere ¶ In hoc miraculo
multa apparuit · et non sola
depressa virtute diuinitatis su
per aquas ambulauit · sed ena
tura eadem virtute de pro
prio ¶ Sed postea petrus
videns ventu validu et vehe
mentem timuit ex infirmi
tate hominis et turbatus et ce
pit submergi timore mersus
fuit · fidei aderat · sed hesi
tatio infirmitatis in profundi
tate habebat · Quapropter mare dum
eum ambulare fecit ut deus
virtutis sue potentia ostenderet
meritis fuisse ut ipsum in
firmitatem ex nostra ne putet
se equalem deo et suspectum

Reliquit ergo paululu tep
tationis ut sta per ordine
augeatur fides eius ordi
tis se dño imperio posse li
beri ¶ Et cum respisset mei
us statim dñm misericord
et dextera dñi eum ne mer
geretur erexit ac manu ex
tendens dixit ei modice fi
dei · quare dubitasti In hoc
enim pietas fidei in petro
apparuit · quia ex quo ad
precepta dei super aquas
ihesu ambulauerat de
vento contrario timere non
debebat Inde cristus
Vt ergo monstraret qm
non venti impetus · sed il
lius modus ordinatis perfidia
operabat subdit · modice fi
dei quare dubitasti In quo
manifestat quia neq ven
tus nocere potuisset si fides
firma fuisset Modice fi
dei erat petrus respectu
eius · quo expediebat ei
magnu timere et ardentiu
respectu me fidei · Inde le
uitimus ¶ Et ante petro
quu confidenti saluatorem
confirmat dicit dñs Ego
sum ubi me venire ad te
super aquas ¶ Et prudentia
terruit · Inde modice fidei
quare dubitasti · quod no
bis diligenter est quu huius
modice fidei et imperfecte
quidem habemus principia
tum autem dñs natu
re ventos et tempe
states et omnia sint pote
tie sue Inde deprecatus se offen
dat dñm creatu · sicut inde
ambulatione super aquas
ostendit se dñm mari

Exliv

Exodus

Unde datur intelligi q dns pa
ssus nos ad tempus liberari
ut virtus mā ꝓbetur. Sīma
later tamen et ꝑ ignorantie no
defert. Sed nobis ꝓmittit
sit ¶ stultum virtute dīna
fiunt nisus ad terram ad
quam ibant. Scilicet bethsa
den ciuitatem in terra ge
nezareth ¶ Ego autem iohā
nes dicit discipulos vesse
tibus mare in capharnaū
non est contrarius. q̄ ca
pharnaū et bethsaida i
eodem littore sūt et vici
ne. et forte discipuli vene
runt in confinio vtriusq̄
medium ante adsp̄ vtroq̄
extremo possibilem densita
te vel venti compellente
venerunt ꝑmo capharnaum
et postea inde in bethsaida
¶ sic postea a deserto beth
saide id est quod ꝑtinet
ad terminos ciuitatis beth
saide. in quo deserto dns
turbas pauit. migrauerunt
vsq̄ ad ciuitatem bethsaide
quia mē ciuitate et deser
tu ꝑtinet ad ciuitatem est
mare seu stagnum medium
plurimi legunt descriptor
naucula fluctibus et ven
tis exagitatur. sed nusquid
submersam ¶ semp enim de
fuit. Ego autem in tribulatione. q̄
ꝑmisit eis tuc esse. Vi
dit manducus ¶ quatenus ego
seuat tribulatio. non me
mentis te derelictū. sed me
mentem esse ꝑfecti ad ipso
sed in tribulatione ¶ et ego a
liud interim in tribulatore
quid requira ꝑhomine mihi

dne tribulat in me sp̄s meus
q̄n regnare fine te ¶ Vis ire
nauicula ista est ecclia vel q
libet fidelis anima. que fluit
tibus ꝑsecutionum et tempta
tionum seculi. modo in hereti
modo in tyrannis modo in fal
sis fratribus tunditur et tur-
batur ad patria celestem tende
conatur. ¶ Venetus contrarius
est malignus spiritus. Galathi
tabat discipulos. in renegados
laborem designat fidelium ad
quem de patrie celestis puenire
conatum. ¶ Sed dns videns
laborantes pietatis intuitu
corroborat et aliqñ manifesto
adiutorio liberat. non eni
aufert quousq̄ et si differat
non derelinquit et si quandoq̄
pressure exponat. ¶ Illuc ibi
luite apprimpiare dns supra
mare ambulans et pressuras
seculi comprimens venit ad eos
quia tu homo mente ad su
perna lumine ꝑsidy eo exceed
ldeit dns. qui sicut lucifer
matutinus omnes tenebras
pellit et pericula temptationum
tollit. Sancte deo enim p̄ter
patefactus ana et fit tranquil
la ¶ Luna vero het naucula
non tot pentes velut sed fortes
inter remigantes. significatur
q̄ in ecclia non deficiat et
molles. sed fortes in bonis ope
ribus p̄ficientes puenit ad
portum etne salutis. ¶ Nota
liter mare mundus et naucu
la est penitencia uel truncus xpi
motus aut maris motus et
temptationum eo flatu demo
nū discipli sui in naui qua
penitencia que est ꝑtis patro

cuas et passionis xpi non ro
timet ms discipl⁹ dnm hr
non est in nau · qua pente
ca non mduget eo q aquas
concupiscere calcauit ¶ hec e
sda tabula post naufragiu
ut dicit Jeronim⁹ sine qua
nullus venit ad litt⁹ solide
et mtatis ¶ hesus auctor salu
tis mducit tranquillitatem
qua sedat temptatione tu-
bo admiratu qua mehil ta
lis tranquillitatis in se expe
rimtur · qua non e plus mi
pis ¶ Petrus ambulas super
aquam mi malu passus est
ab aqua · sed a vento quy en
fere submersus · sic hommes
ambulando super aqua mu
di per contemptu dmoniace
mi lab eis mali patiut² ¶ hy
debent timē pericula ventu
sugbie et elationis · pter con
temptu hmoi exigentis
¶ hoc debent timē illi quy in
gusta penitencia uel religione
sunt · et in̄ena dmiserut et
pedibus id est affectiombo
et desideriis quibus anima
graditur sup aquas ambu
lant et vento sugbie agunt²
et submergant² ¶ unde primo
hoim dictum est · dominam
adiuuis omnibus que mouet²
super terram ¶ item moraliter
hoc⁹ est corpus humanu in
quo aia est sicut nauta i na
ui que fluctibus passionu
ne et concupiscentie que in
organis corporalibus sui fre
quent² impellit² et aliquando
perturbatur · non⁹ motus pas
sionis alicui subiacetur nisi
tui rationis ¶ Sed quatu di
gilia que t̄minatur in luce
matutina dñus venit · q
du mens ad primu lumis
claritatem oculos engit
passionu impetus coquescit
¶ et tut sit ampliatio appli
catio ad terram genezareth
id est generans aura · per
qua significat² spus aude
lens · vbi est dñs · et sana
tur infirmum a langubie
peri ¶ hic ergo triplex hr
concipit mi actutu · scilicet
ambulatio super mare ·
subita tempestatis sedatio
et nauis multu a terra
distantis ad portu deducto
ut discamus et fideles in
bus est opus · tumore mu
di premitur · fructus tribu
lationis calcatur · et velo
citer ad terram dnor⁹ ve
nientis transeut ¶ vbi aug⁹
Attendite fratres quam ma
re ventus validus et mag
na tempestas vinctus sua
cupiditas Amas deambu
bulas super mare · sub pe
dibus tuas est fratris tumor
Amas fratre ante absorbere
te · Amatores suos vorare
nouit non portare · ¶ Sed
tu fluctu et cupiditate cal
tui · ut vincas tua cupi
ditate · imitata dñi humi
tate ¶ Dixit calcare stim
mento fidei in xpo et
si motus e pes tuus · si ti
bias si aquila non supeas
si meligi meritis dic dr
pero · libera me · dic pe
reo ne pereas ¶ Solus en
a morte carnis liberat te
qui mortuus e in carne pro

Hec aug⁹ Vbi et beda Nec
mirandu⁹ ⁊ attendere ⁊ mi
nuta dñs ventus cessauit
⁊ quoniq⁹ eis coepit deus
per gr̃am ⁊ ad est amor
hoc vniuersa vitia⁹ et
aduersantis hostis ⁊ sue
spūtalis malignor⁹ bella
compressa quieuit ⁊ ut
aut theophi ⁊ Si voluerimꝰ
dñm in nauicula mam⁹ sus
cipe id est in cordibus nos
tris habitare. statim fiet
emur in terra ad qua ire
volumꝰ id est celu ⁊ cum
aute dñs ihesus et discipu
li⁹ ei⁹ transfretassent. venie
runt in terram genesareth
ſ. dicam a loci ciuitate. et
gentes regiones illius cog
nouerunt ihm. aliq⁹ rumoꝛ
et fama aliq⁹ facie et pre
sentia ⁊ pquirentes in
tot⁹ finib⁹ illius regionis
illius adduxerunt illos
ad ihm ut vel fimbria
vestimenti eius meremur
tangẽ. sciebãt q⁹ poterat
est curare et consequebat⁹
beneficia curationu tam
mentis q̃m corpis. ⁊ illos
quos dñs sanabat corpe
sanabat et mente Vbi ca
rysostom⁹ Nos aute no solu
fimbriam aut vestimen
tu dñi habemꝰ. sed etiam
corpus eius ut comedamꝰ
⁊ bibamꝰ ego quy fimbria vesti
menti eius tetigerim tam
tum accepi⁹ de virtutem
multomagis quy totu⁹ ipm
sumẽt. hec crysostom⁹ vera
fides ges aseno⁹ ut non
hꝫ presentiu salute con
tenti sint. sed metuat ad alios
per circuitu⁹ ut curat occ⁹
lus medicꝰ ⁊ uere et tu pro
quanduꝫ infirmitate ad ihm
ductorem salutis ut beneficia
curationis consequi mereaꝝ
Hoc aute facto dñs ihesus sig
nificat⁹ q⁹ pditator⁹ euangelij
debet curare languidos spi
ritualiter. medicina pdica
tionis et sancte operationis.
ysaie transfretatio hec sig
nificat transitu dñi ad gen
tiles per apl̃os Primum ergo
p̃mo transitu apl̃or⁹ ad ge
tiliu conuersione. genesar
dñi significat⁹ virtutu naturam
et significat genitalitate. ⁊ do
cumentem fidei cognitionis
quia cognouerunt eu⁹ et terra
fidelium multiplicatione. ⁊
ad congregandu⁹ mittit nos
misit in omnem regionem
⁊ audiuit herodes tetrarcha
fama de ihu id est de doctri
na et miraculis ei⁹. ita ut
et ipe et quidam alij mira
rentur in eo iohannem resur
rexisse a mortuis ⁊ de
mortuis surrexit quia
de morte huius miserie cor
poralis sicut spūs in vita immor
talem transiuit Primo enim
omnium loquentium de resurrec
tione et immortalitate anime
fuit. q⁹ post resurrectione
sit homo maioris et excelle
tioris potentie et virtutis
cũm ante du⁹ adhuc grauia
retur infirmitate cum nos
et ideo licet iohannes bap
tista non fecisset miracula
in vita sua herodes tamen

ordes eu surrexisse a mortuis
asserebat eu fare macula inde
triumph. Perd herodes q rei
nustu exsistente sine causa
occiderat. Credebat eu a mor
tuis surrexisse. et q ea re
surrectia sua iustior esset mira
tula operatione hec dicere
fert. hoc tutem moralit' desig
natur. q refugientes de mor
te culpe. machina virtutu
operu debent fare q'n ante
ut sit ostendat se gratos de
sua respectos. q moraliter
quoq iohannes decollat qu
vbm uoluptu ab aliquo au
fert uel m se necat. herodes
vero inter diabolu immudi
rarillans. optabat sepius. et
querebat vide' ihm magis
ductus curiositate videndi
miracula. q'm deu esse.
et ut s forte sit iohannes.
possit agnosce'. imo vole
bat eu occidere. per hunc
significant curiosi qui facta
miracula inde' querut et au
dire sed non imitari. timebat
quidem et formidabat
herodes iohannem adhuc v
ivu pauperie peccatis et nu
dis. timebat leta et formi
dabat eu iam occisu et mor
tuu. unde crudelem q'd
ner abscisa eius caput secu
re poterat ac libenter aspice'
et post mortem quoq respec
tu illo terror vigebat. q uita
est vis quippe virtutis. ut
post mortem quoq sit vinen
tibus fortior. Ideo est mbe
cillis nequicia etiam si homo
ex regis numero. etia si pre
sidio multitudinis atq v
inuisa huiusmodi potentia
fulcire. omnes tyranos per
toribus nesciut cuncti omo
rabus fragilioris fiunt et
ut ita dicatos eius ste
tes et nescietes. quecunq
prius pmeruerut. pena ex
hemie. iuguete homes
prodit. nemine accusante
condempnat et impiu
et pugnu reddit deimp
tem. hec expositio ois

Omnime ihu ope cle
mentissime dignare
my maculas pectoris
mei astende'. et superbie ven
tositate ac prioris insur
gentie procellas seductore
me my aliquo temptatio
nis ventus subuertat ut
vnda submergat. Da mi
chi my perturbatoe consciu
my execratoe auxiliu my
tribulatoe solacia my ad
uersitate fortitudine. my
omni temptatoe virtute
libera me a tempestatibus
huius procellose undis. et
perduc me ad tranquillita
tem. quieti littoris tui
mihi mui patem tempus
et portus et post hec e
ternitatis amen

De verbis dm p quibz quidam
retro abierunt. Septua
gesimum capitulum.

Et sequitur. Postq̃ ergo
dns iesus transfretasset
cu discipulis in desertu ciuit
ad genezareth alia die turbe
quas pauerat

Carmea ve c̄ abs q̄ ipse² mfra

Dixit ergo dns
ihc transfre
tasset cū dis
cipulis a des
to usq; ad ge
nezareth. ql
tā die turbe
quas pauerat
non fuerme
rat in mo
do vbi hoc fecerat. mira
uerūt manifestū supuenemētes
a cunctis tyberiade que
est iuxta idem desertū
et transfretates venerunt
capharnaū et inuenētes
ihm mirabant² quo illuc
venisset cum sola nauicula
vidissent. quā cum discipulis
non intrauerat. et dixerūt
ei rabi. q̄n huc venisti. q̄
scilicet. nec discipulos nec
aliam naue intrasti. Re
spondit eis ihc. non ad gsti
onem coz. sed ad mysteri
um. Amen dico vobis. q̄
et vos quasi denotos oste
dastis. ty quēritis et sequi
mi. me scituret aliqd ex
vobis. et si non omnes. no
pter. signa que vidistis
dubiis me cognoscē potu
istis non pp̄t sermone que
audistis. non ut michi fi
gmēta meis que frino cre
dere velitis. sed quia mā
ducastis ex panibus. et sa
turati estis. hoc est non pp̄t
me sed pter refectionem
me pro virtu oportebat vos
laborare et habe sollicitudi
nem. Quasi dicat. pter
cibum non me quēritis non
pter spm. et scituret ut so

tum rem itelligū. sed debetis esse
magis sollicīti de cibo spūali
quo anima sustentat². q̄ melior
est cibo corpali quo corpus re
ficit². q̄to anima melior ē
corpore dmostrans. Considera
modo quāte humanitatis fuerit
panes illi quinq; ordinare
quos dulcedine ille turbe
capte adhuc dum sequebat²
tam sollicite Rex mundi quā
suauis et dulcis erat pincer
ta et dispensator panis illius
Mirabile cotidie multa que
fiunt ihm. non pp̄t ihm. sed ut
bene sit eis in hoc tempe. et
puta vita ut assequantur co
modū et vitent dampna. Vul
ti etiam confingunt ihm non
pp̄t ihm. sed pp̄t mundum
huc letus obtinuit intratibus re
gionem et assumētibus de
siderata ex ignauia ut sit otio
se et sine labore pane man
ducet. Quibus ait dns. Que
ritis me ambitione plurimū sed
signum certum. celebratione
plurimū missaz. et pp̄t alia
huiusmodi non quia vidistis sig
na id est opa mea quibus velut
me imitari de quibus o dne
fac mecū signum in bonum. sed
quia manducastis ex pdi
ctis panibus et oblationibus nec ty
saturati estis. quia sēm dictu
commune. quo plus sunt potati
plus struuntur atque Vnde
dicit. Da panibus eum fue
runt saturati et per eos pro
nam bonis illos intra sanctam
ecclesiam detestat². quos per sa
cros ordines ad dnm pp̄m
quatenus non in eisdem pdi
ctis bonis virtutū meritū sed ꝑ
sidia vite pmtis exquirēt

Nō.

nec cogitant quid vruendo im
tui debeant · sed que compe
dia prepiendo sciant · Qui
cunq; quippe de panibus dmi
sequi est · de sancta ecclia
tempalia alimeta suspsit
et non pro signis dimi · sed
pro panibus quesce est ad
celigiones offitiu · non pro
agendis virtutibus · sed pro
inquirendis subsidijs tem
palibus migrare · Vnde et
crysostomus · Dicamus ad
te ihu sed non propter datio
nem sensibilium · ut non eo
pbem sicut iudeos · Item
quesierit me aut non quoma
vidistis signa sed quia come
distis ex panibus et satu
ti estis · propter hoc nequa con
tinue facit hoc signum · sed
sicut scriptu · ut credidit est no
bentib; semel · sed spualibus
adhesit continue · hoc ipse prop
adheramus et nos et quesca
panem celestem · et attrien
tes / omnem pigritiam vite hu
militudine · Vnde ecclia au
gustinus · Cum multi non que
runt ihm · nisi ut illis faciat
bene sicut temporis · Illuc
negotiatione habet · quesit
intercessione electoz · Illuc
pmittit a potentiore fugit
ad ecclam · Illuc vult pro se
intuenti apud ad apud q;
patru valet · Ille sic · ille sic ·
impletur cotidie talibus et
ecclia viu quesitur ihus propter
ihm · Vnde et beda · Illi ecclia
que in ordine querit non etia
na sed tempalia quesiunt ihm
non propter ihm · sed propter alia

aliud · Et qua turbe in hoc
opprobantur · scilicet scie
de dom ppt tribu cophale
inducit esse ad opera me
nitoria ut ad refrenandu
rant cibu spualem · Vnde
satiagens ecclia satiare men
tes quoz satiauerat patres
altiorem esse pane ostendit
et aut dicentem · id est o
pando querite · seu opibz
metrannis non cibu qui
perit scilicet cophalem · sed
qui pmanet in vita eter
nam · scilicet spualem qui
eternam tribuit vita ci
bus qui perit opatur ois
ille qui intentione spua
tiu ad tempale refert tu
ctu sicut illi qui dimissi
quebant ad hoc ut cophalit
pasterent · qui aut labore
cophalem per intentione re
fert ad spiralia hic opat
tibum qui non perit sed
qui pmanet in vitam eter
nam · hic aute cibus est
verbu dei et gratie pio
cimus deuotione sequi de
buerat propue et plus ego
non id est principale spi
du et intentione nostra
dirigamus ad querendu
cibu qui ducit ad vitam
eternam · scilicet bona spua
lia · ad tempalia autem
non debem principaliter
intende · sed intercurrente solu
ea pcuratione · ratione cogris
corruptibilis quod in hac
vita oportet sustentari · Vn
de sequit · Dixerunt ergo ad
eum · Quid ergo facimus ut
operemur opera dei · Respon
dit ihs et dixit eis · Hoc est
opus dei · ut credatis in eum
quem illi misit · Dixerunt ergo
ei · Quod ergo tu facis signum

cepa vza mutuu ut per hꝰ
eoluuris illam estatem q
non tempalem sed eternā
tribuit vitam ⁊ vt eterna ꝯ
sua quidam coꝛ qui po
llet pigre mutuū · abunt²
hoc hēbo · necessariū est
mdutē id quod est pauli
ꝯ fuꝫ fui abat² iam no fu
rem magis aute labōēt
manibꝰ suis vnde tbuat
necessitate patiēs ⁊ sed et
ipe cornuthꝰ temeꝰ mo
rabatur apud aquilam et
pstillam et opabatur · Di
cendo ergo ne opemmi
cibu qui pert · non mſi
muat q̄ oporteat opari ·
et dare · hoc est cibuꝫ em
qui non pert · ⁊ operari
autem cibu qui pert est
affin scalibꝰ rebus ·
hoc igitur dnoit q̄ illi mul
tam fidei curam habebat
sed sibi volebat ventre
mple' mchil laborantes
et hoc decent cibu qui pe
rit vocauit hoc crisostom
Quem cibu pmanentem
filiuꝫ hominiꝫ dabit vo
biꝫ id est paratuꝫ e dare
quia adhoc venit m mu
do missus a patre hunc
em filiū hominiꝫ deꝰ pr
signauit id est adhoc ipm
speraluꝫ assignauit et inſti
tuit mittendo m mundu ut
daret vitam eternā mundo
Vnde mſra dicit ego ad
hoc veni m mundu ut testi
monū phibeam veritati
et hoc est dare cibu spua
lem · Operam ergo dare ·
ut possitis cibu spualem ha
bē · ⁊ Venienteꝫ me ppt' aliud
querite me ppt' me · no ppter
aliud · qui silm cibuꝫ pmanes
m vitam eternā ⁊ Cerpm
em hunc cibu mſinuat ut
statim patebit · Operamur aute
opibꝰ dei id e quod ipe accep
tat et per quod consequi pos
sum hunc cibu qui non pert
diu per fidem veram et bona
opa nram dpo meceparamuſ.
et efficimuſ cu nrm mentiſ ci
bu · quem ipe per gram serpm
nobiꝫ dat ut maneat nobiſ
cu meternā · Ipe em est ci
buſ quo vnuit angelꝰ qui
pmanet m vita eterna ⁊ sed
tudei quasi migrati de cibo que
est dnī dederat · magna quod
patres m deserto comederat
pferebant dicentes Patres nri
manducauerunt mannā in de
serto sicut scriptū est · panē de ce
lo dedit eis manducare ⁊ Rnā
ſ dixit Cu adhuc non fe
cisti similia moyſi · moyses
em dedit manna et animis qua
draginta tu aut panē occida
sti et pauisti nos semel tm
Vnde augustinꝰ attendebat
utiq̄ qualia fecisset moyses
et adhuc aliqua maiora vo
lebant fieri ⁊ Quasi dicant
Cu promisiſ cibu qui no pe
rit et non talia opatus es qua
lia moyses · panē em de
celo ille nobꝭ dedit · sed multa
de celo est dnoit eis ihesus
Moyses panem seruiret signū
futurum de celo · quod deste
debat ut vos vel prisma et
non verū panem de celo deste

dentem vobis tue dedit · sed
modo pater meus dat vobis
panem de celo verū · ipm si
liter dmm ihm quem ille pa
nis figura erat istius panis
qui veritas est · Unde non di
uiditur seu distinguit hic
verū contra falsū qua pa
nis ille verus non falsus
fuit · sed contra figurale sub
stantialis et sic panis ille
non fuit panis verus spe.
qua fuit figura panis substa
dalis dati in sacramento / et
ideo iste est panis verus qui
fuit per illū figuratus pa
nis chi dei verus et non fi
guralis est qui descendit de
celo / et dat vitam mundo · ef
fectus namq; ver panis est
vitam conservare / et ideo ille
est verus panis spualis / qui
dat et conservat vitam spua
lem / hoc aute competit ver
bo incarnato · unde egressus
a summo celo id est a patre
venit ut vitam daret
mundo panis corpalis no dat
vitam sed tm̄ preexistentem
conservat ad tempus · panis
verbi spualis ita vivificat
q̄ spe dat vitam nam anima
incipit vivere per hoc q̄ ad
hret verbo dei / et ideo ipm
verbū dei principaliter dicit
panis vite · propter quod dixit
dicit / ego sum panis vite · id
est dans vitā per divinitate
qui de celo descendi per as
sumptam humanitatē / ego quo
q; quis digne manducaverit
hoc ei fide et dilectione se con
junxerit non mo[rietur]

morte anime sed vivet ho
mo in presenti et mea vita
gratie · sed etiam in futuro
et meritis vita glie · Non
sicut patres eorū qui carnes
istius ederant · manducave
runt manna et mortui sunt
morte anime · quia quod
videbant intelligebat · quod
non videbant non intelli
gebant · isti aute qui carnes
istius non ederunt non sen
serunt mortem sed spiritu
alem cibum spualiter
intellexerunt · Unde erga
devotos habebat orme de
lectamentū suavitatis ·
malis aute erat mysticus
quoz ama nauseam habe
bat super cibo illo quado
debitus fuit eucharistia dig
ne sumentibus et vite spua
lis placuit · et indigne su
mentibus iudicium · Ille ergo
est vere panis vite seu vi
talis et de celo descendens
qui per observate a morte
secunda anima et date in
tam eternam / talis vero
panis est verbū incarna
tum non aute datus a moy
se in deserto quia multi
horum ex illo manducaverunt
mortem sue in anima et mor
te eterna · Et tunc iterum
terra dixit eis ihc verba
spualia de corpe et sanguine
suo · Panis inquit id
est significatus per panem que
ego ut summus sacerdos dabo
sacramentaliter · et spualiter
vel saltem spualiter manducan
cantis · caro mea est vere

sub specie panis · pro nob
locutus fuit sufficienter et s
m euangelistam non est fides
culpa est · est ℣ Et iterum Ne
s manducaueritis carnem
filii hominis biberitis eius sanguinem non
bitam habebitis in uobis · qui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem habet uitam aeternam · et ego resuscitabo eum in nouissimo die · Caro enim mea uere est cibus · et sanguis meus uere est potus · qui manducat carnem meam et bibit sanguinem meum in me manet et ego in eo · Sicut misit me uiuens pater et ego uiuo propter patrem · et qui manducat me et ipse uiuet propter me · Hic est panis qui de caelo descendit · non sicut manducauerunt patres uestri manna et mortui sunt · qui manducat hunc panem uiuet in aeternum · Haec dixit in synagoga docens in capharnaum · Quo audito multi discipulorum eius dixerunt · Durus est hic sermo et quis potest eum audire · Sciens autem Iesus apud semetipsum quia murmurarent de hoc discipuli eius dixit eis · Hoc uos scandalizat · si ergo uideritis filium hominis ascendentem ubi erat prius · Spiritus est qui uiuificat · caro non prodest quicquam · Verba quae ego locutus sum uobis spiritus et uita sunt · Sed quidam ex uobis sunt qui non credunt · Sciebat enim Iesus a principio qui essent qui non credunt et quis traditurus esset eum · Et dicebat · Propterea dixi uobis quia nemo potest uenire ad me nisi fuerit ei datum a patre meo · Ex hoc multi discipulorum eius abierunt retro et iam non cum illo ambulabant · Dixit ergo Iesus ad duodecim numquid et uos uultis abire · Respondit ei Simon Petrus · Domine ad quem ibimus · uerba uitae aeternae habes · Et nos credidimus et cognouimus quia tu es Christus filius dei uiui · Respondit eis Iesus · Nonne ego uos duodecim elegi · et unus ex uobis diabolus est · Dicebat autem Iudam Simonis Iscariotis · hic enim erat traditurus eum · unus ex duodecim · Et ℣ Panem de caelo dedisti eis · omne delectamentum in se habentem · Et ℣ Panem angelorum manducauit homo · Et ℣ Qui manducat carnem meam et bibit meum sanguinem habet uitam aeternam · Et iterum ℣ Caro mea uere est cibus · Manducat Christum et bibit eum · Sed extra sacramentum habet uitam · et nam ℣ Qui habet filium habet uitam aeternam · Et iterum ℣ Caro mea uere est cibus ·

dutu em putabant ad mtelligē
dnm inaudibilem ad fruendu
¶ hoc autem sm̄ augustinū dns
dispensatiue prmisit ut bene
dilectibus calcaret patiene et
cōplatoris contra maligna
cord dicta ꝓberet cum discipli
eram verbis dni detrahēt
ꝑsumat ¶ Secuit aute ihesus
hly scrutatur cordā quia de
hoc occulte murmurabat sci
lt quod illos mouebat et
aperte vnde sequit standū
lucas si tamen intelligeret illa
em putabant eum erogatu
rum cor pus et sanguinem suū
ipe aut dicit se ascendere
ad celu vbi ante fuerat et ergo de
spuali manducatoe hoc mtel
ligunt non de carnali ¶ ut vi
derint oculis cordis
et corpis filium hoīs ascendentē
vbi erat prius assumet car
nem certe vel tūc intelliget
quia gratia eius non consumit
moribus et quia non eo mo
do quo putatis erogat suū cor
pus ¶ ne em intelligentes car
nem quomodo in cadauer lace
ratum aut in macello vendu
non quo spu vegetat ¶ vbi au
gustinus ¶ filius hominis dns
ex virgine maria hic esse re
pit in terra vbi natum sup
fit ex terra ¶ quid ergo sibi
vult q aut cum videritis fi
lium hominis ascendentem vbi
erat prius mss ut intelligat
vna ꝑsona esse dnm dei
et hominē non duas ne fi
des ma non sit trinitas sed qua
ternitas ¶ ut ergo erat filius
hominis in celo q admodum
filius dei erat in terra filius
dei in terra in suscepta car
ne filius hominis in celo
virtute psone unde et theo
philus ait ego super hoc pu
tem q de celo descendit dei de
scendit sed quia unus et
idem erat filius dei et ho
minis ¶ deinde dicit spūs
est qui vivificat ide pe
tra sm̄ spūalem sensum in
telligat vivificat et vita dat
caro autem non prodest quidq̄
me spūs id est sm̄ car
nale sensum intellectū mihil
pdesse dicit vnde nocent quot
crientia sine caritate mfla
sed per caritatem edificant pa
bula que ego loquutus sū vo
bis ad vtilitatem vrām de
corpe meo manducando et
sanguine bibendo spūalis
et vita sit id est spūalem
habent intellectū et spūa
lem non ad literam intellige
di sit et sic vivificat lit
era em occidit spūs autē vi
vificat ¶ nam sicut palea
frumento sic et lit̄a tegit
spūm hinc em volūt
intelligē manducatores et
potatores carnis et sanguinis
hūs scu ut in illo manea
et ipe in illis ¶ ho hor aut
multi discipulor eius in
doctrina eius non pfecta
qui ad audiendū eius doc
trinā vnā sequebant sed non hi erant
discipuli abierunt retro
sū et retrocesserunt et iam
non cum illo ambulabāt
credentes vel pe penite

156

cum redeuntes Dicunt ei qui
dam ad duodecim Numquid
et vos quos scribere elegi
multis abire. Non potuit qua
ignorans. sed ut ostenderet se eis non indulgere. ex
pectat in eorum oppositione tri
bus recedere. Et petrus qui
erat principalior. et obe
diens fuerat huius sicut prima
et in omnibus naturaliter ad
mirabilis deum esse re
spondendo promptissimus
ac fervens rationis prae se
et dicit respondit. Domi
ne in cuius potestate omnia
sunt posita ad quem ibimus
quia non est deus veritatis
tu Tuus dicit sermo
tuis nullatenus hoc possimus
tu solus sufficis nobis per
quem omnia relinquimus Et cu
non sit nimius tibi non est
a te. sed ad te omnibus. Ve
rum Et nos repellis a te
da nobis aliquando te quem
sequamur In petri confes
sione experimur media
dilectio ad xpm. Unde e
stimo petrus fratrum a
postolorum admirante constantia
tor. pro toto respondet col
legio Dne. ad quem ibimus
hec autem verba multe a
mentis est ostensiua. cum
enim xps esset honorabilior
erat apud patres et matres
verba vite eterne habens. id
est verba vite eterne promis
sua. et ad eam addirectiua
quibus qui non credidit
meruit non bibit Cum mi
nistratione corporis et san
guinis tui. promittis vitam
eternam in verbis sacramentis
promittis cum. Virtus enim dei
est in euangelio. Quomodo ha
bent verba dei sacramenta et
mysteria. sed quia nescit virtus
eterne in verbo promittit vitam
eternam Quid ergo aliud ma
nus quaerimus. Recipimus
eorum in petri confessione
vera confessio fides tui filii dei
Et nos credimus credere et cog
noumus salvator virtute. vel
credimus et cognoscimus. quia
de credere precedit et intelligere
quia tu es xps qui venturus in
mundum in quia petrus
es petrone deitatis. ut rex
et successor. filius dei patris
naturaliter quia ad unum
tatem. et per consequens equa
lis es in natura et potentia. ad
est secundum augustinum quia ipse
vita eterna tu es. et non dubi
in crimine et sanguine tuo mise
es stillicidi vitam eternam sed
nem ac carnem et sanguinem
suum potuit hic dns fidelium
societate in corpore suo quod e
ecclia Panem ac ecclia voca
die refici quos recepit. et i
ea quidem ad plenam sacietа
tem pruinat. alter alterius
verbo et exemplo pascit. Ve
dns ad petrum Dilecte omnes
meas Caro aut et sanguis
xpi ecclia dicit quia mem
nationem verbi fide et sacra
mentis vivificat et spes
xpi Sicut enim corpus hmo
nauseat hoc vivit de spiri
tuo id de anima sua fide
les anime vivificat de spiritu
sancto. Unus ergo panis et
unum corpus. sive una ecclia

corpus xpi multi simul
sanctificet etiā xpi et ecclesie
sponse et caro et sanguis xpi
appellat eo ipso fit primus effec
tuat naturalis verbi et finalis
huius causa domine passionis. Hinc
augm hunc cibum et potum
sanctorum pulcre intellexit corpus
et membra sua. quod est sa
cerdotale. huius rei sacramentum
est panis et calix corpus et sanguis xpi
in domina mensa gignat. et
de mensa dni glorietur. Cum
autem mysterii mutatio et
non tollat vinculum pacis non
mysterium autem pro se sedet
timorem contra se. hoc est
ego manducare illum et bibere
et illum potui habere in me dum
nescio et illum manente in se ha
bere. Ac per hoc qui no manet
in xpo. et in quo non manet
xps. procul dubio non manducat
spiritualiter carnem nec bi
bit eius sanguinem. licet carnaliter
premat et visibiliter premat de tabo
sacramenti corpus et sanguis
xpi. et tanto rei sacramentum
ad iudicium sibi manducet et
bibat. Quicunq; ergo ex manducat
et bibit. hoc est. si manducat
et maneat. si habitat et in
habitatur. si hoc est et non desit
habitare. Manentem autem illo
rum sanctorum membra eius. ma
net autem ipse in nobis cum
sanctum templum eius hec diuturnitas
habitationis unitate et timendi
spiritus. hoc totum quidquid
de carne et sanguine suo locu
tus est adhuc nobis valeat
ut cum nem et sanguinem xpi
non edamus et bibamus in tantum
in sacramento quod et mali
faciunt male. sed usque ad fine

participationem manducent et
bibant. ut in dm corpe ta
pis membra maneamus
ut eius spu vegetemur. hoc
augm. et sedm eude. Me
dicamentalem manducat et
bibit ipm ipm sacramentum hu
iusmodi. Spiritalis vero qui
tempus illud iam sacramen
que res est duplex. Una
significata et contenta q
est corpus mysticum quo con
tinetur sub specie panis et
vini. alia res est significa
ta sed no contenta. et
hoc est corpus xpi mysti
quod est in predestinatis vo
catis et iustificatis. Et sic
ondit ep nonnulli doctores
aliquia de predictis inde
ralibus ad altaris sacra
mentum referunt. sed in con
trouersia est proinde nullius
quoq de sacramento alar
bere habemus. misa me
dia dm. quam deus hoc sacra
mentum instituit.

O mnie ihu xpe suffi
cies salus aie mee
da michi te solu de
sidere. desidero ad te ytes
te. non ytet aliud quic
quid mihi iuenire iuem
endo tene. tenendo ama
te. amando peta redime
redempta non sterne. Illus
tra quesp dne cor meu
lumine tue gratie diuine
ut te ductore omnibus
vnis meis habeam et simp
te qui es sup omnia pte
bens tenendo et diligam
tuendo in omnibus fidem
voluntate nec unquia a
te recedam. sed semper

rib adherean · qua tu solꝰ
suffias et vitam eternam
hmitis ad qua mſeiatꝰ
ducer pduce me dignet

De tribulatu dñi et discipu
lor per-sata · Lxxxj Capitꝫ

Ecce cum diꝫ
quadam die sab
bati transiret
per sata subla
da id est per
campos ubi
erant segetes · discipuli ei⁹
ut homes esurientes · vel
lebat spicas pꝛ cibo de
fectu et penuria et man
bus suis confricates · ede
bant grana conplando
famis mopiam esse sectu
la aptoꝛ stituet grana
spicaꝝ · erant em solube
quoꝝ est grana comedꝫ
esurebat tu ego paupta
te · tum eo turbaꝝ mopoꝛ
tunitate in quo sig nisiꝫ
q pdicatoꝛ et pꝛelati de
bent postponꝫ cibu cor
poꝝ pꝛ salute aiaꝝ
unde beda Non habentes
em discipli spatiu madu
candi pꝛ importunitate
turbaꝝ · esuriebant ut ho
mes sed vellentes spicas
mediam consolatiõ quod
est indicium alistenoꝝ vite
non pꝛ asperitatꝫ estas sed sm
plicꝫ quere cibos · unde
et crisostom⁹ pꝛ ceptas qua
tam occupatione doctꝛine
habebat aptu ut nec ma
ducandi licentia inuenire
o beati apti in quibus tur
corpus quod sui est sug

gebat qꝫ animꝫ quid ageret
non habebat Carnales autem
homes · nec tue spualia spi
talia curant · cum michi habue
rint carnale quod agant ·
Phariseꝰ aute videntes rep
hendebat dñm de hoc quasi
contra legem agerent disci
puli eo doctꝛina magꝛi · et
dicut esse discipli tui sciunt
quod non licet diꝫ · facꝛe sabbat
tꝛis arguebat eos facꝛe cont
legem · quasi raperet aliena
qua sm legem licuit erat si
michi licito intrare segetem uel vi
neam proximi et comedere
non tamen falcem mittꝫ ut
foras esse portare · sed sup
eo q spicas vellendo et spican
do frangendo die sabbati cibu
pꝛparabant sibi · qua pceptu
erat in lege q cibaria pꝛparet
die precedenti · et non in die
sabbati Ꝺns crisostꝰ videi
entes qua discipli quasi
spectatꝛ sue magꝛi · qua in
discipliꝫ magꝛi videtur · ppter
hoc error discipleꝝ volen
tes in obprobriu ipi vertere
ita dicebant · Non pꝛ iniuria
legis dolentes · sed detractio
nis occasione inuenire cupi
entes ista dicebat Nec enim
poterat aliꝫ contra legem
agentibus contristari · ita ipi
odio in legem pectant et ita
quis alio peccante dolet spe
cialia ustitia multo est pꝛius
Nec em pꝛ aliquis misericors
se quis sibi · hec crisostom⁹
Dñs autem confutauit phas
eos discipulos rationabiliꝫ
excusando · et q contra lege
non faciebat ostendendo Et

ꝑmo per exemplu m quo
duplex tangitur ratio pri
ma est a simili ex parte su
mentiu · quia similis mentias
fuit m discipulis que fuit m
dauid q̃ comedit consecra
tos panes postrios quos no
licebat ei edere nec hoc q̃ cu
eo erant · si ergo dauid excu
satur quia comedit m necꝫ
tate quod alias non licebat ·
per consequens et discipuli ex
cusantur · quia necessitas eis im
minebat · Secunda ex a mino
ri ex parte sumpta · q̃ da
uid m necessitate comedit
panes licite quod licebat
solis sacerdotibus ergo mul
to magis discipuli spiritus eos
omnibus · quasi dicat · si mn
tas ibi legem non habuit
nec hic habere debet Neces
sitas em facit aliquid licitu
quod alias esset illicitu · et ideo
discipulis ꝑ sabbatu quod lici
tu non erat m lege · factum e
licitum famis necessitate Hic et
hodie si quis eger ieiunium
fregerit reus non habebitur ·
Cum ergo pharisei illa legis
laudant misericordia facta
m dauid et suis · et q̃ ista
vident reprehendut transgꝫ
sione m discipulis · ex quo
apparet q̃ non legis mutua
defendut sed sua mutuam
ostendut Aliter ratio est a ma
iori quia sacerdotes quoru
minister est · maxime cerimon
ias legis observare · Violado
sabbatu q̃ntꝫ sine crimine sut
lut dum m templo opa ma
nualia circa sacrificia fac
iut a malis excidendo ex
corrando · hostias lauando
carnes coquendo et cons
milia faciendo uel etiam
duos pueros circumcidere
ergo multo plus discipuli
qui nullius m hoc legis
sint uel ordinis · velletes
spicas m die sabbati et co
medentes · sine crimine sut
Deinde post auctoritates
alienas adducit eos auctos
ritate ꝓpa · et ꝓmo per affec
tione pietatis · et est talis
talis quia potestas e spiri
tuale q̃m figuale · sed si
spuale potuit defendi sa
cerdotes sibi seruientes · ergo
multo plus spuale quode
ꝓpius discipulos sibi ce
dentes · De quo templo di
cit · soluite templu hoc q̃
maior templo est hic scili
cet dns · quia est templi dns
Secunda ratio est m qua
adducit eos per affectu
pietatis q̃m cerimonias
veteris legis · sed pastere
sinentes et opus misericor
die et observare sabba
tu uel huiusmodi offere
est cerimoniale · ergo et
cetera · Inde magis vult
deus misericordia · qua
quis subueat alteri · uel sibi
indigenti · q̃m sacrificiu
et opa misericordie sut
magis accepta deo q̃m ve
time · hostia em deo pla
cabilis est salus hominu
Terna ratio e m qua ad
ducit eos per sue potestis
ostensione · et est talis ·
Dns potest dispone m
quibus totaliter pest · sed

et est talis. magis vult dns affectu misericordie et pietatis

149
158

ꝓpus preest totalit et distri
pulis et sabbato · ergo potest
dispensare cum discipulis
de ope m sabbato Ipe en
sedat sabbatu ꝓpter homem
ut m eo quiescat et deo
vacet · et non homine ꝓpter
sabbatu · et ita dns et erit
sabbati · et ideo sedm amb
ra · sicut possut sabbatum
ita potest etiā destruē et ita
ergo sabbm ꝓpter homine
sedat et dns sabbati est ma
gis cura adhibei voluit
saluti hom · qm̄ custodie
sabbati · p mutando discipu
los spiritus velle' et fame
repelle' do pus utiq; hoc sub
est observatiom legali sed
pest et eam mutare pt · et
ideo non peccat · quia sedm
ordinatione eius observat
Dy aut dicit · factus sub
lege · subiectio illa erat vo
luntatis non necessitatis · ideo
quicq; se subiecit ꝓpt' hui
tatem · quicq; se prefiusse
ostendit ꝓpt' auctoritatem
vbi crisostom⁹ Sabbatu
non ꝓpter opus factu est
ut omnino in die sabbati
vacent · sed ut scitures me
dicent² deu suu esse factore
et per naturalia dei opa
recordent² · ut du videre
illius ratio queant² · deus
enim omn operis demon
stretur Ipe em lege dus
sabbati · nichil facietis aut
preter ea que faciet mia
hoc est em festu · si inten
damus spiritualia et se
cedant terrestria · et via

cemus vacatione spuali hec
crisost⁹ Christie per apl̄os in
telligi possut p̄dicatores et
plati · per esuriem famem
salutis humane · per spata mul
dus in quo sue diuersa hom
genera semata per diuersas
regiones · duas naciones · per
spicas homines per paleas cor
pa · per grana aie quia sicut
in spica sue duo siliqua gra
nu et palea sic in homine cor
pus et aia Discipuli ergo
id est p̄dicatores et prelati
esurientes hom salute · debet
transire per sata id e per mul
dū predicando et euelle' spicas
homines a terrenis quibus cor
de inheserant seminando cōsi
cue manibus exemplo sue
operationis ad bonu pducendo
in qua separatur vicium a vir
tute · sicut palea a grano et
sic mundatur ecclie incorpo
rando · et sabbato debet hoc
age' siliqua spe quietis eter
ne ad qua illios voluit imi
tare · et de hoc conquerunt²
pharisei id est demones et
infideles phariseos compa
tes · vbi beda · velle' utique e
spicas homines a terrena in
tentione qua solu mentis
quasi radicem fixerant et ne'
spicas aut manibus exem
plis virtutu ab ipa cas mis
concupiscentia quasi folliculis
atq; in tegumentis aris
tarū · puritatem mentis de
uere · gr ana vero manducari
est · emudatu quemq; ab oi
nquinamento carnis et spūs
per ora p̄dicantiu ecclesie

membris meis pari. hec beda
Item per sata intelligit sacra sp'
tua que diuina simbo sem
bus et semmata. per duel sas
segetes duel libri. per spi
tas sententie Igitur per sata
p dictates cum dno ambulat
tium sacras sp'tuas deuote
studebo. et meditando me es
gant. esurient du m eis pane
vite pro se et alis fluenter
desiderat. spicas euellit du
ea que sibi vtilia videntur
m eis colligit. collectas co
fricant du tam diu discutiut
donec sub paleis hic. grana
spualis intelligentie inuem
iant. grana vero ipa man
ducant cum sibi et alis m
instrando. per impletione
operis incorporat et vir
tutes roborant. et hec sab
bato faciut du a terrenis ne
cessitatibus. et ecclaij a tur-
bidis cogitationibus q estetes
deo vacant. sicut illud ecclie
siastici. sapiencia scribe in
tempe vacationis hoc dns
abbati scribet opus probat
sed mundi uel adulatores
mentis refectione. et requie
animarum nescientes. reprehent
dentes. quia quescendu
est saltem in sabbato. no in
telligentes q tue magis de
bemus vide cm suauis est
dns. et requiem celeste que
re opando Considera mul
et nitrue distipulos et m tem
ta necessitate constitutis copa
tere. quadus ipi gaudentes
hoc faciant pluspatris amoe
Quid em est cogitare pn

crpes mudi pnte om con
ditore ad tam tenue pu
ptate redactos ut tali pa
bulo more animu opor
teat sustentari. Inde tripo
Cu dute amice discipu
los. quy ita erant suppres
et nulla tempatia habe
bant cura. sed contep
nebant carnalie mensa
et fame oppugnabantur
continua et nec ita depo
rebat a ope. Nisi em co
geret eos vehemet' esu
riet. nequaq hoc fecisset
hec Crysostom. Cum dul
cis et ad ille cibus esurie
tibus sicut et illa aqua m
stat. melius sitientibus ob
time videbat de qua dicit
de petra melle sugebat
eos Asperiebat eos dns et
eis comparebat. Qz tener
rime eos dilegebat sed
imchylomnis gaudebat
tam pt eos quos m hoc
multu meteri stebat pp
ptes. nos quibus exem
plu relinquebat In hoc
em exemplo ad multas
virtutes pfici possumus
Nam hic mirabiles pau
pras reluret pompa mu
di contemnende osten
ditur. sumptuosa et spo
rosa cibor ppatio de
strui et quile voracitas
cu turpi sua virtuositate
et insatiabili appetitu.
totaliter enervatur. Insup
et bestialitas multor ho
minu hic confunditur
quia ut dicit augustin

appetu voluptates cepis
et vite molestias. ferme
rite actio est. Igitur ut aut
bernaudus iudiciu est
sanctos honorare conuiuiis
quy deo abstinencijs placue
rut. hic ecta reuolutata vi
detur. pene etatis beata sim
plicitas in qua homines fruc
tibus arborum ac herbis et
aqua contenti viuebant
vide boccacij celum nimiu
prior etas. contenta fide
libus aruis. nec metu p
dita lucru. facilq; que secta
debat iecutina solue glan
de. pomisq; dabat herba
salubres. potu quaq; lubri
cus amnis. Umbratas al
tissima pinus. Vtma mo
rta reddit in mortis tem
pora priscos. sed seuior ig
nibus etbne. ferhos amor
auidet habendi. per bocca
Unde et hieronimus. Videns
deus qd diligenter apostu
esset malicia cor hominis
ab adolescentia. et ppter
eius in hijs pmanere non
posset. qua ergo causa. cu
pa cautus diluuio odep
rauit et audissima homi
gulam pbans dedit eis li
centia comedendi carnes
nud esse in carnium usu
ad diluuiu ignoratu fu
isse straz post diluuium aut
quasi in heremo nimiarum
populo continues. ita den
tibus nris neruos et vin
lentas carnes ingestras.
Unde in ei carnibus post
diluuium dedicatu est Unde
eciam petrus damianus
post mudi nasteneis ex
oideu. per mille sere atq; sex
ingentos annos humanu ge
nus me vim poculo et esu car
nis vsum. nec tame quispia
eoz quos septima comederit
languore contabuit. h petr9
Tunc ergo simplex cat cibo
et morbis rarissimis. nud aut
contrariu videmus. Unde de
nece immunes erant ab istis
malis quy nondu se delicijs
soluerat. Multos morbos mi
ra fecunda fecerunt. Ratiusq;
ex dictis de cibo morbis esse
mutabiles esse morbos non
immutabiles. cocos numerat ex
istis non singulares morbi
nascuntur. sed medoplacabiles
diuersi multiformes. Unde
et crysto Voluptas et inglu
uies sanitatis mee stabilitate
omidi subtrahit fecunda et
iuenis ad meridiemalem iohe
et accedes mtr ogauenis. ocs
sere egritudinis causas illic
inuenies exteres Nam vi
lis quidem et parua mensa
sanitatis mater est. ppterea
et medici ita ea vocauere no
saturai. demu sanitate se
ruantes. misarietus en cibi
sanitatis c. indigenter cibai
multe sanitate direntes. Di
vero indigecia est mater sam
tatis manifestu est qm plei
tudo mater e morbi et egri
tudinis et generat passiones
et ipos superexcedentes me
dicos. asthen etem pedi
dolores et capitis grauedies
et caligines. et minuu do
lores et tremores et dissolu
tiones membroz. et yteri
cie et febres longe et flam

mce · et hys multo ampliora
non pnnoma et philosophi
ca dicta · sed ex habundanti
comestioe et plenitudine ge
nerat apta nata sut Et vero
vis et anime egritudines vi
de' que hmc nastut. aspices
gry luxurie · luxurie · melan
colie desidie · mcontinencie · m
stricia dmis · hmc habet pr m
trpiu Cue omia cogitata
res fugiam' et ebrietate · et
volupture · non eam tantu
que in mensis est · sed et alia
dem que est in rebus muda
nis et pro ea pmutem' eam
que a spualibus est volup
tate · et sdm spheta volupte
mur in dno ut hys que hic
sut et futuris poeniam' tois
hec crisostom' Voluptates et
go corpis nigrendo nocent
Unde bratus Oper ne volup
tates · nocet empta dolore vo
luptas · Non sctu corpi nocet
sed et aiam detridut · Unde
gregor' Dum os delectatu
in condmentis anima necatur
comedentis Et ideo qui sapiens
est · voluptate corpis in vo
luptatem aiam comutat · hy
rabamus Si dulcedine diui
ni amoris pfecte gustaueris
de tempali dulcedine no cu
rabis Unde et Seneca Am
mi voluptates quis sequi'
et bene intelligit · omni sensua
blandimenta contemnit Si
ergo sic hodie fiet put tue
destipti · et in pma etate co
munit' hominis faciebat · no
indigem' apparatu vetu · nec
suppellectili varia et pom

posa in quibus gen' hua
nu est negotiabulter
nutricatu Unde crisost'
vbi em cetera aut vtilia
nobis nusci Sed et nulla
inutilis et nociua et corpi
et anime nocens · et mater
est vnusquisq egritudinu
et passionu · et lasciua
cu multa magnificentia
munificentia induit hy
et Seneca Si audire hua
nu genus voluerit tam su
pervacuu sibi cocu
esse · qm multe Non de
sidecabis artifices si seque
ris naturam Emptus cui
constant necessaria in de
liciis · laboratur · Unde et
boecius Si de eo qui natue
satis reple' indigentia ve
lis mchil est pter quod for
tune effluentia appetat ·
pauris em indmptq na
tura contenta est · Cuius
satietate · si superfluis vige'
velis · aut in rotundu qd
infuderis aut norouerit
Cum modicis aute natua
contenta sit ostendit sene
ca qui dicit Quame et a
qua natura desiderat
nemo ad hec pauper est
Et lucanus · Disce qui
paruo luceat pdice vita ·
et quantu natua petat
fluuiu cereremq Sed
vero istis famem pro co
dimento et falsa addide
ris · mro modo sapidu
repeies · que sme har m
sapida videntur · Unde
bernardus · Prudenter

ffmende sup. qz dolocs

sobrietq̃ comitanti · satis e
ad omne condimentu sal ra
fame ¶ Tua sola non exopes
tata · nre est alias atq; alie
as/ de nestis quibus fluctis
extraneis confici primor
ones · que videlicet et pa
latu reparent gusta pau
tent · exoriet appetitu ber
nardus ¶ Igitur ut dicit
Seneca · voluptatibus re
sistam⁹ · qua facilius no
cap̃iuⁿ · q̃n exeunt ¶ Et
iterū · Q̃ dicit quecuq; co
tum laniat · voluptates p̃
pue extirpa · et primitus
mas habe latrones · Nec
quis in hoc nos amplectus
ut strangulet ¶ Et ut idem
dicit · ad rabiem cogit ve
nre delicie · ut quicquid no
ex voluptate respondet · ni
cuoret ¶ Ad debellandu aut
voluptates · multu valet
fugere eaꝝ occasiones · In
¶ Seneca ¶ Debellande sut
nr̃is primis voluptates · et ni
chil delicate · nichil mollit
faciendu · Hys cogitatio
bus intenti · loca seria ·
sanitaq; eligẽ' oportet ·
Effeminat animos · ani
mitus minia ¶ Nec dubie
aliquid ad corrumpendu
vigorem potest regio ¶ Sed
quidam excusantes se di
cut qua debiles sut et
qua assuetis care' non
possut ¶ Quibus idem se
neca respondet dicẽs · C
curtes hoc loco michi il
la vox ¶ Nimis dura pre
cepis · nos hominiones

sum⁹ · omia nobis negare no
possum⁹ ¶ Eas quas non pos
sum⁹ ista · q̃ tua non posse no
credim⁹ ¶ Nolle mi causa est
non posse pretendit² ¶ Et iterū
voluptuosi est nequis carere
assuetis voluptatibꝰ · absti
nere cibo · situr · et esurire · ꝯ
prima abstinencia grauia sut ·
deinde cupiditas · et langues
inde morosus est stomachꝰ
inde quibꝰ sunt alimentis tibi
odiu est · desidia ipa mor
tifera · Non est acerbu care'
eo quod cupe' desiderꝫ ¶ Nec
ad modu pernoctor est hosti
q̃ fugientibus · sit omne mo
modu magis instat cedenti
et auerso · Nec ¶ Seneca ¶ Spe
dut aut ut non solu m̃ de
lectatis sed etiam m̃ vilibus
escis concupiscentia mordmata
tetur · ad cauendu minimi
quo deus multu offenditur
Unde augustin⁹ · De nulla
re magis deu offendisse ille
ꝑpis dictus est · q̃n contra
deu mmurmurado ¶ Sed ut sic
mus non dei creatura esse
culpabilem · sed mordmatu
cupiditate · non ꝑt² portum
sed ꝑter pomum · morte pri
mus homo incurrit · et esau
primatus suos non ꝑt² gallie
nam sed ꝑter lenticulam
pdidit · Et iterū D. mel ideo
un desiderio · appellatus
est · qua panem desiderij no
comedit · et potu concupiste
re non dubitat · qua magis cupi
q̃n epulas desiderabat ¶ Nec
aug⁹ · Et non solu corporis
sed et animi voluptates de

bellande sue qua ut dicit greg
in cassum caro attenit a pra
uis suis voluptatibz cumulis
non refrenat Tu ergo hoc ex
emplo discipulo amantis
pauptatem totis amplectere
uisibus · que se emisit m
prefatis mudi principibus
et similit m dno thu et sua
matre · et m omnibus q eos
voluerut p̄fecte imitari Opus
autem eam complecte' et ex
de dilige qua alias merito
ma non esset · laudabile qu
dem non est paupem esse sed
m pauptate pauptate amde'
et pauptatis mopias pter
opm gaudenter et hilariter
sustinere Proch dolor qua
multi de pauptatis solo no
mine gloriantur sed quo
pacto ut eis penitus michi
desit Dicut se amicos dne
pauptatis · sed pauptates so
dales et amicas fugiut toto
posse · stulticiam · strm · fu
giet desiu contemptu · des
pectu et hmoi · et ut dicit ber
nardus Volut esse pauper
sine defectu · humiles sine des
peratoes sine confusione · Tu re
spo nulla pro aliqua re ipsa
pauptate lede' velis · et michi
omino vltra nitidate habe
as uel habe' desideres Et si
ns que sit illa necessitas · re
spondeo tibi q quato minimus
pauptate diligeris tanto sub
tiliuis de nitidate iudicabis Il
la nanq necessaria sue nob
sine quibus esse non possug
hide ergo ea sine quibus co
mode potes esse · et illa nec
habe' nec appete' nec pro
cura' nec a sponte dantib
velis recipe Unde Seneca
Cuticide supflua et i de
tu desideria tua constrin
ge Considera tecu quitu
natura postet · non quatu
cupiditas expetat Impo
ne concupiscecie freno
oma blandimenta que
sut blandimenta vite hec
Seneca Sed multi m iu
dicando de necessariis et
supfluis decipiuntur · et
supfluis tamqua necessa
riis vtunt · Unde augustin⁹
multa nos in facultatib⁹
nris supflua habe' pbabi
mus · si necessaria sola re
tineamus · nam pauca que
ventribus michil sufficit et
alieno quodamodo rete
tor est · qui p futura pau
peribus michil' habet · hu
et Seneca dicit multa su
puacua essent non mirabi
mus · si desse cepe int
Tota vita michi mentitur
Necessaria indicat · quor
magna pars supuacua e
que si ei necessitas abstu
lit · non sentim⁹ ablatta
hec Seneca · Non solu aut
supuacua sed et necessaria
quandoq sut contemnenda
Unde iterum Seneca No
te laudes · si contempseris
autoes lectoes · et gemeam
suppellectilem Tue est
hec virtus supuacua con
tempne Tunc te admirab
ad contempsei necessaria
Non magna rem facit s
pue sine apparatu potes

152
161

tuc te mundoc ſi contempſeri
ſcam ſordidi panem· ſi tri
ſtis ſpectans hec tam· Ubi
neceſſe eſt non precor intue
ſed hominem naſci· Et notam
huius et abſtractio à rebus
mundanis· ſtdm bei natiui
tas rebus mundi ſpm mundi
eſt· et quis ſolu in neceſſa
rijs contentet· et tanquilla
aduenam et peregrinu ſe
pultus victu et veſtitu co
tentus grane exiſtimet a
liis onerari· quia ſtdm gre
gorium hoc nem grauiter
tolerat· et feſtinates ad pa
triam n̄ itinere multa plo
rant· Secundus modus e
ſt quis nec n̄ neceſſarijs
delectetur· et n̄ nullo ad
temporalia ſit affectus· ſed
tanquam nudus et nudus
libus mortuus· habundantia
et deſtm· ſtandem et ob
probria equaliter accipiat· nec
hoc em ſ quod deficit no
ſentit· ſic animus n̄ ſuis af
fectibus mortificatus com
modis et incommodis non de
ficit· Tertius modus e
ſt quis n̄ vſu neceſſarioꝝ
non ſolu non delectetur
ſed plorans affligat· et
tristet· ut dicere poſſit
cu apło michi nudo ſtu
cifixus eſt et ego mundo·
Valde namq; non ſolu e
nudo mortuus ſ̄ nudi
tu non ſentit· ſed cruci nu
do crucifixus· ſ̄ omne
delut ſtercora arbitrat·
Ala plena eſt res creatus
pro quanto neceſſarie
ſſūt· ſed ſolu delectat· pe
nitere ſed dulcet· mbere·
Nec tame dnm̄ n paup

tate pfecte mentis poter· qua
tenus te aſſimilare· Nec
videtur· ſ̄ n̄ a paupertate que
equiparari poſſit· quamuis ab
a nobis totis mentibus obſerua
ta fuerit· ad quod omnis abſq;
dubio reddi poſſit rationibus ſti
lizet et ſ̄ deus eſt et ſ̄ diuitijs
et omni dnō· et ſ̄ pfectissimū
et bonor ſimulabit ḡnis plena
lem addito ratione· quia ipe
non ſolu paupertatis penuria
ſed cta eius obprobria aſſump
tam n̄a paupertas ſ̄ volu
tarie et pro dei amore aſſum
pta eſt· reputatur· et eſt meri
ta· et idē non obprobriosa ſed
honorifica habetur· ecta lup
nulos· Ipſe vero non ſit no
em cognoſcebat· nec ſtudebat·
ſ̄ voluntarie pauper eſſe· ſed ee
debat· ſ̄ neceſſaria paupertas
eu teneret et ſpes obprobria et
contemptu pauet· Item ergo
eſſet abſq; dubio et poſſeſſori
bus et diuitijs· ſtrictus hec v
miſſe magis habebat· cotem
ptui multos homines eu pauperē
quasi ab omnibus conſiliantē
ſ̄ ſanctus ſit· non eſt credibile
nobiles michilomin̄ deridere
et contemnere· primo quod pla
eſt ſapiens et nobilitas et diſ
virtutis in reputatione homi
eſt extincta videt· Deinde
em quasi ab omnibus· adeo ut
nec amicine antique· nec ſan
guis vincula ut plurimu eis
prosint· cu omis fere tales ui
tos nec conſanguineos habere
reuerent· Videt hy quomodo
nec ipſe paupertatē equiparā
nec eu imitari poſſet· Etiam
ſſūnde paupertatis et humilitatis
abiectione et grauē paupes

mudi contempnedi non sint
qui ipm dmm representat Qua
ti etiam mra paupertas a dm
pauptate distet · considerant
potes et plenibus que simul
trangut crisostom' dicens Qu
nasturnus erat non edissent
eduam domu neq matrem
diuitem sed pauperem et spon
sum tectoriu habente dm
hugusmodi nasci' et in pse pio
ponitur Et discipulos elegit
non rethores · non sapientes · no
diuites · non nobiles · sed pau
pes et de pauperibus et indi
gnobiles elegit Et mesa
appones · quq quidem oideat
de panes apponit quq aute
ipo tempe distribuit a sto
emere ulbet Et fenilia sacies
de feno facit Et vestimenta
indues vilia et a minimis in
illo tempe differebat cotra
dominicus dns aute non
habuit Et aute transire de
loco ad locu oportebat · am
bulans hoc faciebat · et ita am
bulans et fatigabat Et sedes
non thronu ipius et es ad hoc
pulmuas sed pauimento Qu
ligo ipius pauper erit et tri
bus ordo rectus expectabilis
et at · hec crisostom' Attendas
hec et et ubestam' nos mnsera
qui talibus non contenti dm
contempnim' mntai Et mauve
hoc tempe malo quo omnis
qui panem habet confutari
debuit unde ieronim' huc
ammonet hui' tempis et vbi
q' fidelios semetes satis di
cit est qui sic uiue non cogit
Omnine deo ompotenti
qui omia que celi ambi
tu continet' sub pedibus hois
subiecisti · ut plus homo ti
bi subiectus esset toto · ex
terlos mense pro homi
cidio tota ciuitas ipm de
ret totus pro dia · Iam
vero pro te ut tibi sola de
curet · et te solu amaret
qui etiam diu iumentis es
cham ipo · ac volueri bus
celi et pistribus maris pas
da mitti huius vite neces
saria ad salute mea et
ad laudem tua · ut sic te
te pauisti melius tibi vi
care valeam da quesq m
ny omn defectu et pe mu
na patiendam ne pupilla
mutate fractus de fida dme

De manca manu arida habente Capitu lxxvii.

Factum est autem
post hec in alio
sabbato ut intra
ret ihesus in sna
gogam eoz et do
cebat Nam sedm hilarium
pmissa in tempo dicta sat
et gesta · et post hec in sinago
gam ingreditur Sabbato
sinagogam nitrant ad do
cendu · ppt maiorem ppli
frequentia et concursu
unde beda Sabbatis pri
mus dns in sinagoga docet
bruius ppt vicinitate non so
lum ppt insinuandu sp
reale sabbatu sed eccl ppt
celebriore eo die ppli con
cursu · cui tue moris erat
quid patiue a labore re
legem iubebat · legendi
audiendiq scripturis opam
dare Nam sicut hn quietis
uenandi arti e vbi scripture
sacre et voluntes plus habu

A pane non indigere 2
sacris potest qui

dare dicrarent ubi maxime
sua recta tenduit. ita et dns
temp docuit in synagoga
et in templo qub omisi in
dei comendebat voles est
tromes salvos fiei et ad ag
mtione hereticor venie
ver beda fere in hpo tria
siluet mens stabilitas. qe
licet plures insidiaret. et
non timeb; metuebat ven
ie vbi erant. et hoc e cont
pusillanimes. doctine veritas
te in publico docebat. et h
est contra hereticos. zelu
mentis. qe totu hoc ppter
salute animaz faciebat.
et hoc est comoa eos qui mde
querut pena gladi. nel te
porale lucru seu comodu
et erat in synagoga homo
habes manu aridam. et con
tractam. et observabat ad
si dolose curabat eum
pharisei. si sabbatis curaret.
unde interrogabat eu malos
si licet sabbatis curare
ut si diret non arguerent
eu de misericordia uel i
potentia. si diret sic accusa
rent eu de sabbati tran
gressione. Ubi beda. Sed
solutione sabbati. quam
in discipulis arguebant.
excusabat. ipm calumpn
ari volentes. observabant
ut si in sabbato curret tri
gressionis eu accusent. si
non curret crudelitat aut
imbecillitat arguat. Vt em
aut bernardus. in factis
obseruatores. in verbis ex
probratores. et in tormen
tis martyres. illustres et vide
dis cognitores. ergo. iussit
homem in medium surgere.

* Vtrum arguere vel accusare

et stare in medio ut maculu
esset magis manifestu et eu
deinceps arguendi. veritas ma
lignantiu et quasi repetendo
questione ab eis notam sub
linit verbis. hoc vide quesiuit
ab ipsis. Illis aute tacentibus pe
situt pmultitudine de male. et
soluit questione plus verbo.
ostendes per rationem q licitu
est sanare homes die sabbati
et est ratio talis. magis sub
nemendu est homo qui ani
li. sed asinal si ceciderit in pu
teu uel foueam extrahitur
et liberatur die sabbati. ergo
multo plus homo qui e no
bilior et melioi. cu sit factus
ad imaginem dei. si in mis
mitatem ceciderit. curat die sabbati
Si em hoc fit ppter cupiditate
temporalium. multomagis debet
fieri ubi salus queritur. aut
est ipi vite cois et ppe con
sanguinitatis. excepto
unde crisostom. Nobis omnibus
licet in sabbato salvare. et mihi
hoiem non licet. Nobis manu
bus licet extrahere. mihi ne
verbo licet curare. Sine me
dicina consilio. nec manu
meam super illum extendo
Puro verbo et sanatum misi
mus. et legem sabbati ubi
non transgredior. et sine ope
opus virtutis compleo. hec
crisostom. Sed aliter pharisei. plus diligunt ouem q̃m
hoiem. proximu. et laudant
impendere subsidium bone et
arguat beneficiu caritatis
in homine. Unde hieronimus
Qui solut ypocrite questione
ut miri organes audacie con
demnaret. Si vos inquit

m sabbato onem et quodlibet
aliud aual m soucem deridē
cripe festmatis non aual-ſ
restre amarrie conpuleter. gi
tomagis ego homes quy milto
melior est one debes lebeare
Vnde et rabanꝰ ¶ompeten
ergo exemplo soluit questio
nem eoz. ut cost ostendat sab
batu violac ny ope cupidita
ts quy eu violare arguut
ny ope sanitatis. legem ma
le viter ptantes. quy dicut
m sabbatis a bono feriandu
m quo a malo ny seriandu
est. Vnde opus seruile non
faciens m ed. id est pecm qꝫ
quy fuit pecm seruus pec
est ¶hic m eternla requie a
malis tm seriabit nom a bo
nis hec rabanus. ¶Secudo
soluit questione facto. hoies
habentē manu arida sanado
¶ut em aut illi. extende ma
nu tuā. et cu extendet sana
restituta est sanitati. m quo
patet pfectio sanitatis. ihs
¶ inposiom Vt qꝫ ista legis
quam iudei non intelligunt.
sanitas manifestat ¶si cu de
offendit in ope sabbati. sy
llabio nisi-nitas non fuga
quia non potest murmur de
benuolentia sequi. iste mi
cus sēm hieronimu in ena
gelio quo vtitur. mirari et
cementari ius sibiu. istruc
modi hoibus auaritiu pec
catis. homo cementarius ex
manibus victu querentibus. pro
te ihu ut medi restituis sa
nitate. ne tu putes mendice
cibos ihs in sabbatis mavi
me docebat et opabat victu
tes homo ut ostendat qꝫ e
uangelicu et spuale sabba
tum melius et si uetuscio
ri veteri sabbato succedebat.
secundo ut sabbato plurib⁹ bo
nis conscientiis plenibus p
ficeret. et saluatore mudi qꝫ
miraculor virtute man
festus fieret. tertio ut dns
legis et sabbati phanetus.
quarto ut malu intellectu
iudeor de observatia sab
bati auferet. dum bene
operando. sabbatu se non
violare. phanet qui in sab
bato curabat et in hoc cor
plurib⁹ legispeitos confu
tabat ¶cuta quod strenue
qꝫ alique fuit actus homi
gene cuius. quy ty mse no
habent bonitate in gene
more. sicut edificare domu
et hmoi. et talia non erant
lucrua in die sabbati. aly
autē fuit actus hom in ge
nere moris sēm se sicut
fuit opera virtutu. et ta
lia lucrua fuit in die sabbati
de quibus erat sanatio ma
nus aride. quia ex ope
pietatis. et cum hoc erat
ad gloriam dei manifestan
dam. m quatu fiebat m
raculose et supra naturā
et ideo talia possut fieri
in die sabbati non solu
cente sed et laudabiliter
¶Dicitur sēm bedam et
rabanu. homo qui habe
bat manu aridam iuda
nu genus indicat. in ho
no ope artificu pio ma
m primo pcurte ad pom

petitu extensa · sed mistim
me dm saluti et bonoꝝ o
peꝝ fructibus per moten
tis xpi manus in cruce ex
tensas est restituta et bene
mahus in smagogā erat
arida · quā vbi magis do
mi sentētie ibi transiit de
malor sibiatet culpe · et
q̄ anus est pietatu inevitu
tabilis nobis · Expandat
manus aridā iubet · ex
tendi quā nfructuose de
bilitas hic nullo meliꝰ
oīdme q̄m elemosinaꝝ
largitate curat · habe
but aute homo dexterā
manū languidā q̄ ab
elemosinis trahebat sinis
tram sanam · q̄ sue vtili
tati mtendebat · sed pē
cente dño dexterā sanat
ut sinistra · quā quod ex
gregauerat aude modo dis
tribuat caritate · Exprime
eciam in hoc infirmo do
cuit quatuor necessaria pe
nitēti subiuret q̄ subigat a
culpa per penitētiā · q̄ stet
in gratia per pseuerantiā
q̄ in medio per bona ex
emplū ambulet · q̄ extē
dat manū per bona opa
tione · Extende ergo ma
nū primo ad pauperes in e
lemosinaꝝ largitione ·
sdo ad deū in feruenti
oratione · quia sēm gre
gorius · frustra pio petit
rogatur ad deū manus
expandit qui eas pio pos
se ad pauperes non extendit
Secundo aliter · homo habens

manū aridā est peccator habet
etiam quidam cor aridū q̄
sine bona affectione · sine cō
passione · quidam linguam
aridam · q̄ sine bona opera
tione · Per haec tria tripliciter ari
ditas significatur exo similitu
dine arboris aride · q̄ tūc
est vere arida · q̄n est sine suco
sine folijs sine fructu · Cor
habent aridū inuidi · linguā
maliloquij manū auari · Iste
exo obediencia diuina debet
manū extendē ad promis
per elemosinaꝝ largitione ·
ille linguā loquij ad deū per
deuotionē oratione · alius cor
leuare ad celū per sanctam
meditationem · et sic sanatus
peccator · Tertius stans theophi ari
dam dexteram habet ma
nū · quisquis non operatus
que sue dexterē partis · quia
talis est impotēs ad bona
sed potēs ad mala · Exquo
ens manus constituitur in
operibus prohibitis · extēdat ergo
ad in operibus bonis · Tertius
vero restaurabit · q̄ in vir
tute sancte operabitur · per ma
nū ens · que est organū et
ganoꝝ · gubernēt intelligit
opus meritorū · et ideo manus
est aridā · que est ad bonū o
pus inualida · sed cū ad ver
bum dei surgit per gratiā
tue manū extendit ad sanc
tam operationē potest etiā
per homines manus aridi
habentem significari pigri
et ociosus · quod ad operandū
est inualidus · sed cū ad ver
bum dei stat in medio vir-

7 bona loqui per dei laude quidam manu aridam quod sine

tuus · manus eius sanat². et
in bonis operibus excercetur
Specialiter tamen et precipue
per hunc locum duas significat².
Unus manus ad opa
pietatis et largitatis spiritalia
da spiritu. Unus manus
sunt quinque digiti · primus
inordinate desiderii habendi · secundus labor ac
quirendi · tertius sollicitudo
conservandi · quartus studium
multiplicandi · quintus infide
litas dispensandi Sed tu
sanctus es per dom dicit²
extende manum tuam · quia
cum ea dei dono ad opa
pietatis extendit² tuit famul²
Unde ambrosius Audisti dm
verba dicentis · extende ma
num tuam Ecce ista generalis
medicina est Et tu qui putas
manum habere te sancti · cave
ne avaricia · cave ne sacrile
gio contrahat² Extende se
pius eam · extende illam
ad pauperem qui te obsecrat
Extende ut proximum iuuet
ut vidue prodeas ferasque
prias iustum te que videas iuste
talium me subiacere Extend
ad deum pro peccatis tuis Cur
manus extendit² · sic sanat²
hec ambrosius Igitur o ava
re qui manum aridam et con
tractam habes · non vis dare
vis accipere · non vis largiri
vis predari · extende manum
tuam ut tribuas indigentibus
quia in hoc tibi ipsi prodebis
et thesaurizabis in celis dn
crisostomus · Clemosina faciat

et ne despiciam[t] a fame cor
ruptos · Item tibi ipsi bene
facies Nam hyis quide pa
nis porriges tibi ipsi vero
futura gloriam pdeponis
hec crisostom[s]. Int' omnia
ergo opa misericordie p-
rogatiuam habet elemosi-
na qua totiens et tam attente
nobis miserat dnus
spm ut pdeuntes aut re
pleti misericordia ideo ra
tionabile tractandum cum
magis debeat esse gra
de diuino beneficio · ex
euntes de synagoga et de
conspectu dei et a lumine
recedentes · statim cu hero
dianis principis secularis
satellitibus · consilium ini
bant aduersus ihm quo
eum perderent · Unde ambro
sius · quo vitam perderet
non quo vitam inuenret
Jam ergo de d morte ipius
tractabant · et hic primo lo
quitur de peruersione mo
tis xpi · pro qua tur primo
conquestu faciebat magna
misericordia de nece eius
tractat · cuius beneficiis
pluribus indigebat quos
etiam ad hoc non eligeret
pa sed timor · monebat
magna etiam fuit eo-
obstinatio · qua nec ver-
bis xpi nec factis resipi
erunt a malo suo · sed ani
plius studia proborum · re
manserunt in malo obsti
nati · Unde crisostom[s] ibi
ripsi aut conquestu acrepe

nus stulticie a diabolo ut pdi
rent eum ¶ Invidentes dn̄o
po · nolebant eum face
signa ne gliam acquireꝫ
et discipulos congregaret
sd tm̄ptitudine mundie
sue sabbati defensione te
nebant ut my ꝑmta quide
facie videretur sabbati
lustria defende · Secuꝫ
aute suam exequentur
sundia ¶ Ihesus aut stes ma
chinationes eoꝝ quia m
chil eu latebat recessu
mde cum discipulis suis
et ad maie recessu ¶ Iterꝫ
sit aute mde ꝑ mulcta
mo ut eis paret et oc
casionem impietatis auf
ret · maiorq; tribulatiõ et
desse se crearet · Secundo
q; hominu veneratiõ tepo
passionis sue prefinitu a
patre necdu mplete e
rant ꝓphetarū sc̄pture ·
Tertio quia nondū ades at
locus stiliret iherusalem
extra quā non fuit lo
cus passionis eius ¶ Quar
to ꝑ ꝑ dandu suis my ꝑ
cautione fugiendi exem
plu · ne fuga eoꝝ imputa
retur in perm ¶ Multo
pter humilitatis et patie
cie mditiõ cu posset ad
uersarios suos inuitu dei
repe in abyssum ¶ Exposto
ad ostendendu vere hu
manitatis signu cu duret ipe
mortem non timeret · ty
tamquā homo fugit a
consilio malignantiu in
quo eram nos docuit ut
ab illis recedam⁹ quos bonis
motibus semp deuotiores fieri
videm⁹ · homines em̄ in ma
lis obstinati vno possunt per
ratione compesci · Unde ch
sostom⁹ ¶ Heresis aute duo con
stitui eoꝝ · non diu contedit
sed vna reddita ratione ir
tessit · ne magis insaniam
eos exacerbaret · quia non po
test fieri ut malitia ratiõe
placetur · Ignoratia quide
ratione placuit malitia aut
amplius exacerbat · ¶ Heresi er
go paratos illos esse ad ma
le faciendu secessit non qua
timidus subtrahebat se ab
eis · sed quasi insentiosos pas
cens eos · ne eos ad opus im
pium amplius irritaret · Qua
lis em̄ quis patus est matu
rare apud deū iam facit ·
Ty quis intelligit paratu esse
aliquem opus matu facere
et irritat eum · dans ei oc
casionem ut compleat matu
re ptrepsit est pena eius · ut
quid em̄ tres mala per te
exortu suu muenit · Et quis
me te fugeat pernitus aut
quatenus ad voluntate sua iam
pditus erat · ut quid pena re
mpleta est pditio eius · hec
chrisostom⁹ · Et multi insir
mi secuti sut eu · exemplo q;
videbat predictu hominem
curatu · et curauit eos omnes
remunerans fidem ipoꝝ · so
litam q; omnes digni fuerant
curatione ¶ Docti ergo viros
virtutibus ꝑsequi · indocti
opinione ecclie ducti amando
sequi · et ideo curari meruerꝫ
unde remigius ¶ Que pha

risci vnanimi consilio pdice
ciuent turba indocta vna
nimi dilcone sequnt. Vnde
mox sua desideriu consequtus
effectu. Ait vis et tu ciuitati
vis sanari. si vis a mor
perpetuo liberari sequere et mi
tare ihm xpm cui nemo se
pellit. omes qui eu sequun
sanat. per pias isecle qui
deus inhabitant. discoli qui
dispensores facti signifi
cant. per herodianos vero
superbi qui gloriosi in pelli
bus incedunt. Si vero
consilium statim contra ihm
qui tu humilibus et cum
tem habentibus conmoratus
et ideo recedit ab illis se elo
gando. et humilibus eu sequen
tibus beneficia beneficia sa
lutis impendendo. Et precipi
cis qui curari erat ne eu
diuulgarent et manifestu fa
cerent. et manem gliatio
et gloriandi de se iactan
tiam declinaret. et ut no
bis exemplu vitandi eam
daret. Non phibuit dns mi
raculor predicatione ad
vtilitatem audientiu. sed in
beneficiis vane glie appe
titu. Vnde ambrosius ait
mistice instruit nos ne cu
magnu aliquid facim laudem
foris questa. Vnde
et subdit. Ubi quide ppt
alios alij cucurrerut. non
precepit eis ut nemo diceret
hudie est vbi oculos certa
ti apponit. et paralitico tri
ginta et octo annis iacenti
credit. Ubi aut non ppter

alios. sed ppter meritu ipsi
ciuitatis hoim precepit ei ut
nemo diceret. sicut et leps
mundatus ideo et ihs
cepit ne pulgaret eu
q ppter ipsos solos cura
uerat esse. et non estra
nonem homis miraculis
venerabatur. sed credentiu
desiderabat salute. hec ca
ptom et venerun
dnm quanda ad hospi
tandu et conuenit iterum
turba ad audiendu dei
verbu et tue ista fecerunt
intendebant predicatori
ipse et discipli eius no
habebat tempus panem
manducandi. hoc e con
tra illos qui dimittut o
pus predicatois. ppter cura
et sanitatem corporis
vbi beda. O qm solue et
cupare saluatoris qm
beata frequentia turbe co
fluentis. cui tantu stu
dij ad audiendu verbu
dei. tantu fuit cure ad
obtinenda salute. ut aue
tor salut cu eis qui seco
es at ne vesceudi quide
horam a solacio vite mi
seris impendedo libera ma
neret. Anima dne ihu et
in nra temporibus cu tanta
gratie tue fidelibus lar
gris qui doctores suos
assiduitate distendi hoc
stu ab appetitu carnis
lis voluptatu neruet
nos nulla ab ipa quap
panis cotidiam precipe

c Rom

154
165

pediant hec beda Et ad
illu stiluet iudei · quy ego pte
matris de cognatione sua
erant videntes mpolutum
femore meo · et audiret
altitudine diuine sapie
e qua capē non vale
bant · estimabant eu me
te alienatu et my furore
versum · sensu pdito loq
et docere ut tenē eu et
ligare ne sbi vel alys
posset nocē Unde beda ·
Vere sicut ipe dixit alibi
Non est pphēta sine hono
re nisi in patria sua et
in domo sua Quem em
exteri quasi auctore vite
et sapiēcia dei audire
adire vidē et audire des
derant · hinc ppmqui qua
q mentis impotem esse li
gandu decet · mde allego
nte aute my eo q turba ad
illum cotidie frequē
ter ut furiosus a sibi to
tempnt saluū credendū
de gentibus approbat et iu
dea iudeoz pfidia notat
de quibus act Johannes
in pfa vet et siu eu no rece
pisse hec beda · Immitte
et hodie illu quy ad seque
du dñm sue fecundi a mu
danis hominibus misami re
putant et per eos quasi
possit a bono retinet · q
quantu ma non duo men
sura · sed gutta huy vim
balet · que sua misama mdu
cere · seleres quy sua labo
rat misama ut de illis di
ci possit illud sapiens Nos in
sensati vitam illoz estimabi
mus insanam · Ita ad et ego mise
rabilis de illis meritat fieri ut
cum eis inter filios dei com
putari et inter sanctos sortem
habere ·· Gratia ··

Oimine ihu dne rogo te
per viscera misericordie
tue · ut me mancu · ad faciendu
opa bona sualidiu · dignet
misericordit sanare · et ad
omne opus bonu fortem et
aptu face · fac me stare in me
dio virtutu · ut te iubente
et faciente extendam ad ultio
nem non ad imquitate ma
nus meas · mecu in bonis exē
cendo tuu beneplacitu in
omnibus faciam et in malis
arcendo ab offensa tua om
nino abstineam · Da precor
bone ihu ut pce omnibus di
ebus et deb⁹ seculi mem
dam verbo dei ac mee et a
liox saluti amen De demo
niaco ceco et muto Capitm
Septuagesimumtertium ·

Post predita obla
tus est ei homo
demonium habens
cecus et mutus
sed lucas mutu
tu non cecu dicit
tacens quod ma
theus expressit Cet talia
sit in demonie formaliter
sed solu effective · q effecerat
hominem cecu et mutu · et ideo
spo erecto vidit et loquebat
homo · unde sequit et cura
tus est eu in quo notatur a de

momo liberatio ita ut videret
in quo cecitatis illuminatio et lo
queretur in quo loquele resti
tutio Ubi Jeronimus Tria sig
na simul in homine perpetra
ta sunt. cecus videt mutus
loquitur. possessus a deone
liberatur. Quod tunc quidem
carnaliter factum est. sed coti
die completur in conversione
fidelium ut expulso demo
ne primum fidei lumine accipi
ant. deinde in laudes dei
tacencia prius ora laxentur
Unde et augustinus Demonium
enim habens cecus et mutus
est. qui non credit deo et sub
ditus est diabolo. qui non
intelligit et non confitetur
ipam fidem. uel qui non
dat laudem deo Unde etiam
crisostomus Ne aliquis putet
quia sufficit homini fideli cog
noscere deum. et est necessarium
confiteri deum Ideo et cecum
et mutum curauit. oculos
ad cognoscendum. os ad con
fitendum deum. Qui cognos
cit et non confitetur ille et
si oculos mentis habeat cu
ratos. tamen adhuc mutus est.
Qui ergo vides non facit
precepta dei et qui loquens
non loquitur laudem dei aut
graciam. ille et si loquitur
et videt. quantum ad deum
tamen et mutus et cecus est Ro
enim ille videt deum qui scit
deum. sed qui timet et dili
git deum Et qui orat et psallit
et non facit que laudat. ille

corpore loquitur anima autem ta
cet Hec Crisostomus Spiritua
liter demonium ille habet
qui in peccato mortali perseue
rat Quamdiu enim peccatum
in homine regnat tamdiu
victus et captiuus a dia
bolo possidetur et vexa
tur. Vexat autem demo
nium triplex superbia in mente
concupiscencia in carne
cupiditas in rebus. quia omne
quod est in mundo concu
piscencia carnis est et con
cupiscencia oculorum. et
superbia vite Hoc autem
triplex demonium facit
mutum nam cum loque
la data sit homini ad lau
dandum deum et gracias
agendum. ad loquendum
veritatem et edificandum
proximum ad confitendum
peccatum et veniam de eo
petendum prima loquela
aufert superbia. que quod
dei est scilicet laude v
surpat sibi. secunda au
fert auaricia que sibi so
li intendit non proximo
terciam aufert luxuria
et maxime contra na
turam. Unde sodoma inter
pretatur silencium siue mu
ta. Item facit cecum. ut ad
salutem suam pertinencia et
sibi proficua non videat. et
eam lucem que ait. ego
sum lux mundi. non se
quatur. sed in tenebris
ambulet. Hic demoniacus
cecus et mutus si domino of

15-5
166

ferat. ſ ad pemteria co
uertatur. nisi ihesus cu
rabit eu uta ut eiecto
demonio videat et loqt
habundat demonis mali
ca suphabudat diuina
clemencia In isto demo
nio malicia demonis
multu habundaut quia
eu tenebat obsessum tpm
fecerat mutu ac ceteu. et
sm crisostomu. cena sur
dum. sed dei misericordia
m ipo suphabundaeut quia
demonid ab obsesso eie
cit. loquelam sibi restituit
lume repauit et auditu
restauit. Per hoc igitur
homes sit curatu mtel
ligere possum⁹ petrum
ustificatu cu dns spiia
liter quatuor beneficia
supradicta concedit primu
est qd diabolu ab eo exp
pellit. Petrator em dia
bolu m domu ale sue m
ducat. sed opus eu expel
lit et eam habitaret ido
mus aut anime tria habet
solaria. vnu superius sti
luet spm. aliud inferius
stiluet corpus. tertiu me
diu stiluet aiam. Deus m
supion solario. stiluet m
spiritu habitat. et ipe est
contemplator veritat. ha
bitat m solario medio id
est m aia. qm ipa mtedit
interne meditatiom et mu
danom. habitat m solario
inferiori id est m corpoe
qm ipm corpus exercitatur

et intendit mortificatione
Secudu beneficiu e qm dns
petrom lingua aperuit. Docuit
deus homem linguam ad ta
liter ut deu laudet ut proxim
edificet ut m confessione co
ram deo se reprehendat et accu
set. Peccatoe aut qua lingua
sua ad ista tria non vtitur
ideo recte mutus dicitur.
Tiu ergo deu incepit laudare
proxim edificare et se accu
sare. tiu loquutus est lingua
ad debita officia vtit. Ter
ciu beneficiu est qm deus
petrom lumen restituit. Sicut
luce qm ipe sit illuminatus. est
qm videt et ante et retro a
dextris et a sinistris. Ille
habet oculos retro qui cons
derat et cogitat peccata sua
que fecit. qm multa. qm
turpia. qm grauia. et inde
habet dolorem. Ille habet
oculos ante a dextris qui
videt et cogitat mundi pspera
qm sint caduca et vana. et
ad ea non allicit per amore
sed replet per aspernatione
Ille habet oculos a sinistris
qui videt mundi aduersa qm
sint breuia et vilia. et ideo
in eis non frangitur per impa
cientia. Quartu beneficiu
est qm deus petrom auditu
restituit. Fuit em petrus surdus
quia non audit deu mysteria
tem amonentem. nec deu be
nefaciente nec deu mysteri
um. nec deu commatem. Cui
autem surdus auditu recepit
qm deus m hymnis audit. et stu
pebant turbe stiluet simpli

Ille habet oculos ante se
qui videt et cogitat de
deo inferius similiter de
inde habet timorem

ces dnum̄ virtute m̄ dpo
admirantes et dicebant Nu
quid iste est filius dauid Qua
si dicret sic · quia hic est q̄
nobis p̄missus de semine da
uid Wordlue curatur demo
nio m̄ contrarioe · loquetur
quy p̄us erat mutus m̄ con
fessione · admirant̄ turbe ;
satisfactioe · stulticia qy videt
bene opari · quy non solebat
nisi malū facere Scribe aute
et pharisei stulticia et ira
et maiores · mundi negcia
plen · audientes turbas sta
bant p̄m confitentes esse dp̄m
p̄ter euidentia facti diuce
tur m̄ rocde et cogitatione
m̄ beelzebub principe demo
niorū · cuius demonia · et sic
m̄ sp̄u scm blasphemabat q̄
spiritu sancto cuius opus
est demones eicere et sanita
tes p̄stare contrahant misere
bant Cuius cū factū mira
bile negare non poterat ideo
modu faciendi calumpniabat̄ et sic factū
infamare conabat̄ dicentes
p̄m ihm per aliquē demo
nem superiore sibi esse fami
liarem et p̄inde eius demo
nes obsedere de corpibus ob
sessor · Nam ut aut crisost̄
inquit non querit quid di
cat sed totis ut dicat Cur et
hodie multi cū non possūt
aliorū verba uel facta dura
re phendere conantur mentem
et modū eorū infamare Ibi
beda · Turbis aut que mira
cula videbat̄ dns facta
mirantibus scribe et phari
sei uel negare vel simula
ta pretatione querere labo
rabat quasi non diuina
tanis sed immundi spus ope
rarent Secundū eande
dem Ysaiā ydolorū
a belo habuere nomē origine
Ninus cui rex conditor
uel potius repator nomi
ne · Belo patri suo · qui fuit
primus rex assyriorū
statuā post mortē eius fe
cerant ad quā confu
gientes qui sibi fecerat
remedia merebant · Inde
p̄na statuā cepere ve
nerari et tandem instigante
diabolo diuinos honores
sue p̄ri statue attribuere
et sic inceptū cultus ydo
latrie Cuius simulachri
conspectu dum chaldei sus
cipientes portauerūt bel.
palestrim baal ÷ beelphegor
idem dicerent linguas
inde aut primus dei cul
tores m̄ derisione gentiū
beelzebub appellabat q̄
sonat vir seu princeps
muscarū p̄t̄ multitudi
nem muscarū que templo
eius erant · Inter
fordes immolari sanguis
quem muste sequi sole
bant In hoc simulacro
dicebat̄ inde principe
demoniorū habitare · tū
quia m̄ eo fiunt principia
ydolatrie · tū q̄ milia
ydola inuenebat̄ illo
efficacius · tū q̄ cultus

156
184

cum erat generales apud eos
gentes. Licet enim quilibet
nano habet aliquos deos spe
ciales. hunc tamen tamquam
principalem deum venerabat
omnis itaq; in virtute spi
ritus demonis. qui in ho
ydolo habitabat. plurimos
dum fate miracula dite
bant. unde semiramis. re
debuit. quod nec est beel.
et baal. et beelphegor. beel
fuit primus regis assy
riorum. baal deus est. qui
in celso colebatur. beel
phegor. a loco. de a monte
phegor. zebub secundus fuit
abimelech filius gedeonis.
qui occisus. lxx. fratribus
edificauit templum baal.
et constituit ex sacerdote
in ipso ad adiuvandos mul
tos. qui ibi congregabat
ur. immundi et more pecu
dum. Zebub nanq; musca
dicit. beelzebub ergo vir
musca. interpretatur. in
ter fortissimum ritum
colendi. dicebat eum esse
principem demonum.
Nichil ergo scripturis in
uenientes. quod deus ob
stinat. dicebat eum beel
zebub esse principem demonum. Ipse
semiramis deus aut totum
ex nuda fingebat. de qua
hic dicit crisostomus. Tale
quid est emulatio. quam
non nisi ex malicia
alia detrahere. facit em
pessimus quisquis et demo
nes iactura nra. ita et
emulator. proximi letatur.

malus et quecadmodu scarra
bei nutriuntur stercore. ita et
hic alias infortunii hec ex
postema. sibi notandu. q; de
mones habent sua officia
valde ordinata in malum.
Est enim unus demon qui
est superbie. et vocatur leui
fer. et iste multos habet sa
tellites qui sibi astant. et mul
tos subiectos quibus primo
patrat. scribitur omnes scelestos
unde iob. ipse est rex super
omnes filios superbie. et hic
expellitur per veram humilita
tem cordis. Alius est qui est
luxurie. et iste vocatur asmo
deus de quo dicit in thob. q;
mitei fecit septem vices sa
ire iste enim odit legitimum ma
thimonium. et ideo per diuersos
dies volebat tobie hanc puel
lam ad formicatiois vitium
Et iste demon multos habet
satellites. qui sibi assistunt
et multos habet subiectos. scri
bit omnes luxuriosos. et hic
expellit per semunid et mo
nitionem. cepit. Est unus
qui est auarie. et vocat mam
mona. unde dicit in matheo
Non potestis seruire deo et
mamone. et iste multos habet
satellites. qui eis insuant. et
multos subditos sibi. quos tra
hat scribit omnes auaros. et
Et hic expellitur per tempta
tionem abiectionis. que fit aut
totaliter. sicut fecit spectu. qui
omnia dimittit. aut partiali
ter. sicut fecit qui de sua ha
bundancia pauperibus largi
Quidam legit. qui preest mul
tis capitaneis. et ancoribo

et nudus et malus affectionibus
et vocatur beelzebub · id est vir
muscarum · dicitur enim muscarum
id est cogitationum · immundas ab
actibus voluntates malas que di
cuntur muscae · quia et ad ea
cito volant et ipsam commacu
lant · iste autem demon multos
habet satellites qui eum adiu
vant · et multos subditos q
bus post et expellit per ob
sessionem et saeuidotalem
absolutionem · hesus autem vi
dens cogitationes eorum placet plu
ribus rationibus q non in beel
zebub sed in digito et spiritu
dei eiicit demonia et q mutu
la que faciebat non poterat
attribui spiritui maligno ·
sed oportebat ea attribuere spi
ritui diuino · compat aut
ipse suis digito · primo tria p
mo ipse presentie et sanctissima
manus et brachium pcedit de ip
sius corpus · et digitus
de manu et brachio · et ideo
a corpe ita filius a patre et
spus sanctus a patre et filio
Secundo propter proximo · quia
sicut in digito sue plures ar
ticuli et distincti · ita diuer
si et distincti sue dona spus
sancti · Tertio propter operatibus
quia sicut manus et brachium
operatur per digitos sic filius
per spum sanctum · filius autem
manus et brachium patris dici
tur · quia cuncta per eum ope
ratur · Ad cogitationes vero
eorum respondet · et in hoc di
citur illa ostendere · et solo
deus cogitationes scit · aut vel
sic compellerent de de in eo
hiis cordis occulta videbat
Nam sedm crisostomum · cum

20 · supponit in rationabili
esset · metu multitudinis
non audebant eum diuulga
re · Probatur ergo primo ra
tione tali quia si per demo
nem aliquis eiiciebat alios ·
sequit q diuiso esset re
gnum · et sic non posset diu
stare potestas diabolica · et
ideo hoc sequitur aduentus
xpi · per que ptas demo
nis debebat auferri · Prz
dicit · Omne regnum in se
et contra se diuisum desola
tur per diuisiones priuati
um contra se altercantium
hominum · desolabuntur · et de
spatibus · et omnis ciuitas
uel domus diuisa contra se
per contrarias voluntates
et operationes non stabit sed
dissoluet · Nam sedm iero
nimum contrarie dissipa
tes eiiciunt · distorsa mag
dilabuntur · Inductionem
facit in tribus · in regno
in ciuitate in domo · sedm
triplicem vnitatem sub
quibus vnum homines · Alig
etiam vnum tantum sub vna
lege uel iure · et hoc per reg
num · alios sub vna conscietia
domus · et hoc per ciuitatem
alios sub vno ritu et socie
tate · et hoc per domum sic
a regno ciuitate et domo
similiter exemplum idest a
magnis · mediocribus et
priuatis · ut per hoc ratio
nem quia ostendat sententi
am et sufficiet · Vnde ca
sus · Nichil enim est in ter
ra regno potentius sed hoc
per altercationem perit Ad
huc dicendo de ciuitate

vel de domo Eiue magnu
fuue pacuu fuerit contra
regnu pugnas penit hec
in ipo. Sed si sathanas
per nie et ad meu impe
tu expellit et eicit sathu
nam. Demonu regnu di
uisu est cõ se et distabit
sbo. quod contra se pugnant
et ergo regnu et potestas ma
lor ipoz stare non potest
et ita finis mudi erit qua
uis ad finem mudi stabu
rit ad temptandu nos Neq
quis arbitre est in malis hoi
bus quos sbi subditos tenet
quod ante finem mudi no
cessabit. tum ppter diuine
iustitie ordinatione et hoz
ad hoim excitatione. tum
ppter ppheta nondu im
pletoz em Unde Crisostomus
Dicas dicet regnu contra
se metipsum bello diuisu nõ
stare desolat. quod et in domo
et in ciuitate videmus Huo
rum et sathane regnum in
ter se diuisum est. ita ergo
sathanas ab hominibus sathana
expellat. desolano regni de
monu approquauit Regnu
autem ihu xpi in hoc est q̃ ho
mines subditos tenent. Et
iterum. ab hominibus pellit
hoc non est aliud q̃m regnu
eius dissolui Et ante adhuc
in hominibus potestate tenet
manifestu est q̃ regnum ma
lum adhuc stat et non e
contra regnum diuinu. hec
Crisostomus Moraliter reg
nu diuisu est animi hois
mali cuius singulares re

bellat ratiom. et hoc regnu de
solatur. quia postq̃ gra est re
tracta mde recedit et diabolus
mgr editur Item per regnu
se diuisu significat omis
congregatio fatens concordia
et pace in qua sut duo pathu
ne quoz quilibet nititur pte
suam ampliare. ut sic possit
alteri partiq̃ale. et talis
congregatio desolabit. et dis
cordia dissipabit. quia si mul
a se diuisi per contrarietate
affectuu non potest durare
sed deficit domus et congregatio
hoz Sed heu mo fuerunt
aliqui homines q̃ tanta concor
diam habent in bono. quanta
mali spus habent in malo
Cum enim sint infiniti et multi
tudes omes tame in eo concor
dant q̃ nichil nisi malefacere
desiderant Et prima sic foret
in bono concordarent et ad fa
ciendu bonu se mutuo iuuarent
Deinde q̃dut hoc idem sub ra
tione que talis est Eiusdem
potestatis est electio demonu
per me et per filios vestros
sed illi sdm vos non eiciunt
demonia in principe demoniorum
ergo nec ego Unde dicit Et si
ego in beelzebub id est auctori
tate principis demoniorum ei
cio demonia a corporibus obsessis
filii vri in quo habet exortatiõe sdm
beda et rabanu. vel apli de
eis nati. sdm augustinu et
hieronimu. in quo id est in qua
potestate eiecit et quasi diceret
Cum non possitis attribuere
electione per filios vestros facta

ms̄ virtuti dñne · per conse
quens nec electione facta pri-
me p̄ deo ipsi induces vestri e
runt stituet eo q̄ iste vob̄ con
dempnantes de mendacio q̄d
dicitis contra me quia si m̄
virtute dei eiuit multoplu
et ego eiusdē oppositu menda
citer affirmatiue hoc demon
strabuendo · vel apti de eoz
stirpe genui · qui sibi bene
conscij sunt nil hūile aūtis a
me dictasse · erunt induces eo
rū futuro stituet assessione
et appbatione indicij q̄ sed
bunt m̄ duodecim sedentes iu
dicantes duodecim tribus
israhel Deinde elisa falsitate
pharisei · astruit veritatem
quia hoc quo non eiunt virtu
te diaboli sequitur q̄ eiunt vir-
tute dei · cum aliud medium no
possit dari Dicit ergo Si id
est quia m̄ digito et spū dei
ejcio demonia et sic de pello
regnū diaboli ut conclusum
est eo preductis · et expulso
manifestū contrariū est nutrodu
no alteriusve · p̄fecto puenit
in vos regnū dei · id est ego
deus · qui deus deo regnās
in vobis · quare ergo me blas
phematis · vel regnū dei id
est tempus gratie ad merendū
regnū glorie · quod vobis
offertur · si vultis recipere
quod offert dum per verba
veritatis et miracula potestis
p̄dicatur · vel puenit in vos
regnū dei · id est aduius reg
nū celeste · pacefactus est vob
et credentibus p̄bato ergo
q̄ demon non est autor imita

culi deinde consequens ybu
dis multiplicitate q̄ ipse
non est minister diaboli · et
prima ratio talis est an
minister non est potentior a
rore · sed vbis potentior est
diabolo ergo vbis non
est minister diaboli Per au
si ostendit Non enī potest
quisquis intrare in domū
fortis domum suam custodi
entis · et bona eius diripe
re nisi prius tamquam fortior
alligauerit fortem · et tunc
eo victo domum et vasa ar-
ma et spolia illius diripi
et auferet et distribuet ·
Diabolus fortis est fortitu
dine naturalium bonorū de
quo scribitur in iob q̄ non
est potestas super terram
que ei comparetur · firma
que eius sunt astute et dolo
sa pectora perdito · Dominus
et alius ut eius est minister
in primo pugnabat ipse ad pal
patoris adiumentū · papa et
spolia eius qui homines ob
seruos vel deceptos a diabolo
suo custodiente atria sua
in quo stultus in domo domi
habitabat · in pace fuerūt
omnia sua q̄ nemo sibi re
sistebat · et adhuc in pace
sunt ad eum omnia que pos
sidet · id est omnes peccato
res qui ei obediūt et fauet q̄
sicut gregorius · illos pul
sare neglegit quos iniuste
iure possidet sed fortio
rem se sentit ipse super

S hobin

mens id e desuper de celo
vemens · vnat eu temptan
ombus eius viriliter resistedo
& passionem ab eo perlatam
patienter sustinedo · eccl'm
inferni fugatu et sub pe
de dm contrito vnusa eius
arma id est callidissimas
versutias neq; ut spiritua
lis in quibus confidebat
abstulit · eas compestendo
vel detegendo · et vasa eius
diripuit id est peccatores dia
bolo subiugatos a potestate
eius eripuit · et spolia eius
distribuit · id est peccatores sua
a diabolo captos diuersis
officijs ecclie strenuis assigna
uit · qua quosdam apostolos
alios euangelistas · hos pphe
tas illos pastores et doctos
res ordinauit Secundu
bedam distribuit spolia m
regno ecclie tum mutatis
gm triumphantis m diuersis
dignitatibus et ptmis &
qua opus ysta fecit sequitur
q potentior e demembrauerit
ideo non est mirum eos · n
virtute eo eglie ad credendu
Eo quo etiam concluditur
q ipe sit vere opus · qua t
aduentu xpi potestas deo
mis erat diminuenda et
extenda Non ergo debem
esse securi · quia aduersarius
noster fortis victoris q
pcibus compbatur · nec de
bem desperare quia prin
ceps m fortior illo non

dubitatur Unde crisostomus
Non debet hostem tante sortis
qui habet principem fortiorem
Sed vigilemus et labore
ne ni fiducia principis fortioris
contemptus aduersarius nos
Nam si contendam contra eum
fortiores illo sumus · si autem
negligam ille fortior inuenit
fortem in diabolu nostra
negligentia facit · non illius
potencia · hec crisostomus Unde
et gregorius Diabolus cui ei
resistit est debilis sicut formica
cui vero eius suggestio recipit
est fortis ut leo et ieronimus
Et emptamenta si ad te referantur
grandia sunt si ad deu bellato
rem fortissimum ludus et um
bra sunt Unde ponit stadium
rarubrem que talis est non
minister et actor concordant in
voluntate · sed opus et diabolus
habent contrariat voluntates
ergo opus non est minister dia
boli Et hoc est quod dicit Ruy
non est mecu in bono concentus
mee voluntati contra seu ad
uersum me est · et minor est
diabolus · quia opus vult
animas saluare · sed diabolus
vult eas perire · opus vult ho
minem a peccatis retrahere et ad
virtutes reuocare · diabolus
ad peccata trahere · et per vitia
distrahere Unde ieronimus
Diabolus qui cum deo non e
contra ipsum est · quia ille vult
animas tenere captiuas quas
opus liberare desiderat Deinde
ad idem ponitur tertia
ratio talis Eadem sunt opera

actoris et mistri sed non cade
dpi et diabli ergo dpis no
est m operando diaboli mister
et hoc est quod dicit qui
non congregat seu colligit
mecu stituet m fidei vnitate
m ecclesie sinu m oule sup
nd spargit sue dispergit si
cut lupus et hic est diabolo
qui diuersas sectas et here
ses ac scismata quatu potest
introducit Ducta em sue
opera dpi et diaboli quia
dpus colligit dispersa sed
diabolus dispergit congre
gata Ille predicat rdola hic
vnus dei notitia ille ydas
ad malu hic reuocat ad bonu
hinc ergo et alias modis diabo
lus est contrarius dpo et non
est secu per concordiam uo
luntate et facto et ideo no e
secu nec cooperatu sibi m ea
triendo demones et expellen
do Vnde exposto Qui non
non mecu est nec mecu con
gregat non erat michi coo
perator ut mecu demones
eiciat sed magis que mea
sunt spargere desiderat De
inde post instructione veritatis subdit commatione damnationis Qui em eos indu
catos sermonibus quasibi
les videt ad commationes
et terores se conuertit ut blas
phemia spus sancti per qua
pecrabat diuites opus spus
sancti m beelzebub ficti di
cat omino cave vemia et m
hoc seculo et m futuro mitel
ligere tame mst penitentie de
pcto vnde exposto Qui

dns pharisei excusando
respondeat iam cosi terret
est em hec correctionis no
pua pars non plus ex
cusando respondi sed et co
minai Dicit ergo Qui
non vultis acquiescere ra
onibus nec operibus primo
blasphematis ideo dico
vobis veraciter et pro cto
q omne pcm et blasphe
mia stituet predens ex
humana infirmitate uel ig
norancia remittet hoibus
per penitencia id e remissibile pcm est de q quia no
obstitit directe principio
per quod fit remissio pcto
rum obstat pcm m spm
sanctu Qui ideo sue spes
stituet desperando propter
obstinatio finalis m pe
tencia inuidencia fraterne
gracie impugnatio ve
ritatis agnite Vnde sub
ditur Spui aut blasphemie
non remittetur id e diffi
cile et vix remittet quia
vix aut nuquia tales pe
nitent quia hoc pecatu
non habet aliquam sue ex
cusationis ratione Et hoc
patet differencia int pcm
blasphemia et spm blasphe
mie quia duo prima sunt
remissibilia tm Sed no pe
catu est m se uel m alterius
blasphemia m deu que si
est ex ignorancia uel in
firmitate dicit simplicit blas
phemia si ex certa ma
licia dicit spus blasphemie
Vnde blasphemia erat m
tur bis sed spus blasphemie

m phariseis · qm stricte sc̄ turas · ex studio impugnabant opa dei · et ex certa malicia blasphemabat dm dicentes falsa de ipo · qm miracula diuinitus facta attribuebant diabolo quod erat impugnatio veritatis agnite quedam species peccati in sp̄m sanctu ¶ blasphemia quippe est · per quam de deo falsa dicunt. sed sm̄ augustinu · nō tam inueniunt qui blasphemant lingua · sed multi puta ¶ cudam aut blasphemant ex coactione et hi peccant in patrem per infirmitate que est contra patris potestate · quidam ex deceptione et hi peccant in filiu per ignorantiam que contrariat filij sapiencie · quidam ex studio et hi peccant in sp̄m sanctu per malicia que est contra ipius sc̄i bonitati · ¶ Omnia et sm̄ dicit dimittet dignis penitentibus · quia ex alia circūstantia remissio digna est scilicet quia per infirmitate uel ignorantiam commissum est · quia pena attenuat · sed tertia non remittet · id est remissione digna non est · ex circūstantia · excusante non habet · ne excusabilis ei meretur supplicium · qui si voluisset potuit vitare pena · Unde bernardus potencia ad patre · sapiencia ad filiu · caritas pertinet ad sp̄m sanctu · hoc est quod alibi dicit peccare in patrem · peccare in filiu · peccare in sp̄m sanctu · ¶ hi enim ex fragilitate peccant in patre quasi contra potestate peccant · hi ex ignorancia peccant in filiu peccant · quasi contra sapientia · hi vero ex malicia peccant in sp̄m sanctu peccant · quasi contra dilectione ¶ et ideo peccare in patrem et filiu hic siue in futuro remittitur · quia ex fragilitate uel ignorantia peccatur aliquia excusationem habet in culpa ita etia aliqua remissione habe debet in pena siue in hoc seculo si penituerit ut facilius consequat indulgentiam · siue in futuro seculo si in malo p̄euaricet ut tolerabiliore sentiat pena · ¶ hi vero ex malicia peccat contra deletu nullam excusatione habet · et ideo pena dare remissionem habe non debet. quia si penituerit in hoc seculo plena satisfactione multande sut · si non penituerit plena dampnatione in futuro seculo · non quia penitentibus pena denegetur · sed quia pleno pro plena retributio debeat · hoc bernardus · ¶ ps ergo blasphemia non remittetur hom̄ · non q̄ ei neget remissio si penitet · sed q̄ hic blasphemi · exigentibus malis meritis · sicut malqua ad remissione · ita nec ad penitentiam punctualis est · hi aut johannes · ¶ est peccatu ad

mortem non pro illo dico ut ro
get quis eccm̃ gregoriu per
catu ad mortem est petm̃ usq
ad mortem pro quo non est
rogandu · quia stultus petm̃
quod hic non corrigit² eius
dem frustra postulat² per
catu ergo in sp̃m̃ sctm̃ est ob
stinato uel ptmacia metis
in nequitia obduate precedes
ex presumptione uel despe
ratione Cuius em̃ presumit
de misericordia dei p̃mittes
sibi impunitate putas uta deus
petra impunita relinquet · eo
ipo obstinat² id est ptmaciu
in petis obduratⁱ · peccata
petis supaddes · et uta peccat
contra iustitiam sp̃us sancti
qui uta misericors est in iusti
cia q̃ est et iustus in miseri
cordia · qui oleu habet cu vi
no et vicem̃ Cuius autem ꝑt
magnitudinem steleris de
speret de misericordia dei
tanquam magnitudo peccati
sui excedat magnitudinem
misericordie dei · inde obsti
natus petis petis supaddes
de petis in petm̃ efflenata
libertate fruens · quousq; ad
cumulu dampnationis veniat
Sed quadus tota ecclesiastica
petra remittat · minor tamen
peccatu ideo specialiter attribuit²
spiritui sancto · quia sps sctus
amor est patris et filii et
benignitas utroq; q̃ Cuius
autem desperat vel p̃sumit
specialiter facit illi iniuriam
huius benignitati attribuit²
remissio petis · quia putat
eu misericordie vel iustitie
qui sicut eius misericordia pec
cata remittit uta eius iusti
cia ea impunita non relin
quit · unde ergo de misericor
dia vel iustitia spiritus
sancti sentit · qui desperat
vel p̃sumit Sicut ergo mor
bis medicabilis dicit² qui
directe tollit remedia per
que expellit² morbus et
curat² · ut qui tollit virtu
tem nature · vel operatione
virtutum naturaliu · deus ty
que est super omnia potest
curare eu · sic peccatum sp̃i
ritui sancto contemptim
et excludit illa per que
peccatum deberet vitari et cu
rari ut timore diuine
iustitie et spem veniae et
bitior · et sic ex sua natura
dicit² ut re immissibile deus
tamen sua benignitate omne
peccatum penitentibus remittit
Unde dicit² ut re remissibile
quasi de difficili et vix
remissibile De hac mate
ria sic dicit augⁿ Duo ca
pitula vestre · forte in or
bis sanctis scripturis nul
la maior questio nulla
difficilior inuenit² in eo
q̃ aut · qui blasphemauerit
in sp̃m̃ sctm̃ non habet re
missionem̃ meritum · no quo
cuq; modo blasphemauit
reus erit huius irremissi
bilis delicti · sed modo quo
dam que nos q̃rere atq; in
telligere voluit qui hac
sententia veram tribuleng
demp̃sit In sp̃u em̃ sto
quid in unitate dei populo
congregate² erit² sp̃us in

Chom

mudus qui in semet ipm
diuisus dicit. Contra hoc
donu gratuitu contra ista
dei gracia loquit cor ipe
nitens. Ira ergo i penitencia
est spūs blasphemie q̄ no
remittetur neq; in hoc se
culo neq; in futuro. Con
tra spm enī sanctu quo
baptizant quoz peccata
oīa dimittūt. Et q̄m
accepit ecclia ut ciu dimi
ssa peccata dimittatur ei
uerbu valde matu et mi
ssis impiu siue cogitatioe
siue ecclī lingua sua dicit
quem paciencia dei ciu ad
penitenciam adducat. ipe
ditem duricia cordis su
et cor impenitēs thesauri
zat sibi iram in die ire et
reuelationis iusti iudicij
dei qui reddet unicuiq; se
cūdū opera eius. Hec ergo
omnino impenitencia. non
habet remissionē neq; in
hoc seculo. neq; in futuro
q̄ penitencia impetrat re
missione in hoc seculo. que
valeat in futuro. Sed ista
impenitencia uel cor impe
nitens. q̄mdiu quisq; in
hac uita uiuit non potest
iudicari. De nullo enī de
sperandū est q̄mdiu pa
tiencia dei ad penitencia
adducat. nec de hac uita
raptu impiu quis non dubi
tet impy quadiu ut
conuertat et uiuat. Deo
aut omne prius peccm et
blasphemia remittet hom
ibus. qua ubi hoc peccm
non fuerit cordis impenitentis
contra spm sanctu quo in ecclia
peccta soluunt cuncta alia dimit
tunt. Cui autem hoc dimit
tetur. quod ecclia remissione
impedit alioz. Omnia ergo
dimittunt eis in quibus hoc
non est quod nusquam dimittet.
In quibus aut est q̄m hoc nu
quam dimittit nec alia dimit
tentur. qua oīa remissio un
culo istius impedit. Deo pec
catu grme atq; omne blasphe
mia dimittetur hominibus
in hac congregatione q̄m
in spū sancto. et non adue
niet semp diuso congregat
populus. Spūs aut spūs illa
blasphemia qua sit in corde
impenitenti huic tanto dei do
no usq; in finem uite istius
resistat nec remittet. Omnia
ergo suffugiu est ne sit uite
misibilis blasphemia. cor
impenitens blasphemat cauc
atur. nec aliter penitencia
posse credat. nisi ut tene
atur ecclia. Ubi remisso pec
cato datur. et societas spūs
in patris unculo custodiatur
per aug. Deinde ad refel
lendu et corrigendu phaa
seos errorem. inducit simi
litudine arboris. Ostē
dens q̄ miracula sua. non
sint a uirtute maligna et
diabolica. sed a uirtute bona
et diuina. Unde dicit aut
facite arborem bonā et fruc
tu eius bonū. aut facite ar
borem malā. et fructu eius
malu. loquit uulgariter.

facite id est dicte. sdm q dicit
iste facit bonu. id est dicit ar-
bor autem hic accipit primi
pud ipos opend. et fructu
rpa opera pt' arbor vero
et fructu semper est simlitu
do qua arbor bona semper
fructu bonu et arbor mala
fructu malu p'dicit. ergo q
o pcd maculosa que dps fa
ciebat non erant mala et ve
na sicut que fuit aute magi
ca. sed erant bona et salubria
concludit q principio per
quod talia faciebat erat stm
et bonu. quasi dicat. Comp
dens ate fructu arboris bone et
fructu arboris male. ut ex
fructu cognoscatis vtrum sit
bona an mala. quia ex fruc
tu arbor cognoscit. Simlu
compdens ate opus actoris vtr
sit bonu an malu. q opus
bonu procedit a bono principio
et malu a malo et sic ex bo
nitate operis qne ego facio po
testis pbende. q virtute p qua
ego facio non est mala. sed bo
na. et ex opibus que fiunt p
autem magicam. ex stt ma
la et vana. potestis pbendere
q fiunt virtute maligna. v
plus ergo q facio exponendo de
nomia cu sit bonu et no ma
lum. non est a malo principio
quale est demonu. sed a bo
no principio quod e spiritus
sctus. et male ei go dicitis. qua
ego in beelzebub eicio demonia
vbi augustin' in hoc admonuit
nos dns ut bone arbores su
mus. et bonos fructus habere
possimus. Ubi enim aut. facite

arborem bona et fructu ei
bonu est pceptu salubre.
cui obedientia necessaria
est. Aut dicit. facite ar-
borem mala et fructu eius
malu. non est pceptu ut fa
ciatis. sed monitu ut cave
atis. hec aug' Deinde qua
si explanando et optando
dicta similitudine phari
seis. ostendit falsitatem eo
raditem. radix enim ista e
rat Iudia et odiu. quo li
cet pharisei et legisperiti
plus cognouerunt opm.
tamen quia cepit reprehen
di vita eo ideo tota
pepit odiu et mundum
contra dpm. ex quibus
exoritur cecidit ut a prima
notitia in errore. q talia
pueritut iudicia rationis
recte. et exortus incepit
omnia facta eius interpre
tari malu ad diffamandu
pm. Ostendit ergo illos
esse malam arborem ex ma
la radice et malos fructus
dare. cui in intentione cor
dis erat malicia habebat
iudicia diversa. progenies
seu gemmina viperaru
id est venenati filii vene
natorum vocat. quia ve
nenu iudicia. ex verbis pen
tibus transitis. qui pstitu
sut pharisei ex Iudea. et vos
ex eadem ratione psequi
mini me prem dpm. et ma
trem ecclesiam. quo potest
bona loqui cui status mali
Cuius dicet. non potest
de me bona loqui iudea
phibente. cui enim sts ar-

dor mala non potestis fruc
tu bonu ferre Verba qu
dem alijs possut loqui · sed
non meritoria sibi · vbi ch
ostom⁹ Non potest frei
ut alia germina p̄duat
mst qualis fuit radix ⁊
terra voluntas em hom
radix est verba aut et o
ped fructus sut voluntat
deo quale cor vnusquisq
habuerit talia et verba lo
quat⁹ et oped facit · hec ch
ostom⁹ Et ideo subdit⁹ Ex
habudancia em cordis os
loquit⁹ · quia verbu exte
rius ē signficatiuu intel
ligi · conceptus Quasi di
cat Cor vrm plenu est be
neno et eructuat de pleno
A parte aute totu intellige
scilicet per locutione oris
locutione cordis · et locuti
onem operis · per oris em
locutione vniuersa que ac
tu uel cogitatu vel sermone
de corde proferut⁹ dns sig
ficat Nam verbu pro re
quib⁹ ponit · vnde ysa
ias de ezechia Non fuit
verbu quod non ostendet
eis · id ē res digna verbo
vbi crysost⁹ Et vide ad ma
iorem accusatione malo
et ad maiore laude bonor
quod dicit Ex habundancia
cordis os loquit⁹ · id est cu
homo locutus fuit verbu
bonu vel malu · ne pute
quia tantu bom uel mali
habet in corde quatu osten
dit in verbo · sed multo am
plius Ex habundancia em
bom uel mali que est in corde
sermo procedit Quod em exte
rius dicit⁹ est superfluecia eius
quod intus est In quo cor pe
hement⁹ tetigit · Ex em quod
dam est ab extra est malum
excogita · radix verboꝝ qm̄
est magna hec crysost⁹ Et
ideo ut dicit greg⁹ · custodiu
est et om custodia mens ser
uanda · non em ante oculos
dei transuolant cogitatioes
nre · et nulla momenta temp⁹
per animu transeut sine stu
dio et cautione Et quia ex ha
bundancia cordis os loquitur
ideo hic sequit⁹ Bonus homo
de bono thesauro suo id ē de
bona intentione et voluntate
que latet thesaur⁹ abscondit⁹
latet interius in mente · profert
bona cogitatioes · locutiones
et operis · et malus homo · de
malo thesauro suo profert ma
la · quia contrarie cause habet
contrarios effectus Ac si dicat
vos mali estis · ideo de thesauro
cordis vestri non nisi mala
proferitis Tenendu glosa Thesau
rus cordis est intentio ex qua
deus iudicat opa · vnde aliqn
mora maiorem et maior a
minorem habeant meritu dem
Sepe em maiora in genere
minora sunt caritate et eroues
se Fiunt sepe aliquis maiori
caritate dat elemosina qm̄
alius cantet missam · ideo ch⁹
hic magis meritu de elemo
sina qm̄ ille de missa · Vnde
pauperula vidua dando duo
minuta patrificata est diuti
zacheo · quia deus non pensat
quatu sed ex quanto De petra
similitudine arbor et alijs

iam tactis habes etiam supra
crta finem sermonis dñi
in monte vbi plud de hijs
vide poteris p̄ postq̄m aute
p̄cessit p̄handi et detrahendo co
sequent p̄cedit commando
ne credam⁹ p̄ui vtiq̄ male
loqui et mala verba non pu
nire ira ergo malus p̄fert
mala verba que quidem no
sut pupendenda · q̄m de omi
verbo ocioso · non tm primo
sed reddent homies rationē
quod erit valde difficile · q̄
locuti sut sine ratione nec
reddent ratione id est soluet
in die iudicij pena · quod in
dictū erit terribile · q̄ sine pe
peme Si aut dicat² q̄ ver
bū ociosum est quod ratione
vacuū est · ergo de eo non de
bet queri · nec p̄t ratio reddi
respondendū q̄ licet ociosu
sit ratione vacuū · tamē quia
verbū debuit habe rationem
ideo de ipo exigit ratio stri
cte obmissionis rationis Et ex
hoc patet q̄ longe magis ver
bū nociuū et crimiosū acuit
punctur · et reddet in die iu
dicij homies condempnabiles
quale est verbū ex quo opera
factus spūs sancti caluppni
atur et blasphemat · dicetes
in beelzebub eiicit demonia ·
Et est sensus secundū hiero⁹
Si ociosū verbū non est absq̄
periculo eius qui loquit et in
die iudicij reddet vnusquisq̄
ratione sermonū suoz · qua
tomagis vos reddituri estis
ratione caluppnie vestre Ca
ueant ergo sibi detractores o
pera p̄ximoz imminentes

vel infamantes · dicendo illa
esse facta in tpō · uel pro
fana glia uel aliquo mō
bito sine · et ita in beelzebub
demonia · quidā Euthy
mius iudicat dns de verbo
ocioso · quato magis de no
civo et crimioso p̄t autē
dicat Hieronim⁹ · Ociosū ver
bū est quod sine vtilitate
et loquentis dicit² et audien
tis obmissis seriis de rebus
frivolis loquam⁹ · et fabu
las narremus antiquas Ce
terū qui scurrilia replicat
et cachinnus ora dissoluit
et aliqd̄ p̄fert turpitudi
nis non ociosū sermonis
sed crimiosū tenebit² reus
ideoq̄ in verboz ponder
p̄batio constitit humane vite
Et vterius dicit q̄ non edi
ficat audientes in periculū
pertitur audientiū · Vnde
et origenes Inanis est ois
sermo in quo non e mirum
fructus aliquid pro deo uel
pro dei mandato · Vnde etiā
Gregorius Ociosū verbū
est · quod aut ratione iuste
necessitatis · aut intentione pie
vtilitatis caret · Et si de ver
bo ocioso et cogitatione mi
nutissima reddenda est
ratio in die nouissimo · pen
sandū est quata pena se
quatur · multos fecit em de
mirustruus vias conside
rare sic gressus enumerat ·
ut nec minutissime cogita
tiones aut tenuissima ver
ba · que apud nos vsu ve
luerint · eius iudicio discus
sa remaneat · Vnde et

162
143

crisostom⁹ · Scriptu verbu
mtelligitur · non malu sd
bonu · quod non operatur ·
id est quod non edificat au
dientē · Si ergo pro bono
verbo et scripto rationē su
mo datum · quid speramus
de malo · Et si de malo ver
bo rationem datum sumus
quid speramus de opere malo
hec crisostom⁹ · Et ideo cauen
du est a verbis scriptis et mu
lis · Sic verbis enim tutis si fue
rint bona ac bonorum meritis
condigna · et sub debitis cris
tatis · si pluta · iustificabe
ris est meritoris iusti tamē
iustus remuneraberis · et e
verbis tuis condemnaberis
si fuerint mala et predictis
contraria · Scriptu est enim
in publicis · si iniquis et vita
in maledictis longitudo · Et ideo
ex sermonibus tuis iustificā
beris · vel condemnaberis ·
quod omni est iustissimu
dem tu dns es · et dirigendi
et non dirigendi · Unde crisos
tom⁹ · Quantucu iudiciu ho
em ex quibus alius dicit
de te · sed ex quibus ipemet
locutus es calculationes
inde feret et tu dns es di
cendi et iterū · Unusquisq
bonū ex voluntate sua sola
aut peccator aut iustus con
stituit² · Omnium² aut om
nium scriptis voluntas testi
monii tribuis id est cogita
tionū verboz et operū · Ita
crisostom⁹ · Vic ergo docem
ur esse in tanta custodia⁹ ne ve
lis scripsa vel mala loquam
quia scriptus vas quod non o
pertuit cito imundū fit · et
quodcū est miteris cito frigescit
si et est et de corde mali os quod
est cuius operculū teneat² · cum
discreta custodia clausū et ut
dicit gregor⁹ ab omni retinendis
statu pcrimit · quis pci nocua
verba dilabūt² · Et ideo frequet
erem⁹ dicere pcone dne custo
diam oris mei et ostiū circumsti
cie labiis meis · Unde crisostom⁹
Magis virgi virgine aliqua cus
todi lingua · Equus est rega
lis lingua · Si igit² impetuosi
frenū et docueris ambulare
bū bona compositione · quescit
super eam · et desuper pcedit
ur · Si aute infrenata dmm
scriptis fuerit · et saltare diaboli
et demonū cessio fit · hec crisos
tom⁹ · Unde origenes ex
quis verba dei loquunt² os dei
aperit · illoz quis loquunt² men
dacia falsa testimonia struen
tes · tm prudenter silentiorum
quoq; et detractoz · et ex
scriptis loquunt² · diabolus aperi
tur · Magnus ergo periculu est
loqui de secularibus et remissis cu
multa sint diuina et utilia
de quibus loqui possim⁹ · Un
ambrosius · Non mediocre pe
riculu est cum tanta habeamus
eloquia dei et opera · que sint
nobis primissa loquis que secula
sunt · Et mdenme a verbis de
tractoribus caue debem⁹ ne ma
le loquam² de alijs · Unde aug⁹
Unde quo magistris · si quis de
te male loquat · Caue magistra
alteri · qui de te male loquit²
sit magister tibi qui de altero
male loquitur · Et non solū
caue debem⁹ ne verbis detrac
toria loquam² sed cra ne au

dianus · qua si non esset audi
tor non esset detractor · Unde
bernardus Detrahe aut de
trahente audue quod horri
dampnabilius sit non facile
dixerim Et utend' imprima
detractoris et auris auditor
diabolus sedet super verbis
Cauendus etiam est valde a
verbis contentiosis et inconsi
qua occasione dant multis
malis · Unde augustin' Contro
uersia est alterius iactura Rasti
tius autē ea vana gloria que
dicit amor victorie Nemo en
diu contendit · nisi qui inue'
concupiscit Studium tibi pu
tas esse si uerius · sed occidis
ti amicum · et amicitiā eius ip
se et ideo quasi de amico or
ris dubius ? natrone Nam si
homines non occidisti forte gla
dio animam tamen occidisti gla
dio contentiosi sermonis hec
augustin' Multum misericor
diter debes ne prem verbo
vel cogitatu iudicem' Unde
augustin' Ne sermonibus tuis
condemnabere Aut Non au
dis quid et pharisei vera lo
quuntur est · sed tamen vltima
dedit vindicta Item habet
iudicem qui delinquit Re ugit
capias dignitatem principem
ille iudex thronus constituta
est Quod si vis iudicare est tibi
iudicium multum lucrum habes
Gedeon fac in conspectu tuo
intellectu diligenter · et affer
in medium animam tuam
et inquisitiones tuas et
et expecta eis dilectis noxas
et dic propter quid hec tu fac'
ausa es Et si hec quidem
fugiens omnia · que autē
ulciora sunt nec fugiens de
ad eam Non pro hoc te iu
dico · non pro hoc nutrias
te accusatrix Quid enim
ille doleat cui tu hec et hec
delinquis Exquirantur te
nacia que turpiora sunt
nutrias · non que honorem
Et continue eam in manu
deduc agonem Deinde si
nichil habe' dicat · sed et tibi
datur · Ultima flagella ea
veluti grandem ancillam
etatem et formosa Et hec
sedens quaque die consi
hec iudicia et subscribe flu
men ignis per men consi
encie penetrans cinctentem
et alia loca tormentor et
ne dimittas eum esse cum
dubolo Et si doluerit · hec
audiens nec subtrahas ma
nu Non enim moriet si p
cussit a morte autē ani
erripias Et puer magnas
noxas expetens ut nequ ppe
magna delinquat Si hec
fecerit sedm quaque die
tium libera ppalatio status
secus tribunal illud terri
bile Ita paulus factus est
purus · propter hoc et dicit
Si nosmetipos iudicaremus
non utique iudicaremur hec
augustin' Non alter aut
in verbis sue in loquendo
attendendi sit quisp sci
ret quid cui vbi quando
et qualiter dicat Isti sunt
quoq digiti in manu im
pie Quid detrimenti apis
dicens Sermo vester sit

161
1.7.4

semper in gracia sale con
ditus ad est gratius vtilq
sine ocositate Onosa su
ba q̃ aut nutia aut
honesta aut nocua sut
inutilia sut que nec loquen
tibus nec audientibus p̃sunt
honesta que nec dignata
n loquent nec audientib
nec audientib conuenit Ro
cua que uel ad erudiendu
uel ad prauitate diuitet cu
determinate sapiat dicat Cu
stulto ne multu loquat
Cum ergo cu alio loquitur
consideꝛ an ꝓficiat uel ꝓfi
ciu loqui habeat si ꝓficie
ciu uir sit talis cui sua
correctione indicat uel qui
correctione non recipiat uel
quedam em sunt loca ubi
nullo modo sit m̃ sanctimo
nio quedam ubi raro sit
m̃ continuo quedam ubi
moderate ut m̃ locutorio
est loquendu Cui determi
ecclesiastes dicens Tempus
tacendi et tempus loquendi
dicendu est aliqn ꝓficiendi
infirmitate aliqn ꝓ
uitandam ꝓpetratione ali
qn ꝓter ꝓsone alteriꝰ ue
neficiam aliqn ꝓ audi
te indignitatem Cuo
aute loquendu id est quo
fructu quo tempe qua significa
tione Fit ergo q̃ fructus
simplex et humilis sermo
mitis et suauis significatio
nesq̃ et dulcis Tempus
dii autem oim predicte
dor esse videt q̃ tarde et ra
ro quis loquatur Unde se
nec Cuma sumat hec e
tardiloquu te esse ubas fi
ri Reudq̃ dictum est ante
qua alius diuersis tibi magna
tes est votis et silentiu tempta
mentu fit ire Quod tatum
esse vis nem diuersis qua no
potens ab alio exigi silentiu
si tibi non prestiti Dicit seneca
Sed heu sit aliqu non solu
seculaꝛib sed et religiosis qui
quip erubescam sine causa ratio
nabile alius nati torua
oculos et vultus ostendunt
ac mi super dentibus stridendo
voces furio sas emittut et se
demonem qui mitis esse pos
sidet alius externa pdit hu
tales hi in hoc Sacriano in
beatu vnitemnu seruentia
simulantem de quo in sermone
Augustini sic dicit ꝓ furio
sas erubescam voces per
truces oculos et minaces vultus
et tetros corporis motus Ille
habitator eius interior mon
stratur et per hec signa
visibilia tamquam per fenestras
ueli quod impleneat exprat
simulatas videbit Hec auct
Cales erubescit qui sues linguas
acutis premit et se abstinen
tes tantummodo instituit ac
silentiu quod bonu et aliqn
bonis obedientia deo sacrifi
cant ipi ex puersitatis ma
teria demonios et non deo im
molant Unde in collatione
Abbatis Joseph de cautione
sit de talibus dicit Illud nõ
sine malo est ꝙ mendacia pfectis
esse non credimus quia reprehen
sibile contemptum recipiat
sed ita contentos fratres sua
ra taciturnitate hoc modo custos
mirabiliꝰ subsequemur est cos
magis ad proficiendu uidere
tacito preceptum ꝙ imitanda

potuissent meritare coniuga-
lo nos existimates mihne a
pud deu rebs · quia mihi or
ptulmus · quod nos notare ho
minud iudico aut condemp
nare potuisset ita igit² tacere
michi pdest · si ibarco nobis
indicenus silentiu ut quod age
dum coiugio fiscat · hoc tant²
mutate faciamus · assimulates
quosdam gestus · quibus et ille
quem cuiare nos oportuit
ptinenciore mundetiat via
cundia · Utrisq; em talis silentiu
erit equaliter nociuu · si uiu
euangelizat m alterno crucia
tu tristitia · ita m sno non pmit
tit extinqui · Nonulli quoq;
cu tristificati fuerint uel in ali
ab ipa ecia pfunctoe abstinet
cibo · in quo plane sacrilegii
crimen cludunt meritum · ne
mma similiter que sibi deo pio
placatione cordis et puncta
none pnoz sue salutem offe
rendo · pro diuturno tumore
tolerantes · Quod tale est ac si
orationes atq; sacrificia no deo
sed demonibus deferat · illam
quoq; nos audiam meritum
nem meruerut² audire sacri
ficauerut demonibus · et pro do
nis quos ignorabat · hec ubi
supra dic ego predicti miseri
tam pueros lutigando q̄ ma
ledicendo dehonestando
seruos · qui utrobiq; se male
hendo et illudendo · seruos il
lusores non meretur · sed ne
fletam sed veniam humilitate
et caritate habere · quia ne
hic ad tanta impudentiam
deuenirent · et quod adhuc
peius est · tales sepe absq; fra
tris offensi reconciliatione
ad altare accedut · et sic accu
detes iudicium sibi maducat
et bibut · Et insup a diabo
lo excecati · quis se excu
sando dicut · quia michi ad
huc sup aliu habeut nom
mtelligetes quia stolam ca
pitis accendi debet · si alig
aduertis est quid habet
auferbne obprobriu talis
pueri · a religione seruo

Ohera pietas est tuos
a me denomi per o
tritione · o perhibi pa
tris · sana vulnera per confes
sionem · o mitissima hec illu
minata cecitas per satisfactio
nem · et tu proteruia ac magnus
me non possideat · munes
ta regina celi stabilitet mutz
lumine meis interioris et cas
poris sensibz exteriorib mtuu
fouente obsequiu · Apro cha
et desidero · deo altissimo
ut filios meos tuos maledictus
pueris abhominandis cogita
tionib blasphemie michi
immisceat · Totis ex voto
meum desiderio meo · mise
bilis talis et grauato · actro-
bi sit in petuas et imitates
et blasphemia sua secum sit
in pditionem Amen ||

De
uideis signu de celo quos
tibus et de spiritu immudo
dum electo ab eis Cap. lxvii

Firmitis aute pechis
dm aduersus blas
phemia scribis
et phariseos · qui
dam ex eis pe
tierut volentes
experiri protestate dni et
capte eu dicetes magistre
volumus a te signu videre
sibiet non quidq; sed

164
175

de celo reputabat em mi a
cula dñi parua eo q̄ erant
om ut certa inferēdi ut pu
te circa sanitatē cōpara et
similia · ideo quēbat ab eo
signa fieri circa cōpa celes
tia · forte mana descendere
ut tempe moysi · uel sonā
tonitrua · sicut tempe samu
elis · quod magnū fiut in
palestina tempe estatis · ppt
defectū materie · et potētia
agentis · scilicet solis · omnes
hyperes cōsumentis vel ig
nem de sublimi descendē · ut
tempe helie · uel solem stare
sicut tempe iosue · uel retro
cedē ut tempe ezechie uel
alia hmoi quasi non posset
et illa calūpniari et dicere
eo occultis et parvis actib⁹
passombi actendisse Nam
qui calūpniat⁹ eis que ocu
lis videt malū tenet vtili
tate tenet · quid fructus ē
de hijs que de celo venerūt
ihesus respondebit et magos
in egipto multa signa fe
cisse de celo uel calūpnia
bitur · alio modo videri
posse dm Cū multa signa vi
derent · tamē si nullū vi
derent · ita signū petebāt
pter eos nullū videre ut · q̄
corpali aspectu viderūt · no
spirituali affectu Ubi sciēn
du ē q̄ aliqui malignātes de
habebāt miraculis xpi du
plicē hoc modo accipiebant
ea virtutē demonū ut pos
ē supra precedēti capitulo
alio modo reputādo ea pua
ut dicit hoc loco Hēc em
ac si signa eius non vidisset
vel quasi que videant pua ut
nulla fuissent · temptantes eū
de celo signū querūt non ex
deuotione · et ut eo hoc ce
dant sed magis ex curiositate
et ut facilius ꝑ̄ prius con
tradicat Adulatores aute di
cunt magr · ut blandiores alli
ciat · quem couertis blasphe
mare dat Unde crisostom⁹
hos quos oportebat admirari
et obstupescē et credē · nul
a nequitia non desistut · vide
aute verba · et adulatione
et vanitate sut plena · puta
bant em allicē per hoc Et
nūc quidem cōtemnatus · nūc
adulant⁹ · nūc aut demoniā
cum vocat · nūc magistrū ·
ptrarq̄ a principio consilio ·
et si contraria sūt que dice
bant · ꝑ hoc et cōtra vehemēt
tenent · Unde ihesus Et q̄ male
querebat · ideo non dat eis sig̃
sed respondet aut illis Gene
ratio mala et ope · et adulteri
et fide · quia relicto ꝑ̄ uno
scilicet deo ydolis seruiebat
et si ydola non colebat · tñ a
vero sponso xpo se alienabat
signū de celo querent ad ca
lumpniā contra me · quasi
alia que viderunt signa non
fuerint · Unde quo cū audi
xpo conuiciabat dicentes ·
in principe demoniorū eiicit
demones · manifeste eis res
pondit · per rationes improb
bans deū, eos · hic vero cū
laudando adulant⁹ · magrm
vocantes · aspere eos tangit
demonstrans sēm crisostom⁹

q̄ vtraq; passione erat supe
rior et neq; contrist̄ in iram
conduxit̄ neq; adulatione
mollitur in quo ostendit am
plectenda esse obprobria et adu
lationes vitandas nam ut
aut cr̄isosto⁹. Vir sapiens in
furie tredu⁹. cpy in furie lau
datur. Non sic multi mino
res huius temp̄is faciunt, qui
bona suadentes contemnunt
et eis tamquā contrariis
nascunt̄ sed mala suggerentes
audiunt. et eor̄ adulatione
mollitur⁹. Vtinam y attenderet
consilium sapientis, qui dicit
cohibus e a sapiente corripi
q̄m stultor̄ adulatione decipi
Deinde subiungit et signū
non dabitur ei similit̄ potes
tatis et de celestibus, quale
petit ad catup̄mam. nisi sig⁹
one ꝓphete quod fiunt hu
militatis et abiectionis contra eor̄
superbia Cuiusq; dicet tu ge
nerationis prauā petis signū
celeste. et signū potestatis ut
quid de sublimi. et tibi no
dabit⁹ nisi signum tremoris et
signum passionis et infirmita
tis. significatiū signo et facto
one ꝓphete Jonas enī fuit
ninuitis signum dupliciter
similiter verbo et facto. Verbo
quia vnica voce eis significa
uit q̄ perirent nisi conuertent⁹.
facto eo q̄ fuit in ventre
ceti tribus diebus et noctib⁹.
Vbi fuerit tria. similiter absq;
eo detentio cuiusmodi absq;
eo fuit signum mortis sepi
detentio sepulture. enimuero
resurrectionis Et sic du
bitur eis signum. id est sig
nificatio in facto ionc ut
similiter consentiant⁹ et salue⁹
Non est hoc dem quasi a
lia signa an̄ mortem dñi
non fuerint data. sed quia
mors et passio dñi fuit sig⁹
perpetui et eterni et signum
signor̄. in quod omnia sig
na dirigebant ideo specialiter
dandum iudeis dicit⁹ qua
si illi crederent, saluarent⁹
si non credent damnant⁹
sicut ionas fuit signum mi
nutis ut si vellent credere
saluarentur. si maute subu
tarent⁹ Non ergo dat eis
signum diuinitatis de celo
quod querebat. quia pter
eor̄ cruditatem et malitiam
vide⁹ indigni erant. sed
de abisso maris et pfundo
miseri. quale ionas ceto
voratus. sed de abisso mor
tis lubricis. et accepit et
dedit. signum videlicet in
carnationis non diuinita
tis. passionis non gloria
tionis. Discipulis au
tem suis signum de celo dedit
quibus et ne beatitudinis
gratiam. et p̄ius figuraliter
in monte transfiguratus
et post veraciter in celo
sublenatus ostendit. Cui
cum iudei et trem infirmi
erant. ideo de terris et in
firmis. signum habere debe
bant. Unde dat eis signum
de vmo sue passionis et
sepulture dicens. Sicut

165
176

3. tri erit filius hois in corde ẽre tribus diebus et tribus noctibus

em fuit ionas in ventre ceti tribus diebus et trib⁹ noctibus per hoc innodurben ampiendo scituet parte sexte fere et totam diem sabbati et partem diei dominice resurrectionis pro tribus diebus et noctibus ipsos qui querebat signum de celo significatus eum esse et superbi qui supra virtutes celestia et manifestat et immisse eunose diuina structuram de celo et celestibus secretis diuinis disputaret uel de reuelationibus et visionibus presumentes obmissa lege scituet precepta et complesse quibus veniret ad illa propter quod opprimit a gratia quia pro hoc alios labilis in erroneis doctrinis vel quia in peccatis spualia et carnalia propter quod diuinitus eis generatio mala et adultera et cetera. et que nec que non sue scribtura nec ad fidem nec ad mores vtilia et ideo non dabit eis signum nisi signum ionae phete quem deglutierunt cetus et sic deludit et deglutit eos diabolus De inde iudeos malitia quia obstinata et obduratam dns punit exemplis quibusdam condemnat quia conuerso immutatos et facie vultus austeritate ostendit istos in iudicio quos omnes tam bonos quam malos surgent gratuitus pumendos et condemnabit istos id est ostendet condemnandos quia ex illorum facto apparebit iusta ipsorum condemnatio unde dicit viri niniuite qui sunt assyrii surgent scilicet in resurrectione generali in iudicio futuro cum generatione ista scituet inducta que similiter tunc surget et condemnabit eam id est condemnanda ostendet. scilicet primo ex comparatione ipsius ad ipsum. quia ibi iudei gentiles et barbari hic ut dei ipsius dei Secundo ex comparatione predicatis ad predicatore. quia ibi ionas prophetam unum hominem hic dominus ihesus plenitudo dei et homo. ibi ionas peregrinus. hic dominus eternus suus Tertio ex comparatione predicationis ad predicationem. quia ibi ionas tantum tribus diebus. hic dominus tribus annis predicauit. ibi ionas nullum miraculum. hic dominus multa fecit. Quarto ex comparatione effectus ad effectum. illi egerunt penam. isti non. sed eciam addiderunt blasphemiam ibi crispos illi prophetam receperunt. isti ipsum dominum prophetarum repulerunt illi nec in lege instructi nec prophetis admoniti ad dominum suum peccauerunt. isti tot preceptis et iuditiis legis et prophetarum a deo receperunt illi qui semper fuerunt prompti diabolo instigante diem factum sue ipsius dei

ista que semp videbat ppls dei
nisi a tres dies facti sut cu
ciphxo dpo ppls sabbatine de
inde subdit regina austri
id e regina saba cui regnu
erat in australi parte respcu
ihrlm que non dubitat dr de
electa. et sdm quosda dice
bat sibilla. surget. id e resur
get in iudicio cum
generatione ista pessima et
condempnabit ea. id e os
tendet condempnandi hoc
est eo facto sub ostendetur
iusta istoz condempnatio
qr venit a finib⁹ terre. id
est a longinquis ptib⁹. audi
re sapiam salomonis qui in
non fuit nisi solu figura xpi
Eo ihs aggraduat iudeoz
malicia quia illa mulier
ista vir illa a remotis venit.
ista pritem habuerut. illa ad
labore. ista sine difficultate
illa laudauit alienigenam
ista condempnauerut ppriu
terrigena illa ad ipm venit
quem sola fama cognouit
ista pbata miraculis contemp
serut. illa ad puru hoiem
ista ad deu et homes. illa ad
munerib⁹. ista ad obpbrijs
et vulneribus dr ecce plus
qm salomon hic figuret xps
preciat posteris. qua hic
deus. ille homo. ille sterca
habuit terrestrem. hic om
ille edificauit templu defec
tibile. hic indefectibile. ubi
crisostom⁹ regina austri.
cui esset genealis et mulier
ob tantu longitudine uiarum
venit ad eu nec ppt' infir
mitatem sexus est impedita
concupiscentia sui sapientie
nisi firmitatem dabat virtutem
ista aute vir et sacerdotes &c
ppriu esse debuerat amatie
sapiam ante oculos suos et
in medio gressuu sapiam
postam contempserut.
Illa ad homes cultu ut
ista a deo recesserut. Illa
munera multa obtulit ut
audiret eu. ista aut nec
prima regna teloz acci
pere voluit ut credant
Et uti in regina austri
venit a finibus terre ad
audiendu salomone. et
sapiam noluit venire de
plateis ad audiendu xpm
multa erad de ecclia ejecti
et sibi xpm solu reliquit
het crisostom. Mystice hic
dampnata plebe iudeoz
ecclie mysteriu secretum
explicat que i minimis
et in regnis austri de to
ciis finibus orbis con
gregat. et in illis fides
geneal. israheli antefert
Due em sut partes ecclie
vel duo gnia hom in ea.
vnu quod pereatur. sed
desistit per penitentia. et
hoc significatu est per
minutas de quoz pcto
legit. alteru quod mortaliter non pereatur. et hoc
significatu est per regina
austri. de cuius pcto non
legit. Unde ambrosius
Ecclia fidelium ex genti
bus collecta. que in mun

uias per pmam ptenta p
cata delet. et m regna hui
pri que electa esse no du
bitat per sapiam cauet
futura m iudicio condep
nabit generatione hanc
nequa. dampnabit autē
non sentencie potestate. sed
compatiois exemplo. qr
pferā ecclia synagoge tpe
duobus igit constat ecclia
ur aut petrare nefarias. aut
petrare desistas. pemteria
em petra dolet. sapietia
cauet hec ambrosius poe
nitentias etiam sigfiratē
petores ad voce predica
tois pemteriam agentes.
et per regnum austri sm
plures. sapiencia dpi de
hoc qrentes. quoru
salus scdm sententia sal
uatoris pbet salutē e
orum qui sibi vendent
usti uel sapietes. et de
sul ustricia uel stientia
psumetes. Rimute quoq
mfptantē germina plu
ralitatis. ideo ecia signi
ficat possut iuuenes ex
istentes in statu potissimo
ilnctutis qui solent de fa
cili ad vicia declinare et ad
bonā mentione de facili
pemtē. ppt quod subditur
q fecerut pemteria ad p
dicatione bone qui colum
ba mitrat. et ideo per eu
simplicē admonet signi
ficat per regnum vero
austri signficat pte ana
rionalis. que si bene re
gat vires inferiores pe
dictamen legis nature. di
cat regna. Sed si hoc facit
ex caritate seruore fidei dicit
regna austri. eo qp ab austro
uiuent feruor caloris. signi
ficat feruore caritatis et hec
regna uent ad veru salomonē
ihm. qui pmo per deuotione af
fectus ei auri sapietie et ge
mas virtutu et aromata bo
ne fame ipius uendo ad diui
nu honorem. ex facto igitur
iuuenu predictoz. obstinati
senes et ex facto die bene et
ex caritate se regentis. aia
frigida et negligens codep
habiles ostenduntur. qui per
generatione iudeoz signifi
cant. post hec dns contra
iudeos nolentes assimulari
minutis. quia ex pemteria
predicante non pemtuerut. ut
regnum austri. qua ea docente
non didicerut. inducit exem
plu ad arguenda mgr atitu
dinem eoz. ostendens eos
similes homi. prius a de
mone obsesso et post liberato
et utera parte negligentia
plenius possesso. Ra primo
diabolus habitauit in eis
qui erat in egypto viuentes
secm ritu egiptioru. qui ex
pulsus fuit ab eis. qui in fi
gura dpi mactauerut agnu. et sanguine eius linti sut
ppi et legem accepert. que
excludebat cultu demoniu
et mducebat ad colendu vnu
deu verū. et sic electus transijt
ad possidendū plenius gen
tiles sine lege et pphetarū
oraculis viuentes. et ideo eos
teriebat in ydolatria subiectos
Sed aduemente dpi pdica

tione et aptoz · inde pro maio
ri parte incredulu remanserut
gentiles vero deuote fidem
xpi acceperut · et sic diabolꝰ
electus a gentilibꝰ reuersus
est ad possidendu populu iu
daicu ei bore execratu · et fra
ctus nouissima huius ppli pe
iora ꝑioribus · qua peiori
e modo qm̃ a pncipio an
legem datam fluent status
eius · unde aut ꝯ id ꝯmunduꝰ
spus scilicet diabolus ꝯmundi
facies et ꝯmunditias diligens
vel mhabitas · demones enim
dicunt spus ꝯmundi uel affec
tione qua diligut ꝯmunda
vel ꝑsuasione · qua suadet
ꝯmunda · uel mhabitatione
qua mhabitat corda ꝯmunda
eorum ab homine scilicet a
ꝑto iudaico · qua sm̃ am
brosiu m uno homine totꝫ
iudaicu ꝑpli comparatio est
a quo uiuente adhuc sub le
ge nature ꝯmundus spus eo
rat per susceptione legis
mosaice · ambulat per loca
arida et maquosa id est cor
da gentiliu · priuꝰ humore
gracie et uere fidei · ac pm
fuedme spus sancti · careria
ritu ydolatrie · et maculas
ꝯmunditiei abiiciendo · que
rens m eis requiem id e
ꝑpetua mansione · appetens
ibi finaliter manere · pt mſi
delitate et dominatione · et
non inuenit · qua aduemente
xpo et ꝑdicatibus apli · sus
cepta xpi fide inde erectꝰ
fuit · Cui dicit mea se reuer
tar ad domu meam e ad
populu iudaicu unde exiui
eos dimittendo · et reme
niens eam vacante ab ob
seruacia legis · et operibꝰ
iustitie per negligentia
ac fide et bonis operibus
vacuam et xpi hospite
non habente · et scobis mu
datam ab opibus ypocri
sum superficialiter et sordi appa
rentia · qua ꝑtis mundi
habebat quando exterio
rem mundicia · sicut enim
scoba non tollit tenaces
sordes · sed superficiales · ita
pri · quod deforis e scopet
bant et mundabat · ac mu
dicia exteriore querebat
sed nitius sordidi remanebat
et ornatꝰ exterius per ipo
crim et bonꝫ simulatiꝰ
ꝑter legis apparentia et
traditionu pharisaicaꝝ ob
seruantia · Tangit ergo
tria que dat locu diabo
lo · scilicet otiositate · sanc
tatis ꝙsumptione et hu
tis simulatione · Similit
hodie timenda est ecclie
ne olim expulsus ab ea
diabolus iuenat ea u
cantem ab observatia ma
datoꝝ dei · et scobis mu
datam sm̃ exteriorem
apparentia · et ornatu pe
exteriore cultu et obsi
uantiam iudaicaꝝ traditi
onu · quia in hodie plu
rimi attendut ad cultu ecclie
corporalem qm̃ spualem · ut
parietes ecclie · et altaria
ornantur · et de electione
ministroꝝ parui curatio-

Sed ecce alio ny certia fuit
primitua · maior em vis
fiebat ny ornatu spuali
et interioi · qm ny mater
alt et exteriori · Et ideo mt
tu distat nec certia ny hoc
tempe malo, a statu suo
pristino Vnde Jeronim⁹
Cristi certia pus nata et
post adulta · pssecutorib⁹
celut martiriss corona
ta est Et postq̃m ad ppia
nos principes vent po
tencia quide et diuicijs
maior · sed vt turb⁹ mor
est facta · Cui ut fur mig
possideat iudeos vidit pa
tiarch et assumit septe
alios spus · plus quos timu
istis demonio et vicios
quibus temptat intelligit²
qua ministrus hoc numeo
epe designat² · hoc sue sep
tem gentes pugnates con
tra filios israhel Iste aut
septenari⁹ septem domos spe
sancti expellit² Et addit
hequiores se · vel ppt² mu
meru · vel ppt² cognatum
vel ppt² effectu · que mduxit
quid eos ad quos redeut
hequiores q̃m ante fuerut
Et mirantes seu ingressi ha
bitauit ibi et sic omia cumu
lant² ny eis vicia · hec est
em interno demonu · ut
non transeant ad horam
vel tempus modicu · sed ut
moreut² vsq; ad obitum
Et fiut nouissima hoim
illius scilicet ppti mduci
pessima ponbo · quia inde
ante legem data fuerut
pene minores · et a diabolo
possessi · sed post aduentu xpi
ny pero suo obstinati sunt
peiores facti · Quia ecce fra
ges magnitudine sue quasi
duplicati · Detractor em sue
israhelite blasphemates xpm
ny couenticulis suis q̃m olim
fuissent ny egipto ante noti
fiallegis · quia maior infide
litas est vemente non sustine
q̃m venturu non credit de
inde similitudine dicta · et
quo tendat pabola exponit
ipse hic quasi de vno hoie
per similitudine dicta de toto
populo iudaico mtelligat² osten
dit dices Sic erit generatio
ni huic pessime scilicet
iudaice · put supradictu est
de vno homine Mala fiut
generatio hec ny desertu · qm
vitulu adorauit · qm contra
deu murmurauit · qm terre
promissois detractauit · sed pe
ior ny terra promissois · ante
aduentu xpi qm filios et
filias demonio immolauit
sed pessima post aduentu xpi
qm dei filiu ad ea missum
crucifixerit Moraliter exposi
tiu · istud exemplu de ho
mine qui post gram baptis
malem vel penitentialem
recidiuat ny tulpam · sicut ca
nis reuertit⁹ ad vomitu · Dia
bolus em ab homine exorcizat
ny baptismo pompis illius
et pdicatiu potest illecebri
bo abstemiat · uel qui per
penitentia et confessione a
peccis mundatus · ppetuo q; ab
eis abstineat · Ille erectus am
bulat per loca arida et ma

quosq; · qua corda ustorio ad
omn carnalis concupiscecie
amore stirata · et iniuria rep
tando explorat si quos ibi
nequire sue gressus figere
possit · Sed m ecc tamqua
per gram dei soldatis re
quiem non sinent · qua q;
prauis cogitationib; et actib;
pascit m metibus fidelium
omnd sua temptatricta ecc
sie pendit · Et volens re
sidere m domu priore · peior
em est domus diaboli · scrip
ustus templu dei fuerit
cum vacante a bonis actib;
per negligetia · et scobis mu
data a foedibus vicio sidm
apparetia · et ornata simu
latis virtutibus seducer exteri
oribus et apparitibus non
interioribus · Et vens · tunc
assumit septem alios spus
nequiores se · id e vnusq;
vicia diabolo nequiora · qua
diabolus solus fugerit malu
habitus aut vicios mentem
cu quada violentia ad ma
lu mouet et ingressi habi
tat vacante · et torpentem
a tot em demonibus ho no
possidetur · quod vicios subi
ectis · singulis em vicijs sin
guli demones psidet dicit
Et fiet nouissima hominis
illius pior priorib; · et hoc
pter ingratitudine dom
et gratie precedentis · gauiad
em fuit crimia post bapt
mu vel penitetia · q; melius
id e minus malu est viam
veritatis non agnoscere · q;n
post agnitam retrorsu
volueri · id e leuius est
committere aliquid pter
cu ignorantia · q;n idem
cu scientia · quo ad pena
mbiem em; pro illo pa
tietur pene vindictam · q;
per contemptu gre quod
de se male vnendo pel
lit detenda supplicia me
retur · et vulnus iteratu
tardius sanatur · vnde
crysostomus · Nec aut non
solu ad illos sed ad nos
tra dicta esse rationem
habent · si illuminati et a po
tibus eruditi malis · iu
sus ab eadem possideam
nequicia Etem difficilio
ra erit pena posteriora
peccata · q; quod palustre
dicit dns esse fanum
factus es noli peccare
ne deteriu tibi aliquid
contingat · Et iterum cu
semel aliquis liberatus
a malis non sobrius ef
fiat multo difficilior
patietur poribus Etem
difficiliora erit pena
posteriora peccata · hinc
autem non pena exclu
sa sed crescit misiam
tem dei longanimitate
Sed ne confidam · sed
timeam · Etem pharao
si m p̃ma plaga crudus
fuisset non vltra attempsset
exoriencia posteriora
non vltra postea simul
cu ipo exercitu submersus
esset · Sed non subitum

mue iam pterisse me est
ad pelagꝰ est ignis · peli
culꝰ non tale neq; talibꝰ
sed multo maiꝰ et pliculosiꝰ
deap rogo ut cōpugnetur
pimbet scheme audietes
Nichil em delectabilius est
disputatione hac · qua re
bat mehi amarulꝰ cōm
uertu em duas mas et en
gu mittem · et pciosa
conchristemus captiua
cione plui et meditema
nobis hec fit & cogitemꝰ
iqtur · et inuetamꝰ primi
pu vel nuc et ostiu pe
tente · et tangamꝰ manꝰ
dicam & sequeque lasciua
psequeque tentasse Non
impleri sumꝰ pfrictates de
ndetes · laudates Non eade
nu sus erut mensa · et sa
tuatio et supabundantia
et pcuma · et possessoes
et fabricatoes & qui fi
mꝰ Cmis et pulueꝰ · et
sepulchra et hermꝰ · ad
tendamꝰ utaq; nonia · qui
dam uiam · faciamꝰ terra
celu et omino assimaꝰ
untute ut fiuuiꝰ pcia
mur bonis · & trsgrdiemur
Oamme ihu xpe ma
gister bone fac mecꝰ
signu gracie tue in bonu
ut me miseri qui em cetuꝰ
et dicaꝰ ille magnus abs:
biuit pcis ssrialibꝰ et car
nalibus tanqua diebus
et noctibus · et hac tribus
qua consensu et ope & co
suetudine tu miserieordie
de sanctis eius degnetis

liberare · sac ecia me pterita
pera plange · et futura cauē
& ostia me ab humore con
cupiscentie ut quete no m
nebilu me · nuda me scibus
confessionis a peccatoꝰ sordibꝰ
et ornia me veris sanctibus
ne me a bonis vacante mue
mat · et uoluntia deteriꝰ per
cape sanat amen ¶ De mu
liere vocem & tubi extollēte
ac de matre et dñi cū querētibꝰ
Septuagesimaquinti Capitm

Factu est autem cum
dicit ihs hec dicet et
respondes blasphe
mis indeoꝝ extol
lens id est ex cor
de tollēs ac costan
cer et alte pferēs
vocem in dñi cōmendationem
et indeoꝝ blasphemantiū con
fusionē · quedā mulier · no
bilis · non potēs · non nobilis
sed pauper de turba · et de co
plebe ac populanbꝰ · solem
em pophetis & doctoribus
esse maioribꝰ · pruptu in lau
dem dñi contra detrectantiū
indeoꝝ et dixit · Fiuse sancta
maricella · ancilla beate marthe
que non potuit amplius blas
phemias indeoꝝ contra dñm
iustissimū · et contra blasphemios
hec extulit in laudem dñi
ac misse sue · commendans ei
corceptu et partu corporalem
et dicit · Beatus est ventꝰ
qui te beate portauit · per que
omnes beatificam · et beata sut
vbera que suxisti · patrem
beatificat et laudat · eo filio
et non erroneo · sua gratia

et gloria pueint principatus
ab xpo. Non apparet magna
confidencia laudaria & fi
des & deuocio istius mulie
ris duobus p̄mis mo ego q̄ no
silent et ni dura loquebat. sed
exattollens vocem ait ala
mater non timuit. suauiter
eni verbo post acceptu fiut
et ideo se ab eius laude cohi
nere non potuit. Secundo ni ego q̄
scribis et phariseis dñm tes
timoniu simul & blasphemi
bus apd magnā fiducia dei
filiū confitet. aut et patru
deo calumnia et furio
hereticor p̄fidiam confudat
Nam sicut illi rudes blasphemā
tes. ei eu ni beelzebub dicere
demonia dicentes. negabat
eu esse dei filiū ita postea
quidā hēretici negabāt eum
esse verum hoiem. dicentes
eu non vera carne ex ma
tre virgine assumpsisse. sed
corpus etherea attulisse. &
sicut mulier utrosq; confutat
qua et vere dei filiū patri
consubstantiale. adhesisse blas
phemantes confitet. cum ma
trem ex filio tanquā ex p̄
cipio ratione diuinitat bea
tificat. et vere. non fantasti
cum hoīs filiū matri con
substantiale testat. cui cum
beatus venter portauit. vberibus p lac
teum significat & quales. nam
mulieris ista sancta ecclam sig
nificat. que mites tuis bus in
dobzii pugmis. et hēticis
credula voce. dñm ihm xpm
confitet. cuius uenera voce
venter. marie virginis btus
q̄dicatus. quis totius mudi
redemptore potuisse meruit
sicut ipa de se aut ex hoc
beatum me dicent omes
generationes. Ubi beati
nos ugit. et tollam vocem
cu ecclia catholica cum
hac mulier. typu gessit. et
tollam et meine de medio
tui ba. dicam q̄ salua
tor. beatus venter qui te
portauit. et vbera que
sta. vere em beata p̄sens
que sicut quidam aut emed
est puerpera regem. Cuius se
cu tenet dep regat p̄ secula
cuius nomen ab eterno
complectes omia gyro.
imperiu sine fine manet
quo ventre beato gaudia
matris habes cum virgin
tatis honore. Nec primam
similem visa est. nec habe
sequentem. At ihesus con
firmando verba mulie
ris et comendando laudem
matris. ait fidem et costan
cia eiusdem mulieris laudā
q̄ similiu dicit. Cum
ymo beati qui audiut ver
bu dei et custodiut illud
per quod significatur be
latam virgine se cepisse
felicius per fidem et dilec
cione q̄ualis. q̄m corpali
liter. Et si dicat. Quotatua
sentetia pertinet. beata
est illa. cuius venter me
portauit. sed non solum
ipa beata est. imo etia
omes beati sut. si p̄ter
ni sce. et si futuro. si re
qui audiut verbu dei. et
de credentes. et custodiut

illud ope adimplentes hec
ata quidem et felix est mr
mea que me poctauit et
lactauit · sed magis video fe
lix atq; beata · qua verbu
dei audiuit · audiendo cre
didit · credendo custodiuit ·
hoc em mst fecisset nec felix
nec mater mea esse potuisset
Unde elysabeth · ad eam au
Beata que credidisti · ppn
ficientiu mte · que dicta
sunt tibi a dno Beatior · ex
go fuit · qua verbu ssua
liter mente cocepit · deinde
fidei susceptu · memoriter q7
de studio sa opatioe custodi
uit · qua contepno spualis
qua spus n tolde cocepit ·
felicior est · qm cas nullis si
des em per dilectionem opatis
beatitudinem et ad pmeret ·
non aute concepto vel pa
tno sine fide · qua impos
sibile est sine fide placere
deo · unde stus augustinus
Beator fuit maria pfitendo
fidem dpi · qm cocipiendo
carnem dpi · et felicius co
cepit deu mente per fide
qm cepe per carnis assu
ptione · Nichil em magis ma
terna pmiscuitas pfuisset
mi illa felicius cepisset
me ne gestasset · Unde crisp
tom · Xpm concipe xpm
nem immobilem situ fetum
pate habet aliquid utilitate
fructe non existente cum
nulla utilitas huius ei si non
ppmissa que oportet fieret
et nichil pstitis ei pfuisset
mi valde bona et fidelis si
set Si vero mane nichil
adfuisset · sine ea que supra

mam est virtute genuisse
ab ea dnm · multo magis nos
et si patrem et si filiu habue
rim · hm tuoq; et nobile · ipm
vero eterno longe a virtute
illius nobis pdesse potest · hec
crisostom · Unde et beda poul
chre attestatiom mulieri · iam
mut · non eam tm modo que
verbu dei corporaliter genera
meruerat · sed et omnes · qui
verbu dei studiose audiu fidei
concepe et bom opis custodia
vel m suo vel m prorsimor
corde pare · et quasi alere stu
duerit assueritis esse beatos
qua et eadem dei genitrix et
inde quidem beata · qua verbi
mandati mstra est facta
tempalis · sed inde multo bea
tior · qua eiusdem semp amandi
custos manebit eterna · Sua
sententia sapienter videor ta
xm · dicipiet · qui beatitudine
illam putat qui verbu dei no
audire et custodire · sed negare
et blasphemare querebant ·
hec beda · Et sup eadem · Cota
nue celestis effectio duobus
hns comphendit · ut verbum
dei audiam9 et faciam9 · que
ergo beatudo delectat verbum
dei libenter audire et custodire
studeat · et beatus erit · Quisq;
em verbu dei libenter audit dn
concipit · si aut ope mplere
nt dnm parit · et que maria
portauit corporalit · ipe portant
spualit · Unde augustin9 · Cui
corde credit ad iustitia concipit
xpm · et qui ore confitetur ad
salutem parit xpm · Unde et
bns alibi · Et quis fecerit volu
tatem patris mei · ipe meus

Nota

frater soror et mater est hec
laude Xpi matrisq; eius. cum
se audiret laudari a quadam
mulliere non betus fundat et
edificans monasteriu dnom
strater. aut ei Et maledicta
tu. et que tibi suxisse verba
dominu et laudem eius in me
miserum retorqueo. que enim
maiora laude capi consue
uerant. verbu dn debet au
diri reuerenter ppt pcepta
tem Et cu aliquis habet
ptem de veste dn uel
lacrimam que exiuit de oculis
eius uel stillam sanguis que
exiuit de carne ihesu valde
reuerenter suscipet et seua
bit. multo fortius verbu dn
quod non solu egredit de o
eius. sed de intimis cordis
ihesu Item patient. non tu
dio vel minue et detra
hone. Item obedient ut fa
ciat. quod quis audit opere
implebat mali libenter debet
audire verbu dei ut cotra
gant nam verbu dei e me
dicina anime contra morbu
pcti Rom ecia qui fuit in stu
tu impleri libenter debent au
dire verbu dei Inscriptu
est hoc couenit ut exaudiat
et illius verbu dei est tur
furentibus ecia conuenit dei
verbu audire ut dirigantur
in via pfectus spuales per
fectis ecia conuenit audire ver
bu dei ut amplius pficiant
quibus verbu dei est solidus
cibus Est enim verbu dei manna
celeste et saput cuilibet pro suo
velle. Unde origenes Nunc
ergo festinemus celeste manna

suscipe Illud enim manna pu
quisq; desiderat talem sa
porem ; reddit in ore eius
Ceu ego si verbu dei quod
in scripturis predicatur. tota fi
de et tota deuotione suscipi
as. fiet tibi ipm verbu
quodcunq; desideras. Ver
bi gra Si tribulatus consi
latur te dicens. Noli contri
stari et humiliatus deus non
despiciet Si letatus pro
spera fortuna cumulat tibi
gaudia dicens. Letamini
in dno. et exultate iusti
Si uxorem habes ne mittas
te dicens. desine ab ira et
derelinque furorem Si in
doloribus es sanat te di
cens Deus sanat omnes lan
guores tuos Si paupertate
consumeris. consolatur te
dicens Deus allevat de ter
ra mopem. et de stercore
erigit pauperem Sic ergo
manna verbi dei reddet in
ore tuo sapore quecunq; de
luer—. Hec origenes Adhuc
aut dno ihesu pdicante
et que supradicta sut ad tu
bas loquente mater eius et
fres ei est constantes de
here quere te et eu. luret en
pharisei esset mroi cum
turbis tamen pmanebat
pdicabat inter turbas cu
dicendas Et ex facili eum
adire pre turba non pot
erant. et ecia ne fim diu
in verbi impedirent. Sed
stabat et misericordiam ad eu de
cantes ipsa fratres h' lo
quuntur foris tibi mi dns
sdm morem scripture. que

fueno

hoc no

spē consanguineos solet fieri
hominē et ea dñs erat oc
cupatus in officio predicandi
primo vnus et post illud plu
res de turba dixerunt ei ecce
ce mater tua et fratres tui
stant querentes te loqui ms
dias rendebat. ac malicio
se et impudando hoc dicebat
scilicet ad temptandū et
deplorandū si carnis af
fectu predilectione mee pfam
dimittet vel interpet ut
spuali operi pficeret car
nem et sanguinem assumen
tem se esse puru hominem
motu pter affectionem
carnalem. et ut ipse videt
q parentes carnales habet
ipm dei filiū non credet
ad deū spualiter non gen
et ideo multas implicant
tribulationes que ipm move
potuisse ad cessandū dicen
tes ecce mater tua q pcu
piunt honorari et fratres
tui post quos et mutuo et
deo iubet diligi. foris stat
exspectantes te in loco exte
riori vbi verecundū e stare
querentes te quasi pt te in
venerint et ideo debes me
cum ad eos egredi vbi cu
ctos. videns diabolus q
persuadebat ipso ipse esse
filiū dei. dicens. et certe pla
cuit salomoni hic. timens ne
si dei filius cognosceretur.
purabat homo ipe derelin
queretur ab omnibus ad re
vocandos eos mores eius
subintroduxit parentes spi
tuales. ut per illos ad
templationem duumtaxat ea

obscuritate naturali decoqui vent
aliquis quasi diabolus aduo
catus. qui quasi ore verba
diaboli ita loquitur dicens. ecce
mater et fres tui foris stant
volentes loqui tecū. ac si diceret
quid gloriari o ihe de re
lo dicens te defendisse. qui
radices habes in terra ecce
mater tua et fratres tui Nō
potest esse filius dei qui hores
generet. Non potes in te
ritu absconde que natura
communit. hec tripsonis ecce
et hodie multos plures pcu
rat diabolus spūaliū multi
tudinem ut in carnali af
fectione obscuret eoꝝ dignī
tatem et salutiferā. et bene
dicit foris stat. ad significandū
q carnales animi clementie
debet esse remoti ab eis vel
saltem a cordibus eoꝝ quātū
ad carnalem affectū. et ty
pi multis videmus hodie con
trarium. Christe stetit beda
mater et fres ihu possue
dit synagoga et inde ecce
quibus stetit carne est dictū
qui foris stare dicuntur depo
sitū ante. quia gentibus depo
sitis credentibus synagoga cui nu
dus extra fidem mansit
pro maiori parte. et notandū
de vocata vulgata. q. cuius
pia mater filiū quererebat
primitus. quia eius absentia
non sustinebat. scilicet q
eū amiserat. querebat adultu
quia eius sanitatē non pote
rat ut hic patet. querebat
magnum factū scilicet eum

aſtrixit quia iam eius prima
admittebat · ſcilicet q̄n chriſtus
ſtabat ſed mouenit p̄mo in
medio doctor̄ meritorante nul
lo medio ꝓdicante · vltimo
in medio latrone patiente
ſed primo in templo · ſecundo in
domo · tertio in patibulo ſibi
cupiebat ſuccurre et ideo la
borabat et dolebat in querela
ſilud · hic cupiebat vide' et
ideo ſtabat foris exſpectando
eius aſpectu · ibi cupiebat ſi
mul crucifigi · et ideo ſtabat
iuxta crucem uſq; ad finem
ſiue ihesus igit' ad reclusione
hem matris vocatus ꝓdica
tionis officiū ꝓp̄ matris affec
tum erat eam ſubtrahere diligēt' et ho
norare vel meq̄ vel meretricē nolunt · q̄ nobiliora ſunt
opa miſericordie ſpualia q̄
corpalia et vtilitas matris ec
clie · ꝓferendū eſt vtilitati
matris ihesu in quo feruor
ꝓp̄ apparuit q̄ in ꝓdicando
habuit · vnde miſſionarios con
ſtituit · et ſicut quis minus pra
uam intentionē vidit · malig
nū ecc verbū rationabiliter
repulit · oſtendes q̄ ſpualis
occupatio carnali affectum
et opus dei · negocijs ſeculā
riū ꝑſonaꝝ ꝓpter debet
et dicens Que eſt mater
mea · et qui ſunt fres mei · et
ſi dicāt matri et p̄dictis
Reſpice vos in opē ſpuali ·
et patris mei p̄dicatione
non eſt ꝓp̄ vos dimittenda
ſeu etiam miſericordia et
quaſi ad ꝓteſtandū veritate
extendēs manus in diſci
pulos ſuos qui in circuitu
eius ſedebant · dixit Ecce
mat mea ſcilicet hec qui
me in corde ſuo concipiūt
et me per predicationem
in cordibus auditorū pa
riūt et fratres mei qui
opera patris mei faciūt
et michi coheredes in re
lo erunt Quasi dicat
in tantū eſt michi alioꝝ
ꝓximus in quātū eſt
ſpualibus actibus mitens
et ille eſt michi magis ꝓ
ximus qui ſpualibus
opibus eſt magis intentus
ſpuales p̄mos ꝓpter
carnalibus et vtilioꝝ opi
nionibus vtilibus · adeo vt
ſpuali opere patris omne
carnales postponā affec
tus Dicit se nosse matrē dei
ſimulat et per cognati
one p̄mbs detrectat ſibi
p̄mios eſſe per ſpiritū
coniunctos Tuto exemplo
nobis monſtrauit quid
verbo docuit · ſcilicet qui
amat patrē aut matrem
plusq̄ me · non eſt me dig
nus · id eſt qui opei ſpi
rituali carnales ꝓponit
affectus Qui ergo in con
ferendis beneficijs et dig
nitatib⁹ ecclaſticis ꝓpinquis
attendit · ꝓferēs carnem
ſpiritui · et opus minus
vtile vtilioꝝ · forma admo
net ꝓfectū relinquat et maiora
ꝓficiēda aggrediat · vnde ieroꝝ
Non matrē negauit ne ma
tris de fanta ſmate putaret
ſed apoſtolos cognationi

prulit ut et nos in compa
hone dilectionis carnis
spm opferam⁹ Vnde et
Ambrosius Nec tame⁹ iu
nos refutat² parentes sed
religiosiores copule meliu
docuerunt esse q̄m corporis
Nec putet aliquis offen
ditu⁹ esse pceptis. vbi ma
dato legis implet² Vnde
etiam Crisost⁹ Non oppor
tunus generationem carnale
nec erubescit humana con
reptione tale dedit respo
sum. sed volens ostendere
quia ꝓponenda est cogna
tio spualis carnali. Ide
mdē dns ihs quasi ratio
nem dicti sui reddit quasi
docendo Nec plus discipli
paluer. sed etiā quicūq;
fideles et iusti generaliter
sut mater mea et fratres
mei Quicūq; enī fecerit
coēt one et opē voluntatē
m̄ eius ac cōsilijs et
cōplis. patris mei qui
in celis est. ipe me⁹ frater
et soror et frater est. in
est frater et soror credēdo
quia filius dei est. dedit
en eis potestatē filios
dei fieri hijs qui credunt i
nomine eius. Frat⁹ quippe
est soror dicit⁹ ꝓpter vnitatē
fidei. qui ad fidē in colligi
tur alit opi frater est
et soror est credendo. mul
cuius fit ꝑfectando. et in pce
de proximo dicto uel exē
plo eū generando Ipse
quippe filij et filie ac heredes
dei sut per gr̄am. Fratres
et sorores et matres ac re
heredes dei sut. qui ē dei fi
lius per natura. Hinc ecia
eos et fres et sorores. ac mres
vocat. qm̄ quasi fres et sore
res ac mat̄es diligit. Hijs
quidem verbis aptissime mon
stratur. q̄ carnali amore
spualis amor debet ꝓferri
ꝓpinquitas carnis. ꝓpinqui
tati cōsanguinitatis. Ita enim
amore et matre et fratres
omnesq; ꝓpinquos nostros
diligere debem⁹. quo opē ma
trem et fratres suos dilexit
Diligebat enī ebs non q̄
magis eīdem carnem ꝓpinq⁹
erant. sed quia voluntatem
patris eius magis fuerebat
Ille ergo est opē ꝓpinquor
qui est melior. quis ut dicat
Hieronim⁹ non in scribis sed
in factis discernit et ut aut
gregor⁹. apud dīm non gra
dus elongamur. sed vite
meliorū actio comparat. hac
aute sententia dīs mdicit ut nullius de
gnis nobilitate aut sanctoꝝ
ꝓpagine sue virtutis consi
stat. docēs nos in nulla cog
natione confidentes virtute
negligere. Et enī in matre michi
ꝓdest matrem esse nisi vir
tus adesset. quib⁹ vnis alij
per cognationē saluabitur
vna enī nobilitas sola est
voluntatem dei facere. et hec
nobilitatis modus. e illo
melior. et principalior.
Omnis ihu loqē da mi
hi ut verbū tuū audiā
fide credendo et custodiam
opē adimplendo. fac me

spualiter per auditu portare
et per custodia nutrie' idipm
dei verbi ¶ Da mihi dne
deus meus ut occupatione
spualem omni affectior tur
bali et opus dei negocijs
quadrus ac omnib⁹ aliter utili
ora minus utilibus te iuuare
et dulce pficiam semper et
ponam. fac me cohibere ore
et ope tuam in preceptis cor
silijs et exemplis sancte volu
tatem ut merear seruitori
tibi gratus fieri. et tandem
inter dei filios et hereditas p
tua gracia compluriu⁹ amen

De increpatione phariseor et legisdoctor hodie tacti

Dum autē dns ad pe
missa loquet. ro
gauit eū quidam
phariseus ut pran
deret tu ille ingressus mu
tubat phariseū do
minū. non ut reficeret. sed
ut reprehenderet. accusaret
et ederet. Unde ad domū pha
risei non intrabat inspo
ratus. sed ad diuinū plu
rimū bene ibat non tuta
tus ¶ Supponendū est q⁹ dns
post sermone exiens de do
mo in qua hospitat⁹ fuerat
et docuerat locutus e matu
dereuntē honore exhibens ei.
et deinde iuit ad domū pha
risei magis intendens refice
re quā refici. Unde cyrillus ad
epm qui phariseor nequi
tiam nouerat dispensatiue con
descendit. satagens eorum ac
eos ad similitudinē optimā
mediorū qui grauiq⁹ infir
matibus assensu remedia
sue industrie et ingressu
domus lectubus et ip⁹ gra
bati. id e ad concedendū
se potuit. Obtulit autē
salutare manū ut illorum
errorem corriget. quia re
debat q⁹ illa loco ad salu
tem necessaria esset. et p
eam interior mundicia
a prauis fieret. et ut demon
straret. q⁹ non lotus ma
nibus manducare homine
non coinquinat. Unde pha
risei⁹ intra se murmurant
et reputant magna esse
culpa. q⁹ sibi tradicionē
iudeor non esset lotus ad
prandiū. Arguit stultitia
filiū dei arguit. q⁹ precepta
hom̄ non seruat. q⁹ tra
dicionibus hom̄ subiecta
non erat ¶ Dns autē co
gitationū illius respon
dit ostendēs per hoc se
esse deū cui nuda et ap
ta sūt secreta cordium et
arguit hypocrisim q⁹
quod foris erat a poculis
exteriorib⁹ mundabant
et quod intus erat a ma
culis rapine et iniquitat
ac fraudis non mundabat.
¶ De mundicia exteriori
in vasis et corporibus sus
cranit multū sollicti et
diligentes. et de mundicia
interiori parū mētis ne
gligentes. Et non curates
cum tamē merito debēt
esse coniuncta. quia mē
dicior mundicia ē necessa
ria. exterior autē fa

modo honestatis. Vnde no
interioi. sed exterior. ſ
pro obtinendi potest. Et
ideo opus exteriore lotio
one obtinuit. ut haberet
occasione arguendi pha
riseos de exteriori mundi
cia tm curantes et inte
riore negligentes. exteri
ſmutates ustiria et ſame
ntate. intus retinentes
nequitia et iniquitatem
Sed o phariſee. munda
prius quod intus e ſtili
cet cor et animam a fraude
et malis desideriis. ut
mundio fiat quod e deforis
ut foris per opa veritat
ſanctitate ostendere possis
Ita cum vitaq hominis
naturaliter ſtituit corpus et
animam secundum vtriusq mundi
desiderat. Vbi beda hor
tatur illos qui corpalia
pena formidatione fidelis
cet immundicia libidinem
furtu rapina et cetera
talia quasi grauissima de
testantur. ſpualia vero q
non minus damnat. apis
hoc est amaritudine ira
indignatione clamore
blasphemia ſuperbia et a
liis talia que est idolorum ſer
uitus ut leuia contemnut
per beda. Per hoc erat argu
mentum illi qui de minoribus
magna iniuriam fiunt. et de
maioribus pauca curant. Si
cut aliquis religiosus plus
pondet ſi detractione ſile
tij uel alicuius eiusmodi
quam illustrem grauamen
proximi uel alia transgreſ
ſionem preceptoꝝ dei phari
seus etiam ſimiles sue etiã
qui bene tonso capite uel
vasa corona in veste alba et
munda et loris mundis ante
dut ad altare intus plena
rapina et iniquitate abyſſy
immundicijs multiformis ac dei
legem postponentes. et tra
dentes homines in exteroibus
solliciti custodientes. Deinde do
minus quasi bonus preceptor do
cet qualiter nra conuersatio
coepit mundare debeamus
dicens. Verumptamen do vobis
alms consilium ſtituet quod
superest. id est de eo quod
superest post alienoꝝ restitu
tionem date elemosinam. et
primo debet fieri restitutio et
de eo q remanet elemosina
largiendo. Vel ſtm beda. de
eo q superest victus et vesti
tus necessario. Nam cum ut
sarcienda iubet elemosina
ut tempus consumas inopia
sed ut tua cura corporis copleta
inopem quatuor vales ſuſ
tentes. Et erit omnia munda
sint vobis. quia elemosina
magnam habet virtutem
ad peccatoꝝ remissionem. Inde
in Daniele dicitur. peccata tua
elemosinis redime. Vel ve
rumptamen consilium et reme
dium. quod sup est et restat post
tanta ſtituta do vobis. hoc
ſtituet date elemosinam. mun
dando se interius ſtituet ap
propriate. ut incipiatis a vobis
ipsis. deus ſic est intelligendus
ut pius homo sibi faciat ele

mosmam mudando se me
rus per fidem et baptismu
credendo in dm et si post
baptismu mudicia inbecille
fuerit sedata · emundet con
strenend per penitenciam Quy
em vult ordinate elemosi
nam dare id e misericordia
fre · a seipo debet incipere
et eam primo sibi dare · est em
elemosina ornme opus misc
ricordie · Unde dicitur in ec
clesiastico miserere aie tue pla
cens deo Nullus em homis
opus deo placet nisi ipe qui
placeat · Unde in genesi legi
q deus pus respexit ad abel
q̄m ad munera eius et tue
lupes est ut qui ipe subuenit
miserie subiecerat et aliene
dando elemosina prudente
eo fide et caritate · et sic pec
misericordia fiu et plenam
omia munda fiet · et multa me
tem mquiunt et mundam
faciut Ergo misericordia et
abolitio pec primitur omnib
misericordia facientib Quod
ueraly hic dicitur · date elemo
sinam · ad omnia que vtili
misericordie fiue valet Non
em solu qui dat esurienti ci
bu et cetera hmoi · verum etia
et qui dat vema petenti · atq
orat pro eo · et qui corripit
et aliqua emendatoria pa
plectit · elemosina dat Unde
aug · fare elemosina est fare
misericordia Si intelligis
a te incipe Non em ei mi
sericors alteri · si crudelis es
tibi Audi scptura dicente
fre aie tue placens deo Red

ad constra tua quecuq ma
le aut infidelit vnus · et
ibi mentes mendiranc
animy tua Tuemes egete
paupem et rupnosam · mue
tus forte nec egentem · sed
egestate obmutescentem Tu
iudices talem animam in
tus in corde tuo · illi fac
pus elemosinam in iudicio
et caritate fac elemosina
cum aia tua Unde e in
dictum Displice tibi quod
est caritati Dilige deum
dilige proximum · hanc
elemosinam si pretermitis
quatuor his amicis michi
facis · qui tecum non facis ·
ser aug · Et qua pauper
fei eo vpocrisi non solu
querebat sotemore mu
dina sed etiam appetitem
iustitie ac decimas dabat
et elemosina faciebat · pu
tauerut dom manu lo
qui · quasi eis qui elemo
sina non facit et cum
his creditis suis dendebat
Non solu em tritico vinu
et oleu · sed etiam res con
temptibiles · scriptum em
mi · Lutam · mentam et hui
hmoi decimabat · et de
residuo elemosina face
bat · quod non sterile fac
aliquis operamur · ut per
hoc appareat et nos quib
volentes implere mandata
de decimis addendis etia
cuncta munera ut per hoc
crederemur multum volun
tarii ad implendum diu

na mandata cui tamen essent transgressores ⁊ maledicti et ut de eis dicet a videtibus Quo omnes decimas dare quis erat ole decimas dare non negligit Dns vero cogitatus eorum suos subuertit dicens Ve vobis phariseis qui decimatis mentam et rutam et omne olus scilicet minuta et contemptibilia fructuum proximi et relinquitis grauiora legis scilicet iudicium et misericordiam subuertendo ac castitatem et opa misericordie obmittendo Hoc est hoc facere eleemosinam hoc enim scilicet iudicium et castitatem oportet facere primo loco quia hec precepta sunt ad dei honorem et illa scilicet decimas non obmittere quae sunt ad sacerdotum et proximi necessitatem illa facite et ista non omittite Nos enim per eleemosinam emittitur impunitas in iniquitate maledictis Decimates igit et eleemosinam facientes ecclesiam quidam mundabat sed quia iudicium et castitatem relinquebat interius non mundabat Primum autem contigerat iudicium et castitas quia iudicium sine castitate negligit in crudelitate castitas sine iudicio misericordia sine veritate Istud autem de similibus pharisei duplicat intelligi Uno modo respectu sui quia licet mistici templi accipere decimas a populo tamen de illis acceptis a deo et de hijs que habebat ex labore suo decimas reddebat sacerdoti primo et ideo ad sanctitatem sanctitatem reddebat eis decimas de minimis hoc erat faciebat ratione cuiusdam status ut per exemplum sui induceret eos ad reddendas sibi decimas de omnibus usque ad minima Alio modo potest intelligi respectu aliorum quos per doctrinam suam inducebat ad decimas stricte sibi soluendas Aliud etiam quod de obmissione grauiorum legis addit similiter duplicat intelligi Uno modo respectu sui quia ista que erat magistre nouitati facere obmittebant Alio modo respectu aliorum quia alios ad talia obseruanda minime negligebat Similiter hodie faciunt sacerdotes ecclie et prelati qui solliciti sunt circa subiectos de reddendo decimas et primitias que eis debentur et parum curant si in manoibus eorum subtrahuntur et quia honor est premium virtutis et ex appetitu apparentis iustitie sequitur appetitus indebiti honoris ideo consequenter arguit arrogantiam et ambitionem pharisaeorum Commando eis vae et pendet etiam pietas Ve id est etna damnatio imminet vobis pharisei qui diligitis primas cathedras in synagogis Non dicit qui

habere cathedras · sed qui dili
gitis · has em appetit ambire
onis est · Fluctras suscipe can
tatis · in quo repmit omne
indebitu appetitu honoris
et mstruit nos ut ambiose
caveam · et pmatum in ecclia
non ambiam · Ve ergo impiis
ad quos phariseor vitia trans
ierit qui pe- breue et mise
te huius vite spacium
quo pena humiles plangere
debuerunt ad portatu appetu
vel pro eo certare non time
runt · Et non solu volebat
esse doctores et magri in sy
nagogis · volebat vocari ab ho
minibus rabi sed etiam fiebant
salutatores in foro causari id
est negotiori · eo quod videt
q̄ idem erat in synagogis ma
gistri et in foro aduocati · sed
non cauerunt ut lutibus miten
dis qui diuino officio man
cipant · Nemo em militans
deo · implicat se negotiis secu
laribus · Unde habemus · Cul
pa non caret · si in foro lutibus
intendat · qui in cathedra
mosi et synagoge magri au
ditu appellari · et qui vitia
herulta punnetur · a deo gra
uius · quato pitores tales
volut hic alios pferri in ho
noribus · ideo post hec redar
guit eos simulatione com
minado eis ve pene et ne
qua erat quasi sepulchra
que non apparet · foris erate
riusq; · qualia sut interius
aliqd exterius ornatur · et
fetore interius replentur ·

et homes ambulantes su
pra nesciut qualia sut in
tra · Sic quidq; decepti
per phariseor et ypocrita
tenebras eos mittit · qui
si supra sepulchra ignoti ar
gradiuntur · et bene compat
eos mortuos · sepulchris ·
qui a id monstria est in
coepe ypocrite et pitoris
unde sepulchri dicit qui
si sepulchri id · et tales
sut ypocrite · exteriusq;
mundi · et interius fetidi · Ta
les non sue filii sponse ide
ecclie · que dicit mea si
soror · exterius · sed forma
sa foret interius · sed ista
exteriora sut dispositi dicit
phendit · quelibet sanctita
tis simulatio falsa ut absti
nentia ab ea · unde ecclia
per ea quibus illos reprehen
dit nos fiant meliores · Vult
em nos ambitione cave · et no
plus venari apparentia · qui
veram existentia · quod fue
pharisei agebat · Unde et
crisostm · Sed q̄ tales exoti
tericur pharisei · non est
mabile · Si dum nos digm
reputam fieri templa · ita
mus repente · sepulchra
solu fetore contineria · hoc
est extreme mserie · Sic
dam legisperitis dicta a
xpo contra pharisees
ut columeliam legistis
retorquet dicens magistet
hec dicens · non tm pharisei
eis · sed eciam nobis legis
peritis qui maiores sum
contumeliam facis · hu-

Aut dam

legisperitus ignorabat impe
ritus legem veritatis · quia
tedaguno culpe non est
conscientia persone · et qui
erubescit redargui · esset
a culpa · nec offenderet cu
correptus castigatus · sed pha
risaicus · Vbi beda ·
mperia constricta que au
dito verbo dei sibi conscie
ham fieri putat · et come
morata pena pfidor ut se
semper intelligit esse damp
nanda · Vnde nnchi meipsu
simbus · vnu superest suffu
gium deo cu ypheta supplica
re vtma dirigant · vie mee
ad custodiedas iustificatio
nes tuas · tue non cessa
das · ut respectu mandata
tua · Hec beda · Scribe et legisperiti e
rant doctores legis · questi
ones legis soluentes · pha
risei vero studiose sacerdotes
ut decet ut iuuaret ab alijs ius
tis religiosi videbant · Dns
autem liberum malignorum
correctorum nec legisperito
altitudinem verebatur · sed
eos erga proximum · et pua
cos publica et manifesta e
rant · et ideo publice eos ar
guendo conuincebat · eis non
faciebat · prout iste legis
perituus sibi imponebat
sed non sic hodie nostri
maiores fecerunt · qui in cor
rigendo personas accipiunt
Vnde Sermo · Nostri pre
cipes cu pauperes debilesque
tes publice arguat et con
fundant · diuitibus maiora
peccantibus · nec minus faciunt

quia pt antecessores legis
principium · reliquerunt ecclesiarum
pabulum que mora diabolica ca
piunt et maiora transmittunt
Vnde et Crassitudo dei possibi
le esse in diuitem videbitis
prede videtes eos ecclias replere
fratres vinum &c · sed cum om
nibus suis hoc malum habet di
uitie · qui in malignitate per
catis ab ultoribus eruunt · In
etiam Valerio maximo narrat
quod socrates videns vnum duci
ad suspendium risit · et interro
gatus cur rideret respondit
Video magnos latrones du
centes parvum latronem ad sus
pendium · minuta sacrilegia
punitur sed magna triumphis
& tolluntur · Vnde et auctor
Remota iustitia quid sunt reg
na nisi magna latrocinia · et
latrocinia quid sunt nisi pua
regna · deo elegante et Vale
rio alexandro magno quo
dam puncta comprehensus · cui
ab eo interrogaret · quid sibi ut
mare infestum haberet · ille libera
voce respondit · quid tibi ut
orbem terrarum · sed quia ego
exiguo nauigio furo · latro
vocor · quia tu magna classe im
perator · Et reuera sic hec est
et hodie · nam minores et pau
peres pro leui transgressione
grauiter puniuntur · sed maiores
et potentes etiam pro enor-mi
bus michil patiuntur · sed non
gloriatus quia in futuri sit mercis
premium · nam in futuro pe
nas debitas cu usura recipi
ent · Iure potentibus · quia hic
pauperes innocentes
vndicabat · nullus erit confusio

nulla tribunal sed cora illis
tur iudico stabunt quos hic
sic puerse iudico ne du iu
diabant · sed et scripta codex
nabut · et quot illustre fuit
hodie in vna ciuitate · de qbo
non esset murmur · si ipa et tota
patria redigēt in nichilum
aliter cū iudicat extraneo
cū domestico · aliter minor cū
maiori · aliter per cetera con
iuncto cū remoto · aliter pau
per cū diuite · quod omnino
et manifeste est contra legem
dei altissimi · Nullam quippe
legem scriptam in iudicando re
spicit · sed solum affectiones
variās · quas ad diuersas psonas
habent · sententias varias pferut
dicentes sic vel sic michi videt
nec diuine sic vel sic in lege scr
tum habetur · Quanta autem
mala iniustitia inducit · patet
ex bonis q iustitia fiunt · de
quibus exprimam sic aut iustitia
regis pro pfectu tutamen
patrie · vnitas plebis mum
mentum gentis · tutus langue
faudus homini tempestas ma
cerus serenitas · tedre fecundi
tas · solacium pauperi · hendi
tas filiorum · et sibi metipsi spes
future beatitudinis · Per contra
nus · Nec enim contra aliq time
da et expectanda sunt de iustitia
tia · quia in lege veteri et eua
gelica · legitur plus plurimus
pter mala iudicia et heu ·
iniustitia et malos consuetudo
in multis locis iam tm ex
creuit q vix extirpari possit
unde quia mala consuetudo
nulla mala inducit · ideo
apud lumbardos consuetudo
sciunt q melius est ignem in
ciuitate poni qm mala con
suetudine induci · ad qd
nem extinguendū omes
currunt · ad mala consuetu
dinem ampliandā omes
intendit · Sed vtinā se
quent doctrinam et consi
lium senece · qui sic dicit ·
consuetudinem bona consue
tudo excutiat debet · quod
mala instituit · Et primo
redarguit dns legislato
tos de imoderata dominā
cione · et inordinata auste
ritate · commando eis ne
dampnatois · quia alios
onera importabilia impo
nebat · et ipe net vno di
gito tangere sarcinas iuā
bant · id est alios imposita
nec in minimis pferebat
alios erat seuerus · et sibi in
minis ppicuus · contra illos na
turale in alios frei volebat · quod sibi nolebant
dicebant et non faciebat
docebant grandia et non
faciebat minora Ista du
a pondera habebat · alios
enim facta ppria · et alios
aliena pondebat · Ubi
theop Cuncta em doctori
sunt que docet allenat
fastem · tradentis ad exem
plū semp Cui vero mi
nuit eorū que docet time
grauis fastus videtur eis
qui doctrinam sustinent ·
Et pote que net a doctore
possit portari per istos
sig imitatur · plati alios im
ponentes magna et grauia
et pauca facientes aut nul
la · Unde greg nyssenus
Cules sint modo multi in
diuites seueri peccatis · et de
bilis agonistę · intoleibiles

legislatores · et debiles po
sitores · nec appmquare vo
lentes · nec palpare vite
honestate qua ut remedia
bilit' exigit a subjectis.
Deinde reducunt legispe
ritos condempnando eos de
simulata deuotione et falsa
religione · qua ob fraudem
vulgi captandi · simulabat
se horre · et condempnare acta
et dicta ac psidium patru
suor · monumenta pphetar
quos ostendebat patres eoz
per ypocrisim et non ex
pietate magnifice edifica
re · quasi de morte innoce
ntium pphetar dolentes et
dicentes · si fuissent in di
ebus patrum suorum · non essent
socii in sanguine pphetar
ut videretur iniurios
patribus suis · qui occide
runt illos · sed ipso opere testi
ficabat quatuor paterne ne
quitie consentire · prequie
do vpm dnm pphetarum
esse promisse · et ab ipsis p
phetis plurimum differe
abus videbat et no suos
quia ut dicit hic ecclesiastes
alter alterius culpa facile
intelligit · sua difficile ·
Eodem literalem sensum hor
tabatur ut videret horre
fraudulentiam patrum suor
et simile facinus · qui vera
verbis detestant · ut ab eis
immunes ab ignominiis
videant · Deinde redarguit
legisperitos condempnando
eos de prava et puerta tra
ditione exposita · et glo
riabant se habere notitiam
legis et pphetarum quam oportet vo
cat clauem scientie · quia p
hanc notitiam potuerunt in fide
et veritatem legis intrare · sed
ipsi malicia excecati hanc cla
uem abstulerunt dicta legis
et pphetarum · uel tractando ut
puerse intelligendo et expo
nendo ac opi dogmata et
opa denigrando · ut ipsi ad
intellectum veritatis et fidem
non intrarent · nec alios qui
intrare despectabant · intrare
permittere · quia principatum doc
trine sue phibebat · Clauis q
scientie est auctoritas docendi
per quam debet intellectus veri
tatis interius aperiri · et ipsi
econtrario claudebat puer se
ipsos tando et alios in errore
durando · ut patet contra precep
tum de honore parentum · quod per
sua enarrabat doctrina · et etiam
contra plura alia dni precepta
Beda · Beda · omnes etiam
doctores qui auditores suos
verbo edificant exemplo scan
dalizant · nec ipse regnum dei
intrant nec eos qui potestatem
intrandi permittunt · De premissis
reducit principibus scribarum et
phariseorum habes Lucas mira
sexta feria post palmas · ubi
ponuntur multa similia · sed
non sub eadem ex diuersis tem
poribus dicta · Ultimo exag
gerat phariseorum et legisperi
torum nequitiam et obstinatio
nem · qui ex verbis dni non
fuerunt emendati · sed magis
peiorati · quia cum dns hec
premissa ad illos direxit veritati
offensi ceperunt doctorem
veritatis precium et dolose

spbr mſdiaꝫ quia ceperunt gra
uare mſiſte · id est reſiſte et in
ſtare · et ob eius cōprimere
id est ſermone eius in plu
bus nō rumpe seu verba or
eius calumpniari · de mltis
mſdiantes ei · et multa ab
eo mſdiose quereres ut eū
terreret et stupefaceret · qꝫ
conturbari nimiuꝫ putarent
et sic ex variis questionib⁹ et
obiectis · aliquid calumnia
bile de ore eius extrahent
et in verbis eū caperent ut ac
cusare eū possent · Doctrina
ergo veritatis docebat decep
tores · qui inde debuerant fieri
meliores · unde beda dicit
vera predixi simulatoribus et
impietatis sue crimina audie
runt ipi testantes · qui tanto
rum turbine non ipi re
spuisse · sed doctore veritatis
hinc⁹ moluntur aggredi ⁊c

Oomme ihu dope da mihi
ante prandiu spuale sa
luet ante pceptione sce
eukaristie per confessione
puram spualem baptismū et
lauacꝝ ut ab inimicis mſ
dis et actuationibus te pre
gente valeā liberari da mi
hi ut ame omnes ypocrisim et si
mulatione · omnem arrogā
tiam et ambitione · net pec
cem in te uel in pximum meum
per mendatem usurpatione
pfectionis per extollentiam
singularitatis per temeritate
iudicij · uel per prauu
tatem cuiuslibet mendacij
ne cum phariseis in vanitate
precipem · sed te veritate me

durante per te vid · ad te
vitam misericordie puenia
mus ⁊c

De duite volente
horrea adiple' et apluare et
de frē petere diuidi hēditatē

Qvidam aute de
turba cognos
cens ihm esse
iustu dixit ei
magiste · dic
fratri meo ut mecū diui
dat hereditatē · Non fuit
iste exoptus · qui bonū et
qui iocundū habitatē fres
in vnū inuenient · aut
petebat · qua nec tempus
hec locus erat · et ppe te
palibus non intendebat · y
mo ea contempne docē
bat · qui eciam tm colligē
et no dispergē venerat
et ideo respondit eis dicēs ·
homo stituet cā nalis et
terrenā · hinc sapiēs · et
sedm homines ambulans
quis me constituit iudicē
stituet iuxta aut diuisore
stituet facultatū · super vos
stituet · qui fres estis inter
quos non iudex sed pietas
debet esse sequestra · Cui
si dicēt · Non sū missus in
finē constituti ad iudicā
terrenaꝝ possessionū · sed
celestiū · Non sum diuisor
bonoꝝ dei · sed collectionis
pacis et veritatis · qui vem
homines paratos ad cū deo
et angelis · et ut multi cor
vnū et animā vnā habeat
non ut diuidant per di
uersa · sed ut colligatum et
habeat omnia communia

176
184

ſt aliquis egens miſer illos
ſed dubitatur ſingulis put
tmcuiq; opis fuerit ſcie
qui non colligit merito eſt
fraudator diuitor et dis
ſipator ait bi beda
ſcly magis ſuppone pars
gaudia comendando ter-
rene diuitie vult myſer
molestia · merito homo vo
cat illud cui ſit mi
nus zelus et contrario no
ne homines eſtis · Vbi et am
broſius Dele ergo trena
dederimat qui ppter diuina
defendeat · nec indigo dig
natur eſſe lucri · et arbitri
facultatis · Vnuo habes
mortuo qi iudicii · et ar-
bitrii meritorii Non ſolu
ergo quid petas ſed a quo
postulas minuendu eſt nec
minoribus intento duo · pu
res moribus obſtrependu
unde non immerito refuta
bit frater · qui diſpenſatori
celestiu gestiebat corrup
tibilibus occupare · hec am
broſius · Vel hoc q dñs
nolluit ſe intromittere de di
uiſione hereditatis terrene
oſtendit q primatores eua
gelii et spualibus dedi-
nos debent se minimis
de negotiis ſecularibus · ob
que immunis ſollicitu fuit de
spualibus cur et apli · ut
possent vacare verbo dei ·
turam templum a ſe ab
cerent dicentes · Non eſt
equu nos derelinquere verbu
dei · et mſtrare mensis ·
heu hodie prone ecclaſtice
ſtibus et cauſis eoꝝ oc
cupant ut hiis ſolummodo
vacare videamur · vnicoa poſtpo
nentes et legem dei · auaritia
ad hoc tracti et tutati ꝓmo
quidem floruit ecclia in ſtra
ge martiru · ſed creuit in
perſecutione hereticoꝝ · nec
ſalutem corruptione falſoꝝ
fratrum lucibus et turbulibus
data · decreſcente non deſinit
Ruditus ergo dns poterat
tamen diuide nolebat · ne
ſtrui multi fratres ſpualia ꝓ
tempalia miſtimiterent · et ne
fraudi videretur auare cupidi
tati potentis · qui ad ecclie
mendu frem hoc petebat ·
et quem non tam lucri q̃ rei ·
et amor habendi trahebat ·
quiq; terrena et non celeſtia
ſapiebat · ſtaud frem mter q̃
timor zelus et contrario diui
dende hereditarie eſſe ſolet
unde ego hoc conſequentiu
auaritia que a deo ſeparat ·
ſtatim reprehendit et cauere
docuit · dites tam ad turbas
q̃m ad diſcipulos · quia aua
ritia comune vicium eſt tam
clericoꝝ q̃m laicoꝝ · tam
religioſoꝝ q̃m ſeculariu ta
mnoꝝ · q̃m minoriu · quia
omnes auaritie ſtudet hy
eos ſcdm bedam · occaſione huꝰ
ſtulti petitoris aduerſus ava
ritie peſtem que radix om
malorum eſt ꝓceptis piter
et exemplis mmime ſatagit
dicens Cauete ab oi auaritia
ſtiuet tam interioꝝ q̃m exte
rioꝝ · que conſiſtit in cupida
atq; iniqua temploꝝ · et te
narii veteriꝝ eoꝝ unde be
da Dicit aut ab omi · q̃ non

nulla simplicit ab hominibus ge
ri videntur sed niteris arbit
qua intentione fiant · et cum
diuidicat vel sdm illud di
cit ab om stulticia magna et
parua ¶ Quid non in habun
dancia diuiciaru cum spūs
pura eius est spualis stulticia.
per quā contingit deū qđ no
n solo pane viuit homo · nec
etiam corpalis · qua tempa
lis vita diuiciaq; multitu
dine non protenditur · immo
frequenter eo sollicitudinib⁹
luxurie et deliciis corporū
minuit · Vita hois tempa
lis non consistit in habudā
cia rerū · et quāq; plus mi
nuitur et abbreuiat vita
in prosperitate qm̄ in aduer
sitate · Vita enī spualis no
consistit in habudancia. imo
frequenter periclitat in ea
Vnde christus Rex enī alio
qn sed et ipe corpi sue nosci
tur deliciae eo qđ eo fortis fit
debilis · eo sano egrotatiuus
eo agilis grauis · eo formosus
deformis · eo iuuene veterosus
Vnde et Seneca potest
hīa pudicia longiore pro
rogare huic corpuscolo mo
rtali · si voluptates quibus
maior pars pendet · poterim⁹
regere et tolere · Iste Seneca
Nō. potest habudancia quoq; et
superfluitate ciboru et potuū
mortis plurimū accelerari · plu
res enī ex repletione · qm̄ ex
attenuatione morūt · Vn
dicit ypocras · qđ ex plenitu
dine queruntur egritudines
generent · Vite enī pauper

nullus strues impdias · diu
tes aut in om loco timent eas · Vnde
theophilus hoc dicit dns re
fellens auaroru mentes
qui vident coaceruare di
uicias quas diu uiturus
credit nisi plid te oppuerit
longeuus existimet · Quod
igitur manifeste sustines
mala meente causa quiet
Nam dubiū est an debeas
attingere senium · cum gra
thesaurisas et ad detestā
du auaritia et ad sui
ppositū declinandū indu
cit simulatiōne · Vnde
theophr · Dicto qđ eo affluē
tia opū non potest uitā
vita humana · ad humanū si
dem parabolam subdit · ho
minis cuiusdam diuitis
uberes fructus ager attulit
id est habundantes et nitro
pluues · qm̄ soluto cursu
torquent · et cogitabat
pre sollicitudine · quia ha
budancia diuiciaru mul
ti · sollicitudine · et et p
consequens ad auaritiam
qua non supplent indige
ciam · cogitabat inquam
intra se dicens · non extra
se ppetes · ne audiretur
dicens ei auarus omnes
homines timet Nam stim
augustinus videt diuite
et estimat predone · inde
pauperem et suspicat fure
Quid faciā · qua non
habeo quo congregē fruc
tus meos angustiabor

177
188

iste dueb ego opulenta m
fidue m putrib boib mfe
lucr· m futuris· ager· em
ei non tam pdituris q̄ ge
mitus attulit gr amores·
et sollicitudo mmia creuit
ei ex auaricia et angustia
ex sanctate· Destrua hor
rea mea· et maiora fiaba
Non oportebat eu horrea
dilatare· by erat horrea
parata struere pauperu e
purendu venit est· sed no
memmit coib natue· nec
sebat cogitare· mst de con
gregatone templi· non
de celesti· cuus horrea sue
pauper xpi· Et illuc in
quit congregabo· cui ecom
trario debuit dice· dispegam
pauprib omia que habta sue
mihi id est ppe me solum
vel meo labore et bona mea
m quo dicat mendacui qma
ex imquitate dem est meu
et tuu· cui omia sunt natu
re essent communia· bona
sua reputat temporalia· cui
tame homis ut homo est
sint bona spualia et non
terrena· Unde gregorius
Non est homis terrena pos
sesso· sed celestis Et ambr·
Non sut bona homis que
seu ferre non potest· sola
misericordia· comes est de
funtoru· Unde dicit qdā
philosophus qui de mpen
dio cluserat Ego mihil
pdidi· bona mea mecu sut
animo· cui illa porro non
humer· Bona mea bona
mecu sut· Unde Seneca
Et quidam Sapies mira

se omne bonu tmadut Et dicit
idem Seneca q quidam capta
patria et liberis amissis cui
ex incendio publico solus et
tam non beatus exisset mitto
gantu victori· nuquid aliquid
pdidisset· mihil inquit pdidi
bona mea mecu sut Et dicit
anime mee id est dialectici mee
vel michimetipi sedm q toty
homo denominatur a parte
digniori Sua habes multa boa
vino habebat ab ea posita id
est reposita et congregata ad
obtinendu quare· non ad
erogandu libere· in annos
plurimos Ubi cuillus Domes
tice non parat immanetia hor
rea· sed caduca· Et quod stul
cuius est vite longitudine sibi
tractat Sed o dueb fructus
quidem habes in horreis· sed
annos plurimos unde poter
odime Hec arguit habentiu
redditus sibi sufficientes rep
hensibilis detentio et collectio
supfla annu· cor in que sumptus
animus redeut et immoderatur· Et
subiugit Requieste stultissime a
labore· Non pesti audacie· pes
tem indigit desidie· ut nec pro
temporalibus deu mi pellat· ecce
ociositas· comede· ecce gulositas·
bibe· ecce ebrietas· epulare splen
dide et supbe magno delitia
rum apparatu· Ubi pdictis
malis etiam lasciuia et vo
luptate addit· ecce comessatio
omis celebritas· Hec ergo
quatuor exprimuntur mala
que euenire solet ex diui
tiarum habundantia· Hec fuit
iniquitas sodome· superbia

m epulatoe · saturitas panis
m comestioe et habudancia m
ebetate · et onu m requie vbi
beda ¶ Cui smile est quod m et
eccliastico legit · est qui locuple
tabit parte agendo · et hec e
pars mercedis illius m eo q
dicit · imuem requiem michi et
nuc manducabo de bonis me
is bonis solus · et nescit q ipse
pterat · et relinquat oma a
lijs ¶ Secundu eudem bedam
non reprehendit iste diues m
eo q terram coluerit · et fr⁹ tuis
seruare voluerit · sed q omnem
vite sue fiducia m sua habu
dancia posuerit · fructusq na
tos · suos fructus et sua bona
computans · ml paupibus e
rogare constituerit · iuxta im
penu dm · ducibus · quod sup
est date elemosinā · sed sle i
futurū elemosinā reseruā
studuerit ¶ Sed ut dicit Basi
lius ¶ Dum m abstondito loq
eloquia eius exdamnat · m
sibi responsa puenisse ¶ Sequit
ur ¶ Dixit aute illi deus id
est contrariu sue cogitatoi
serit · dice em dei fare est · sicm
illud psalm · ipe dixit et fac
tum est · ¶ Stulte qui non cogitas
de dei prudentia et iustitia
¶ Ubi basilius · audi coelemes
tibi · stulticie nomē · quod tibi
nullus imposuit homm · sed ipe
deus ¶ Hac nocte repetet · stulticie
exactores et demones a te
aiam tua · tanquā sua · et
sibi per pcia venditu et obli
gata · ut de cetero tempꝰ no
habeas emendandi et te redi
mendi · Unde m ecclesiastico
¶ Nichil iniquius qm ammā
pecuniam · hec em anima
sua venalem habet · Ubi be
da ¶ Ruy multa ubi delin
quu tempa pmutebas pce
ma hac nocte morte pre
reptus abys congregata
relinques · Hec a deo ad
hominem dicte est · prauas
eius machinationes subita
ammadūsione copescere
¶ Dies em exitus tamqua
fur m nocte comprehendit
hm stultoꝝ uias futuā
non pmeditates · dicit · Un
et gregꝰ ¶ Eadem em nocte
sublatus est qui multa sic
rat pstolatus ut stituer q
m longu sibi subsidia col
ligendo ꝓficeret · subtrac
tem diem · vel unu minu
videt ¶ In nocte aut ablata
est anā que m obscuritate
cordis est cumulsa · In nocte
ablata est · que cōsideratois
lucē habē nblut ut quā
pati poterat pnuderet · Ber
gregoꝝ ¶ Que aut parasti
cuiꝰ erunt ¶ Quasi diceret
non erunt tua · quia no por
tabis ea tecū · solas em di
uitias virtutū portat ho
tecū · Unde cnsequēt · Hec
em ca deseres · non solu
mittu inde pcipies tumo
du · sed etiam sarcma pe
catoꝝ portas super hu
meros ꝓpros · et que qui
dem a te congesta sut · ple
rudq m manus inuidoꝝ
puemet · a te vero supet

hns ratio regret unde et a
brosius · frustra ei congre
gat opes qui se hns nestu
rum regi erh mā sup̄
non possumꝰ asserre nobꝫ
nā Gold virtus comes ē
defuncto · sola nos seqūtur
misericordia que taberna
culā defuncti arquuit et
na hec ambrosius ibi ostē
dit quē paradisi cuius
cruc · potissime pt fieri
ppōs ecclīastes qle no
posset relinquē bona
terrene heredibus suis · In
m ecclīastes · ūnus ē et
sēd non habet · non filiū
non frem · et tm labor ei
non cessat · et non satiat
oculi eius diuicijs Et ap
plicando ad ppositū subdit
sit Hec est videlicet ōmi
luet stultus · et ad similē
finem ventur⁹ · at m nocte
et ppuse a diuinis in
diuis rapiendus · qui sibi
id est virtutū priuate
thesaurizat · tollet bona
tempalia · non distribuet
pauperibus ut ab eis reci
piatur m et in tabernacu
la · talis em m morte pau
perim⁹ erit quia thesau
rizat et ignorat cui ea re
linquet · an tinee dimo
uent · an fures effodient
an hostis diripient · an ign
deuorabit · et non e dives
m deū · qua patimur ho
mines spualibus et spe the
sauro meritorū · cuius ex
pectatio non est dns · nec
apud deū est substātia eius
in deo nanq; diues et qui
transitoria contemnens pau
peribus tribuit · cuius expec
tatio ē dns · cuius substantia
id est constitutio fidet et pos
sessio qua sustentat et pascitur
est apud deū · non in patribus
et maioribus terre huius sed
ut dicit Greg⁹ · tanto quis ꝑ
mium dolet ꝑ despit eterna
quanto magis gaudet ꝑ assue
tempalia · Ubi beda Di
cit
qui sibi thesaurizat et non
est in deo dives stultus est
et in nocte rapiendus · ergo
qui vult esse in deo dives ·
non sibi thesaurizet · sed pau
peribus possessa distribuat si
enim sapiens et fidelis iuris
esse meretur · unde bene et
psalmista cū de auaro quo
libet dixisset · sed et
frustra conturbatur · thesau
rizat et ignorat cui congre
gabit ea · mox ubi cordis
sui thesaurū locasset apposuit
dicens Et nunc que est expec
tatio mea · nonne dns · et
substantia mea apud te hec
beda Per istud ergo diuite
intelligit⁹ omnis homo con
gregans et cōpenans bona
tempalia · ut inde ornato in
uat et delitiose · et frequēt
stringit · ꝙ tales subito mo
riuntur · et a ꝓposito suo de
fraudatur · cum isto em di
uite multi hodie diues apud
se epulare letare · quesie ·
plenus es bombis vere letus
eis · non curo qualia sint post

me tempa. fiat tm pax et
fertilitas in diebus meis Et
timeat tales ne subito et in
pruse auam ab eis rapiant
demones exactores Unde
bene de talibus et similibus
ait dns augustinus Gaudet
piscis. qm hamu non videt
stam devorat Sed tu pis
cator cu adduxe' ceperis.
vistea eius torquetur primo.
deinde ab omi letitia sua
per stam spam de qua leta
tus est ad consumptione tra
hetur Cur sup omes qui
de bonis temporalibus. beatos
se putat. hamu em attrepe
ntem et cu illo vagante. ve
niet tempus ut sentiat qua
tu tocmota cu audacitate de
uoraverit. hec dug Cuius
intelligis her in diuitys spem
suam ponet. cui et diuitie tu
facile ammetat. et homo tam
subito moriat Cui em ista
bene attendet de facili ab
auaritia cauet Nam ut ait
hyerom. facile contemnunt
omia qui se semper cogitat
morituru Diuitie ergo si
affluant noli cor apponere
et si non affluat noli solli
citus pro eis esse. ne imun
da peste maculeris auaritie
Nam ut ait. ambrosius. des
cupidi. omes auari. grezi
lepram cu diuitys sub pos
sidet Et ut dicit crisostom.
Cui auaritie seruit et pe
dibus compedibus constrin
gitur et futuris meritys
spoliatur Dicit tamen malu

esse in futuro inferno q sps
sciant et nullus sacietas
hanc penam aliq ham sust
nent. qua tunica cupidita
tem acquirendi diuitias
habent. ut nullo modo sa
cient. Unde dicit basilius
de isto diuite q hortea q
deni crepabat pre copia
conditoru. auarus tame
animus nequaq impleba
tur Cui iusta e auari
tus hom cui tpe belue
modu habeant Cur em
belue rapiut qm egerunt
parcut vero prede cu sa
turitate sentiut Inexple
bilis est auaritia hom. sem
per rapit et nulla satiat
nec deu timet nec homes
reuerat. nec patri patrie
nec matri agnoscit. non
fratri obtemperat. non aue
fidem seruat viduas oppri
mit pupillu inuadit Cui
est in suma hec. acquirere
auru et pde' rolud. ut di
cit petrus damian. dua
vicia quasi utrepa est co
luber. utroq conspicuu
ore mordet. utrisq pesti
fera virus influit. dum
aut aliena nra querimur
aut habita delectabiliter
possidemus. Aliena eciam
dicit gregoriu rapé con
tinuitur. qui vitra sibi
necessaria retinet ablatur
Unde dicit hic basilius In
iustus e deus inequaliter
res nobis distribuit Cur
tu habeas. ille vero ma
neat. nisi ut tu bene dis

179
190

ꝓsumoꝝ merita conseq̃r
lle vero panem brauus
decretus. At tu nomine ꝑ
liator es. que dispensatiõe
suscepisti ꝑna reputado te
pauis famelici que tu tenes
nudi tunica qua in conclu
su conseruas. Distahiam cal
ceus. qui potes te martesse
ndigentis argentu quod ꝓ
sdes. Quocirca tot muni
ris. quot duce valeres fm
et bernardus clamat nu
di clamant famelici con
queruꝫ. et dicut diuitibus
Vobis fame et frigore m
serabiles laboratibus. quid
conferut tot mutatoria
vel extensa in pariete aut
plurata in mantricis Ver
est quod effunderis nobis
crudeliꝫ subtrahentes. quod
manuꝫ exprendituꝝ es et nos
en dei plasmatio. Vpi nos
sangne redempti sumus
Nos igitur simꝰ vester. In
dete quale sit. de fraterna
pacione passe oculos Inos
tra ma tedet vobis in sup
fluis copias Xpi necessi
tatibus detrahere. quid
ardet vanitatibus vestris
Duo deme mala de tua
prodeut radice cupiditatis.
Sed et vos vanitando peri
tis. et nos spoliando pau
tis. pide et crispos. Ama
que nobis deus dat per nos
alios dat. ut de eo quod aue
pmꝰ partem in paupertibus
faciamus.

Grauis
me uexatꝰ me dne in
domidio dieꝝ meoꝝ
ne morte impiusa
me uerne promeruiꝫ. sed ꝑ
ea quo pere ac fructuose et
tibi grate penitere michi co
cedas ut sic valeam transitoria
contempne. et digna satisfac
tione mea vita perdu delere
quatenꝰ post hanc veru me
reas te sine impedimento vide
et ad te letus ac securus pue
nire tu es dne em exspec
tacio mea. et apud te e mea
substancia. tu es pars hereditat
mee. qui restitues hereditate
mea michi. vbi cu fratribus
meis electis tuis quiescam. e
pulet et rotunderis in cooper
tu tuo meterni

De
pluuia pristina et paraliticꝫ
Septuagesimo octauo ca.

Dest hec astendit ibe
m ihr tus ad die festu
iudeoꝝ scilicet pen
tecostes. et hoc dat
festu nouoꝝ qua
m hac solempnita
te meriti primitiuoꝝ
offerebat frumenti frugiꝫ. Vbi
notandu qꝫ apud iudeos erat
peculiare tria festa. in quibus de
bebat quilibet astendi ad locu
a deo statuto. sicut erat tunc
templu scilicet in solempnitate
tabernaculoꝝ azimoꝝ. in so
lempnitate ebdomedarum
et in solempnitate tubiacu
loꝝ. prima solempnitas scili
cet azimoꝝ que vocabat pha
se. fiebat adnatum in primo
mense. hoc est in martio. ad re
memorandu beneficiu liberatio
nis de egipto. quia placuit nu
quat transitus istud festum
spualiter celebrare. qm iam di
missis vmbris ad veritates tran
simꝰ. Secudu festu scilicet
ebdomedarum. hoc est pentho

costes fiebat m memoria legis
date · que data fuit quinqage
sima die ab exitu de egipto
hoc festu nos celebramus cu
legibus obtempamus Certum
festu stilicet tabernaculoru. hoc
est scenophegia · fiebat ad re
memorandu diuinu benefi
cium protectionis et deductionis
per desertu Vbi m tabernacu
lis habitauerut sub umbra
ramoru · ad sig nificandu q
per aridam terra deserti eos
duxerut ad terra promissionis
Hoc festu nos celebram. In per
hunc modu quasi peregrini
transimus et sic transeundo
uirides ramos habe. et de vi
tute m uirtute p[ro]fecte debemus
Ad dies festus uidelicet dnicos
cendu. Homo ad omnib[us] so
mnitates celebras et cu eis dies
festos agens · ne legi contrage
uidet[ur] · et ut plus uidet
tue confluentibus fidei doc
na annunciaret et mpturet
salutifica misteriu panderet
et ueritatis lume ostenderet
ac uirtute sua manifestaret · et
eos per doctrina et signa at
traheret Erat aut m iherusa
lem iuxta templu pha tica
pistina · m qua [illegible] aque
pluuiales a [illegible] templo et
edificiis templi stillantes col
ligebant[ur] Et dicebat[ur] pistina
quia aqua non habentis pisces
m aliqua cotinuitate collecta
erat pistina quasi per cotra
riu dm solet Et a phato gre
ce quod est ouis latine dicitur
pbatica · quasi ouina seu ou
aria uel pecudalis q[uo]d m[u]lti
stilicet nathyrmei qui aque
baculi m templo enutriebant
et cadauera pecudu et pe
cipue ouiu que ut plurimu
m sacrificiis offerebat[ur] m ca
ad sacrificia primo lauabat et postea m lutentibus
m atrio sacerdotu existen
tibus · cuius m[u]tationem
ponit m hebraico dicens ·
huic cognomen dat hebraice
bethsaida id e domus pecoris
seu pecudalis · qua ibi cor
pora pecoru m porticu la
uabat · donec lauarentur a
ministris Et habebat quin
portichus et aditus m ci
rcuitu ut per plura loca
posset minister ad aquam des
cende · et inde hostias ab
luere In hys stilicet porti
cibus iacebat m copia et
locis ad quietandu parata
magna multitudo languen
tiu cecoru claudoru ari
dorum · et aliorum infirmo
rum expectantium aque motu
Et subdit causa Angelus
aut dm sedm tempus ali
quod · id est m diuersis tem
poribus per mutationem
descendebat m pistinam
et mouebat aqua ex des
su angeli qui dabat uirtu
tem natiuam aquis illis · et sana
bat primus infirmus quis
cut qui primus descendebat
m aquam · post eius ascen
sum motum a quadru
plicabat infirmitatem cu
ius m certu erat tempus
quo angelus m pistinam
descende · et aqua mouen
da debebat · ideo languentes
continue ibi iacebat ut

penam essent. Dicatur aut
languebat? deus ego qua
cuq; infirmitate infirma
tu. quia languor est locus
dolor. Causa vero desten
sus angelo. et quia mysti
cis assignatur. a ebusde
cim tribus. q; in piscina fuit
ligno dnice crucis et gre
cis fiebat ista. quod per aque
motionem credatur ibi tem
pore conuenire. scilicet aqua
quarte passione xpi. per
hoc enim ostendebat. q; na
tura humana a morbo pec
cati per legem donide crucis
erat sananda. Et quia hoc
aut dum erat non poterat.
ideo potuit esse. Dicendum
q; piscina fuit figura arce
pit tum a facto tum a mate
ria. a facto tum a mate
ria facta fuit duplici. scili
cet ab ablutione sacrificii dctu
et hostiarum. et ab hospita
litate pauperum ubi recepto
a misterio fuit quia ibi spi
ritus sanctus dignitatem
figuralem hostiarum ostendere voluit. Ppter dignitatem
passionis xpi. que in eis
significata fuit. et ideo an
gelus loco illo visitabat
et movebat aquam ut mysti
cum eo xpo aque motu sancti
ficationis curationis adesse. in
dicaret. aut forte morbi et tur
bationem aquam a fundo commo
vebat. quod ? ibi tertium fuit ex
ablutione de carnibus sanctis
cum aqua sanctificationis. et
curationis. aut baptismi sanc
tificati. commotis cum pas
sione xpi. qui curationem
spiritualem. per fidem fiunt. ex

hibiturus. voluit ergo dns ex
pressam figuram baptismi hac
piscina ostendere. que conueniebat
cum baptismo in mundando et
sanando virtute occulta dei ad
motionem angeli. sicut bap
tismus sub sensibili elemento
mundat animam virtute occulta
verbi. et aliqui cum hoc sanat
corpus manifeste. Veruntamen
quia figura desinit in
figurato ideo ista piscina no
sanabat nisi corpus. et una
tm non sanabat nisi unum. bap
tismus alios principaliter ad animo
et sanat omnes quotquot veniunt
ad ipsum nisi ponat impedimen
tum. Nec tamen piscina sanando
infirmitates in visibili virtu
te apparuit ante baptismum
xpi. ad significandum virtute
huius baptismi quasi posteri
habendi id est aditus per quos
significantur deo. prophete. ago
graphia. euangelium et aplica
doctrina. Nec em quilibet mem
orem facit de xpi baptismo
te quasi ad ipsum prebentes la
tum. tria enim figuraverunt duo
alia exhibiture per angelum
descendentem in piscinam significa
catus. postea sicut dicit magnus
consilii angelus. ipse em descen
dens in ordine virum regendo
tenua dedit aquis tactu sanan
tissime earum. Sed quia di
uina virtus non alligatur
sacramentis ideo ad hoc significan
dum. languidus iste de quo hic
agitur non fuit sanatus per
descensum in piscinam. sed per
ipsum sermonem cui et dicit. Sur
ge tolle grabatum tuum et ambu
la. multi erant ibi infirmi. sed

vnus sanabatur quia soluit ⁊ vnitate fidei et ecclesie que vnu deu colut consistens iustificat vnus dns. vna fides. vnu baptisma. Ne ergo illis qui vnitatem odiut. et in hominibus pessimis fuit. Erat aut ibi paralitic⁹ hns infirmitate sua. In quo ostenditur infirmu paralitica. qui tot annis expectauit ergo et non desistebat. et per hoc dignus ad sanandu apparebat. Iste ergo inter peccatu precedes mouere fuit infirmitate et deu punitus fuerat et qua pena paratus sustinuerat ideo dignus erat. ut ei subuenirē. inter q dns non solu oculo corporis sed ecia inspiratois cu videt bonos ei. vis sanus fieri. Tua q dicet in voluntate tua est. qua tu tibi per penitentiā tuam causa infirmitatis et idcirco voluntate ad me a pena conuerte. sicut ad actore tue salutis et curaberis. Non petit quasi dubitans de voluntate. sed ut eu erigat in spem sanitatis de qua iam quasi desperabat et ut magis excitet cuius desiderio. qua per hoc homo diu mor efficit. antipe dei domui respondit ei languidus ostendens suu desiderio. Domine hominē non habeo ut cu turbata fuerit aqua mittat me in piscina. Dum veno ego alius ante me descendit. Qua q dicit. quidu desidero et hoc habeo voluntatis. sed inopia tanta est q non habeo adiumentum et portante. et ego tam debilis sum q ita cito sicut alius venire non possim. Deorem enim omnē destituit auxilio humano. et hoc quidem fuit primo in homine ipso. et tollu communione sanctoꝝ. per quam debent habere deu refugiu ad alios. et salutaria remedia per quod deberet habere auxiliu in tempo. hoc autem durabat quidē tps. qua videbat illos forte et aptum ad portandu eu et magnu reputaret si hoc ei seruire vellet. sed statim cerulus et manus bene sanus videbatur sanitatem affectum. Inde caput dn̄ eu ei ihesus. Quasi resurrectus sanitatē tolle grabatu tuu. restituens pristino vigori et imbuta ad declarandu deu. Surge dicit a grabato quod est caput. q est lectus portatilis. in quo tanquam pului aliquid substratum est et solet caput in strameto reclinare. sicut pauperes in fenum habere solet. Et statim sanus factus est. quod diuina virtus operata est. et in instanti operatus. sanitas enim que virtute natura restituit in tempore est. et non in instanti requirit. Et sustulit seu portauit suu grabatu et ambulabat in signum restitute virtutis. Et sic portat peccatis omnis peccatis in quo prius requierat. q non tam sibi pro peccatis peccatum sufficere et imbecillitatem sicut gradu corpis ita ⁊ spiritus virtutis. Grabatu eum

m quo iacet petor est pcul
delicto · et ḡmdiu homo
portatur ab isto grabato
td de eo surgē non potest
infirmꝰ est · sed cu surgit
de eo et portat eū huc e
ffecte curatois signū sed
multoties impedit homo
ne portet grabatū suū
ptē pcul cōsuetudinem
Hic ergo factu est miraculū
lum et mtus m anima et
eternus m corpe Ad hoc
quippe pcepit ut surget et
tolleret grabatū et ambula
ret ut ostenderet pfectam
sanitatem hominꝭ restitutā
In omnibus ēm miraculis
istius nrūs nature optimꝰ
dns opus fecit pfectū sicut
de aqua pfectu fecit vinū
qua dei pfecta sut opera
Richilonis In hac tria ;
iustificatione pcepit petor
homo ḡ surgat recedendo
a petro · sed ut tollat ḡ a
batu portando onus pēn
tentie pro eo · tertio ut am
bulet pfitendo m bonū
et de bono m melius et eudo
de virtute m virtute Con
sidera hic ḡ triginta octo
annos iste infirmꝰ habe
bat et tame non desspera
bat · in quo peronbos exde
plum dat nr patiendi et ut
pseueranter instent oratoni
cum spe salutis consequē
ab eo qui ait · pcte et ac
cipietis · querite et inue
nietis · pulsate et aperietur
vobis Unde crisostomꝰ ait
tendit parecia paletici ·
triginta ēm et octo annos
manes hic · et sdm vnusquisq
amd alios quidem errores vi
dens sepiꝰ vero detentū egri
tudine · neq ita recidit ut
desperaret Et immerito non
solū ptentoꝝ tristitia · sed
et futuroꝝ desperatio sollici
cit erat eū nisi paries esset
abigē ab hoc loco Sed tūc
quidem infirmitas impedi
mentū volenti curari fiebat
mud autē dns vnusquisq
est attede · Non ēm angelus
est qui turbat · sed angelo
dnator qui omnia operatur · Ho
est mud dicē laborante hore
non habeo · non est dicē in
quo vemo destende · alius
ante me descendit Sed et
si orbis terrarū vnusquis ve
lnat gratia non cōsumitur
neq actio finitur · sed simul
manet · et talis qualis in hoc
et sicut solares radij per v
nalnadas illuminant diem et
non cōsumunt · neq a mul
tra lucerne minor eis fit
lux · ita et multomagis spūs
actio in nullo minuitur
a multitudine eoꝝ qui po
citur ea Et ut eis Erubescā
dicā et ingeniscamꝰ in mul
ta desidia triginta et octo
annos habebat assistes pali
tico · et non potuit est hūs
que volebat Et non poterat
non a pria negligētia sed
ipeditus ab alius et vnus pa
tiens · et neq ita torpebat
Nos autē si decem diebus
assideremus studiose pro alī
quo rogantes · et non potu
rimus faciem · negligimus de reli

liquo eodem vtr studio ¶ hor
bus quidem tanto assidem
tempe mlitares et afflictr
et m fine multores ab ipa spe
excidetes ¶ Donatori vero cle
menti vbi omnio est recipe
retributione multo maiore
laboribus · non sustinemus
assidu' cu decenti studio ¶
gitato hec supplicio digna
¶ s mchil sustipe esse · hor
ipm stulticie ei cotinue lo
quy nome mfimis dignu
bonis esset estimaē ¶ sed la
borosu aus continua oratio
¶ que tibi gracie vtiq esset
ut eius rei sustipes mercede
s non labbriosa hec res esset
¶ Quoma cirta illa magis
aia affectuose disponit pro
quibus laborauit · hec cr
sostom' ¶ Considera erad ꝙ
sicut dns requisiuit mfirmu
si vellet sanis frei · ita no
bis sine nro cosensu salute
non dabit ¶ facilit' cosse
quit' homo vema a deo · dū
modo velit et obtēpm nō po
nat ¶ ideo mexcusabiles
sue pcones · volutati domi
ni · et sue salutis non cosen
entes ¶ Quia ut ait augustin'
¶ qui creauit te sine te non
iustificabit te sine te · Tempora
lites · piscina probatica id est
oculis m' qua oues lauabant
que m sacrificio deo offerebatur
couersatione designat sancta
et religiosam m' qua lauat'
aia que ouis debet esse per
mocta · ut offerat' dno p
operatione bona · habet ista
piscina quidē porticus iiii ter-

quidē sensus corporis · per
quos bis mal actio ad ef
fectu seu effectu ducitur
m hys autem id est simbo
mis iacet magna multi
tudo languentiu · ¶ multi
plex ¶ corruptio sensuū
corporaliū ¶ notatur cū
m aliquo sensu illicitos ap
petitus quis habet tot m
eodem sensu languentes co
mmet · Aqua m qua lan
guidi sanabant' significat
compunctione · angelus ve
quy mouebat aquā spūs
sanctu Angelus dns descē
debat m piscina et move
batur aqua et sanabatur
infirmus ¶ sic spūs sancto
quotiens m nos descendit
et m nobis excitat gratia
cōpunctionis · sanatur mens
aīmi vel sensus a quacūq
ꝙ detinetur infirmitate
corruptionis ¶ Cirta istos
infirmos pditos notat'
morbi diuersitas · Sume
em pctm aut fit per mer
ciam et desperatiam · aut p
ignorancia aut per in
firmitate humana aut
per certa malicia · aut
per consuetudine longa
Illi qui peccat per ignoran
ciam intelligit' per cecos
qua cecus est qui lumen
fidei non habet · Vel qui
hec dnm nec eius mala
ta cognoscut · Illi qui pec
cant per infirmitate hu
manam intelligit' per
claudos · claudi em sūt
qui firmum gressū nō

habent · et in semita iustitie
ar bonoze operis gressus
non dirigut · uel qui que
videt operari non possut
Illi qui pectant per malitia
intelligut² per aridos ra
les eis arefacti sue · ab hu
more gratie et voluntatis
bone · nam aridi sue · qui
quitq; agant sine pinguedi
dine caritatis sue et spe
rant² · uel qui in bona ac
tione vel elemosinarie
largitione manus non
porrigut · Illi qui pectat
per consuetudine inue
terata · intelligitur per
ttu infirmitud qui trigin
ta octo annos in infirmi
tate sua habebat · Ideo aut
portus sanauit · istud inue
teratu · cum aliquis rerum
claudus · aut aridus ad in
muendu · q; si deus aliqn
iustificat homines qui pec
cant per consuetudine
longum · non debet despe
rare aliquis qui peccauit
aut per desidiam · ut lan
guidus aut per desidia
ignorantia ut cecus · aut
per infirmitate · ut clau
dus · aut per malitia ut
aridus · Ille aut bonus tm
sanat² de multitudine
languidoru · significat
q; pauci saluantur de mul
titudine vocatoru · Ille
languidus surgit ac gra
batu dom portat et am
bulat cu anima a vicijs
surgens et a tepore ac
prauis consuetudine se erigens
peccatoze remissione curata
et ad interiora sui custodiam
cu xpo coepe · refert ne quid
uteri unde sec[un]d[u]m² admittat
ac de virtute in virtute am
bulans et in bono ope pfi
ciens usq; ad visionem dei
festinat · Erat aut sabbatu
in illa die qui fiebant ista
in quo non est licitu opa
facere seruilia · Dicebant ei
go uidei illi qui sanatus fue
rat · Sabbatu est id est dies
feriatus · non licet tibi pter
legis phibitione tollere gra
batu tuu · Cuius dicit et
ei sanitas non erat disse
renda nuquid et opus fue
rat impandu · Cui dicitur
mali conspharis in · festu est
non licet tibi ceruicale · uel
primam facere · Ista fariseus dice
bant · cuncta opera corporalia
que ad cultu et honorem
dei sui · in sabbato licite fieri
posse · Sicut sacerdotes cor
poralit² operabant² in templo
ipm templu ornando hos
tias lauando et immolando
et consimilia faciendo · Ei
mulu portario illius q; abat
erat ad magnificentia diuum
maturu · sicut et modo illi
qui de carceribus et hmoi
liberatur portant corpedes
suos publice ad manifestatio
ne sue liberationis miracu
lose · Sed ty alitet se ecoru
sat iste sanatus · quia aut
torem sanitatis sic obtinet
tam principatibus et autoritate

dom̃e legis p̃tendes respodit
eis dicẽs ℣ilij me sanꝫ fert
et per hoc se diuina virtu
te habere ostendit · ille tan
te auctoritatis et virtutis
mihi dixit · tolle grabatu
tuꝫ et ambula et huic obe
diendꝫ fuit ℣ unde dixerit
Ille qui me diuina virtute
sanauit eadem virtute et
auctoritate mihi p̃cepit et
per consequens sibi qui tan
tus est et tale beneficium m̃
contulit obedire teneor nec
solu transgressor ℣ uare
em̃ non attendere ussionem
a quo accepi am̃ sanitatem
Non credit aduersarius · nec
timet p̃dicare eu · qui eum
sanꝫ fecit ℣ Sed si quis vel ubi
est · qui nunc contra seruiam
principi vel dampnꝫ p̃ui
cu p̃dicet · ℣ Et quia tu qui
hodie · qui per triduum · se co
uenienter excusabat · cata
man non poterat · ideo dñm
curantem calumniari mẽti
tes querebat de eo non qui
dem bona mente · ut p̃fi
ceret · sed maligno animo ut p
deret ℣ Et hanc eorum malitia
prox verba manifestat cum
eis dñs et sanauerit langui
dum et tolli iusserit grabatum
p̃nus virtutis diuine osten
sum · et irrefragabile signum
fabricent · et aliud quod trans
gressio legis videbatur · repu
tant · mirabundo cui dicen
tes ℣ Quis est ille homo qui
dixit tibi · tolle grabatum tuꝫ
et ambula ℣ Quasi diceret
malus homo est · qui talia p
cepit · Non calumniat de
collatione salutis · sed de
portatione lecti · et sic ar
guebat quod possent sal
tem apparenter reprehendere
non q̃ poterat laudare
et ut mali homines et ma
liciose contra alique age
tes frequenter notum et co
gnitum est m̃ alios quod pos
sunt reprehendi et arguere
non q̃ possint laudare
et ad disputatione trahi
si quid bonum in eis vide
tur et mala si qua
vident manifestat · et qui
cecidit bonum in manu cdue
tus ubi exposito · videat
quantum lucror malum et
qualem aut oculos exoret
aduersus eius qui captus
e salute mundi em̃ p̃e
ratione non fuerunt salu
et feris sui deteriores ille
quidem aut cibo indigen
tes · aut pus a nobis exoa
cerbare · aduersus nos ar
mantur · Hi vero et ne
fandiores · multoties hmõi
que sui iusta facinora de
factores dissimulent
Igitur feris quidem hmõi sui
difficiliores · demonibus
patres · fortassis aut illis
deteriores Illi em̃ ad nos
quidem mansuetudinem ha
bent emendandi · hmõi aut
quibus sui eiusdem gena
non medicantur · hmõi vero
neq̃ communione nature
verecundant · neq̃ simplici
patrui · Prius em̃ q̃ cor
quibus studeant · suas ip

183
194

ammas torquent · tumultu
ond et tristicia mpletes
cas vane et mamer. Hec
for passio · & formicatio
et adultero multu est de
tenor · Nam hec quidem
vsq ad ew qui egit stant.
lior vero tyrannis ecclias
megras euertit et orbe
terraru vniuso lepit · hec
homicidij mr est · infert
ficm carnata iacob esau ·
ita ioseph fr eo · ita hoies
vniuers fos diabolus Et
mmino alys est difficilior
et s ciu mnsteria · et s vi
gilies et s ieiunes · omnibus
cordidit · & factus es iu
deus fratri · Hec crisostom
Si aute qui sanus fuerat
effectus nesciebat de ihu
quis esset stituit genere et
patria · licet stuet m per
sona et ysemia · et q diu
languduis iacuerat · ideo
et facta vpi et eius formad
gnorabat · Ihesus aut no
tens se iactare de mactu
lo declinauit a turba con
stituta m loco pmittens
ab ipis suu factum eoa
mmad · ut eo absente testi
monu fiet mscipiabile
dans quoq exemplu no
quereudi m bonis opib
illudeu et fauorem hom
ar declmandi alicui con
tra calumpniat · vole
tiu et fugiendi oculos m
undoru · m operibus mis
ne eo hoc studia cessat
m eis postea ppalato m
aculo et soluta turba
uenit ew ihesus m templo
qua ad agendu gras de sa
nitate sibi collata frequentabat
templu · quod e locus ad o
randu in turba positus non
cognouit ihm · sed post m te
plo uenit et cognouit ihm
ew in quo mistice datur
intelligi · q ihc m multitu
dine homu et m turbine cu
rarii tempalu de facili
non tenentur · sed m spuali
secreto et m templo cordis q
deus inhabitare dignat · Ait
crisostom · Inuenit eum m
templo quod maxime reli
giosus est signu · Non em se
cessit ad nuptias et ciu cla
mones · neq voluptati aut
negligentie et remissioni de
dit serpnd · sed m templo
conuersabat · Ihesus m turba
non agnoscebat · cognouit
m templo m loco sacrato · ait
et augustin · Difficile est m
turba vide ihesu · Solitudo
queda necessaria e mentri
re · Et quadam solitudine
mteriois videtur · deus tur
ba strepitu habet · Ipse ista
secretu despicit · Hec augustin
In hoc ergo dat nobis mitelli
gi quia si gram conditoris
cognoscere · et ad eius visione
penire volum · fugienda est
turba cogitationu et affec
tuu pauoru declinada sue
conculcanda hom malor
et fugiendu est ad templu
cordis nri et mente ordina
mus · id est ad secretu mude
constitere · ut nos ipos tem

plu dei studeam facē quos deo
muscre et m quibus mand
digitetur. Et dicit ei mistu
erit eum ad cautelam futuro
Ecce sanus factus es dei bene
ficio. iam noli ide non velle
peccare de cetero. hoc est ha
be voluntatem firmā non
peccandi. quia omne peccm
ex voluntate fit sicut ex tradite
predu. Deinde ponit et oste
dit qm periculosa sit recidi
natio m peccatu. dicēs. ne
deterius aliquid tibi contin
gat. Vel m futuro. uel hoc
quia m recidiuante nouissima
fiut peiora p̄oribus Et istud
periculu attendit primo ex
parte dei. quia recidiuans
grauiter peccat. propter ingra
titudinem. et ideo a deo gra
uius punitur. Secundo at
tenditur ex parte diaboli
qua sicut miles castrum. qđ
semel pdidit. si postea illud
recuperat fortius munit
et cautius custodit. sic diabo
lus recidiuantem fortius mu
nit. quia septem spūs nequi
tes se ibi ponit. et ad omnia
peccm peccata mortalia ipm
trahit. Tertio attenditur ex
parte hominis. quia recidiuas
facilius postea in peccm cadit.
nam ex ex quadam mala
consuetudine peccare pro m
chilo ducit. In hijs ergo ver
bis suis dns innuit. q̄ propter
peccm paulatim languebat.
Et q̄ infirmitas illa propter pec
mm inflicta fuerat. Unde christ
tom. Vbi dixerimus. q̄ ex pec
catis ei nata est hec infirmi

do Tertia ex se pius ad
m nobis egrotantes mise
ricorditer nos habet. cepit
aute si parua suscepit le
sione. omne fatmis studet
ut ab infirmitate lebet
propterea deus punit cor-
pus pro hijs que anima
deliquit Cum hijs et il
lud discrimē. q̄ si grauem
iustmehm̄ penā pro pri
oribus peccatis. Deinde m̄ ead
me ideterem̄ grauiora pa
ciemur et hoc decenter.
quia ex nec supplicio facto
est melior. ut misericordius
de reliquo et cotemptor
ad maius ducatur tormē
tu Hec aut hic non omis
pro peccatis torquetur. non
confidam̄. methl ex nos
hic pati pro peccatis signū
est maioris illic supplicij
Hec crisostom̄. Caue ergo
debem̄ ne deū m̄ peccatis co
tempnedo tamq̄ meruati
m̄ peccm̄ pmanead̄. uel sa
nati a dño tamquā nichil
ti ad m̄ peccm̄ relabamur
ne. propter contemptū uel i
gratitudinem deterius no
bis contingat. uel quia de
teriores efficiemur. uel gra
uiora supplicia dū. vel m̄
futuro tradēmur. Ihesus
ergo sicut exterius corpe
set misericors mente pietatem
sanauit. Premoneṁ ne ulterius
peccaret et grauius iudicium
incurreret Quasi diceret
Precedens peccm est tibi di
missum. ne ulterius peccado

constituas te magis reu ꝙ
emare sufficiat mra et
magna opera dñi eloqu
sti m omnes voluntates ꝙ
que m materia laudis sue
et m vsum mentatis mre
creaut. Vidit deus oma
que fecerat et erat valde
bona et mehil odit eoꝝ
que fecit. Totu pctm ꝙ
mehil est odire psequt
et destruit. Vnde cu seo
debilis solo verbo cuncta
creaut. Amisit plus qm
triginta ad destruendu
pctm m mudo laboauit
hoc totu est quod ei displi
cet. quod oculos maiesta
tis eius offendit. quod ipm
mitem et suaue nobis as
peru et durum reddit. hoc
est quod de angelo diabo
lu fecit. de amico inimicu
de libero seruu de incor
rupto mortalem et cor-
ruptu. de beato miseru
de true cesulem et erectu
de filio dei filiu diabolꝝ
hoc e quod malignus mpu
mitu est relinquendu cui
abnt ille homo ad publicu
du opi virtute et mu-
tauit iudeis quia ihesus
esset qui fecit eu sanu et
se nudu m menue sanato
fide cognouit dñm et co
noto non est piger. m an
nudrando illu. Vnde au
gustin. Nud aut ille pos
tea qm vidit ihesu et cog
nouit eu salutis sue auc
torem. non fuit piger in
euangelizando que viderat
Iste ergo meruit salute. ut
sequant. sed illi econtra psequu
Vnde sequt. postea pseque
bant. iudei ihesu tanquam
violatorem legis diuine. ꝙ
hoc faciebat m sabbato agis
contra deu qui requieuit
in eo. op manu. ꝙ mehil
pemtius esset m sabbato fa
ciendu. sed ab omi opere
hoim vacandu. quadrupl
est vile et diuinu. quale
de sabbato mtelligebant. ꝙ
homes m sabbato sanare et
pietate ac misericordia ex
tere pctm esse putabant
iudei psequebant opm. o
pus eius bonu putantes m
malu. et adhuc multos ha
bent sequaces. frequent ser
uos xpi pter opus bonu
molestates. Cu ergo arguc
rent eu et mmurarent de hoc
ꝙ m sabbato opabat. eo cu
sanis se aut illis placet. me
quis est m celis qui diuis m sab
bato cessauerit ab oi ope
creatoris dispositois et or
natus. tame vsq modo opat
gubernado et mstaurado ꝙ
corrupit m ope et ppagado
et per hoc non soluit sabbatu.
ergo eu et ego operor restau
rans et reparas corruptu et
sanans mfirma non soluo
sabbatu. sed m operando
me patri conformo et sicut
a principio creando dispo
nendo et ornado operatus
su cum xpo. ita facio et
modo ac si dicat. No tm

sex diebus ꝓmis ut putatis
operatus est pat̄ meus creā
turas nouas condendo et p
ducendo a quibus requieuit
die septimo. sed usq; modo et
semper usq; in finem cōmune
opatur in esse conseruando
ut condita ꝓmaneāt. Non
solū em deus omnā fecit.
sed et facta ne defician
in esse conseruat. ita q̄ ab se
rebus subtrahet et cas mun
do nisi in nichilum vnusq; tenderet et de
flueret. Unde si deus mtel
ligendus est requieuisse ab
omnibus operibus suis. ut
iam nullam noua creaturā
conderet. non ut conditas re
ctē et gubernāt̄ cessaret cu
quo in cuctis pat̄ et ego
opatus sum et operor. quia
sim verbum prius per quod
omnā facta sunt et conser
uant̄ in esse. et ergo bonū
est quod ego nec minus ho
mes in sabbato sano. quia deꝰ
cum patre omnā semper
operor. in nullius em hue
sine opatione mea deest opa
tionem patris. sed in omnib9
simul ego cu patre operor
cum diuina potestas nichil
nisi per sapientiā sua fanat
et. ergo me in aliquo quod
per me factum sit reprehend̄
summus. reprehendit et deū
patrē patrē meū opantē
cuius vbs ꝓpm peculiarem
esse nactus. unū et augustū
cū suo ipe patre et filiū in
separabilē fut. sic et opera

ac gubnando

filij

patris inseparabilia sunt. Ser
augꝰ. Unde aut tertius tri
nitatis opa mdunsa id
contrmuā ee dicut̄ qua
quitquid potestas gerit
id est sapientia moderatur
et bonitate conduc̄. Unde
bene in ihīs que facimus
vel deū fac̄ eorā in
memoratione trinitat̄
facimus. dicentes in nōe
patris et filij et spūs scī
vel in nomine sancte et in
diuidue trinitatis. ut sanc
ꝑsonaru mdunsa est ope
ratio sic et eorū sit inse
parabilis inuocatio et si
spūs eor̄ usat̄ in sabbato
opando. Sed quia eo hoc
eor̄ usatio sequit̄ q̄ oper
sit equalis deo patri. ideo
eo hoc verbo magis ꝑse
quebatur eū iudei tanq;
blasphemū. quia blasphe
mā manus petit est et
acrius punitur in lege
qm̄ violatio sabbati. In
subdit̄ ꝑsecūtōi ergo mag
id est auditoi animo et
feruentioi zelo. qm̄ pus
pro ope sabbati quā iudei
iudei mitt̄ere cū. quia
non solū ut eis apparē
bat soluebat sabbatū. sed
et patrē suū naturalem
et sibi consubstantialem
dicebat deū non ut nos
qui adoptati patrē vera
mus eū equalem se faciēs
et ostendens deo per equa
litate nature et potestā

185
196

quod illi blasphemia esse
dicebant. Cum enim eu tm
pernicie homines putarent
imponunt ei q̃ per tã pnã
ficium se equalem deo ꝓpa
bat non esse. cu tenuerã esse
talis. quia ipe per naturã
natus est ei equalis. Duo
quippe crimina in lege mo
te punita fuerunt. silicet
contra solutionis sabbati. et
magis contra blasphemie.
et hoc duo ei imponebant
et ꝓtea eu ocrie ꝓbabat
et quia excusauit se de
primo. consequenter excu
sat se de secõdo ꝓbans se ee
filiu dei. et equalem patri
et ne inde deterret. tibi no
tissimo multus est tibi
testis. dignus est fides. ad
ad confirmatione ꝓpositi
multiplex inducit testimo
nium silicet johannis et ope
ra patris et scripturã. Dicit
ergo. Si ego testimoniu
phibeo de meipo testimoniu
meu non est verum. id est
efficax. sm̃ reputationem
vam. quia nus ne est efficax
tissimus. Unde sm̃ evgelistã
tomu. hoc quod dicit non
est verum. non quasi ad deg
mate sua. sed quasi ad
illoꝝ suspitione loquebat.
Nota ergo quod in testimonio
sut quatuor testes. Filius quod
in testimonio posuit quatuor
testium. silicet veritatem
demonstratio. veritatis co
firmatio. veritatis mobi
litas. et ipa veritatis ve
ritas. Demonstratio erat
ficta per vocabulum. ipe

em vocabulum ei quem videt
miserat. et que tradita omni
bus fide digna putabant tes
timoniu phibuit non sibi sed
veritati ope. sicut amicus ve
ritatis. Confirmatio fiebat
per opera fortissima. q̃ eni
cetera illuminat dantes. operati
ora mutor. repulit. demonia
fugauit. mortuos suscitauit
dei ergo testimoniu phibuit
Immobilitas patebat
per attestatione patris. qui
testimoniu phibuit de ope
ratiõe pris audita est
in baptismo. et in monte ope
re transfiguratõis. Veritas
aute ostendebat ex scripturis
que meritoꝝ non poterãt eo
q̃ a spu veritatis processerãt
scripte enim lege que data est
per moysen et ꝓbata. phibet
de ope testimoniu. Et sic patet
hec quatuor. que omne testimo
niu veritatis fulciut. ista quatuor
testimonia arripuit. Et quamuis
essent per tot mundi partes diuisa
dispersa et contra testimo
nia. tamen nolebat credi sine eis
unde dicit. et non multis re
mote ad me silicet per fidem
id est non multis retro ꝓphetis
et si me quesiti vera salutis ex
sola materia mee voluntatis. qa
nichil aliud impedit vos. nisi
odium contra me conceptum in
vobis. non multis mensibus credere
in me ut vitam eternã habeatis
me in ore et in futuro in re
que habet per fidem caritate
formata. et ideo nec veritatis
vos commouet. nec promissio mee
vos trahit. Deinde redit ad
eoꝝ diuersa et laudatur ad

credendum dicitis Ego veni
in nomine et ad honore pris
mei · ut per me pr̃ glorificet
quod patet per p̃dicta testimo
nia et non accepistis me nec
in me credetis · sed magis pst
quem · quia dilectionem dei
non habetis Et inde pena
p̃m vobis hec erit · quia alius
ad est autem in nomine suo
veniente · id est non habentes
predicta testimonia et sua glo
riam ppriam querente eum
pcipietis pro xpo et heretico
lut stolti · ipm credam medi
cio · qui noluerunt credere veritati
Et quasi diceret Quia non
accepistis me · id est · quia no
tredidistis me esse d̃ pm · h̃
pena infligetur vobis ut de
cepti p̃d xpo accipiatis te
rrpiatis p̃ter hoc arguitur
q̃ iudei p̃m erant qui ad am
tu xpm conuertent Iudei em
in fine amatu pm recipient
et templu ei faciet · quia fa
cies se corrigendi · et dicit se
eis p̃missu · et ei adherebit
quoniam eius falsitas detegat
per enoch et helyam Ecclm
augustinu Antea pus cer
monias legis temptabit re
staurare · ut euangelicu poluat
que res iudeos cu pro xpo
recipe suadebit Deinde tan
tam infidelitatis eoru subd
quia gloriam humana abnu
centes accipietes et accipientes
de ea superbia humani fauo
rem captantes gloria que
a solo deo est · id e humilitate
qde est vera gliã uel gliã
celestem non querebant Non
ergo quia non est apta
veritas non credunt · sed q
superbia eos excecat que
laudari et se super alios ef
ferre desiderat Ideo em vt
de m xpm non proficiat
quia cu superba mens cor
gloriam et laudem appe
tet · et se super alios effer
ret · reputabant m gliam
et dedignus m xpm credere
qui abiectus et pauper in
debat et ideo ei credere non
poterant · sed ille in eum
credere poterat · qui cor hu
miliu spiritus dei gliam
querit et ei placere appetit
Et quo appareat q̃ multu
pernitiosa est tanta gliã
unde crisostom⁹ Nichil ita
deformat animam sicut glo
riam desiderare terrena ·
non em est possibile qui
hanc gliam amat gliam
quere cruciferi · Unde di
cit et multus q̃ cauendo e
iusmodi gloria · que aufert
animi libertatem p̃d qua
magnanimis viris omnis
debet esse contemptus Et re
stolum gl̃osam · magnu ve
ro id est reuerenda et humane
laudis ambitiosa · que de se
est mali apprehensiua · quod se
non habet et gliam stolum
non dei querit Contra
vero magna virtus e hu
miliatus · que se nichil repu
tat · et solla dei gliam que
vt ergo sola placere appetit
Hec est vera causa cur ma
data dei non implemus
q̃ non humiliter sed superbi
et ambitiose sumus p̃ce

nientes de industria · et ni
nibus mis · ut ad exemple
da neq̃q̃ hmanā possē
vel hoc impedunt indebi
a fide xpi m parte qua
solu attendebat et adhuc
intendut ad gliam et ex
altationem templalem da
dam ex per messiam · de
debat aute xpm pauperem
et abiectu et ideo non re
ceperut eu non attendentes
scripturas phetarū · que de
suis paupiate et abiectione
loquūt · gliā aut et exalta
tione · que per xpm danda p
mittit̃ illa est · gliā celesti
qua non intelligebat · et re
gliam que a solo deo est
non querebat · et xpt hoc
m infideles pmanserut
sic solus pt̃ de populo
et abiecto credē · qui non gra
sed de gliam querut · vbi
de vino vane et humane glo
ne sr̃ dicit beda · hoc aute
pcm meliꝰ euitari non pt
q̃m ut ad constrias m̃ re
deam̃ nos q̃ humane esse
consideṁ · et si quid bonū
nobis messe ꝓbendamus
non nobis · sd deo assebam
hec beda · ibi et crisostom̃
Nam gliam fugiamus
om studio et qualit̃ eam
supabūdare nos · Et ad
illam · respiciam̃ gliā
que deo debet̃ est a qua esse
nost̃ hec exigit · Que ut ipse
nobis ꝓpit̃ esse saluti cu
ncti esse eterni ab hoc que
hic fuit · eterni a celesti sim̃
et eterne que illis fuit · Rō
hac m̃ sensibilitate deteriꝰ

fiet vnqua · nem stām vman
quāq̃ dicēs ea que audiebat
que tm̃ audientes eos qui sub
noe et m̃ sodomis erat̃ minue
mus exspectata ire dei exspec
tantes omnia disce et nim
xpti · hec omnia illa scripta que
ut si quis futuris decredat · ab
bis que facta sue manifestam
et de futuris demonstratio
nem arripiat · hec igit̃ intel
ligentes et scientia ēt futura
parum saltem reprimam̃ a dis
ciplina hac seruitute · et aliqua
tenus faciamus ratione · ut
et preteritis et futuris possi
bilis · hec crisostom̃ Gratio

Omne ihū xpe sana me
languidu longo tempore
malis vexatu et pallentē
diutino torpore bonis q̃ abstrā
da m̃ ut suscipiam̃ vendendo a pro
ac tollam̃ q̃ abstrā porrigendo o
mnis penitentie pio deo · et ambu
lem profitendo m̃ bonis · et de
bono m̃ melius et eundo de vir
tute m̃ in virtutem · amus quoq̃
fructus tuo beneficio · studeam̃ a
pessimis abstinere de cetero · ne deteri
aliquid m̃ contingat vel hic
vel m̃ futuro · Da cera mihi bo
ne ihu ut te cunctis sequens hu
manam et terrenam gloriam contemp
nam ac laudari et me super alios
extolli non cupiam · sed tui so
lius gliam quoram · et tibi sola
placere appetam · Amen · De ar
bore infructuosa et indice cru
ciatu · Septuagesimo nono sal

Scientis illis m̃ m
credidimus sanctus
ubi ihesus m̃ ga
lileam · cunctis ibi
natus · et docet
adeamus eo tempe qui

dam iudei mediantes dño ꝓ ꝑ
latus quodam de galileis sic
rigunt ꝙ ꝺs sacrificium
et in actu mactationis obtu
ssu mysterii et sanguinem eo
ꝝ sacerdos inspiciat ꝙ mente
cum sacrificium concipiat sang
uis victoria tu sanguine sanctifi
cato mirotius fiat Reputa
illu ꝙ si crimē suspicaret dog
matis inde galilee. cuius men
cione lucas nr attribuis appel
fiat · qui dicebat ꝙ illicitu e
rat iudeis cognoscē aliquē dim
ptis deū et multi consensu
ei. nr tm ꝙ ꝓhibebat oblatio
nes statutas a ꝓphetis ꝓ sa
lute tamen nrā ꝑtem de que
busdam indignatus remit
tos sacrificantes sm tm pud
et inter ꝓphetas ultimatis quas n
tu legis se offerre putabat cos
ordinat · ita ꝙ sanguis offentiu
oblatis victimis mysteriu in
ore sui immittere nitebat ꝑm et
herodem · quod galilei de he
rodis potestate erat Et ꝙ alie
qui de vulgo illam occasione
subitam et horrendam homi
cidiis petis ꝓphanum
imputabat credebat iustissime
cos talia passos esse narrante
nr hos saluatore solemnes pa
sce quod ei sup hoc predetti
mus aut non negat sed potui
cos peccatores fuisse et ꝓpter hoc
permisse · non tm asserit talia
eos passos esse quia quia pecca
tis non parcebant · ꝙ talis mors
non est argumentū sup peccatis
ꝙ grauius peccassent ceteris ꝛc
Arridet · quod subdit de pyla
to mixtis ꝛc victimis ꝑmixti in pri
mis et ꝙ ideo non post multum
tempus differt ꝛc. Sequitur pilatus sacrificia

diabolu semper adsit ordi
patratu · sanguis expmu
tum et sacrificia bonis ꝛc
tionis · galilei qui mysce
rant transmigrantes sig
ficant homines mundi mater
mortis quoq; iste sacerdotis
significat spiritalem mortē
cordis que non prius offerri
sacrificia ydolatris exhorta
tionem galileorum cu sacri
ficiis eorum miscet · ꝙ dia
bolus prius exemplis malicie
rum · tercio bona opera
fidelium · uel hoc ꝓficiscit ca
nis et sagenis detractione
uel eorum meditatione · uel
iudicio fictore · uel humane
laudis ambitione uel simili
tra intentione · uel aliud qua
libet nephanda peste cōmi
culat · ut quidquid oblata
deo videant · michil tame
ꝑsint offerentibus · sed pecu
liter dū fiant m petrum de
nidi cui quis inter sacrifica
positus ꝓ uerone dominum
sanguis coquebat · scriptum
est Et oratio eius fiat in pec
catu Et aut dns est qui sibi
bet narrabat · indeos non
minus illos galileos stolidos
et insipientes de petris penitentiam
similiter nr coepit et ad peni
tentiam Stolidum penitentia
liberat a periculo · quia est
sida tabula post naufra
gium illi quidam galilei
non solu quia petros fue
runt · sed et inter ꝓphetas alios
primi sunt quia frequenter
mouent homines ad peni
tentiam ex morte aliorum hor
da et repentina Vnde ꝓ
stomus in hoc aut os

dit gr illos ꝑmsit talia pau
ut ꝓuenet altens penitus
terra · fierent heredes regn
dud eqt dicꝫ · ut melior
ego fiam ille ꝓmt. Nam
dꝫ sd punitus · quidem
ꝑte alia cima · sit vero ex
plo videntibus salut mate
ria Deinde ꝑmit aliud ex
emplu de dom iherosolo
mitꝫ · qui du edificaret qua
dam turrim in ꝓlca · subito
cecidit sup eos et oppressit
puntus sut instrumento
hc offensionis · qua ruina
hinqs imputabat enor mi
tati peccatoꝝ suoꝝ · de quo
similem sntiam dicit dns
saut et de ꝑmo exemplo
supradicto inde beda illu
dclam iherosolomite a rui
na turris oppressi · sgnificat
udeos qui pmte nolluerut
in membris suis de ꝑtus
illa turris sgnificat illum
qui est turris fortitudinis
que merito est in ꝓlcis · que
mꝫ pretat missus · sgnificat
eum cui qui missus a patre
pmt in mundum qui ds
super quos cecidit contrit
het beda Super quo dns
ds similitudine vineae
fructu facientis non · et
terram mutilꝫ occupantis
quam dns vinee succidi
volut · quia tertio anno fru
m ea quereꝫ non inuenit
ꝓ a cultore vinee cuncta ea
fodi et stercora mitti pote
te rogatus ecia ꝓpo anno
tercio ꝑter emendationis di
mssit concludens q iudei
mlti essent ꝑstmodi

de vita ꝑtis et punendi mis
fructu pmeate et bono
pere fatere in hac similitu
dine quata sit dei patientia
quata sit hoim negligentia
manifestatur · sicut enim plan
tata in vinea est synagoga e
recta in domo israhel et ple
be iudaica · tres anni vista
tionis sunt legis edicta ꝓphe
tarum contestationes · et tho
rustrant euangelij gratia in
quibus deus quesiuit fruc
tu bonoꝝ operu a iudeis
et non inuenit mst in valde
paucis · qui quasi michil com
putabatur respectu tante mi
nitudinis · et quadus cultoꝝ
cuius cura illa fodere et rigone
acute circumcidere · cum hu
manda et terrore demonum
iudicioꝝ sibi minendo ac
sterora ministrent feditatem
et abhominatione peccatoꝝ suoꝝ
ei ostendendo per que solet
humilitas et compunctio significari
et bonus de peccatis suis pen
tere · pars tamen cultoꝝ
ꝓfecerut et ideo iudei sum
di meruerut dei ecia et a
ger et vinea mundus dicitur
cuius arbores et vites sut ho
mines · et alie quidem fruc
tuose · alie vero infructuo
se · hmoi vero cultores sunt
prelati et sacerdotes Sed et
unusquisque dia est arbor vi
nea · ortus et ager illius q
illam excolet habet ut fruc
tus faciat Sed heu mundus
terram iniquitatis occupantibus
fructus non inuenit · et ideo

trinē habent penam qua eis
dns commat. Unde greg⁹
Certo aut dns ad fructuosa
venit qua natura generis
humani ante legem sub lege sub
gratia expectando admone
do visitando requisiuit Sed in
his tribus ams fructus se non
inuenisse conquerit. q̄ quo
tidiana pruna pomaq; nec
spinarum lepo naturalis cor
rigit nec precepta eruditi
nec incarnationis eius mira
cula conuertit Sed cū trinoc
audiendū est quod diuitu
Quicide eam ut quid terra
occupat. Omnis quippe em iuxta modu suu fructu bo
ne operationis non exhibz
velut infructuosa arbor
terram occupat. Ait greg⁹
Cultores vero sue qui fructuose
prosint et cuius tuitu geruit. ut
sanctu qui pro extra ea sit. qui
omnes interpellant dnm pro
fructuosa dicentes Domine.
Dimitte illa. hoc anno. id est
tempus istu sub gratia. Vsq;
dum fodiam circa illa do
cendo. et vana reprehen
do. et mitra sterco per fetoren
pecoz ad penitentia sus
citando Circumfode' em est
humiliate penitere et pauc
eam doce. fossa nanq; est hu
milis terra. stercus aut sor
des sue et memoria peccat
et fructu dat Quid enim
sterco' sordidius. et ty si by
brauis quid fructuosius dicit
greg⁹. Do sterco' igit ad fruc
tu reuocat arbor. quia de
cogitatione pena ad bona
se opera resuscitat. Del fos
so e petra recognitor per
cator. em petra sua cooperit
sed fodiendo videbit abbas
mitratione peccato suoz et in
erubescet Et terebinthus aut
vel fimi appositio est mor
recordatio in morte em ho
stercus efficit. et putredo
pa nam mortis memoria
a peccato pcernat. in bono
ope sollicitat et grauedei
conseruat. Per arborem
eccl̄a fit moralit⁹ potest q
libet persona in ecclia dei
ad fructificandu plantata
significat. et per tres annos
in quibus non fant fructu
uulentus et etas. media
et senecta intelligi. pter q̄
meruit per mortem de pri
uita sustolli. Per cultore
aute angelus custos huius
hois accipit. qui rogat ut
adhuc in semo viue' dimit
tat. ut per eius diligentia
curta talem hominē se eme
det et fructificet. aliquo
sustollat. et in igne mittat
Dicit est eccl̄a moraliter ar
bor. sin dicit religio. quia
dns eius qui eam seruat
stiliret vepres habebat pla
tatam in vinea sua. id est
in ecclesia stiliret per an
thonomasiam benedictu. et au
gustinu. et venit quere
fructu stiliret religiosos
et sanctitatis pfectu in illa
stiliret religione. et non
inuenit nisi folia tm et
nichil de veritate religi
onis pter verba et exteri
orem habitu Dicit aut
ad cultorem vinee stiliret

ad cetu prelatoꝝ et doctoꝝ id
quoꝝ officiu est sumneta a
putare ſpinas ⁊ elelle ⁊ ce
tera hmoi facē ⁊ tre ꝑ am
sut scilicet tempus Anthony
benedicti et augustini · ex
quo ꝓmo quierūt fructu
scilicet virtutu et operum
et non fuerūt ultu mmus
em ipe viam et mudu edit
et ideo fructus vsq; ad ma
turitate et finem seruare
non poterat ⁊ sed ꝓuenta
omd religioso timor tenuit
cu dic dicit ⁊ fructide ergo
illam id est sucride ndu am
mita · qua est nfructuosa
vt quid terra occupat et
templatibus virtus · ꝙ locu
quem tenet operibus bois
non exhibet vt em dicit au
gustin⁹ peccator non est
dignus pane quo vestitus
et respondēs prelatis qua
plan debet se opponē pro
subditis · dicit scilicet era
do pro eis ⁊ one dimitte
illa et hoc anno scilicet ut
ꝓmeat et fructificet ⁊ sed
heu qua concesso spacio pe
nitede multi abiciūt nſu
bria se non emendādo · ſſſ
dio fodiam circa illā scili
cet per meꝝ patronū hud
lucidū et ab amore terreno
renocando · qui em fodit
terra extrahit et fossa id
est humilitate fant · et mita
sentoꝝa scilicet malorū q
sent abhominatione · fedita
tem et vilitate ad memoria
reducendo ⁊ quē tame mlti
qui nec sic ꝑmitti volunt
sed minuūt contra illos
qui eis ꝓtoriu suoꝝ abbo
nitione ad memoria redu
cut · siue ni ꝓdicatoꝝ siue ni lec
tione · siue ni correptioꝝ siue
ni actusatioꝝ · et ideo timendu
est eis ne sucridatus · ꝙ ar bor
que non fuat fructu bonū
excidetur · et in ignē mitet
⁊ res erga ad possus sic fiendā
tria vota coīa omd religioꝝ
super quibus dns quilibet
nrm nitrogabit ex exacti
one magna quo fuerūt ob
seruata · sed timendu e mul
tis ne ista vota iuemat sic
ta vel male obseruata cū
tor erga hug vitee potest
esse ipa ratio que debet fo
dere circa constituam sua ni
faciendo fouearum hypocritat
et ipam euacuando ab omd
appetitu mudi hug · et debet
mitte sentoꝝa circa illa con
sideratio hug mudi mpena ·
qua omd mudana sicom
aptim non sut mſ sentoꝝa
et istoꝝ consideratio et fossio
predicta fiatur circa constituere
religiosi fructificare ⁊ bene
per arborem sic intelligitur
religio ꝓmo qua sanit sicq;
sub vno cortice multa gra
na continet ni quidam dul
cedine ita religio sub vno
modo viuendi et sub vna
regula · multos habet hoies
concorditer · vnctes ⁊ secun
do qua vna sola sicus ha
bent quasi similitudine ma
nus humane · sic verba religi
osoꝝ · que per folia significan
tur debent operibus adequari
ut quicq; dicit illud faciat
⁊ certo qua tamen fervorissim

dicitur manifeste qui ficu allegant. Nec luxuriosi insolentes et dissoluti manifestantur et vespi illigo hujusmodi subiciuntur qui religione nigredinum et cerimoniis ordinis allegant. Sed nota qm in ieremia dicit. Quid tu vides ieremia. Fici bonas. bonas valde. et fici malas. malas valde. qm qui religiosus est bonus. non est eo melior. et qui est malus. non est eo peior. Unde augustinus Simpliciter fatetur. ex quo deo seruire cepi. qui strui difficile exoptius fuit. meliores quibus quos in monasterijs perferunt. sic non sum exoptius peiores quibus quos in eis defecerunt. Dotem ergo hic et monemur. ut non simus steriles. sicut arbor infructuosa et terra mutilata non occupemus ne sine fructu bonorum operum inueniamur damnum. et in igne mittamur. Quid ut aut bernardus. arbor infructuosa duo debetur. securis et ignis. Potest autem per terram sterilis ficus ostendi patam certia significatur. que nocua placent. et exposidum umbra queritur ne lumen veritatis videat. et exemplis eorum impedit ne sole desertoris dei caleftat. de quibus bene dici potest. Ve vobis scribe et pharisei. qui claudunt regnum celorum ante hominem. Qui ambrosius Mutilate terra occupate qui locum que tenet bonis operibus non excolit. qui exemplo prauitatis impedimentum prestat ceteris. Sed ut dicit hieronimus. Quis videt se insufficientem esse vel non posse in loco in quo mistice et alios prodesse debet tenere. Ede ne melioris loci desiderium. Ubi et augustinus. Nichil est quod sic quisque cogitare debeat. imo ut in semetipsum oculos conuertat. ne se distrahat. se distrahat. se querat et se fugiat. et quod displicet neret quod placet aptet et planet. Vide ergo si bonum tamen meneat melioris bonorum. ut quod est auidus exteriorum bonorum. Ecce quod prodest plena bonis arcta si inanis est constricta bonis habet. et bonus non vis esse. Non videt erubescite te de be domus tua. si domus tua plena est bonis. et te habes malum. Quid ergo est quod malum habet. Dic michi nichil omnino. Non vocor non filius. non seruus. non villicus. non truncam. non timeo non caligam. et tu vis habere malam vitam. Ego te. Ponere vitam tuam contra tuam. Comma que etium iterent oculis tuis. elegantia et pulchra tibi casa sue et tibi pro oculis es. Pedus es. Qui possent tibi respondere bona quibus plena e domus tua. que habe optasti. que pde timuisti. ne tibi clamaret. sicut tu

Verbum

culo
mon
ut n
ad c
qua
requ
togi
cam
sanc
pon
et g
nefr
stud
redu
dns
mfin
mel
grat
ratis
fust
cam
omn
fu et
fest
vesp
vald
dmu
remi
tene
dicat
quis
mpl
cond
et ut
cens
virtu
hom
natu

Verbum

nos bona vis habe · sic et nos
volumꝰ bonꝰ habe dominꝰ
Tactu voce mꝰ pellat con
te dñe tuꝰ fac tanta bo
na dedisti huic · et spe ma
lus est · tuꝰ en pdest
quod habet · qm cui quic ora
dedit non habet · hec augꝰ
fer · hec verba predicta
quenda lubrice a petrat
retraxit augustinꝰ · in quo
dam sermone suo erat ad
doctꝰ in synagoga corꝰ
in loco cor · ubi conuenebat
iudeꝰ · et in sabbatis in qui
bus horis debebat mede'
diuino cultui · et ad audi
endu verbu dei ut ibi pre
dicam ꝑmultitudine ꝓpone
eam ad synagogam ꝑtim
inducaret · et qꝫ synagoga
infructuose arbori com
paret · arboris en sum
po significabat synagoge
exclusione quo ad quosda
reprobos et damnandos ·
sed mulieris de qua sequꝫ
erectio · ecclesie exaltatio
nem et cuiuslibet fidelis
anime erectione siue ad
fidem et gratia siue ad glo
riam · unde ambrosius ·
tm̃ clemens dns · qꝫ pius
in vindicta cu aut miserꝫ
aut indurat · in synagoge
typo arbore excidi iubet
in typo ecclie femina sal
uat · Tuc ergo mulierem
quanda que habebat spm
infirmitatis id e infirmi
tate a suo maligno influ
tam et lassata · quia erat
a sathana vobis annis vin
culo infirmitatis alligata · et
more brutoꝝ inclinata · ita
ut nec posset supra respicere
ad celu · ad quod factꝰ erat
qua terrena supplex et infima
requirens celestia et superiora
cogitare nondu sinebat cui
eam videret · vocauit ad se et
sanauit · et cui manus ei im
posuit confestim erecta est
et glorificabat deu pro be
neficio acceptis · sola enim
gratia verbi dei de operibus
suis tota vero virtute con
fidit nobis · In hoc ostendit
dns suam humilitate · quia
infirmos non dedignabatꝫ
tange · quatucumqꝫ deffor
mem uel grave haberent
infirmitate · Fuit aut ista
inclinato mulier · multi
gatꝫ de inclinatoe infirmi
tatis · qua diabolo vocante
sustinebat tamen antiquꝰ
eam moralit sic · qꝫ vtina
omis mulier sic habet vul
tu et oculos ad terra demis
sos · ut in ꝑpetuu homes no
respicet · qua aspectus ei
valde est periculosus · Fuit eni
dmur · ne vita ma sit ter
renis implicata sicut mulier
terre erat inclinata · qꝫ ut
dicit augustinꝰ quadomagꝫ
quisqꝫ terreis occupationib⁹
implicatur · tanto magꝫ a suo
conditore viscone ꝑcluditur
et ut dicit gregoꝝ concupis
cens visibilia invisibiles
virtutes amittit · Ille quippe
homo curuus est qui inclinatus per culpa sursum

respire non potest per ustina
qui tenemr voluptatib; de
ditus sola terena et transito
ria cogitat et diligit ad celes
tia contemplanda mentis o
culos non erigit et eterne fe
licitatis dulcedinem non requi
rit. Que autem sit dns per grana
tangat et sue misericordie di
mina super eum ponat. Stand
per iustificatione exigitur
et frenetico oblitus celestia co
templat. Unde greg9 Omnis
enim pctor terrena cogitat
et celestia non requirit sur
sum respire non valet. Quia
dum deprena miseria
sequit a mentis sue rectu
dine curuatur. Et hoc semp
videt. quod sine mutatione
cogitat Et quia ad celeste de
sideriu non assurgit quasi
mulier mehillata sursum
respire nequaq; potest. Ipsa
tota en culpa obligat me
tem. ut ne quaq; surge pos
sit ad rectitudine Conatur
se labitur quia vbi diu sponte
persistit. et ibi cu nolucnt
coacta cadit Si ergo iam bo
na patrie celestis agnouim9
displicerat nobis q; curuu su
mus; proponat3 nr oculos
mulier curua et arbor in
fructuosa. Item et augustin9
Ergo qui sterilis est agat pe
nitentia. et faciat fructu dig
nu penitentie Qui curuus
e ut tergam mutuat3. ter
rena fecunditate letetur en
gratus Si per seipm no po
test fructu facere deu. Ait augustin9
Et merito se erigere debet. Ho

habet en faciem erecta ad
celu. ut plus intendat ce
lestibus et etnis. q; istis te
stibus et caducis. Unde
Augustin9 Erecta in celu
corpis forma. admonet
quic surgu sit sapie. Nelu
dns pstratus in fame
fecat pastu. quereres de ter
ra. te in duos pedes erexit
tuu faciem sursu attende
volunt Non dissonet cor
tuu a facie tua ut habeas
faciem sursu et cor deor
su Unde et Caplus Ais
he terrestres sut et ad ter
ram respicientes. sed celestes
arbor homo Quadru
figura corpalis plasma
tionis tantu et dignitate
ne differt Quadrupe
du figura. qualis est Ca
pre vel corpe ad terram
respicit. super ventre pdit
et quicquid voluptuosu
est ejo hmi parte pcipit
Unde caput ad celu erec
tum est. Oculi tui super
ora contemplent. ut si qs
tu passionibus carnis te
ipm dominabere veri
seruies. et hys que sub
ventre sut. comparus es
bestijs mispicientibus id est
non sapientibus et assimu
latus es eis Alia tibi sollu
citudo est digna que supe
rius sut quere. ubi potius
est super qua terrestria est
mete. Et formatus es. ita
dispone tanquam intra ver
bamurate habes in celis.

tua patria que superius
est ibi lm Unde et bernar-
dus. Curuitas animæ est
querere et sapere que super
terram sut Curuum est i
humano corpe quod e erec
te forme. deiuuina mete
gere Et uteru Corporis
statuam dedit homi de
lectam. forsan ut ista cor
poria exteriora uiliora
q; rectitudo figmenti. ho
minem meliore actu qui
ad ymaginem dei fructus
est spiritalis sic seruade
rectitudinis admonet et
decor lum deformitatem
arguere animi Quod en
indecentius. q̃m curuum
recto corpe gere animu
q̃uersa res est et feda.
Rutenu vas quod e corpus
de terra oculos sursu ha
be celos libe suspicere. et
lorum luminaribus oblec
tare aspectus. spiritalem
uero celestemq; creatura
suos erontrahs oculos id
est melios sensus atq; af
fectus trahe in terra deor-
sum. et que debuit nutri
ri in troceis. hec e luto qua
si manu de subus ample-
anis stercora. hec bernar-
dus. Unde et boetius Cuy
recto celu uultu petis eo
erigis frontem in sublime
feras animu quoq; ne gra
uata possim. Inferior si
dat mens corpe celsus le
uato Et ouidius metamorp
cum spectent animalia cetera
terra. os homi sublime dedit
celu; uide iussit et erectos ad
sydera tollere uultus Rota ena
ut dicit aristoteles in libro de
animalibus q̃ anes claudu ocu
los cu palpebra inferioi. ani
lia uero grossa cu palpebra
superioi. Per anes intelligi
uir spuales. qui ad inferioa
et terrena oculos claudut. ar
celestibus et superioibus intendut
per animalia uero grossa intelli
guntur mundani quy habet
oculos clausos ad celestia et
spualia. et apertos ad terrestria
et secularia. Per hanc mu
lierem curuia significat per
curuu aiaz. et merito animam
mulier quia propter absentia
caritatis frigida mollinata
quia longo tempe diabolo
peccante ser ad inordinatu
amorem terrenoru est mutu
nata. q; propter longam con
suetudinem assurgere non pt
supna. transitoria celi oblita
fratres eius fuerut manasses
id est oblituis. et efraym. id
est frugifer. habens spiritu
infirmitatis quia ad spuali
lia infirma. decem et octo
anis. quia valde diutur na
sedm eius seruitiu. cu cetera
uitia homine senescente senes
cat. sola auaritia iuuenescit
Sed iheshus cu tangit in sab
bato q; eius inspiratione qui
escit a peccato. et sic erigit sur-
sum per celestia appetendo In
fanatrice aute mulieris scrip
tus quidq; uidit inferior-

duer. vocauit. sanauit. tetigit.
et erexit. Tuc dns adam pec
catricem pfecte curatuꝝ. pri
mo videt eam per pietatem
Secundo vocat eam per mi
nam mspiratione. tertio sa
nat per plm remissionem. quar
to tangit per satisfactionis
dolorem. quinto erigit ad
supna per amoris fer-nore
Post archisynagogus vero de
quo statim subditur. ypocrita
qui se super alios extollit
reprehendit. qui de hoc minu
rat qui male iudicat et mu
rmurat. Vnde quod merito ar
guitur. de murmure tali. q
tura maior arta humanam na
turam q̃m arca audia bruta
debet adhibei. Vnde sequit
Respondes aut archisynago
gus id est princeps synago
ge. qui ex tunica interabatur
gesta opi decolorate et indig
natus de hoc facto. quasi ex
legis zelo dicebat turbe. q
non venirent pro cura in die
sabbati. sed ex alijs diebus
in quibus licet operari. Una
m̃ dierum arguens dñm. tur
be dicebat. quia ead psonalit
et dure arguere non audebat
Et respondit illi dns potas
cos ypocritas q̃ bene licebat
mulierem ipam solui ab illo
vinculo mfirmitatis die sab
bati. quia et ipe bouem aut
asinum tuum soluit a psepio
et ducit adequare. Unde
Ambrosius Sicut dulcis pa

bola. facilius aut. Vinculum
vincullo compat. ut imi
mulatio indecens actu ipse
redarguat. Nam cum ipi
in sabbato soluunt
vincula reprehendit dñs
qui homines a pcto vin
culo liberauit. Deinde et
deus ab operibus mundi
requieuit. sed non ab o
peribus suis cui sempi
terna et ingrijs se opabo
est. Circuit filius aut pri
meus vsq; modo operat
et ego operor. ut ad si
tudine de secularia o
pera ma non religiosa
tollarent. Iter ambrosius
Archisynagogus ergo ma
le legem mediligebat. qui
pietatis et mseretionis
opa in sabbato fieri no
lebat. Ideo eum non filiale
et liberale. sed seruile et
nouum opus sabbato q̃
libebat. Figuras replus
quo mal secularia opa
non religiosa et laudabi
deum restabur. In signum
etiam huius rei dns sab
bato curabat. Unde cu
ratio et mundicie opa
tio que ordinat ad dei
gloriã et videnmus deuo
tione exercenda potest
fieri in die sabbati et co
nuenerus in illa die.
q̃ in alijs. eo q̃ dies illa
erat ordinata diuino
cultui. et ad deuotionem
ppti. Sed ipi opus cari
tatis. scilicet saluatorem

192

bomis non verenter- post
pone' opem cupiditatis
stiliet cue pecoris | deo
pene cor reportat id e pnu
lator est portat · et cu magn
plebui vider' a pcedat · ho
mine bestie postponu
unde crisostom' · bene di
cit ypocritam pnerpen
pnatoge · quia facit ba
bebat legisdoctoris mens
pro cuius erat persua
sum. Non enim turbatur
per sabbatu apua molu
sed ppter opm · et gloificat
tur · hec crisost' · Quam
luter hodie multi no solu
seculares sed et religiosi
sut tales · magis de pecu
qm de homine curantes · hu
manu' · Cadit asina et
est qui sublevet · pent aua
et non est qui dicat · Ergo
qui pponit curia alqu pel
cunctus pecoris sui · vel e
cam corpis libertatis sue
faciendo et laborando ut
libetur a morbo uel alio
periculis qm pro anima
bpiam · ut sanet · et libe
retur a diabolo laqueis
cu eam multemagis te
neatur diligo · qm corpus
pnu · ipotua e · et graue
saur petim · et shendu q
qn dicit sabbata sanctifi
cas · apud pt tripliciter am
pi primo genealu · ut ex
mo a vicis et periis · sido
palit · ut cessem' ab opib'
corpalibus que impedint
orationē ab deu · et cuius
cultu · ut sut opera mecha
nica et agrie ultra · ac mer-
cantu · et placitabu · et hmoi
tcino specialissime · ut est · vi
contemplatiu · qui ab omnib'
mundis se expedit · ut tota
liter deo vacet · pma para
tio est necessaria · sida debita
terna pfecta · et cu hec dicit
et cubebat omnes adiuta ei
eius confusi · sua rationabili
responsione · quia veritatem
aperte non poterat contradice
et omnis populus silicet simpli
ces et humiles gaudebat in
factis et dictis sui gloriosi
tanquam amatores veritatis
In ipa die accesserunt quidam
phariseorum dicentes illi stili
cet ihu quidam sancte homo
zelo · stiliet ut sibi consuleret
quidam malo · stiliet ut pba
rent si timore mortis a doc
trina mortis cessaret · Exi
et vade hinc stiliet ad locu
vbi herodes pauste non habet
et ostendes se talibus non
terreri nec a bonis operibus
impediri · aut illis | te dicte
pulpi illi stiliet herodi pe-
pulpem intelligit malo prin
cipi · Vulpis en est animal
dolosu rapax · tortuose me
dentis et fetidu · sic principi ma
lus qualis erat iste herodes
est dolosus per machinatione
malu · rapax enim alienor-
tuose medentis pueri stulto in
dia · fetidus per infamia no
minis sui · qui erat nitimur
eum occide' me · et me sanis
membris quatin me ipse est
unde bernardus · Videret quia
ni noceat · michi potestas
quomodo capiet impius sub
rectos quos sic conformet-

impietati. Misera plane ciui
tas in qua regnat herodes
qui herodiane particeps erit
malicie. Herodiana vero ma
licia fuit. nascente velle ex
tinguere religione. Si quis
ergo religionis vel sanctita
tis ortu vel profectu vel con
summatione impedit vel perse
quitur tales cum herode ipsum
persequitur. hec bernardus. Dici
te inquam vulpi illi. Ecce ei
cio demonia et non possunt
resistere cum tamen sint maioris
potestatis quam herodes. et ideo
non habeo timere eum et sa
nitates scilicet in corpore et in
anima perficio hodie et cras
id est paucis diebus usque
ad tempus passionis mee
et tercia die consummor per
mortem. Quasi dicet. He
rodes non poterit me im
pedire quin faciam quod
intendo. Tangit autem inten
tionem in tribus. quasi tri
bus dietis. prima consistit
in demonum expulsione.
secunda in infirmitatum cu
ratione. tercia in officii
sui per crucis patibulum
consummatione. tunc enim con
summata sunt omnia de ipso
in lege et prophetis dicta. Unde
dixit. Consummatum est. Et
notandum quod adverbia hodie
et cras singillatim redden
da sunt verbis. ut sit sensus
hodie eicio demonia. et cras
perficio sanitates. primo enim
est demonum eiectio. postea
sanitatis collatio. tercio sa

nitatis collate consumma
tio. Mistice prima dieta
fuit hostis expulsio. se
cunda nature vulnerate
perfecta sanatio. tercia ho
minis ad deum reconciliatio.
Moraliter prima dieta
consistit in abiectione
viciorum. secunda in colla
tione virtutum et exercitio
morum. tercia in adeptio
ne premiorum. Unde in
Osee. Vivificabit nos post
duos dies. et in die ter
cia suscitabit nos scilicet
ad glorificandum. Vel isti
tres dies significant tres
partes penitencie que sunt
contricio cum dolore. con
fessio cum pudore. satis
factio cum labore. Et subiun
git de loco passionis ubi
consummabitur per mor
tem dicens. Verumptamen
oportet me. non fatali
necessitate. sed patris et
mea voluntate. hodie et
cras. et sequenti cras id
est paucis diebus am
bulare scilicet ad locum
passionis. quia non capit
id est non convenit ab
solute intelligendo non
transire. non capit in
qua prophetam scilicet me
perire id est occidi extra
Iherusalem. Ubi prophete
mei sunt occisi ibi ego ca
put prophetarum de quo
omnes prophete scripserunt
debeo immolari. Ubi scili
cet non dominatur herodes

192
203

sed prolatus ex quo patet
ip mors mea non est in po
testate eius sicut nec hora
nec tempus Unus dicit
bene sic quando deus mo
ri. sed ipse ait bene sic locu
passionis mee sed ipse non
primam et hodie secundo
ies et plani ac fideles ec
tri a doctrina et confessio
ne veritatis timore pri
cipu et malor hominu
non cessarent. sed opti
mitatis veritate coram
omnib confitentur audac
ter et defenderent Oratio
Omnipotens deus da mi
fructu bonor operis
ferventer facere et in eis
iugiter proficere. ne sine
fructu inveniat me cas
sitatis et in ignem mitti
Da cui michi deus meus ut
non sim decorticatus per culpam. sed circumsti
tapetiam per iustitia nec
a mentis rectitudine cur
vatus terrena et transito
ria cogitem et diligam.
sed ad celestia contempla
da mentis oculos erigam
et eterne felicitatis diui
nas requiram. Domine vi
de me per pietate tua
per interna inspiratione
tua per pia remissione
atque per satisfactionis
dulcedinem erige ad supna p
torpentia fervorem amen
De ydropico et exhortatione
ad humilitatem et cir
cumcisionem. Octuagesimus
Capitulum xx. in

Contigit autem cum ire
per civitates et
castella docens et
iudicium predicans
non paucas am
bages et factus e
ius in domum cuiusdam
principis pharisei sabbato
manducare panem nec
satis. non delicias non sectu
la voluptatis. nomine enim
primo. tute necessaria exclu
dit superfluus designans. quis
quidem erat contentus. nec
receptor oneros Cuppone
dum est. ut manducet ab eo in
uitatus. quia dns non venit
ad communem pharisei mos
rogatus. qui turbabant eum
non ex devotione sed malitia
se Ad convivium aut publicanos
admisit etiam non rogatus.
Phariseus enim se iustos et sanctos
reputabant. nec medico egere
sed publicam se peccatores et
infirmos confitebant et
medico indigere. ideoque istos
ut illuminet percutiat illos
autem rogatus ut se humiliet
expectat Et ipi observabant
eum insidiando. ut vel in eius
verbis aliquid audirent. vel in
eius factis aliquid viderent
unde eum reprehendere et accu
sare potuissent magna ma
litia docti qui eum pascebant
et sibi insidias parabant cui
eo comedebat Et ipm morde
volebant Et ecce homo quidam
ydropicus erat ante illum
Scientes de infirmitate tene
bat Et respondens ihesus non
ad verba quia sibi questio no

ꝓponebat² sed ad cogitationes pha
risęor et legisperitor. qui co
gitabant curatione in sabba
to esse illicitam in quo deꝰ
pręceptam se dare monstrabat
qui corda hoim intellexit dns
ad eos. Si licet sabbato curare
Hic interrogat ut eos dns ꝓuin
cat confutet. At illi tacuerunt
ubi beda. Recte merito interro
ti tacent. quid con se dictum
quod ꝓ dnm dicerent videri. Si
licet sabbato curare. quare
saluatorem in curet observ
uant. Si non licet. quare ipi
sabbato pecora curant. ligare
cant ergo. quia nescirebant
quid dicere debuissent. Iste vero
pręsus non potebat sanitate
diuina infirmitate pro eo lo
batur. vel ꝓter videat pre
sumptum non audebat in sab
bato pte curationem. Ipse ho
appbensis eu sanauit dimen
do ac dimisit libe. sine pręcep
to quia per impositionem mano
ipm curauit et postea mani
festauit. Increpat eu non cu
sa necessitatis sed humilitat
et ut diuinitate in carne os
tenderet eu sanauit. Vbi enim
Neglectis ergo nidoꝝ impedi
liberat a morbo ꝓpropriu pu
metu phariseoꝝ remedia no
postulabat ꝓpter sabbatu sed
fortu astabat. ut eo aspectu
miserie eius sanaret eum
quod dns agnoscens no pos
tulabat ab eo s vellet sanus
fieri. sed ꝓmissis eu saluauit
Et respondet cogitationib
eoꝝ. quib⁹ mu mundo cogi
tabat factu illud esse illicitu
ostendit illud esse licitu per
exemplu asinis bri eius

periculo licitu erat eius sim
ꝓpter iumente in sabbato ei
em licet. tunc sublueme pe
cori quod est opus cupidi
tatis. multomagis licet sub
uenire homini ꝓter quod
facta sunt. malitie bruta
et qui factus est ad imagi
nem dei. quod est opus ca
ritatis. Unde beda. Compe
tenter ergo exemplo ad
uit questione. ut ostenderet
eos violare sabbatu in ope
cupidem. qui eu violare ar
guunt in ope caritatis hmo
phariseis similes sut ho
die multi prelati qui plus
solliciti sut pro salute hoia
rum quam dom lis com
Si pastor vel defint be
stia statim remedia pone
s frater vel subditus pe
cet. et multa habent de
peccatis cuam magna. de
magnis peccatis vel mitta
uerit. Quidam erat qui de cu
rationibus in sabbato cu
cequebant. habent enim
in traditionibus sius de
minata genera operum
cruciatus. Septuagenta a ꝑbo
est incipiendo in sabbato.
inter que non est curatio
maxime que solo fit ver
bo sicut dns sepe legitur
curasse. Repe dns in sab
bato docebat et curabat
sue ut plures qui ad sab
batu conuenebant lucrifa
ceret. sue ut in sabbato ce
lestis quietis omnes. mis
ericorditer curando esse os
tenderet. sue ut meri de
quiete contemplationis
ꝓpter salute animar

inchendos esse doceret
do ad maduradu sab
o sit ysto principe in
uit. non ꝓter tribum
ꝓter animaꝝ lucru
in dnm ꝓpropiu ysra
cepe et in mente cu
uit. et non poterat ad
respondere illi tamꝰ
n et confusi ratione
dem. Christe prin
ne sue fuit moses do
is suis synagogis hab
erunt ꝙpius cu pec
mandum mandatoꝝ
est delectari
pennicia indeat in
apocalypsi. Qui quis cu
ste voce mea audiuerit
ꝓpitione et aperuerit
hoiem saluet in con
ad me. intrabo ad eum
et in dno confessione
rabo eu eo. et ipse
eu saluet delectando
ꝓpriu satisfactor
dnam potest similia
ndo accipi de prelato
ecclia domo dei. qua
ntauit et cotidie in
ꝓfectus. Et notandum
ꝓpter ꝓpropiu simi
tudinem. per que septem
dierum vita designat
dos iste ꝓpropius qui
ne primum segnitie
dorum. habet enim ydio
ma corpis tumore. sic
ipse cordis inflatione
dus habet spiritum con
tumacem. sic mundus

subtrahendos esse doceret
et ideo ad manducandu sab
bato cu isto principe in
trauit · non propter cibum
sed propter animaꝝ lucru
ibi etiam ydropicus iste
in corpe et in mente cu
rauit ¶ et non poterat ad
hec respondere illi tamꝫ
uicti et confusi ratione
eundem ¶ Christus prin
ceps iste fuit moyses do
mus eius synagoga · ha
intrauit dñus cu ueni
in mundum manducare
panem id est delectari
in penitentia iudeoꝝ · in
in apocalipsi ¶ si quis au
dierit uocem meam soluerit
ianuam pdurationis et aperue
rit michi soluet in con
tritione intrabo ad eum
soluet in oris confessione
et cenabo cu eo · et ipse
mecu soluet delectando
in operibus satisfactionis ¶
tud etiam potest simili
modo accipi de prelato
et certia domo cuius qua
tuc intrauit et cotidie in
trat opus ¶ et notandum
q̃ ydropici sunt
septem · per que septem
capitalia uitia designat
et ideo iste ydropicus qui
libet pctorem significare
phibetur · ¶ habet em ydro
picus coepit tumore · sic
cupidus cordis inflatione
sedo habet spiritum com
pressionem · sic mundus
bona comprimit ne publicent
et venat ad lucra ¶ terreno sitis
ardorem · sic auarus quanto
plus de diuitijs bibit tanto
plus sitit · ¶ cuacto humoꝝ
indigestione · sic uarimdus
per iram diminuit dies suos
¶ rudo pedu pigritia · sic ar
rdiosus pigritiam affectionu
et cogitationu ad bñ opandu
dum ¶ exoto gentaliu inflatio
nem sic luxuriosus corde
tumefactione ¶ septimo ori
ficiorem · sic gulosus oris cor
ruptionem ¶ paliter auar
ydropisis auaritia designat
qua ydropicus quatomagis
habundat tanto ore mordma
to · et quato plus bibit tanto
amplius sitit · sic auarus
quato est copiosior diuitijs
quibꝫ non bene utitur · et
quo plus diuicias adeptus
fuerit · tato ardentius eas
concupiscit · qua ut nunq̃
lis dicit · ¶ iesus amor meus
quantu petrus creuit · ¶ cru
delissima pestis est cupiditas
que eos quos capit egenos
effici solet · da finem inqui
rendi non inuenit · sed et ma
gis quo fuerit locupletatus
mendicat ¶ et iste auarꝰ stat
ante ihm cu comitib ad deu
paratus acquisita dispensa
ad honorem diuinu et sic
recupat saluare · qua de cu
piditate mutatur in libera
litatem · et ideo ihs phariseos
ydropicu curat · et mox eos
per exemplu animalis bru
ti sic conuincit · ut eosdem

eciam auaricie condempnet
compatur eciam ydropicus
spectaculer ei. quem stupo
fur natiu voluptatu trouble
rans aggranat. hoc em fuit
due filie sanguisuge. que
per diuit affer affer. stili
cet carnis voluptas. et aua
rice cupiditas. designat
quoq ydropicus spectaculer
superbiam. qua scat ny ydro
pico erat turgens corporis
inflatio. sic in superbo est tu
mens mentis elatio.
et ideo coram superbis phas
seis curat ydropicu corpalit.
ut hoc exemplo xpi discat
curari spualiter. et per istu
egritudine corpis ostendit
ny illis egritudine mentis
quod em iste ny corpe hoc
illi gestabant ny mente. vnde
mitendes quo pmos attribu
tus id est pmas et honora
biliores sedes ny comunis so
lempnibus eligerent. hortat
eos ad humilitate ppones
exemplu vnus speciei
humilit faciendi ubi loci
superioris arcetur appetenda
ut ad similitudine eius fiat
cetera. et dicit humiliate
non solu apud deu sed eciam
apud homies esse laudabi
lem. Non em intendebat
principalit dicit quod hic
dicitur ad litam. sed mistice
aliud intendebat. scdm spi
rituale intelligentia. ponet
ergo quatuor ad mipcias. ut
non mpmo sed ny nouissimo
recubante loco uocata illud
sapientis. quanto maior
es tanto te humilia. &c
bus. Ait em aut crisostom
Nichil ita deo amicu est
ut cum vltimis se ipm nu
merari. hoc em philosophie
vmisse primipiu. hoc aut
non tantu corpaliter. sed
et spualiter intelligi debet
quia em cu iactancia et
superbia cordis. recubuit ny
nouissimo loco. non mps ut
iusti et humiles ab alis
videant. et multi vere
humiles ab alis recum
benies ny cor mu contra
et corde reputant se ny no
uissimo loco esse. unde
crisostom. iubet nos dns
ny vltimo loco recumbere
non solu ut cepe ny no
uissimo iaceamus. sed eciam
aliis ut nouissimos esse om
nes iudicemus. Nisi me causa lo
qui humiliat qui corde
spernit. Vbi notandu q
fuit quedam nupcie spua
les et queda celestes spi
rituales sue quas facit dns
ny pntia cu aliis ny thala
mo consistere. Comunio
aute atrime cu xpo fit
per fidem et dilectionem
xpo qua coniugio vent
triplex bonu scilicet fidei
prolis et sacrameti xpo
nu fidei est ne diabolu
adulteru suscipiat. bonu
prolis est. ut sponsa xpi
per bona opera sc̃ptet
bonu sacramenti est ut
mites sponsu et sponsam

194
205

dnusio nuqua fiat Nupre
elestas sue refectio vigois
dulne. vbi erat plena sa
etas m nupcijs cum consue
uerut omnia habundare.
Via autē vere mēcpdi ad istas
nupcias est humilitas. quod
notatur cum dicit. Vade
et recumbe in nouissimo
loco. et concludēdo subiu
git rationē. Quia oīs qui
se exaltat humiliabit. hu
miliabitur. Nec hic vel in fu
turo Non dicit qui exaltat
qua sibi gregorius. non
potestas. sed electio in ea
mne est. Et qui se humi
liat voluntarie non qui
humiliatur quasi ex neces
sitate exaltabit in futuro
et quia etiam in hac mū
do dei sententia mirabi
liter vera est in conspec
tu dei. in cuius iudicio superbi
abiecti sunt et humiles ac
cepti. quamuis in iudicio
homīm aliqn sit econtra
ria superbi sint in gloria et
humiles contempti. Et si
superbi exaltabūtur in hoc
mundo. humiliabuntur in
inferno. et si humiles abiu
dicātur in hoc mundo exal
tabuntur in celo. Unde ni
hil hoc dicit sibi iudicium. non sibi
humanam consuetudinem
sibi quam plures cōtu
pientes honore consequū
alii vero se humiliantes i
gloria remanent. Unde et
Ieroph. Moro non fina
liter nec ombus hoibs
est reuerendus. qui se hono
ribus ingerunt. sed dū a q
busda honorat alij detra
hit ei. et quia ecclia pri bono
rantes. Vbi nota q cū iuda
supbus per penalionē sua
exaltatus audiret in ecclia
legi hec verba euangelij. quia
qui se exaltat humiliabitur.
et qui se humiliat exaltabit.
hoc verū esse non reputans
et quasi in verba blasphemie
prumpens. dicit q si se hu
miliasset et non sicut ex
altasset. ad statū illud no p
uenisset. et statim in eodem
loco terre diu et a diabolo
suffocatus expirauit. heu
q multi hodie hoc dicunt
corde vel facto. et si non ver
bo quasi male exaltari possit
aut si ad hoc michil per
faceret. per humilitatem loqui
non solū intelligitur hic ho
norabilior. sed in quibus
solempnibus sed ecia quali
bet dignitas in ecclia seu pri
matus. ad dignitates enim
nullus catholicus ad sopi
et ecclesie nupcias multato
se debet ingerere. sed alios me
liores se ponere. quatuor est
in se. aliquis mutator pri
cipalis sciret deus a quo
est omnis potas decreuit eu
a sua dignitate. saltem spi
ritualiter sententia eterne
dampnationis. aliqn etiam
deuit rales pena dampna
tionis tempalis. Ex autem
humilitate et eo cor de refu
giens. sicut faciebant anti

qui patres ut gregē et consules
dignitatem eo obediencia
sustepent · et eo dignitate
fratrū bene ea vsus fuerit
tandem q̄ tam celestem ob
tinebit ¶ Qua oīs qui se
exaltat psumptiose se dign
tatibus ingerendo humi
liabit modo predicto · et qui
se humiliat non fallaciter et fic
te · sed veraciter · et eo corde ·
exaltabitur · quia sūm q̄
dicit in superbis humile
spm suscipiet gr̄a · Vbi ste
dum q̄ humilitas mentoria
cui debetur exaltatois glo
ria consistit in tribus primo
in spūe estimatois amoris
latione · et hec mouent con
temptu sui · vta ut homo se
ipm reputet semp · et om
que habet recognoscat da
torem esse deum ¶ Quod em
habes minquit aptius quod
non accepisti ¶ Secdo confes
sit in dignitatū vilipen
sione et hoc mouent homo
rem dei · et hec habetur ·
q̄ homo in magnis virtu
tibus · doīs · et honoribus co
stitutus inde non extollitur
sed totū illi imputat et in
tegrū restituit · a quo omne
bonū fluit ¶ Certo cognit
in alterū sibi patrone · et
hec mouent primū appria
tionem ¶ Quomodo seruan
poterimus quod dicit apis
honore iuxta precepta
ins alios dignores nobis
in virtutū meritis estimet
homo eū illud quo se dig
niorem estimat vno homo

rat · sed potius redemptū
Protest ē hoc quod dicit
hest · de dignitate etiam
accepti de meritoz ipsū
tronie vnde bedu · Nisi
ce quisquis nuptias appe
et ecclie tumultus adie
rit · membris ecclie per si
dem commixtus · non se ex
tollat · quasi sublimior ce
teris de mer. vris gloriado
¶ Dabit em dns honoratiori
post humilato · cui illoz qui
se in xpo secuti sut agilli
tate pietur ¶ Et ci rubore
nouissimū locū tenet · qui
de altis melia cognoscēs
quotīs de sua opatione cū
sum timebat humiliat ·
¶ Sed recumbit aliquis in
nouissimo loco · sēdm illud
quato magnus es humilia
te in omnibus ut mes aut
dns quem humile mue
nerit · amice nome bea
tis[illegible] supeng astende'
ptipiet ¶ Et iterū em
humiliauerit se sicut puer
lus · hic est minor in reg
no celoz ¶ Pulchre aute
dicitur · tuc erit tibi gl̄ia
ne mue quere[illegible] mercias q̄s
tibi seruiat in fine ¶ Do
test ēna et hoc in hac in
tra intelligi · quia cotidie
dns suas nupcias intrat
superbis despectis · et hu
milibus sepe tanta su gr̄as
onera prestans · ut dis
cubentiū cetus eos ad mi
randū glorificet ¶ Cui
em de meritis eleuat hu
milis habetur a dno · et qui

humiliat
ab co. s. beda
tumultus fuerit
oratores suos
multos q̄ con
ductione vpr̄
nuptiis
omnes reprain
dim ceteros dis
bera. aby vero
et exerci
mutuo et
aby vero
intelligere
bonos mu
ambiuerunt
gr̄ie Qua
locus non
habuit. ybat eo hi
eo compatior
ne forte homo
dignor ma
tumultus
tibi debes
Dignor em mala
intuitor
habet quatenus
habet
fugiendi homo
q̄ in corpe
aliquis
Non enim
debet excellens
qua vpd at
excellend intuit
dor ybat eo m
qua loco
indigne no est
sepe inde exi
et nemes pe
mutauit
dicere tibi fructo

se de benefitus humiliat
exaltabitur ab eo. Ps beda
Cum ergo inuitatus fueris
a dno per p̃ducatores suos
ad nuptias quales q̃ con
sistut in conuictione pp̃r
certie. ad quas nuptias i
uitati sut omes quidam
quos quidam ceteros dig
nitate p̃cedut. alij vero
merito virtutu. et excel
lut virus vna virtute. et
excellitur alia. alij vero
excellut sacra intelligere
cia. non discumbas in p̃mo
loco aut merito tuo ho
p̃sumptue. aut bono mu
dano ambitione. aut
appetitu mani glie Sua
ne aute ultimus locus non
sit ambiendus. pbat ex tri
bus p̃mo ex comparatione
dignioris ne forte hono
rator id ē dignior ma
iori honore sit inuitatus
ab eo. et talem tibi debes
ponere Dignior ēm maio
ri honore est virtuosior
et ideo quilibet quatenus
dignitate polleat. habet
mutatum fugiendi hono
rem. si attendat q̃ in cogre
gatione esse potest aliquis
eo honorabilior. Non enim
dignitati debet excellentia
honoris ms quia rpa at
testatur excellentia virtus
Deinde hoc idem pbat ex m
digne erectione. quia loco
sublimis indigno no est
stabilis. sed sepe inde dat
inde dicit. Et verius pa
effectu quis te mutauit
et illi dicat tibi facto. sti
lucet te humiliando. et alii
tibi preferendo. dat huic locu
quo reputabas te dignu. hoc
sepe euenit q̃ quis putabat
se dignu honore. et tutus
a sua cogitatione et expellit
inde Terno hoc idem pbat
ex confusione que sequit.
Inde subdit et tunc incipi
es cum rubore nouissimu
locum tenere. et subtexens
instruit quis quis dete maiora
p̃sumpserit. incipies humiliari
quia dicetur in duo tuo.
dut dicetur de tuo officio.
aut dicetur post modicu
in inferno Deinde osten
dit quid sit obseruandu ei
qui vult honore acquire
qua debet humilia de se sen
tire Inde dicit Sed cum
inuitatus fueris. padet te no
exercusa et recumbe in nouis
simo loco. immorente alios
reputando et te esse in om
nibus in vmo merito. et si for
te sis excellentior dignita
te vel origine nobilitate
est notandu q̃ triplex dis
tinguit nouissimu. sibi
statuu graduu et locoru
inter status locus nouissimi
est intelligendu. medius effi
cientiu. supimus effectoriu
inter gradus locus nouissimi
est subditoz. medius pla
toris immediu. supimus ma
ioris inter loca nouissimi
est infernu. medius imme
diate supimus celi Recube
ergo. aut in nouissimo

p̄mo stituet in statu meo prem̄o
te reputando per humilitate
aut nouissimo sedo stituet in
gradu subditor̄ per dei timo
rem · aut in nouissimo tercio
stituet in infernno per ingem
meditatione et addutet t̄ā
p̄pter que nouissim̄ locus est
eligendus p̄mum est quia eo
hoc habetur gracia amicicie
ut ad veneant mentes visitā
do vel menta post mortem
distruendo qui te iniuriant ad
mipcias · dicat tibi · amice sti
licet p̄pter tua humilitate Se
cundū est consecutio loci dig
nioris · astende superi⁹ et in
p̄ntī per gr̄am et in futuro
per gl̄iam · quia te humiliaſ
ti · et quia eciam amicus Ter
cium est honoris glia que seqūt
dignitatem · tuc ent tibi glia
honor̄ coram simul discum
bentib⁹ in eadem fide · uel in
eadem beatitudine quiescenti
bus · tū quia humilis · tum
q̄ amicus p̄ncipis · tum quia
alto gradu sublimatus Ter̄ nō
q̄ diu non meredit hic dare
quod acquire debeam⁹ humana
gl̄iam · sed exemplo acquiren
di gl̄iam istam humana docet
nos acquire celestem gl̄iam
ita q̄ sine humilitas est neces
sana ei qui cupit exaltari ho
nore gr̄ie et gl̄ie Sed diffe
rencia est · quia quicunq̄ se hu
miliat ut exaltetur p̄mouet
ecclīastica peccat · est enī fal
sa humilitas in qua latet in
munda superbia · qui vero se hu
miliat ut exaltetur · dom⁹

gracia⁹ et p̄mo glorie
habet recta intencione · qua
ut dicit Jeronim⁹ · Quanta
superbia est virtutes appete
Vltimo assignat racionem
dicti · quatu ad omia p̄ce
missa · Quia omis siue
laicus siue clericus siue re
ligiosus · qui se exaltat
stituet superiendo · humili
abitur sponte vel necessario
hic vel in futuro · et qui se
humiliat voluntarie · non
qui humiliatur · quasi ex me
cessitate · exaltabitur · uel
hic vel in futuro · et hoc aut
in officio aut in merito aut
in p̄remio · humiles dei sunt
ad humo cui p̄strati sunt eo
q̄ nichil infecius se inf̄ hu
mid reputant · et se coram
dō omnibus exhibent et
p̄pter hoc exaltari meretur
et ideo homo qui factus e
de humo humiliari debet ·
et exaltacio non debetur
sibi inf̄ per humilitatis
meritū · et talis humilitas
ducit ad letabundū gau
dium Unde bernardus · Con
per in corde tuo debes ha
bere q̄ sis peccator vilissim⁹
et omi dono et gracia de
indignus · nec ad hoc ali
quo modo aptus ut deus
dignationem tuā exaudiat
Multū ergo debem⁹ facere
fugē superbia que nos de⁹ is
biles et inimicos deo et ho
minibus constituit et a plect
humilitatem que nos deo de
cibiles et amicos eius fiant · Unde crispin⁹ · N

rmncas ut honore tuo destruc
to ſ hudhauens reprm ita
em magis exollutur gtia
tua ita maior efficat. hec
regm est iama Qi volue
rmns magm appare non
ermnus magm. sed et omn
bus dehonorabiles Quy
em denigbiles sut et omn
bus imbri. et ab rmncas
facile captabiles et rmnd
di apud deu. hy maxome
omn sut Quid aut hud
lubus est detabilius aut be
atus tum hudes et deo
sint desidezabiles Sed et
ea que ab hombus ē glo
na hy maxome potuntur
et omes eos velud pres
honorant sicut fratres sa
lutat. sicut ppria membra
amplexantur. hec exposto
Et qua dns mstrwit m
utatos ad humilitate nuc
mstruit iuitatos ad mise
ricordie pietate. et ad pau
pend ꝑ debitu pocus ꝑ
amicorum et diuitu mu
tacione ut coia faciat. no
ppter homm fauore et vai
tatem. sed ppter caritate
et paupem necessitatem
arguens per hoc phariseos
qua fatrebat cōmunia no
moti pietate sed magis cu
piditate. intendentes p hoc
consequi vtilitate seu ho
norem temporalem Vnde
dns ut pro refectio cor
porali rependet spuale
subiect documetu pietat
dicebat ei. quy se iuitare
rat. et per hoc cria alios
assidentes quy erant m hoc cul
pabiles arguebat Cu facis
prandiu aut cenam noli vo
care amicos id est ppter a
micitia secularem neq fres
tuos id est ppter consangui
nitatem. neq cognatos id e
ppter affinitate. neq vicinos
id est ppter familiaritatem
neq diuites id est ppter a
liquam vtilitatem consec
dam hec determinato stilu
cet diuites ombus predict
videtur debe submictigi.
et ita fres et cognatos. am
cos et vicinos paupes sicut
et alios egenos votaye po
tero. ut dis sicut et alys pau
peribus dstribuat pro deo et
subditur causa cu dicit. ne
forte. et ipi remittent te. hꝫ
em est consuetudo carnalu
homm stilicet remittere m
utuantes se. et fiat tibi retri
butio ab homine non a deo. m
piti non m futuro. ista naꝑ
remuneratio intelligitur cuꝰq
hom tempalis recompensato
Vnde dicit ambrosius q hoc
pitalem remuneratu esse
affectus audacie est. Scien
dū tamen q ſ vocetur pie
dicti ad cōmunia ppter cari
tate mutuo nutrienda me
ritorum est. ſ aute ad lasciuia
lasciuia uel ad gula cōcen
dam. uel ad immanem gtiam
petm est et iniustis sustine
bit pena. ſ aut ad remu
tandu recepit meritede sua
ſ aute ad benuolentia seu
liberalitate indifferens est

et potest bene facere et male.
put ad finem vltiorem ordi
natur. quy pt esse bonus uel
malus. Vnde licet iniustus p-
mittitur nisi de primomi
opi quod totu debet in vsy
pauperu expendi / sicut de
testamento michi comisso
ad faciendu elemosinam
non possu in alios vsus ex
pendere quitq; ¶ Sed cu facis
comunu motus pietate vo
ca pauper censu quy non ha
bent de suo ad viuendum
/ et debilis conatu quy potes
tiam non habent ad labora
du / et claudos gressu quy ire
nequunt ad mendicandu / et
cecos visu quy non vident
ad aliquod artificiu opan
du / et beatus eris similiter a
pudi beatitudine spei / et in
futuro beatitudine rei / qua
iniustus non habent retribue
tibi et ideo deu nudiua ob
luxistente habebis debitore m-
pietas em ad oma vtilis
est ymmorem habes vite
que nut est et future. Vbi
crisostom. Non ergo turbe
mur cu non recipimus be
nefica recompensatione sed
cu recipim. ¶ Cum si recepe
rimus non amplius recipi
emus illic sed cu recipimus
si minime retribuit homo tue
tibi deus retribuet. Vnde se
quitur Retribuetur em tibi
scilicet a dno in resurrectoe
iustoz ¶ Eodem bodiem et si
omnes resurgant singuli
uter tamen et quasi ppria

non imento resurrectio u
torum dicitur. quy in ea
mutandi sue et se beatos
esse futuros non dubitat
Vbi greg. Misimus Non
ergo negligas rogantes qua
si nullo sint digni Cogi
ta quid sint. et propitiare
eoz tuemet ¶ saluatoris
inducent ymagine futu
roz bonoz heredes reg
ni claugen. accusatores
excusatores ydonei non lo
quentes sed inspecti a iudice
Vbi et crisostom. Decernet
ergo eos sursu in plano
sustinere qui non placet sal
tem deorsu. ubi sue subiu
galia et famuli dopinsus
cepias sicut saltem pauper
editimus Vbi est elemosina
non audet intrare diabo
lus ¶ Et si non secu conside
as inuite eis de mensa se-
cula ¶ Et ueru ¶ Sed dicis
Immundus est pauper et pe
didus lana etc. et far te
cu in mensa sede ¶ Ei pes
tes sordidas habet. inuida
nidumetu exhibeas. sepe
accredit per eu et tu fi. ulo
la loquens. Ner crisostom
Moralit cu facis comunu
ide cu accedis ad oratio
nem ut refocilaris pane la
crimaz. et medicer vi
no compunctionis noli m
utare amicos ide noli
orare tuy pro amicis et
consanguineis tuis. et pro
diuitibus id est pro iust
quy sue diuites in virtu

fus · sed pro nimias et pecca
tis suis vere pauperes fiunt
Unde subdit Sed vocat pau
peres id est assertores tue
confessionis et subdi
dit in tua gentia pere
grinos debiles id est pere
grinos ex infirmitate · claudos
id est peccatores ex malitia
stilicet qui habent pedem
infirmum sanum · sed pedem
affectus infirmus · et cecos
id est peccatores ex ignoran
cia Redemptor · etiam pa
bulum sancte spiritualis comu
nem · sed si fiat hoc ut ho
nores vel lucra temporalia
consequamur · non habebit
a deo mercedem · si vero fiat
propter deum · salutem · recipiet
cum vestra vitam eternam Ex
eo autem et dixi hoc aut simi
lem vobis in resurrectione
vestra quendam de simulatis
cumpenitentibus audite et cau
natis motus verbis domini
dixit et resurrectio futura
esset ad vitam · cibis coe
libibus vescentur · et ad pe
nitentiam et esse cum electis
in regno celorum et dicunt
et beatus est qui manducat
panem in regno dei · Unde
subditur · homo iste au
dierat non diligenter percep
erat ea que dicta fuerant
Putabat enim corporales es
se mansiones sanctorum
Sed quidam dicunt ad pe
nam iste intelligebat bea
titudinem que consistit in
visione et fruitione deitatis
et principaliter et humana
natura glorificata · qui venit

se prandium Unde augustinus
Vel quasi in longinqua iste sus
picabat et putabat esse celestem
quem desiderabat · unde illum
dominum habebat · Quasi enim est
panis regni dei qui dicit
ego sum panis vivus qui de
celo descendi · Volute pastus fau
ces sed cor · Ait augustinus Ea
tus igitur qui hinc pane qui
refectio animarum est manducat
in regno dei · Videndo scili
cet et fruendo de quo dicitur
in evangelio · Qui edunt me
adhuc esurient · non utique fa
mem medium · sed utique fastidium
absentie · Unde beati · Qui
qui manducatis in regno dei
dum corporales intelligendus e rib
sed ille vivus qui aut ego sum pa
nis qui de celo descendi · Et qui
manducaverit ex hoc pane
vivet · Nostra vita Id est fi gnis
nec mutationis sacramento
presente nec divine
manifestate persone fruu mem
bra sue gratie vite immortalis
beatissime gaudebit Ait beda
Optime dixit qui dixit manducabit
panem in regno dei · Quia et
in presenti vita manducat panem
de et prege ne prevaleat mihi
dicere fastidii voluptatis
vel quasi rie aut satietatis · et da
mihi ut per verum cordis
desiderium et operis humilitatem in no
strum locum introire · mittere
me alios expurgando · et per om
nia secundum indigentes fiducie
non obnitam · ex necessitati
bus pio possis subvenire · Lac
tator · opulentissime deus da
michi misere panem celestem
esse tempus et manducare in regno

dei · pro quo pane tibi demme
cotidie militamus pro quo
tota die mortificamur de m
tra vita trahamus Amen De
mutatis ad cenam magnam
Capitulum lxxxxo primo

Sed quia nonulle
tenebris vel cru
ciatibus vel volup
tatibus mundi bo
dedit · huic pane
de quo dns est
fideremus quasi adorando pr
pter dilectione vero eius at
tingere veraciter gustando fas
tidiunt ideo ad ostendendu ta
lem repetem celestibus epu
lis non esse dignu · subiungit
ns parabolam in qua demon
strat diuine largitatis affec
tum · et ait quit multiplicem
iudeor migrantium · qui
pretexis gentibus fuerunt
inuitati ad celestem beatitu
dinem · primo per ydolatriq
sdo per ipm dom · terno p
apl'os · et tame renuerunt
venire per fidem · et ita vo
cati sut gentiles Dicit ergo
homo quidam id est dnus
verus homo · verus deus · qui
dicit homo ratione veritat
nature humane · quidam ra
tione singularitatis psone
respectu alioru · fecit cenam magnam id est parauit · futura
glie · et vite eterne refectio
nem · et celestem seu eternam
beatitudine · quam sanctis ad
hibet ab eterno parauit dns · q
vocatis cena est refectio
ultima · cuius sine cena pa
declinante die · post quam nul
la refectio sequit · sic vite
eterna datur · post die pe
tis vite · ubi nichil aliud
expectatur Item dicitur cena magna vno sic mag
ut ea fruentis in celo bo
minis non posset astende
et vocauit multos · et vult omnes homines saluos fie
et beatos · Vocauit dns q
dam per angelos quosda
per ysaetas · quosdam per
ferpin · quosdam per apl'os
quosdam adhuc predicator
verbis · quosdam inspiran
ombibus interius quosda
beneficiis et prosperita
dam flagellis et aduersis
et misit seruu suu id est
predicatore euangelie suu et licet
sint isti seruli ydonei statu
et habitudi dilectionis mu
tamen debet esse · fidei et
caritatis vnitate horta ce
ne id est vltima etate et
tempe gratie · hora cene
finis est seculi · scilicet vl
tima etas · nam et si in
aliis etatibus homines ad
cenam inuitabat · nullo
tamen ad cenam recipe
batur · sed omnes ad in
bia destendebat dicere
nuntiis ut venirent ad
ad venendu per bona
opera se pararent et iam
parata sut omnia cum
haberent dispositionem
erat disposita cena pa
quia nullus poterat in
gredi vitam eternam sed
agno dispositato

209

spūs est celestis regm ad
tos · et tūc missi sūt apli
ad quos dm fuerat ppheta
missū Erant en opus ims
sūs fuit a patre · ut mes
turet ad cenam · ita ipe
seruos suos aplos suos misit
et multos pdicatores ut dicat
nobis · venite ad cenā q̄
parata sūt omnia Cōsistēte
aute illa cena in tribulis si
lust in beata ysone dna
pfonam · in spectatore ange
lore et in conspectu sanctoz
que omnia ut hic dicit sūt
parata Et ceperunt simul
omes excusare · id est p ma
la opera se retrahe · quia
plus dilexerūt terrena
et corpalia q̄m celestia et
spualia Omnes se excusare
et si non verbo saltem co
gitatu uel facto · omis dun
id est pro tanto pte qua
pauci salūdi · sūt Et ut hue
Ordo gregarius · multi vo
cantur · sed pauci venit
quia multi qui vel fidem
et sibi nichil · male viuēdo
cum uno corpe contrahut
Ad re nobis quia sm
eundem greg · Et ne homo
dicat · tantū · et pauca de
se sentiat · ad hoc venuta
mus communia et excusa
Dns clemens · omis ultu
tat sed qui venire nolut
excusant · et sic eternū to
tum · quod deo non ingra
tus sed gratis offert vole
nti sibi nec excludit Ec
ce causa cum ista est indispo
sitio voluntatis quia alt
tendit in superbiam · alt in
auaritiam · alt in luxu

nam Unus significat per
villam emptam, videntes se
cudi per · iuga boum empta
phantes · terrā per uxorem
ducentes · et alios ista ad ce
nam dominicam sunt nepti
unde consequenter excusa
tue cause subdit · cum dicit
Primus dixit Villam emi
et necesse habeo exire et vi
dere illam · Ubi notant · sup
bi maiores mundi · in quibus
est ambitio dignitatis et hoc
per villa enim empta diuitie
notantur · et superbia · et superbi
habent alios dominari · et alt
duxit iuga boum emi quinq
et ad probare illa ubi mihi
legitur · auari et cupidi ·
circa sensibus et terrenis
mentis intenti · in quibus e
cupiditas terrenoz · et im
moderate · per boues enim qui
terram arant terrena sig
nantur · et alius dixit · Uxo
rem duxi et ideo non pos
sum venire Ubi notantur
carnales · et luxuriosi · Deli
ens carnis dedit · in quibus
est amor voluptatis carnis
lis · uxor enim ad voluptatē
carnis pertinet Dicit dns
sem baptizatus · non possū ve
nire · eo p intellectus hūanus
vertens · ad humana illecebras
debilis est · ad agenda diuina
Omnes ergo dicit sue nup
tie cena nuptiarum agnoscit
sue vespus est · Villa bonus
uxor cenam claustre vo
cat | mundus cum cetu ec
lie claustre vocant · Ad ista
vero trina [illegible]

1 Iohan

omnia a beatitudine celesti eo
cludencia · quia ut ait Iohes
Omne quod est in mundo aut
est concupiscencia carnis aut
concupiscencia oculor aut su
perbia vite · Unde augustinus
¶ Quy ad cenam dei venitis
nolite diligere mundu neq ea
que in mundo · Amor etenim
terrenarum rerum est quasi
lutu pennaru ¶ Cum omnia
que in mundo sut · concupis
cencia carnis sut · et concupis
cencia oculor · et ambitio se
cule ¶ Concupiscencia carnis
vocem dicit · concupiscen
cia oculor · quasi augeri vanum
cum ambitio secule · villam
cum ¶ Ollam · ego de medio
excussatoes malas et banas
et venimus ad cenā qua in
transcensu sagrificemus · Non
nos impediat ex tollencia
superba nos extollat · non nos
teneat cupiositas ultima · et
auertat a deo · non nos impe
diat voluptas carnis a vo
luptate cordis · Veniamus et
saginemur · Hec augustinus ¶ Re
cumbere etiā nostrum ¶ Cenantes
videntur rationabiles excu
sanno excusones esse · tamē
hinc distinguo · et si necessitas
fuerint que detinet eimbs
sima sic spualia · et verisset
quippe aia que plus terrena
ipm celestia diligit · cum ad
ad celestia respicit · Unde
hodie clerus et religiosi multi
dicunt · quy etiam et si
[illegible] mantam habent &
tam mis et omnibus quibs lar
gi cernuntur ut nulla dif
ferencia in tabb mitet hos

et illos videatur unde gre
gorius · Sed ecce mutet hec
pensare possumus · ad hec
cotida mea respondeam
Ostulus em sibi esse sa
cra[illegible] ioribus dicatis &
cusatis nolumus · ad illud en
sicque refectionis communi
et vocati et venire gratu
lamur · Loquentes nobis ta
lia mentes nre · veni di
cunt · si non plus terrena
ipm celestia diligit · si non
amplius rebus corpalibus
ps spualibus occupatur · Ver
dicit gregorius ¶ Et veri sus ser
mus medium hec dominus
Ediator est ecclie ad pdi
cationis · verbum · ad dei
contemplationem · medium
quid egerit per incarnacionem · Nec natus pa
tri · sanctus · scilicet deus · cum
sanctis sui · ecclie angelis
omnes electi fideles contra
sue cene contemptores · na
non affectus · sed effectus
ps punit ut patuit · Nam
sidon augustinus · ira dei e
hmodi pena · Et iuste nasci
deus de negligentibus hom
ps pauperum pro eis etiam
vite terram contempsimus et
pulibus cibis manducare implet
tranis in pua dicat deus in
pdicator euangelio · Per ipo
sibilet ab ore studeo, et conte
placionis · ad publica actiones
et pdicationis in plateas et
tendis curiarum · per vias
et plateas civitatis que si
sunt celestia habebit me
ligitur vocatio indecens qui
clamat cum legalibus et
scribis et quasi dei cultu

utpote eius legem tenentes.
quorum quidam erant in
plateis. id est in lata via pros
peritatis et volupatis qui
dam in vicis id est in angus
tia aduersitatis et tribula
tionis. Vicus enim arcior est
quam platea. et pauperes propter
defectum gratie et virtutis
ac debiles propter defectum bone
operationis. et cecos propter de
fectum vere cognitionis et
claudos propter defectum recte
affectionis et intentionis. hoc
est humiles qui se tales re
putant. et intrare desiderant
introduc huc. tales enim
vult dominus ad penitentiam
vocari. et ad suum conuiuium
introduci. Nam principi
bus et sacerdotibus ac legis
peritis iudeorum propter ingra
titudinem et superbiam dimis
sis a deo et relictis. humi
les simplices et publicani
illius populi sunt vocati.
ut patet in apostolis et pluri
bus aliis ex decursu euan
gelii. Unde gregorius. Quia
ergo venire superbi renuunt
pauperes eliguntur. quia infirma
mundi elegit deus ut confun
dat fortia. peccatores superbi
respiciunt respuuntur. et pec
catores humiles eliguntur.
Hos itaque elegit deus quos des
picit mundus. quia plerumque
ipsa despectio hominem reuo
cat ad semetipsum. Pauperes
ergo et debiles ceci et clau
di vocantur. et veniunt quia
infirmi quique atque in hoc
mundo despecti. plerumque tan
to celerius vocem dei audiunt
quanto in hoc mundo non habent
unde delectentur. Unde et au
gustinus. Et qui venerunt nisi men
dici debiles claudi ceci. Illi
autem non venerunt. diuites
sani quasi bene ambulantes et
acute cernentes multum de se pre
sumentes et ideo tanto despera
tiores quanto superbiores. Veni
ant mendici. quia ille inuitat
qui propter nos factus est paup
cum diues esset ut illius pau
pertate mendici ditaremur. Ve
niant debiles. quia non est
opus sanis medicus sed male
habentibus. Veniant claudi qui
ei dicant compone gressus
meos in semitis tuis. Veniant
ceci qui dicunt illumina oculos
meos ne unquam obdormiam
in mortem. hec augustinus.
Et ait seruus. Domine factum
est ut imperasti. non tantum
quod imperasti. sed etiam eo
modo ut imperasti et sic notatur
perfecta obedientia scilicet in
opere. et in modo. et adhuc lo
cus est. Quasi diceret multos
introduximus de iudeis. sed
adhuc est locus ubi recipiantur
gentiles. hoc etiam ideo dicitur
quia ecclesia plures recipere semper
est parata. Et ait dominus seruo
Exi cito in vias et sepes id est
extra iudeam. discurrendo
ad gentilem populum. per vias
enim ~~id est~~ et sepes intelligitur
vocatio gentilium. qui tamquam
agrestes in viis et sepibus erant
dispersi. et direptioni hostium
expositi. in viis scilicet mun

dane prosperitatis et scripus
aduersitatis · et compelle intra
re instancia et importunitate
predicatoris · Vocatur enim
qui a malo retrahunt² ferue
tibus exhortationibus · com
pelluntur qui retrahunt² du
bis cogitationibus · Vnde iu
deos monet vocari · et gen
tiles compelli · quia iudeis
tamquam legem & prophetas ha
bentibus leuior vocatio de
bebat sufficere · gentibus ut im
plearur domus mea · soluitur
tamen et celestis patria · Vbi fit
eternum conuiuium debito nu
mero predestinatorum · qui nu
merus non remanebit imple
tus · vel compelluntur in
trare heretici qui per errores
puniti respiscunt · vel quibus
libet qui huius mundi adhe
sitatibus fracti ad dei amo
rem redeunt · Felix necessi
tas · que ad meliora compellit
stulti enim qui in prosperitate
et securitate mundo vellent
vluit · instante aduersitate
et periculo ad deum fugiunt
Vnde crisostomus · Multo magis
laborosius est in securitate
concupiscentias vincere · quam in
periculo diuitias posse con
tempnere · Ipse enim timor pe
riculi adimit animam et fami
le vincitur · delectatio corpo
ris diuor eum fuit qui in se
curitate non fluentis contem
ni pauperes esse · et tamen vide
tes persecutione magis contem
ti fuerunt bona sua dimitte
re quam perire · Illos tales stiens

deus frequenter perdit diui
cias eorum · ut a sollicitudi
nibus seculari securus et
melius permaneant deo
Nec crisostomus · Liquet ea
go ut alii greci quam alibi vo
cantur et venire contem
nunt qui domum intellec
tualem attingunt · sed eadem mel
lecta operibus non sequun
tur vocantes et venire qui
recipiam intellectus gratia
operando differunt · alii in
trare compelluntur · ut quos
certius tempestate · punit in
fine aut concludendo sub
iugit · Deo autem vobis cuius
dicere · mirabile est · quod ne
mo vocatus illorum qui
vocati sunt et se excusantes
venire noluerunt gustabit
cenam meam · imo nec in
debit · sed sancti gustant
et videt · etiam in presenti
sedm illud psalmi · gusta
te et videte · quod suauis
est dns · Implenda enim e
domus dei de numero
predestinatorum · sed superbi
pertibes · qui vocati venire
noluerunt seposti intercipa
biliter · excluserunt hec sen
tencia dni ut aut gregibus
valde tremenda · Nemo
ergo venire contemnat
ne dum vocatus excusat.
cui voluerit intrare non
valeat · Et certe qui no[n] in
trauerit famelicus et ma
nus a refectione diuine fru
ctibus et visionis remanebit
Certe quam periculosum est

que non sufficebat
gentibus

mutatione ibu
cum a refectione
per gratiam
per gloriam
derelicti · hec ut²
ad que vocati su
diligenter consideret
deputentes ad su
ptem[m] · Vnde
manamus
ntes ea quod
dignitate
unde regnat d
uitas finem vm
profectus ac comp
datus · Regis ens s
omnes alii quos assu
bonum · ac mer
ordinet sibi adopta
filii · in vitam ad tu
ne respectus pertinere
ne ingrate mentis pretiu
de presentis longe
minora sue · ad que
ad is respondendum est
Statuo
ome ihu xpe q oes
ones volens saluos
nome celestis he
bus omnibus gratias
est d · cum nullus
dorsis · ne me cum
cordias ab illa gra
mortis qua omnes
ut nostri ut du m
ternam sapientiam
ordine auaricia
cupiscentia
e voluptate ne
impedimenta mentis
cordiam comunia
pauper in gra

200
211

concempne mutatione thu
xpi. tales em a refectione
eius m pnti per graciam
et m futuro per gloria
merent² excludi. hec igit²
omnd et ad que vocati su
mus diligenter consider¹
et pnia despicietes ad fu
tura nos pparem⁹. unde
crisostom⁹. ymaneamus
igitur custodientes ea qua
mino suscepim⁹ dignitate
et futura cotidie regna q
ram⁹. ornadi pnia vm
bras esse prorsus ac somp
mia iudicem⁹. Recp em s
ero terrenus aliquis assu
mens te pauperem. ac mox
dicd repente sibi adoptia
ret m filiu. tu tam ad tu
gurii tuu respices vilitate
sta nec igitur michi pnia
puteis ea preciosa. longe
quippe maiora sut ad que
vocatus es capessenda. hec
crisostom⁹

Oratio

Omne thu dope q oes
homines volens saluos
fieri refectione celestis be
nignitatis omnibus ppatasti
et multos ad eam multis
modis vocasti. ne me rm
quid excludas ab illa gra
tia generali qua omnib⁹
pmisti impti. et da m
calcare omnem superbiam
et ambitione auaritia
et cupiditate concupiscentia
carnis et voluptate ne vl
vel alia impedimenta michi
eternd mcludat commune
sed qu su pauper m gra
et virtute et debilis m bona
operatione et cecus m vera
cognitione. et claudus m
recta affectione mperpetuo
diter mtroducar m idipm
Amen. De sceneophegia. ca
pitulu octuagesimum. sexdecimu sdm

Dixit ber ambula
bat et manebat
adhuc thesus in gali
leam docendo
in synagogis eo
noh em volebat
in iudeam ambu
lare. quia iudei
querebat eu mterfice. licet em
posset inter eos sine noxume
to esse. voluit tn aliqm ante
tempus passionis se ab eis
subtrahe. primo ratione su
qua nondu veniebat tem
pus quo volebat occidi. secu
do ratione mr ut in am con
solaretur infirmitate dato
nobis exemplu q possim⁹
aliqm declinare psecutione.
tertio ratione indeor⁹. ne
maneis m medio eorum mag
eos irritaret m odiu erat
aut m proximo dies festus
iudeor. sceneophegia. id est
festivitas tabernaculor. qm
habitabat filii israhel m ta
bernaculis septem diebus sub
umbra ramor⁹ m similitu
dinem et memoriam tabnacu
lor⁹. in quibus habitaverunt
patres eor⁹ cu eis eductis eos egip
to peregrinant² m deserto. de
quib⁹ reminiscentes beneficia
dni. qui exierunt dnm occiderun
et est sceneophegia dictio greca

composita a scenos quod e vm
bra et phagin quod e come
dere · quia in vmbraculis come
debant durante illa festiuita
te et celebrabat collectis fruc
tibus am m septembri mense
septimo · quia illo tempore que
vbe erat colligende reduerunt
de herem tabernaculis et ve
nerut m terram promissois · m
exploratores portauerut m
ueste vuas et tue uidet ha
bitabat m vmbraculis · quia
patres eor per quadraginta
annos habitabat m taberna
culis Imminente igitur fe
nophegia fres id est eor
gratiner dñi non apte sed alq
ppinquy eius cognatione eo
parte virginis marie · et vid
luit ipm non esse paratu ad
astendendu · inuitabat eu ut
ad diem festu m iherusalem
que caput regni est astendat
ibiq gtiam mis aculor oste
deret · et se manifestaret Chris
tus en habebat quosdam cog
natos scdm carne · qui mor
uideo fres dicebant Et
diuerte ad eu Transi hinc
et vade in iudeam · hoc est
in ihrlm · unde metropoli
ut et discipuli tui · id e tur
be te sequetes · seu alr vnde
rudes illud conuenientes vid
ant opera tua et mis aculo
ac p scdm bedam dicat Tu
signa facis · et pauci ea vide
t Transi ergo ad regiam vr
bem vbi sut principes ut
visis signis laudem conse
quaris ab eis Carnales au
di gtiam eius quer etes · ut
illius principes fierent pa
nis aculis eius magnifica
rentur carnale consiliu
dabat · quo saluator nost
mudi gtiam acquireret
suu nome longius dila
taret ideoq non m ostento
et m abstondito · sed pala
et m voluntu multor u
mis aculis dnm ihm fare
admonebat Est nat ppru
manis gtie cupidor d ut
querit gloriosu suu uel sue
exhibeant ostendat m pub
lico Neq en fratres id est
consanguinei eius humana et
mudana gtiam requirentes
fideliter credebat ny eu esti
mantes eu vane gloriosu
et gtie hom amatore et tu
pidu · fatis inquiut mis a
culis · sed m abstondito ino
teste et appare hominibus ut lau
dari possit ab omnibus puta
bant em p laus et fauor mu
di esset fructus virtutu et
mis aculoru suoru Et qua
suggerebant ei matu gloria
gloria mudanam quere
ideo ref rensauit et ait no
arguendu · ut daret nobis
exemplu non quetedi glo
riam humanam dicens Tempo
meum id est gloie mee
manifestande nondu aduc
mt · quia post resurrectio
nem manifestanda erit
tempus aut vnm silicet
mudane gtie · quo et mu
di laude homes fauore et
vana gloria derelinquam
semp est paratu id e mu
di gloria qua affectanis
et quentis semp est parat

vobis ꝓa em̃ que ommibus ho
nis mundus exhibet. queritis
stluet honores diuitias et
delicias et ideo stulti vos re
pon parati estis. ita tempꝰ
paratu est vobis. sed nr̃m
ego habent tempus gloꝛie
paratu quia eadem amat
que mundus et mundo co
sentiut et ideo quesierunt
quod semper inuenit sem
ti vero qui querut gloꝛia
spualem. non habent h̃ tem
pus paratu quia vtuꝑ
rant que mundus amat et
mundo contempnut. et idꝰ
dicit non potest mundus
ꝺ est muda modisse vos
quia cu mundo ꝛ conuenitis
et de amatoꝛibus eius estis.
et sm̃lud m̃ voluntate et po
to et ope non est odiu sed
amoꝛ et amicicia vnde cri
sostom⁹. qualis est mundꝰ
dic. qui eadem tu mudo
volut et pro eo stridentꝰ
me aut et meos dic ꝑter
dissimilitudine que est m̃
voluntate voto et opere
qua opera eius mala no
appbam⁹. sed magis reduguꝫ
mus. queritur aut due sunt
glone ria et dueꝛsa sunt
festa. mudani em̃ habent
festa tempalia stluet gau
dꝛe epulari et hmoꝛ deli
cias exteꝛioꝛes. sancti vꝰ
habent festa spualia que
consistut in delectationib⁹
spualib⁹. et ideo dn̄s subdit
vos qui gliam mundi et festa
gaudiozo mudanoꝝ grius
attendite ad diem festu hui
m̃ quo videi et vide m̃ pa
mitate et concupiscentia vulnꝰ
id est ad festu letꝛie tempalis
vbi laus humana et voluptas
querit. vbi carnalia gaudia
extendut. ego qui talibus no
delector. non attendam stluet
vobistu ad diem festu hstu
et hoc modo stunt vos vultis
stluet querere gliam q̃ tem
pus meu id est glie mee sed
humilitate. ad quia pueniendu
est. impleta prius humilita
te. nondu est impletu. non
em̃ nisi impleta humilitate
passois. sequit tempus glie
et manifestationis. vel vos
attendite ad diem festu hui
id est ad principiu solemp
nitatis hui. quia iudei ma
gis parabant epulis et leti
cie m̃ principio festi q̃ m̃
fine. ego aute non attendam
ad diem festu istu stluet pri
mu. quia tempus meu nondꝰ
est impletu. tempus em̃ aptu
doctine veritatis ꝑter quam
saluator venerat non sic erat
m̃ principio solempnitatis
ꝑter predeꝛ. sicut circa fine
qua tut parationes sue eius
ad doctrinam. Dicendo autem
vos attendite non consulit nec
precepit. nec eos ad talia mouet
sed predixit et premisit ac osten
dit quid ipi querebat. i. mu
dana tm̃ adhuc sapiebant
Isti semp̃ volebant esse m̃ festo
et non m̃ vigilia. quia semp̃
volebant habe mudi laudem
et voluptatem et nulla ferre
mudi molestiam. Similes sut
multi m̃ ꝑtes vita qui semp̃
volut habe festa. et ideo m̃

futuro faciem vigilia. Volue
em modo esse in confessio
one et exercitio ac ipsi et pa
nitate et ideo semper erunt
in fame et sitiet fletu et tri
bulatione Istud autem festum
diaboli triplex de causa
non est faciendum primo
quia hec vita est vigilia ide
debemus lamentare et peccata
nra plangere. ut possimus ad
festum celestis patrie pueni
re Unde matheus Beati qui
lugent. ecce vigilia. quia ipi co
solabuntur. ecce festu. Sed pa
ni homines volut hic face fes
tum et ideo venient ad vigi
liam. Unde luce. Ve vobis qui
saturati estis. ecce festu. et esu
rientes. ecce vigilia. Secundo
quia ista vita est exilium et
stultus esset ille peregrinus q
in exilio positus vellet face
festu. sed debet expectare q
usq; ad patria sua redeat. pa
tria aute nostra est regio ce
lestis. que nos expectat et q
petrovers de hoc exilio patria
fatuit ideo a patria celesti
exules et banniti semp erim
Tertio quia ista vita est loc
laboris. et ideo seruu dei sue
in labore continuo. et de labo
re venit ad quietem. Pau
aute homines volut esse in otio
et ideo de otio veniut ad la
borem. Hic ergo ostendit discre
tio seu distinctio bonoru
a malis. tempus em glorie
malorum semp est in pnti.
Ubi dies mali fuit et mali flo
rent. tempus vero glorie
bonoru erit in futuro qn
tum de po regnabut ad qua
gliam per passiones et tri
bulationes pueniut. Dicat
ergo deuota alma ad comu
nia et lastruas eos iuxta
tribus Vos astendite ad diem
festum hui. nos qui talia
non appetimus non astendi
Non enim debet seruus dni
in talibus delectari qua de
lectatus miles est qui vult
simul gaude cum seculo
et regnare cu dno cui dm
sit De imis qui in bonis du
cut dies suos. qua in pun
to hore destendent ad in
fernu nouissima. Accepe
hut enim bonu in vita sua
Unde Augi Eamus ergo
recti corde. tempus glorie
nre nondum venit Pua
tiet amatoribus seculi hui
quales erant fruteres dni
Tempus vero nrm semper est
paratu. tempus nostru
nondu venit Audeamus
ergo et hoc dicit et nos Et qm
corpus dni nri ihu xpi
sumus. qm membra eius
sumus. qm caput nr'm gra
tanter agnoscimus. dicamus
prorsus. qm pter nos et
ipe dignatus est dicere. qm
nobis insultant amatores
huius seculi dicamus eis Tem
pus nrm semper est patu.
tempus nr'm nondu venit
ber augustinus Tempus enim
diuitis semper. e paratu
qua e in bursa eorum sem
per frigus hiems se mulcent
vel aliter calefaciunt. si est
calor habent domos frigi

lamentemos alias
in alijs defecti
proni promptiq; ha
redibi. et ideo se
semper est patu.
pus totu habent
sed aliter erit
gaudia. et cu dns
in gaudio in gau
ne ascendes cu
ascendet cu dns
duobus die
lacrime astem
Quare em no
principio festum
fidelibus sanctis ma
quibusdam videtur
ne solunt si omnio
nec detinam
omittit qua hanc
ascendet ergo ad
sed non ad illu
sanctis eius astem
ne illa scribatur
et ad magna co
ne predicat ab
ne occasione ma
dubit indeus
gloriad
sed aliquid do
homines cum
festo eterno admone
ad hoc seculo aues
dni deuterit sed
quia in occulto
fidei
mortis or
ne se ho
offendes fauorem
quia dies
non eoteruus.
non in farie

202
213

das uel subuentiones alias
et simlr in alijs defectibus corporis promptu habent remedium · et ideo tempus eas semper est patuum. pauper vero totu habent contrariu · sed aliter erit in alio seculo. Quia cum dixisset ihc manifestu in galilea eo rationem supradictam postea aut ascendit ut fratres eius duobus diebus transactis latenter ascendit sine eis Quia enim nolunt esse in principio festiuitatis · ne fratribus suis male persuadentibus videatur fauere · si nolunt se omnino subtrahere · nec doctrinam salutis omittere · qua venerat docere Ascendit ergo ad diem festu sed non ad illum ad que fratres eius ascenderut nec ut illi scribit manifeste et cu magna comitiua et ut videret ab hominibus ne occasione maioris fiendi daret iudeis quia non cupiebat gloriam temporalem · sed aliquid docere salubre · homines corrigere de festo eterno admonere amorem ab hoc seculo auertere · et in deum conuertere · sed ascendit quasi in occulto in hoc condescendens fidelibus qui timore mortis occultandi erant · et ne se hominibus ostenderet fautorem humanu quereret · quia dies festus dni non celebramus · sed imitamus · non in facie sed in mente agimus · de quo in psalmo dicitur · cum cogitatio hominis confitebitur tibi · et reliquie cogitationis diem festum agent tibi Hic ergo age de festo si ad tua festiuitatem vis venire ihm Quia enim aliquid in manifesto et ut ab hominibus videant recipient mercedem suam Ubi beda Instruitur autem designatur quod singulis quibusque carnalibus quamdam gloriam querentibus dus manet in galilea que interpretat transmigratio facta id est in membris suis que transmigrant de vitiis ad virtutes et in eis proficiunt Postmodum vero dns ascendit · quia membra xpi nondum huius vite sed eterne gloriam querunt · certe licet aut dns ascendat quia omnis gloria eius abundat id est de puro corde et conscientia bona et fide non ficta hec beda Nota quia dns decurrus matutinalis ypis in omnibus magnus operibus potestate et virtutis sue gloria fugere nolens socios habere vel nuncios pambulos ut patet hic et in pluribus alijs Quasi diceret quanto maior est humilitate in omnibus in operibus vero humiliatis turbam contemptum habuit venies ad passionem · et discipulos premisit ut sibi asinam et pullum adduceret Etiam comestiurus agnu paschalem premisit qui parent locum · sed hoc fecit in tanti sacramenti misterium et quod non debet fieri misterium magna preparatio virtutum

et bonorum operum. Iudei ergo con-
querebant eum in die festo antequam
ascenderet. quia non viderant
eum adesse cum fratribus et dicebant
Ubi est ille scilicet talis et tan-
tus predicator et miraculorum opera-
tor. Non nominant eum nomine
proprio. tam querentes eum animo
bono quam malo. Quidam enim
querebant eum desiderio addis-
cendi ut eius doctrinam devote
audirent. alii desiderio malig-
nandi ut eum interficerent. alii
vana curiositate ut viderent.
Illi ergo qui querebant eum ex o-
dio dedignabantur eum nomine
proprio nominare. quia nomen suum
fuit eis grave. sed illi qui que-
rebant eum ex devotione. non au-
debant eum nominare. vel ita re-
putabant eum famosum et auctenti-
cum quod non oportebat nomen
proprium exprimere. Vani autem non
curabant de suo nomine. Et
erat murmur de eo in turba
et dissensio. propter contrarieta-
tem opinionum de eo. quidam
enim scilicet qui pia intentione
querebant eum dicebant. quia bonus
est approbantes eius doctrinam et
miracula. alii autem scilicet qui ma-
la intentione querebant eum. dice-
bant non. sed seducit turbas dicta
eius persequentes et opera. Ubi
crisostomus. Illa quidem estimo
opinione multitudinis esse hanc
vero principum et sacerdotum.
Vides utique principatum corrup-
tum. eos autem qui principatui
subiciuntur sanos iudicio. Nemo
tamen scilicet aliorum qui dice-
bant. quia bonus est palam lo-
quebatur de eo propter metum

iudeorum scilicet principalium.
ne extra synagogam et con-
gregationem fieret aliorum.
Ex quo patet quod principes
populi illius dicebant eum seduc-
torem. et maior pars dice-
bat contrarium. Seducit tur-
bas clarius sonabant. sed bonus
est pressius susurrabant. Et
ce quantum deprimitur veri-
tas et extollitur falsitas. Qui-
dam erant ibi formidolosi
et timidi qui in Christum cre-
debant. sed veritatem dicere
non audebant. et ideo in ve-
ritate peccabant. Tribus enim
modis secundum crisostomum
in veritate quis peccare potest
aut veritatem pre timore ta-
cendo. aut ipsam veritatem
in mendacium commutando.
aut ipsam veritatem non de-
fendendo. De primis dicitur
alii dicebant quia bonus est
nemo tamen palam loque-
batur de illo propter metum iu-
deorum. Ut dicit Augustinus
uterque est reus apud deum
et qui veritatem tacet. et qui
mendacium dicit ille quia
prodesse non vult. iste quia
nocere desiderat. De secundis
subditur. alii autem non. sed
seducit turbas. De talibus
dicit apostolus. Commutaverunt
dei veritatem in mendacium.
De tertiis dicitur. multus
murmur erat de eo in tur-
ba. murmurabant quidem
de eo quod pharisei Christum per-
sequebantur. sed tamen eum
non defendebant nec aper-
te resistere audebant cum ti-

dicat sapies usq; ad mortē
cita pro iustitia. De omn
bus seruis dñi hoc idem
dicitur. sed non omnes sū de
eis magis homines. aliqñ ma
le loquunt cū de ipo dei fi
lio talia loquerentur. Vnd
augustinus. De omnibz seruis
eius intelligendu hoc dict
modo. Quicunq; apparuerit
m aliqua era spiale. dn
dicunt eorum est. aln non. sed
seduct turbas. Quod dicitur
est ergo de dno valet ad co
solationem mam. de quocunq;
hoc dom fuerit dnatio. ita
augustin. Sed si hi consi
ras hec malor u dei operatio
comendatio est. Inde ephes
Stulti valde est si illis place
quemq; quos non placere
deo scimꝰ. Quecunq; autē
derogatio vite nre apparuo
est. quā ram ostenderint ali
quid iustitie nos habe. si illis
displicē meremur. qui no pla
cent deo. In omi christ. qlod
de nobis dicit semper tenē
dum ad metem debemus.
meritoria testem et iudicem
quere. Quid em prodest si
omes laudet cū conscientia
accuset. aut quid poterit ob
esse si omes derogent. et
ipsa conscientia defendat. Vn
hoc ipm. Magis michi e quod
admirer si in hoc vite salo
rum plantibz aqueremur
rellis. quibus hoc maxime
propriu est pessimis displice
nde etiam Seneca. Cam
turpe est laudari a turpibz
et laudari ob turpia vel e
turpem et ineru. Nemo mi
chi plus videt estimare in-

tutem. nemo illo magis deuo
tus. et qui bonus fama pdi
dit. ne constiam pderet. Ho
nesta turpitudo est pro bona
causa. Hoc Seneca. Hm aut
die festo mediante id est in
medio solempnitatis similiter die
quadam dñi eciam deus ab initio
mundi. choruscare fecit lumen
in celis. astendit ihesus in tem
plo publice et ibi erat locus
eis optime doctrine et docebat
quia in principio festi. inf et
festi erant magis intendebant
et ideo postea opus cessauit
audiebant. Euangeliste quip
pe iudeos dies festos ob
celebritatis dignitatem. Diem festum
pt vnam festi tunice appella
tionem. Celebrauit aut dies de
integritate scenophegie no cat
et tamen totus celebris mane
bat. fiebat em in eo collecta ad
opus pauperu et in necessita
tes fabrice et templi eius. Et
quidam de turba dicebat eu
vere propheta et xpm. Alii di
cebant eu babe. Demonium et
patet manifeste falsa et demo
nia expellebat per ipm. d
nimo aute non turbatus sed tra
quillus non reddidit maledi
pro maledicto. sed tranquille ad
huma respondit. In quo sdm
bedam nobis patiens tranquil
exemplu. ut quoties nobis ab
aliquo falsa obiciuntur conuicia
patienter tolemus. et vera que
possumꝰ non obiciamꝰ sed salu
taria monita pdicemꝰ. Et que
rebant apprehende eu ad occide
dum. sed repressi sut diuina
virtute. et nemo misit manꝰ
in illo. Et michi et pare pote

tame mſi quadrum et ꝙ ipe per
mutebat . qua nondū veniat
eius hora id est ab eo ordina
ta de captione sua . voluit
em ꝑmissa longa serie prom
opportuno tempe nasci et ꝑ
dicato euangelio obticuisse
tempe mori Audiam aut de
turba hulet et puppes ꝓdita
tione et miraculis eius hoti
credebant in eu verba et fra
eius glorificates Non dixi
de principibꝰ . qua quato
maiores erat tanto magis
flamebant Audientes aute ꝑn
cipes et phariseꝰ turbam de il
lo bona secreto murmurare
et eum glorificante qua tu
be non audebat confiteri in
palam et ꝓter contrariaꝫ de
eo opiniones . dissentione d
eo in turbam factam iudea
corum missere ministros ꝑpi
cet satellites ꝓpdi qui ad
hoc conducebat ut eu appre
henderet . Non sue aut ne p
sonaliꝫ ad capiendu eum
timore turbaꝝ . sed mittunt
ministros tanqua periculis ex
positos . qua talis ꝑsone plem
pcio non timet se periculis ex
pone Ipi quidem maiores stu
dij in illoꝝ non timent aliꝫ
submergi Insam iudico mu
mure ꝙ ops a turba glorifica
retur et tanta bona de ipo di
cerentur . Doluerut valde et
querebat eu occidi Dicit er
go eis ihus eruditis ad salute
etiam ꝓfectus pharisei Ad
huc modicu tempus vobiscu
sum Quid festinatis me mit
tere parum tempus statuet
septem mensiu expectate ꝙd
modo facio vultis futurum esse
sed non modo . qua iam nolo
Quasi diceret Non modo
mplebus quod vultis qua
adhuc modico tempe volo
manere in ꝑpio ad docendu
et miracula faciendu in
uenu laboratis et vos et
principes vri . qua non in
vra sed in mea potestate
est ut me apprehendatis Ex
pectate diu tempus aduen
iet cito vos relinquā et per
fecto ope redemptionis ꝓpe
quod volebatis fu vado ꝑ
spontanee statuet per pas
sionem et mortē ad eu qui
misit me statuet ad patre
Implē debeo mea dispensa
tione predicādo statuet et
miracula faciendo et sic pue
nire ad meam passionem
completo dispensationis
officio Quem cū me q no
uenietis . hoc stim augustin
sicut post ꝑpi ascensione
ꝙ multi uidei compuncti
ad pdicatione apli — ce
diderut Quid aute certe
arridet . qua ꝑpm multi
quesiuit et non inuenit
Quia quesiuit eu non ibi
ubi est . sed ubi non e Chri
stus enī non est in deliciis
nec in diuitijs nec in ho
noribus . et ideo ibi non i
uenit Unde in rob Non
inuenietis in terra suauem
inuentu quantū ad de
lectationē . abyssus dicit no
est in me . quatu ad cu
pos quoꝝ cupiditas non
habet finem . et mare lo
quitur non est meum quod

204
915

ad superbos qui semper sunt
tumidi et inflati mente2
aute in humilitate paupta
te et asperitate quia ibi est
illa enstria dñi in hac mu
da venerit eum portauit
et cum istis nusci voluit. In
hac mundicie in sanctem
ate quata humilitas panni
uoluit. ate quata paup
tas et postu in presepio etc
quanta asperitas. In nouis
simo aut die festiuitatis sci
ficet die septimo qui sctus
primus est hic celebet-nr. et
in quo maior erat populi
concursus. Vel in nouissimo
id est in octauo. quia plat
septem diebus festiuitatis
tabernaculor. In octauo
die erat festum sctus vel
collecte. Et dicebat2 illa di
es sanctissima in lege quia
figurabat congregationem
sanctoru in suprna felicitate
stabat ihesus prime qui se nu
qua deflectebat a recte die
et constanter clamabat pdi
cando verbu dei publice.
Docat dns ihc non vt nuq
loquendo sed clamando vt
mentes. vt omes possent
eu audire In quo ostenditur
su seruoris desiderii et af
fectus magnitudine ad nram
informatione et salute. Ie
cudu crisostomu. primo die
laudibus et sacrificiis dei
ti erant mt medius diebus
epulando cora deo volup
tati vacabat In vltimo die
seruerius audiebat ut do
ctrine aliquid seru precedeu
tes portaret. et ideo illo die
dns magis doctrine instabat. et
quasi viatica salutis in doctri
na dabat. que proficientes seu
meditarent2 resp. ad aliud festu
quo iteru doctrina proponit
Septem aut isti dies significat
septem festa cordis que deo
agim9. in quoru primo sacri
ficiu laudis offerim9. quigs aut
sequentibus refectoes cora deo
agim9. primo quidem in pa
ne lacrimaru pro peccis. Sido
in consolatione conscientie et
refectione virtutis. Tertio in
pane serenate conscientie a
peccatis reliquis. Quarto in
refectione desideriu. Quinto in
contemplatione spus sancti. Sex
to in refectione sacramenti. Sep
timo die sumit ihesus refici
entis in pane verbi. Quod aut
docebat subdit2 Si quis sitit
veniat mihi et bibat. qui credit
aqua gre. doctrinam vite
et gre am spus sancti. nemen
compello. sed si quis multu desi
derat et seruenter desiderium habet
huic ego voco. Generalit loquit2
si quis nullu exorpiendo ctumq
cuiq statui et conditioni. quili
bet sedm sua studia. potu venie
niet apud deu. Qui quis mea
sitit veniat ad me fonte aque
viue. Veniat aut non corpis
sed fidei formate passibus. non
pedibus. sed affectibus no mi
grando. sed me amando et ab
amore mundi recedendo et bi
bat habundanti aqua sapie
salutaris et spm sanctu non
solu ad sufficientia sed etiam
ad redundantia. et tue fluenta
aque vite purgantis mentes

ac ꝓuisicantus et ſemp augentis
ſcilicet doctrina ſacra / et dona
gratu ac benuolencia qua mul
conſule' ꝓmms fluent habu
dancer. De uentre eius mten
oris hominis ſcilicet conſtricta
cordis ad alios per redunda
tam qua fideles et bonitas
uiuus fidelis debet ad alios d
riuari. Non em fluuit aque u
ue de eius uentre. qui quod
bibit putat ſibi ſolu ſufficere
Qui autem ꝓximo conſulere
feſtinat ideo non ſtringitur ꝙ
hibeat. Dicit. quod admone
do dicit petrus. Unuſquiſq;
ſicut accepit gram in alterutra
illam adminſtrantes. Homo
uocat illos ſcientes qui sunt
pauci ab amore mundi ad aqs
gratie ſcilicet ad amore dei.
Unde augustin⁹ Qui habet
amoꝛ mundi in te. non est ꝙ
in te et amoꝛ dei in te ꝓpter est.
ſed plenus es. Unde quod ha
bes ut recipias quod no ha
bes. Unde amoꝛe ſeculi ut
amoꝛe dei impleatis. Hec au
guſtin⁹. Vocat² aut ſcm in
ſpiritu. quia ſicut fluuius
ſicut fluuius non reuertitur
nec ſtat. ſed ſemper currit
ſic et illi qui habent ſpiritu
ſanctu non reſtituitur ad ꝓpria
nec ſtant per otiu. ſed semp
currut ad opera Dicit² quasp
ſtus ſitis aquas uiuas. qui alii
quis habet gratie cōtinuatio
nem et ꝓſeuerantiam ſine qua
nichil ualeret omnia precedē
cia. Unde bernhardus Tolle
ꝓſeuerancia nec obſequiu m
redem habet. nec beneficiu
ſpem nec laudem ꝓmiu

de ihesu ergo ſermon
ibus eius delectari et doct'
ne ſue uerbis capti. redie
runt se excusantes et dice
tes. quia nequa ſic locut⁹
eſt homo ſicut hic homo
loquit² Tunc dicunt ei
bene loquit² ꝙ non uidet
homo plures. ſed plus ꝓt
quod temerarium eſſet po
nere ſigni eu manus. Ip
tmanl et uos putas ultra
et uos eius uerba audiſſe
nequa forte aſſe ꝓtenuis
aduerſis eis aliquid acu
tius. Phariſei ergo iudea
noꝝ reputabant eos ſeduc
tos ſicut et turbam. que d
facili poteſt ſeduci per ig
noranciam. quos et male
dictos dicut ſcdm illud
deuteronom. maledictus
qui non permanet in lege
ei me ut dicit augustinus
Et iſta maledictio ſtu erua
et uere eſt in cordibus ꝙſim
plices et laici ſut aliquando
deuocioꝛes ꝙ alii. ſcindu
illud ꝓuerbi. cognouit bos
poſſeſſore ſuu et aſinus p
ſepe dni ſui. iſrahel aute
me non cognouit Et qa
ꝓpter doctrina miſtoꝝ ip
ſoꝝ populoꝝ fides
phariſeoꝝ a ſua malicia no
trahere erat. Fugit ad hoc
nichodemo qui ad ihesum
nocte uenerat qui et ipe
ex ipiis erat. et legis au
toritate meritur eos a ꝓſe
cutione et ꝓpone ꝙ
compeſce' ar ꝓpter in hoc
ostillie credebat exciſe

eo lege dicet. Nudquid leo
mo homines iudicat mſi po
audient ab ipo. et cognō
uerit quid fatrat. Nemo
en ſdm legem condemp
nat mſi eo ſe confeſſus
vel ab illis conuictus. et
pns non abſens qi m dap
hatione horis non leuiter
eſt pcedendu. Nam etia
ſdm leges crudeles diligen
inquiſitio debet pcedē ſen
tentia. Sed illi volebat
puerſe ante eſſe damp
natores qm cognitores
credebat inchodem ſi
fatim modo dmm ibm vd
ſeut patet audire q ver
bu dni eſſet tante effi
tacie q forte ſimiles fie
rent illis qui ad tenendu
eu miſſi fuerat. et ad ver
ba eius conuerſi ſut m eo
facto ad quod miſſi erat
et credentes ſicut illi cre
diderut. Et ideo volebat
pha. hoc eos induce ad au
diendu vocem ut conuer-
terent per verba eius.
ſicut etia ipe fuit conuer-
ſus. Pharisei vero īuidia
et inſcundia agitati no
recipientes de veritate p
ſuaſione. ſed magis in
chodemo contradicentes
tandem reuerſi ſut cōſus
in domu ſua. et in ſpīa
nullo pfecto negocio. vacu
fide et fraudati a malo
deſiderio ſuo. vel in domu
ſuam. id eſt in ſpīa cordis

malitia ſtarent in infidelitate
et impietatem ſua. Valde do
lentes q facere non potuerut
voluntatis ſue ꝙpoſitu. qua
cōſiliu eoꝝ per huiuſmodi
fuit diſſipatu. Hic autem
qui in templo docebat reſtimbo
habundabat prevolut in mon
tem oliueti. in cuius late
bethania erat et domus
marthe in qua hoſpitari
ſolebat. Nam dns hmc
ſibi conſuetudine fecerat
ut per diem qui iheroſoli
mis erat in diebus feſtis
in templo predicaret ſigna
et miracula oſtendāt. et
in ſero reuertebat in betha
nia ut ibi hoſpitando qui

Omnis thu ſitiat ueniat ad me et bibat. Hec dicebat ad illos qui credebant in eum. Nondum enim erat ſpiritus datus quia ihesus nondum erat glorificatus.

da mihi coſde et deſi-
no aſcende ad diem feſtu
ſolempnitatis eius. et me
tempet. ad illam ꝙparare ut
hu tempus viſitatois tue ad
uenerit ad contemplandū te
facie ad faciē meā. illuſtre
lucter pruenire. Fons aquae
uiue ſitio et deſidero ego mi
ſer gratiam tuā. venio et ſuppli
co ad te toto affectu requirēs
eam. da ergo mihi bibē. et
tam habundanter de ea perpe
ut dona gratuita et hmōi
ſuffitiat et per hanc inhabi
la me ad premia ſluaue eiſq
pficiat. ut tu videns in me o
pus miſericordie mouearis
implere gratia mihi in
futurū. Amen.

De muliere in adulterio deprehensa lxxxiij ca.

Sequenti aut̄ die ꝛ
diluculo veñt ihc
in templū in quo
ostendebat in eo ze
lus animarū · et
oēs pōlis veñt
ad eū in quo pars deuoto au
diendi et sedens docebat eos
de salute animar. Scribe vero
qui habebat notam sceleris
et pharisei qui videbant pec
atis religiosi mundentes et
mendatis ei quia stebat eū
in medio et misericordie pre
dicatore et ob hoc habē pīm
gratiam et fauore addispo
rant ei mulierē in adulterio
deprehensam · et ob hoc statim
legem lapidandi in · et statue
runt eam in medio · ut oēs de
condemnaret ad mortē tēp
tando cupientes capi aliquid
et quererēt quid de hac fa
ciendū esset ut si eam lapi
dari iuberet · quasi crude
lem et contrariū misericordie
eū iudicarent et non habentē
misericordiā quā pro pec
catis pter quā eā plus
eū diligebat · si aut dimitti
deberet quasi contrariū iu
stice et predicatori legis q
adulteram lapidari precepit
ad pēd adulteria vel mort
iudicaret · putabat deū vel
misericordem et in iudicio
do vel iniustū · De iustitia
faciendā non curabat sed
opm in sermone capere vo
lebant · Ipse aut vt ad ea
lumpniam prudenter curauit
qua et iustitia in iudicio
seruaret et a misericordia
non deficeret · Protulit
eis iustū iudicio salua mi
sericordia et sic quid ser mo
hem temperat ut et legi
non contradiceret et pietā
tem non amitteret · Non ita
statim iudicauit · sed prius
metipsum se humiliter a n
gustiare iustitie dignū sti
mabat in terra tamquā scām
Augustinus illos tales in
terra scribendos significa
ret non in celo · Dicit ad
eos · per terram corpus hu
manū ostendit · quod bo
nam vel malam actio
nem solet reddere fructus
per digitos aut qui ani
malium compositione flexi
bilis est · subtilitatis dextre
itis est exprimitur · Nos
ergo instruit ut auditis ma
lis prohimi non statim ea
temere iudicemus · sed prius
ad cōsilia cordis hu
iliter recurrat digito dextre
nos ea colligite discutiat
nos ea vbi si sine pro
sumpt̄ · nichil discretionis
iudex igit̄ qui audit ac
cusantes non debet statim
dare sententia sed discus
et ea que audit debet in
corde scribe id est discrete
inquirere et que agenda sint
videre · Digito quide dei
in terra scribebat ac si ea
diceret vos legis mihi te
stimonia asseritis · et leg

206
214

vehu narratis · quy legem
ipam non intelligunt hic
est dignus ille qui quon
dam ipam legem scripsit
in lapide ¶ Cepit eam lex
interem hinc lapidare
sed non sicut vos intelligit
hoc a talibus qualis vos
estis ¶ Quia narratores legis
legem imple rupiebant
Unde cu in temeritate pse
uerarent interroganres eu
crexit se ad eoru impor-
tunitate reprimendu et
possit eis sententiam iusti
tie dicere ¶ Cum sine peccato
est primus primus in illam
lapidem mittat ¶ Sine
peccato id est sine crimine pe
test em aliquis sine cri
mine esse · sed vnus sine pec
cato ¶ Quasi dicat Ostendat
unusquisq; tribunal mens
tis sue et inueniet se pec
catorem esse Aut ergo ista
dimittite aut simul cum
illa penam legis scripte
punimini peccatis · sed
non a peccatoribus implen-
tes quod allegatis · sed non
a legis prauatoribus pu
nitis sicis postea ream pu
nitis ¶ Terre plena ustrina
ut ustus mala punitat
non ieiunus Vbi Augustinus
Non dixit non lapidetur
ne contra legem dare vi
deretur · absit aut ut di
ceret lapidetur · Venit em
non petere quod inueniat
sed petere quere quod pe
nerat ¶ Ibet augustinus ¶ In quis
ergo mortali est nemmem
iudicare debet · quia quy aliu iudicat
de illo uel constituit quo ne
tenetur obnoxius seipm in
hoc damnat vel damnadu
ostendit ¶ Ergo antequa alqm
iudicem constituam iram vi
deam et iusta examinatione
discernam ¶ Rigor em diuine
iustitie exigit ut nemo aliu
de crimine arguat accuset tes
timon ferat iudicet si de pe
na vel de maiori reatu quem
dus est ¶ Sed nos hui rigorem
mitiis temperam · et magis qm
iusta est relaxam · Iudi de
hoc et ¶ Generam te primu
exhibe bonu et sic quere alem
simile tu Vide si adhuc ma
lus es et similibus parce · Hec
¶ Genesa ¶ Fiud aut bnis in ter
ra stipsit ad luteru misertus e
¶ Augustinus tame dicat q stipsit
illud q pore expsit et eis
respondit · scilicet quy si puo
est vir et retea ¶ Et sic ipse
secundu modu iudicialie sua
mam primo stipsit · sicdo petru
Iet ieronimus aut in quadam
epla videtur velle eu stipp
sse · terra terra absorbe vitio
sos abdentes vel sicdm am
brosiu · terra terra arrogas vel
sicdm quosdam primo se mendas
stipsit verba hec tra · tra tra ·
mea est equitas mea est iudi
cia mea est iudicare ultio vel
illam ¶ Secudo vero se mendas
stipsit · tra terra accusat mea

· nō ·

autem est iudicau[m] vel sdm glo
sam scribebat petrā cozo ut eos
ostenderet meptos ad hmg
sentecie executione que illi
legentes pre verecudia exore
nūt Et erat illa stupid tante
puritus q quilibet eoz cog
noscebat in ea petra sua non
scribebat per singula · sed po
nut sine' t'mtute dumta q
in aliqua figura ab eo pdic
tu quilibet eoz vidēt sua
pria petra et non alia Et tm
Fe meliias scribebat cade de
vno in terra Et nias dicē Ec
ista est petra tua et vos stul'
tos patres Eadem demtio
melioratus stupsit ut ostendēt
maiorem sentencie sue firm
tatem · et eos sua disone in
dignos esse vnde cū eos
zelo ustrie pcussisset non e
dignatus eos attende' · sed ob
tutu ab eis auertit in quo do
cet nos sicut prius sicut prius
ante corruptione alterius uta
et post · nos ipos humiliter
inuestigare · ne idem uel aliqd
simile in nobis sit inclina
but se et ver vultu alio ver
tit benignus dns eia pro e
mulis et aduersarijs suis qua
s dissimulas · ut a stultitia sua
declinarent · et ut cognoscere
cudie consulet · liberā exoem
di faculdē eis daret · quos
ecclus exercitos grīa plura
mirogatus pudebat Et
cū eos instruere in facie ma
gis erubescere exore · fac s
mle ac confusos condole

et in facie nolle respicere
hic instrum eo opi ac
tione qualit in iudicandis
peccatis defectibz fidelis
huius debeat se habē ad
quod sciendū q primo debet
homo ante oculos cordis
petā et defectus proximos sin
gere ut sit semp' iudicet
et tue dignior sit alios iu
dicare vbi cadit quesdā
tm peccator posse iudicare et
re phendē alios Ad quod
dicendū q iudicatus aut est
irrentus solū corporibus pcis
et lenibus et tue ad com
prendū non reddit' idig
nus aut eodem pcto vel
maiori de quo corripit a
liū · et tue licet petm cor
ripiendo est manifestū aut
occultū Et manifestū tue
non pt corripe pt' pro
pm scandalū Si occultū
aut permittet et tu potest
cu humilitate corripe alios
ut et ipi de suis pcis pe
tant aut non permittet et
tue nullo modo dignus e
alios reprehende quia talis
correctio non prodit ex ca
ritate vel ex vera detesta
tione · quia alias prius de
testaretur in se q̄m in alio
nec homo debet plus di
ligere proximū q̄m semp̄ ip
mo in hoc casu in quo pr
aliud iudicat · semp̄ con
dempnat Sed hec aut
ppositū defectuū consi
deratione conatur' humiliari
et hec humilitas docetur in

207
218

mclinatione dm deo sum
vsq ad terra / Debeo debet
ch̄a homo amreq̄d aliud
corripiat nr̄a sūma distre
cond disquisit̄ duo / p̄mo
p̄sone dispōnone. an stilu
let si sit dispositus. ut eo
hoc intendentur aut non
/ scdo facti qualitate et su
bstancia an stiluet factu
quod reprehendit in alio si
scirdu sit malu. et nr̄ de
bet corripe. aut ad vtrū
liber ut stiliget bene facti
possit et male / nr̄ e in me
liore parte mitprandu.
Ideo debet disquisit̄ ppa
mentionē / an stiluet eo
cantate mouear ad talem
correptionē / uel eo p̄na
ostentioe uel eo passioe
vel sustinoe. de talibo iudi
cijs temeariis dicit alibi
nolite iudicare ut no iudi
cem. Et illi discessert omes
vnus post aliud. quia omes
peccatores se esse sciebat. quod
et ipo abcessu de se confess
sus est meretricēs a semoribus
qua grauioribus implicari
erat pcis et crimibus / tm
qua melius cognoscebat
equitate sententie placere.
et remanserunt eo astante
et remansit thc solus stilu
et ab illis calūpniato
ribus. qua discipli et mul
titudo ppli manserunt in eo
et mulier stans in medio
Scriptū est duo stiluet ihesus
miserēdia. et mulier in
pena et merito remansit

miserordia ad misera qua
miserie necessaria est miseri
cordia / Posito ergo timore iu
stitie. consequit̄ opus ipm tem
pat dulcore miserordie / Ha
confutatis calūpniatoibus. erigēs
se iterū thc dixit q̄libet vr
sui qui te accusabat / Quasi di
ceret / Quis venerat ad q̄rend
iustitia fugata sui iudicio iusti
cie / Ille aut qui adiuxanos repu
lerat integra iustitie lenas in
illa oculos manuetudinis mise
rogauit eam dicēs / Nemo te con
dempnauit / Que respondit / Ne
mo dne / am enī vere confessa est. et
q̄libet eor se simulet mqui
nato sciebat sciebat / Unde au
gustin⁹ / Deo enī libeamur do
nemus peccatrice qua non
erat qui iuste mitteret lapidem
/ Quomodo lapidaret quis se la
pidandu cognosceret. hec augustin⁹
Et qua mulier cetera potest
timē. ne ipe qui sine peccato
est eam plumbet. et timens ei
dicere / nemo quippe me con
dempnauit. tu aut qui sine
peccato es vis potes. qua tibi
soli peccauī ideo subdit̄ cepi ab
soluto / Audiuim⁹ ergo supra do
cem iustitie. audiamus nūc vocē
miserordie / Iam dixit ei thc
Nec ego te condempnabo a q̄
forte te dampnari timuisti. q̄
in me peccm̄ non inuenisti. nec
mmd qua vem peccatores sal
uare non condempnat / Nolī
timē. sed secura sis crede tan
tummodo meis consilijs / Non
abicio peccatores. sustipio pen

tenes Quasi dicat Ille dimise
rit te mdampnatu ppt pria
sua et ego absolui[t] do miseri
cordia mea Vade absoluta
a culpa et a pena et iam a
pluis noli ide non velis per
cate hoc est noy sit tibi volu
tas peccandi Quid ergo
peccatu est Voluntas perca
di facta secuda de preterito ca
ue de futuro delcu quod
comisisti obserua quod pre
cepi ille Cuenias quod phi
bui Ego et dns dampnauit
sed peccatu non hominem sal
uando eu natura dampna
uit culpam Ruy ergo amat
m dno mansuetudine time
ant et veritate etenu dulcis
et rectus est dns Erectus
uiaq; dedit sententia iustice
m delinquentes et uere electo
sententia misericordie cu ea
lapsatam hoc ptinuit facere
diuine est potentie et equi
tatis ppriu est deo punire
subuert et parce et equi iusti
est seruare misericordia si
cut iustitia Potuit iuste et
pacie pie Et sicut primo pe
culu iudicio iustice salua
misericordia sic sto destruit
iudicio misericordie salua
iustitia subuertit ut misericors
pena preterita dimittet et ut
iustus ne amplius peccaret
interdicet Nam pmissa vie
dns misericordia et veritas
Hic ergo liberata est misera
iubente misericordia lucet
aute deus sit iustus sicut et
misericors tame dicitur ei
ppriu esse potius misere

qm iustu esse qua mchil
requirit ad complendu
opus misericordie mp vo
luitas eius ny sed ad com
plendu opus illustre re
quirimur etiam aliquid ex
parte hois scilicet deuote
tua meritoria Inde Anael
mus Destruat iam mul
memorie mulier illa ny
adulterio deprensa et ihc
rogatus sententiam quid
egerit quid docuit terre
dare In terram oculos re
cit ne forte accusata re
primes minus confundet
Cum eny scribes ny terra
terrenos ebs non celestes
pdidisset quy sme peccato
inquit est vltro primo
ny illam lapidem mittat
Si mira et ineffabilis pi
bonitas Quid condemp
nare iuste potuit aduer
te qm pie et q̄ caute libe
rauit Cui em omnes sen
tentia terruisset et obpu
lisset de templo primaq;
vllare qm̄ prosq; oculos ny
illam leuauerit q̄ dulci
et suadu voce sententia
absolutionis cuius ptulerit
Plura q̄ suspirauerit q̄ la
tius fuerit cui dicit
Nemo te condempnauit
mulier et cetera Scilicet
ut ita dicam hec adultera
mulier que deprensa ab
soluta sectura efficit de fu
turis Ihesu bone te dirige
nec ego te condempnabo
quis condempnabit Deus
est quy iustificat quis est

ordinate Audiat
de ratio pro tua
ne amplius noli
hec incelum Et si
hoc opus mulierem
absoluendo et ne
dum peccatu mi di
cens aliud mu
lier aliud mu
a penitentia seu pe
ne hoc factu dixi no
ad confessu
ex consequentiam
exemplo dni aliquis
confessus et pene in
ne absoluat
excellentia
habeat et potuit
sacramento Annulla
homo potest primo
prelatos ny solo
mittit imponi primam
ordinate peccatus
quia non habent
potestate remittendi
ante data deps illu mu
ratio contritione da
spirat ad delenone
culpe et pene et illa
cognoscit non
laicus sacerdos pp
monet cor ner in
modo cordie
adultera cui
nam recipit qualibz
a diabolo corrup
culpa per mu
dum in adulterio de
significat quia
deo per fide
Sed postea pe
tum diabolo

208
219

qui condempnet. Iudicat⁹ tamen de cetero vade tua vade et iam amplius noli peccare hec ancelm⁹. Et ꝙ⁹ ihūs dns ihesus mulierem a culpa absoluendo et ne amplius peccaret mit dicendo nullam alia mulier fecerat ei penitentia seu penam. Ex hoc factu dñi no est trahendu ad consequelam et m consuetudinem ut exemplo dñi aliquis absq confessione et pene iniunctione quemq absoluat qua dñs excellentia sacramentis habent et potuit conferre effectu sacramenti sine sacramento. Ideo nulli puri⁹ homo potest. Imo debent sacerdotes in foro penitentiali imponere penam sibi conditione peccatis et pene. qua non habent talem potestate remittendi potest. Et ita dñs illi mulieri tantu contritione dare ꝙ⁹ sufficeret ad delentione totius culpe et pene et illa contritione cognoscit. non sic aute alius sacerdos ꝓ ipsu nec monet cor. nec iudicet. Simile modo cotidie dns recipit adulteras cu per gratia recipit qualibz anima a diabolo corrupta per culpa ꝑ mortale per mulierem cum in adulterio deprehensa significat⁹ quelibet ꝑsona dñs per fide desponsata. sed postea per mortale peccat cu diabolo adulterata. Pharisees vero et pharisei significant⁹ demones. qui dicendu⁹ fuit sibi. quia peccata mea remittent mendicitate tamquam firmitate ficta. et pharisei id est dicunt recte dicit⁹. qua a deo et sanctoꝝ conspectu separatus hm mulierē ad iudicium ad diuinū. qua damnatione homo soluente quemq est ꝙ⁹ dns non vult mortē peccatoris sed ut magis conuertatur et viuat. ideo ei dicit vade et noli amplius peccare ꝙ⁹ sibi sufficiat vera penitentia de preteritis et cautela contra futuru diuinū pro futuris oratio.

Hasti clemens qui deprehensam in adulterio clementer ab accusatoribz liberasti et a te in condemnatione in patre misericorditer dimisisti. fac et a te alia mea adulteratiua que toties a te vero sponso recessi quoties suggestionibus aduersantis inimici consensi. actu saltē conscientia accusante opera et actio gratia. non intres dominū iudicio cū ea. ne memmet inquitatu eius antiquarū libera ab accusatoribz pectatricem et ream. et dimitte in patre sibi constitam a tuo tribunali iudicio absoluta. ꝙ⁹ tibi gratius est misereri semper et parcere. et non est numerus tue misericordie. ~~Amen~~

De ꝙbusdā verbis dñi pro quibz voluerūt eū Iudei lapidare. Octuagesimi quarti capitulum. Et sequitur. Iuxta

Qua vero sdm alch
wynd ihesus mu
lieren absoluit
a ẽmme ne alq
dubitaret ay ille
quem videbant
vere hominem posse[nt] pra
dmitte· dignatus ipe aper
cuis diuinitatis sue potena
demonstrare vide dicitur
Iterum ego locutus ẽ eis ihe
dicens· Ego su lux mudi sti
luet tocus· non ptenebrabit
genus vnus· et ideo attedes
ad eid per fidem et deuotio
nem ab eo illuminatur ad salu
tem· ab eo vero recedes obte
nebrat[ur] ad ichemnd· Cristus
sdm vtraq natura dicit· lux
qua sdm diuinitate illuminat
intus aiam et sdm humanita
tem informat exterius vita
et hoc triplicit[er] stituit mudu
lis pdicationibus et exemplis
et primu est potentie· sdm po
tentie sapiene· tertiu bonita
tis· Ipe quippe est lux que il
luminat omnem hominem ven
entem in hunc mundu· et ipe
primus salue omes illuminat
et est solus lux per essentia
quia sub ipa omis natura de
finat· Cetu pticipatione aly ab
hac luce illuminati dicuntur
lux· sed non per essentia ut
ipe· quia ipe est verbu a pa
tre pgrediens sicut lux a luce
vnde sdm augustinu lux
mundi a pre egrediens nube car
nis tegitur et sic contemperata /
tolerabilia hominb efficitur· ut
per hominem veniant ad diu
nitate illa ego lux illum
nante illuminamur modo col
lucio fidei· qui de adam ori
nati sumꝰ et sequimur tam
verbis qm exemplis obe
diendo ut exclusis igno
rantie nel pene tenebris
in futuro manifesta visa
deitatis illuminemur· Qui
subiugat· Cui sequit[ur] me
stabulet credendo amando
et imitando· non ambulat
in tenebris stabulet ignoran
tie· quia ego sum veritas·
nec dulpe· quia ego sum vita
et per consequens non vem
et hic tenebris gehenne·
quia ego sum vita· fructus
aut huius lucis subdit[ur] sed
habebit lumen vite· nunc et
in futuro· quia habebit vi
dei sapientia qui est lume
indeficiens et incommutabi
le hic per fide et ibi per
speciem· Unde hoc q dicit q
sequit[ur] me primet ad me
ritu· q verbi dicit· habebit
lumen vite quod primet ad
premiu· Ubi augustinꝰ
Ego si patrem mei qm dns
breuiter ait· ego su lux
mundi· qui sequitur me no
ambulat in tenebris· sed
habebit lumen vite· quibus
verbis aliud e quod ipse
aliud quod promisit· facta
quod iussit ne impidenti
fronte despiciꝰ quod prmi
sit· ne dicat nobis in iudi
cio suo· fecisti ego quod iussi
ut speraꝝ quod promisisti
igitur iussisti dne deus mi
Quod tibi ut sequens me

209
220

Eap modo fuerant scripturam
dnm̄ soluamus compleat̄ est quod
bus impedim̄ Sequamur
dnm̄ leone mundi ne ambu
le mus in tenebris Crebre
meditande sūt nob̄ mone ne
oculos Et oculos ut ne
[illegible] Inde
dicerent linon albus et mos u
si iustus at̄ mustus hec aug̃
de superscripta ut ostius
germane in fide promissi dant
bonum Iter Via e veredi
tus intrat̄ erit ire cum si non
ierit in ea amplius manē
[illegible] Inuenabit enim huius
vite plenū doloris et confusi
onis horrorē ferre nec ter
re mēbra [illegible]
lende possibilia iam m
ortis ad ēt̄ tamen passio
nis indebit̄ iniustus debitat
est Cum et altaneus filii
ter in terra filium hominis
id est filiū hominis sūm
truus carnem detrahit pati
et creatura mentis in quo
sint excessus et defectus
in actu Quod et eval
uauit est a deo pietate tunc
restrictus subiit aliquis ex
nobis per fidem quod ego
si fuerit possedit Ego su
sub carne dulci abstinentie
vita gerit quotidie de cru
ce passionis sue cogitemus
quid esset et redemptore meū
[illegible] ēt per quē debeat
fructus ad fidem quia per
fidem passione Vnde quia
Differo confessionem bra
ut impleam passione mea
per quotidiana mortificare
mus donec quis posset fuerat
redemptus Quidam hoc mss ut

ne mo desperaret in quocumq;
statu mala sibi construeret qui vi
debat esse donari Jeremie dicit aug
audiuit dnm̄ hec aug Nobis
modis nos defendimus deū et
pro humanitatis filiorū malis co
fitationibus. malis verbis et ma
lis spiritus Ad ipm vero confiteamur
confitemur et satisfaciam⁹ tue
pro ea altissimo in deū pro sup
dicta diligendo et per confe
quens cognoscimus pro supe
dicta penitendo Ad ipm ergo qui
cognoscit deū et alia ex tribo
modis predictis. scilicet cordis
contritione cōi malas locutiones
confessionē satisfactione cōi malas
operationes Hinc quibusdam
videor me in se redemptio hec
hec Christus manssuetus in semine
meo. Desperatione accessus ut
pro fiducia fide ne ne debuis
cepit esse. Sed ipse mone a doc
trina et dissipatione mea non
recedendo nullius q; temptationibus
cedendi tue vere discipule mei
quia hoc docet quia aliquis
cum frater erubescat et isti de
discipuli mei non erant. et vos
confessionis veritatem. que mo
do cum me terra loquentur vo
bis. et latet pos vel veritatem
doctrine qua ego docco et fides
quam modo credunt et retinet
cognita liberabit pos id est li
beros faciet. quia in primi libe
rati a seruitute culpe et dat
libertate gratie et tue pere
libertas precedat. et in futuro
liberabit a seruitute impassi
et dabit libertate gloie et
tue vere libertas perficiet. Reprom
dei ut eam non credentes et ver
tendo Diebat se esse semen Abra
he et nemini umquam seruisse

quasi liberi essent et libertatem
non indicerent. Et manifeste
patet dictum eo. falsum esse q
primo in egypto fuerint in misc
ria seruitute et iterum in babilo
ne. In terra enim sua seruierunt
regi assirioru et nationibus
alijs. et iterum romanis soluentes
tributa eis. Deinde autem q possit
esse seruitus defectione ppter hoc
dicit. Amen dico vobis. q omnis
qui facit peccatum seruus est
Unde et dominus dicebat. Si
filius vos liberauerit tunc
liberi eritis. Et ideo qui
diabolo sequitur voluntate seruus
est. et si sit liber. Et ut dicit
Augustinus. Si seruus est
peccati. Et ideo ait. Seruus non
manet in domo in eternum. Filius
autem manet in eternum. Si ergo
filius vos liberauerit tunc
liberi eritis. Et ideo subdit.
Scio quia filii abrahe estis. Sed
quia seruitus duplex est. Vna
scilicet que est cum culpa. Alia
que est sine culpa. Et prima
quidem est mala. Secunda autem
non est mala. Et ideo dicit. Scio

ostendit petrū huic sequitur
dicit ¶ Petrus erit filius
culpe non manet in domo
dei in eterna mansione. Aliter
modo ad tempus mutatur
est de numero fidelium. quia
modo fit adoptivus malus ex
bonus. Aliter in futuro abiicia
separabunt a regno. sicut ihc
dic. filius autē dei naturalis.
scilicet manet mansionē. filius
filius est sine peccato et ideo ha
bet potestatem liberandi alios
a peccato. faciendo eos filios
dei per gratiam adoptionis
ut eam maneat in domo lib
tatis. ¶ Hoc est quod concludit
dicit ¶ Si ergo filius vos
vere liberi estis et potestis in do
mo libertatis vos liberamini
a seruitute culpe. vere liberi
eritis. non a barbaris sed a
diabolo. non a corporis cap
tiuitate. sed ab anime mi
seria. ut petrus non dominetur
in vobis quia in hac consistit
vera libertas. Unde dicit ter
cio ¶ Sine consequenti de
fendit eam inter actus pu
ros liber est. Unde et homo
liber est qui habet liberam
constantiam. ¶ Patet ergo q̄ mu
dialis libertas de qua gloria
bant non est vera libertas
nec carnis nobilitas vera
nobilitas. ¶ Ad hoc bene pu
multi qui de carnali liber
tate et nobilitate gloriant ex
tolli non verecundantes de ge
nitura peccati. ¶ Dicit autem
Qui ex amore peccat non
est langueris nature nec ex
ignorancia leue. sed totus est

¶ Alia exemplum scripta mis
mitatur. alia impetrare. alia ma
lum infirmitatis et impetrata
contraria sui. Patrem et sapie
malum contrarium est bon
tati. Deinde ostendit eos non
esse filios abrahe de quo glo
riabant. sed potius degeneres
quia cum operibus fidei no mi
tantur. Vera enim filiatio declara
tur per imitatione patris
condicionis. quia imitatio prius
est signum vere filiationis. Iudei
aiunt non imitabant facta abra
he. quia querebat eum interfice
quod abraham non fecit. Ex
quo saluator concludit. q̄ ergo
vere filii non erant quamuis ab
eo carnaliter descenderent. Non
erant filii abrahe tali modo
carne. sed non opere et fidei
imitatione. ¶ Ideo quidem illoz
eo tpe erat. sed vita non erat
¶ Ex hoc patet q̄ frustra quis
se iactat. qui sicut habitu est
filius magistri vel benedicti
seu alterius sancti nisi opera
probus sicut sua possibilitatem
studeat imitari. Videntes aute
iudei q̄ ex operibus filiationē
acquirebat. ideo dixerunt se filios
dei. cuius legem et ceremonias
seruabant. non sicut alii ydolatre
dicit. Unde dicit ei Non sumus
dei cultores ex fornicatione spi
licet spiritualis generationis que for
matur. cum multis dis nati
non simus. ydola colentes sicut
ipse. sed in fide vnius dei. ¶ In
carnationem eius vocant ydola
triam sicut et si sequenter nota
tur. in sacra scriptura. q̄ ani
se patiendo a deo per cam vnio
plurem spiritualem habemus deū

quem colimus. p̄ncm̄ relabent
plenā ueritate deos sicut ꝑ ore loq̄.
Sed hanc pater mendacem fallacia
tor excludit et deū non esse qui
patrem ostendit. ꝑncm̄ dicunt
hec eoꝝ ore. Quis filius sit
set ipm deum ab eo ignorāt
nam Dilecto et notum hoc
est semen filiorum dei. eoꝝ
diabolum que ab hmo predixit ma
nica est dilectio m̄ Ille a quo
predixit. Deinde ostendit quis
sint filii et dicit hos de patre
diabolo esse. non creatore sed i
mitatore. quia desidia patris
sui sibi set diabolo uoluit ꝓfici
et hmoꝝ ꝑntem eande desidiam ꝑ
hat consequent̄ cordinones di
abolo adplicat et postea ad ip
os applicans. Nam autem eo
brionem diabolo primo tangit
dicens. Ille homicida erat ab
initio mundi et condit hoies
hmos homes malos suasorib⁹
horridendo. et eis mor-talitate
auferendo. Homo enim ꝑ peccu
lum in eternā reputat̄ per animā
et ideo magis grīe est homi
da. quā diam per-petrin mor-ta
le occidere. Ille qui occidit eo
pus per quod homo cū brutis
tollent. Vbi aug⁹ Noli ergo
te putare non esse homicidam
qm fratri tuo male ꝑsuades.
Qui fratri tuo male ꝑsuadet. oc-
cidis et ut scias et occidis.
audi ꝑsalmū. filii hominū
dentes eoꝝ arma et sagitte et
lingua eoꝝ machera acuta.
Alia condicio diaboli tangit. cui
cum subdit. et in ueritate ꝑsti
et iustitie non stetit. id est in de
bita obedientia ad deū qm no
est veritas in eo. ut cū dicit
Vere mendacium confirmatur-

dentati prie a qua veritate
deficiunt diabolo per-persu
sibile et deceptori hmā
generi matrice que cum
uit deo subiacere. cui nunc
nec stetit in veritate hois
et loquele. qm mendax est
et pater ei est mendacii. ei
sibi et mentiri sicut deus
pater est veritatis. Ante ꝑ
hoīem erat mendacium ab eo
et per ipm est factum ut se
cundus hmo mendax. Ille
quidem dicit mendax non
tamen pater mendacii qui
mendacium ab alio nec tu
reperit. sed mendax est et
pater mendacii qui non so
lum reperit illud sed et fa
cit. et ꝓpter hoc diabolus
dicitur pater mendacii. qm
primo mendacium ad mouen
dientes pulicem nequissi mo
riem. Hanc ergo ipietatem
hanc nephariam hereditatem
filiis suis diabolus dehāt
ut mentiant et prem sue
diabolice mentiendo frequē
tium em mentiunt a diabo
lo accipiunt et cū mittunt
intendit mendacem illud
verbum ꝓ quo dicentis est su
a propria veritas et uita. sua. se
cedendo a veritate recedit
a uia et uita. Valet ergo
tamen illecebrum in religio
ne prima merito sunt haben
di. sua a deo patre dege
neres facti per filium dia
boli. qui ꝑ angelus fuit homi
cida. et diabolus fuit et
stit. et ꝑ plenius est eis mul
dus. et prima omnes talen
racterem patris sui dia

bolū in fronte gestarent. ut
cognoscant nē alīs per exē
plendaria deprehendant. ¶ ad
huc aliqui habent frontem
mētricis et parū erubescut
de mendaciis. ¶ Et quid ter
ram occupant taleꝫ pesti
fer seductores errantes
et in errorem mittentes ac
a patre suo. qui vniuersū
orbem seduxit inuitatos
quendam exēplo in loquela
et mendacia fingendo.
¶ Pretate diaboli assumit
male vuendo. Vnde dicit
Augustinꝰ. q diabolus no
speciale nomen est sed co
mune. et in quocunq; opa
diabolū fuerint mendacia
diabolus est appellandus
operis eius nomē est. non
nature. ¶ Erubescite ergo o dep
ane. et maxime tu religio
se de hoc nomine. et abo
mendacio abstine. q in quo
libet opiamꝰ debet esse ve
ritas tanta q in iudicio
et simplicem narratione
nulla sit differentia. ¶ Et q
solent mortales antequa
subeant iudicium passionis
expetē iudicium dolumach
omē. ideo dns noster stet
iudex in mortem sua con
demnasse iudicium et anima
lios ab eis exspectet. ad os
tendenda suam nocentia
et iudicem malorū et ad
comitendam expectatiōe eoꝝ
iudiciaria mutatione. ¶ Qua
uis enī vltro morte pati
voluerit spe tamē sua in
nocentia omnibus manifesta

Vnde dicit
esse voluit. ¶ Quis eo vobis gra
diubus palam deus et mādu
la fera. deguet et resplendē po
test me de pcto. ¶ Quasi dicat
Vos vultis me mēdacē ostēn
dere peccatū quo meruerī mi
morte. quod si non potuerit ma
nifestū erit q me immocentē. cre
ditis. ¶ Secundū greg. ¶ Pensa
da est mansuetudo dei. qui ne
neratē pcti relaxat. et non de
dignat. eo ratione ostende
se pctoꝝ em non esse. qui ecia
ex virtute diuinitatis potuit
pctoꝝ iustificare. ¶ Et ideo cum
non possitis me de pcto arguere
si ide. et veritatem dico vobis
quare vos non creditis mihi
et in me. eo quo non sit pcti
sicut ceteri. et subdit causam
dicens. ¶ Qui est ex deo verba
tua. sed fide. non ore. sed amo
re. et per conformitatē volun
tatis. verba dei audit et hoc
aure cordis non solū corpis
audit ea libenē. et amat. q
quilibet libenter audit de
terra ad quā affectū habet. q
sibi quasi connaturales est. Ille
ergo qui veraciter in deū credit
ac veraciter deū timet et diligit
dei verba libenē audit. ¶ Qui
vero non habet fidem nec dei
timorem. nec amorem. sicut
iudei erant. verba dei audire
non potest. In hys verbis dns
manifestissime constans sua pba
tionē. vtrū ex deo sit an non
Qui enī verba dei celestem
patriā desiderāt. carnis deside
ria et mundi gloriam contemnē

et alienā non appetē et ppria
laugui et alia hmōd libentius
libentius audit et libentius ope
complet nullo modo se eo deo
esse dubuet ¶ Ruy vero vectos
et durus verba dei audire co
tempnit vel si hēr aure corpis
audiēt et tamen nullo studio
vel labore in opus mittē cōma
tus fuerit pferre se eo deo no
esse ostendit ¶ tales erat ista
iudeis concludēdo a dno hic
dicē Propterea vos non auditis
id e nō recipitis verba dei eo
ore meo et mihi non creditis
qz eo deo non estis ppt̄ primū
quod a deo non est sed a dia
bolo suggerit̄ et d malā volu
tate pficit̄ et qua non estis
eo deo non habentes fidem et
amorem ¶ sequit̄ qz estis ex dia
bolo non per creationē sed
per imitationē Unde augustin⁹
¶ cum dicit eo deo non estis
nobis attendē natura sed vitu
eo deo quidem sue sitis natu
ram ¶ sed eo deo non sue vito
et prava affectione ¶ Est aute
sitis ¶ tertium implen grādi
male affectoīs Nam sue non
nulli qui precepta dei et aue
corpis id est exteriori auditu
percipē dignant̄ quida vero
percipiūt sed nullo mentis de
siderio complectunt̄ non habe
tes voluntate implendi que
audiūt ¶ quidam aut libenter
audiendo compugnitur sed post
lacrimas tribulationibus pres
sis aut deliciis allecti ad nichilū
reuertunt̄ ¶ In effecto verba dei
non audiūt quia exterius
in opere contempnūt Iuxta

ergo omnes sunt filii dei pa-
natura illi ty eo diabolo
per vitiū sue qui veritatē dei
non diligūt ¶ Ruy vero eo
deo genitoris adoptione
renati sue audiūt verba
dei et custodiūt Diu terra
est sub tecto et non complu
tā ¶ latet quos fructus fe-
re sit aperta ¶ sed si est sub ae
re nuda et tempiata pa
tet quis fructus venat eo
ca ¶ gratia si diuinus se-
mo sit tibi gratus et qua
si sacrificat aures time ne
sit ppositus cum iudeis qui
hmōdi verbi complent
et ipsi spinas et tribulos
exsecrant̄ quo patuit
qz terra maledicto gemma
erat qua ignis denasare
debuit ¶ et qua iudei eo
iuctu sue non esse filii Abra
he vel dei sed diaboli idco
nescientes contradicē ve-
ritis contradicunt̄ iustis et
migrant̄ cōmuia qz resiste
non possunt eo veritate
aliqua ¶ Quidā em homi
qui nescit rōnabiliter res
pondē est ad cōmuia se co
hercē ¶ et idco iudei non ha
bentes quid rationabiliter
pro responderēt ad cōmu
nia se conuertunt̄ Unde con
tradictores diuine famā
piratam esse et demonium
habē ¶ licet em propius esset
genē iudeus et non fama
piratus ¶ tn vocat eū fa
maritanū eo causis plu
ribus ¶ Samaritanus em qui

212 223

erant genales iudeis infesti
et odibiles erant eo q̃ ter-
ram eoꝝ possidebant.
Ideo vulgariꝫ erat apd
iudeos ip̃m homines malos
et eis odibiles erant si iude
essent vocabant samari-
tanos. Aliꝰ aut erat ordo
ꝑdm opinionē eoꝝ que
tenebant aliquē eos ꝓpter
odium ideo vocabat eum
samaritanū et quasi adu
sarium. vel quia samaritanam
ꝑtem legem seruabat et p
tem non seruabat videns
ꝑs iudei legem m̃ aliquo
legem seruatem. et m̃ ali
quo dissoluentem. vocabat
eū samaritanū. quasi a
lege diuina abeūd. vel
a samaritanis eū quibus
dñs sanus erat eū samari
tanum quasi peccatorem
vocabant. quia peccatores
illos reputabat. nec eis
conti volebat. Dicebat
eciam eum demonium ha
bē. inter mirabilia q̃ fa
ciebat que magicis ar-
tibus imputabat. vel qua
cogitationes et secreta eoꝝ
reuelabat et freqũ dice
bat. quod demon actu
bucbat. cui tamē quedam
occulta sunt abstondita.
vel quod aliqn̄ quedam
alia et subtilia loquebat
que non intelligebant et
debat q̃ quasi demonio
plenus loqueret. et eū
arreptum reputabant.
Dominus aut dic seruet
vbiq; ad pascere et man
suetudinis exemplū nos ꝑ
hoc. quia mansuete nul
lam detrimat detrectu iu
ria non irascit. neq; contra
contra reddit. et ut dicat pe
trus. cū maledicer̄ non ma
ledicebat. Et attende q̃ licet
dns iudeos sepe docendo uel
corrigendo diure et aspere re
ꝑhendeat tamen dura verba
vel facta inferentibus magna
vel hic vel alibi dure vel as
pere respondit. eruditis nos
tram correctionē que ad deum
ꝑtinent. indicatē que vere
ad nos despicē. Inde cū m
veritate eis respondē. possē
vos demonium habetis. m̃ no
luit sed malui quod m̃ eis esse
cognouit patienter tacuit. nm
turbulentum nobis patientia osten
dens. ut quoties a ꝓximis
iniurias patiamur. ebrii erga
vera mala patiē. taceamus
ne forte talis correptio non
ex dilectio sed ex odio ma
ta videat. In hac ergo sētia
greg̃m superbia inā confun
ditur que si exagitata uel
leuiter fuit atrociores iniu
rias reddit q̃ asperat.
facit mala que potest et im
patiur facē que non potest.
Duo quippe ei illata fuerūt
vnū negauit et aliud tace
do consensit. Iactat quod re
cognouit. et patiē repulit
quod dem̃ fallacē audiuit.
Demonium se non habē respon
dit. se tamē samaritanū ex
non negauit. Iniuria enī sa
maritanus mēptū custos.

et ipe pap̃ue auctor noster est
non em dormitat qui custo
dit israhel ideo se samaritā
nū esse non negabat ¶ Rega
iut autem demonium se habe'
diabolus em honorē dei re
fert · qui ergo honore dei q
rit alienus a diabolo est ·
et ideo opus qui honorificat
patrem suū querit deū de
monium non habet ¶ unde aut
¶ Quod honorifico deū patre
meū declarando cuius virtu
tem in miraculis · et omna
et attribuendo pro eius hono
re vos me mihonorastis per
falsa obprobria et quod mi
hi tuti diuine attribui debet
demonium ascribendo ¶ immo
in hoc q mihonorastis me
mihonorastis et patre meū
qui em non honorificat filiū
non honorificat patrē qui
misit illū ¶ Item habes demo
nium qui est rex sup omnes
filios superbie · superbus est et
se extollit querendo gloriam
suā · ego aut non sic non
em quero gloriam meā sicut
simulatores qui se ostendut
et querunt videri quod non
sūt ¶ Et vere non querunt qui
semetipm exornamunt · for
mam seruū assumpsit non q
sibi in isto mundo gloriā
nec illam magnificentiā
venit em ut doceret omnem
mundi gloriam contemnēdā
¶ In quantū homo est loquens
dicit ego gloriā meā non
quero · solus em deus est qui
potest gloriā suā querē absq;
culpa et pcto alius autē no
mine in deo ¶ Sed est q que
rit veram et debitā glo
riam meam et iudicat sic
licet iudicio distinctionis id
est a gloria vana humana et se
cundū seculū distinguat
et separet · scitote patrem
meū qui me et glorificat
tes me remunerat · et vos
et omnes qui me non glo
rificat damnat ¶ Cum
itaq; filius dei multa sig
na faceret et virtutes mi
tas ostendēt gloriā suā
non quesiuit · ut nos ei
exemplo instructi disci
mus de bono quod agimus
non gloriari ¶ Et cū a pīe
omne iudicium sibi datum
esset illatas iniurias pas
sionis reticuit · ut no
bis minuaret quātū nos
esse patientes debem⁹ · de
christi non dubit et ipe qui
iudicat ¶ Ecce ego cotu
melia meditemur in ope
rocem dñi illam ego non
quero gloriā meam · est
qui querat et iudicet et
quia sedm ¶ Hieron cū ma
ligni puer-straq; crescit no
sium predicatio frangi no
debet · sed sciat augeri ido
deus post ¶ habē demonium
deus est · edificatio sue be
nefica largius impendit
in quo ostendit magna
ppi benignitas quia illis
a quibus tantu recepera
contrariū non negauit sue
doctrine beneficium ¶ Vide

diat ℟ Amen amen dico vobis ℣ Si quis sermonem meum seruauerit non solu fide sed etiã vita et ope mortem non videbit id est non experietur mortem hoc est eternã mortis annum et triduanam. sed vitam habebit eternã Deinde eo ipsis verbis dum volentes ostendere eum habere demonstrauit quod ait Abraha mortuus est et ppheta. sed fundabant ratione sua sup falsum scilicet q̃ xps dixisset de morte temporali quã ipse intellexerat de morte eterna ℣ Post pauca subiungit ℟ Ego scilicet solus sine patre glorificato me apud scilicet manentem et que ego gloriam meam preter legem diuine veritatis. ut vos mihi imponitis gloria mea qua dicitis mea nichil est et falsa q̃ falsum est non erit et nichil gloria mundi nichil e. quia est fumus transiens et vanus tumultus et ad nichil tulpe et ad infernum deducens ℟ Sed gloria mea est a deo patre a quo nullus falsus potest esse. est enim pater meus substantialis qui glorificat me voce et per manifestos operationes et postea glorificabit. per resurrectionis et ascensionis gloriam quem vos dicitis q̃ deus ni est per opera mira

cione sed hoc est falsum quod ipse dicens. et non cognouistis eum scilicet per fidem formatam. in qua consistit dei filiatio p adoptionem ℣ et q dixerat nudum se maiorem esse patre meo abraham reputabat dum eo minorem. ideo ostendit se esse maiorem. q̃m abraham. quia abraham ab eo tanquã a maiore bonum redemptionis expectabat sibi promissum. ℣ unde dicat sibi abraha pater vr sedens cum ne de q gloriam. credens exultauit in spu. speraudo ut videret die mei intelligendo et cognoscendo tantum misterium q̃ desiderauit cognoscere tempus adiectus xpi. quod e videre xpm in spiritu. et vidit in figuris ℟ fide diem eternitatis et diem future temporis mee. natiuitatis xpi in si qua tnu angelorum sibi apparentium cognouit tantum misterium et q̃ dictum est ei in semine tuo benedicentur omnes gentes terre et in oblatione ysaac in loco. quem ideo dictus est dns videt. quia dns fecit abrahaam videre occultum xpi misterium et gauisus est propter beneficium a me et a maiore sibi promisso ineffabili namq; gaudio exultare potuit q̃m et verbum apud patrem manens et idem aliqn in carne venturum no de patris gremio necessarium recessum prospexit. q̃ cu

de stirpe sua nasturum putet
per quē non solū ipe salua
ret. sed eam totus mundus re
demet et facta ei de xpo re
pmissio implet. Et cū iudei
solam in ea etatem carnis no
uitatē naturā pensantes.
et de verbis eius minantes
dicerēt ad eum quinquagin
ta annos nondū habes et a
braham vidisti. quis scilicet
ante mille annos e mortuus
quasi diceret hoc est impos
sibile volens eos ab intentu
tremis ad deitatē trahē respō
dit eis Antequā abraham fi
eret scilicet temporali generā
one ego sum eternitatis ma
nens Non dixit abraham ē
natus esset sed fieri quia a
braham creatura fuit nec
dixit ego sio. sed ego sū. quod
est verbū substantiuū quia
non creatura sed creator e
orum Ubi ostendit eius eter-
nitatē coniungendo verbū p
sentis scilicet ego sū. cū verbo
preteriti scilicet antequā fieret
q̄ eternitas omne tempus ex
cit Unde deus solus habet
esse p̄fectū. quia illud p̄fec
tū est cui nichil deest extra
xpm. et ideo duum esse ad
totū simul est. nec quidq̄m
de illo preteriit preterit aut
futurum sit p̄fectissimum est
nostrum autem de quia hz
aliquid extra se. imperfectū e
deest Anobis aliquid quod
de uno esse iam preteriit vl
quod futurum est Quantū
ergo ad substantiam diuum

tatis nobis est ante abra
ham. sed sm̄ naturā
assumptā fuit post abra
ham Unde dixit abra
braham oculo diuinitatis
et abraham vidit xpm
oculo cordis. fide videli
cet illuminatus et infide
les et impios iudeos con
sideratos q̄ eternitas non
nisi deo conuenit. et q̄ se
per eternitatē deum esse
confitetur. et ostendēt. ista
q̄ eternitatis verba intelli
gere et sustinē non valē
tes reputabant ea blasphe
miam. q̄ pro tali blasphe
mia esset lapidandū. et
ideo sm̄ legis mandatū
eum tanquā blasphemū
lapidare volebant. tulerūt
lapides ut iacerent in eū
secut in blasphemū et mor
tis reum Quia eum non
valebant sapientie que lo
quebatur resistere. nec sta
bant verbis eius rationa
biliter contradicere loquedo
ideo conuertentes se ad la
pides contradixerunt cor
palit̄ p̄ loquendo. et quem
intelligere eius sermoni
resistere non poterant. eū
lapidibus obruere quēbant
lapidem enim cordis contra
veritatem ac dum et infideo
ibiles ad credendū et audi
et corde animus facto co
nidem consonabat Unde
ad hoc significandū lex
scripta est in talibus lapi

C. xxxiij

deus per dnm Vbi augustꝰ
¶ anch diuina quo curuent
ins ad lapides sibi similes
sed dns qui solo verbo e
os superat potenat vindi
care se noluit qua patie
nerat · et hostes suos non
potestate sed humilitate
timet · et ideo abstondu
se ut homo et ut hudus
et exuuit de templo qua
comendanda erat patie
tia non execenda potes
tia Abstondit se no
timore mortis nec impo
tencia resistendi eis sed ex
dens subtr eor usq du
venit hora passionis et
docet nos fugere hostiu
furore et pro tempe declu
nare · et exuuit de tplo
ab eis designas derelictio
ne iudeoꝝ ad transitu ad
gentes Notandu aut qꝙ
dns alibi fugiebat · alibi
occultabat · alibi se occul
tabat · fugiebat quidem
honoris ut quado venien
ti erant ut facerent eum
regem · occultabat suos
crucifixores qui volebat
capere eos abstondebat se
cut hic patet a iudeis fu
rentibus ut occasione fu
rendi subtraheret ab eis p
ista tria exempla dat no
bis tria salutifera docume
ta scilicet ut fugiamus mu
di gloriam desideriu pro
pter pan aduersa et hu
manas iurias Nos autem
contrarium facimus quia
honores appetimus et pau

ramus · aduersa fugimus et vita
et lucrum hoc minime ¶ Con
sidera hic ut aut gregorius sal
uatoris nri manifestudinem
et humilitatem qui cu potestas
diuinitatis nutu facile men
tis suos persecutores posset sub
to in penas mortis obicere
tamen pauidus humiliat se ab
stondit ¶ Hoc aut fecit pter
tria · primo qua tempus mor
tis sue nondu aduenerat
secundo qua tale genus mor
tis non elegerat · tertio ut
daret nobis intelligere · qꝙ li
cet persecutores declinare · et
hoc dꝙ est persecutio persona
lis · sicut illud quod dixit
discipulis si vos persecuti fue
rint in vna ciuitate fugite
in aliam ¶ Sed qui non est p
secutio personalis sed potius
non licet fugere · ut patet de
mercenario et pastore Deo
etiam abstondit se ab eis cor
pore · qui non merebatur eum
videre mente Unde gregorius
illis ppa ventas abstondit
qui eius verba sequi cotemp
nunt · qui ea quae non meruit
humilem veritas fugit mente
et augustinus homo a la
pidibus fugit · sed de illis a
quorum lapideis cordibus dꝙ
fugit Deum augustinus no
abstondit se in angulo tem
pli · quasi timens · aut in domi
culam fugiens vel post mu
rum · aut columpna diuitias
sed celsa potestate se inimi
cis insidiantibus constituens
per medium illorum domuit

a suis tamen discipulis vide
bat aqua illi eis sequebatur
Hoc ergo exemplo suo dns
nstruit ut loca ire debeam
et ut psecutoꝝ aut maloꝝ
seuticiam quatnꝰ sine fidei
piculo potest fieri fugiam
Unde gregorius Caue autem
nobis hoc exemplo loquitur
ne ut etiam cu resistere possu
mus superbientibꝰ humiliter
declinemus Quata humilita
te uam proinde fugere debeat
pendat homo Si furores mu
centur abstondendo se declina
uit deus deus Ramo ergo
se contra acceptas cotumelias
erigat nemo contra cotume
reddat Imitatione em dei glo
riosus est iuriam tacendo
fugere qm respondendo su
perare Iste gregꝰ Aut aute
multi qui iudeoꝝ duritia
reprehendit sed sua minꝰ
attendit Unde gregꝰ Et m
multi sut hodie qui iudeoꝝ
duritiam detestant qua p
distructione dni audiut non
ere ut Et tamen quales illos
acquirut fuisse ad fidem rec
pi sut ad spatione Dcep
tis dei audiut miracula dei
nostri sed conuerti a suis pra
uitatibꝰ nolunt Ait gregꝰ
Compire hic dnm ihm bn
et cu vehemeti dolore quo
volens iudeoꝝ fuitoꝝ cede
abstondit se Et mirue nim
ar discipulos tangꝰ mbe
tilles meste et melmato ca
pite recede et eis eo cide
tempestate — oratio —

Dnmne ihu xpe qui
ad audiendu vei-bu
dei nos mutus doce
nos contumelias et iurias
sustinere pria gloria no
quere veritate rite ustri
che et doctine pr standa
tu uitandi non dimitte
pter-iteratas contumelias
et murmur a predicatione
non desistere Ihu xpe su
ma vel-as bonitas iustitia misericordia largitas
mudicia sobrietas humi
litas cautelas qui lapidari
et abstondaris a medaci
bus malignis iustis im
primis cupiditas mundis luxu
riosis superbis et odiosis
ne decidas a templo ale
mee redde me corrigi
bilem et tecu pei dnmꝝ
concordantem amen

De tcio ad Latinitate
Capitm Lxxvb.

Et pterieus ihs
inde in edifitu
templi predicti
hominꝫ tcia a
patriarchis qi ibi
sedebat mendicas eleno
sina ab ingredientibꝰ in
templu et diligenter intuens
est eu ihesus ut dicat ei
stolam quasi vellet ali
quid age contra eu ut
eo hor se misericordie ad
misericordiam ostendet et disci
pulis m admiratione
Et ad querendu quoꝝ
ret et ideo discipli mon
ad querendu de causa

215
926

rarius eius dicentes Rabbi
quid peccauit hic aut pa
res eius ut cecus nasceret
m ymditatam habuerit talis
sm vel parentu peccatu pu
tabant hm pena sine cul
pe non posse fieri. et ideo re
sidebat ap ptm aprius vel
parentu eius esset causa
huius cecitatis Cui ihc aliter
non negauit simpliciter ipm
peccasse vel parentes eius.
sed ostendit ad id de quo est
mei creatus dicens Neq; hic
peccauit neq; parentes eius
habuit ut ideo cecus nasceret
quasi diceret neq; peccato
prio cecus natus est. qua
dam naturalitate peccatu no
potuit hm quo apparet ysse
plex simplex quatu ad
hanc pticulam nec mundi
qua adhuc videbat et ante
dite spus sancti receptione
vel potest esse sensus talis
Rabbi quis peccauit et ce
cus. hoc est ptm ne peccatu
originale huius an peccatu
actuale m parentibus fuerit
causa cecitatis istius. omis
sis filiis ne nascamur. filios
autem ire merito puniri
et p obitum et sic quilibet
puniendus esset cu glebe
in originali conceptionis.
dicendu ep mse cordie di
uine est quado aliquis pa
tur ustera aute est cp aliqs
punit Inde m titus. m
sericordie dr ep ne simus
consumpti Et apls omis
cetauerit et egent gra
a et sic qsto ad hanc

partem fiunt bona Neq; pro
parentu hoc contigit. licet
peccauerint. Ubi sciendu ep
duplex pena qua homines
puniunt. una spualis qua
ad aiam qua nasc filios
pro patre puniuntur. qua aia
filii non est ex patre sed a deo
fuit per creatione Alia co
palis quantu ad corpus qua
filius ex quatu ad ebetudi
nem rei quedam patris pro pec
catis. tempalit hoc est
mulcta patis in filio ut filius
videndo corpalem ebetudi
nem causa rectitudis huius stul
titie ut manifestent opera
dei in illo in cuius illuminati
one mabile Ait dicit Ro
cecus natus ad punitio
nem peccati. sed potius re
ctus ista est dispensatiua ut
manifestato opere mirabili in
cuius illuminatione filius dei ma
nifestet et divina eius mi
sericordia declaret et sic ad fi
dem homines edificent Ubi con
siderandu ep ex predictis de
templo studiose venit ad o
pus sui manifestatum ope
cum vidit cecu et non cecus
accessit ad eu Unde dicit ei
Esto ep ex templo
tribuit cecu et absentatione
fuisse mutigans et per opa
tione signi diuina et missa
nabilitate cecu mollientis. et
unxit eius dicta sue fidem fa
ciens Et exspluit in terra
aut ostendit ep virtus sanativa
quodammodo exiuit ab eius hu
manitate m quadru est exterius

dnumentis celum cum fluit
a capite et fecit luta ego cru
to ut ostenderet se esse ma cui
formatur primi hominis de
limo et limum luti super
oculos eius fecit et homo ex
creatus per pectam delectan
one cognoui debet pro reme
dio peni bilitate et misit eum
ad natatoria siloe ad lauan
dum ut recto transeundo sic
per cunctatem lumen luto a
multis videretur / et per co
sequens miraculum magis di
uulgaret et fur maretur ad
interpretatum missus / hoc addi
dit euangelista volens inter
pretari nomen hebraicum et ad
designandum misterium dñi
missi ad salute hominis et abiit
et lauit et venit videlicet no
nutritus luti vel aque sed vir
tute diuina qua fuit illumi
natus / est aut siloa fons ad pe
dem et tradit em montis sion
descendendo in vallem ibsa
phat qui non ingribus aquis
sed m certis horis per con
tinua terre ebullit aqua
non singulis et cotinuis / sed
interpolatis diebus ter- vel
quater in obdomeda dulces
aquas eo bibentibus suis e
mittit de quibus cu excepe
rint quasi stagnu non lon
ge a fonte constructu erat
quod collectione modo pis
cina modo natatoria sep
tuta vocat / hi est fons ma-
gnus in quo ipse a
quam pro se et pro suo fa

milio hauriebat et suos pin
nos lauabat / erat aut sab
bato cui hoc fiebat et ideo
pharisei hoc cognoscentes
reprehendebant sed errabat
quia opera addet magn
sirenea ordinata lucre in
sabbato fiebat / unde crysos
tom? / hic pocius sabbati
custodiebat qui sine pecca
tum / sabbatu tm observa
uit spualiter est no habe
tem / et hoc admonet de
cem mandata sabbatu de
spus scrule non faciet
m eo / secund est operis ser
uile a dno audire de nis
quis facit peccatum secuus est
peccatu / tertio sabbatu tra
hialiter observabat spu
tualiter violabat hec cri
sostom? / fere quo hy tra
dicionibus suis mtebam?
ut multo modo violad os
pmittet et mandata di
uina necessaria obmitte
bant colantes culicem et
camelum deglutientes / ita
et hodie multi suas tra
dicones et institutia ma
gis sequuntur et observat
dei mandata / similes
illi hoc pharisei in opere
sed timeant ne cecia in
meteditis retributor / et
cu schisma et dissencio
nem faciet / cecus illumi
natus constanter / et viriliter
etiam contra maiores
iudeoru partem defen
dit / in quo gratitudo e

216
224

magna apparuit et p hoc
eadm ostendit ap quibꝫ
stratant et constant bene
ficiu dnm recognoscere
debet Constans adletha
et ꝛmobilius confessor
pentatis apparet fatetur
beneficiu ne meritat
gratitudinis dampnu sm
mdiat grām euangelizat
et confitet libe pentate
ad dei gtiam et laudem
hoc non mst a dno nec a
distiplis mst deus esset m
cis. fieret vnde cryostom
videt pconem veritatis
videt quata audiunt ex i
ioss. et quata passus est
et per verba. et per opa
et qualiter testatus e. Ho
em verecundatius est de pri
ori secutate. negi formida
ut fuorem plebis negi ven
mut ostendē serpnd ut p
dicet benefactore. hec aut
stripta sut. ut et nos mn
temus. Et utend her ven
tatis est natura per que
putatur mpdiat ab hoibꝫ
pati. pa. hoc fortior fit
per hec clarett per que co
umbrat. Mendaciu vero
sbrip obnubat et per ea p
que lede veritate videtur
per ea clariore ea ostēn
dit quod et mue factu e
Secundo eunde cryostom
ex ista rei constantia appa
ret. qm forte quid sit veri
tas. que si desertos assump
ent clamos et fortes eos
fiunt. et ostendit. et qm m
becille quid sit mendaciu

quod et si cu fortibus fuerit mbe
cilles eos monstrat et reddit tan
dem post longum cocertatione
maledico cruit ex sedm sua repu
tatione licet magis esset bene
dicto sedm veritatem. et dixe
runt. nr discipulus illius sit. m
aug. maledictu est si cor-dis
tuctas. non si verba prendas
Vale maledictu sit sup nos
et sup filios nostros Et sequtur
nos aute mortui discipuli sum⁹
Mortes pdicatur secundtibꝫ
fortitudine et bona tempalia
et pter hoc habet plures dis
cipulos qꝫ deus. quy pdica
uit paupiatem et similia Et
muste condempnatus erecte
runt eu foras extra synagō
gam. id est extra societate
iudeoru. tanqꝫ excoicatu
et reprobatu. quod apud eos
erat maxim obprium. sicut
apud nos excoicatio et eiec
tio a societate et coitate dei
aiarū. ob confessione qui
dem veritatis. et qua dno
adhesit imobilius. erectus e
foras a iudeis ipe ne deu
contempnet voluit cotempn
ab hoibus. nos vero ne
ab hoibus contempnam⁹
deu contempnm⁹ Deinde
tu rectius curatus. foras erec
tus esset a iudeis. et ad ihm
venisset ab eo instructus
et instructus eius lume fi
dei recepit. et fide sua qua
coide credidit ore confessus
est dicens. credo dne. et ope
protestatus. qua gtidens ado

ramur cu adoratione et scientia
te latrie · per hoc eius diui
nam virtute ostendens et ver
bo opus adiuuans nam p̃sen
cio et adoratio debet soli deo
et creatori n̄ signum q̄ muta
cuius de michio sumo erecti
scip̄ cu credidit et confessus e
p̃ri dei et hominis · Iudei
ergo iudei repellebant hui
opus · reprobabat · quatenus
q̄s em quis ap̃t dei ab ho
minibus contemnit̄ · tanto
magis a deo diligit̄ et qua
to amplius ab illis extrahit̄
tanto amplius ab illo recipi
Vnde cr̄ postq̄ · Cum ap̃t ve
ritatem et p̃ri confessione
tuta oppugnat̄ · hm̄ mandi
honorant̄ quod in cecis fac
tu est · Cecerunt em cu ex
templo iudei · et inuent cu
dnm templi · et cu suscepit
sicut agonotheta athletam
multu laborante et coronā
nit hec crisostom⁹ · Christus
trahit hui totu sanat extra
oculos · et mutis cor aperit
Iam dns agnus missus ad
tollenda pcta mundi · sanat
hmoto facilem cordis na met
oculos illuminat · et ille cofitet
non tantu filiu hois sed etiā
dm · Et commendando cognos
ce deuotione et fidei illumi
natione docet et ibi · In iudicium
scilicet discretionis non damp
natoris ego in hunc mundum
qui complectit̄ bonos ? ma
los · hoc scilicet per assump
tionem carnis ut simplices
et humiles · qui non videt
id est se non vide reputat
et confitent̄ ac medici
requirit · videant et illu
minent̄ per fidem et ve
ritatis cognitione ac le
grisseni et sapientes superbi
qui vident id e se videre
presumut et iactant ac me
dicu non querut cecis fi
ant amplius · id e in sua
cecitate p̃maneat et in
durent̄ per infidelitate
et quatin ad virtuenda
cecitate polentes iustifice
ueritatis autem · ut patet
impletu in hoc cecto nato
et in apl̄is · qui ap̃t suam
humiliatate a deo sut illu
minati · sacerdotes aute et
legisperiti ap̃t suam superbia
sunt excecati · Item expo
nitur · hoc de illuminatione gen
tiliu per fidei susceptione
et obtenebratione iudeoru
per fidei reprobatione q̄
autem reputabat̄ gentiles
cecos et iudeos videntes · mo
do conuerso gentiles vident
et iudei cecos sut · Vnde no
scripturu · hic iudiciu con
demnationis et primationis
manifestu · quod in sto
aduentu expectatur fu
turu · sed iudiciu discre
tionis credentiu et non cre
dentiu occultu · quod in
primo aduentu est factu
Quasi dicat in hoc ep te
nliuam intellige q̄ ego ve
nio ut illuminem paupes spiritu a
scipsos ut illi illuminent̄
ipsi cecent̄ et non notat

hic causam quia ad hoc
non venit finaliter ut alii
quis execraret. sed notat
terminum. quia adiectus
eius fuit ad hoc timatus
sicut bom media operatio
in desperatis timatur ad
mortem Et audietes pha-
risei repugnauerunt dicen-
tes Numq̄ et nos ceci su-
mus qui religiosi et lit-
terati in lege sum⁹ et spi-
ritualem visum illumina-
tum habemus Sed ex eor
responsione eos confutat
dicens Si ceci essetis ide
ignorantes sp̄tuas et p
phecias de me non habe-
retis. scilicet in quantu
habetis. nūc vero q̄ dicit
videmus id est reputatis vos
intelligere sp̄tuas. peccatu
vr̄m manet id e aggra-
uat et magis punietur
Ex quo patet q̄ sceleres
sp̄tuas. et non obseruates
eas eas grauius delinquut
et grauiorem penā mere-
ntur. sēm illud Beatus
qui stat voluntate dn̄i sui
et non facit vapulabit
plagis multis q̄ potest
etiam exponi de corpa-
li visione mandatorum
et operum dei. quia si ea
non vidissent haberent
aliquā excusationē de hoc
q̄ ei non crediderunt. nūc
dicitur quia viderunt. ideo pe-
catū eorū aggrauat. et
magis puniendi sunt. Vel
si ceci essetis vra reputatione. id e
si ex humilitate vos ceci aditis
seu reputaretis. i. recognoscentes
per humilitatem peccm vr̄m. et
cupietes ad vera et medica
non haberetis peccm. q̄ ego ver
aufero peccm quod remittit
per gratiā que non datur
nisi humilibus. et de se no pre-
sumentibus Nunc vero q̄ sup
he dicitis. videmus. id est vos
videre reputatis ac vera. et
medica non quaeritis. peccatu
vr̄m manet id e non remit-
titur. et in secta nr̄e infidelita-
tis vre non permanetis Christi
ce ceci iste a natiuitate hila
me genus est habens secta
ab adam. Unde sēm mente
ceci nati sumus. hoc ei ceciti
contigit in primo homine per-
petim. de quo omnes originē
traximus. non solū mor-
ti sed etiam ignorantie Ceci
etiam ideo nascitur omnis
habens peccm originale. q̄
priuatus est dei visione Ceci
ergo a natiuitate id est omne
genus humanū dn̄s n̄r̄ hunc
mundū venies illuminat q̄ unc
in terra. deitate assumpta na
ture humane ac de saliua et
terra lutū facit conlempando
terram sapientie diuine. id e
deus homo factus est. p̄ sputum
ei quod e saliua de ca
pite descendes significatur
verbū. quod a deo capite
omnī rerū procedit. et sapientia
que ex ore altissimi p̄dit
saliua ei est humor salsus
et sal sapientia significat. per
terram vero caro et humana

tas· p qua pro nobis suscepit· lu
mut luite seu vndit oculos
scilicet cordis xpus ceci id e ge
neris humani per fidem incar-
nationis xpi qui fecit catho
cum quod nitr̃ erat² instruc
tus· qui fidem habet sed non
du baptizatus est· et deo mit
tit eu ad piscinā ut lauetur
et illuminetur· id e baptizet²
et in baptismo plena illumi
onem recipiat· vnde sdm
dionsiu baptismi dicitur
illuminatio· deus piscina vocat²
siloe· quod interpretat² missus
quia quicuq; baptizant² præ
cet q baptizentur· in xpo qui
est missus a pre· et tūc eu
illuminat· misit eum ille fuisset
missus nemo nr̃m esset· ab
magnitudine dnī missus· ego
de limo terre homine formā
aut q est idem genus luti hu
mani genus· et reformaut
et reformandu significauit
unde puluerem inaspans
de sputo liniuit sup oculos
ceci quasi dicet· ego sum
qui puluere de tra assumpsi
hominē plasmauit· In facto
ecam ejus ceci illuminati sig
nificatur modus curationis
cuiuslibet peccatoris iustificati
qui bene per ceci intelligit²·
peccatu enī mentis oculos
obtenebrat et obstruat· ubi
notandu q peccatis spualis cau
satur tribus modis· primo a
pulue' cupiditatis terrene
secundo ex igne carnalis co
cupiscentie· tertio ex tumore
superbie· plerūq; ecia pecta
tor uel ex consuetudine per
candi uel ex obstinatione
mentis· uel ecia ex obce
catione diaboli· peccatu suu
non videt· quia vide' nolu
vult· nec petit remissionē
petit unde greg'· Cum ig
itur petro miser homo
labitur· suadet ei diabolo
ne peniteat· ne confiteat²
peccatu leue et modicu
in corde affirmat· misse
ricordia predicat· longa
spacia vite promittit· ut p
maneat in peccato suggerit
ut sit eum in contemptu
dei et desperatione sui in
ducat et pdat· Ad huius
ceci illuminationē tria ne
cesse est concurre'· primo
diuine gracie prueniens
respectio· secundo est cor
dis de peccatis compunctio
tertiu est pura petro in co
fessio· Iste tria per ordine
designant dns in cura
tione istius ceci· primu sig
nificauit in eo q dicit² q in
dit ceco oculo scilicet in
sensibili die et gracie pue
nientis· que ante oia pec
catori agitur ad conuersione per
catoris· homo enī per se
potest in peccatū labi· sed
per se resurgere non potest
sine auxilio gratie dei
Iesus ergo dns petrum
oculo insensibili die respi
ciat· surge' non valebit·
Secundu designant dns
per hoc q eo spuens in ter
ram· fecit lutu ex sputo
quo liniuit oculos ceci·

218
229

per sputu vel saliua que
a capite in os defluit in
telligitur diuina sapientia
que ex ore altissimi pdit
per terram aut intelligit
tactus humane que deo
commota fuerunt in xpo
siluit verbu eternu.
quod per saliua. et cecu
humana. que per terra in
telligitur. et hoc benedic
tu lutu est remediu cecu
tatis nostre. s. ty sup ocu
los cordis nri linitur. qd
sit qn pctor ad tonsidera
tione dei. per penit offen
s. ad recognitione vilita
tis sue p̃ctī penit inducit
tur cui nobile lutu opꝑsu
per. vile lutu petronis pdi
tur. ex quo compunctio tan
gat p̃dicto ãm luto suo
hui deus lutcos quos otu
los petronis linuit qn eu
ad consideatione sue offen
se et vilitatis pcti ac mi
serie sui status instigat et
inducit. Vt aut pctor ple
ne illuminetur ad rectam
cognitione et vera compue
tione. oportet qd ex gratia
dei consideret hec septem.
primo ut consideret pcm
quod commisit. ut possit vi
de pcm multitudine et
abhominone dom et commis
sione mali. cogitatione.
locutione. et operatione. qnq
sensibus. contra decē pre
cepta. contra septē sacra
menta. in opibus misericor
die. et tue dicat. petra

ue supes. numeru arene mar
et cetera. Item pcm magnitudine
qd tam magna pcta sint et tam
tam magnu dnm. et dicat
pater. peccaui in celu. et non
sum dignus et cetera. Item
pcm turpitudine. qd tam tur
pia pcta feci. Quarto ut vi
deat tempus quod amisit. vi
de ergo quot dies. quot men
ses. quot annos maniter con
sumpsisti. qua sdm beꝛnar
dum. omne tempus pdidisti. in
quo de deo non cogitasti. Quinto
ut videat pulchitudine ãme
qua polluit que pulchꝛima
est et dignissima qd ad ymа
ginem dei creata et qd se ip
sum pcto vilificauit. Quarto
ut videat gram qua amisit
et quata bona per pcm pdi
dit. O qm multum gratiam
multi negligut deus in temp
patus est date. sed pauci volut
accipe. Quinto ut videat ira
dei qua puocauit. et qd bene
ficijs dei ita ingratus fuit. Ex
to ut videat pena qua meruit
que est eterna. amara. et diuisa
Septimo ut videat gloria
quod demeruit. que est infini
ta. pro tuus gustu ad vnā ho
ram. sdm augustinu cotem
nenda essent omnia. Hijs septē
cōsideratis. bene diuus et
lapideu cor habet homo qui
non amara contritione copun
gꝛet de pctis suis. Et ex tuc
quod de pcta petro cōfesso
designatur. dns per hoc qd ipse
petri sic linitu imisit lauare
se per confessione apud pater-

dotem ¶ Qualis ei deus dim
tat pctm ad contritione petri
obligat tamen eu ad confessio
nem hom vice dei faciendam
et talis absolutio facta in con
fessione sdm augustinu redu
cit homiem ad baptismi puri
tatem p̄missis autē tribus par
tibus tue mitipu petri vide
et sic a sua cecitate diuina
gratia curatus prcidit humili
et adoret supplex gras agens
deo ¶ Digitu vero q̄ petri sit
illuatris est q̄ clare videt
et cognoscit illud autē rogm
cio in dictibus consistit. stilu
cet in cognoscendo deu et in
cognoscendo seipm ¶ Cognoscē
deu in pmi est cognitio sue
potentie et sue bōitatis ¶ Cog
nitio aut potentie generat in ho
bis timore q̄ timor facit te
credē a malo · cognitio bonita
tis generat in nobis amorem
qui amor ducit nos ad bonu
faciendu ¶ Cognitio aut nri
generat in nobis humilitate que
est mater oim virtutu ¶ Et si
patet q̄ hec duplex cognitio
tribuet deu et nri est causa to
tius nre salutis · na cognitio
potentie dei generat timore
qui facit vitare malu · cogni
tio bonitatis dei generat amo
rem qui facit operari bonu ·
cognitio nri generat humilita
tem · que nos conservat in cu
tatione mali et in operatione bon
¶ Tempus igitur observemus
et ab intemperanciis abstinea
ne cu ceteris iudeis illud ver
tatibus consumetes cu ipis
in cecitate maneamus ¶ Unde
aut hoc loco crisostom de
dit tibi vite terminu deus
ad curandu iram tu vero
manuter et vane consumis
¶ Et si augmentu pauci cōsu
metis simpliciter damnid
ret dicens · dies aut tibi os co
sumes in pompis multu
putas fare' intolerens
¶ Conglutio existente in le
tamis et oratiombus con
sume vitam tuam omnem
tu in tumultibus et turpi
bus verbis et iocunditate
intemperanea · opibus et la
boribus lasciuis vitam tuam
consumis manu' et in ma
lo tuo · nescis q̄ omni re
mugis prete oportet q̄m
tempori duru si consip
scis potentis gratiam recu
pare · tempus vero si pdi
deris · difficile id resumes
¶ Quid enim nobis servatu
est tempus sdm̄ pretem
vitam ¶ Bi igit' in quod o
portet eo ipi non fuerim.
quid dicemus abutetes eo
¶ Cum hoc consumpseris
manuter qua habebis ex
cusatione ¶ Et cuius gra
ab quid respondebit o in
sensibilitatis et indeuo
tionis · pro quo gr̄ ab omne
age' optabat q̄m tuos la
bores et sudores madi
et requiem longa et im
talem sicut pro his merces
et gratia · Licet crisostom
inde et ¶ Seneca et si
multu superesset etatis parte

illa

m̄ cecitate manendum
aut hoc loco crisostom de
dit tibi vite terminu deus
ad curandu iram tu vero
manuter et vane consumis
¶ Et si augmentu pauci cōsu
metis simpliciter damnid
ret dicens · dies aut tibi os co
sumes in pompis multu
putas fare' intolerens
¶ Conglutio existente in le
tamis et oratiombus con
sume vitam tuam omnem
tu in tumultibus et turpi
bus verbis et iocunditate
intemperanea · opibus et la
boribus lasciuis vitam tuam
consumis manu' et in ma
lo tuo · nescis q̄ omni re
mugis prete oportet q̄m
tempori duru si consip
scis potentis gratiam recu
pare · tempus vero si pdi
deris · difficile id resumes
¶ Quid enim nobis servatu
est tempus sdm̄ pretem
vitam ¶ Bi igit' in quod o
portet eo ipi non fuerim.
quid dicemus abutetes eo
¶ Cum hoc consumpseris
manuter qua habebis ex
cusatione ¶ Et cuius gra
ab quid respondebit o in
sensibilitatis et indeuo
tionis · pro quo gr̄ ab omne
age' optabat q̄m tuos la
bores et sudores madi
et requiem longa et im
talem sicut pro his merces
et gratia · Licet crisostom
inde et ¶ Seneca et si
multu superesset etatis parte

dispensandi dederat ut sufficeret necessarium nunc quę dementia est superuacua distenta tanta temptis egestate. Eo magis itaq; indignor aliquos eo hoc tempore qđ sufficiens ne ad necessaria quidem habeam potest excusari redundi diligentissime fuerunt. Mihi superuacua maiore item erogare. Non tam benigne ac liberale rem pus natura nobis dedit ut aliquid eo ea uacet perdere. Et uide quam mitia et quam diligentissimus pecuniarum aliud ualitudine sua eripuit abstulit. aliud alius aliud necessaria negotia aliud publica occupauit nullum nobis tam diu dedit spatium nos et hoc tempore angusto et rapido et hos auferente quid unquam maiorem partem mittere in manus habemus. Genera

Domine ihu dispe q illuminasti oculos cęci nati illumina quęso oculos cordis mei ne in tenebris offendam uel in morte obdormiam in peccato mee. quam bene consumpta sunt. quam misericordia tuo[rum] elapsa sunt tempora mea. quę dedisti michi ut facerem uoluntatem tuam mei et non feci. Quot amisti mensis. quot diebus. quot horę pereunt apud me in quibus fine fructu mihi coram te. fiat amande pater hoc residuum temporis mei fructuosum et sanctificetur in gratia ut in diebus et meritis meis inueniat locum et computabile sit ante te. Amen. De pastore et ouili hoc ordine.

Qui quia cęci et medull pharisei et iudei non intrantes ad lucem dicunt. qui est uia ueritas et uita. nec intrates in ouile ouium. ut oues dum sicut iactabant se uidere me dicunt et per consequens posse ad ueritatem peruenire me ego. ideo dicit qui supra incepit disputare contra superbiam et iactantiam eorum. nititur ut hanc magis refundat dicens. Cum eam similitudinem humilitatis de ouile et ostio eius quorum utrumque est humile nec admittit nisi humiliates se. Ac si ei dicat. Si pastoris intrare per humile ostium in humile ouile ouium oportet ut uos humiliet nec tam alta de uobis sentiatis. Et non tantum induat hanc similitudinem ad humilitatis insinuationem. Verum etiam ut ostendat per quod ostium in ouile ouium sit intrandum et exponit dicens. Ego sum ostium. Ego distincta conditio fuit et pastoris ouium. Quasi diceret ipse ingressus et officium. Dicit ergo. Amen amen dico uobis. qui non intrat per ostium in ouile ouium ille fur est et latro. Non enim uenit propter

bonū. ideo quent mdebitū m
gressū ¶ Qui autem mtrat per
ostiū pastor est ouiū. quē ques
bonū cant huic ostiarius a
pent. quia stat eu ouibus be
nig mnolū. et oues vorem
eius audiūt id est cognoscūt.
qua bruta animalia suos bene
factores recognoscūt et ppas
oues vocat nominatim. quia
dstincte eas cognoscit. q alie
nus non facit. et educit eas
ad pascua vite huic necessariū
Et cū ppas oues emserit an
eas vadit. quia con pasto
res solent prede' gressū ouiū di
rigere. ideo subdit. Et o
nes illū sequunt. quia stant
et cognoscūt vocē eius. ale
nū aut nō sequunt. quia nō nouerūt vocem alienoz
pastoz. Hoc prouerbiū dixit eis. Opus phūcis qua
nec sapientia nec observatio
legis nec vita bona quicqm
valet nisi per eū. et q mi
possibile est eos vide' sine ope
re ad veritatē peuenire sine
eo. Dicens ¶ Qui non mtrat
per ostiū id est per opm mi
hule ouiū. id e mi ecclam
et congregationē fideliū.
Ille fur est et latro. quales
sunt omes infideles et ecia
mali fideles. Ubi augustinus
mtrat per ostiū qui mtrat
per opm. qui mitat passi
one opis. qui cognoscit hui
manitate opis ¶ Qui aut mtrat
per ostiū id est per fidem
opis et humanitatē et alias
eius virtutes in oule ouiū
ad pascendū eas. pastor
e ouiū ston veritate. Nō
omnis qui mtrat p ostiū
pastor e. quia et oues
mtrant. Verumtamen
vnitas vniuersitatis ecclie
verbo et exemplo pasti
cotidie huic studuit pasto
ostiarius id e spus sanc
tus revelando aperit os
tiū veritatis. ad recte in
telligendū. et iustitie ad
bene operandū. ut oues
paste' possit. et oues voce
eius audiūt. id e doctrina
recipiūt. et vocat eas no
minatim condescendēdo fa
miliaritē subditis singlis
ut eo familiaritate vin
culo det ausū vemendi
ad se et educit eas per in
structionē de tenebris et
vitiis in lumē veritatis
et eo mei de seruitutis
in regiū libertatis. et cū
ppas oues emserit de te
nebris ignorātie ad lume
vite et de carne culpe ad
libertatem gratie ante eas
vadit per exempla bonoz
operū et vite. et oues
illū ac vestigia eius se
quunt per imitationē et
recta dspationē. quia stant
vocem eius. id e cognoscūt
et in ea delectant. alienū

220
231

aute voce et vita no sequu-
ntur eius doctrina. vel
exempla · qua verba mdu
cut ad errore · et exepla
ad malu · sed fugiut ab
eo tanquid a latrone et
mmico · qua non nouerut
agnoscendo vocem et doct'
nam alienor · qua alienu
aliena loquutu · et ideo
non nostutu · Oule ego
ouis comune · est ecclie
sa catholica · sub uno pas
tore vno ecclie aute con
gregationes pticulaes co
tinetes sut eclam oulia
et caule omne · sicut con
uentus religioz · et ecclie
sas comentriales et pa
rochiales in quibus fecit
deus attribuere suas oues
hoc est fideles simplices et
mansuetos subiectos et hu
miles · Qui ego non mtrat
per ostiu hoc est qui p pri
cipia religionis optime
non vent · sicut per prin
cipia veritatis non vent he
retic⁹ · per principia gratie
no vent sacramentalis p
principia libtatis no vent
potenter · vel armatis pe
tibus mtrusus · per principia
simplicitatis non vent
dolosus · sed aliunde ascendit
quidam enim ad mtrandu
desuper · per scalas ascendit
sicut ambitiosi qui luciferi
ac eius dathan et abiron ex
pter ambitione vnos ter
ra absorbuit · quida pariete

rrumpit sicut auari ad simoe
mago · quida fundamenta suf
fodit sicut hereti ad arrio · ille
fur e et latro · qui in hoc dif
fert ut fur · est qui in fumo
hoc est in mgro id e in tene
bris subtrahit ignorantibus horis
aliena rem contrectat tuto
dno · latro aute est qui violen
tiam infert et manifesta con
trectat dno multo · et ideo
fur est · qui oule ouem suffo
dit · ac ouem et vtilitate ouis
eam multo dno contrectat
et iste est occultus et subdolus
vel vi rapta vel heretic⁹ qua
ntenus ouem et vtilitate ouis
furatus · latro aut est qui vio
lentia facit ut rapiat · et tales
sut qui potenti se mtriuere
voluit · fur ergo et latro per
ostiu non mtrat · qua vel am
bitiose ascendit alitude · uel do
lose suffodit occulte · vel vio
lentia irrupit manifeste ut in
tendit se · Qui aute mtrat
per ostiu in catholica vnitam
et dignitatem · pastor veris
est ouium · et iste mtroito est
veritatis · per catholica fidem
mtrat ostiu libertatis per su
pnam vocatione · mtrat ostiu
gratuite bontat⁹ nulla ex hac
hoc facies aliqua pmissione
mtrat ostiu simplicitatis
non obtutes per aliqua do
lositate · Iste aut est ostiu
veritatis et libertatis et gratuite
bontatis et simplicitat⁹ · Si
vero alius aliquis mtrauent
diceret ei illud · amice quo hue
mtrasti non habes veste nup
tialem · et eiicietur extra ouile

libtatis gratuite bontat⁹ et simplicitat⁹ mtrat aut ostiu veritat⁹

m tenebras exteriores hunc hō
pastor ostiarius aperit qui est
triplex · vnus quidem exem
plo · sc̄ptura doctrina · et spūs
sanctus mspiratione ipi enim
unt ostiarij cui tpus dat
claues hoc est ligandi et sol
uendi ptatem · sc̄ptura docet
claues voluere · et seras repe
rire · vnde cui vila claudit
est auctoritas discernendi q
est sciencia · spūalis aut sanc
tus dignitatem et ydoneita
tem confert ad mtromittendu
dum · sicut ianitor fidelis cui
committit custodia rerū dicit
ego ostiarius exemplo vpri
doctrina sc̄ptue · et dignitate
spūs sancti · aperit tali pastori
aperit aute ostiu hūle · ad q
scripturi impingit · vero pastori
humili ut non impingat · ape
rit ostiu actu per quod aud
ire mtrad non possit pauperi
pauptate spūs ut non contri
stetur · ut humilem et constric
tum in vita reformat et abiec
repellat · Hic etia nota q tri
bus modis munera captant
in officio · ad que a plenis scr
tinatur · Est em munus a cor
de scilicet fenor · et gratia mu
nus ab ore scilicet populantis
adulatio · munus a manu sci
licet premii donatio · Cui ab
hinc se excussent et sine horū
intentione intrauerit beatus
erit · qui aut horū intentione
ingredit fur est · et latro hoc
pcedit dicit eis ibi · pcedūt
dicit pri verbū pro verbo po
nitur · Hoc est in parabola q
per vocem · Vnum item sīgnifi
cantem · aliud designatur ·
Et quia ibi non intellexerit
consequet exponit dicens ·
Ego sū ostiu omnia per doc
trinā et exemplu · per q̄d
ostiu est mtrandū · Omnes
quotq̄t venerunt non per
me et non intrantes per
ostiu sed prter me · prter diu
nam doctrinā et mspīra
tionem · non cū intentione
diuine glie querende · sed
pprie · non a deo missi · sed
spūa sponte ingerentes sup
bos imprudenter · fures sunt · ali
enū scilicet ouem del spūa
supplando et latrones malo
exemplo et pueisa doctrina
quantū in se est occidendo
sed non audierunt eos oues
id est fideles in ouile ecclie
predicentes illi scilicet de
quibus dicit est notum dns qui
sunt eius · Deinde phat se ee
ostiu · quia officium ostij est
saluare ea que sue intra
domū · et q̄ per ipm sit in
gressus et egressus sic aut
est de xpo · quia per ipm
fideles seruatur et saluant
et similit per ipm e ingr
sus ad fidem · et egressus
ad gloriam · Per xpm em
qui solus est ostiu si quis
introierit et pfecerit
saluabit quia non e aliud
nome sub celo datū hom
nibus in quo oporteat nos sal
vos fieri · et ingredietur
hic ad fidem et ecclesiā et
egredet ab ista miseria ad
gloriam et vitam eternam

diuinum et exercitus in aspectu.

a fide ad spem · a credulitate ad contemplatione · nigre dicitur eciam per studium contemplationis et secretu orationis · et egredietur per exemplu boni operis · et exemplu bone actionis · et sic inueniet in eterna refectione pastua uidelicet uitam diuinitatis. Et lac humanitatis · qua bestia refitur interius in aspectu humanitatis dñi per quem sut saluati · et ideo dicit pastua in pluralitate in eterna inuentione inuenietis et pastua · scilicet doctine et gratie · et in eterna triumphante scilicet gloria et gaudio. Unde augustin⁹ dicit. Quamuis ego et tu in ipso oculo non desint pastua inuenient tamen pastua ubi satiu et qualia inuenit illi dicitur est hodie mecu eris in paradiso · sur non uenit ad saluandu ipsu · sed magis ad destructione · scilicet ut furetur · quod non e suu subtrahendo · non de preceptis dñi suos sectatores instruens · sed suis exemplis corrumpendo · et mactet per uno exemplo · et mala doctrina ad malu trahendo et potat meteri in damnatione metendo Ego ueni non sicut fur · sed ut homines salute mea assequantur · ut ingredietur in oile uitu gratie habeat in primi peccatu

fidem in se · qua iustus ex fide uiuit · et egredietur de corpe uitam eternam habundantius habeant in futuro per spem in re qua ihc est gratia consummata · unde gregoriꝰ · Quis ergo eius pastua inuenient qua quisquis illo recte simplex sequit eterne uidebit pabulo nutrit & pascendamus ergo animis fides · mat desiat ad signa mia desidera ab eterne solempnitat gaudio nulla nos aduersitas reuocet qua si quis ad bona prosterne ne desiderat · eius desiderio quelibet ne asperitas no mutat · Nulla nos asperitas blandiens seducat · qua studius mator est qui in itinere amena prata conspicies obliuiscitur quo tendebat · ut si celestis pastoris pecora omnes sumus et in ma delectationis non sigmus et ouis pascuis in pacientia patiemur · hec gregoriꝰ · Dem de ostendit se eciam esse pastorem · hoc aut patet p hanc rationem · qua sicut p pastorem gregem gubernat et pastura eciam per dñm fideles reguit · et spiuali cibo ac eia corpe et sanguine suo refouit sed ad differentia mali pastoris et furis addit bonus · Bonus quidem non solum in natura et gra · sed et in pastorali cura · qua implet bom pastoris officiu · unde in sctorum · pastorem scripm et ostiu differenter predicat hic eum adducit nos patri · ostiu

se dimt · qua vero seruat pas
tore ¶ Ti ponit condiciones
bois et mali pastoris q bonus
et verus pastor qui attendit
ad premiu ql'ie debet habe
affectione ad gregem m tanu
q pro eo si necesse est sustine
at mortem ¶ Cotus ei pastora
lem suam primam ad e vita
corpalem dit cu opus e sem
per aute paratus e dare pro
ouibus suis et eaue salute
¶ Ti hec est desp'io bon pas
toris et signu · valde timen
dum est de paucitate bonoru
pastoru ¶ adit em bestia
hom · et multa ea sublevat
tradit anima ussh · et non e
ex omnibus ouib⁹ eius q ea
seleuet cu tame quilibet plo
reneatur dilige' anima gnm
q̄ corpus p̄rim ¶ Sed qlo p
ea corpus meu pona qm n
rem corpalem dare velo · ut
eam a pectato eripiam ¶ Et
nota q̄ mori pro grege do
mico potest esse tripliciter
aut pro xpo de bono m me
lius p̄mouendo · et sic est su
per obligationis quatu ad oms
prelatos · sed ad opa supero
gationis nullius tenetur · nisi
forte sit astrictus · aut pro
pio ab imminente periculo
liberando · et sic tenet quil
bet plures · quia susceptit cu
rem dominici gregis · et de
manu eius requiret sanguis
aut pro xpo m extremo arti
culo necessitatis constituto
qui non potest euadere damp
nationem · nisi homo mori se
exponat · et sic est necessita
tis sue vendere sua et dare
paupibus in extrema ne
cessitate existentibus ¶ Sed
stiendu q̄ si est p̄secutio
generalis · que populo in
dimt · tur debet pastor se
opponere et animam suam
ponere · ne totus grex dis
pergat · ¶ Si vero est p̄secu
tio p̄sonalis et xpe solus
querit · tur licet fugere
p̄secutionem exemplo xpi
qui a facie herodis fugit
in egyptu · et exemplo
pauli · qui demissus fuit
per murū · unde natus
pastor in celo sedenti ora
tionibus comendabat se
aut veritatem cum fugiendo
secedebat · hmt aut dis ·
¶ Si vos p̄secuti fuerint in
una civitate fugite in a
liam · Fugit aute nec de
bet fugere nec anima sua
ponere sed patiet⁹ expectare
q̄n stiliret tm lana id est
tempalia diripiat⁹ no p
sone · Ostendat⁹ aute
a mercede dictus vel qua
mercede conductus e · uel
qua mercede terrena spe
rat · et qui non est p̄prie
pastor · qua non attendit
ad premiu glie celestis
sed ad comodu temporalis · talis em circa
gregem · mercenarius homo pas
tor · perdit eo q̄ temere
substancia plus q̄ oues
diligit · et ideo eius no cu

oues ꝑpe sed tantu vsurpa
bue .quod probat per se
effectu .quia videt lupu
vemente stilicet diabolu
ut oues rapiat uel here
tice ut decapiat .vel tyran
nus ut corpalit' afflignt .
et timens dampnu rerum
vel corpis mcurie' dimit
tit oues dicit enim pater'
et fugit tacendo non resis
tendo .et aucilium debitu
subtrahendo .Du em sola
eterno cōmoda requirit
interno cū et ea eterno cū
dāpna negligētes
patitur et contra hec nullo
zelo accendit .nullo feruoꝛ
dicoms exercitat .et mer
cenarius est solū curans
de mercede de lucro et co
modo temporali .et no ꝑti
net ad eu .id e ad eius cu
ram de oubus de quarū
ꝑdicoꝛ non sollicitat et
curat .quia non amore
earu sed pro sua mercede
temporali laborat .Ait sēm
augustinus .non diligit .
oubus xpi .sed lac et
lana .et lupus raput ad
matu et periculū ptrahe
do .et dispergit oues ab
unitate caritatis et ecclie
sepando uel affligendo
Sed bonus pastor aduer
sus ꝑdictos lupos animā
sua ponit .quia resistit
temptationibus diaboli au
gendo et increpando
vitia resistit fallacijs he
reticoꝝ ꝑdicando vera.

resistit pcauionibus maloꝝ
orando et implorando celeste
beneficiu .Bonus pastor qui
ut vitulat oues .sed malꝰ
pastor et mercenarius como
du dicit .Bonus pastor vi
dens lupu vemente stilicet
temptatione diaboli .de
ceptione hereticoꝝ .uel seuicia
tyrannica opponit se et sub
ditos contra hui lupu tri
plicem tuetur et defendit
sed malus pastor fugit et
dimittit oues .nec aduersa
ꝝ resistit .Vnde in Zacharia
O pastor et ydolu derelin
quens gregem .Gladius diet
vltio est pastori .sed similitu
dine .et ydolu gentiu pastor
Bonus pastor non quietus
quc sua sunt .sed que ihu xpi
super gregē suu sollicitus vi
gilat .cogitat cotidie qua
ratione de cōmissis deo red
dat .Vnde aug' dicebat .Et
ptimetis ad nra nram ut
ratione de vobis bona red
dam .Tota aut ratio nra
que est .stis .Domine stis
qua dilexi .stis .et no tacui
stis .qua ex animo dilexi
stis .qua fleui .cu diceret
et non audiret .ipa puto .
et integra ratio nra est .hec
augustinus .Mercenarius vero
sua non que ihu xpi quereꝝ
super gregē non vigilat
nec de grege sollicitus non cogitat
Lac .quam ratione de eo red
dere valeat .quia no ꝑpter
deu .sed ꝑpter temporalem

mercede qua hic recepit deo
militat. Unde gregi. Mercenarius quippe est. qui locu pasto
ris tenet. sed lucra animarū
non querit. Terrenis commodis
nihil. honoribz. plausibz gau
det. temporalibus lucris pasti
impensa sibi ab hominibus. re
nefarie letat. Iste sup ethimy
mercedes mercenarij. ut pro
eo ipo q in regimine laborat
hic quod querit inueniat. et
ab hereditate gregis in poste
alienus exsistat. hec gregoi

Deinde quod dicendo probat
per signū. dicens. Ego sū pastor
bonus. et subditur signū hui
et cognosco meas non solum
scientia notitia p̄ciosa qua
omnia nuda et aperta sunt
oculis eius. sed etiā notitia ap
probationis et dilectionis. qua rog
nostri solū digni vitā eter
nā promissā eis. Cognoscit etiā
oues suas per imitatione
et similitudinē sui qua eis
impressit per arma et vesti
menta virtutū quibus fide
les ornauit. per signa bonor
operū. quibus eos decorauit
per doctrina sua. et specialiter
per caritatis admirice qua
eos informauit. que omnia
in eis inuenit. et cognoscit
me inuicē. qua vere fideles
cognoscut christū. notitia per
dilectionē coniunctā. et ideo
decepi non potest. beneficia
quoq; eius manifeste cognoscut
Bonus ergo pastoris signū est
mutua cognitio ipsius z ouiū
quod faciunt ego hoc. quia pas
tor frequenter et solliciter oues
suas visitat et sic particulariter
cognoscit eas. et condigno
nem earū ac diligit. et oues
ego frequenter imaginatione
beneficij pastoris ipsum at
tendunt et specialiter recog
noscut ac diligut. Hic aut
est de xpo et vere fidelibz
et ergo pastor bonus et
verus. Eadem signa bon
et ver pastoris est affectio
quam ostendit ad oues q
non potest esse maior. q
se exponē pro ouibus. sic
aut est de xpo et fidelibz
et ideo subdit. et animam
meam pono pro ouibus
meis. solus enim ouibus xpi
presit passio eius. Unde
petrus i actibus. Este
pastor bonus. amma sua
pro ouibus suis dat. qd
vtiq; facere vix amoris. ex
mi dulcedinis mi amandi mi
grauis mi letalis compu
tat amor verus. Et quod
em ferrū. que vulnera. q
pendit. et inferes. amorem
equalem super ire ptectum
amor e impenetrabilis
loricā. repulit varula spul
tat penellus. morte videt
nec petrus. Sed ad homo
habeat tria similiter res. pro
quos et psona spiritualis
tria pro ouibus sue pone
da. Qua aut pro ouibus
non ponit. quis temporalia
eius non tribuit. Suos aut
non ponit. quis consangui
neos insufficientes promouet

fatuu ꝓsona no ponut
quy mlēs non repstiuet.
ꝓpius aut ista tria pro ou
bus posuit. Vnde in reue
mia ¶ Reliqui domu et fa
milham meā stituet angē
los. dimisi hereditate meā
stituet celestem substantiā
dedi dilectum aīmā m
manus inimicoꝝ eius Ter
tiu signu bom et ven pas
toris est quia oues omes
ad ouile deduat. Vnde do
ne credātur. q̄ pro solis
iudeis mor debet subue
gut ¶ Et alias oues habeo
iam in pdestinatione ego
tibus michi credituras. que
non sut ex hoc ouili. stitu
et de synagoga iudeoꝝ
ad populo gentiu. et illas
oportet. id est oportunū e
me adducē in fide et ecclē
siam tu ꝓpto iudeoꝝ qd
factu est per pdicatione
aplōꝝ. opo principaliꝰ
operante in pdicatioe eoꝝ
¶ Secudu crisostomū. hoc
quod dicit oportet. non e
necessitatis demonstratiuū
sed confirmatiuū eius q̄
omes oues suas saluas
fieri ¶ Et subdit ¶ Et vocem
meā audiet. et ad fidem
venient. quia gentiles ad
pdicatione aplōꝝ deuote
fidem receperut. et fiet v
nū ouile. et fidelium recep
taculū. id est vna ecclesia
ex iudeis et gentibus col
lecta. et vnus pastor quy
in telo est xps. quia ipe
est pax nra quy fecit vtraq; vnū
in tra aut est papa pro vni
uersis ¶ Bonus em pastor gre
gem suū pascere debet. vnde
et a pascendo nome accepit
Amat aut dns petrū. quado
pastore ecclie ipm instituit
pascere oues meas ¶ Secundo
debet ipm diligere. ideo petrꝰ
q̄ debuit ꝓfici ecclie fuit co
amatus de caritate. petre a
mas me. ¶ Tertio debet gregē
a lupo custodire et defendere
Vnde dns aut petro. et aliis
desuper confirma fratres
tuos. stituet contra quoꝝ tuꝰ
luporū turbationes. ¶ Et aut
tria per quanda excellentia
fuit nobis dns noster. ut
mento bonus pastor diu de
beat. etem nos pascit nos di
ligit nos dilexit. ¶ Ostendit
utraq; opus sub methaphora
pdicta. q̄ per eū tuncꝰ per
missum fuit mirandū. et q̄ ipe
tamquā pastor bonus fit se
quendus. Secūd ego pasto
rem opm sequamur. sub
eius disciplina maneamꝰ
et vocem preceptoꝝ ac consi
lia eius audiamus. ut ab ipo
pasti mereamꝝ ¶ Tuata vero
fuerit huiꝰ pessimi pastoris
ad pdas oues sollicitudo
cuncta. quatuꝝ clemens ipe
bonus pastor alibi in pabola
pastoris. et ouis centesime p
dite. multaq; cura quesite
ac tandem inuente. et in hu
meris cū gaudio reportate
pria methaphora indicat. sed

hic sermone expresse aperte
declarat ad dicit bonus pastor
animam suam dat pro ouibus suis.
et in eo illud prophetie vere et
perfecte impletur. Quod pastor
gregem suum pascet. Nam preter
hoc labores lassitudines. et me
dias passus. inter phariseos
insidias et periula multa euan
gelizando regnum dei circuibat
circumibat et castella. noctes du
cebat in oratione pruigiles nec
phariseorum ventris. murmur
et scandala. publicanis se pre
bebat affabile. asserens quod
male habentes se venisse in mu
dum. ad penitentes quos paterna
prendebat affectu. aperte os
tendens diuine misericordie
studium. Audite hec pastores. et ab
hoc pastore bom pastores ed
discite. quod ipse fecit. hoc et
vos si necesse fuerit facite. Ut
ait hugo dicit. anima pro ouibus pomit. quis periculosius re
gimus locum ostendens. clausit
sibi silencij ostio claustrum
gregem in pace custodit. ani
mam pomit. qui soluit mundana periula. exortandi negotia
curans necessaria quoque. ani
mam pomit. qui ad sustinendi
ur gra rei familiaris exortq
inter adulantium et detrahentium
linguas medius incedit. qui
prid minus laborat et labo
rantes pascit consolat. pusil
lanimes animes. et cum superbis
increpando contendit. Ber hu
go Nempe ad omnis cure pas
toralis pertinuit. et salutem
promouere querenda. hortat
bernardus ad quendam ab
batem sic scribens pastas
verbo. pastas exemplo. pas
cas et sanctitatis fructu o
rationum manent tria ber
verbum exemplum oratio tu
or aut ihs est oratio Ad
et si vocis virtus sit opus
operis tamen et voti grauia
efficacia promeretur ora
cio. Quid timeas te ali
quorum qui tecum sunt magis
grauari conspecto quin simu
lacio. Demum mecum tu grauaris in tantum lucraris. et
in quatuor iuuans in tantum
tua tibi prima minuis. Eligere
ego quos eligas. an qui gra
uando iuuant. an qui iuua
do grauat. Non tibi primeri
tores illi fraudatores me
ritorum existunt. Num quos
laboris. periculi dubios et mer
cedis principes eunt. Ecce
ego te missum iuuare non
iuuari. Illius te agnoste vi
carium. qui venit ministrare
et non ministrari. Quam sit
permanserim in fine vsq.
temp et vbique querentes no
que mea sunt. sed que ihu
xpi. Ber bernardo. Sed a
bet facienda. nere est habe
re. bene sibi consulit. et
conscientia secura vnde
idem bernardus. In omnibus
actis vel dictis suis. nichil
sibi quis quereat. sed tm
aut dei honore. aut salu
tem promouere aut vtil

Nec pure valet dei ut proxi
quere lucra. qui propria non
contempserit. Bona obli
uio. si te ipsum nescias ut
proximo prosis. Sana in tan
ta obliuione sui necesse est
cor bene esse constitutum sibi.
quo se in lucra securius fo
ras extendat. cum securam
intra se reliquerit constitutam
Quid enim prodest homini si mun
dum uniuersum lucretur. anime
autem sue ~~doctrinam~~ detrimen
tum patiatur. Sed et ordinis
exigit ratio. ut qui ad sui
mensuram proximum lubetur
diligere prius seipsum diligere
noscit. Itaque duo sunt que
post peccata bonam reddunt
constitutam penitere de malis
et abstinere a malis. hoc est
ut verbis loquar beati gregorii
et commissa flere et flenda
non committere. horum neutrum
sufficit. Utriusque virtutis
bene conscius animus se
cure iam seipsum desiderat
et quodammodo perdat. ut
alios lucrifaciat. Hec ber
nardus. Caueant autem pasto
res ne subditos scandalizent
vel occasionem ruine eis
prebeant. Ve enim eterne dam
nationis eis imminet per quos
scandala veniunt. et animarum
pericula procedunt. Nam secundum
gregorium. Tot mortibus pla
ti digni sunt. quot ad sub
ditos suos perditionis exem
pla transmittunt. Et secundum
Augustinum. Qui animas
ad peccandum inflammant et deo
subtrahunt magis peccant quam
qui carnem xpi crucifixerunt
Et secundum ysidorum. Qui exem
plis vitam moresque bonorum
corrumpunt. deteriores sunt
hiis qui substancias aliorum
prediaque diripiunt. Non pre
sumant tales de quibusdam
iusticiis et operibus suis nec
sperent saluari aliis neglectis
Nam ut ait gregorius. Nichil ei
sua iusticia suffragatur de cuius
manu anima pereuntis exi
getur. Unde et Crisostomus. Sa
cerdos et si propria bene dispen
sauerit vitam. aliorum vero non
cum diligencia curam habuerit
cum perniciosis in gehennam va
dit. Hec crisostomus. Attendant
etiam pastores quia subditorum
culpas deus per ipsos leuius
vindicat. sed prelatorum mala
per seipsum grauius dampnat
Unde gregorius. Qui modo sub
ditorum culpas per prepositos
vlciscitur tunc prepositorum mala
per semetipsum seuiens dam
nat. Attendant autem subditi
ne propter negligentes et malos
pastores a cursu certaminis
sibi propositi deficiunt. sed aspi
cientes in ihesum totius boni
speculum etiam talium iudicium
patienter sustinent. quia tunc
postmodum non habebunt aliud
iudicium cum non puniat deus
bis in idipsum. Unde super illud
verbum ysaie. Numquid tota die

abit arans ut serat. dicit glo
sator aruecus. De mlio aut et
vina non dicit textus antiqu
rentur. qua subiecti condie &
sius actibus mfirmis pe-
platos iudicatur. Et s prius
iudicium patiens sustepermit
at de cetero mores suos emd
dauerme non vltra iudica
batur. aliosq; et ipi iudica
batur. Attendant ergo subdi
ti et humiliet. qua defecto
et negligencia pastoru sepe
puenit de mehtis subditor
et a deo idcirco p̃mittit. qr
bonos pastores habe no me
rent. Vnde greg. cetero me
diolanensi pastorem ab eo
postulanti ait. Cetera sic scri
bit. Vehementer qr antiq
mee diliberationis intentio e
ad sustinenda pastoris alie
ne onera pro nullius vm
quam mistem psona. oratio
nibus p̃sequor. electionem
vram ut omnipotens deus
talem vobis pastore prebeat
m cuius lingua et moribus
exhortationis diuine pascua
valeatis querere. Sed quia
uota mentiu plebium solet
supno iudicio psone pludere
pastor. vos spualia querite
celestia amate. temporalia et
fugitiua despicite. et eccl̃iasti
cum tenete. qua placentes
deo pastorem habebitis. si vos
m vris actibus dno placetis
Domine ihesu xpe pastor
bone qui pro ouibus tuis po
suisti animam tuam m pretiu
carnem m cibu et sanguinem
m potu. qui factus es
nobis ostium m ecclesiam mi
litante et triumphante et p
te. ad saluandum introeamus
ad te. cognosce me mee oues
tuas et misereatur nos
respice m vriam saluti
diligendo. ut cognoscamus
te et tibi conformemur te
imitando. Non audiamus
vocem alienorum strucet
muda. caremus. et diaboli.
sed tuy tuia. obediendo tuis
ceptis et complys ut vita
habeamus gratie. et habu
dantius habeam gloie et
apud te pascua inuenamus
refectionis eterne. Amen

De extremis m quib vole
bant ihm lapidare leccapitu.

Electa sunt aut en
cenia m ihrlm op
limis et hiemps
erat. Extrema di
cuntur ab eo quod
est m. et neos qd
est nouu. mr posita ce silla
bica adiectione et sonat
mouationes. qm stiliret ali
qua res nouu suo vsu ap
plicata. vel aliqua res a
tori vsu ad celebre et di
uinu cultu dedicata. quod
eni latinus dicit dedicatio
one. hebreus vocat mutho
anom. vsus nouus tri. seu

225
236

monatione hinde et vsq; hc
hoc verbu ut si quis nouã
veste induet enteniare dicet
Est igit entenio enteniaris en
teniare · id est inciare et alı
quid de nouo facẽ · hinde
vestem nouã enteniat qui
primo eam portat et episto
pus ecclam enteniat qui eã
dedicat · hic igit enteniа po
cant festum dedicationis tem
pli · quia in dedicatoe templu
applicat diuino vsui quod
festiue annuatim solempniter
celebrabat iudei Et dicit
enteniа enteniorũ in plura
li · quia istud festu per plu
res dies solebat agi · hoc aut
non ad prima · neq; ad se
cunda · sed ad tertia spec
tabat dedicatione · legitur
em triplex dedicatio facta
a diuisis et diuisis temporib
prima a salomone decima
die septembris que celebra
bat eadem die quotannis ·
vsq; ad euersionẽ templi fac
tam a babiloniis Secunda
tempe esdre · a neemia et
zorobabel et ab his qui re
dierut de babilonica capti
uitate repato templo ab eis
facta est duodecima die
martii · et eadem die quo
tannis celebrabat quicunq;
illud polluit antiochus.
ponẽs in templo ydolum
iouis Tertia post hanc
contaminationẽ facta est
a iuda machabeo qui tem
plum emundauit a gentibus
mundauit · quintadecima die
mensis · et eadem die eodem
celebrata est quotannis · et hec
dedicatio tempe dñi celebrabat
inde hic agitur · Cum ambu
labat ihc in templo scilicet i
porticu salomonis · id e in por
tico templi vbi salomon ad
orandu stare solebat · nonne
em templi non solu ecclesiis
primis sed etiã posteriorib et atrio
seu locis circumstantie et ad do
mũ domini pertinentia metli
quit in quibus primis stabat
ad orandu non in templo
non em licebat nisi sacerdo tem
plu · nisi solis templi ministris
alii aut orabant eẽ in por
ticibus seu atriis templi tm
gentibus vbi rex salomon
sibi oratoriu fecerat quod hic
appellat porticus in quo ora
torio de dedicatois colump
nam seu basem eneam haben
tem quinq; cubitos longitudis
et tres cubitos latitudinis · et
tres cubitos altitudinis erexit
sup qua genibus flexis ora
uit · quo loco erat regis ora
torium dicebat · Vbi threophilo
Quatagas tu quoq; dum hyems
immet · id e vita prius tui-bi
nibus inquietatis concussa spi
ritualis enteniaris tuy templi
celebrãe · semp renouando te
ipm et astensoes in corde tuo
dispones · tue ihesus erit presto
in porticu salomonis pacifico
statu tibi tribuet sub tegimine
ppetuo in seculo aut futuro ne

nio renouationis solempnia
ffice potest. Cui videretur ei
go eu videl comprimere. aio
cui reuincendi et psequendi
ut ecclesiu eu in verbis caperet
et dicebant ei. Quousq; anima
nram tollis id est cruciatu dmt
tendo nos in suspenso dubita
nos certificandi ein simus
de te. Adulatorie loquimur
volentes per hoc ostendi se
desiderare. siue veritate de ipo
Quasi diceret. anima nra
est in suspenso desiderij q̄ du
vincter nos diuinius et pes
que differt affligit animam
per hoc inuenies q̄ vellent ei
dicto stare et eu libent' sicut
opm recipe eu ty contrariu
habent in corde. Si tu es xp̄s
id e rex vnctus. que ein nos
regem dicim⁹ unde appellat
opm id e vnctu. qua vnctio
debebat regibus. dic nobis pa
lam ut sciam⁹ que sequam. pa
lam ein annunciando est de ve
ritate. Quasi diceret pertinax
si tu es xp̄s et messias ny lege
missus. et tibi non credimus
insidiose hec ab eo quebat. ut
si se opm diceret quasi se rege
faceret. tesari contradicet mox
tenebatur. et romano nomi insti
occidendus tradet. Inde glo
sa. Non veritate detrahebant
sed calumpnia grauabat et quia
dolo loquebant. ideo respon
sum temperauit dicens. loquor
vobis ut verbis dei et dico vo
bis veritate. et quis ex vob

per opera. et non creditis
michi. Opera que ego face
m nomine patris mei. et ad
gloria eius et confitendo
eu. et gratiam eius no alia
vbiq; querendo. eiq; omia
tribuendo. hec testimonia
phibent de me. et de mea
doctrina. quia scilicet no possu
mus a deo fieri. et ideo ma
nifeste appareat q̄ a deo ve
Quasi diceret. Multis a me
audistis si ego su opus et ego
respondebo vobis q̄ non
oporteret ut ego dicam verbis
quia opera que ego facio
illa testimonia phibent de
me. Et si opibus non credi
tis quantu verbis crederetis
Et sic non dicit eo esse se
esse opm. quod queribant
sed dicit aliquid equales
vel manus. quod ty eis no
sufficiebat. ut responderet
et calumpnie materia eue
deret. Hic ego temperauit
responsu. ut nec illis sic
ludibrium locus. et fidelibus
pter quos hec referunt ma
nifeste appareat q̄ xp̄s est de
non homo tantu ut illi pu
tant. sed verbu patris et de
filius. Illi enim opm pure
hominem credut venturu. sed
pre omnibus regnaturu. No
ergo pt illos tantu respo
dit eis. sed et pt posteros
fideles. Alia testimonia q̄
sit verus deus et verus homo
ponit Iohannes. dicens. Ego

sunt qui testimonium dant in
celo. pater verbum et spus
sanctus. Et tres sunt qui tes
timonium dat in terra. spus
aqua et sanguis. Quia enim
xpus fuerit celestis. id est
verus deus testimonium de
dit pater qn dixit. hic e
filius meus dilectus. testio
nium dedit spus sanctus qn
in specie columbe sup ipm
baptisatum descendit testio
nium dedit ipe filius. qn
dixit ego et pater unum
sumus. Quia aut fuerit terres
tris. id est verus homo. et
tres testes sunt. scilicet spus
id est aia quam in cruce e
misit aqua que de eius la
tere. et sanguis qui de eius
venis effluxit. Causa aut
incredulitatis eorum subdit
Sed vos non creditis quia no
estis nec esse vultis ex ovi
bus meis. id e innocentes et
humiles sed superbi et maligni
et ideo dei iudicio excecati.
Oves mee id e humiles
quibus revelatur veritas a
me voce mea audiunt cre
dendo corde et obediendo o
pere. et ego cognosco eas
non solum noticia visionis
sed etiam approbationis et sequuntur
me imitando hic in presenti
per gratiam et in futuro per
gloriam. ideo sequitur et ego
vitam eternam do eis. hic in pas
tu mei corporis et sanguinis
et in futuro in dulcedine
fruitionis. et ideo non peribunt
in eternum. quia predestina

cio de eis frustrari non potest
Et non rapiet eas quisquam de
manu et potestate mea per vio
lenciam hic trahendo ad cul
pam. vel in futuro ad penam
quod probat dicens. Pater meus
quod dedit michi maius omni
bus est. id e deitas quam habeo
a patre. quia omnia excedit in
infinitum. Unde aug. Dedit
michi ut sim verbum eius. ut
sim unigenitus filius eius
ut sim splendor lucis eius.
Et nemo potest rapere de manu
patris mei per violenciam cum
sit infinite potencie. ergo nec
de manu mea continete eas
et conservante. Ego enim et pater
unum sumus scilicet in virtute et
potencia. sicut in deitate et
essencia. Notandum aut quod
ex hoc verbo salvatoris ego
et pater unum sumus. exclu
duntur duo errores contrarii
circa articulum sanctissime
trinitatis. Sabellius enim po
suit in deo unitatem persone
sicut et essencie. et hoc remo
vetur cum dicit ego et pater
sumus. si enim pater et filius
essent una persona. dixisset
sum in singulari. Arrius aut
econtra posuit diversitatem essen
ciarum sicut et personarum. et hoc
excluditur cum dicitur unum. si enim
pater et filius habent diver
sas essencias non diceret unum
neutraliter sed plura. Igitur
per ego et pater sumus discre
cio et equalitas personarum ex
primitur. per unum unitas
divine substancie intelligitur

In theologia em per neutrū ge dicitur substancia diuina p mas culinū ꝓsone per femininū notio. Vnde patet ꝙ non de bet m pmpno cantari vnus pa tri cū filio. sed vnd quia pat' et filius non fuit vnus m per sona. sed vnd m substancia Vnde aug. Perdes audi et vnu et simus. ꝙ dicit vnu liberat te ab arrio. ꝙ dicit sim liberat te a sabellio. Ego vnd non ego duo sum. s sum ego pater. et filius. Quot ergo dei per signa quatuor cognoscit que hic per ordine tangit. Primo per bona opa que fa ciunt cognoscitur. quia omes opi sunt. Istud signu ponit dns de se qui e pastor. qui dicit opera que ego facio testimoniū phibent de me. Notandu tn est ꝙ sunt quedā opera q homines sanctu ostendunt. sed no fuerunt. sicut fuit opera miracu lor. que erāt aliqn mali fan ti virtute fidei. Alia fuit opa que sanctu faciunt. sed no ostē dunt. sicut est simplicitas et hu militas sanctoru hoīm. et ce tere virtutes eoru. que faciūt homes sanctu coram deo. sed ꝓ pe reddunt despectabile coram mundo. Alia fuit opa q hominem sanctu facit et ostendit. sicut fuit opa pietatis que ex cri tate fiunt. Secundu signu est quia omes opi fuit. ꝙn voce eo dudum. Vnde subdit. omes mee voce mea audiunt. Quatuor autē horas iste pastor dat ou bus suis. Prima est exterior exhortatio. secda est interior inspiratio. tertia est benefi cioꝝ elargitio. quarta est corpalis flagellatio. Sed ꝙ multi sint qui istas voces non audiunt. ideo dns con queri[tur] dicens. Vocaui filii et per exteriore exhorta tione et tenuis. extendi manu mea multa bona fa ciendo. et non fuit qui aspi ceret despexistis omne co silium meu quo vobis bona ꝓposita inspirabam. et me ptiones meas neglexistis per quas aliqn vos arque bam et flagellebā. ideo sub ditur magna comminando. ego quoq in interitu vestro ridebo. Tertiu signu est ꝙ aliqn fuit omes opi quādo ipe dns qui est pastor. eas cognoscit. Vnde sequit et ego cognosco eas. Cog nosci autem ut ecia supradm est fideles suos per imagine et similitudine sua. qua ois mens esse per anima virtuu quibus est ornata ꝙ signa bonoꝝ operu quibus est de corata. per caritate admu cem qua eos instruit. Quar tu signu est ꝙ sint omes opi ꝙn ipm vere pastore sequū tur. Vnde subdit. et sequuntur me. Malu aut nolut sequi opm sed ab eo fugiut et se auctu bom vere sequūt. Ipm per imitatione bonoꝝ operu. Ipm ecia quidam sequunt. sicut ipe ait. quidam credentes sicut tepidi et negli

gendo pollicitat sicut amo
[illegible] autem
[illegible] dns porta qui dicit
[illegible] ipm sum[illegible] ue
[illegible] fecerunt. tam no
[illegible] ad lapides sustule
[illegible] pbr dulcissima inte
[illegible] scitur. scilicet ut la
[illegible] eam sicut blasphe
[illegible] non timore timore
[illegible] iustitie qz absq
[illegible] domus. Sicut enim da
[illegible] et pfunda dom
[illegible] intelligē non pote
[illegible] lapidibus similes ad la
[illegible] debent. Respondit
[illegible] dulcē eos. Sepime
[illegible] bona operu oste
[illegible] ad vitam. Viriliter
[illegible] meo. hoc ē in tu
[illegible] mea facta. scilicet
[illegible] docendo mirabilia
[illegible] et alia miracula
[illegible] inter quos horu
[illegible] me lapidatis. cu ty
[illegible] debetis
[illegible] ꝙ quida sit ꝙ
[illegible] multa pro malis. et
[illegible] prohibitu. quia deus
[illegible] dicens. da mi
[illegible] et ego retribuā
[illegible] qui reddit bona p
[illegible] ꝙ sic debetis et no mori
[illegible] et publicam hor
[illegible] Alys sit qui reddit
[illegible] pro bonis malis et
[illegible] effecte caritatis in
[illegible] et dormit
[illegible] suos. Alys sit qui
[illegible] malis p bonis et q
[illegible] malis mignū. tales

tes · quida sollicite sicut amo
re dei ferbentes · hec autem
pdicta dñi verba qñ audiuit
ego et pater vnu sumꝰ · iu
dei cerca fetentes · iam no
tulerut sed lapides sustule
runt · et hoc durissima inte
tione fecerut · scilicet ut la
pidarent eu sicut blasphe
mu · moti liuore inuidie
non amore iustitie qꝫ absq;
legis ordine qꝫ una eꝫ da
ri erant et pfunda dñi
verba intellige' non pote
rat · lapidibus similes ad la
pides currebat · Respondit
eis ihc · dulce eos reꝑme
do · multa bona opera ostē
di vobis ad viam vitalem
ex patre meo · hoc ē virtu
te patris mei facta · scilicet
veritate docendo mirabilia
curando · et alia mꝛacula
faciendo · pter quod horu
quod me lapidatis · cu ty
ob hoc me honorare debeatis
Vbi sciendu qꝫ quida sut q̃
reddut mala pro malis · et
istud est pbibitu · qua deus
sibi reseruauit dicens · da mi
mundiciam et ego retribuā
Ally sut qui reddut bona p
bonis · et istud ē quodda na
turale debitu · et no meri
toriu · qua et publicam hoc
facit · Ally sut qui reddut
bona pro bonis malis et
istud ē pfecte caritatis in
dicia sc̃ pcepit dñs et docuit
discipulos suos · Ally sut qui
reddut mala p bonis et ip
sud ē valde iniquu · ? tales
erant iudei contra dñm · et ideo
eos arguit dicens · multa boa
opera &c̃ Respondent ei iu
dei dicentes · de bono opere
non lapidamꝰ te sed de blasphe
mia · qua tu homo cum sis
facis teipm deu · asseres em
se esse vnu cu patre · inuit
se esse deu · Non aut ipe seipm
facit deu · sed pater generans
eu · sicut ipm deu · Ihs aute
volens eoꝝ furore tempare ·
respondit eis se non esse blas
phemu · dicendo se esse deum
vel dei filiu naturalem · quod
ptbat primo per scptura · et scp
tura sacra cu sit mirabilia no
potest esse falsa · et hec attri
buit hominibus sanctis et pphet
deitate ptcipative · ergo mul
to magis · qui pater sanctifi
cauit id ē sanctu ab eterno
genuit sibi deitate · et iam
sanctificauit id ē plenitudie
gr̃ae repleuit quatu ad hu
manitate · et misit in mundu
ad saluandu et sanctificandu
ipm · sicut erat per pphetas
dictu · potest dici deus pprie
cu tame dicatur homo deꝰ
et verbu deus dissimiliter · qꝫ
homo adoptione · verbu na
turaliter · Si inquit adoptiui si
cut dii dicuntur · quare natura
lis filius deus non dicat̃ · Scp
tura quidem sacra attribuit
hominibus sanctis deitate ptici
patie dicta · sed xpo attribuit
deitatem pprie dicam · Vndē
eu augustinus tribus modis
dicit̃ deus · natura · ut deus

ompr· adoptione ut ptcipes de
itatis de quibus in psalmo dr
dix estis oprnone seu natupa
tione ut ydola et demones
Deinde hoc idem ostendit per
rationem stituret eos operibus
patris que faciebat· Omnia
em stdm philosophos determi
nant2 ppio opere· et ideo p
ffectionem operationem certificam2
de natura rei· Opus aut fa
ciebat opa diuinitatis ffectiua
stituret immaculata tota facultа
tem creature transcendentia· et
virtute ffectiua non solu obsera
do diuina potentia sed dlige
nter perando· ex quo concludi2
q in eo vere erat natura di
uina· et per consequens non
erat blasphemus· dicendo se
esse deu vel dei filiu &c si di
ceret Non tantu per verba me
esse filiu dei credatis sed etia
per opera que et modo quo ea
facio· et facto ipo ostendit in
me naturam et virtute dei esse
Si non vultis credere verbis
fidem adhibete operibus ut me
rito fidei amplius cognoscen
do oped demonis ad fidem
deitatis· ut cognoscatis et cre
datis quia in me est pater p
natura inseparabilitate et su
o sensus voluntate in omni fra
mea· et ego in patre sicut a q
habeo naturam et virtute et o
pera In eo est pater· et ipe in
patre inquantu est una natura
ambor· sicut una operatio Ruy
ergo magis diligit vel credit
amplius cognoscit· Vide hu
militatem iudeorum infama

Ipi volebat sicut si esset opr
et quia verbis et operibus hoc
demonstrabat eum lapidare vo
lebant Ipe ergo nec verbis
nec operibus inducebat2 ad
credendu· sed tanquam obsti
nati querebat studiose eum
apphende' non bona appre
hensione· stituret ad credem
du et intelligendu· sed ma
la stituret ad sentiendu et
offendendu· Cu apphendas
ut habeas illu apphende' vo
lebant ut non haberet Et
exiuit de manibus eorum
virtute diuina transiens
per ipos sicut alias fecerat
vt ostenderet se non posse
detineri nisi quu vellet· et
ut daret nobis exemplu
declinadi malorum sentia
qm sine fidei periculo fieri
potest Non em apphen
derunt· quia manifestam fidei
non habuerunt Et relicta
iudea pter incredulitatem
eorum abiit iterum trans Jor
danem in locu ubi iohannes
primu baptizauerat et ibi ad
tempus cu discipulis suis
manebat· ut populi ven
entes ad ipm recordarentur
de testimonio iohannis·
et de testimonio dei pris
et alias ibi sanctis et dictis
et sic habita memoria et no
uissimorum collatione confir
marentur in fide ipius· Con
spice igit2 tam eu qm dis
pulos suos mestos recede
et eis toto posse ex patere

Et multi venerunt ad eum no
tam coepe q̄ mentis deuo
cione. Et crediderunt in xpm
eo tpe Este ista apphen
derunt p̄manetem ut ha
beret. sed minqui uider ap
prehende voluerunt disce
dente. ut non haberet. mis
tite aut stim theop. rece
dens ab iherosolimis dns
hoc est a plebe iudaica ad
loca fontes habentia se tūs
ferr. id e ad ecclesiam ex gen
tibus que habet fontē bap
tis̄m. per que multi ad
dnm accedut quasi trāseu
tes iordanē Ecclesia ex
his q̄ male uident sut no
lu ille. qui iuste legis et e
uidisom tam mis mitentes
opm blasphemat. sicut isti
a quibus hec dicit. sed ecia
omnes mali opiam qui
plo nomine opidum sut. et
plus nomē habent opi a
quo appellant opiam qui
verbis confitent opm fac
tis aut negat. de quibus
ecia verificat quod hic d
qua fistulerunt lapides ut
lapidarent ihm. unde am
brosius Quod fecerunt
tut uideri pfequentes. hoc bo
factum hodie mali opiam
male viuentes. ad xpm dm
eum lapidant et occidunt
Quod est opus. veritas
piis et iustitia Quis ergo
pro falsitate veritate dere
linquit. pro discordia odi
unt unitatem et pacem q̄
tempali precio relinquit iu
stitiam. nil aliud facit videtur
qui lapidare crucifige et oc
cidē dnm. q̄ pius dona eo
tinquunt in scripis. het ambis
Et tales sut in templi genere
Quida em lapidat ihm cor
de. quidam ore. et quida ma
nu. Cor. mm sut corda sua
prauis cogitationibus et malis
voluntatibus meditantes. secudi
sut verba blasphemie in deu
et sanctos pferentes vel prept
maiores et prelatis suis recal
citrantes. tertio sut per oppssio
nem violentie p̄mores lede
tes p̄m ergo lapidat dmm
ihm quelibet em mala cogi
tatio et mala voluntas e vna
lapis qui iacit contra eum. Vn
beda Quotq̄t malas cogita
tiones quis assumit. quasi tot
lapides in dnm mittit Et
ideo beatus ambrosius nos admo
net dicens videte fratres ne
per opera uel cogitationes ma
las lapidetis dnm Sed di
cetis Quomodo tam graue
iudicatur petim cogitationis.
s ad opus non pcedat Ad hoc
dicendū. q̄ tota ratio pcedit
in corde. actus aut exteriores
non aggrauat petim nisi ex
tempore Et quid opus habet
documentum quod in corde dicete
apto vos estis templum dei viui
hinc est. q̄ sicut opus mutat
ad templū suū per cogitationes
et voluntates bonas ita expel
litur per malas Et sicut hoc
quelibet mala cogitatio et mala

volūtas est quasi lapis quo
dns ihesus lapidat⁹ et expelli
tur de templo suo. ¶ O q̄ detes
tabile est dnm dominus lapi
dare de hospitio suo Nō sanc
dicat aplūs. quis consensus tem
pli dei cū ydolis ¶ Quid aut
aliud sūt cogitationes quas q̄s
formāt in corde quasi quadā
imaginē contra honorē dei
nisi quedam ydola ¶ Et cū ta
libus ydolis deputūs in eodem
templo habitare dedignatur.
Unde ad conseruandā deū p̄
sentiā in templo suo. hortat⁹
nos aplūs petrus. dnm xp̄m
ihm sanctificate in cordibus vrīs
Ille dnm ihm in corde suo sanc
tificat qui nichil nisi quod sanc
tum et deo placens e in cor
de recipat ¶ Quidā lapidant
dnm ihm multiplicē sēdo
q̄ blasphemia in deū multis
modis committit⁹. primo enim
committit⁹ q̄ deo negat⁹ quod
sibi conuenit. sicut qui negauit in deo
omnipotentiā et omnes virtutes
vel omnes prudentias ¶ Et ad hoc
spem blasphemie p̄mittit illi
qui in aduersis successibus di
cit in animo suo. Nec deus no
curat res humanas vel simi
lia. de quibus dicit augustin⁹
super psalmo tricesimo primo
Item illi de quibus hieronimus
dicit. super cantica q̄ vellet
deū penas sua. vel vindictam
non posse aut nolle aut ea
nescire. Vult ergo eū no esse
deū qui quādo in ipo e vult
eū aut impotentē aut iniustū
aut mispiētē esse ¶ Crudelius
plane et omnino extranea
malicia que dei potentia
iustitia sapientiaq̄ penitus
deperdit ¶ Qui aut vult
deū esse iniustū. vult deū
non esse deū. et qui deū de
sperat non est. Nonne qua
re in se est deū lapidat et
occidit. Hec bernardus. Eo
modo blasphemia in deū
committit⁹. q̄ deo attribuit⁹
quod sibi non conuenit. si
cut illi qui dicut deū esse auc
torem pene ad quā sperēt
blasphemie p̄mittit illi q̄
pena sua in deū retorqueri
dicentes. Deus sit voluit
ut adulteraret fleret. uel
arderet. et ut sit confun
dere. et turbare. et ita ora
sato attribuit ad hanc etia
p̄mittunt lusores. qui cū no
p̄sperant⁹. deo maledicut
et conuicia in sanctos p̄fe
runt ¶ Similit⁹ et illi qui iu
rant per deū verbis leue
crabilibus et vituperosis.
similes per nomen dei. p̄ sacra
dei. per brachiale dei et si
milia. que execrabilia sūt
auditu ¶ Tercio modo bla
sphemia in deū committit⁹
q̄ illud quod deo est aliqs
sibi uel alteri creature attri
buit. sicut illi qui sibi diui
nū honorē vsurpare p̄sum
punt. ut primo magus. et
omnes ydolatre ¶ Et ad istam

speciem ptmet ambitiosi et
hypocrite. et vane gloriosi que
sibi gloriam attribuunt quas
eam ex seipsis et meritis
suis habeant: cui ty gloria sit
dei ppria Item ad hanc pte
ptinent n actiõi que sibi vsur
pant vindicta que ppria e
dei. ¶ Simulat illa temeraria
que psumit et volut de alio
cordibus inditare. cui hoc sit
ppriu dei soli. Preter hoc est
aliud blasphemie genus qd
committ in sanctos regna
tes cu dño. et in quibus regnat dñs. Unde in eis dñs
laudat ac ecia blasphemat
et in platos qui secundu deo
in subditis. et vice dei supra
subditos positi sut. ac p hoc
deus in eis honorat. ac ecia
blasphemat. ¶ ecce simulat
lapidat dnm ihm sicut u
dei lapidauerut stephanu
¶ Cui enim male dopiam spi
ritualit lapidat stephanu
pmo ipsu dñm. qui in ip
sum et affligut pdm
lapis em dicit a ledendo
et ideo cu ps in quo qui e
membru dñi ledit. ipe ei
in membris suo lapidatur
¶ Sed sepe tristicia taliter
oppressos colorat eis in
gaudiu. sicut lapides quos
mittebat iudei contra ste
phanu ad afflictione cau
sis. dulcedo illi fuerut ex
gaudio mentis et coue
rebat in lapides preciosos
ad corona capitis. qua

posiut deus in capite eius co
ronam de lapide precioso pos
set ecia dic q vnus faluter
homo ex predictis in otim pro
mortali lapidat dñm cui
ambitiosus ¶ q sic pauci sut
in tanta multitudine ex pria
noxe. qui ihm non psequat
et lapident et occidant. hec
cui lapidatio sit declarata
¶ cui cui ex opibus sit aduocata
nostra. et ppriatio pro pec
catis. qui mediator pro no
bis apud patrem. id circo
ipe de pctis dolet et lugere
strut et conuicio de mal con
uersione gaudet ¶ Quoties
cuiq; cui peccatu dñm con
tristamus et ledimus. ac pter
hoc cui quodammodo lapidi
¶ Est intelligenda sut hec sane
non q ex opibus in corpe suo
ei gloriose ledatur sen
sibiliter cui ex corpis illud
sit impassibile. nec q in ipm
cadat passiones animi nec
in parte sensitiua. et qua
sic pctis nris lapidetur
¶ Sed hmoi lapidatio e me
taphorica sicut et crucifixio
que admodu dicit apls
de quibusdam baptizat et
phariseis rursu crucifigen
tes in semetipis filiu dei
vbi glosa. Non q crucifigat
filiu dei. sed quia similes sut
crucifixoribus ¶ crucifigut
autem in semetipis. id e qua
tu in ipis est ¶ Sic in proposito
qui mortaliter peccat dñm la

pidam⁹ ledim⁹ et ꝯristam⁹
qua quatu⁹ in nobis ē eu gau
dio quod ipe de nobis exoper
tat ꝓhamus In quo etia sen
su loquit² bernardus in ꝑso
na dñi sic alloquens pectus
tem Rome p̄ter te vul
neratus sum. Nudꝰ non pro
inquitate tua afflictus su
ut quid addis afflutione
afflicto vbagis aggrauat
me vulnera tua ꝓ̄ vul
nera corpis mei. Ꝛ̄ ber
nardus. Sed de ombus ist
dñs ihs lapidantibꝰ qua
abscondit natura sua tali
bus. exit de templo corda
cora. et manifestat se ama
toribus suis et habitat i illis

Oemine ihu ope fac me
ntem et mundatoꝛ
in templo cordis mei
spualiter celebrare semp me
ipm renouado et a sensio
nes in corde meo disponen
do Da michi bona opera
facē que testimoꝝ phibeat
de me ac pace tua amplexe
credendo corde et obediendo
ope. teps p imitatione bonoꝝ
sequi et mdꝰ oues tuas a te
miserendi dꝰ cognosci Custo
di eciā me dñe ne vnquā
malis cogitationibus et ꝓpo
sitionibus aut locutionibus uel
operibus quasi lapidibꝰ te a me
expellam. sed semper te pe
grinū in me habitare sentiam
amen De tradicionibꝰ phari
seoꝝ eciā contra dei man
datum Lxxxpbiii capitm

Qua vero scribe
qui putabant
se habe' pfectos
sciencie et pha
risei qui sumi
labant se habe'
pfectione vite dim⁹ ihs
in templo reprehende' non
potuerint veneres ab ie
rosolimis in galileam
eu msequnt². In quo m
nia apparet militia cor
qua destendentes ab ie
rusalem ciuitate sancta
et relinquentes templū
sequebant² eu. et p̄ sem
ores ipli et legis doctoꝛes
erant. et non ad stendu
sed ad reprehendendū dm
venerut. obseruando et i
sidiando. ut eu in sermo
bꝰ facto capere et p̄nde
ut saltem ex discipulis
magistri ad tāmꝫ contep
torem doctine sermonum
arguat. et sic ad populo
dioꝛ reddant. videntes
discipulos eius cibus ide
non lotis manibꝰ manducare. qua inde cōmuna
gentibus immunda reputa
bant. et dicebat Transgre
discipuli tui transgredu²
traditiones seniorū Non
em manus lauat cū pane
manducat vbi beda Spi
ritualia em spbetarū ver
ba carnalit accipientes que
illi de cibis et opis casti
gatoꝛ ꝓferebat. dicentes
lauamd manꝰ esse. et

mudarm qui fractis vasa
dm · ipi de solo corpore
lauando scribabat ¶ Sup-
tiosa ergo hom tradicio ob
manducandu panē pīput
crebrius lauare · sed neces
sariu est eos qui panē de
lelo defendere tm ptinpaē
desiderat · crebro · elemosi
nis lacrimis et alijs iustitie
fructibus sua opa expur-
gare · hec beda ¶ Ipi genu
tiplū eorū qui plus zelat
trasgressione humane
traditionū qm̄ diuinoz
preceptoz plus decretaluū
q̄m euangeliorū. plus cōsue
tudinū q̄m vtilitatū pīs-
tos esse mites sollicitos d
mundicia exteriori et mo
dici de interiori · signatur
ypocrite et simulati · ar-
guentes allos de leuibus
cū tame sint infecti gra
uibus · videntes festucā in
alterius oculo et non trabē
in suo · hmōi quoq; similes
sut multi qui volut habe
exteriora ad plenū · interiora
autem habet fetida ¶ Dis
cipli aut dñi instructi
ca que virtutis sūt tanq
operari · non lotis manib⁹
manducabat · quia hoc no
ptinē ad virtute vite i
telligebat · vnde crispinoz
deo aut discipli non lo
tis manibus manducabat
qua iam superflua despi
ciebat · ea solū que sunt
necessaria attendentes
et neq; lauari · neq; no lauari
pro lege habetes · sed ut cōm
plebat alterutru fanetes ¶ Iu
ēm et ipm necessariu cibu cō
templebat · qualit cura hoc
studiu haberet ¶ Et qua het
tradicio stulticie iubere manū
lauari hoīm erat contraria
legi · ideo dñs alia tradicio
nem legi contraria duat
in medium · et quasi clauū
clauo retundes · dicit eos de
fide · qua faciebat transgre
di mandatū dei pter ma
datū hoīm · quod non erat
faciendū · quia sicut bonū
facere melius placet deo · sic
econtra et obedire neglecto eo
ad quod tenemur · vnde respo
dens aut allis ¶ Quare et vos
transgredimini mandatū dei
pter traditionē vram ¶ Quasi
dicat sicut glosa ¶ Et vos cō
temptis mandatis dei pro
traditionibus hoīm · quare ar-
guitis discipulos meos q̄ ma
data hoīm dimittut · ut p
cepta dei custodiat ¶ Et dñs
quide non reprehendit mundi
ciam corporalem · sed hoc
reprehendit · q̄ relicta mundi
cia interiori putabat sufficere
tm tantū exteriore ¶ Deinde
hoc q̄d dicat probando subdit
Nam deus dicat honora pa
rentes necessaria dando et re
uerentia exhibendo · na honor
iste no solū intelligit reue
rentia · sed etiā necessaria

admnstrato · patrem et mtem
m quibus ecd̄ ꝓmm quibꝫ
mtelligitur · ꝑd illi nomandꝫ
quibus magis obligamur et ꝙ
maledixerit patri uel matri
non tam verbo uel signo ꝙ̄ fur
to morte moriatur · Dns en
mbecillitatē et penurie pare
nū consulens hoc per mbyssen
ꝙcepit · et ideo ne illis quy pa
rentes debiles uel paupes
contempnat et debitis obseqūis
studeat reuerencia et neces sarii
ꝙ̄ exhibnoe defraudent
Hanc autē legem ꝓhar̄isei cu
pidi per sua doctrina falsa
subtilitates · ut sua auaritie
consuleret · et sub nomine pi
etatis mduceret · docebant
filios parcere et dicebat ꝙ
melius erat bona paretibus
admstranda deo uouē et
offerre · tum ꝙ̄ ꝑ pater · pri
uatus et spualis · nō ꝙ̄ lucret
per talem oblationē pare
tes sustineret · det mquid
corpale · consequebat · tame
bonū spuale · mquanto illud
quod erat mg̃o · necessitate
obuertendū deo offebat · ut
ita pentibus suis ab eis ne
cessaria exigentibus ea negare
possent · et diuinis frequentius
obsequiis · eo quo pentes egen
siebat · et oblatio filiorū sub
pretextu religionis in lucra sa
cerdotū cedebat · Inde mstru
ebat filios · quid egenis pa
rentibus responderent · et hoc
est quod saluator dicit · Nos
aute scitis adiuuatum diui
tis id̄ est mtradictae vestra

alios mstruitis falso stu
det exponendo mandatū
dei pro lucro vio · Tu
cuꝫ dixerit id̄ est dicat po
terit patri uel matri · ꝙ̄ pa
ter et mater quy indiges et
petis munꝰ a me · munꝰ
quodcuꝫ est ex me · id̄ est
ex mea deuotione deo so
luere consecratū et oblatū
tibi ꝑdere et soluere ad vtili
tatem tuā magis ꝙ̄ si da
rem tibi · qua tue ꝑdesse
cepi sola uel pr̄ legis mi
rogatiue sit munꝰ quod
cuꝫ est ex me id̄ est ex
meis rebus iam deuotū
deo tibi ꝑdent · Tunc di
cerent · Quod vou deo
ris tuis usibus applicare
et tibi ꝑdesse · Absit quia
sacrilegiū facies · Sic dicebant parentibꝰ ut
illi timentes accipe quod
deo videbat matri patri
et sacrilegij timens meli
us inopem magis uellet
vitam ducere · qm̄ de consc
cratis comedere · Et ē hui
⁹ constructio defectiua ·
Inde est sensus · Tunc cuꝫ
dixerit etc · sub silentio
tacite et bene potest dici
illud et implet ꝓceptū di
uinū et legem · et ē dig
nus vita eterna · et regno
celorū · quod tamen ē fal
sū · quia sēm veritatē est
transgressor ꝓcepti et hoc
est quod subdit · et sic ꝙ̄
vestras traditiones · filius ꝙ̄

231
242

tra non honorificabit patrem
suu et matre illud quod
erat sibi debitu subtrahendo
et ita per hoc ipsum fecit
mandatu dei de parentib⁹
honorandis et sustentandis
ptet⁹ traditione vestiam
que vestre seruit auarine
quasi dicet mandatu pa
ternalis despicitis ppt cupidi
tatem impietatis ¶ Sed vi
de ne hec auctoritate ut
plurimu fiatur abutamur
supra modu de rebus ec
clesie et paupm et aliis
parentibus ¶ Ad maiore aut
intellectu est considerandu
q̃ patet per se tenet⁹ fi
lius pugere quia e cau
sa corp⁹ quatu ad esse
et ideo debet ei nutrime
tu et documentu filius at
tenet⁹ unde parentib⁹ de
necessitis per accidens
scilicet si illi indigebat
indigeret et ipe sit po
tens et ideo si pater ham
necessitate incideret bona
de quibus filius potest
ei administrare nam sibi de
bitu sui de alieno tame
nulli potest deo facere
sacrificiu et ideo talia
offerre none lucru quia
hoc est transgredi precptu
de honore parentu ¶ Item
aute si filius bona sua
vouisset anteqũ parentes
in necessitate posset esse
quia tale non esset lucru
de eis unde parentibus de
mde redarguens eos de sanctitate
simulatione subdit hypocrite
bene yphetauit de vobis ysa
ias dicens ¶ Populus hic labiis
me honorat cor aut eorum
longe est a me quia ostende
bat sanctitate in verbis et in
exteriori conuersatione cui
corrupti essent interiore hoc
potest dici de illis qui bene
docet et male vivut labiis
enim et non corde deu hono
rare est bene loqui et male
vivere ¶ Sine causa autem colut
colut me non habentes pru
tu mde sicut enim medicina
dicit frustra est sine causa
ppria que no confert sa
nitate sic cultus dominus
qui non ducit ad felicitate
docentes doctrinas et mandata
homi et per hec transgredi
dei mandatu ppt aliquid
et lucru ¶ Et confutatis su
perbis et suppositis scribis
et phariseis qui ad paritem
videnti sibi predicta contra
distinctos deuisse conuertit
se ad turbas humile et sim
plicem vetes eos a falsa
doctrina phariseor reuocare
et conuocatis eis dixit Au
dite exteriu aure corpis
et intelligite meliu aure
mentis audite voce et intel
ligite virtute Non quod in
trat in os corpis scilicet ci
bus corpalis coinquinat ho
minem spualiter scilicet in
anima et apud deu nisi i
quatu per delectatione male

assiat quis ad cibu vel alias
sibi esset ydibitu · qua no intrat
in cor eius hoc est in animam q
causa est omnis immundicie spi
ritualis · inde corpales ordi
nes non comgnat spiritualib
et ideo non est curandu vtru
lotus uel non lotis manibus
corpalis accipiat cibus ¶ Sed
quod predit ex ore cordis
et ab interioi radice voluta
tis hoc comgnat hominem sic
dicit verba male cogitatioīs
que sut malicie interioris sig
nificatiua · qua ex cibo sūm
se non est ex culpa · sd ex
his que predut ex ore cor
dis et corpis · et ideo ois ipm
est diligenter custodiendu ·
¶ Et qua non sufficit custodi
a hūana · petenda e custo
dia diuina · sicut petebat
pheta dices · pone dne cus
todia ori meo · ut siluerit
gn audierut illoz religio
nem euacuari · accesserut dis
cipuli simplicitate motu · et
dixerut ei ¶ Scis qua pha
risei quoz magna re est re
ligio in tibis · audito hoc ver
bo quod siluerit euacuat dis
cretione ciboz · et traditione
senioz scandalizati sut · id e
indignati uel offensi · Istud
non erat scandalu actiuu
qua neq ex facto neq ex
dicto minus recto · sed pcis
passiuu · qua audito verbo
veritatis pietatis et equitat
scandalizati sut · qua oculis
egris odiosa est lux · Vnde
non dicit · tu scandalizasti
sed scandalizati sut ¶ Et hoc
tale scandalu alioqn veri
tas vite · iustitie et doctri me
non est dimittenda · qua
predit ex ipius scandalizan
malicia · Vnde greg ¶ Ex
veritate scandalu oritur
rectus dum pmittit qm
q veritas relinquat ¶ Et ad
dns respondet aut ois
plantatio tradicionis hu
mane · id est doctrina ab ho
mine macta que legi dei
non est conpta · qua no
plantauit pater meus ce
lestis imo consuluit tpi
dictas carnalis · eradicabu
cu plantatoribus suis · et hoc
a fundamento dei per re
pbationē · a fidelibus per
fectionē · a terra a uni
tatem per pbationē · qua
non habet firmu funda
mentu et radice ¶ Dimit
illos ip propitiu dampna
tionis ire · et doctrina illa
cuitate ¶ Cari sut ip se ca
rentes vero meditu legis
et duces cecoru ip regi
me alioz · qua alios su
o errore excecat · et cos
ad precipitiu ducit ¶ Cecus
aut ut platus si cecu ut
subdito ducatu prestet ·
lambo in fouea cadunt
sicut obliquitatis limee pre
dit ex obliquitate regu
le · Vnde greg ¶ cu pastor
per abrupta vitioz gra
ditur · consequens e ut grex
ip propitiu ducat ¶ Et ber-

nardus ¶ Fraudulosa res ē ym
mo maj magis fraudulosa spe
culator certis ¶ Doctor insignis
petrus dr claudus ¶ platris
negligēs pro mutus ¶ sed
heu qua stud claudi do
luit pueritia fatu pesse ·
¶ Deinde petro exigente
eo posuit discipulis pabo
lam predictū ¶ Zima de
quod m os mtrat id ē ali
qua pars de om quod
mtrat m os · m secessum
p euatione tamij superfluū
emittit² · et aliud tamij
necessariū retinet² · et heu
trid estoīd coīquat homi
qualiter · et iste modus
loquendi frequēs ē m
scriptuā · ut m michea · oes
sanguīm insidiant² id est
de ōnibus multi · et s
milia ¶ Tuc aut² predūt
de ore mtus nasciturur
et de corde exeūt id ē
de cordis ¶ inuidia · stul
tiam⁹ de ira · et furo
de latrīa · et ea homi
nem mūdatū cogitatiōe
prava coīquat id ē s
mul et magis mūdat
locutiōe scedida · q̄ sūt
conceptus mentis et ma
le cogitatiōis significand
¶ Eo cogitatiōes em ma
lis pueniūt et mala ver
ba · et m actu interiori
principalit² ē culpa · exig
ba que extra apparet
sue testimonia · Unde sb
iungit ¶ De corde em m quo
est sedes aīme et de libero ar
bitrio exeūt cogitatiōes ma
le · sicut principia malitie · et
ex cogitatiōibus malis · mali
actus et verba predūt ulteriꝰ
sicut homicidia · adultera
fornicatiōes · furta · falsa tes
timōia blasphemie · auaritia
iniquitatu aliquas iuste determinet²
nequitia cū malu affectaīꝰ
et imple' non possumꝰ · dolꝰ
qui consistit in deceptione
proxīm · impudicitia m cogi
tatiōnibus m verbis m affec
tu m tactu et quatu ad qua
libet corruptione mentis et
corpis · oculus malus id est
odiū et adulatio · nam qui
odit occultu mundu et malu
habet ad eū quem odit · et
adulator · non recto oculo
videt · que sue proxīm ad ma
lu ipm deducit · superbia m
verbis · factis vel signis · et
stultitia cū quis sit malu
et non cauet · nichil stultitia
est cū non rte sentit² de deo
cōtrariat² em sapientie q̄
est diuina · ipsū cognosco
¶ Ima hec mala et hmoi
transgressiones preceptoꝝ
dei m corde generat² · et ab
intus a corrupta voluntate
predūt ac spualiter homi
cōquīat · id ē mundu · et
impurū reddūt · hoc enim
m culpa hoi imputat² · quod
m sua potestate exsistit ta
lia aute sūt que predūt ab
interiori voluntate · per qua
homo est actuū suoꝝ dns

et ideo causa mundicie spualis
non est mps mala voluntas gut
stribar et phariseor verba
maledicta · que eo mgna vo
lutate contra dñm et discí
pulos eius predut · illa eos
coinquinat ¶ non lotis aut ma
nibus manducare et hmoi tis
gressiones superstitiose tradi
cionu non coinquinat homes
in mundicia spualis nec facuit
impuru ¶ unde dicit eo q
nullus cibus coinquinat spiri
taliter homes ergo a manducatione
non lotis manducare no co
inquinat eu ¶ Et sic ostendit
dr spualia bralit intelligi de
bent unde dr preputiu in
scriptura loco absolute magr
de spuali dr de corpali in
telligendu est loco · ¶ sed
ut dicit crisostom videmus
multos ut mundi ecclam
lauacres manu et os qualit
aut munda offerat animal
curam nulla facientes quarti
us pro non lotis ponit co
munibus et pro coinquinat
ponit communicat unde he
breor ydioma · qui commu
ne mundu dicebant iudei
eu parte dei se esse sanctates
continues cibos vorat · quibus
omnes utiq homes · quos
ideo qua in lege phibiti e
rant immundos iudicabant
¶ Omune ergo quod ceteris
hominibus patet et quasi de
parte dei non est mundu
appellat ¶ eo eo aut q dictu
e de corde exeunt cogitatoes
male ¶ colligit · q et s dia
bolus qui mittit homm
cogitatione mali · cogitati
onem tamen mala nisi pt
mittit · que mala sit tantu
per consensu qui est in cor
de unde qui dicit tu mi
sisset diabolus in cor iude
et in psalmo · immissiones
per angelos malos · immissio
accipit pro suggestione ·
luter enim non pt illabi nec
ubi ¶ ieronim ¶ eo hac sen
tentia arguendi sut qui
cogitationes a diabolo in
mitti putat · et non eo pu
nasci voluntate Diabolus
aditor et nutritor ma
lar cogitationu esse pt
autor esse non potest · ¶ ei
aut semper in mentibus pe
ssimus leuem cogitationem
nasci scintillam suis fo
mitibus inflammat · non
debem opinari eu cor
dis quasi occulta rimari
sed eo ceteris habitu et ges
tibus estimare quid ver
semus mtr mentes · Verbi
gracia si pulchra mulier
etem nos crebro videnti
assidue · intelligit cor amo
ris iaculo vulnerare · ¶
et augs intimas ne cogi
tationes diabolu non unde
certi sumus · sed motibus
eas ceteris et affectionu
indicijs ab illo colligi expe
rimento didicim ¶ Secreta
aut cordis solus nouit ille
ad que dicit · tu solus nos
ci corda filioru hominu
augs ¶ Volet quippe diabo
lus antequ ventat pmit

237
244

treve seu aduenius peruersi
stituet malas cogitationes qua
si quis in corde susceptas
nutrierit diabolus in cor
de suo habitaculu preparauit
Et quidnis diabolus cum
sit aduersar. et ociosos ma
lar. cogitationum no ty
ram. Quia quis precedit
eo nobis tm. Unde aug.
Non omnes male cogita
tiones me a diaboli mysse
rio excitantur. sed aliquas
cum sic ex mei arbitrii mo
tu emergut. bone autem
cogitationes semp a deo sut
Qualis aute cogitatio
bus malis resistendu si
docet anselmus dicens
Quo aute quis voluta
tem. aut mala cogitatio
ne a vobis excludatis. hoc
primu consilium quod vo
bis do. intelligite et tene
te Nolite turbare seu pe-
nersis cogitationibus ul
lius voluntate. sed cu vo
bis infeste sut aliqua vti
li cogitatione et voluntate
mente vram donec ille
euanescant. forte occupa
te Aliquid enim expellet
cogitatio uel voluntas insi
sta cogitatione uel volun
tate que non concordat illi
Quis ergo vos habeat ad
mutiles cogitationes ut to
to in ipsu intendendo ad uti
les. ines vra dedigneth
eas saltem recordari uel
aspicere Cu aute vultis
orare aut in aliqua bona
meditatione intendere. ne

si vobis nec importune sut cogi
tationes quas non debetis sus
cipere. neque aperte impor-
tunitatem. boni quod incepis
velitis dimittere ne instigator
caro diabolus gaudeat. qua
vos ab incepto fine desistere
sed eo quem dnor modo illas
contempnendo eas superate neq;
doleatis neq; tristem de illa
infestatione cum dnm illas sine
dnor contempnendo nullu eis
assensu prebetis. ne ociosa
tristitia uetu redeat ad me
moria ut sua importunitate
repetatur Homo em habet
mens homis. consuetudine ut
hoc vnde detractus aut contris
tat sepius ad memoria re
deat. cum hoc quod negligen
du sentit aut cogitat Simi
liter se debet habere persona in
sancto proposito studiosa in quo
libet motu indecens in corpe
uel ani. sicut est stimulus
carnis ne inedie uel mansu
etudine em facilime contin
guunt. cu et illos velle sen
tire. aut de illis cogitare ut
aliquid eoru suasione face
dedignam Recogitemus
ex humor motus uel cogitatio
nes vobis ad peccm imputet
si nullatenus voluntas vra se
illis assentiat. cum michil dam
natoriu est hijs qui sut in
christo ihesu. qui non secundu car
nem ambulat Secundu car
nem em ambulare est carnis
voluntati concordare Car-
nem aut vocat apostolus omnem mo
tum in ani uel in cor
pore. cu dicit. caro concupiscit

aduersus ſtm et ſpus aduersus
carnem · facile quippe huiꝰ
ſuggeſtionis extinguimꝰ ſi pri
ncipul caruꝫ ſtem precidimꝰ to
ſllu conterimꝰ · difficile veꝛ
poſtq̃ caput eius intra men
tem admittimꝰ · hec anselmꝰ
Vnde et ieronimꝰ ad petrum
quod opꝰ ꝑpetrat · mulꝫ pue
rus ſ iniuncta ꝓtinus ꝓfla
tum in mete iugulabis · et
paruulos babilonis ad petra
llides · in qua ſerpentis veſti
gia non reperiuntur · et tande
deo ꝓmittes · ſi mei no fue
rint dominati tui · inmacula
tus ero · hec ieꝛo · Ad vitandu
ecia cogitationes malas mul
tu valet habe' cor ꝓnum ad
deo · quia hoc ipe a nobis ꝑti
pue requirit · vnde hugo in
dom creatur · que ſub celo ha
mentibus humanis occupatur
michi ſyndro corde ſublimꝰ ·
michil nobilius · michilq̃ deo
ſublimiꝰ reperitur · quare in
thil aliud queunt a te mſ cor
tuud · Et ꝓmulatur in omni tep
tatione remedium ſalubre e deo
mhesse · Vnde augꝰ · Tu mihesu
to tibi · exoneto me · et omne
nuſqͥ erit mihi dolor · et la
bor · Oratur aut in hoc euan
gelio ponit dns quedā ad
monitionē ꝓhariseoꝝ · que
dam ad instructionē discipulo
monitat · Vetꝰ phariseos de
tribus principalibus · primo de
impietate eius diabolice · quā et
vos transgredimini · ſdo de
ſimulatione eius subdit · ypo
crite · bene ꝓphetauit de vo
bis ysaias · tertio de
ſuperbia eius subiungit · et
conuocatis turbis · in pri
mo singulare · tyrannidem · qui
mala statuta faciunt mise
rande falsi fratres · ſimu
lant exteriꝰ · quod mitꝫ
non fuit · in tertio heretica
qui ꝓhibet homines a cibis
quos deus creauit et non
abstinet a falsis doctrinis
quibus se et alios corru
punt · Circa ſtem ponit tri
plicem instructionem · vnam
in destructione gulositatis
cum dicit · omne quod intrat
in os · alteram in refrenatio
nem oris · cui subdit · que
aut procedunt de ore · tertiam
in custodiam cordis cui sub
iungit · de corde enim exeunt

Omnia ihu ope da mi
hi mandata dei ſme
tranſgredi · ſpoc ſeruare · ut ea
omnibus et ſingulis ꝓficiam
et ab eis quantuꝫ cumꝙ occasione
non recedam · Da quid michi
in omni quod in os intrat corpo
ris gulositatem resistere
ac interioꝝ cordis mundi
cie ꝙpue intendere · et os cor
dis ac corporis diligenter cus
todire · Et quia non ſufficit
custodia humana niſi adsit
diuina ideo te dne ſuppliciter
peto · pone tu custodia ori
tristi bri mei · ne aliquid
in illud intret nel procedat
quod me spualiter in anima
et apud te maturie valeat
damnare · De muliere chananea
captiua lxxxvi ·

234
245

t relictis finibus
at phariseis ca
lumpnatoribus ꝓt
magnitudinem
eoꝝ · egressus m
de ihc scilicet a
finibus iudeoꝝ · abiit et se
cessit in partes sydonis
ut timoꝝ sydonioꝝq; cura
ret et gentilibus benefaceret
Tyrus enim et sydon tribus
fuerunt chananeoꝝ et ge
tilium sunt tamen in terra p
missionis ꝑ montem libani
in corde maris · qua filii
israhel non potuerunt to
taliter exp̄ellere et exterm
inare gentilitatem de terra p
missionis Et cum magnificus
esset quanda domui tan
ta quietis exo labore nre · ac
cessit ad eum mulier gentili
lis non edocta per ꝓphetas
et legem ethnica natiue
prophemissa finis · qua christi
nalem fidem et plenam
tenebat ut dictum
prophemissa · qua a finib⁹
et phemicibus descenderat
Syria quippe c nomine ge
nerale fuit · phemix no
men cuiusdam specialis co
tracte in illa fuit ria ste · et
ideo componit prophemissa
id est de tali contracta oriun
di · a finibus illis egressa
non solu a ciuitatibus ꝑ
pter dimissione · sed a fi
nibus per elongationem et
ocasionem ꝓuincie · qua
istud in finibus gestu est
gentilium vbi mulier seq
bat christum a finibus
illis egressa non solu a ciui
tatibus scilicet gentilium et pec
catoꝝ egressa significat hu
mana petratrice a finib⁹ pec
catoꝝ ꝑ penitentia se auer
tente Non enim sufficit hoi
a peccatis se auertere nisi ecclesi
cat a finibus petroꝝ qui sut
ocasiones petrandi et cause
inde aug⁹ finem petroꝝ ec
ue est causam petroꝝ euitande
et eoꝝ fugere tumbas adiu
non mulier · Hic notandu
q; qm supradixit dns in hac
gentile · ne abieritis scilicet ad
predicandu istud verbu phi
lippo mutatione non receptione
si venerit inde dns mulierem
non mutauit sed veniente
recepit · et hoc significatum
in adventu magoꝝ qui a dno
sut recepti quasi primitie gen
tium Ista enim mulier fama
et miracula ihu audierat
ideo firmiter firmiter cre
debat q; filia sua sanare po
terat · Inde clamauit dicens
ei miserere mei · q; misera
sum · et in hac q; dicit mei pa
tet vehementia affectus filie
qua malum alienum scilicet fi
lie reputat suum · sic debet fa
ce quilibet platius · dne ꝓt
naturam diuinam · fili dauid
ꝓpter humanam · ad similitudine
fili dauid ꝓpt ꝓsonam in dua
bus naturis vnitum · quasi
dicat ego diuina habes pla
tem · quia potens es domine
ego humana voluntate · q; dauid

mansuetudine · eo ymone
missione · qua ideo deus
factus est filius dauid ut nos
saluet · filiu aut dauid appel
lat · qua opm promissu inde
us descendē de genē dauid au
diuerat · magna fides clama
nee hic notatur · qua verū
deū et verū hominē ihesū to
tū[m] · deū credit vbi dimi
vocat · hominē credit vbi fi
lium dauid dicit Nichil ergo
merito postulat · sed solam
miserendi efflagitat · dicēs
miserē[re] · Cui quā dicēt Nō al
lego meritū non peto iudiciū
rdy · illustror defectu sed pos
tulo beneficiū · et ideo mise
rere mei · unde cristo[us] mi
sere' mei dne fili dauid · et
clara confessio euangelista hu
mulier · deitate eius et dispe
satione admirans confitet
ur et dnationē et incarna
cione eius miserē mei vide
philosophiam mulier dicen
tis miserē mei Non mi quit
habeo cōfidentiam bonor[um] ope
rū nec rē plā fiducia ad miseri
cordiam confugio · ad trahi
quillū pectoris portū ad mi
sericordiā confugio · ubi cer
tat iudicium ad misericordiā
confugio · ubi ineffabilis fa
lus est miserē mei · audistis
sermo · sed incepta benignitas
continet pelagius · ubi enim mi
sericordia postulat · ibi venia
sa comprehensa sunt bona · hec
cristo[us] · et ut magis eū ad co
passionē moueat totū id do

lorem enarrat · dicēs filia
mea non ancilla · no exē
nea sed filia quod e mihi
gratius · male vero aut no
quodcūq; dolore sed a dee
mo · quod e ei pculosus
in quo vulnera medico de
tegit · et magnitudine et qua
litate morbi qui primo ihc
aut non respondit ei ver
bū Non ppter indignatione
sed ut eius constantia pba
ret et pbata manifestaret
et ut eo pfectiora in pre
se ostenderet fides eius et
deuotio digniori exaudiret
et in illo silentio sedm aug.
populus exhuit domū cum
discipulis quos mulier sequē
tes in via michi[m] instabat
et pcurabat · clamas in
tristitia ut et discipli inste
tes ignarii importunitate mulieris
vicii · rogat et pro ea dice
tes Dimitte eā quia tenes
non eos audiendo · q[ui] cla
mat post nos pre angus
tia · que eam tenet pmen
do · fit quod rpa patet pe
tit · et sic recedet a boni em
erant ad hoc videntes eius
fidem et deuotionē · Ihesus
haut respondes ait Non su
missus sū ad iudeos · qui
pfecerūt stulticiā per infide
litatē a deo recedentes ad
illos potius venire debui gen
tibus per promissus fuit In
hoc patet stultitiā iudeor
quatum est in se · et reddit
dos meritū abiles · loquitur
de sua missione ad predicādū

A ones ipsi id est ñ ad

235
246

m ꝑsona ꝑpa qꝫ na fuit
missus mſt ad Iudeos ꝓmo
et ꝑsonalit sed eo consequti
et per aptos ad gentes et Iu
deos tamꝫ eo aptius
principalit missus m ꝑpria
ꝑsona tantu ꝙdicauit. et
inhabitula fuit mſt m casu
eo aliqua causa ſpali cta
cuta alios hoc afferet ut
ſtibuat certam m fide gen
tiu esse fundenda ostendet
ſicut habet hic. et supra vbi
opus ꝙdicauit ſcmaritanis
deuote eu recipientibus post
morte aut depi ꝓdicata e
fides publice gentilib⁹ &
illa miſera misericordiam
ſequt repulſa non erubeſ
cit in poctne clamat ſil
natore adoratoꝛ latre
adorat dicꝫ Dne adiuua
me Et adiuuat postulat.
infirmitate cu filie ſuam
reputat. et per conſequens
eciam ſanitate Quasi di
ceret Et ꝛſp modo non
fiu tu modo volo esse ous
deu m ſigmd humus adoꝛo
te. ſicut ous pastoꝛ. et
ides dne adiuua me ſicut
pastor. adiuuat ouem ſua
debilem et infirma Tu
ꝛſpondes aut Non e bonu
qꝫ eſt cū ordine iuris et
ꝛdo nature. ſumē et au
ferre pane id est verbu deu
et ſalut ſcu doctina et o
pationē tradituloꝝ. filioꝝ
hd e iudeoꝝ. qua ꝓmiſſa
fuit iudeis tamꝫ ſpialibo
filijs ꝑt cultu vnius dei. et
mittere canibus. id e dare gen
tilibus qui ad comunione dice
bant canes ratione immundie
ratione idolatrie. ratione ſe
uitie in ſanctos Sit illa deuot
Ecce humilitas mulieꝛ que tan
to plus magnificabat quanto
maior fuit obiurgatio. que
quanta fuit patet eo tribus qꝫ
non filia. non pane digna. ſed
canis postea fuit dicta. et ꝛpa
conceſſit omia. vnde ſequit
Etia dne. quasi dicꝫ. verū
dicis. qꝫ ſu canis Tamē me
uocas. canis tuus esse volo. ex
go me cane tuu mutu. qꝫ no
poſſu relinquē mensa dni mei
Domini canes non expellut
et ſi expellut ꝑ ima poꝛta
ipi reuehut ꝑ alia Et ergo
ſu canis non debes me expel
lere a te. et ſi expellis me a
te ꝑt mus ꝛedibo ad te Nam
et catelli edut de micis. que
cadut de mensa dominoꝝ
ſuoꝝ Quasi dicat. domine
non peto panē ſed micā. qꝫ
ſtud quod peto est tibi quaſi
micā pua. et qꝫ conſuetudo
est qꝫ dm dat canibus et ca
tellis ſuis ſaltem micas. da
mihi ergo iſtam micā. quā
peto ſtibuat filie mee cui ab
bne. Vel etia dne. id e bonu
est m casu. vnde non est con
tradictio m verbo dopi et mu
lieris qua verbu dopi est in
telligendu. qꝫ non erat ꝛgu
lariꝫ et ꝛmunerat bonū eu
dpius esset aptus iudeoꝝ. ſed
verbu mulieris intelligendu

est m casu stilicet ppt petent
denotatione et ut ostendat et
clepie gentiu futura fiduci
one Nam et catelli edut &c
Quas dicit Sicut catuli a
liqua modica stilicet micas
cadentes de cibo filiis cotes
se petiuit · ita etiu gentiles
aliquid saltem modicu de be
nefitis dei prepe debet · Hec
sic intelligi potest Nam et
catelli id e gentiles mundi
et mensa edut id e edere de
bent de micis id e de reliquijs
que cadut de mesa dnoz
suoz id e iudeoz · quibus me
sa sptuit · et fercula matru
familie et alia que ad salutem
nram ptinet posita sut Qua
si dicat debem habe aliqua
micam tue largitatis · Inde
et si non vis face nobis sicut
iudeis parua madicula sala
mi sac sana filia mea · Ne
peto panem integru ad filios
in mensa patris · sed micas
et reliquias sub mensa eius
ad catulos Quas dicit No
n digmitate mea sed tu in m
sericordia tua confides gra
tiam tuam peto In me secuet
ista simulitudo [illegible] pauis
et calis · et si indigna sum
ut panem integru phendi ut
micam tribue filie mee sa
nando · quod quasi micas re
putabit respectu indebitu q
rasi [illegible] Inde mu
lieris pacienda et humilitate
Deus cui vocat iudeos filios
et illa dnos · nec doluit de m
micoz laudibus · nec de suo
molestari est cotumo primo am
plius se humiliauit · nam deo
gentiles vocat canes · et ista
catellos ille panem hec mica
sam dicit Inde et tercio
omia sub pena mulieris
exandmetidis ecclie fides ·
patiencia · humilitas · fides qua
credit sanari posse filiam
suam · patiencia qua toties
tonte pta in probris psue
rat · humilitas qua se non
canibus sed catulis compa
rat Ecce me mequit filie
pane non meruj nec mi
gas cape cibos posse nec
sede ad mensa tu patre
sed contenta sim reliquijs
catulor ut pti humilitate
eat micam ad panis in
tegri venam magnitudine
hec tercio Et nota hic tri
plicem mulieris petitione
In prima petit liberari dicens
mihi mei dne fili dauid
In secuda petit adiuuari
dicens · dne adiuua me · In
tercia petit sanari · dicens ·
nam et catelli edut &c In
prima confitetur se miseram
ideo aut miserie · in secuda
infirma · ideo addidit ad
iuua me · in tercia mendi
cam · ideo subaddit · na
et catelli &c · quas dicet
et s a mensa · non tame
a micas excludas hic
enim est odo · primo fit de
missa per petim · secundo
impetet ad resurgendu
et ideo mendicus ad re
leuandu In illis ergo pe

tionibus significat ordo ef
fectuu gre Ly prima petic
gram remissoris et hec pti
net ad gratiu iustificatione
m sda gram opationis · et
hec ad gram opande · Ly ter
cia graciam ~~opationis~~ con
solationis et hec ad gratia
consummate Et qua sic
prudent' se habuit ideo ta
lem benigne audiue respo
sum metuit Cui enim re
prendes ihc aut illi O mu
lier magna est fides tua
quod patet eo verbo et fi
uo qua non fuit retar
data a fetuore penitendi
primo ppt' opi trinitate
nec postea ppt' eius negati
uu responsione · nec ppter
illatu conuiciu Jam non
voco te canem sed mulierem
fidelem · q tanta est fides
tua q me superauit et fiat
et ideo fiat tibi sicut vis ·
Quasi dicat fides tua hoc
meretur · quod patet eo fe
cu subdit Et sanata est
filius eius ex illa hora
ex qua steterat dns dicit
fiat tibi sicut vis · dicit enim
dei est facere Quia em a
fetuore petentis no refu
gunt · sed pseuerant et hal
de se humiliant · ideo di
uina pietas se amplius
contume non potuit · que
semper · in eodem humilie
respexit et preces eoz non
despexit Igit q magna
fidem habuit · hoc quod pe
tijt impetrauit · vino pfy

obtinuit q postulauit Na postu
lauit filie sue corpis sanitate
et non solu hanc ei obtinuit
sd etia meritis iustificatione · et
sibi ipi plena conuersione Le
pe em ppt' magna fidem pe
tentis deus plus ebaudit et
plus concedit q ille petit · Ly
transpo' · O mulier · magna e
fides tua Non vidisti mostruu
sustinatu nec leprosu mudatu
nec pphetas audisti nec lege
meditata es neq; maie mi di
uisombs scindi vidisti Nichil
horu contemplata es insup
et despecta et contempta a
me es · et non retrorsu sed p
seueasti petendo Et q; mag
na est fides · copiosa effusa
est gratia Et sanata est in
quit filia eius ex hora illa
Non ego qua venit matri eius
domu · sed ego qua dns sermo
precepit Et ueru Thamarea
mulier magno domo impleta
remisit Ly hoc euidenter osten
dit q; deus etia illa q; nob
parata non fuit dare possit
si vehementius postulet · Non
est inquit bonu tolle panem
filiorum et dare canibus · et
tame dedit · qua illa vehe
mens coegit Iudeis vero e re
gione monstrauit · q; despio
sis nec illa quidem tribuat
que eis fuerat ppparata De
inde illi attrepetit · methul · imo
etiam ppria pdidit · et ideo
q; mine quesiuit · ne sua
quidem attrepere · illa vero
qua vehemet meruit ven
dicare · et item filiorum attrepit
canis Tantu quippe bonum

fides ſedula et deprecatio pſeue
rans Et uterq; Tu aut intede
qualiter aplis uictis et no pſi
dentibus rpa pfecit · tu magna
quid eſt nſtinitra oraciõ · etem
pro nris noxijs a nobis quit
magis rogari qm̃ ab alijs pro
nobis hec cr̃ispost⁹ De ſa
cepta ad duas leucas et ydo
latras ay cuius potest ede
dit² una capella in loco ubi
locutus eſt dñs chananee · et
deinde ſanauit filiã eius in
una que duas ecclesias plu
rimi et in triuiam Sicut ad
fides matris cooperatur filie
ſic fides ecclie paulus qui bap
tizat² in eius fide · unde ſe
quendu Remigiu datus hic
exemplu catheçizandi et bap
tizandi mſantes · ut fideles
pro suis paulis deo fidē pro
mittat · quatus simul fide ipsi⁹
mulier ſanata eſt filia eius
ita et fide catholicoꝝ multo
pecata paulis relaxent² ꝑ
fidem eñ ecclie et confessio
nem seu responsione offere
ndo in baptismo liberatur
a demonio paulo qui nec du
per ſe ſapere vel aliquid age
re possit bonũ aut malũ Allego
hic aut stdm eudem remi
giu · her mulier ſanata ec
clesiam ſignificat de gentib⁹
congregata · per hoc eñ ꝙ
dñs reiectis scribis et phari
ſeis venit in partes tiri et
ydonis · ſignificat · ꝙ reie
ctuꝝ erat iudeos et trans
turus ad gentes eſt aut her mu
lier egressa a finibus suis

qua ſancta ecclia recessit
a pristinis erroribꝫ et uitijs
rogat quoq; pro filia de
monio ꝑlo suo nondu crede
te · ut et ipa absoluat² a frau
dibus diaboli et ſi ad prima
petitione ecclie dñs ſalute
mmme differt dare non
eſt desperandu nec a pe
tendo ceſſandu · ſed magis
precibus insistendu · et ad
deu et ſanctos recurredu
et nec ꝓfectus oratio ut
ſequatur effectus · ꝗtuplex
fuerit chananeus generis
tamis · et immundus ꝗ cento
autem magna dei² fides
ecclie de gentibus · ꝗ cũ
gentes nec lege fuerint
imbute nec uerbis ꝓphe
tarũ instructe · ad pditam
onem mox aptoꝝ in au
ditu auris obedierunt deoq;
ſalutem impetrare merue
runt Cum oraliu² aut filia
eſt anima uel conſtricta
cuiuslibet intra ecclesiam
diabolo mancipata · pro qua
mater ecclia rogat uel ꝙ
homo pro fedata conſtrin
gitur unde rubamus Et quis
constanter habet alicuius pu
ri⁹ sorde pollutã · filia ha
bet a demonio vexata
eſt ſi quis bona que gessit
pctor⁹ peste fedauit · filia
habet immundi spus furtiꝫ
sagittata deoq; necesse e
ſt ad ecclie lacrimas ꝙ cõfu
giat · sanctoꝝq; meritis
et cuborũ querat · unde
et Crisostom⁹ imitare cha
nanee[a]m dñi · mulierem

Sed forsitan dicis Non habeo filiam · que demonio plena sit Sed habes animam penis refertam Dicito et tu imperio mei domine · et anima mea male a demonio vexatur · grandis enim demonium est hec Crisostomus Male autem vexatur anima quando vexatio non sentitur · Peius enim morbis desperat pessime qui medicum contemnit Secundo theophilus · quoque unusquisque nostrum cum peccat mulier est anima cuius peccatum id est fragilis et infirma · cuius filia est operatio prava · que filia a demone est possessa · quia actus pravus demonium super peccatores aut eorum tectis mundum tabernacula impletum mundicijs · propter quod nos sumus digni panem dei recipere · aut principes sacerdotum sacrificatores misteriorum dei Si vero cognoscentes nosmetipsos peccatores humilitate esse debemus humiliter confitentes murmura tur sanat filiam quia dei et operatio prava Secundo vero augustinus per mulierem chananeam potest intelligi ydolatria superque legibus etenim inspirandis et compulendis intendit per demonium aut propria sensualitas que etiam per serpentem significatur Sicuti ergo filia mulieris chananee vexatur · ita per sensualitatem inferiorem vitium ad consensum peccati mortalis impellitur · cuius sanatio per matrem id est rationem superiorem a domino petitur · nam ratio superior ad optima deputatur Et sicut dictum est dominus distulit exaudire petitionem mulieris chananee ut eius fides clarius appareret · sic et dominus aliquando dimittit impulsu rationis inferiores per sensualitatem diutius pro tribulari ut augeatur meritum temptationis · propter quod paulo potenti similium carnis a se dufert dicit dominus Virtus in infirmitate perficitur · Intremuit · ergo et nos exemplo filii huius mulieris que de gentibus credendo matrem ecclesiam in fide effecta est quia de gentilitate venimus habeamus fidem ut domino et triuno deo credentes · quidquid iuste ab eo petimus nos impetrare credamus habeamus constantiam ut si diuina dispensatione preces nostras tardius exaudiret · tamen precibus vigilemus quousque hoc quod petimus impetremus Et si ad impetrandum nos ydoneos non sentimus spiritualium fratres · orationis adiutorium quaeramus ut sicut ista mulier · aliis pro se interuenientibus · quod petebat promeruit ita nos cibus precibus magis quam singulariter et primis ad diuinum credamus · Habeamus humilitatem ut alios de nobis maiora existimantibus nos minores iudicemus exemplo huius mulieris que cum a domino canibus compata esset · ipsa de se humilius sentiens tantillus se deputauit · Hanc humilitatem in

corde habebat quy despectus ab
alijs dicebar ludam et vilior fia
plus qm̃ fratus sum et ego hui⁹
m oculis meis ¶ Oremꝰ mstrm
dnm · ut sanet filiaꝫ mar · oremꝰ
ut sanet a petꝛo et liberet aiaꝫ
mar · que male a demonijs et
pcijs vexant ¶ Clamꝰ huiusꝫ
et pseuerat ad dñ · dicentes ꝙ
chananea · mstꝛe mei dne fili
dauid · et dnꝫ adiuua me ¶
la em aia a demonio vexatꝫ
que petrꝰ non cessat et m̃
mne pseuerat ¶ hic s bene
uocat fuit et de xpo mstꝛe
cordia non desperauit · dne
tuꝛ ei a pximo dno · fiat ti
bi sicut vis ¶ et saluabit̃ ex illa
hora · qua petꝛo quacuꝫ hora
uocatus fuerit et ingemuit
vita vuit et non morietꝫ Nolo
ergo desperare vel a petꝛo ces
sare · quia si corde integro fl
delit pubm ordine pseue
rans · coram deo tuo te humi
liauerit reputaꝫ te indigno
dm beneficio suo certissime
credas ꝙ quecuꝫ pecca ob
tenebris ¶ sicut apl̃s rogauit
pro chanaanea · sic et ange
lus pro te rogabit et oratio tua
deo offerꝫ miserabit tuam
peruabit ¶ Oratio
Omnie ihu dope te rogo et
obsecro mstꝛe mei et ad
iuua me m meis necessi
tatibus ac temptationib⁹ et tri
bulationib⁹ verbationibus · et s
dne · quia cams sm · et apud
te vno ut cams · no sm dignus
integru a te pam id̃ magn
tudine dominꝫ tuoꝝ recipe
saltem da mihi micas pulilas

id est aliquatulum de gratia
tua · sine qua aia mea ma
le a demonio vexatꝫ · cum
pa vero quatuꝫ paruu
fuerit a petꝛo et demonio
liberabit̃ Nam gra tua eo
stens m aia et delet omia
pctꝫ et deo facit aiam fi
liam adoptiuam amen De
surdo et muto a demone
possesso Capitulum xc⁹
Cum iret ihesus de fini
bus tyri · venit
per sidone ad
mare galilee
inter medios
fines decapa
leos Decapolis nome est
regionis decem vrbes con
tinentes et dicit̃ a deca qd
est decem et polis quod ci
uitas et huiꝰ regionis v
na pars est vltra iordanem
et alia citra ¶ erat mare ga
lilee quod est quidam lacus
per quem transit iordanis
fluuius respicit vtriusq; par
regionis predas fines et
terminos ¶ et adducut ei p
fidei sue deuotione surdum
et mutum Non erat iste ta
lis a natiuitate nec ab mfa
ntia sup̃uenienti sed a de
mone vexatꝰ obsidebat ac eiꝰ
auditus et loquela impe
diebat · et m spo tria mira
cula occurrebat · qꝫ audi
tus et effatus fuit ei red
ditus · et a demone fuit
liberatus ¶ et deprecabat̃ eum
ut imponat illi manꝰ
ompotente que crediderat

eu · effusaro ē̄st em mañ xpi
ad saluandū ¶ Sanat⁹ quem
tangit ihs · sanat⁹ que tan
git saluator · ē xps ē salus
et vita Non alitde quent
herbas · xps est et medic⁹ et
medicina ¶ angit et sanat ·
reprimit et medet̄ur · Nora
liter · omis xpi actio mē est
mstructio ¶ Si ergo tu vis cu
rari · sequaris exemplarem
mst⁹uctionē medici ¶ hoc
as de tyro id est de pcto per
contritionē · mul⁹tat⁹ em an
gustia ve mas per sp̄onem
id ē confessionē · mul⁹tat⁹
em vendito · et confessio ve
natur ēcustodias p̄cordium
ad mare galilee transm
grando per satisfactionem
a dēcationib⁹ carnis · ad op̄a
satisfactoria · per medios fi
nes decapoleos obseruādo
scilicet decem p̄cepta ¶ Con
ducat aut te timor et amor
¶ et apphendes eu ihesus de
turba sup̄a scorsū mst⁹i di
gitos suos in auriculas eog
et exp̄uens · tetigit sputo
linguā eius · deinde ad cel
lum aīaut infirmos tangendo
eos corpaliter ut ostendat
humanitate sua esse deitat⁹
mstrumentū · qua per hu
manitate faciebat miracula ·
strumentalit⁹ · sed per deitat⁹
principalit⁹ ¶ et suspiciens in
celū ingemuit ex compas
sione · ut quereret a deo abs
lutū · ostendat se verū hoiem
¶ et aut effeta · quod ē adapire
scilicet tam in vinculis in

//aurium⁹ in dextris

gue ut audias et loquar · p̄fecte
in quo ostendit se esse verū deū
cupiendo per imperiū · quor vno
rum cubant eu qua statim
ad eius imperiū aperte sunt
aures eius · et soluta ē lingua
eius et loquebat⁹ recte · Vestigia
per sinceru et mutuū accipitur
geniis humanū quod mentita
salutis non audierat et a lau
de dei cessabat · Pro quo depre
cabat⁹ p̄phetice et ypocrite · in
carnationem xpi desiderā
tes · ut imponat illi manum
sanctitatis · que homine sanet
per aduentū eius in carnem
¶ ed et varia peste et omni
fere morbo in primo parente
prostrato est genus humanū ¶ Ce
citatur diu videt non videnda
¶ Surdus fit diu audit non au
dienda diu adorat · emutuit⁹
Obmutescit diu loquit⁹ · tan
tus fit diu manū erigit · et ad
celestia pomū extendit · inmu
natus · diu superba erigit⁹ · Ydro
picus fit · diu concupiscit · Clau
dus fit · diu p̄gredit⁹ · lepra suf
fundit⁹ · diu virtutib⁹ nudat⁹
Demone implet⁹ · diu deitatē
appetit · Mort⁹ diu audacter
petrando excusat · Cuius sana
tione istius languidi fluxus
hic sanguinis p̄mittit⁹ est eius ad
ductio ad deū per preces patru
sanctor ¶ Tercio est eius
applexio · ut em genius hu
manū lubēaret naturā manū
apphendit ¶ Tertius est ipius
a turba sequestratio · ut do
ceret nos fugere inanem glo
riam in actibus nris ¶ Qua
tus est digitor⁹ immissio · ut

ut docerer in eius membris diu
matrem habitare. licet potes esse
eciam verbo sanare. Digitu aute
eciam qui in aures immittit. do
na spus sancti sue de quo dicit
digitus dei est hic. Et ita digi
tos in auriculas mittit. cui per
dona sancti spus aures cordis
ad intelligendu verba salut
aperit. et preceptis suis gratiam
obediendi tribuit. Rursus e
tactus lingue eius cui saliua
ut ostenderet q̄ omnia membra
sacri corpis eius diuina exo
stant et sancta. et ecia spu
tu quod vinculu soluit. Nam
omne sputu superfluitas que
dam est. sed a deo omnia sut
diuina. Saliua eciam exta
pite in os defluens diuina sa
pientia est. que vincula lin
gue soluit. Et sic exoptues
linguam tangit. cui ad fidei
confessione et predicatione sapi
entia dat et ora relaxat. Rec
tu est affectus in celu ut in
de cuctis infirmatibus medela
m ac omne remediu que
rendu esse ostendit. et in ce
lu thesaurus cordis nr̄i erige
et ad deu intentione nostra
semp dirige docet. Septimus
est gemitus. non q̄ spūs epus
esset cui gemitu aliquid pete
a pte qui cuncta peterib⁹ dat
cui patre. sed ut gemere nos
docet. et gemendi exemplu
nobis daret. cui pro nris seu
aliorū excessibus et erratib⁹
vel desideriu patrie celestis.
supne pietatis presidia inuocat
Ingemuit ecia nram causam
suscepit. nr̄i corpis et nature
infirmitatis humane et compas
sione tantaꝝ infirmitatu
in quas gemitus humanu mouet
pt̄e petrm. Dicitur e epus
impedimentu cui aut effeta ꝓ
est hebraice. et idem q̄ ape
rire. impatiuu passiu ver
bi id est sic apertus. q̄
liret prime loquendo ad p
las alias referat tamen
per verbu istud dns m
tellexit q̄ utraq; infirmi
tas curaret. quod patet p
effectu subsecutu. Ubi se
cundu bedam utraq; natu
ra unus et eiusdem est
epus manifeste distincta
Suspirans enim in celu qua
si homo deu creaturus in
gemuit. sed modo uno ser
mone quasi potes diuina
maiestate curauit. Aures
demq; infirmi ad audien
dū aperiuit. et lingua ad
loquendu soluit. Qui stu-
duit quis preceptis diuinis
aures cordis nr̄i co
modat et mutus quis clau
sa in laudibus diuinis o
ra teneat. per gram dei iu
stificatus utrumq; operatur
Vinculu quoq; lingue sol
uitur quis ad oratione. ad
proxim edificatione. ad pec
cati confessione et ad dei
laude lingua utriq; sanat
ut christ docemur. ut quis
libet pectores condie per pre
dicationem nram deo addu
cere studeamus. et pro illis

297
250

ueniter exoremus ¶ Deprauo
cim addituru sigrn ferat ec
clesie mitessione . Vnde bo
da . sucdus et mutus est qui
nec huius habet audiendi
uerbu dei . nec os aperit pio
loquendis . quales necesse e
rat hij qui legis rain et au
dire diuina eloquia didice
rut . dno saluatidas offerut
Vnde et grāz ¶ Sed cū au
res cordis ad obediendu apte
fuerint . ex subsequeti gratil
dubio etiam lingue eius in
culu solue . ut bona q̄ ipe
fecerit etia fatiendo illis
loquat . Vnde et hic subdit
et loquebat recte . Ille em recte
loquit . uel dum confite
do . vel alios p̄dicando . qui
prius obediendo fecerit que
loquendo admonet esse fa
ciendā ¶ Quilibet etia pec
cator . quo ad deu surdus
est qui obturat aures suas
ne audiat deu sibi loquen
tem . siue per p̄dicationem
siue per scripturā . siue per
inspirationem internum . hijs em
tribus modis deus loquit
nobis . et surdi sut qui eum
non audiut ¶ Aut etia mu
ti qui deo per multa bene
fitia cois ad se vocanti no
respondet per gratiaꝝ actu
onem et debitū recognitio
nem . de quibus quantu
ad primus defectu conque
rit dns per ysaiam dices
Scrutus sum nequit et non
audierut . vocaui et no edi
dit responsū ¶ Surdus ergo
e mobedies et mutus laudes de
debitas obmittes . et nec aures
nec os ad dei verba audienda
et predicanda apertes . sed tac
tu sepi primus tollit impedime
tu et tu deus sua gra tan
gu dns cor . sic singulis obedi
ens et deuote deu laudans
¶ Alius vero adducit et sanat
m pueru vbi sue decem vrbes
decalogi sigrnficates ¶ Quā
lis aut pctor de utroq; defru
per diuinam clemetiam cu
rari habeat . pressius sanari
oms huius mistrium declarat
n quo plures cocurrut cu cu
rante singulariter attendede p
mo em mistrium ad saluato
rem adducit . sido saluatoꝛ
pro illius saluatione rogatus
fecno mistrio a saluatore com
prehendit . et a turba sequestrat .
quarto saluator digitos in au
riculas eius mittit . quo hu
gnam eius saliua sua tangu .
sexto in celū suspirat . septimo
gemit . octauo dicit effeta .
et sic nono mistrium p̄fecta
sanitate recepit ¶ Et hec oma
circa sanatione huius mistrii
gesta cocpalur . cōplent in sal
utiferis cuiuslibet mīm spūa
liter . primo ergo ad saluatione
petentis cogit ut saluatorem
adducat quod sit pluribus mo
dis . aliqn virtute p̄dicationis .
aliqn conceptoe mistrii mitat
et ecclesie ne timeat ne sit ad
morte . aliqn hoc fit exemplo
alterius vitam pecrim corriget .
aliqn fit elemosinaꝝ largitioe .

aliqs ductis ꝑ cōstriene ¶ Re
cudo saluator rogat. nō sp
cibus sanctor salus alicui
impert. Deus em vult ro
gari sicut ty velut fuit Je. no
mfirmꝰ a turba sequest. ratus
quod fit cū dns quemlibet im
pud iustificat de spectate ma
le vnctiū diuidet. uel a con
suetis malis moribus euocau
et ꝑ nabit. quia sdm Iero. my
stcu semp. a tu dulcius lo
quationibus et actibus mordi
natis. sermonibusq; coposu
quasi de nutta eduit. qui sa
nari meret. ¶ hic dat doctrine
tu penetribus. abstrahendo
se a prauis mudanor hom
societatib; ¶ Sed ist non omis
qui per penitenā adduntur
ad deū possut se sepegrāe a
turbis fuga corpali. salte hꝰ
debent fuge abstractube men
tali et sufficit ad salute ¶ Rur
so saluator digitos suos in au
riculas petoris mittit. quod
fit qn deus compōcatione pec
cator suoꝝ et mittit quasi
omnia pcta sua in corde
suo digito dei scripta videat.
¶ Tcio saluator saliua sua
lingua horis tangit cui ipm
ad confessione instruit. ¶ Et
recte cognitionē veritatis di
gito dei per aures immissam de
bet sequi confessio que per lar
ynx lingue significatur. ¶ Est
aute triplex confessio. scilicet
peccatoꝝ. fidei. et laudis diuine
¶ Postq saluator in celu suscepit
docentē per hoc prior [illegible]

rotuerit oculos misericors et
despiciens in turbā ad celestia di
bere erigit. ¶ Quod em pdest
a tremis fore eruptu. sed
non amis habet ad celū erec
tu. ¶ Septimo saluator in
gemuit infirmu sanandū
docet. per hoc nos gemere de
bere pro nicolatu priuis in
sene. dicendo cū dauid. heu
mihi quia nicolatus meus
plongatus est. ¶ Dimissis
septem ꝓ artis diuor salua
tor effectu quasi per hoc ver
bum dns petri plenam
absolutione a pena et a cul
pa pnde mox sequit. ¶ Et
tim aperte fuit aures eius
et soluta est vinculu lingue
eius et loquebat recte. ¶ Et
sic petr restituitur est ꝑfec
tam et non restat ei m
si euolare. ¶ Et preput est no
precepto obseruatiois sed in
structiois ad humiliandu se
in factis ex exemplo ipius
cui diceret. et per hoc non
aestue bona sua discerneret. q
uastanna in om ope bono
phibuit. ¶ Dicepit ne tm de
ferret. primo ut doceat nemo
gloriandu in virtutib; sed
in cruce et humiliance. ¶ Deo
ut doceat q̄ beneficia lar
gientis. de eis superbire
non debet quero. ¶ Nec ꝙ
actipientes conuenit laudare
benefactores. ideo in [illegible]
¶ Nudato aut et [illegible]
humiliate eis pcepit. [illegible]
magis ꝑcutiebat [illegible]
et diluebat. ꝙ humiliat

semper gliam pcedit. Per hoc autem ostendit q̄ bene
ficiatus de beneficijs debz
re gratiā ostendē. et benefa
ctorem laudare. quatus hoc
benefactor non querat aut
velit. Unde theop. Docent
aute eos hoc ex alijs beneficia
clarigm̄ mine applausus et
laudes appetē. Et vere ait
primus beneficia beneficio
rum pdisse et laudare qua
tus volunt. Per hoc etiam
monet ut frequēt̄ oret̄ de
vpo gloriam. qui ab vpo ma
datum habem̄ du eos qui
bus datum erat p̄ceptu s
lencij pditasse conspicimus
Unde augustin̄. Erebat il
le qui omīa nouit antequa
fiant. et magis q̄ homines. sed
hoc p̄pendo pigris voluit
ostendē quato studiosius
q̄ atq; fēruentius pditā de
beam̄ celebrē. qui iubent̄ ut q̄dam
qui quidem illi qui phibebat
tacere non poterat. Et qua
re ppe eo humiliare non di
catur. p̄cipiebat eo ampliꝰ
admirabit̄. dicentes et eu
laudando q̄dcanos. Bene om
fecit et se surdos fecit. phibuit et
surdos fecit audire et mutos
loqui. quatquet. voluit et sibi
placuit. Licet em hic non ex
primat̄ mutu surdu et mutu
esse curatu. tame plures fue
rint surdi et muti ac ceci et
claudi alioꝝ infirmi curati
ut patebit in capitulo sequē
ti. Sic me illi erat mea cura
tua fuit in habitu mei. et
eos qua vpo sūm Isaiā
tria testificant miracula. scili
cet in resurrectione auditus et loqle
ar libertate a demone. Et notate
dicit. bene omnia fecit. q̄ non sic
fecit bona facere mutos bene fiume bi
lat̄. et qui humana gloria fugit
Nā ergo docem̄ vana gloria fu
gere. et omnem iactantia declinare
Nisi aliquid dignū laude a
lijs faceremus. hoc non ad vilipē
dium extollie et p̄dicatione immo
humilitat̄ abstinde. et celare debem̄
Et hoc totius veritat̄ in contrariū
quia plus laudat̄ illi qui fra
tia abstinde volunt q̄m illi qui
ea p̄ vana gloria manifeste
contendunt. Et q̄liam fugis ipa
te sequet̄. et si eam sequet̄ ipa
te fugiet. Unde Aug⁹. Virtutes
habent magna virtutis e contemp
nere q̄liam. quia contemptus
eius in conspectu dei est. iudicio
aut non apparet humano. Et qui
contemnit iudicia laudantiu
contemnit ea. Sufficiamus te
merito. neq; est vera virtus.
nisi que ad eu finem tendit. ubi
est bonu hominis. quo melius no
est. Unde et tristis. Decepta e
vana gloria et ad ea que valde
sut manifesta excecat mentem
eoꝝ qui ab ea capiunt. Ebrie
tas em quedam profunda. et ideo
difficile reductibilem eu qui cap
tus est fatue hec passio. Nec eo
qui capiunt animā abstendas a
celus terre affigit. et lucē respi
cē vanam non dimittit. Hec pas
sio auaritia gemit. Furore. ami
cationē. insidias. hec cos qui m
chil mali passi sut aduersus
eos qui nichil mali fecerut ani
mat et irritat. Nec amicitia

[illegible] qui in hanc egritudine me
dr non vereciidar ob aliquo tm
ne[illegible] fcit · sed oma ab anmo
eiect bosta ad omes bellu[m] m
stabiles et q[ui] amicis eorsis Neg
le mo[n]it[ur] dilecti · et suma[m] sen
tie huiusmodi nobis a deo date ·
Contempnam[us] multor[um] giam
mchil em ita densibilem et de
honabilem facit ut hec passio
mchil ita confusioe plenu[m] tm
gliam quidem cupe[n]t gloria
eo est · gloria aute vere e hec
despice et nulla eius sente cu
rab · sed ad id quod de placet
oma dire[re] et face ita em po
te[n]t[ia] et mecredem recipe ab
eo qui ma videt diligent · eu
eo solo contenti fuerim[us] inspec
tore Nos vero timorem habentes
dim ne pro[pter] alios mquine in
spectores qui posse[nt] quide no
bis mchil · note vero eo inspec
tione eor[um] possut · et omes
uadiare laborem nobis Sed
pnde habem[us] mecredes iustipe
huc pore[m] laudatore eor[um] que
fiut hinc inspectore Nichil no
bis et huanis oculis sit Q[ui] em
volum[us] et hac potiu[m] gloria · hec
game fungem[ur] cu eam que a
deo est querim[us] solam hec en
Christe ihu vpe sostom[us]
Qui finalit malos depe
rem per sdone pcratoris · ad
mare contritioi · galilee con
fessoris satisfactoris et transm
gratoris mt medios fines
decapaleos · cantatis m decu
logo gfitens · et apphende nos
pcipe a turba temptatoi mul
tiplicis · Aute diguet distractois
m auiuidas mt melleus et gus
tum sapiencie in os nr affecty
ut ad confitendu solua[m]
cula lingue me · et loquam
recte · verbo et ope non disp
dame a solidate dutemus
laudes hom ut et sedi al
digat pei confessore et mu
ti loquat[ur] per cfessionem

De defectione quatuor milium hominum

Deinde ascendens
ihesus in mon
tem et desectum
eoru sedebat ibi
ad quiescendu
et accesserut ad
eu turbe mlte
quas de multis ciuitatibus
de castellis et villis venerat
ad impetrandu a matre
nfir[mo]r[um] · habentes s[ecu]m
mutos claudos cecos et de
biles · et alios multos nfir
mos quos addut eu[m] ihesu
ad mtitudendu oma mf
mitatu[m] genera · que hic de
scripta nomata · et precio
sos ad pedes ihu · ut fide
et deuotione · non solu[m]
verbo sed et facto ostendi
scilicet pedes ihu ubi pro
hungarius · ut ibi stans re
tro sequ[u]s pedes ihu ri
mosibi cruciat[us] ut dic[it] · pt
verba sancta distut[us] ut
ibi · que sedes sequ[u]s pedes
dm · ubi gaudia vnione
ut ibi accessere[nt] et tenu
pedes eius Et cu[m] aut
solo verbo Ille em sole
poterat cu[n]cta que tene
deo solo verbo de mu
tiqt creare ita ut mi
raret[ur] · videns oms tu
et glorificabat deu

qua sdm eruposū. multi
tudo eoz qui turabat. et
faciunt sanatos eos in
stupore mutabat. hic em
in quodam generali impli
cant multa mirabila et
diuerso genere. que pr
multitudine in particulari
describi non poterant. et si
in particulari explicaretur
vnus magnus libru impleret. Propter quod dicit Iohannes ꝙ si omnia facta xpi
sent sigillatim per singula to
tus mundus non posset ca
pere libros qui scribendi es
sent. Dicit ergo hic multi
plicitate misericordie et pie
tatis tangit quatuor. scili
cet mutos claudos cecos
et debiles. Qualit mutos
habem⁹ ex defectu boni o
peris. cecos ex defectu ver
e cognitionis. debiles
ex defectu bone voluntatis
Et notandu ꝙ sdm orige
nem primo est debilitas in
voluntate. deinde sequitur
cecitas in ratione. et sic clau
ditas in operatione. et ex his
mutitas a diuina laude
sed hec ordinat sdm mag
nitudine nocumenti. Ibi
glosa. Mutus aut est qui no
laudat deu nec qui non
intelligit viam vite. clau
di qui per diuina bona opis
et non recte euntes. Debi
les sut qui infirmi sut in
bonis operibus. Multos er
go curat. cu eoz linguas
in laudem sui creatoris sol

uit. Cecos illuminat cu ignorati
bus cognitione sue salutis in
fundit. Claudos sanat cu in
via iustitie gressus eoz dirigit
Debiles fortificat cu pigros
et acridiosos operari bona viriles
viriles faciat. Tubet vero imitat
et deu glorificat cu eo talibus
mutationibus que sue deuote
excelso deo laudat. Ibi et
tubamus. Ascendit aut in mon
tem ut erigeret auditores suos
erigat ad sublima et celestia
meditanda. Secundo ibi ut
demonstraret non esse in celes
tibus requiem esse querendam
Ego aut sedente in monte. id
est in celsa arce. assidue tu
be fidelium deuota mente illi
applicantes diuersis generibus mu
tos et cecos et alios infirmos
eos ꝙ ad pedes ihu prosternunt
et peccata confitentes ipsi soli tu
rantes subiiciunt. Suos ita
curat ut tube mirentur et
magnificet deu israhel. quia
fideles qui viderunt eos qui spi
ritualiter egrotauerant diuersis
operibus virtutum ditatos lau
dem deo decantant. Cum er
go tuba multa esset cu ihu
nec haberet quod manducarent. convocatis discipulis lo
quebat cu eis de hoc quod futurus erat. Secundo gloriam
primi operis infirmos de
bilitates abstulerat. postea
vero senatores tibos offert
et pius removenda fuit prius
et postea audiebat dei mi
randa. Voluit aut dns pius
discipulos convocare et cu eis

loqui plurib⁹ de causis p̄ma
sedm Ieronimū ut magistris
tribuat exemplū non sem
pne ad moribus consuluit
et de agendis q̄nq; eos cō su
lere Secūda sedm eudem ut
ex collocutoꝝ intelligat signa
magnificencia Tercia ut ostē
datur magnitudo misericor-
die sue · que nūq̄ cessat lare
non potuit Et ait illis ih̄s
sereat sup turbā Iste verbū
ame dilectionis et amoris p̄
cedens ex intimis cordis me
dullis · et pungēs suo pigore
vsq; ad mīma mea Reqs em
alius est qui unq̄ miserys
sit sic miserator quem admo
dū conditor nr̄ · cuius miseā
ciones sup omnia opera eius
hoc verbum dicit aptius · ut
eoꝝ animos ad pietate et mi
sericordia moueret et inclina
ret Sedm glosam · compa
tit ut verius homo pastit
ut deus Et subdit · ratio
misericordie duplex ostendit
longanimitas · quia tam tri
duo sustinet me pro cura
tione suoꝝ quos attulerūt
exspectando · et p̄uenerat me
di · me sequendo verba mea
audiendo · miracula videndo
Alia vero ratio misericordie
est necessitas q̄ non habet
quod manducet et fame no
lluntat · et ideo congruit
eis prudē Ex quo patet co
deubeo · et quato ei adhere
bat desiderio · audientes sua
uem doctrina · contemplan
tes gratiosam faciē videntes
eius opera mābilia ad
m tantū affluebāt ut qua
si extra se rapti de alimo
nie defectu sollicti non es
sent · et per tres dies ad lo
ca p̄pria non reuerti ma
nentes cū ipso in loco de
serto · et sub dio ac sine
cibo · sed non poterant in
virtu defire · quia erant cū
ihu saluatore Cibaria q̄p
que de domibus suis apor-
tauerunt iam consumpta erāt
et in deserto loco victu ac
quire non poterant · et ideo
p̄ma die uel secūda hoc
miraculū non fecit · tu q̄
alimenta adhuc habebat.
tam q̄ miraculū magis
appareret q̄ eius virtus de
no deficeret Et si dimisero
eos ieiunos sic labore et
fame affectos · deficient
in via · et ideo ipsectio e
eis necessaria Tanta est
creatoris virtus · q̄ si ce
atura deseret · omnino de
sisteret Quidam em ex eo
bus de longe venerūt et
a domibus suis longe dis
tant qui socie die p̄cedēn
ti etia pānis consumerat
fama tepi a remotis dif
fusa et erat et ideo mlti
de longe venerat Et dic
it ut ei discipli vide istos
potent quibus hic saturare
panibus in solitudine tua
si diceret locus e desertus
et multe distant ville · et
ideo no possū per hūa
nam prudentia necessaria
habē · Ipe hoc infirma to

242
253

guturoꝝ dixerut. non em
adhuc intelligebat neq; eꝰ
virtutꝫ ꝙt̄ prioꝝ miratu
la credebat ¶ Et murmurauit
eos ¶ Quot panes habetis
Non murmurauit dñs qua
si nesciss quid haberet. sed
ad hoc ut tu septem reppo
deret. quo palmores pacis
diceret eo magis mutatu
diffamauit et notius fiet
et ut eo cord responsoe
de modo pudet ¶ Qui dixe
runt septem. quod erat ꝑs
michil respectu tante multi
tudinis. et pauros piscidos
non multos nec magnos. qꝰ
pauci erat in uno et piu
in quantitate In quo appaet
sobrietas et temperantia dis
cipuloꝝ qꝝ non utebant
catinis sed pistibus et il
lis non magnis sed paruis
et ipis pauris. Omnia ista
dicit ad maiore declara
cione miraculi. qꝰ eo tam
pus cibo potuit tanta mul
titudo satiari et hoc fiut ꝑ
multiplicatione cibi in ma
nibus dñi ¶ Et ꝓcepit turbe
sup terra discubē ꝑ alia
passione erat pascha her
ba super tram erat nunc
aute iam herba defecerat
qꝝ stdm origene et pluuiꝰ
albus in hyeme fuluet in die
epy epiphanie. hoc mira
culu factu est qꝝ et plura
alia mdtula per dim fuit
facta ¶ Et accepies septe pa
nes et pisciculos ut multi
pliaret. cotactu manuu
benedixit et gras agens in q
dedit nobis exemplu gratiaꝝ
actionis ostendes nos differre
a bestijs. ut cognosceres a quo
et quid datur. gras patri lu
minu rescdm. a quo est omne
datu optimu. et omne donu
ꝑfectu. benedixit ut benedictoe
sua cresceret. et fregit per mi
nistros. ad distribuendu inter
plures. sed modo diuus solus
totu colligere conat. quod in
omnes indigetes a corpe fran
guntur. et dedit discipulis. no
ut sibi reteneret. sed ut tam
quā ministri distribuerēt. et
turbe apponeret ¶ Et manducā
uerut quatuor milia hoim
absq; mulieribꝫ et puulis et
saturati sut. nec mirū. qua
bonū ꝓuisore habuerut ¶ De
fragmentis quoq; residuis. tu
lerut discipli septem sportas
plenas ut daret pauperibus.
in quo bene apparet eos fuisse
saturatos ¶ Ere quatu valet
elemosina et communicatio
mutua qua res distribute
crescut et sup habudat. coacer
uate vero putrescut et inopia
fiunt. ¶ Et dimisit eos. magna
nalꝫ suauitate verbi et am
monitione vehementi virtutis
opi determebat. ut ms̄ opo
ulbente non redirent ¶ Christꝰ
te hoc miraculo designatiꝫ
qꝝ viam seculi pntis alueri
incolumes transire nequim
nisi nos gracia redemptoris
nri alimento suo misericor
diꝫ refouiat ¶ Triduo aut tur
ba dnm sustinet. qua tertiu
tempus est. quo fides xpiane

gracia data est p̄mum tempus
est ante legem · sdm sub lege
terrenu sub gratia · et q̄ restat
quarte quo ad celestem hie
rusalem venturi sum⁹ dicit se
turbam refice' ne deficiat in
via In prima em vita quasi
in via sum⁹ qua ad patriam
pgimus Igitur ne fideles in
via deficient · per ꝓlatos et
doctores pane eukaristie · et
doctine pascendi sunt · quo sep
tiformis gra spūs sancti da
getur Et qua ad hoc tuba
sustinuerat dñm ut infirmos
sanaret · ideo si infirmitates
tuas spuales vis sanari · ex
emplo turbe sustine dñm tri
duo · ut primus dies sit dolor
contritionis · sdus pudor co
fessionis · tertius labor satis
factionis Istud est triduu quo
in defectu n̄tur · ut deo gratu
sacrificiu offeatur · Vel sdm
Glosam · tuba triduo dñm
sustinet · qd multitudo fide
lium per sua per penitencia
doctinas · ad bonū se in ope
re locutione · et cogitatione
comittit Inuenit⁹ michi omis
triduu multiplico saluet
penitentie · opantiu · contem
plantiu · platoꝝ · pdicatoꝝ ·
Penitentia · contritio · confessio ·
satisfactio · Opantiu cogita
tio sancta · locutio vera · actio
bona · Contemplatiu · medita
tiones · lectiones · et orationes · ꝓce
latoꝝ · discretio in mutellu · ze
lus in affectu · iustitia in effectu ·
pdicatoꝝ · paupertas · castitas ·
et obedientia · Tertiam aut
de ꝑpe venit ut qui bap
tismalem innocentia serua
uerut · quidam de longin
quo · ut qui post multa fla
gitia penituerut · q̄ qua
to plus quis erraut · tanto
longius a deo recessit Sed
discipli reputabat quasi
impossibile · q̄ quis dos sa
tiaret panibus qui non
sufficiebat⁹ in soliditudie
Ubi moraliter notandu q̄
cu pauis aie sit cognitio
veri et amor boni · in ter
ritate non inuenit⁹ in soli
tudine prioris seculi vide
quis esuriente anima pas
cat et saciare possit · qa
nis em veritatis mudane
scientie multis est admix
tus erroribus · q̄ dimmu
te sut veritates a filiis ho
minu · Cui suis panis amo
r creature · multus habet
amaritudines · Unde au
gustin⁹ in ser est omnis
anima⁹ amaritudo amaritu
dine temporalu et dilam
atur cu eas amittit Ver
est igitur hui panis cog
nitionis amoris qui aiam
nram saciare possit Et cu
dns cognosceret discipulos
habe septe panes et paucos
pisciculos · atteput eos in ma
nus suas · in quo ostendit
se patrē panis et omiu do
minu et factore · quia in
manu eius sut omnes fines
terre · et gr̄as egit deo pri
a quo ꝑbi ptas est ut et ipe

243
254

quatu[m] ꝺ salute gener[i] hu
mam congaudeat ostendit
et nos ad agendas deo ꝑ
gras de omnibus ab eo dat
mor-moret Deinde bene
dixit · m quo virtute mul
tiplicatiois eis dedit Quod
vero fregit eu dare vellet
discipulis · apectione desig
nat sacrameto quibꝫ nu
triendus erat mundus · uel
eciam fregit · ut multipli
catione panu sua virtute
ficienda ostenderet In eo aut
ꝙ dedit discipulis ut turbe
ꝓponerent eos honorauit
significatis ꝙ spualis do
ctrina stienne tribues aplos
per eos misteria voluit sue
ctue per orbem vite ciba
ria distribui Et hoc sig
nificatiu est m distributore
panu · ut hic et supra ·
solutione mortuoꝝ ut ibi
solute eu et simite abire
in adductioe vehiculoꝝ ·
ut ibi solute et adducte
mihi · eoꝝ em misteria et
fit adductio ad fidem et so
lutio ad reconciliatione[m]
et distributio ad refectione[m]
Dedit panes quia panis
est cibus quo sustentat[ur] in
tra · pisces vero dedit m eo
dimittit cibi · ad ostendendu
ꝙ panis verbi dei addendu
est condimetu bone exem
pli magis em suadet opꝝ
ꝙ verba Et apposuerut tur
be in qua appositioe creuerut
pes none materie creatione
et ad illos additione · no em
creuerut per rarefactione ꝙ nec
corpus illoꝝ fuisset subtilius
et tenuius corpe alioꝝ Unde
augꝰ Ad abstinendus quis dicere
quod aliquid restat multo su
paddito et non rarescat Cui
deam[us] ergo et nos accepto pa
nem diuine scientie per ple
nitudinem alios apponere ne
per mam negligentia m via
deficiat et fame pereat Con
uersi nanq; priores m prime
vite via deficiet · s m sua so
scientia sme dorthe p fabulo
sum et vanu d mittatur ·
Re ergo lassent[ur] m huius pere
grinatiois utme[m] pastendi sut
sacra admonitio · Hoc vero
mu[l]t[i]plicat[ur] refectione et illu[m]
de quinq; panibus et duobꝰ
pisibus dixit · ꝙ ibi per quinq;
panes sig[n]ificat[ur] doctrina
veteris testamenti sm quinq;
libros mosi · hic per septem
panes doctrina nou testamenti
in quo plenius et reuelat[ius] et dat[ius]
septiformis gra spus sancti
Item ꝙ per septe bedtudines ·
et ꝓter septem sacrameta · et
ꝓter septe virtutes siluet tres
theologicas et quatuor cardi
nales porcia illi oidearet · isti
tuere erat · qua delitiosior ·
et sapidior et manifestior est
doctrina nou testamenti q̄ ve
teris Ibi per duos pisces due
psone que ꝓpm plasmabat in
telligit · siluet reg et sacerdos
qui ungebat[ur] · hic per panicu
los pisciculos intelligitur sancti
fluctibus stu tunsi qui de tur-

bulentis fluctibus erepti refec
tionem nobis interna exemplo
sue vite ac sapore mortis et p
patientie prebet. doctinalis no
ui testamenti tamq̃ panes ton
dunt quos ppa studium fidem
vitam et passionem contingit
quy dicuntur pisciculi ppt hui
litatem. sed plures ppt perfectos,
qr stultoꝝ infirmitas est numme
rus. et multi sunt vocati. sed
pauci electi. Ibi sup fenum. sed
hic non iam sup fenum sed sup
terram disturbat. ad ostendendum qp in veteri lege ter
rena promittebat. sed in nova
lege terrena contemptim et sub
iugari docens. qr connue no
ui testamenti. diuitias et de
licias ac eciam pro pane carnem
que fenum est calcare et rebus
que subsunt. quos omnes cupi
ditate carnali remota spes p
manentis firmamenti tam
qm terre sterilitas multo fenore
mꝰ posito contingit. Ibi fue
runt quinque milia hominum
numero pisciculi et numero numero
quinque sensus. quibus mundus
luxuriat. hic quatuor milia que
significat spiritales. propter qua
tuor euangelicos perfectionem
vel ppt quatuor cardinalium
virtutum. quibus in hac vita
spiritalis humus excitatione
per quatuor cetera milia homi
num dnm sunt secuti significa
multitudo credentium in dnm
de quatuor partibus mundi e
rant aut tot exceptis paruulis
et mulieribus. qui non numeran
tur in lege. nemine em di
mittit populus remunu. sed oes
vult sua gra saturare. Ibi re
plemos equales discipulis
fecit. ut sicut duodecim
erant apli. sic duodecim
fragmentorum cophini. hic
vero panibus. ut sicut sue
runt septe panes. sic septe
sportas aut turbis satu
ratis apli fragmenta col
ligunt. et septem sportas
implent. triplex de cau
sa factum est. primo ppter
ministerium. quia sunt alicui
perfectiores precepta et consi
lia. que cetis turba nequit
seruando et implendo at
tingere. quos exercitio re
spicit viros spuales ppter
et ideo apli sustollit a
implent septem sportas
id e perfectos septiformis
spus gratia illustratos. et
tamen turba saturata ee
memorat. qr et si sua re
linquere neglexerunt. tamen au
diendo mandata ad vitam
sempiternam perfecerunt. Secundo
ppter exemplum. ut ea que
nobis superfuerint. vel que re
manendo nobis subtrahim⁹
pauperibus erogem⁹. Tertio
ppter documentum. ut ex hoc
ministrum qp illis qui sunt
pauperibus misericordes
bona temporalia multiplici
centur. Sed dic mihi intelligi
qp pauperes magis pascunt
elemosinarios qp ecclesie
vel spualia bona eis im
petrando vel bona tempo
ralia multiplicando Qualis

244
255

aut ut visum est hec refec
tio a superiori m pluribus
distet. Utraq; tame m mote
celebrata est. qua vtr⁹ sc̄ꝛ
testamenti scīptuā recte in
tellecta altitudine nobis
celestiū preceptoꝝ et primo
docet. et altitudine dīpe
quy est mons m vertice mon
tiū consona voce pdicat.
¶ Omnibus mee hyt quos do
minus parte dignat⁹ et
quibus gre sue alimenta
impriatur. Utiq; quy m de
serto cū quercus et cū eo tri
duo psederat. quod fit cū
fidelēs tribulate credentes
lur contenti et confessi peo
peris suis sēm posse satisfa
cere. sed ad deū in cogitacōe
locutione et opere conectut
ar dei bonitate expectates
meritate temptatiōis mmm
mente recedut ¶ Cucurr⁹ m
serat⁹ deus. et pascit eos sep
tem panibus. id e septem
donis sancti spūs. ne defici
ant in vna mundi huius. qui
bus et septem dotes p septe
spectas remanetes significa
te reseruat⁹ post hanc vi
tam dande. que sut clara
dei visio. fruitio. tempo. ētu
ad audm. impassibilitas agi
litas subtilitas. claritas qua
tu ad corpus. Unde ambro
sius ¶ Erit ei⁹ imparti⁹ alimētu. sed quibus i
parnat⁹ adūte Non ecclesi
non m ciuitate quasi m sy
nagoga. uel secularī digni
tate respectibus. sed inter
desertū querentibus xpm ¶ Quy
cū non fastidiuit ipe excipiat⁹
a xpo. Iubilauit ergo eſtas dns
ihc ¶ Et ille quidem vult dare
omnibus. negat nemi: dispen
sator em est omi ¶ Sed ille cū
panes frangat. et det discipulis
si tu manus tuas non extendas
ut accipias ibi estas desines
m vna hora potest⁹ m cū cul
pam referre. quy miseret⁹ et
iubilauit ¶ Sed hys iubilauit quy
cū eo eram m deserto pmanent
quy primo et secundo die et ter
cio non recedut Non vult re
uinos dmittē. non vult ne
deficiat m via Noli ergo defi
cere a disciplina dei. neq; fati
gens cū ab eo merepatis No
fatigens nec. ne postea fatiger
Iher ambrosius ¶ Omnibus erat
vtilitate et primo mō mense
eorū. et voluptate ppter. quā
immera est et corpis et anime
Unde crisostom⁹ Nichil ita
corpi immicū et nociuū est
ut voluptas Nichil em ita
resoluit et suffodit id et
corrupit ¶ Et ppter pedes pu
mit quy pertinuerūt nos ad p
miscua illa cōiuncta deinde
manus que ministrat ven
tri ligans. quia talia et tāta
artuā erūt cibaria. et ipsi aut
et ipm os puncterunt et ocu
los et caput. Iher crisostom⁹
Unde et oratius ¶ Ppter vo
luptates nocet empta dolore
voluptas De alys ad medi
tacionē ptinetibus. patet su
pra m alia passione de quiq;
panibus. Adhuc aut hic per
septe panes intelligut⁹ septe

penitere ptus ꝑmus pamꝰ e
male vite sollicitꝰ emēdatio ·
secundus vera et huius defec
tuū attritio · tertius cōmissi
cessum commissu ingis indigna
tio · quartus non ꝓcrastinandi amo
na trepidatio · quintus impulsus
ꝑficiendi affectio · sextus ꝓfectꝰ in
ter mentario · septimꝰ ꝓfectꝰ ꝑ
malorꝝ et aliorꝝ punitꝰ Iste sūt
septem spūs pullulatiꝰ in cul
mo vno Isti sūt septem gradꝰ
in scala per qua in cetu astem
dit² · septe petrꝝ mortalitū cul
pa dilui² · septiformis spūs
sancti gra infundit² et virtu
tu septenarij acquirit² Sed tu
nicis pambus erat pistrinali ꝑ
pauci saltem duo · qui significa
rent timore et amore · qui tu
nicis pambus debet edi · primꝰ
piscis est timor · pena · infer
ni · et iste capit² in aquis in
fermi · secundus piscis e amor et
desiderium eterne · et iste ca
pitur in fluuio padis · et di
citur · pistrinali non pistrem · q
timor · et punitus eo q horem
punitu et humilem reddit
et amor · ratione status · qua
punis est respectu amoris futu
ri seculi Insup ꝓtendu q sūt
septem panes in mistica cunicli
bet status scilicet meritoriū
ꝑfectiuū et ꝑfectorꝝ · de q̄bꝰ
dns pascit fideles sūs diuer
sitate status eosdem ꝑmor
septem panes btus bernardꝰ
ꝑponit claustralibꝰ qui gerut
ꝑmū meritoriū quatu ad
mentū siue conuersois ꝑmꝰ

est pamis verbi ꝙ quo vita
horis est · ꝙ non in solo pa
ne viuit homo · sed in o
verbo quod egredit² ex ore
dni Et ut taceamꝰ de ver-
bo vocali quo deꝰ aliquādo
locutus fuisse dicit² moys
abrahe et alijs · siue per in
gelos · siue per se · siue a
lio modo ad ꝓfetas dicere
possumꝰ quod verbū egre
dit² ex ore dei dupliciter
Uno modo mediate qui vi
delicet deꝰ loquit² per mistrū
tu ad cor horis inspirando
ei quid facē debeāt · hoc mo
do loquit² petro ibꝰ et ho
mibus mudans · instiga
do eos ad penitenciā Alio
modo loquit² deꝰ per ali
quem horem · scilicet planā
vel ꝓfetatore uel doctore
vel aliquē amicū per que
quasi per referendū ad
deum verba sua trāsmittit
ad aures horis Est et ter
tius modus quo deus lo
quit² hominibus ꝓpriis clau
stralibꝰ scilicet per scripturā
que omnia recipienda sūt
sicut verba dei · cuius mīsi
tratores sūt sc̄ptūre ad pasten
du videlicet legentes pa
ture spūalis Secundꝰ pa
sus sc̄dm eundem bernardū
est obediencia · qui bene co
mitat² duos precedentes
ꝓmū Quid em ꝙ dest ver
ba dei audire · nisi quis
eis velit obedire · et sc̄dm

ea vita sua dirigē Tertius panis est meditatio · et hic bene commutat duos precedentes Nam postq̄ verba dei comendata fuit cordi · et eius homo statuit obedire · nrē est horam continue meditari qualiter vita sua sēm dei beneplacitu disponat Quartus panis e oratio cū lacrime · quo panis bn adiungit precedenti Cu em meditat peccata sua sarcina · pnis incolatus in terra · et vite etne gliam sua nihilominus cupientem · et dei iuga se bonitate · m tali me ditatione expandescit ignis deuotionis · et resolut eorum lacrimas compunctionis · et tūc reuertit ad psalmodie o rationis Quintus panis e labor · penitentie et nr panis vtiq̄ necessarius e mendicantibus · etā post aliquos premissos · q̄ sēm aug⁹ Non sufficit mores m melius co mutare et a malis factis recedē nisi et de his q̄ facta sūt satisfactus deo per penitentie labore et dolorem Sextus panis est iocunda pnamminis sociatis et hō bene dicit panis · qui pascit et confortat m vita spūali vinctes m euangelicum quatu ad claustrales · et etā vinctes m communem ecclie quatu ad alios mendicantes · Septimus panis est eucharistia et de hoc pane satis dictū alibi m diocesis lonis ꝓla

tis septem panibus mendicie cui · consequitur degustandi sui alij septem ꝓficiendi Vbi scie du q̄ sicut dicit apis · non est volentis neq̄ currentis · sed miserentis dei · oportet enim cui tē volente m via ꝓfectus spualis totaliter fiat diuine misericordie · et de bonis iam pstitis misericordias dm cu gratiarū actione iugiter ante mentis oculos habē · et sic semp ad meliora potrit ꝓficere ppt quod bnis bernardus bonos misericordes dm exigat se recognitos · reducit eos ad septem panes quibus cui dns misericordie refici dignatus fuit Et nos de eisdem panibus vesci debem⁹ · s m vita spualis ꝓficere velim⁹ · sic dicam⁹ cum psalmista · pemat michi iustificationes tue et viua fomitis panis vel vina misericordia sēm bernardū e ppetuatio a multis petis me m que m ciderit si ei dei misericordia non custodisset · Hinus panis sēm eundem bernardū tria sūt fragmeta Tribus inquit modis a petis me me mm conseruatū · orationis subtractione · resistendi data virtute · et affectionis sūa tate Sedus panis e pia dei dissimulatio tristia peccantē et tristabat vlcione · et mul gentia cognitabat · habet et hic panis tria fragmeta videlicet longanimitate qua exhibuit electione ꝓdestinationis quā implere voluit · et casti

a
sanitate

tate mimam qua nos dilexit
¶ Tertius panis est imperatio
qua conteritur ad penitentiam
hic etiam panis habet tria
fragmenta · qr cor· contritum ex
citans illud ut admittat suos
vulnera pecto et vulnera
dolore sentiat · tertio dedu
cens ad portas inferi et ppa
rata miam supplicia nostras
et spem dat indulgencie ·
¶ Quartus panis est indulgen
cia petendum · qr videlicet dei
penitente cu misericorditer
suscepit ¶ Et hic panis habet
tria fragmenta ¶ Tunica ut
dicat ber-nardus · sic do toto
cor de deus mdulsit · et tam
liberaliter donauit omnem m
uriam · ut iam nec dampnet
vlciscendo · quod est primu ·
nec confundat impetrando
quod e stolidum nec minus im
putando quod est tertium ¶ Pa
tus panis est contritus a
peccando seu virtus cotmedi
et emendacius viuendi · ne
reciduus patetur ¶ Et hic pa
nis etiam habet tria fragme
ta · Nam het contritus hab
tres oppugnatores silicet car
nem · mundu et malignu spi
ritu · quibus resiste' nra vir
tute non valem · sed panis
iste diuine misericordie con
fortari habe' in dno hanc vir
tute ¶ Sextus panis est gra
promerendi quod videlicet mu
tus bone cōfessionis indul
get ¶ Tunica grauis dicit ber
nardus in tribus maxime
constare tumq fragmetis
videlicet in odio proprio
malo in contemptu bo
na psentiu · et desiderio
futuroz ¶ Septimus pa
nis est spes obtinendi qua
deus donat hoi indigno
et peccori de sua tocies ex
pecto bonitate usq ad ce
lestia speranda plume ¶ Cuius
etiam tria sūm bernardu
sut fragmenta ¶ Tria in
quit considero in quibus to
ta spes mea consistit ¶ Ta
ritatem adoptionis · veri
tatem promissionis paternitatem red
dentis ¶ Refecti duobus sep
tenariis panis a beato ber
nardo nobis appositis vide
licet meditacu et psuā
cu · festinem' nūc vtrumq gus
tare · pre alios a pudico
nobis p̄monendos · quibus refi
ciat' anime pfro ¶ Cuius pa
nes sut septem dona spūs
sancti · Primo aūt hūs sa
tua ad meminent ¶ Et bene
hec dona nomine panis de
scribut' · qr de tribus resi
stut animi in prīs · et se
cundo in futuro · primus pa
nis est timor · dni · timor
inquā filialis · nā timor
seruilis mercenu est ¶ Et
hic est timor castus · qui
quis ego amore timet a de
sparari et ideo declinat
a mala quod contrariatur
deo ¶ Sed qr oportet etiam
bene facere' sequit' septimus pa
nis qui est donu pietatis
quo monet nos spūs sanc

246
254

ut opemur bonu ad lau
dem dei et ad vtilitatem
om̄ p̄ximo. ¶ Hec est
pietas que ad omnia vtilis
est et p̄dest eo pio corde
quod deus tantu mitigetur
corpalis aut exercitatio si
licet sine pietate ad mo
dicu vtilis est. ¶ Tertius pa
ns est domus scientie. Hoc
donu cōmittit duo p̄dic
ta. quia ut dicit philosoph⁹
Nemo p̄t cautē multa m
scire cognitu. neq; bonu sa
pe quod ignorat. et hoc
dat̄ per donu scientie. quo
dat̄ homo habē rectu iu
dicium de istis inferioribus
ad cognoscendu quid nox
ium et quid expediens sit
ad salute. ¶ Quartus pan⁹
est donu fortitudinis. ¶ Et
bene fortitudo sequit̄ scien
tia. nullus cognitu per donu
scientie. que mala cauen
da sint et que bona p̄sequ
da. opus e spu fortitudinis
quo possit p̄sequi que cog
nouit tam in timore mala
q̄m in aggrediendo bo
na. Hoc donu dotati fue
runt sancti martires quos nul
la tormenta potuerūt suppe
rare. ¶ Quintus panis est do
nu consilij per quod ho
dirigit̄ quasi consilio a
deo accepto in hac ad que
humana ratio non sufficit
¶ Et bene consilium sequit̄
fortitudine. q̄ secm̄ gregoriū
valde fortitudo destituit̄
nisi p̄ consilium fulciatur
q̄ quo plus se posse confi
cit. eo vntius sine moderamine
inceptis ruit. et mens que m
tus eadem consilij p̄dite fo
ras se per desideria inanibus
spargit. ¶ Sextus panis e
donu intellectus. et istud donu
sequit̄ donu consilij et duo
bona facit in alia. primu q̄
illustrat intellectu ad sancta
prendu consilia spus sancti re
velatre. secundu q̄ depurat affe
ctu ad agendu practice co
gnita. ¶ Septimus panis e do
nu sapiencie. quod sequitur
donu intellectus. et omnia do
na alia que sine sapiencia m
chil sunt. ¶ Sapiencia e cogni
tio salutaris diuine per eo
pertecta habita. Vnde dicit̄
sapiencia. quasi sapida scien
tia. Nam per donu sapiencie
nouit̄ homo non solu ad cog
nitione diuinor. sed etiam
ad gustatione eor dam. Oro
Omnime xpe ihu ope misere
cur turba peccatoꝝ et
incipientiu iustor et p̄fecte
cu. p̄fector et contemplatiu
per triduu contritois. con
fessois. et satisfactois. p vic
toria inimici cui ms et diabo
li. per risione corpalem ymā
ginaria et spualem. exoper
tantiu venia gratia et glo
riam. Refice p̄mnos per dis
creta solicitudine cautela
indignatione timore desi
derii emulatione et vindicta.
refice fidos per spiritu timo
rie pietatis. scientie. fortitudinis.
consilij. intellectus. et sapiente.
refice tepidos. per tres anime

et quatuor corpis dotes m̄ p
sentiquidem fre · que supe-
eodrectat m septem sportas
m futura beatitudine ame
De fer-mēto cauendo et cet
beth saide illuminato dem cā.lu

Et post mmaculu
de passione osten
sum dmns a tur-
ba · statim astedit
rhetus cu discipu
lis m nauicula
fugies turbe applausu et rene
rentia · et ut a turba remota
doctine pariret discipl̄or. das
m hoc nobis simile faciendi
doctrinam et exemplu est de
mt m fines seu partes mage
dan seu dalmanutcha · quod
sdm augustinu idem e sdm
rem · et eadem terra duplicit
vocata sed sdm alios fuit
due regiones distincte · sed
m edmitatibus coniucte · et ido
eodstes m confinio utriusq;
distz esse m fine istius uel il
lius · et m tali loco cat rhesp
et accessenut ad eu non tam
p deuon et simplices ut addis
ceret · sed tam̄ mundi et mal
diates ut ipm temptarent pha
risei et sadducei computantes si
luter s possent eu capere m alı
quo · et rogauerut eu · ut oste
deret eis signu de celo · decli
rando scilicet tempus seu ad
uentus do alicui celesti signo
de sdicat et de celo uemsth
pha m hoc p signa de celo os
tendat · Vbi aduertendu p alı
qui scribe et phariset obmisso
studio legis et pphetaru · stude
bat m astrologia · Vnde et rsp

hodie aliq eor m hoc sunt
valde curiosi · et p astrolog
aliqn̄ per considerationem
astror volut iudicare de m
choatione legis et sectaru
diuersa · ideo ait per astra
volebat pnosticare de aduc
tu dni · quod erat impossi
bile · p ad talia se no extēdit
diuinus celi · licet se extē
dat ad pnosticandu de futura
dispositione aeris · ut scili ta
te et pluuia et hmoi · vel
ad cognoscendu xpm esse
dnm m lege promissu · pe
bant de celo signu maies
tatis sue · ut fulgura et
pluuias uel hmoi simile
vel quod m exemplu moy
si manna celitus missu · rem
phm̄ reficiet multo tempe
vel p solem stare faret sicut
iosue · vel retrocedē sicut
ysaias vel p daret ignem
de celo · sicut helias Dns
vero respondet · et eos re
darguit aut · facto vespe
re dicitis dicitis id e aliquid
de futura tempis dispos
itione quia per considerati
onem celi potestis videli
cet serenu aut erit · rubi
cundu est em celu et talis
dispositio m vespe frequēt
e signu serenitatis future
licet nō impediat quin et ma
ne sciliet dies potestis · ho
die tempestas erit · rutila
em celu et hoc ut pluuiosu
est tempestatis signu · Et
est ratio talis · Exo signis
li m quibus non estis ex

247
258

stum iudicare tempa prosi
cando de serenitate uel plu
uia · multo magis eo scrip
tura legis et ꝓphetaꝝ in qua
estis edocti · debetis cogita
re me ee dom̃ ab eis ꝓmis
sum · Unde sequit · argumẽ
tor · facie ergo celi id est
dispositione aeris · diudicare
nostis ꝙnostrando de futu
ris per signa que tame sut
fallibilia · signa aut tempe
statuet aduentus mea p
pheas · dicta a me in effu
sione sybilla · Omnis em et fe
cundus aduentus dñi sue
quasi duo tempa · no po
testis scire · facultate vobis
heresi et studia auferente
· dictis em ꝓphetaꝝ et
visis miraculis que nemo
alius fecisset · saluatoꝝ ad
uentus cognoscere debuer
et iuste iudicare · q ipe esset
dñs in lege ꝓmissus · ipo
ualet hic reprehendit dns ꝙ
tos · qui per signa apparen
tia in celo que sue fallibilia ·
de futuris iudicabat · et ego
hyt · habebut in scripturis
de dño · que quidem scrip
ture sue infallibiles iudi
care neglebat · et significat
illos qui de factis alioꝝ se
mimete uolut · et de ꝓprijs
conscientijs in quibus posset
legere non iudicat · Unde re
ndit · Pro scientes qui
irreprehensibilem uitam suam
exhibe uolut ut liberet no
reprehendat aliena · tanquã
huius mali libido metem ho

minu inuasit ut cetera qui ꝓcul
ab alijs diuinis recessent · in il
lud tm quasi in extraneu la
queu diaboli incidat · Studet
etiã diabolꝰ contra illos qui sol
licite sue future uite curã uel diuer
sitatem qualitatis considerare et
de tempe sue mortis uel fu
turi iudicij nolut cogitare · Et
ut dicit augustin̄ · laudabilior
est animꝰ cui nota est infirmi
tas ꝓpria · q qui celoꝝ rotas
stellarũq; ac terraꝝ fundamẽta
struxit · Mane matutinus
uidet esse uesper · est
hora senectus · mane iuuenis
rubet et fit uesper · caritatis · se
renitas tranquillitatis metis · Cui
do ergo in mane iuuenibus ru
bet celum · signũ est future tri
bulatois · Unde in ecclesiastico
filii accedis ad seruitutẽ dei
sta in iustitia et timore et ꝓpa
ra animã tuã ad temptationem
· Cui vero in sero et in hie
mem rubet caritas · signũ est sere
nitatis future que sequitur
tempestate · Unde in thobia
post tempestate tranquillum
factis · et in iohanne · tristitia
ura uertet in gaudiu · Cui
dm est serenitas ꝓspe/ritatis in
uita ꝓnti · signũ est pene et
tempestatis in uita futura · et
ecclesiasta · cui est serenitas in
uespe et tarde fulget in fine
uite · signũ est serenitatis et
consolatois uite future · Et
dns in genesi ꝙspexisse · q sicut
de hoc salute letatꝰ ita sup
eos doluit erroribꝰ · aut · de
negatio mala quo ad mor
pitatẽ · et adultra quo ad

fidei prolatione · recedes a deo
vero sponso ad per mfidelitatem signu quient quo ad
manestatis mditatione · et no
dabitur ei signu · nsi signu
one ffhete · id e signu mf
mitatis de quo psalmista
dicit · fac mecu signu in bo
nu et cetera · hoc enī est sigū
passionis per quod ois homo
est adiutus et consolatus ut
mile habes supra · vbi plud
videas de hac materia · et ta
men obstinatos relinquens pha
riseos et saduceos quo ad re
portu pnicie et gratie effectu
et astendes uterq nauē cū dis
cipulis suis abyt ab illis trās
fretu id est vltra stagnu ge
nesareth · relicto suspitu mud
dano · et ad pensser discipu
tras fretu · oblti sut panes
attrpe id est fragmeta panu
septem sportaru · et no habe
bat nisi panē vnū · causa
aut huius obliuionis potuit
esse multiplex · vna ptribuno
sollicitudis de crastino alia
beru · eis pauper · quibus re
liquias dimiserut · tertia spes
de dno · quā iam visis miba
culis certi erat · q̄ nichil eis
defuturū · quarta interna dul
cedo vnius et ben pauis habe
tis in se omne detrimentu que
sed habebat · illa em capti de
exteriori pane non cogitabat
unde beda · vnus panis que
sed habebat in nauī ministre
ihm panē vite dnm videlicet
et saluatore designat · cuius
amore · q̄ semp nitus restare

bant in corde · minus de te
reno pane quo corpus pas
ci solet · curabat · hec beda
In hoc ostendit in eis feruor
et desideriu supne doctrine
ac contemptu delicias hu
mudi · ad hoc enim vite ne
cessaria parū fuerut studi
osi et eoq̄ deuoto ad pre
ciam dnm · et sic inseparabi
liter adherebat ei q̄ necessa
ria vite fuerat oblit et q̄
modicū carnis cibū habe
bat in reliquis necessarijs
quis nec [illegible]
viatico sumpserit metuit
dominū cōmutatus · unde
remigius · tanto em amo
re magri detinebat · ut ne
quid ad piculū vellent
ab eo recede · & mirabiliter
dū est ergo quatuor alium
essent ab appetitu delicia
rum tanta paucitas habere
necessarijs cibi · ut quid
obliti sut panes accipe sine
quibus humana natura subsis
tere non potest · hec remi
gius · horum ergo disciplo
exemplo · et tu magis cu
ra de cibo meritis q̄ ventris
et magis de virtute animi
q̄ pratico cogitis · Ad sdm
crisostom hoc loco virtute
possessio omnes tristitias et
sollicitudines expellit · ac
letitia et spem magnam
immittit · deo q̄ et hominib⁹
accepta bilis fiant · et dul
cis ihesus intuem per
diligentem consideratione

menus et cauete per fidei
puritate a fermeto id ē a
corruptione et a doctr̄a cor
rumpente phariseor et sa
duceor. fermeto em ḡmq
ꝑter corruptione sḡnificat
doctr̄a mala ut hic. Iudaeoꝝ
ꝑter calorem mclusū sḡm
ficat fermoꝝ fidei ut supra
et a fermeto et corruptione
herodis subiuer pauus mo
ribus et sic habet triplex
fermentū. Primū seductoꝝ
qui dicut non esse resurrec
tione neq; angelu neq; spm
ꝓhetas ꝑmittit esse primū
deo seruiut. Sdm phariseoꝝ
qui secreta legis diuine tra
ditionibꝫ hoim postponut
legem ꝓdicat verbis et mi
pugnat factis. Tm quoꝝ doc
trina dei erat. subiuer p
necessaꝝ doctr̄e et sr. nulla
no hite. tertiū herodianoꝝ
quod e adulterinū. homici
dium. temeritas iurandi. si
mulatio religionis. Primū
est erroris. Sdm simula
cionis. tertiū pauū moris
Primū corrupat ratione
Sdm intentione. tertiū o
peratione. De hijs tribus di
cit aptius non in fermeto
veteri quatu ad primū.
neq; in fermeto nequitie ḡtu
ad Sdm. et mal re quatu
ad tertiū. Vel Sdm quoꝺa
fermentū herodis vocat e
tiam doctrina corruptiua
herodianoꝝ. dicitur herō
dem. ꝙm Ista herodiam
Sdm eos fuerut quidam

uidei fingeres quada secta nouā. dicentes de herode astha
lomita. q; erat messias motꝰ fal
so intellectu illius quod dicitur
in genes. non auferet sceptrū
de iuda et cetera. Vbi dicitur
q; ablato regnō tribu iuda cae
sigmū aduentus messie. Ista
aue herodes obtinuit regnū
illud cū tamē esset alienige
na. q; pater eius fuit idumeus
et q; messiam promissū intelli
gebat illū regnare temporalit
nec videbat aliū tūc regnare
in iudea nisi herodem. ideo
putauit eū esse messiam
cū tamen ꝓphetia iacob pre
dicta esset iuxta veritatē de
expo tempe dicti herodis. nato
intellegenda. Ab hijs ergo om
nibus monet discipulos caue
ne in hijs consentiat. vel her
in eis approbando. vel in hijs eos
e imitando. Non enī viuen
dū est in fermeto veteri quatu
ad puerilem doctrinam. neq;
in fermeto malicie. quatu
ad morū prauitate. et ne
quitie quatu ad simulata
institutā. sed in acrimoꝝ sinceri
tatis quo ad vitam et intentionē. et veritatis quo ad doc
trinā. Ut illi scilicet discipli
dictū dñi intelligeret de pa
ne fermentato et materiali
cogitabat mīt se discretos quo
dam occulto murmure. quia
hoc ideo dixit. q; panes non
attulerāt. non valet q; de pane
phariseoꝝ fermentato accipi
amq; putabat eum se esse lo

cute notatos de pane oblimoe
et q ad li am de pane fer me
tato loquat ne ab eis attrpe
rent. eo q panes scd non age
rent. Erabat aplis m duob
dna et de pane defectu du
bitabat eo q paes non attule
rant. et q verbu dni de fer
mento ad liam capiebat pri
mo ergo arguit de pno. sci
licet q timebat defectu pais
materialis Q ries em ylegius
cogitatoes eoz tamq deus
arguit eos de fidei modicita
te. q eo pnte et ad eo time
bant posse egere dices Quid
cogitatis modice fidei q paes
non habetis. et me dnoste de
panibus timis de quibus du
bitare non debueratis. Pane n
te qui est causa om panis
esse habebat. et ideo de panis
defectu dubitare non debebat
Hoc aut sdm crysostom. dns
fecit. ut sollicitudine eis auru
ab eis alligat Quas dicat
ego sanctis meis predicabi et/de
trima debens sc esse illumiah
q verbu meu intelligens no
de pane materiali. q de hoc
possit vobis su[illegible] net quide
Quod pbat duplici exemplo
m quo magna multitudine
sariaut panno tribo. Unde sc
bit Nondu intelligitis. scilicet
mysteriu. Nam si per panes
telligit doctrina sana necessa
rio per fermentu intelligitur
corrupta neq recordamini sci
licet virtutis in multiplicatoe
panis. Unde sequit. quidy pa
nu scilicet distributoz. n
quidy milia hom et quot
cophinos sumpsistis de res
duo. neq septem panu
scilicet distributoz. m qua
tuor milia hom. et quot
sportas sumpsistis fragme
eos torū Reducit ad memoria
mm aculoz de quibus et sep
tem panibus. ut confidat
q apte pascet eos qui pauc
turbas Quas dicit. no
est vobis timendu nu de
tam pauris panibus tan
tas ferri habitudo religas
Unde crysostom. per hoc
m memoria eis reducit
ea que preterierut et ad fu
tura attentiores faciat. U
nde arguit de sdo sci
licet q habebat defectu
mmedectus spualis nu dicit
Quare non intelligitis.
scilicet q non de pane dixi
vobis Quas diceret no e
vobis dubitandu de pane
materiali q ita prompte eu
multiplicare sciat sicut
vidistis nec de illo ego sol
liciter. aut loquor vobis
ideo pocius de alio pane
et fermento intelligi de
buistis scilicet doctine pure
que [illegible] fermenti. se re
ri panis substantia trmu
tat habe. sed remota tota
substantia eius cu admix
tione corrumpit et ad
posse[illegible] sui trahit. Hoc e
de quo et apls dicit. no

dnm fermentu totu mas
sam corrupit ab isto ergo
scrut a nocuo cibo sume
e cauendu pride ambro
sius Cibus corpalis noc
uus cu magna sollicitu
dine cauetur · qro magis
spualis Cui intellectui
q non discit cauedu a
fermento pani saluet ma
teriale · sed a doctina pha
riseor et saduceor q tanq
pdicta potuit fermentu
Et venerut bethsaidam vbi
cecu ei adduxut rogantes
ut illu tangeret · et frm
credentes q ad fidem tactu
eius sanus fieret Et app
hensa manu eius · eduxit
eu extra vicu · d e extra
pturbatu et tumultu ma
lorum Et expuens in ocu
los eius · imposuit manib9
suis sup oculos eius rogauit
eu si quid videt Et aspi
ciens ait · aspicio homines
velut arbo
res ambulantes · non enim
distincte poterat lumea
menta humanor corporu
videbat obscure corpora eor
mouei de loco ad locu · et
postea pfecte illuminat
us Rursu ergo manu sup
oculos eius imposuit · et
clare omnia vidit · per hoc
arguit ignorantia discip
lor eius · q uis pri
tibus illuminatus cecu primo
nu fecerit et postea pfecte
Cecus est enim q nondu po
terat ad statum pfecte
illuminare · sed pe-
tale modu
voluit facere ut designaret dis
cipulos ad hoc in parte ob
scuratos caligine ignorantie
et ad clare intelligendu indi
gere maiori illuminatione dn
et post resurrectione suam
aperuit illis sensu ut intel
ligerent scripturas Aly dicut illu
minatione huius cece sucessisse
factam gradatim · primitus fidei
ipius cepi et offerendu ipm
deo · et potest esse q ista cau
sa et predicta · concurrerunt
ad istud effectu in ipo p hoc
etiam significat q dns aliqn
dat sua gram augmentando
priusq data Et mittit illum
in domu suam dicit ad eum
ut nulli quidam nos docere et
fugere · sed tamen dicere poterat
et debuit ad predicatione lau
dis diuine Hoc mundi intel
ligunt qui omnia opera sua ut
ab hominibus videantur faciunt
de quibus dns aut recepere ut
mercedem suam Re ergo hic
recepisti mercedem et recipi
endo perdis etiam · uicupita
tem tuam poteris enarra qui
uirtute · exemplo apli dicen
tis · qui sin blasphemus et pse
cutor fui ecclie dei Unde
augeri uis uirtutes tuas au
geri · videre noli · fuge videri
quod esse meruisti Et quod
manifestando poteris amittere
tacendo custodi Ubi beda Lucas
qui a dno curatur languo
res spiritales sue signa lan
guoru · quibus anima per-

petrm eternie mortis aggmꝫ
Dicit enim mꝰ surdo et muto a
dno sanato sanatio meritꝫ m
simulat⁹ cor⁹ | quy neqꝫ audire
verbu dei neqꝫ loqui nouerat
et mox mꝰ refectide tube cel
nentis que dmm secuta fuit
rat suauitas significat⁹ illa q̄
diligentius se et quereculo
let corda nutrie ita mꝰ hor
tato paulatim curato a dno
illuminato designat⁹ corda stud
tru ac longe a via veritat⁹
aberratu Negabant aut eu
ut illu tangẽt · sentes quia
tactus dnꝫ domm · stulr le
psu mudare ita ecia cecum
illuminare valeret Tangim⁹
aute dmm nos cu ei fide in
tegra et sincera adhereꝫ
tangit nos dns cu mentem
nram afflatu sui spus illus
trat · atq ad agnitione nos
pprie infirmitatis studuꝫ
bone actionis attendit Appo
dit manu cecꝰ ut eu ad exe
cutione bone operationis cohor
taret Eduxit extra vicꝰ
ut a vita vulgari segregat⁹
voluntatem siu conditoris qua
illuminari meret⁹ liberius
sedulo corde scrutaret Quiꝫ
quiꝫ em lumine etnitatis in
dere desiderat non exemplu
turbat⁹? sed ductu nere ad
semper siu redemptoris tẽdit⁹
deo aut cecꝰ huc paulatim
et non repente curat⁹ quem
uno motu verbo si uellet po
terat curare ut magnitudine
humane cecitatis ostenderet
que quasi pedetemptim et
per quoddam effectu gra
dus ad lucem diuine visio
nis solet puenire Spiritu
quippe ab initius de capite
dni procedit · manus vero
sut membra corpis exteri⁹
posita Exposuchis ei go ·
oculos cecꝰ dns imponet
manus suas ut videat q̄
cecitate geneꝝ humanꝫ et
per diuersibila diuine pie
tatis dona et per exhibi
ta foris sacramenta assupte
humanitatis abstersit Quod
aut eid mꝰ dominꝰ ire precipit
mystice admonet omnes q̄
agnitione veritatis illustrat⁹
ut ad cor suu redeat et q̄d
sibi donatu sit sollicita men
te prendat · collatisq; sibi
beneficiis · digna operibus
exercitio respondeant
Vero eid sicut et mul
tos quos curauit alios sa
natione sua silencio tegi
uebat · exemplu suis tribuit
ne de hijs que fauor mi
randis fauore vulgi re
quirat · sed diuinis tamꝫ
appetribus ubi et meritis
operis restat sint placere
contenta · Bed beda · Gratho
Omnime tibi ope sac
mentis signu mysterium
tatis et passionis tue
mi bone · ut inde per te
me adiutu gaudeat et con
solatu de panis vite da
bi semp tuo amore refici
ut minus sollicit⁹ de pa
ne vel quocuꝫ solatio tem
porali da cura mꝰ ut a

Illi ad cor meum [illegible] ~~[illegible]~~

fermento puerse doctrine
ac simulate iusticie et ac
tionis praue caueam et
in hiis nec actiue nec pas
siue te offendam. O splen
dor paterne glie gracie
diuine meque de omnibus
erroribus et laqueis erue
ac dirige in viam veritatis
et iusticie ac salutis eterne
~~Amen~~

Explicit liber secundus de
vita ihu xpi. Finitus et
completus per me iohem
vulstal de boichem clericum
Colomen dioc. Assindie
in domo honorabilis viri
dni Rutgeri vulstal Scho
lastici Assinden. Anno dni
millesimoquadrigentesimo
tricesimosecundo ~~[illegible]~~ die
martis nona mensis de
cembris

Hoc opus exegi festum
sepissime fregi. Grate g
pro scriptore

De curacione leprosi
quadragesimum
primum capitulum
folio primo
De seruo centurionis pali
tico Quadragesimum secundum
Capitulum v folio
De curatione demoniaci et so
crus petri xliij capitulum. ix.
De suscitatione filii vidue ca
pitulum xliiij folio xiij.
De scriba doloso et duobus
aliis xpm sequi volentibus.
capitulum xlvij folio xvj.
De eo quod dns excitatus im
pauit ventis et mari Capitulum
Quadragesimum sextum. xx
De duobus demoniacis a le
gione obsessis Capitulum qua
dragesimum septimum xxiiij.
De curatione paralitici per tectum
dimissi Capitulum quadragesimum
octauum folio xxvij.
De emorroissa et archisina
gogi filia. capitulum quadrage
simum nonum folio. xxx.
De duobus cecis et vno muto
quinquagesimum capitulum xxxiiij.
De missione apostolorum ad predicandum
cum potestate curationum capitulum
quinquagesimum primum xxxvij.
De paciencia in aduersis habenda
lij capitulum folio xliiij.
De non timendo mortem et co
fitendo xpm quinquagesimum
tercium capitulum folio lj.
De impedimentis perfectionis et se
quele xpi. quinquagesimum
quartum capitulum folio lb.
.b. De questione iohannis baptiste
et eius comendatione capitulum

quinquagesimum sextum lxiiii
De consolatione discipulorum inter onera preceptorum quinquagesimum quintum capitulum folio lxj
De increpatione et condempnatione infidelium iudeorum capitulum quinquagesimum septimum lxxij
De reuersione apostolorum ac missione et reuersione septuaginta duorum discipulorum capitulum quinquagesimum octauum lxxvj
De homine sauciato et vulnerato a latronibus capitulum quinquagesimum nonum lxxxiij
De penitentia marie magdalene lxx capitulum lxxxviij
De ministerio marthe et otio marie sexagesimum primum capitulum xciiij folio
De muliere samaritana capitulum sexagesimum secundum folio c
De filio reguli sexagesimum tertium capitulum folio cvj
De quatuor parabolis domini ad turbas et tribus ad discipulos habitis sexagesimum quartum capitulum folio cv
De aduentu domini in nazareth qui legit in synagoga eorum et ipsi volebant precipitare eum capitulum lxv capitulum cxxij
De decollatione iohannis baptiste capitulum lxvj capitulum cxxvij
De refectione quinque milium hominum capitulum lxvij capitulum cxxxij
De ambitione et quibusdam aliis clericorum et religiosorum defectibus capitulum lxviij capitulum cxxxix
De eo quod dominus supra mare ambulauit et petrum ne mergeretur erexit capitulum lxix capitulum cxlviij
De verbis domini pro quibus quidam retro abierunt capitulum septuagesimum cl folio
De transitu domini et discipulorum per sata capitulum lxxj capitulum cl
De manco manum aridam habente capitulum lxxij capitulum cl
De demoniaco et ceco et muto capitulum lxxiij capitulum cliij
De iudeis signum de celo querentibus et de spiritu olim eiecto ab eis septuagesimum quartum capitulum capitulum lxxij
De muliere vocem de turba extollente ac de matre et fratribus domini eum querentibus capitulum lxxv capitulum lxxvij
De increpatione phariseorum et legis doctorum capitulum lxxvj folio capitulum lxxxj
De fratre petente diuidi hereditatem et de diuite volente horrea ampliare capitulum lxxvij capitulum lxxxvj
De probatica piscina et paralitico capitulum lxxviij capitulum lxxxviij
De arbore infructuosa et muliere curuata capitulum lxxix folio cxcv
De ydropico et exhortatione ad humilitatem et misericordiam capitulum lxxx folio cc j
De inuitatis ad cenam magnam capitulum lxxxj capitulum cc iij
De scenophegia capitulum lxxxij capitulum folio cc ix
De quibusdam verbis domini pro quibus volebant eum iudei lapidare capitulum lxxxiij capitulum folio cc xvij

Intrauit ihesus in quoddam castellum

De muliere in adulterio de
phensa capitulum lxxxvii CC xiiii
De ceco a nativitate capitulum
lxxxviii folio CC xxiiii
De pastore ovium lxxxviii
capitulum folio CC xxviii
De encenis in quibus volu
erunt iudei ihm lapidare
capitulum lxxxviii CC xxxiiii
De traditionibus phariseorum
etiam contra dei mandatum
capitulum lxxxviii CC xxxix
De muliere chananea capitulum
lxxxix CC xliii
De surdo et muto a demone
possesso Nonagesimum capi
tulum CC xlvii
De refectione quatuor mi
lium hominum Nonagesimum pri
mum capitulum CC l
De fermento cavendo et
ceco bethsaide illuminato
Nonagesimum secundum capi
tulum CC lvi

Explicant rubrice Capitulorum
huius secunde partis